ਬੀਤਿ ਹੋਈਆਂ ਪੈੜਾਂ

ਪ੍ਰਿਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ

11

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library has been created with the approval and personal blessings of Sri Satguru Uday Singh Ji. You can easily access the wealth of teaching, learning and research materials on Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library online, which until now have only been available to a handful of scholars and researchers.

This new Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library allows school children, students, researchers and armchair scholars anywhere in the world at any time to study and learn from the original documents.

As well as opening access to our historical pieces of world heritage, digitisation ensures the long-term protection and conservation of these fragile treasures. This is a significant milestone in the development of the Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library, but it is just a first step on a long road.

Please join with us in this remarkable transformation of the Library. You can share your books, magazines, pamphlets, photos, music, videos etc. This will ensure they are preserved for generations to come. Each item will be fully acknowledged.

To continue this work, we need your help

Your generous contribution and help will ensure that an ever-growing number of the Library's collections are conserved and digitised, and are made available to students, scholars, and readers the world over. The Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library collection is growing day by day and some rare and priceless books/magazines/manuscripts and other items have already been digitised.

We would like to thank all the contributors who have kindly provided items from their collections. This is appreciated by us now and many readers in the future.

Contact Details

For further information - please contact

Email: NamdhariElibrary@gmail.com

ਖਿਮਾਂ, ਧੀਰਜ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ—11

BEETE DIAN PAIRAN-11
by
Pritam Singh Kavi

ਕਵਰ ਡੀਜ਼ਾਈਨ :
ਸ. ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਜਲੰਧਰ

1997

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ : 500 ਕਾਪੀਆਂ
ਸਾਧਾਰਨ : 85/- ਰੁਪਏ
ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ : 185/- ਰੁਪਏ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :
ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ
ਜੇ-3/199 ਏ, ਰਜੌਰੀ ਗਾਰਡਨ,
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-110027
ਫੋਨ : 5438202

ਲੇਜ਼ਰ ਟਾਈਪ ਸੈਟਿੰਗ :
ਇਮਪਾਕ ਲੇਜ਼ਰਜ਼
A-73, ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਵਿਹਾਰ,
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-110027
ਫੋਨ : 5461786,

ਛਾਪਕ :
ਭਾਰਤ ਪ੍ਰੈਸ
C-49, ਖਜ਼ਾਨ ਬਸਤੀ
D-ਬਲਾਕ, ਮਾਇਆਪੁਰੀ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ—11

ਅੱਖੀ ਡਿੱਠੀ, ਕੰਨੀ ਸੁਣੀ ਰੌਚਿਕ ਗੁਰੂ ਗਾਥਾ
ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੱਖਾਂ, ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ [illegible] ਤੱਕੇ
ਅਲੌਕਿਕ ਚਰਿਤਰਾਂ ਦਾ ਮਨ ਮੌਲਵਾਂ ਵਰਣਨ

ਸਮਾਂ 1983 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਅੰਤ ਜੂਨ 1983

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਏਸੇ ਕਲਮ ਤੋਂ :

1. ਸਿਮਰਨ (ਕਵਿਤਾ)
2. ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ
3. ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ (ਹਿੰਦੀ ਵੀ)
4. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ — ਇਕ ਪਰਿਵਰਤਨ
5. ਇਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ
6. ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ (ਹਿੰਦੀ ਵੀ)
7. ਸੂਬਾ ਰਤਨ ਸਿੰਘ
8. ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, ... 10

ਮਿਲਣ ਦਾ ਪਤਾ : 'ਸਤਿਜੁਗ' ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ,
ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਅਤੇ : ਵਿਕਰੀ ਦੁਕਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਮਹਿਮਾ ਮਹਿਮ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦੇ 79 ਵੇਂ ਪਾਵਨ ਜਨਮ ਦਿਵਸ
ਦੀ ਭੇਟਾ

ਧੰਨਵਾਦ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਹਾਰਦਿਕ ਧੰਨਵਾਦ ਹੈ ਕਿ "ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ" ਦੀ ਗਿਆਰਵੀ ਪੁਸਤਕ ਛਪ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਵਾਰ ਇਹਦੀ ਛਪਵਾਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੁਆਰਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸੁਹਿਰਦ ਮਿੱਤਰ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ ਪੁਰੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ. ਐਸ. ਮਲਧੀਰ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਤੀਜੇ ਚੌਥੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਖਰਚਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਆਖਰੀ ਮਹੀਨਾ ਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਕੰਮ ਮਸਾਂ ਮੁਕਿਆ।

ਧੰਨਵਾਦ ਫੇਰ ਵੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਹੀ। ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕ ਸਾਡੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਦਤੋਂ ਖਿਮਾ ਹੀ ਕਰਨ।

ਮਹਿੰਗ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਗਜ਼ ਹੀ ਮਾਣ ਨਹੀਂ।

ਸਾਡੀ ਹਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਕੇ ਖਿਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਇ।

ਸਾਰੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਹੈ।

ਅਦਬ ਨਾਲ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਗੱਦਕਾਰ : ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ

— ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ

ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲੋਂ ਵਾਰਤਕ ਲਿਖਣੀ ਵਧੇਰੇ ਕਠਿਨ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਥੇ ਰੂਹ ਦੀ ਨੰਗੀ ਤਸਵੀਰ ਖਿੱਚਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਥਨ ਉਸ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਉੱਚ-ਕੋਟੀ ਦਾ ਕਵੀ, ਗੱਦ-ਲੇਖਕ, ਚਿੰਤਕ ਅਤੇ ਸਮਾਲੋਚਕ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਮਾਲੋਚਕ ਹਰਬਟ ਰੀਡ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਰਚਨਾ ਇਕ ਕਰਤਾਰੀ ਗੁਣ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਇਕ ਚੰਗੇ ਭਵਨ ਦੀ ਨਿਆਈ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਜੋੜ ਕੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਭਾਵਨਾਮੂਲਕ ਹੈ, ਉਥੇ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਸਮਾ ਵਿਵੇਕਬੁਧ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇ ਕਾਲ ਵਿਚ ਵਾਰਤਕ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਕਈ ਰੂਪ ਜਿਵੇਂ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ, ਰੇਖਾ-ਚਿਤਰ, ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ ਆਦਿ ਤਾਂ ਚੋਖੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਚ-ਕੋਟੀ ਦੀ ਨਿਬੰਧ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਰਸਿਕ ਵਾਰਤਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕ ਉਂਗਲੀਆਂ ਉਤੇ ਗਿਣਨ ਜੋਗੇ ਹੀ ਹਨ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਧ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੱਦਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਦ ਰਚਨਾ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਨਿਆਂ ਤਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੱਦ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਰੌਚਿਕ ਤੇ ਰਸਿਕ ਨਿਬੰਧ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਦੈਨਿਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾਵਾਂ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਗੱਦ ਰੂਪ ਦਾ ਆਵਿਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਈ ਗੱਦ ਰੂਪਾਂ ਦਾ ਮਿਸਰਤ ਸਮੂਹ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਇਕ ਸੰਗਠਿਤ ਇਕਾਈ ਵਿਚ ਬੱਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸਾਹਿਤਕ ਰੂਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ-ਲੜੀ 'ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ' ਦੁਆਰਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਹਾਲੀ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸੇਸ ਗੱਦ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੱਲ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਲੋਚਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਘੱਟ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਨਾਇਕ ਪਾਤਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਵਿਸੇਸ ਕਰ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਨ। 'ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ' ਲੜੀ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਨਵ-ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ ਭਾਵੇਂ ਜਨਮਸਾਖੀ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਢੰਗ, ਵਿਧੀ-ਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਦ੍ਰਿਸਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਇਸ ਵਸਿਸਟ ਗੱਦਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਚਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਗੁਣਾਤਮਿਕ ਤੌਰ ਉਤੇ ਇਹ ਇਕ ਨਵਾਂ ਰੂਪਾਕਾਰ ਹੀ ਬਣ

ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਰਾਟ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਧਰਮ ਪਰਾਇਣ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਅੱਜ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਝਲਕਾਰਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰ ਸਕਣਾ ਕਵੀ ਜੀ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦਾ ਹੀ ਕਰਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਇਹ ਇਕ ਬੜਾ ਜਟਿਲ ਤੇ ਸੂਖਮ, ਸੁਹਜਮਈ, ਸੂਝ-ਬੂਝ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਰੂਪਗਤ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲੀਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਵੇਕਲੇ ਚਿਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਦ-ਸ਼ੈਲੀ ਲੇਖਕ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸਰਲ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਸਰਸ ਵੀ। ਸੁਹਜਵੰਤ ਤੇ ਸਾਦਗੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੈ। ਇੰਜ ਇਹ ਸੂਖਮ ਤੋਂ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸੁਹਜ-ਸਵਾਦ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਨਿਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਗੁਣ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਲੇਖ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਦੈਨਿਕ, ਮਾਸਿਕ ਅਤੇ ਸਪਤਾਹਿਕ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਹਿਤ-ਬਹਿਤ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਕ, ਆਕਰਸ਼ਕ, ਸਾਉ ਸਦ-ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਉੱਚ-ਕੋਟੀ ਦੇ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਦ-ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੋ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਸੂਖਮਭਾਵੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਰਸਿਕ ਸੁਹਜਵਾਦੀ ਲੇਖਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਹੀ ਅਗਲਾ ਪੜਾਓ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਵੀਰ, ਸਿੰਘ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ.ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਗੱਦਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿਰਜਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਮੰਡਲਾਂ ਉੱਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਜਿਸ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਅਸੀਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਥੇ ਸ਼ੰਕ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਖੇਤਰ, ਰੁਚੀਆਂ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੁੰਗੜਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਨੱਕ ਦੀ ਘੋੜੀ ਤੋਂ ਔਗੇ ਦੇਖਣ ਦੇ ਆਦੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਅਨੰਤ ਸਿਰਜਨਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਆਂ ਅਸੀਮ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਦਿੱਖ ਨੁਕਰਾਂ ਵੱਲ ਕਦੀ ਡੂੰਘੀ ਨੀਝ ਨਾਲ ਤੱਕਣ ਦਾ ਸਾਹਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ-ਸਾਖੀਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਦੇ ਯੁਗਾਨੁਕੂਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸਿਰਜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਇਕਾਂ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥਮੁਖੀ ਤੇ ਮਾਨਵਮੁਖੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੀਵਨ-ਭਰ ਇਸ ਲੇਖਕ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਤੇ ਮਾਨਵ ਹਿਤਕਾਰੀ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨਕਾਰੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਯੁੱਗ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਮਾਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਤੇ ਯਥਾਰਥਮੁਖੀ ਮਾਨਵੀ ਅੰਸ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਸੂਤਰ ਵਿਚ ਪਰੋਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ

ਨਿਖੇੜਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਨਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰਲੇਂਤ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਯਥਾਰਥ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕਠੇ ਹੀ ਰਲਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਆਦਿ-ਅਨਾਦੀ ਹੈ।

ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਕ ਜੀਵਨ ਕਿਰਦਾਰ ਅਤੇ ਸਰਵੋਤਮ ਸਦ-ਵਿਵਹਾਰ ਰਾਹੀ ਯਥਾਰਥਮੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਆਦਰਸ਼ਕ ਮਾਨਵੀ ਪੰਧਾ ਨੂੰ ਉਲਿਆਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੀਤੇ ਦੀਆ ਪੈੜਾਂ ਨਹੀ, ਸਗੋ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ ਤੇ ਆਗਾਮੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਗਲੇ ਆਦਰਸ਼ਕ ਮਾਨਵੀ ਪੰਧਾ ਦੇ ਪੂਰਨੇ ਪਾਉਂਦੀਆ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕਰ ਕੇ ਧਰਮ ਪਰਾਇਣ ਤੇ ਕਰਮ ਪਰਾਇਣ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਵੇ ਨਰੋਏ ਆਦਰਸ਼ਾ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਭਾਵੇ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਰਦਾਇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੀਮਿਤ ਰਹਿ ਕੇ ਰਚਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਿਸ਼ਟ ਭੂਮੀ ਬੜੀ ਵਿਆਪਕ, ਜਗਤ ਵਿਆਪੀ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਦਾਰਥਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋ ਅਨੇਕ ਪੱਖਾ ਦੇ ਦਿੱਗ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਪੱਖ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਸੀ ਕਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਵਿਰਾਟ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਗੁਰੂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਬਾਰੀਕ ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਨਵੀ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪਾਠਕ ਨੇ ਕਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਂਦੀ।

ਬੜੇ ਸੁਭਾਗ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਮਾਲੋਚਕਾ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਵੀਨ ਕਾਲ ਦੇ ਇਸ ਸੰਮਣੀ ਗੱਦਕਾਰ ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੜੀਵਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈਆ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਕੁਝ ਵੱਡਮੁਲੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਸੱਚਾ ਸਾਰਥਿਕ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਦ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਕਾਲੀ ਪਾਠਕਾ ਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਚਨਾਵਾ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਉਤਪਨ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਮਿਤੀ 2.1.1999 ਵਿਚੋਂ)

*ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਲੇਖਕ ਹਨ। ਇਹ ਪਰਮੁਖ ਵਿਦਵਾਨ, ਸਾਹਿਤਕਾਰ, ਸਮਾਲੋਚਕ ਅਤੇ ਚਿੰਤਕ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਕਸੇਲ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਫੈਲੋ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਰੋਲ ਨੂੰ ਆਪ ਅਹਿਮ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤੀ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਰਖਦੇ ਹਨ।

1 ਜਨਵਰੀ 1983, ਸ਼ਨੀਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਕੱਲ੍ਹ, ਮਹੀਨਾ ਦਸੰਬਰ 1982 ਦਾ ਅੰਤਮ ਦਿਨ ਬੜਾ ਧੁੰਧੀਲਾ ਸੀ। ਕੱਲ ਤਕ ਧੁੰਧ ਦਾ ਹੀ ਸਾਮਰਾਜ ਰਿਹਾ। ਹੱਥ ਪਸਾਰਿਆ ਨਹੀ ਸੀ ਲਭਦਾ। ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਚਲਦਿਆਂ ਵੀ ਇਕ ਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰ ਦੀ ਅਸਾਵਧਾਨੀ ਨੇ ਹਿਸਾਰ ਪਾਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਹਾਦਸਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਉਸਦਾ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਨ ਹੋਇਆ ਪਰ ਸਾਈਕਲ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਲੱਤ ਬੁਰੀ ਤਰਾਂ ਛਿੱਲੀ ਗਈ। ਉਸਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਰ ਸਾਡੀ ਬਸ 3 ਵਜੇ ਤਕ ਦਿੱਲੀ ਆ ਹੀ ਪਹੁੰਚੀ।

ਅੱਜ ਨਵੇਂ ਇਸਾਈ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਭਰੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਹੋਇਆ।

2 ਜਨਵਰੀ 1983, ਐਤਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅੰਤ ਸਮਾ

ਸੂਬਾ ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੈਰੋਬੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ ਅਜੇ। ਮੈ ਕੱਲ ਉਨਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਵਰਜ ਆਇਆ ਸਾਂ। ਜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕੁਛ ਸਮਾ ਅਸੀਂ ਇਕਠੇ ਬੈਠ ਲਈਏ।

ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਦਿਤਾ। ਘਰ ਆਕੇ ਮੇਰੀ ਰੁਖੀ ਸੁਖੀ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤੀ। ਮੈ ਇਕ ਸਵਾਲ ਪੁਛਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਉਤਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਏਥੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਸੂਬਾ ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਿਰਤੂ ਪਿਛੇ ਕੋਈ ਮਾਨਸਿਕ ਕਾਰਨ ਵੀ ਸੀ। ਇਹਦੇ ਪਿਛੇ ਘਰੇਲੂ ਜਾਂ ਪਦਾਰਥਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਸੀ?

ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਭਾਵੇ ਸੂਬਾ ਜੀ ਬੜੇ ਤੱਤਵ ਦਰਸੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਪਿਛੇ ਇਕ ਆਰਥਕ ਦਬਾਉ ਵੀ ਸੀ। ਉਂਜ ਮੁਖ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੁਛ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਹੀ ਘਾਟ ਵਾਧ ਦਾ ਦਬਾਉ ਸੀ। ਇਹਨੀ ਦਿਨੀ ਇਕ ਮਾਨਸਿਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵੀ ਸੀ।

ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀ ਇਹਨੀ ਦਿਨੀ ਈਸਟ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਕੀਨੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੜਕ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਠੇਕਾ ਲੈ ਬੈਠੇ ਸਾਂ। ਏਨੇ ਵਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਅਸਾਂ ਕਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀ ਸੀ ਲਿਆ। ਇਕ ਸਾਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲ ਗਈ। ਇਕ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ 6-7 ਲੱਖ ਸ਼ਲਿੰਗ ਦੇ ਬੈਂਕ ਲੋਨ ਤੇ ਸਾਡੀ ਕਿਸੇ ਲੁਕ ਸਪਲਾਇਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਵਾ ਦਿਤੀ। ਉਸਨੂੰ ਤਕੜੀ ਰਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਉਹ ਭਲਾ ਮਾਣਸ ਸ਼ਹਿਰ ਹੀ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਡਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਰਕਮ ਨੂੰ ਉਹ ਠੱਗ ਹੀ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੀ ਮੁਢ ਵਿਚ ਹੀ 6-7 ਲੱਖ ਦੀ ਠੱਗੀ ਵਜ ਜਾਣੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਨ ਚਾੜ੍ਹ ਸੱਕਣ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਪਈ ਦਿਸਦੀ ਸੀ। ਇਹਨੀ ਦਿਨੀ ਹੀ ਸਾਡੀ ਫਰਮ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੂਬਾ

(ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ) ਜੀ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਸਪਲਾਇਰ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਆਇਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਰਕਮ ਦੀ ਲੁੱਕ ਲੈ ਲਈ ਗਈ। ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਖੁਸ਼ ਖ਼ਬਰੀ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਪਰ ਸੂਬਾ ਜੀ ਤੇ ਮੋੜਵਾਂ ਅਸਰ ਨਾ ਪਿਆ। ਸੂਬਾ ਜੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਕਿਸੇ ਸਰੀਰਕ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਹੈ, ਰਕਮ ਦੇ ਲੈਣ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ।

ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਦੀ ਤਾਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਭਰਮਣ ਵਿਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆ ਗਏ। ਰੋਜਾਨਾ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੀ ਸੁਖ ਮੰਗਲ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਸਾਨੂੰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੀ ਸੇਹਤ ਬਾਰੇ ਆਸਵੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੂਬਾ ਜੀ ਘਰ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਏਧਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤੁਰਤ ਨੈਰੋਬੀ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਛਡ ਦਿਤਾ, ਕਿ ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ਚਲਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਹੀ ਦੇਖਣ ਆਵਾਂਗੇ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤ ਸਮੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਣ। ਸੋ ਸੂਬਾ ਜੀ ਫੇਰ ਇਕ ਮਾਮੂਲੀ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ।

ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ ਕਿ ਇਹ ਨੌਜੁਆਨ ਯੋਗ, ਗੰਭੀਰ, ਉਦਾਰ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਸੂਬਾ' ਦੀ ਪਦਵੀ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਸਹੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਪਰਵਾਰ ਉਤੇ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵਰਦ ਹਸਤ ਕੰਵਲ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀ ਵਿਆਪੇਗੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆ ਰਹੇ ਹਨ

ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰੀਏ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮ ਸਾਲਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਲ੍ਹ ਸਵੇਰ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਿਓ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਤੇ ਪਰਸੋਂ ਨੂੰ ਲਹਿੰਦੇ ਵੇਲੇ ਬੈਂਗਲੋਰ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ 22 ਜਨਵਰੀ 83 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਮੇਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਤ ਇਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਮੈ (ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ) ਉਸਦੀ ਸਕੱਤਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ।

3 ਜਨਵਰੀ 1983, ਸੋਮਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਕੂਲ

ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ 8.00 ਵਜੇ ਸ੍ਰ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਦੇ K-17 ਰਾਜੌਰੀ ਗਾਰਡਨ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸ੍ਰ. ਹੰਸਪਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰ. ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਗਾਰਡਨ,

ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ, ਵਾਲੇ ਤੋਂ, ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਏਕੜ ਲੈਣੀ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦੇ ਕੇ, ਅੱਜ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਵਿਚ ਇਕ ਹੁਲਾਰਾ ਆ ਜਾਇਗਾ।

ਏਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਬੈਠਿਆਂ ਸ੍. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਟਾ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍. ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਗ ਵੀ ਆ ਗਿਆ। ਸ੍. ਹੰਸਪਾਲ ਨੇ ਸਾਡੀ ਪਰਸਪਰ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਇਹ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਰਵਾਰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਹੰਸਪਾਲ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਾਲੀ ਪੱਗ, ਕਾਲੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅਤੇ ਏਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਗਾਰਡਨ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨਹੀ ਸਗੋਂ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਹੈ।

ਸ੍. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੇਸ਼ਕਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਕੂਲ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਵਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ, ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਉੱਚਤਰ ਆਰਚੀਟੈਕਟ ਤੋਂ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਵਾ ਕੇ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਰਚੀਟੈਕਟਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਏਥੇ ਹੀ ਸ੍. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਕੂਰ ਬਸਤੀ ਵਾਲਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਸ੍. ਹੰਸਪਾਲ ਨਾਲ ਦੇਸੀ ਸਾਲ ਦੀ ਨਵੀ ਡਾਇਰੀ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਏਥੇ ਸੁਣਾਣ ਆਇਆ ਸੀ।

ਮੈ 10.10 ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਕੋਠੀ ਵਿਖੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਚਾਵਲਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਜੇ ਤਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਕਿਸੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਖਰਾਬੀ ਕਾਰਨ ਦਿੱਲੀਓਂ ਹੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਪੂਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਪਤਾ 11 ਵਜੇ ਲਗੇਗਾ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਜਾਂਦਾ ਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਜ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਪਾਲਮ ਦੇ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਪਹੁੰਚੇ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ।

ਮੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੁਰ ਕੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੱਲ ਰਾਤ ਤੇ ਜਾ ਪਈ ਹੈ।

4 ਜਨਵਰੀ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਆ ਗਏ

ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਤੀਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਿੱਲੀ ਅਪੜ ਹੀ ਪਏ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਅੱਜ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈ 6 ਕੁ ਵਜੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਆਸਣ ਪੱਛਮੀ ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਕਰਕੇ ਵਿਛਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਇਕ ਦਿਲਰੁਬਾ ਵਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਾ ਪਤਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਰੌਣਕ ਸੀ।

7.15 ਵਜੇ ਵਾਰ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪ੍ਰੰਤ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ। ਉਪਰੰਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਾਈਕ ਸਨਮੁਖ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕ ਘੰਟਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਿਆ ਕਰੇ। ਹਰ ਘਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪੁਆਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੋਧ ਰਖਣ ਦਾ ਬਚਨ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ) ਦਿਤਾ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਰਖਦੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ, ਹੋਰ ਵੀ ਸੱਜਣ ਮਨ ਬਣਾਓ। ਬਸੰਤ ਦੇ ਦਿਨ ਸੋਧ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰ ਅਗੇ ਆਉਣ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਸਵੰਧ ਵਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ। ਖਰਚੇ ਵੀ ਵਧ ਗਏ ਹਨ, ਨਾਲ ਹੀ ਆਪ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਯਥਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦਸਵੰਧ ਕਢੇ।

ਹਾਕੀ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਹਰਿਆਣਾ ਸਟੇਟ ਵਲੋਂ ਜੂਨੀਅਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਵਾਸਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਿਤ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ। 12 ਨਾਮਧਾਰੀ ਬੱਚੇ ਤੇ 4 ਹੋਰ ਖੇਡ ਸਹਾਇਕ ਬੱਚੇ। ਇਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉਸਤਾਦਾਂ, ਕੋਚਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਉਤੇ ਮਾਸਿਕ ਖਰਚਾ 40-45000 ਰੁਪੈਆ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਉਨਾਂ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਖਰਚਾ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਨ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਨਾਂ ਦੀ ਔਕੜ ਵੀ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਉੱਦਮ ਕਰੋ। ਮੱਥਾ ਟਿਕਣ ਵਾਲੇ ਰੁਪਏ ਹੀ ਸਾਰੇ ਖਰਚੇ ਨਹੀ ਤੋਰ ਸਕਣਗੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਥਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ 22 ਜਨਵਰੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਹੁਣ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੋਧ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ੁਭ ਕਾਰਜਾਂ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦਿਨ ਵਾਸਤੇ ਮਨ ਬਣਾ ਕੇ ਆਉਣ।

ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਜ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਸ਼ਕਤੀਓ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿੰਨਾ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੰਗਤ ਨੇ ਹੋਰ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੋ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀ ਲੈਂਦੇ ਕਿ ਦੂਜੇ ਇਹ ਨ ਕਹਿਣ ਕਿ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਨਹੀ ਆਇਆ। ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਸਭ ਦਾ ਹੀ ਧੰਨਵਾਦ। ਹੋਰ ਵਡੇਰੇ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝ ਗਈ ਹੈ।

ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੋਈ ਨਹੀ। ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਉਤੇ ਕਰਵਾਣੇ ਹੋਣ ਉਹ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੁਣਛਾਣ ਕਰਵਾ ਲੈਣ। ਬਸੰਤ ਦਾ ਮੇਲਾ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਤਰੀਕਾ ਨੇਤ੍ਰੇ ਕਰਨ ਦਾ

ਦੀਵਾਨ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਠ ਕੇ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਨੇਤਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਏ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਮਨਧੀਰ ਸੁਖਬੀਰ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਕਹਿਣੀ। ਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਰਨ, ਕਿਉ ਨਹੀ ਆਏ !

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਾਹਲ ਨਹੀ ਸੀ। ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਪਾਸ ਖਲੋਤੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਨੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਘੇਰਾ ਬਣਾ

ਲਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਇਕ ਦੋ ਸਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਮੋਟਰ ਉਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ ਸੀ ਕਿ ਉਸਾਰੀ ਉਤੇ, ਸੰਗੀਤ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹਾਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਖਰਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ। ਹਾਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਸਤੇ 20 ਸੂਟ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਤੀ ਸੂਟ 300/- ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕਰ ਲਓ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਮੱਲ ਲਓ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਣੇ-ਜਣੇ ਦੀ ਲਕੜੀ ਚਹੁੰ ਪਹਿਰਾਂ ਦਾ ਆਰਾਮ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਉੱਦਮ ਕਰੇ।

ਥੋੜਾ ਕੁ ਚਿਰ ਠਹਿਰ ਕੇ ਫਿਰ ਆਪ ਹੀ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਘਾਟਾ ਹੈ? ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਨੇ 20 ਸੂਟਾਂ ਦਾ ਖਰਚ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਮੇ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ। ਏਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੁਹਰਾ ਦਿਤੀ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸੌ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਮੰਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਸਿਰ ਤਾਂ ਮੰਗੇ ਨਹੀ ਜਾ ਰਹੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਖ ਤਾਂ ਬਚਨ ਅੱਗੇ ਸੀਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀ ਸਮਝਦੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਸੀ। ਸਿਰ ਨਹੀ ਮੰਗੇ ਜਾ ਰਹੇ, ਗੱਲ ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਹੀ ਹੈ।

ਬੜੇ ਠਰੰਮੇ ਨਾਲ ਮੋਟਰ ਦੇ ਬੋਨਟ ਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ 7.30 ਵਜੇ ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਹੋ ਗਿਆ।

10.15 ਵਜੇ ਤਕ ਮੈ ਵੀ ਕੋਠੀ ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਪਰਲੀ ਛੱਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁੱਚਾ ਕੁਰਤਾ ਪਹਿਨੀ, ਕੇਸ ਪਿੱਛੇ ਵਲ ਕੀਤੀ, ਰੇਸ਼ਮੀ ਦਸਤਾਰ ਦਾ ਪੱਲੂ ਕੇਸਾਂ ਉਤੇ ਲਈ, ਪਊਏ ਪਾਈ, ਚੁਪ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇ ਟੈਰੇਸ ਤੇ ਸ੍ਰ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ-ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹੋਟਲ ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਵਾਲੇ ਸਮੇਤ ਪਤਨੀਆਂ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸਨ। ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਰਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਪੁਤਰ, ਨੂੰਹ ਤੇ ਸੁਪਤਨੀ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਯਾਚਕ ਸਨ। ਸ੍ਰ. ਰਾਮ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਉਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੁਪਤਰ ਸ੍ਰ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਲੂਜਾ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ (ਬਿਹਾਰ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਲਬਗਾਰ ਸੀ। ਸ੍ਰ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਸਰੀਰ ਵੀ ਸਨ।

ਮੈਨੂੰ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਪਈ ਇਕ ਕੈਸਟ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਦੀ ਇਹ ਕੈਸਟ ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੇਵਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਸੀ ਸੋ ਮੈ ਉਹ ਕੈਸਟ ਲੈਣ ਘਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਸਾਡੇ ਘਰ ਪੁਤਰ ਹੋਵੇ

ਮੁੜਕੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕ ਕੇ, ਉਡੀਕਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਟੈਰਿਸ ਪਾਸ ਵਿਛੇ ਬਿਸਤਰੇ ਉਤੇ, ਧੁੱਪੇ ਲੱਕ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨ ਹਿਤ ਲੰਮੇ ਪੈ ਗਏ। ਇਕ ਨਾਈਲੋਨ ਦਾ ਕੰਬਲ ਉੱਪਰ ਸੀ। ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ੍ਰ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਹਦੀ

ਪਤਨੀ ਕੁਲਜੀਤ ਕੌਰ ਪੁਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਜਤਨਾਂ ਵਿਚ ਟੈਰੇਸ ਉੱਤੇ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਪਏ। ਇਹ ਜੋੜਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵੈਨਕੋਵਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਪੁਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਭਟਕ ਥੱਕੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ, ਇਤਿਹਾਸ, ਮਿਥਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਲੋੜ, ਨਾ-ਲੋੜ ਉੱਤੇ ਗਿਆਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਤਰ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਵੇ ਰੜਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਮੈ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਜਤਨਾਂ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਪਰ ਜੇ ਕਰਮ ਕੋਈ ਸਾਥ ਨ ਦੇਣ ਤਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਅਡੋਲ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀ ਕਰਦਾ, ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਸ ਅਰਜ਼ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਪਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਇ ਤਾਂ ਵਾਹ ਭਲਾ, ਜੇ ਨਾ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਵੀ ਹਰੀ ਇਛਿਆ। ਨਾ ਬਹੁਤੀ ਖੁਸ਼ੀ, ਨਾ ਬਹੁਤਾ ਗ਼ਮ ! ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੀ ਅਡੋਲਤਾ ਨਾਲ ਵਾਸਤਾ ਰਖਦਾ ਹੈ।

ਜੋੜਾ ਜਦੋਂ ਉਠਿਆ, ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਰੌਣਕ ਨਹੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ "ਹਾਂ" ਲੈ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਏਧਰ 'ਡੈਫਿਨਿਟ' ਦਾ ਬਚਨ ਨਹੀ ਸੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ।

ਕਸੂਤੀ ਚਰਚਾ ਹਰ ਵਲਭ ਦੀ

ਏਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਦ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿਤਾਰ, ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਦਿ ਕੁਛ ਹੋਰ ਸੱਜਣ ਆ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਵਿਛੇ ਗ਼ਲੀਚੇ ਤੇ ਸ੍ਰ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ, ਸ੍ਰ. ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ ਦਿੱਲੀ ਸਿਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਿੰਘ ਗੌੜ ਆਦਿ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਉਰਦੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਲੰਧਰ ਦਾ 27.12.82 ਦਾ ਪਰਚਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ। ਹਰ ਵਲਭ ਦੇ ਮੇਲੇ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਿੱਤੂ ਸੀ, ਉਸਤਾਦ ਅਮਜਦ ਅਲੀ ਦੀ ਵੀ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 20,000/- ਆਪਣੀ ਫੀਸ ਲੈਕੇ ਹੀ ਸਟੇਜ ਤੇ ਕਦਮ ਧਰਿਆ। ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਮੈ ਸੁਣ ਨਹੀ ਸਕਿਆ।

ਮੇਰੇ ਕੰਨੀ ਏਨੀ ਕੁ ਗੱਲ ਹੀ ਪਈ। ਹੰਸਪਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ : ਹੁਣ ਖਉਰੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਉਸਤਾਦ ਅਮਜਦ ਅਲੀ ਤੋ ਵੀ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣੀ ਪਵੇ ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਾ ਔਕਣ ਥੌਕਣ ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਅਸੀ ਸਦਾ ਹੀ ਮਾਫ਼ੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ !

ਗੱਲ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੀ

ਏਥੇ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਰਹਿਬਰ ਇਕ ਜਾਕਟ ਲੈਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਰੰਗ ਰੂਪ ਦੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਲੈਣੀ ਸੀ। ਜੂਨੀਅਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਉਤਰਨ ਸਮੇ ਕਪੜੇ

ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਸੁਆਲ ਦਾ ਪੱਧਰ ਕੈਸਾ ਹੋਵੇ ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਲਕਾ ਬਾਦਾਮੀ ਰੰਗ ਪਰਵਾਨ ਕਰਕੇ, ਉਸਦੀ ਰੌਕਾ ਕੇਲਾ ਰੰਗ ਦੀ ਪੱਟੀ ਅਪਰਵਾਨ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਇਹੋ ਰੰਗ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ। ਪੈਂਟ ਦੀ ਥਾਂ ਪਿੰਨੀ ਤਕ ਜ਼ਿਪ ਦਾਰ ਪਜਾਮਾ ਪਰਵਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਜਾਕਟ ਦੇ ਕਾਲਰ ਵੀ ਨਹੀ ਲਗਣੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ।

ਫਿਰ ਪਾਲਮ ਕਾਲੋਨੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਉਸਦਾ ਭਰਾ ਬਿਕ੍ਰਮ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਬੱਚਿਆਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜਕੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਹੀ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਦਾ ਲੜਕਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਵੀ ਨਾਲ ਸੀ। ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਸਿਖ ਉਤੇ ਨੀਲਾ ਕੰਬਲ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਕੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਤੋ ਸੰਕੋਚ ਦੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਦਿਤੀ।

ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਲਈ ਆਪ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸ੍. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਏਜੰਸੀਜ਼, ਇਹਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਪਵਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਭਣੇਵਾਂ ਸ੍. ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਸ੍. ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ-ਲੀਲਾਵੰਤੀ ਦੀ ਯਾਦ ਸ੍. ਰਾਮ ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਇਹਨਾ ਦਾ ਲੜਕਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਲੜਕਾ ਦਰਸਨਾਂ ਨੂੰ ਆ ਗਏ।

ਗੱਲਾਂ ਦਸਵੰਧ ਦੀਆਂ

8 ਵਜੇ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਸਵੰਧ ਦੀਆਂ ਲਿਸਟਾਂ ਵਲ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ੍. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਕੱਤਰ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਫਹਿਰਿਸਤਾਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਦੂਜੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁਕ ਲਿਆਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਛਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਗੀ ਨਾਲ ਅਦਾਇਗੀ ਪੰਥਕ ਉੱਨਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍. ਹੰਸਪਾਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਦੌਰਾ ਦੂਜੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕੇਵਲ ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਗੀ ਹਿਤ ਹੀ ਲਾਇਆ ਜਾਏ। ਇਸ ਸਮੇ ਕੋਲ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਵੀ ਸੀ।

ਸਿਮਰਤੀ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਠੇਕੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਛਾਬੜੀ ਨਹੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਕਰਾਣਾ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਵਿਖੇ। ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੱਥਰ ਮਹਿੰਗਾ ਖਰੀਦੇ ਗਾ ਪਰ ਉਹਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਹਦ ਨ ਰਹੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਵਧੀਆ ਪੱਥਰ 54/- ਤੋਂ 64/- ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਖਰੀਦ ਲਿਆ। ਇਕ ਟ੍ਰਕ ਦਾ ਵਾਰਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਮੰਦਰ ਲਈ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਕਿਹਾ : ਮੇਰੀ ਭਜਨੱਠ ਤਾਂ 5-7 ਦਿਨ ਖੂਬ ਰਹੀ ਪਰ ਘਾਲ ਥਾਇੰ ਪਈ। ਮੇਰਾ ਸੰਘ ਜੁ ਬੈਠਾ ਲਗਦਾ ਏ, ਇਹ ਵੀ ਇਸ ਭੱਜ ਨੱਠ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ 1,50,000/- ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣਦਾ। ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਘਰੋਂ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਵਾਂ। ਪਰ ਮਕਰਾਣੇ ਗਿਆਂ ਘਰੋਂ ਖਰਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨ ਪਈ ਤੇ ਪੱਥਰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਲੈਕੇ ਸਿਮਰਤੀ ਮੰਦਰ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਹਮ ਥਾਰੇ।

ਪੌਣੇ 3 ਵਜਦੇ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇਸ ਸੁਕਾਣ ਦੀ ਗਰਜ਼ ਨਾਲ ਧੁਰ ਉਤਲੀ ਛੱਤੇ ਇਕ ਵਿਛੇ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇ ਅਤੇ ਏਥੇ ਹੋਰ ਸਰੀਰ ਵੀ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਵਾਰੀ-ਪੁਤਰ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ, ਸ੍ਰ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਐਮ.ਪੀ., ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜੀ ਸਕੱਤਰ, ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਏਜੈਂਸੀਜ਼। ਹਲਕੀ ਫੁਲਕੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਘੜੀ ਪਲ ਨੂੰ ਪਾਲਮ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਬੈਂਗਲੋਰ ਵਾਸਤੇ।

ਏਥੇ ਮਲੋਟੀਆ ਸ੍ਰ. ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਜੁਆਨ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਚਰਨੀ ਆ ਲਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਗਲ ਨੀਲੀ ਕੋਟੀ ਵੇਖਕੇ ਨੀਲ ਰੰਗ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਦਿਤਾ। ਸ੍ਰ. ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਲਿਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬਚੇ ਕੁਝ ਰੱਜ-ਆਚਾਰ ਸਿਖ ਸਕਣ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਾਕੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮਨ ਵੀ ਦਸਿਆ।

ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਰਾਜੌਰੀ ਗਾਰਡਨ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਜੁਆਤਰੇ ਸ੍ਰ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ: ਇਹ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦਾ ਜੁਆਈ ਹੈ। ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੜੇ ਵਧੀਆ ਸਿਖ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੁਰੇ ਦਾ ਪੁਤਰ ਹੈ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਊਥਾਲ, ਲੰਡਨ, ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਲਗੇ : ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਜਿਵੇਂ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਜੇ, ਸਾਰੇ ਬੈਂਕੋਕ ਤੇ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਜਗਿਆਸਾ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ : ਇਹ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਕੌਣ ਹੈ? ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ, ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਦਸਿਆ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਟਾਂ ਖਾਧੇ ਪਏ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਆਏ। ਮੈਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਆਵਾਂ। ਸੰਗਵਾਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪਿਆ ਸੀ। ਅੱਗੋ ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਬਦਲੀ ਪਈ ਸੀ। ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲਗੇ : ਵਰਿਆਮ ! ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਾਦਸਾ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਕ ਦੀ ਤਾਂ ਜਾਨ ਹੀ ਗਈ, ਪਰ ਤੁਸਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤਕ ਹਿਲਾ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਛੱਤੀ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ, ਆਪ ਨੇ ਆਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਜੇ

ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀ ਇਹ ਚੱਕਰ ਮੁੱਕਦਾ ਵੀ ਕਿ ਨਾ। ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪਰਦਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮੇਰੇ ਧੰਨ ਭਾਗ ਹਨ।

ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰ ਨਿੰਦਾ ਦੇ ਗਰਤ ਵਿਚੋਂ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਬਚਾਅ ਲਿਆ ਹੈ।

ਚਲੋ ਬੈਂਗਲੌਰ ਨੂੰ

ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕੰਨ ਗੋਸ਼ੇ ਆ ਕਿਹਾ : ਗੱਡੀਆਂ ਤਿਆਰ ਹਨ ਜੀ ! ਅਤੇ ਅਗਲੇ 10 ਮਿੰਟਾਂ ਬਆਦ, ਘਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਵੀ ਨ ਰਿਹਾ।

ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਮੈ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ : ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਦਿਨ ਬੈਂਗਲੋਰ ਫਾਰਮ ਤੇ ਰਹਿਣਗੇ ?

"18 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ (18.1.1983) ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਣਾ ਹੈ !"

"ਤੁਸੀ ਵੀ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ ?"

"ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਗਿਆ ਹੈ।"

ਪੂਰਬਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ 2.25 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮੀ ਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਲੀ ਆਏ ਹਨ।

5 ਜਨਵਰੀ 1983, ਬੁੱਧਵਾਰ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਬੀਬੀ ਜਸਮੀਤ ਕੌਰ ਕਲਕੱਤਾ

ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਮਿਲੇ ਸੁਨੇਹੇ ਮੁਤਾਬਕ ਬੀਬੀ ਜਸਮੀਤ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸ੍ਰ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਮੈ C-231 ਪਟੇਲ ਨਗਰ ਵਿਚ ਜਾਕੇ 10 ਵਜੇ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਸਾਡੀ ਕਲਕਤੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਬੀਬੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਭਰਪੂਰ ਸੇਵਕਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਫਤੇ ਭਰ ਦੀ ਏਥੇ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚੰਨਾ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇ 25.12.1982 ਨੂੰ ਸਰਸੇ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰੇ ਹਾਦਸੇ ਸਮੇ ਮਿਰਤੂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ੍ਰ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਇਸਦਾ ਕੁੜਮ ਸੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭੋਗ ਰਾਜਿੰਦਰ ਨਗਰ, ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ 26.12.82 ਨੂੰ ਪਿਆ ਸੀ।

ਬੀਬੀ ਜਸਮੀਤ ਨੂੰ ਖੋਪਰੀ ਦੇ ਉਤਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਬੜੀ ਸਖਤ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿਰ ਦਰਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਰਟ ਟ੍ਰਬਲ ਵੀ ਸੀ, ਲਹੂ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਹੀ ਸੁ ਬਣ ਰਿਹਾ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਸੀ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਨੈਚਰੋਪੈਥੀ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਬੈਂਗਲੋਰ ਵੀ ਲਾ ਆਈ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਕਰਮ ਰੋਗ ਹੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਉਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਆਏ ਸਨ।

ਹੁਣ ਬੀਬੀ ਏਥੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਆਉਂਦੇ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਭੋਗ ਪੁਆਵੇਗੀ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਨਾ ਸ੍. ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸਿਖ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਿਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਭਜਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਬੀਤਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਐਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਿਰਵਿਘਨ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਮੇਰੇ ਵਿਆਹ ਸਮੇ ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੈਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਜੇ ਤਕ ਵੀ ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਮੈ ਇਕ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਵੀ ਵੇਖੀ ਜਿਸਨੇ ਸੰਤ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪਟੇਲ ਨਗਰ ਵਿਖੇ, ਏਸੇ ਘਰ ਕੀਤੀ ਸੀ।

•

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਰੰਗ ਲੁਟ ਨਹੀ ਰਿਹਾ

ਕੌਂਸਲ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ 3.1.1983 ਨੂੰ 4 ਵਜੇ ਲਉਂਦੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਰੰਗ ਲੁਟ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਜਣ 80 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ।

7 ਜਨਵਰੀ 1983, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

'ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ'

ਅੱਜ ਦੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਨੇ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸਿਰ ਲੇਖ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖੁਰਦਪੁਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛਾਪਿਆ, ਓਥੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਸ੍. ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਕਰੌਦੀ, ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ। ਲੇਖਕ ਸ੍. ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਦਾ ਇਹ ਉਦਮ ਸੀ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਸਮੇ ਤੇ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਸਥਾਨ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਲੇਖਕ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਨੂੰ ਯਾਦ ਤਾਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਲੇਖ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪੇਜ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਅੱਧ ਇਸੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੀ।

ਸ੍. ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਹਿਤ ਏਥੇ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ

ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਕਰੌਦੀ, ਜ਼ਿਲਾ ਸੰਗਰੂਰ (ਸਾਬਕਾ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ), ਵਿਖੇ ਸ. ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੀ। ਜਨਵਰੀ 1872 ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਹਫਤੇ ਭੈਣੀ ਵਿਖੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਸੀ।

ਫਰਵਾਹੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਵਿਚਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਬਲਦ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਲੱਦੀ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ ਦੇਖਿਆ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬਲਦ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੈ ਜੇ ਤੂੰ ਉਤਰ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੌਖ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਤੇ ਬਸ ਇਤਨੀ ਹੀ ਗੱਲ ਤੇ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਹੁਤ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਧਾਰਮਕ ਜਜ਼ਬਾਤ ਤੇ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਸ ਬਲਦ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਭੈਣੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਸਾਰੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਬੁੱਚੜਾਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਣ, ਚਲ ਪੈਣ। ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਰੁਕੇ। ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਘੱਲ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਡੀ.ਸੀ. ਨੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੇ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।

14 ਜਨਵਰੀ 1872 ਨੂੰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਲੌਦ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰ ਮੰਗੇ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਭਰੋਸਾ ਦਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ. ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਹਥਿਆਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ, ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਵਿਚ ਝੜਪ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਦੋ ਦੋ ਆਦਮੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ।

15 ਜਨਵਰੀ 1872 ਨੂੰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜਥੇ ਨੇ ਬੁੱਚੜਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਫੌਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਟੱਕਰ ਹੋਈ। ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੱਤ ਆਦਮੀ ਸ਼ਹੀਦ ਅਤੇ ਦੋ ਫੱਟੜ ਹੋਏ ਜਦ ਕਿ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੀ ਫੌਜ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਅੱਠ ਆਦਮੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਚਾਰ ਫਟੜ ਹੋਏ। ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਭੱਜ ਗਏ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਆਪਣੇ ਫੱਟੜਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ।

ਇਕ ਪਠਾਣ ਸਮੁੰਦ ਖਾਂ ਨੇ, ਜੋ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਪਛੜ ਗਿਆ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਘੇਰਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਟੱਕਰ ਹੋ ਗਈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੱਥ ਵੱਢਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮੁੰਦ ਖਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਧੜ ਤੋਂ ਅੱਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਾਭਾ, ਜੀਂਦ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਥੇ ਨੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਨ ਕਰਨਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

16 ਜਨਵਰੀ 1872 ਨੂੰ 66 ਨਾਮਧਾਰੀ ਅਤੇ ਦੋ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਾਵਨ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

17 ਜਨਵਰੀ 1872 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ 49 ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਇਕ 12 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ 16 ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਦੋਵੇਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਕੂਮਤ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਸੂਰਬੀਰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ 65 ਦੂਸਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਿਆ।

ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿੱਥੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ 'ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਕੱਲਰ' ਕਹਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਜਸਮੀਤ ਦਾ ਅਖੰਡਪਾਠ

ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੋਤੀ ਨਗਰ (ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ) ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੀਬੀ ਜੀ ਕਲਕਤੇ ਵਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਉਹ ਅਖੰਡਪਾਠ ਰਖਵਾਣਗੇ, ਮੈਂ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾਂ। ਮੈਂ ਪੁੱਜਿਆ ਤਾਂ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਦਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ, ਨਵੀਂ ਕੂਚੀ ਫਿਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਪੂਰੀ ਮਰਿਆਦਾ ਧੂਪ, ਦੀਪ ਤੇ ਕੁੰਭ ਆਦਿ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਜਸਮੀਤ ਸੇਵਾ ਤੇ ਉਦਾਰਤਾ ਪੂਰਵਕ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਪਟੇਲ ਨਗਰ

ਮੈਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਅਰੰਭ ਵੇਖ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਉਚੇ ਲੰਮੇ ਸੱਜਣ ਸ੍ਰ. ਰਮਣੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪਟੇਲ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਹੀ ਆ ਗਿਆ। ਇਸਦਾ ਘਰ ਦੂਜੇ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਸੀ। ਸ੍ਰ. ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਬੇਟੇ ਰਮਣੀਕ ਸਿੰਘ ਘਰ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਬੀਬੀ ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਬਿਸਤਰ ਵਿਚ ਪਈ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਪਲ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਦੋ ਸਾਲ ਹੋਏ ਏਸੇ ਮਹੀਨੇ ਸੰਤ ਰਮਣੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਿਰਤੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਤਦ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਿਕਾ ਬੀਬੀ ਸਵਰਨ ਕੌਰ (80 ਸਾਲ) ਬਿਸਤਰ ਵਿਚ ਪਈ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਸੁਕ ਕੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਮੁਠ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਏਸੇ ਬੀਬੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਜਦੋਂ ਆਕੇ ਕਰੀਦੇ ਸਨ, ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਚਿਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਘਰ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਕੇਵਲ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਰਮਣੀਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੜਕਾ ਹੀ ਮਿਲਿਆ। ਉਸਦੀ ਮਾਤਾ ਬੀਬੀ ਕਵਲਨੈਨ ਕੌਰ ਕੀਰਤੀ ਨਗਰ ਵਲ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਗੁਰਸੇਵਕ ਦੀ ਭੈਣ ਬੀਬੀ ਅਮਨ ਦੀਪ ਕੌਰ ਬੈਠੀ ਰੋਟੀ ਖਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਸਤਨਾਮ ਕੌਰ (17) ਉਚੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ।

8 ਜਨਵਰੀ 1983, ਸ਼ਨੀਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਅਜਕਲ ਕਾਫੀ ਠੰਢ ਹੈ। ਅੱਧਾ ਦਿਨ ਤਕ ਧੁੰਧ ਹੀ ਕੁਝ ਨਹੀ ਕਰਨ ਦਿੰਦੀ। ਮੈ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਤੇ ਨੂੰਹ ਜੁਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲ, ਬੀਬੀ ਜਸਮੀਤ ਦੇ ਘਰ ਪਟੇਲ ਨਗਰ ਗਿਆ। ਘਰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਜਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਬੂ ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਧਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਛੇਤੀ ਹੀ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਪਰਤ ਆਏ। ਏਥੇ ਮੈਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਦ ਕੇ ਘਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿਖ ਸ੍ਰੀ ਧਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸੰਬੰਧੀ ਸ੍. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਲੇ। ਇਹ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਨਾਟਿੰਘਮ (ਯੂ.ਕੇ.) ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਧਰਮ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ. ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਪੋਤਰਾ ਹੈ। ਤੈਣੀ ਸਾਹਿਬੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮੁੜੇ ਹਨ। ਧਰਮਵੀਰ ਨੇ ਦਸਿਆ ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਉਹਦੇ ਉਪਰ ਕੁਝ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਚਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਉਹ ਵਲਾਇਤ ਵਿਚ ਰੇਸ ਰੀਲੇਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਸੰਗੀਤਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹਦੀ ਵਾਹਵਾ ਪੁਛ ਗਿਛ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਦੋ ਸਾਲ ਹੋਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਵਲਾਇਤ ਦੀ ਨਾਗਰਕਤਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਂ।

11 ਜਨਵਰੀ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ, ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਜੋ ਦੋ ਆਦਮੀ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਾਂਗਰਸ (ਈ) ਵਲੋਂ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਛਪਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਵੀ ਹੈ।

ਸਨਖਤਰੇ ਦੀ ਸਿਹਤ

ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ 'ਸਤਿਜੁਗ' ਸੰਪਾਦਕ ਸਨਖਤਰਵੀ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕ ਪੱਤਰ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵਰਣਨ ਸੀ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਬੁਖਾਰ ਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਚੱਕਰਾਂ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਏਨੀ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸੋਚ ਨਹੀ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਉਹਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਜਣਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਮੇਲਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਨਖਤਰਾ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ : ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀ ਹੋਣ ਦਿਤਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਆਕੇ ਮਿਲ ਗਏ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ

ਵਿਚ ਦਰਦ ਦਾ ਫਿਰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਦੌਰਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਇਸਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਇਸ ਤਰਾਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਸਤਿਜੁਗ ਬੇ-ਸਨਖਤਰਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਪਤਰ ਸਨਖਤਰਾ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

13 ਜਨਵਰੀ 1983 ਵੀਰਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਸੰਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਟਾ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਸੁਰਗਵਾਸ

ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਗਿਆਂ ਸੰਤ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਟਾ ਜੁ 2-3 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਵੀ ਲੰਮੀ ਆਯੂ ਭੋਗ ਕੇ 8.1.83 ਨੂੰ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਇਆ, ਸ਼ਾਮੀ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਗ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਠੀ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਸ. ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿਧ ਉਦਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਸੰਤਾਨ ਕੁਝ ਦੂਰ ਦੂਰ ਸੀ ਪਰ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਟਾ ਮੁੜ ਨੇੜਤਾ ਵਲ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਦੀਨ ਦਿਆਨ ਜੀ 16.1.83 ਨੂੰ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਵਿਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸਮੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਰਾਤੀ ਕਿਸੇ ਸਮੇ ਬੈਂਗਲੋਰ ਤੋਂ ਪਧਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

'ਨਿਮਾਣਾ' ਵੀ ਗਿਆ

ਰਾਤੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਪਿੰਡ ਕਰੀਵਾਲਾ (ਸਰਸਾ) ਤੋਂ ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਉਗਰਾਹੀਆ ਆਏ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਭਣਵਈਆ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਇਕ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਕਵੀ ਸੰਤ ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭੋਗ ਅੱਜ ਭਲਕ ਹੀ ਕਰੀਵਾਲੇ ਵਿਖੇ ਪੈਣਾ ਹੈ।

15 ਜਨਵਰੀ 1983 ਸ਼ਨੀਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੈਂਗਲੋਰ ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ 12-1 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਸਮੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੀਅ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਜ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ।

ਥੱਬੂ-ਹਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ

ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਪੁਤਰ ਸ. ਹਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਹਦੀ ਸੁਪਤਨੀ, ਮਿਤਰ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਥੱਬੂ ਰੋਸ਼ਨਆਰਾ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਗਲੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਹਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਇਸ ਘਰ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਹੈ ਜਦੋਂ ਥੱਬੂ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ 1500/- ਕਮਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕੋ ਬੱਚਾ ਐਲ.ਕੇ. ਜੀ. ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ: ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਟੀ

ਰੋਸ਼ਨ ਆਰਾ ਰੋੜ ਤੇ ਹੀ ਅਸੀ ਇਕ ਹੋਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜੋੜੇ ਵਲ ਪੁਜੇ। ਇਹ ਹਨ ਪ੍ਰੋ: ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਟੀ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ। ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਗਏ, ਸਾਡੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਸਦਕੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ: ਸਾਹਿਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਦੋ ਸਿਆਣੇ ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਸਮੇਲਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ: ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਅਨਾਊਸਮੈਂਟ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਸਲਾਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜੋੜਾ ਕਟੜਾ ਮਾਲੀ ਰੋਸਨ ਆਰਾ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਐਮ.ਆਈ.ਜੀ. ਫਲੈਟ ਵਾਸਤੇ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇ ਰਖੀ ਹੈ।

ਹੁੰਦੇ ਹਵਾਂਦੇ ਅਸੀ ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਕੋਠੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਿਵਾਸ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਤਾਰ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਤਕ ਖਲੋਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਤਾਂ 12 ਵਜੇ ਦੇ ਏਥੇ ਦਰਸਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ, ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ ਵੀ ਆਪ ਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮੋਜੂਖੇੜਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰ: ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਨਵੇਂ ਸਿੰਘ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਏ।

ਬੈਠਣ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਿਛੇ ਹੋਏ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ, ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਚੱਢਾ ਜੀ ਸਕੱਤਰ ਰਾਧਾ ਸਵਾਮੀ ਸਤਸੰਗ, ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਰਾਧਾ ਸਵਾਮੀ ਰਾਜਪੁਰ, ਦੇਹਰਾ ਦੂਨ, ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੈਰੋਬੀ, ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਲਖਨਊ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਥਾਲੀ ਨਗਰ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਚੱਢਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ: ਭੰਡਾਰੇ ਸਮੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ !

ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਚਕਨ ਪਹਿਨੀ ਮੁਸਕਰਾਂਦੇ ਹੋਏ ਅੰਦਰ ਆਏ। ਸਾਰੇ ਬੈਠਿਆਂ ਨੇ ਚਰਨੀ ਹੱਥ ਲਾਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਚੱਢਾ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ : ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀ ਜਾਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀਏ, 6 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕਿ

ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਭੰਡਾਰਾ ਹੈ, ਆਪ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ। ਸ੍ਰੀ ਚੱਢਾ ਨੇ ਉਨਾ ਚਿਰ ਨਮ੍ਰਤਾ ਵਸ ਹੱਥ ਜੋੜੀ ਰਖੇ ਜਦ ਤਕ ਇਹ ਸਜਣ ਵਿਦਾ ਹੀ ਨਹੀ ਹੋਏ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ : ਮਹਾਰਾਜ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਥਾਈਲੈਂਡ ਜਾਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਅੱਜ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕਾਂ। ਸ੍ਰੀ ਚੱਢਾ ਜੀ : ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਨਹੀ ਜੀ, ਆਪ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਜਰੂਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮੈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕੀ ਦੱਸਾਂਗਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਾਂਗਾ। ਜਦੋ ਮੈਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਤੇ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਸਕਤਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈ ਕਿਸ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਜਾਵਾਂਗਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾਏ : ਇਹ ਹੋਈ ਨ ਗੱਲ। ਚੱਢਾ ਜੀ ਤੋ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਣਾ ਸਿਖੇ। ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਕੇ ਮੁਕਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਮਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀ ਸੀ ਮੰਨੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ : ਮੈ ਵਚਨ ਨਹੀ ਦਿੰਦਾ। ਵਚਨ ਤੇ ਪੂਰਾ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਮੈ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ 6.2.83 ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਥਾਈਲੈਂਡ ਸੰਗਤ ਦੀ ਚਿਰੋਕਣੀ ਅਰਜ਼ ਅੱਗੇ ਤੋ ਅੱਗੇ ਪਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ 6 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਨਾ ਹੀ ਆਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਗੱਲ ਠੀਕ ਨਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਚੱਢਾ ਜੀ ਪ੍ਰੇਮ ਵੱਸ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਦਬਾਉ ਪਾਣ ਹਿਤ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਉਠ ਗਏ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓਗੇ ਹੀ।

ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨੇਤਰ ਮਿਲਾਂਦਿਆਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਯਾਦ। ਜੇ ਉਸਦਾ ਉਲਟਾ ਕਰ ਦੇਈਏ ਫੇਰ ਵੀ ਬੜੇ ਕੰਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ : ਦਯਾ। ਫੇਰ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਕਵੀ ਜੀ, ਐਤਕਾਂ ਬੈਂਗਲੋਰ ਗਿਆਂ ਆਪ ਬੜੀ ਵਾਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਮੈ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹਦੇ ਉਲਟ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਨਾਂ ਦੁਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਇਕ ਅਰਜ਼ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ

ਫਿਰ ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਉਠਿਆ, ਦਾੜ੍ਹੀ ਕਾਲੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ, ਲੰਮਾ ਸਿਰ, ਟੇਢੀ ਪਗੜੀ। ਕੋਟ ਪੈਂਟ ਕਾਲੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ : ਇਹ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀ ਨੇ, ਨੈਰੋਬੀ ਸਨ, ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਗੁਜ਼ਰ ਗਈ ਹੈ। ਅਗੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਖਾਨਾ ਆਬਾਦ ਕਰੋ। ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਆਪ ਹੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਨੇ।

ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆ : ਨਹੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਆਪ ਤੋ ਹੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਮੈ ਅਜੇ ਓਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਹਾਂ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੁਸਕਰਾਏ : ਅਸਾਂ ਤਾ ਠੇਕਾ ਲੈ ਰਖਿਆ ਹੈ ਕੁਛ ਕਰਾਂਗੇ ਹੀ ਪਰ ਤੂੰ ਭਜਨ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ? ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਂ-ਨਾ ਵਰਗਾ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਭਜਨ ਨਹੀ ਲਿਆ ਹੋਇਆ, ਨਹੀ ਤਾਂ ਲਹਿਜਾ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ। ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰਬਾ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ। ਉਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਭਜਨ ਸੁਣਾ ਦਿਤਾ। ਇਕ ਮਾਲਾ ਅਤੇ ਇਕ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਪੁਰਬੇ ਨੇ ਸਾਰੀ ਮਰਯਾਦਾ ਸਮਝਾ ਦਿਤੀ।

ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਜ਼ਫਰਪੁਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਗਾਹ ਲੈ ਰਖੀ ਹੈ। ਉਸ ਚਰਨਾਂ ਲਈ ਅਰਜ ਕੀਤੀ, ਜੁ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ, ਲਈ ਪਰਵਾਨ ਹੋਈ।

ਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਵੇਹਲੇ ਹੋ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤਾਂ ਟੈਰਿਸ ਵਿਚ ਕਈ ਇਸਤਰੀਆਂ ਪੁਰਸ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਏਥੇ ਹੀ ਪਟਨੇ ਦੇ ਸੂਬਾ ਜੀ ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਤੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਫਰਮਾਇਆ : ਥੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਆਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਵੇਖਾਂਗੇ।

ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਲਖਨਊ ਤੇ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਧੁਰ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇ, ਮੈਨੂੰ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹਨਾਂ ਸੰਗੀਤ ਸਮੇਲਨ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਕਰਨੀ ਸੀ।

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ – ਕੀਰਤਨ

5 ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੋਇਆ ਫਿਰ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ। ਸਰਵ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਰੰਗੀ ਦੇ ਭਾਈ ਦੇ ਤਬਲੇ ਦਾ। ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ 10 ਕੁ ਮਿੰਟ ਲਈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ :-

1. ਇਸ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਸੰਗੀਤ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਖਰਚੇ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੈਂਗਲੋਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮੀ 6-45 ਤੋਂ 8-45 ਤਕ (13-1-1983) ਭਰਪੂਰ ਹਾਲ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਤਕ ਦੇ ਰੈਂਕ ਵਾਲੇ ਸੈਨਿਕ ਅਫਸਰ ਵੀ ਸੰਨ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਰ ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਅਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਦੇ ਤਬਲੇ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਗਧ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਮਿਲੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਕੀਤੇ ਖਰਚ ਨੂੰ ਸਕਾਰਥ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਖਚਾਖਚ ਭਰੇ ਹਾਲ ਚੋਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਉਠ ਕੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਜੀ ਨਹੀ ਸੀ ਕਰਦਾ।

2 ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਯਾਦ ਰਖੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ 18-1-83 ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਜਲੂਸ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਦ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਿੱਲੀਓਂ ਵੀ ਹੁੰਮ ਹੁੰਮਾਕੇ ਜਾਵੇ।

3. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਰਾਨਾ, C-1 ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ) ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਟਿਕਟ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਤੁਸੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਭੇਜਨ

ਵਾਸਤੇ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰੋ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੇਹਨਤ ਕਰੋ।

4. ਅੱਜ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ 'ਵਿਸਰੁ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤ ਪਰਾਈ।' ਉਤੇ ਆਪ ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਪਰਾਈ ਤਾਤ ਤਾਂ ਵਿਸਰ ਗਈ ਪਰ ਜੇ ਆਪਣੀ ਤਾਤ ਯਾਦ ਰਹੇ ਤਾਂ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀ ਬਣਦੀ। ਉਸਦੀ ਸਲਾਹੁਤਾ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦਾ ਅੰਤ ਪਾਇਆ ਨਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਉਹਦੀ ਸਲਾਹੁਤਾ ਤੋਂ ਵਿਹਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਾਂ, ਅਸੀ ਭਲੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਪਰਵਿਰਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

5. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੱਸਿਆ : ਫਲ ਦੀ ਇਛਾ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਪੁਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣਾ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਚੋਂ ਹੀ ਜੇ ਨਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪੂਰਬਲਾ ਭਾਰੂ ਹੈ। ਇਸ ਗਲੋਂ ਨਾ ਆਉਣਾ ਭਟਕਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਾ ਦੁਆਰ ਖਟਕਾਣਾ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਨਾ ਆਉਣਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉਦਮ ਕਰੋ।

ਬਿਸਰ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤ ਪਰਾਈ। ਪਰਾਈ ਤਾਤ ਨਾ ਔਖਰ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ। ਇਸ ਤੱਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣੋ।

ਥੋੜਾ ਸਮਾਂ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਛੱਤ ਉਪਰ ਜਾ ਕੇ ਫਿਰ ਆਪ ਜੀ ਕੋਠੀ ਪਧਾਰੇ।

16 ਜਨਵਰੀ 1983, ਐਤਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਸੰਤ ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ

ਅੱਜ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੰਤ ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਜੀ ਉਦਮ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸ਼ਾਮਿਆਨਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਹੋਇਆ। ਕੀਰਤਨਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ - ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤਬਲਾ ਨਿਵਾਜ਼ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਸੂਬਾ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੈਰੋਬੀ ਅਤੇ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਲਖਨਊ, ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ।

ਵਾਰ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਉਪ੍ਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਉੱਦਮ ਨੂੰ ਫੇਰ ਪਬਲਿਕ ਵਿਚ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ। ਸਲਾਹਿਆ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਪ ਅਰਪਣ ਕਰਨ ਹਿਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੇ ਅਪਣੇ ਖਰਚ ਤੇ ਬਸਾਂ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਠਾਈ :

ਇਕ ਬਸ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਾਰਵਾਲਾ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ,
ਇਕ ਬਸ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਰਘੁਬੀਰ ਨਗਰ

ਇਕ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ

ਇਕ ਬਸ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰਮਫਰਡ (ਯੂ.ਕੇ.) ਵਾਲੇ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਗਈਆ। ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਸੰਤ ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਫਲੋਹਾਰ ਕਰਕੇ ਨਿਜੀ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕਰ ਗਏ।

ਸੰਤ ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਪੰਜ ਬਾਲਿਗ ਵਿਅਕਤੀ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ, ਮੈਥੋਂ ਬਿਨਾ।

ਠੇਕੇਦਾਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਲਖਨਊ

1-00 ਵਜੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਦ ਅਤੇ ਮੈ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਲਖਨਊ ਨੂੰ ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਮਿਲੇ। ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਸੰਗੀਤ ਸੰਸਥਾ 'ਸ਼ੁਤੀਂ' ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੁਰਤ 2000/- ਠੇਕੇਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਚਾਚਾ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਦਿਵਾ ਦਿਤਾ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਕੁਛ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਿਤਾ ਹੀ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ।

ਮੈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸੰਗੀਤ ਸੰਮੇਲਨ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਹੈ? ਇਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਲਾ ਬਖਸ਼ਣ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਗੀਤ ਸਮੇਲਨ। ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕੱਠੀਆਂ ਹੋਣ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਾਸਤੇ ਜਗਾਹ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਸੂਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਓਥੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੀ, ਨੇੜੇ ਆਇਆਂ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲਵੇਗੀ। ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਅਸਲ ਮਨਸ਼ਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਸਾਡਾ ਹੋਲਾ ਵੇਖ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਸੁਣ ਲੈਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਦਿਲ ਕਰੇ, ਹੁਕਮ ਕਰਨ ਤੇ ਸੇਵਾ ਲੈਣ, ਅਸੀ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸੰਗੀਤ ਸਿਖਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਖਰਚ ਪਾਣੀ ਵਲੋਂ ਪੁਛਿਆ। ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਏ। ਪਰ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਇਛਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀ 'ਅਪਣੀ ਜਗਾਹ' ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਬਣਾਈਏ। ਅਸੀ ਅੱਗੇ ਕਈ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਠੇਕਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਸਾਂ, ਹੁਣ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਲੀਅਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਰਕਮਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਬਸ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਹੀ ਜਗਾਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੋਗ ਬਣਾ ਲੈਣੀ ਹੈ।

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵਿਹਾਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਤਿਖਾ ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਜੇ ਅਸੀ ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਜੇਹੀ ਕੋਠੀ ਵੀ ਪਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਤੀਹ ਲੱਖ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਵੀ ਚਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨਵੇਂ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬੋਲੇ : 3 ਕਰੋੜ ਦਾ ਠੇਕਾ ਅਸਾਂ ਐਨ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ 13 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਵਾਂ ਕੰਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਅਸੀ ਤਾਂ ਬਹਾਨਾ ਮਾਤਰ ਹੀ ਹਾਂ, ਕੰਮ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਹੀ ਕਰਵਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪ ਮਾਣ ਹੀ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ।

ਏਨੀ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਰਵੇਲ ਕੌਰ ਨਮਿਤ ਭੋਗ

ਅੱਜ 2 ਤੋਂ 4 ਵਜੇ ਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਗ਼ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ. ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਮਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਰਵੇਲ ਕੌਰ (80) ਨਮਿਤ ਭੋਗ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਦ ਨਾਲ ਮੈਂ ਭੋਗ ਤੇ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਹਾਨਾ ਕੋਠੀ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਵਿਛਾਈਆਂ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਾ ਬੈਠਣ ਸੀ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾਂ 2 ਤੋਂ 2.30 ਤਕ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। 3.30 ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸੂਬਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦੱਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਗ ਕਲੱਬ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮਤੇ ਮੋਰੇ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਉਪ੍ਰੰਤ ਭੋਗ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ।

ਭਰਪੂਰ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਾਈ ਜੈਂਟਰੀ ਦੇ ਲੋਗ ਭੋਗ ਮੌਕੇ ਆਏ। ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਕੁੜਮ ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਸ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸਤਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰੀਰਾਂ, ਕਾਨ੍ਹਪੁਰੋਂ ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਆਈ.ਜੀ. ਪੁਲਿਸ ਹਰਿਆਣਾ, ਸ. ਸੁਲਖਣ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਗੁ: ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਐਮ. ਪੀ. ਆਦਿ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਜਣ ਸਨ। ਪਰਵਾਰ ਵਲੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਪਾਣੀ ਛਕਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਟਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ : ਬੀਬੀ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ, ਸਕੇਸ਼ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰ, ਮਾਲਾ ਫੇਰ ਕੇ, ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਕੰਠੋਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਟੇਪਰਿਕਾਰਡਰ ਲਾਕੇ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ - ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ - ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਦੇ। ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਉਨਾਂ ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਦਾ ਏਹ ਹਾਲ ਸੀ ਕਿ ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜਦੋਂ ਆਉਂਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ। ਅਤੇ ਉਹ ਤਦ ਤਕ ਕੋਲੋਂ ਹਿੱਲਣ ਨ ਦਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਭਰਪੂਰ ਛਕਣ ਛਕਾਣ ਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜੋਗ ਉਹ ਛਡਦੇ ਹੀ ਨਾ।

ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆਂ ਕਿ ਕੱਲ ਰਾਤੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਸਾਡਾ ਬੜਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਆਪ ਭੋਗ ਸਮੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਉਨਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਸਚਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਸਮਾ ਨਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਫਲ ਲਗਾ। ਅਸਾਂ ਯੋਗ ਭੇਟਾ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ।

ਸ੍ਰ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ - ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾਇਆ।

17 ਜਨਵਰੀ 1983, ਸੋਮਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਅੱਜ ਅਤੇ ਕੱਲ ਮਲੇਰ ਕੋਟਲੇ ਵਿਚ ਹੋਏ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮਲੇਰ ਕੋਟਲੇ ਦੇ ਰਕੜ ਵਿਚ ਮੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ ਮੇਲੇ ਤੇ ਜੁੜੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣਗੇ ਹੀ। ਕੱਲ ਇਕ ਤਕੜਾ ਜਲੂਸ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵੀ ਨਿਕਲਣਾ ਹੈ। ਦਿਲੀਓਂ ਸੰਗਤਾਂ ਅਜ ਰਾਤੀ 10 ਵਜੇ ਤੁਰਨਗੀਆਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਬਸਾਂ ਤੇ।

ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਸੋਧ

ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਅੱਜ ਕੰਮ ਸੀ ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਬਰਮਿੰਘਮ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ 7.00 ਵਜੇ ਲਿਆਉਣਾ। ਏਕਮ ਸਿੰਘ (75) ਮੇਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਿਤਰ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਇਕ ਦੋ ਚਿੱਠੀਆਂ, ਇਕ ਦੋ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਨਾਲ, ਮੈਨੂੰ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਮੈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ, ਵਡਾ ਲੜਕਾ ਮਨਧੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਸਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਜੁਗਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਅਸੀ ਪਾਲਮ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੇ ਗਏ। ਸੀਰੀਅਨ ਏਅਰ ਲਾਈਨ ਤੇ ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਈਸ਼ਰ ਕੌਰ, ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹੀ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਹਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਸਟਮ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵੇਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਆ ਮਿਲੇ।

ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਦਾ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਹੈ। ਮੁਖ ਨਿਵਾਸ ਇਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਯਾਰ ਸ. ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੇ ਕੰਵਲ ਕੁਟੀਆ, ਓਮਵਿਹਾਰ, ਉੱਤਮ ਨਗਰ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕੱਲ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਫੇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਖੜ ਗਏ।

ਮੈਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਆਪ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਿਤਰ ਆਗਮਨ ਤੇ ਢੀਠਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਲੜਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀਓਂ ਬਸਾਂ ਤੇ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਫੰਕਸ਼ਨ ਸਮਝੇ ਅਤੇ ਫੋਟੋ ਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਕਰ ਲਿਆਵੇ।

ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ

ਅੱਜ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਜੋ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 18.1.83 ਨੂੰ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਰਡ ਦਾ ਪਾਠ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੈ:

੧ਓ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ।

ਮਰ ਚੁਕੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਧਰਮ ਰਖਿਅਕ, ਦੇਸ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ —————— ਜੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ 167 ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਲੋਂ 18 ਜਨਵਰੀ 1983 (4 ਮਾਘ 2039) ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਮਿਊਨਸਪਲ ਪਾਰਕ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਗਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਇਕ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ (ਜਲੂਸ) ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਜੱਥੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਮੁਖੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸਜਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਨਣ ਲਈ ਆਪ ਸਭ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਹਾਰਦਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸ਼ੁਭ ਚਿੰਤਕ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ, ਲੁਧਿਆਣਾ

(ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ)

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

18 ਜਨਵਰੀ 1983 (4 ਮਾਘ 2039) ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਿਊਨਸਪਲ ਪਾਰਕ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਚੌਕ ਤੋਂ ਗਿੱਲ ਬਾਈ ਪਾਸ ਚੌਕ, ਗਿੱਲ ਰੋਡ, ਬਿਸ਼ਕਰਮਾ ਚੌਕ, ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਜਗਰਾਵਾਂ ਵਾਲਾ ਪੁਲ, ਘੰਟਾ ਘਰ ਚੌਕ, ਚੌੜਾ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਤਿੰਨ ਨੰਬਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਤੋਂ ਖੁਡੇ ਮੋਹਲਾ, ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਕਲਗੀਧਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਫੀਲਡ ਗੰਜ ਫਿਰ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਤੋਂ ਢੋਲੇ ਵਾਲ ਚੌਕ, ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਮਿਊਨਸਪਲ ਪਾਰਕ ਵਿਖੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨੋਟ : ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ, ਭਜਨ, ਗੀਤ ਜਾਂ ਗੁਰ ਸਾਖੀਆਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੈਕਚਰ ਜਾਂ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਇਕ ਖਬਰ ਵੀ ਲਗੀ।

ਹਮਰਾਹੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ

ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਭੂੰਤਰੋਂ (ਹਿ:ਪ੍ਰ:) ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਦਾਮਾਦ ਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਦੀ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ। ਅਸਲ ਸ਼ਬਦ :

ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ ਜੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ 1.11.82 ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ। ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗੇਟ ਤਕ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ, ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿਖ, ...ਹਥ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਲੈ ਫੁਲਾਂ ਦੀਆਂ, ਇੰਵ ਉਮੜੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੀ ਅੱਜ ਤੇ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਐਸ. ਪੀ., ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਸਨ ਤੇ ਨੇਤਿਆਂ ਚੋਂ ਠਾਕਰ ਸਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੀ ਸਨ। ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ ਜੀ ਨੂੰ ਕੋਈ 30 ਮਿੰਟ ਲਗ ਗਏ ਫੁਲਹਾਰ ਲੈ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜ਼ਦਿਆਂ।

ਕੁੱਕੂ ਜੀ ਦੇ ਲਾਲ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼ ਜੀ ਨੇ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰਖ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਹਾਥੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਹਮਰਾਹੀ

4.11.82

ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚਿੱਠੀ

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਕ ਚਿੱਠੀ 12.12.82 ਦੀ ਬੈਂਕੋਕ ਤੋਂ — ਸੰਤ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਚਿੱਠੀ ਅੱਜ ਹੱਥ ਲਗੀ ਹੈ। ਕੁਛ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਲਿਖਣੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ (ਸਰਸਾ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਧੀਨ ਸਾਲ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦਾ ਬੈਂਕੋਕ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਓਥੇ ਸੋਇ ਅਸ਼ੋਕ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਕੁਛ ਸਬਦ:

ਅੱਜ ਬੜੀ ਯਾਦ ਆਈ ਸੀ। ਮਨ ਵੀ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਉਦਾਸ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਆਏ ਸਨ, ਚਾਰ ਨੂੰ ਮਹੀਨਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰਹਿਕੇ ਵਾਪਸ ਤੁਰ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਵੀ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਭੇਜਣੇ ਪਏ ਸਨ। ਕੁਝ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈ ਬੱਚੇ ਵੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸਾਂ, ਦਿਲ ਲਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਦਿਹਾੜੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਆਮਦਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਕੰਮ ਹੁਣ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਪਰਯੋਗ ਵਿਚ ਡਿਊਟੀ ਹੈ। ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਿਆਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਹੁਕਮ ਨਹੀ। ਮੈ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤਸੱਲੀ ਸਮਝ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਕਮ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਮੇਰੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ। ਮਨ ਵਿਚ ਸਾਂਤੀ ਹੈ ਕਾਹਲ ਨਹੀ।

ਇਕੋ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

—ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸੋਖਲ

18 ਜਨਵਰੀ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾਂ' ਦੀ ਖ਼ਬਰ

ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਲਗੀ; ਜਲੰਧਰ, 17 ਜਨਵਰੀ——ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ 167 ਵਾਂ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਵਖ-ਵਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਮੰਗਲਵਾਰ 18 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, 19 ਜਨਵਰੀ ਬੁਧਵਾਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਇਕ ਮੇਲਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਹੀ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਮੂਹਕ ਅਨੰਦ-ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਸੈਂਟਰਲ ਟਾਊਨ ਵਿਖੇ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਐਤਵਾਰ 23 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਖਬਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਗਤ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇੰਟਰਵੀਊ ਏਕਮ ਸਿੰਘ (75) ਨਾਲ

ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ, ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਈਸ਼ਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸੰਤ ਭੂੰਮਣ ਸਿੰਘ ਵਲ ਠਹਿਰਿਆ ਹੈ, ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਵਲ ਆਇਆ। ਮੈ ਉਹਦਾ ਇੰਟਰਵੀਊ ਲਿਆ, ਜਿਸਦਾ ਸੰਖੇਪ ਇੰਜ ਹੈ :

ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਸੌਂਧ ਪਿਤਾ ਸ. ਜੀਵਾ ਸਿੰਘ, ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਭ ਕੌਰ, ਪਿੰਡ ਲਹਿਲੀ ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ ਵਿਖੇ 1908 ਦੇ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਜਨਮਿਆ। ਪਿਤਾ ਇਸ ਦਾ ਚੰਗਾ ਮਿਸਤਰੀ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਕੰਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪਸੰਦ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਮਲੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਸ. ਜੀਵਾ ਸਿੰਘ ਵਡੇਰੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ 1934 ਵਿਚ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ। ਓਦੋਂ 1927 ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲਗ ਗਈਆਂ ਹੋਣ ਤੇ ਕੁਛ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਅਫਰੀਕਾ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਪਰ ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਾਣ ਤਕ ਪਿਤਾ ਨੌ ਬਰ ਨੌ ਸੀ।

ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਵਿਚ ਫੋਰਮੈਨ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮੰਦਵਾੜਾ ਫੈਲ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਹ 1932 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਆਪਣੀ ਫੋਰਮੈਨੀ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵੇਖ ਲਏ ਸਨ। ਵਿਆਹਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਈਸ਼ਰ ਕੌਰ ਦਾ ਭਰਾ ਕੋਟਾ, ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਪਾਸ ਜਾਕੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਾਰਾ ਸਿੰਧ ਤੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵੀ ਘੁੰਮ ਫਿਰਕੇ ਵੇਖ ਲਿਆ। 5-7 ਸਾਲ ਏਸੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। 1935 ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੋਟੇ ਦਾ ਭੁਚਾਲ ਆਇਆ। ਏਥੋਂ ਨਿਕਲ ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਈਰਾਨ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੁਆਰਾ ਈਰਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ 1947 ਵਿਚ ਕੋਟੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਫੌਜੀ ਮਿਤਰ ਦੀ ਵਰਦੀ ਪਹਿਨ ਅਤੇ ਗੰਨ ਲੈ ਕੇ, ਫੌਜੀ ਬਣਕੇ, ਲਾਹੌਰ ਆ ਗਿਆ। ਏਥੇ ਤ੍ਰੈ ਦਿਨ ਉਹ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵੇਖੀਆਂ ਜੁ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣ ਜਾਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਢਾਹੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਭੁਖਣ ਭਾਣੇ ਰਹਿਕੇ ਗਰਮੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਗਰਮਪਾਣੀ ਦੇ ਘੁੱਟ ਪੀਤੇ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਇਥੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਤਿੜਕੇ ਹੋਏ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਫੌਜੀ ਗੱਡੀ ਚੱਲੀ ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਹੌਰੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਗਿਆ।

1942 ਵਿਚ ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਅਫਰੀਕਾ ਗਿਆ। ਇਸਨੇ ਪਹਿਲੀ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜੰਗੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਰੋਜ਼ 5-7 ਜਾਨਵਰ ਮਾਰਨੇ, ਭੁੰਨਣੇ ਤੇ ਭੇਦ ਦੇ ਬੋਤਲਾਂ ਪੀ ਕੇ ਯਾਰੀ ਬਾਸ਼ੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੁਟਣਾ।

1953 ਈ: ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਸੂਬਾ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਆ ਗਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਇਸਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਹਿਤ ਕਢੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਗਤਕੇ ਦੇ ਕਰਤਬ ਵਿਖਾਏ ਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਘੁਮਾਈਆਂ। ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਲੋਕ ਸਿੰਘ ਸਜਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਸ. ਮੇਹਰਬਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸਨੂੰ

ਵੀ ਵੈਰਾਗਿਆ ਕਿ ਭਜਨ ਲੈ ਕੇ ਜਨਮ ਸਵਾਰੋ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਇਹਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਗੁਨਾਹ ਬਖ਼ਸ਼ੇ, ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਸੁਮਾਰਗ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਜੀ ਨਹੀ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸੂਬਾ ਦਸੌਧਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਗਰ ਨੇ, ਸ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਇਹਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਫੂਕ ਮਾਰੀ, ਬਸ ਫਿਰ ਐਸੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਈ ਕਿ ਕੌੜੇ ਰੂਪ ਤੋਂ ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇਵ ਸਰੂਪ ਸੰਤ ਬਣ ਗਿਆ।

ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕੁਸੰਗਤ ਦੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਜਾਨਵਰ ਮਾਰਨ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਗਿਆ ਕਿ ਦੁਤਰਫੋਂ ਹੀ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਯਾਦ ਆਏ। ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ: ਤੇਰੇ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀ ਮਦਦਗਾਰ। ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦੇ ਦਿਤਾ।

ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਯੁਗੰਡਾ ਹੋਲੇ ਸਮੇ ਬੜਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। 1972 ਤੋਂ ਯੁਗੰਡਾ ਛਡ ਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਰਮਿੰਘਮ ਵਿਚ ਆ ਡੇਰੇ ਲਾਏ। ਜਿਥੇ ਇਸਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ। ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਲਾ ਕਰਵਾਇਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ

ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਮੈ ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਓਮ ਵਿਹਾਰ ਤੋ ਲੈਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਸੰਤ ਭੂੰਮਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਛ ਪਿਛਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ।

(1) ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੌਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਚਾਰ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਸਿਟੀ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਘੁਮਾਂਦੇ ਝੂਲ ਭੁਲਈਆਂ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੁਛਿਆ : ਕਿਉ ਬਈ, ਦਸੋ ਖਾਂ, ਤੁਸੀ ਸਾਰੇ ਈ ਸਿਆਣੇ ਓ, "ਨਾਨਕ ਨਿਰਗੁਣਿ ਗੁਣੁ ਕਰੇ ਗੁਣਵੰਤਿਆ ਗੁਣੁ ਦੇਇ" ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? ਉਸ ਘੜੀ ਅਸੀ ਸਾਰੇ ਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਨ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨਿਕੇ ਜੇਹੇ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਸਾਡੀ ਚੁਪ ਵੇਖਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ, "ਨਹੀ ਨ ਪਤਾ ਲਗਾ। ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇਗੀ।—"

ਇਕ ਤਾਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਪੰਡਤਾਈ ਟੋਹ ਲਈ। ਦੂਜੇ ਸਾਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਆਪ ਹੀ ਉਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਗਿਆ : ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਰਗੁਣੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਣਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੁਣਵਾਨ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਇਆ ਦੇ ਘਰ ਹੋਵੇ।

(2) ਇਸੇ ਵਾਰ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਨਿਸਚਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਿਧੇ ਤੋਰ ਤੇ ਇਕ ਗਰੀਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਸਾਰੇ ਨਾਲ ਦੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਸ਼ਹਿਰ ਅਲੈਂਡੋ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਾਡੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਕੇ। ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਇਸ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ

ਦੇਣ ਚਲੇ ਹ.ਨ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਚੋ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਹਦੇ ਚਰਿਤਰ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣੇ ਹਨ. ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਿਫਤ ਸਿਖਾਂ ਵਾਲੀ ਨਹੀ।

ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਇਕ ਨ ਮੰਨ ਕੇ. ਉਹਦੇ ਘਰ ਵਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵੱਲ ਗੱਡੀਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਪਰ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਗੋ ਆਉਂਦਾ ਮਿਲ ਪਿਆ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਕਾਲੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਵਿਵਾਹਤ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਪੱਜੇ ਐਬ ਸ਼ਰਈ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਉਹ ਭੁਬੀ ਰੋਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਿਆ। ਅਥਰੂ ਵਗਾਈ ਜਾਵੇ। ਆਖੇ, ਬਖਸ਼ ਲੈ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਖ਼ਸ਼ ਲੈ, ਮੈ ਭੁੱਲਾ, ਮੈ ਭੁੱਲਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਸਨੂੰ ਚੁਪ ਕਰਾਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਹਦੇ ਘਰ ਗਏ। ਘਰ ਵਿਚ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਸਿਖਰ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਘਰੋ ਨੇ ਮੰਜੀ ਤਾਂ ਡਾਹ ਦਿਤੀ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚੋ ਕੋਈ ਚੱਜ ਦਾ ਲੀੜਾ ਵਿਛਾਣ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੋਲੋ ਚੱਦਰ ਕੱਢ ਕੇ ਵਿਛਾਈ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਪਰ ਬੈਠੇ।

ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਨੇ : ਇਹਦਾ ਤਾਂ ਮੋੜ ਪੈਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬੱਚੇ ਘਰ ਲੈ ਨਿਕਲਣਗੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਿਵੇਂ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਹੀ ਆਏ ਸਨ। ਉਹ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਪਿਛੋ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਗਿਆ।

ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੰਵਲ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਨ। ਪਰ ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ: ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋ ਹਬਸ਼ਣ ਨਹੀ ਸੀ ਸਗੋ ਭਾਰਤੋ ਆਈ ਹੋਈ ਔਰਤ ਸੀ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਏਕਮ ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੱਚੇ ਏਨੇ ਤਕੜੇ ਹਨ ਕਿ ਕਰੋੜਾਂਪਤੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

19 ਜਨਵਰੀ 1983, ਬੁੱਧਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਅੱਜ ਦੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਐਡੀਟੋਰੀਅਲ ਦੇ ਪੇਜ 4 ਤੋ ਕਾਲਮ 7-8 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ ਦਾ ਇਕ ਲੇਖ ਛਪਿਆ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, "ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ ਦੇ ਮੋਢੀ, ਕੂਕੇ"। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਲੂਸ ਦੀ ਖਬਰ ਨਹੀ ਮਿਲੀ।

ਇਸੇ ਦਿਨਾਂ'ਚ ਜਦੋ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾਂ' ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾਂ ਪੱਤਰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਵੀ ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੇ ਪਰਚੇ ਦੇ ਅੰਤਮ ਪੇਜ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਲੇਖਕ ਹਨ, ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ

ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ। ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਲੇਖ ਹੈ : 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਜਵਾੜਾ ਸ਼ਾਹੀ। ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੇਖ ਹੈ : 'ਇਸਤਰੀ ਬਰਾਬਰੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼, ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੂਮਿਕਾ।

ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਅੱਜ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਰਚਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ।

20 ਜਨਵਰੀ 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਅੱਜ ਦੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੇਜ ਤੇ ਕਾਲਮ 6 ਅਤੇ 7 ਵਿਚ ਪਰਸੋਂ ਦੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਲੂਸ ਦੀ ਖਬਰ ਲਗੀ। ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ : ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਅਮਨ ਜਲੂਸ। ਮੈ ਉਹ ਖਬਰ ਹੀ ਏਥੇ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ:

ਪੰ: ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ, ਚੰਡੀਗੜ, ਪੇਜ 2, ਕਾਲਮ 6-7, ਮਿਤੀ 20-1-1983

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਲੁਧਿਆਣੇ
'ਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਮਨ-ਜਲੂਸ

ਲੁਧਿਆਣਾ, 18 ਜਨਵਰੀ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ)— ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਇਥੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾਇ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ 167ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ।

ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇ-ਗੰਢ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਕੋਈ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ।

ਇਹ ਜਲੂਸ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਨਾਅਰਾ ਨਹੀ ਲਗਾਇਆ। ਦੁੱਧ-ਚਿਟੇ ਵਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਜਲੂਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਰਦ ਸ਼ਬਦ-ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰੇ। ਲਗਭਗ 200 ਟਰੈਕਟਰ-ਟਰਾਲੀਆਂ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ, ਹਰਿਆਣਾ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋ ਇਲਾਵਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਕਈ ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਏ 'ਚ ਜਲੂਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿਤੀ।

ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ), ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਭੇਜੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮਲੇਰ ਕੋਟਲੇ ਤੋ ਆਏ

ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਜਲੂਸ 'ਚ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅੱਜ ਰਾਤੀ ਅਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾਏਗਾ। 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਖ਼ਬਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ।

23 ਜਨਵਰੀ 1983, ਐਤਵਾਰ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਜੋ ਕਿ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸ. ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਓਮ ਵਿਹਾਰ ਵੱਲ ਉਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰਸੋਂ ਅਚਾਨਕ ਉਸਦਾ ਪੈਰ ਸੁੱਜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਾਤੀਂ ਉਸਦੀਆਂ ਤ੍ਰਾਟਾਂ ਨੇ ਬੇ-ਆਰਾਮ ਰਖਿਆ। ਕੱਲ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਆਰਾਮ ਹੈ।

ਭੋਗ ਸੰਤ ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ਦਾ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅੱਜ ਕਰੀਵਾਲਾ (ਸਰਸਾ) ਵਿਖੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਵੀ, ਜਪ ਤਪ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾਂ ਚਾਅ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਅਤੇ ਵਡ ਪਰਵਾਰੇ ਗ੍ਰਿਸਤੀ ਸਿਖ ਸਰਧਾ ਸਿੰਘ ਨਿਮਾਣਾ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ 5 ਵਜੇ ਤਕ ਕਈ ਵਾਰ ਕੋਠੀ ਫੋਨ ਖੜਕਾਏ ਹਨ। ਪਰ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕੁਵੇਲੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਹੋ ਸਕੇਗੀ।

24 ਜਨਵਰੀ 1983, ਸੋਮਵਾਰ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਪਰਬ

ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਜੀਆਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਨ ਦੇ ਉਤਸਵ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਲਗੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ। ਸੋ ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਪੌਣੇ ਕੁ 6 ਵਜੇ ਮੈਂ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਮੋਟਰਾਂ ਦਾ ਤਾਂਤਾ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤਿੰਨੇ ਰਸਤੇ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਸਾਰਾ ਹੀ ਪੰਡਾਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿਤਾਰ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲੇ ਆਦਿ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਅਜੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਅਗੇ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨਾਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ।

ਨਾਲੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਡ ਅਕਾਰੀ ਤਸਵੀਰ ਦੋ ਬਲਬਾਂ ਵਿਚ ਜਗਮਗਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਰਟਿਸਟ ਦੀ ਕਿਰਤ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵਲ ਇਕ ਵਡਾ ਸਾਰਾ ਮੰਡਪ ਕੇਲੇ ਦੇ ਖੰਭਿਆਂ ਤੇ ਪੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਸੀ। ਫੁਲ ਅਤੇ ਸਫ਼ੈਦ ਝਾਲਰ ਵਿਚ ਵੇਦੀ ਸਜ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਨੰਦ ਕਾਰਜਾਂ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੀ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਨੋਟ ਕਰਨ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਿਰਦ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਰੀਰ ਸ਼ੋਭਾ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ : ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ, ਐਮ. ਪੀ., ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਬਾੜੀ ਗਾਰਡ, ਗਿਆਨੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ ਰੀੜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿੱਲੀ, ਸੂਬਾ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੈਰੋਬੀ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ, ਸੇਠ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ, ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਐਥਰਸਰ ਕਲਾਂ, ਸੰਤ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ, ਸ੍ਰੀ ਸੁਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਬਰਮਿੰਘਮ ਯੂ.ਕੇ., ਮਾ: ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ, ਸ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਸੇਠ ਸਪੁਤਰ ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ।

ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ

6-45 ਵਜੇ ਵਾਰ ਦੇ ਭੋਗ ਪੈਣ ਬਾਅਦ, ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਐਲਾਨ ਕਰਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿਆਰੇ ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਨਾਲ ਲੁਧਿਆਣੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੇਹਤ ਲਈ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇ ਤਕ ਹਰ ਕੋਈ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇ। ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਹਰੇਕ ਲਈ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਵਾਲੀ ਹੈ ਤੇ ਭੈ ਦਾਇਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਦੇ ਤੁਲ ਵਿਦਵਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਹੈ ਨਹੀ। ਮੈ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਰੁਕਵਾ ਕੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਕਰਮੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ 13 ਜੋੜਿਆਂ ਦੇ

ਵਿਆਹ ਮੰਡਪ ਦੇ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਤਕਦੀਆਂ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ। ਸਫੈਦ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨੀ ਲੜਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨਿਸਚਿਤ ਥਾਂ ਤੇ ਬੈਠਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਮੇ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਸ. ਜਗਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੈਮਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਮਾਪਿਆਂ ਵਲੋਂ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਣ, ਭਜਨ ਦੱਸਣ ਗੰਢ ਚਤਰਾਵੇ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰਕਸ਼ੀ ਕਰਨਗੇ।

8-00 ਨਾਲ ਹੀ 9 ਜੋੜੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜਾਂ ਵਾਲੇ ਉਠ ਖਲੋਤੇ ਹਨ। ਦੋ ਬੈਚਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਬਾਕੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਲਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪੈਣੇ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਏ।

ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਬੀਬੀ ਸੱਤਿਆ ਚੋਧਰੀ ਨੇ ਮੀਟਰੋ ਪਾਲੀਟਨ ਕੌਂਸਲ ਦਿੱਲੀ ਵਾਸਤੇ ਉਚੇ ਮੰਚ ਤੇ ਖਲੋਕੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਅਤੇ ਮਿਊਨਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ C-1 ਵਾਸਤੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ। ਆਮ ਸਜੱਣਾਂ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਤੇ ਨੋਟ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਖ਼ੁਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਖੇ।

8-30 ਵਜੇ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ। 27 ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ। ਇਕ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਮਿਤ, ਇਕ ਦੇਹ ਅਰੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਹੈ।

ਇਕ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਦਾ ਮੇਲਾ 5 ਫਗਣ ਮੁਤਾਬਕ 16 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾਂ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਮ ਹੁਮਾਕੇ ਦੇਵੇ। 17 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਸੰਬੋਧਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਵਿਚ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਉਸ ਉਤਸਾਹ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਕਠਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਿਤੀ। ਹੰਸਪਾਲ ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਜਲੂਸ ਕਢਕੇ ਫਿੱਕੀ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਜਲਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਰਥਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦੇਖੋ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਸਾਦਾ ਰਸਮ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ, ਲੈਣ ਦੇਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਇ। ਪਰਸਪਰ ਸਮਝ ਸੂਝ ਵਰਤ ਕੇ। ਇਕ ਇਕ ਪਾਠ ਹਰ ਘਰ ਹਰੀ ਮਹੀਨੇ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਿਆ ਕਰੇ ਹਰ ਕੋਈ। ਏਨੇ ਕੁ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰਾਮ ਦੇ ਦਿਤਾ।

ਕੁਝ ਘਰੀ ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ

ਸ. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਦੇ ਦੱਸਣ ਮੁਤਾਬਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅੱਜ ਸ. ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੋਰੀ ਗਾਰਡਨ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੜਪੋਤੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਤੇ ਘਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵਡੇ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜਕੇ ਸ੍ਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਰਾਜੋਰੀ ਗਾਰਡਨ ਦੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਏ। ਏਥੋਂ ਚਲ ਕੇ ਮਾਇਆ ਪੁਰੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਮਨਜੀਤ ਪਲਾਸਟਿਕ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਸਮਰਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚਰਨ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੂਸਾ ਰੋਡ, ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਿਵਾਸ ਵਿਖੇ

ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਤਰਨ ਸੁਣਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ 10 ਵਜੇ ਕੋਠੀ ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ। ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗਹਿਮਾ ਗਹਿਮ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਆਪ ਜੀ ਕੁਛ ਸਮਾਂ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਹਿਤ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਏ। ਸਵੇਰੇ 3 ਵਜੇ ਤੋਂ ਉਠੇ ਹੋਏ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੂੰ 10 ਵਜੇ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾ ਮਿਲਨਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੇ ਆਰਾਮ ਪਿਛੋਂ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਣੀ ਕਰ, ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕ, ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਇਲਾਕੇ ਚੋਂ ਆਏ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਮਾ: ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਐਂਬਰਸਰ ਕਲਾਂ, ਸ. ਬਲੀ ਸਿੰਘ ਬੁਢੀਮਾੜੀ, ਸ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਣਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਤਾ, ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਬਰਮਿੰਘਮ, ਸ੍ਰੀ ਝੂੰਮਣ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਸਾਫਰ ਸੁਭਾਸ਼ ਨਗਰ, ਸ੍ਰੀ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਵਾਲੀਅਰ, ਸ. ਰਮਣੀਕ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਮਾਸੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰ ਕਿਰਤਾਰਥ ਕੀਤਾ।

ਸ. ਜਿਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਲੂਜਾ ਸਮੇਤ ਪਤਨੀ, ਸ. ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜਾ, ਸੰਤ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ, ਸੇਠ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਸ. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ, ਸ੍ਰੀ ਆਫ਼ਤਾਬ ਹਿਸਾਰ ਹੋਰ ਵੀ ਬੀਬੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਹਿਤ ਆਏ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਨ ਦੇ ਕੇ ਕਿਰਤਾਰਥ ਕੀਤਾ।

ਬਰਮਿੰਘਮ ਹੋਲੇ ਦੀ ਅਰਜ

ਫਿਰ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤੇ ਜਾ ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਸੋਧ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਛੇ ਹੋਏ ਮੰਜੇ ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਹੋਏ। ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਜਾਨਚੀ, ਸ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਤੱਚੂ, ਬੀਬੀ ਬਚਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸ. ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਭਮਰਾ ਵਲੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਹੋਈ ਭੇਟਾ ਮੱਥਾ ਟੇਕੀ। ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਬਰਮਿੰਘਮ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਸਾਲ 1984 ਦੇ ਹੋਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਮੈਂ ਨਾਲਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰ ਲਵਾਂ ਫਿਰ ਦੱਸਾਂਗਾ। ਥਾਈਲੈਂਡ ਤੋਂ ਆਕੇ ਆਪਾਂ ਮਿਲਾਂਗੇ ਹੀ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਬਰਮਿੰਘਮ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੀ ਆਰਥਕ ਹਾਲਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ। ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਧਰਮਸਾਲਾ ਜਲਦੀ ਹੀ ਫ੍ਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਜੇ 15000 ਪੌਂਡ ਦੇਣਦਾਰੀ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਜੇ ਉਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਾਲਿਕ ਤੋਂ 25-30 ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਕਰਾਇਆ ਵੀ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਛੇਤੀ ਨਿਕਲ ਵੀ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਅਦਾਇਗੀ ਵੀ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਤਾਂ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਲੈਣ ਦੇਣਦਾਰੀਓਂ ਮੁਕਤ ਹੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ : ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜਾ ਉਦਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਹਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਸੀ। ਏਨੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਜਗਹ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਪਾਸ ਨਹੀ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪਾਰਕਿੰਗ ਇਕ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਪਾਸ 300 ਕਾਰਾਂ ਸਹਿਜ ਨਾਲ

ਹੀ ਪਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦਾ ਹਾਲ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਉਸਦੀਆਂ ਛੇ ਛੱਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਾਡੇ ਹਰ ਕੰਮ ਲਈ ਵਾਧੂ ਹੈ।

ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨਾਲ

ਏਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਦੀਪ ਕੌਸ਼ਲ ਪੰਛੀ, ਦਬਵਾਲੀ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ, ਗਿਦੜ ਬਾਹਾ ਦੇ ਸਾਥੀ ਮੁਕੰਦ ਲਾਲ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ : ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕਰਮਖੇਤਰ, ਗਊ ਰੱਖਿਆ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ।

ਦੋ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਉਪ੍ਰੰਤ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲ ਗਈ।

ਏਥੇ ਹੀ ਸੰਤ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਰਜ਼ੀ ਆਪਣੇ ਦੋ ਮਿੱਤਰਾਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸੀਸ ਆ ਝੁਕਾਇਆ। ਇਹ ਵੀ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਆਗਿਆ ਪਰ ਸ਼ਰਤ ਨਾਲ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ-ਕ੍ਰਿਮਣ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਦੌਰੇ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੈਰੋਬੀ ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਆ ਗਏ। ਦੋਵੇਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚਾਂਹਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਥਾਈ ਦੌਰੇ ਸਮੇ ਇਹ ਵੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਪਰ ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸਦਾ 28 ਜਨਵਰੀ ਬਿਹਾਰ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਓਥੇ ਦੋ ਫੈਕਟਰੀ ਓਨਰ ਨਾਲ ਇਕ ਫੈਕਟਰੀ ਖਰੀਦਣ ਬਾਰੇ ਇਕਰਾਰ ਤੈ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿਤੀ ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਨਾਲ ਕਿ ਉਹ 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੈਂਕੌਕ ਪੁਜ ਜਾਵੇ।

2 ਵਜੇ 'ਮਨਜੀਤ ਫੈਕਟਰੀ' ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਏਥੇ ਹੀ 2-30 ਹੋ ਗਏ।

ਉਤਮ ਨਗਰ ਫਾਰਮ ਤੇ

5 ਕਾਰਾਂ ਉਤਮ ਨਗਰ (ਨਜਫ਼ਗੜ੍ਹ) ਵਿਚ ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫਾਰਮ ਲਈ ਚਲ ਪਈਆਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਨ, ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਦੂਜੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ, 3 ਵਜੇ ਤਕ 'ਮਨਜੀਤ ਇੰਜੀਨੀਅਰਰਿੰਗ ਵਰਕਸ'; ਦੇ ਫਾਰਮ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। 18000 ਗਜ਼ ਦੇ ਇਸ ਫਾਰਮ ਦੀ ਸਿਖਰ ਤੇ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਦੇ ਟਿਊਬਵੈਲ ਕੋਲ ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਫਕੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ (ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ) ਸਾਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਕੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਵਿਛੇ ਹੋਏ ਮੰਜੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸੁਆਗਤਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਆਇਆਂ ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਮੇ ਹੋਰ ਹਾਜ਼ਰ

ਸਨ : ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਲੇਰ, ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧ ਬਰਮਿੰਘਮ, ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ-ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ, ਸੇਠ ਧਰਮ ਸਿੰਘ - ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ - ਲਾਲਜੀ ਚਾਵਲੇ। ਸੰਤ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ - ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰਬਾ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ।

ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਫਕੀਰ ਸਿੰਘ ਖਲੋਤਾ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫਾਰਮ ਬਾਰੇ ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ। ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ : ਉਠੋ, ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ! ਹੁਣ ਆਪ ਹੀ ਅਰਜ਼ ਕਰੋ। ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ 2000 ਗਜ਼ ਸੜਕ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : "ਦੀਨ ਦਿਆਲ ! ਮੈ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਨਜਫਗੜ ਸੜਕ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 2000 ਗਜ਼ ਭੇਟਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਸੜਕ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਪੀਣ ਦੇ ਪਾਣੀ ਲਈ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਚਾਹੋ ਕਾਗਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਲਓ।"

ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਬੋਲੇ : ਗੁਰੂ ਡਾਢਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇਹ ਏਨਾ ਮੁਲ ਵਧਾ ਕੇ ਦੱਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਖਰੀਦ ਨ ਸਕੇ, ਅੱਜ ਆਪ ਹੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਭੇਜਿਆ ਸੂ। ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੈ। ਸ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੁੱਕੇ ਮੇਵਿਆਂ ਦਾ ਡੱਬਾ, ਕੁਛ ਫਲ ਤੇ ਨਕਦੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕੇ।

ਭਲਾ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਸੇਠ ਚਾਵਲਾ ਦੇ ਲੜਕੇ ਕਿਉਂ ਨ ਲਾਭ ਉਠਾਂਦੇ ਪਰ ਇਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਦੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੰਵਲ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਨਜਫਗੜ ਰੋਡ ਤੋਂ ਓਮ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਿਆ। ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਕੱਚੀ ਸੜਕ ਤੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਪੌਣੀ ਫਰਲਾਂਗ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ, ਇਕ ਤੇਅਰੀ ਦੇ ਸਾਮਣੇ, ਸੜਕੋਂ ਸੱਜੇ, ਸਫੈਦਿਆਂ, ਬੋਘਣਾਂ, ਝੁਮਕਿਆਂ, ਰੌਪਿਆ ਦੀਆਂ ਵਾੜੀਆਂ ਚੋਂ ਲੰਘ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੰਵਲ ਕੁਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਏਥੇ ਸੁਆਗਤ ਵਿਚ ਕੰਵਲ ਦੀ ਭੈਣ ਬੀਬੀ ਨਸੀਬ ਕੌਰ, ਸੰਧ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਈਸ਼ਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਦੋ ਕੁ ਬੀਬੀਆਂ ਹੋਰ ਖਲੋਤੀਆਂ ਸਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਰਾਮਦਾ ਲੰਘ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ। ਹੁਣ ਕੰਵਲ ਟਹਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਵਲ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪੈ ਗਏ। 8-10 ਮਿੰਟ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਕੰਵਲ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਵਕ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈ ਇਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ 5-6 ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ ਲੈ ਲਏ।

ਮੈਥੋਂ ਫਿਰ ਨ ਰਿਹਾ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਦੀਨ ਦਿਆਲ, ਕੰਵਲ ਬੁਢੇ ਵਾਰੇ ਹੱਥ ਫੂਕਦਾ ਹੈ, ਰੋਟੀ ਪਕਾਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀ। ਆਪ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਕੇ ਘੜੀਆਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਕਰੋਲ ਬਾਗ ਵਿਖੇ। ਇਹ ਉਪਜੀਵਕਾ ਲਈ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਮਾਰੇ ਟਕਰਾਂ, ਕਿਉਂ ਨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰੇ। ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੀ ਕੋਈ ਇਸਤਰੀ ਲੱਭ ਦਿਓ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾਏ : ਫਿਰ ਤੁਸਾਂ ਹੀ ਪੈੜਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਣਾ ਹੈ, ਬੁੱਢਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸੇਠ ਤਿਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫਾਰਮ ਤੇ

ਏਥੋਂ ਪਰਤ ਨਜਫਗੜ੍ਹ ਰੋਡ ਤੇ ਆਕੇ, ਕੋਈ 1000 ਗਜ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਮੁੜਕੇ ਸੇਠ ਤਿਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਦੇ ਫਾਰਮ ਤੇ ਚਰਨ ਪਾਏ। ਇਹ ਜਮੀਨ ਦਾ ਵਡਾ ਪਲਾਟ ਨਿਕੇ ਨਿਕੇ ਪਲਾਟ ਕਰਕੇ ਵੇਚਣ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਸਬਜ਼ੀ ਬੀਜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਏਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਾਲੀ ਵਲੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰਲੇ ਪਾਰ ਵਿਛੇ ਹੋਏ ਮੰਜੇ ਤੇ ਬੈਠ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਨਾਲ ਆਏ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਸ. ਫਕੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰੇ 4 ਵਜੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣੇ ਸਨ। ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਏ। ਨਿਤਨੇਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਲੰਗਰ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਲੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵੀ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸੁਣਿਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੇ ਵਾਲੇ, ਜਥੇਦਾਰ ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਜੀਊਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਵੀਸਰੀ ਜਥਾ। ਸਿਵਾਇ ਸੰਤ ਜੀਊਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਥੇ ਹੀ ਦਿਲੀ ਦੇ ਸਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਰਘਬੀਰ ਨਗਰ ਇਸ ਵਾਰ ਬੰਬਈ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਾਉਣ ਗਏ ਸਨ।

ਮੈਂ ਅਤੇ ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਘਰ ਚਲੇ ਆਏ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸੀ। ਮੰਚ ਸਕੱਤਰੀ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਮੇ ਸੀ। ਸੁ ਮੈਨੂੰ ਕੁਛ ਆਰਾਮ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਏਥੋਂ ਸਿਧੇ ਕੋਠੀ ਪੂਸਾਰੋਡ ਪਧਾਰੇ।

ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਦਾ

7-30 ਵਜੇ ਰਾਤੀਂ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਸੰਗਤ ਥੋੜੀ ਕਵੀ ਜਨ ਬਹੁਤੇ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਠੰਢ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਵਧ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਕੇਵਲ 400 ਸੌ ਤੋਂ ਰਤਾ ਕੁ ਵੱਧ ਸਰੋਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ। ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਸਨ : ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ, ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ। ਕਵੀ ਸਨ : ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ, ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰੀ, ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਰਾਣੀਆਂ, ਮਾ: ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ, ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ, ਸ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੀਰਾ, ਸ੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਤੁਲੀ ਜਲੰਧਰ, ਸ. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀ, ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਾਥੀ, ਬੀਬੀ ਗਿਆਨ ਕੌਰ ਜਮਨਾ ਨਗਰ, ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨਜਾਣ, ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਵੀਰਾ, ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ, ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿਤਾਰ, ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਪੁਰਾ, ਸੰਤ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ, ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੋਇਲ ਆਦਿ।

ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਸਨ ਮਾ: ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ

ਅਤੇ ਡਾ: ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ।

ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਦ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਜਣ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਪਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੱਜਣ ਖਾਸ ਜ਼ਿਕਰ ਯੋਗ ਹਨ: ਡਾ: ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਗਾਰਡਨ, ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਲ੍ਹੇਵਾਲਾ, ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ, ਗਿਆਨੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੌਰੀ ਗਾਰਡਨ, ਠੇਕੇਦਾਰ ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਦ ਆਦਿ ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਸਜਣਾਂ ਕਵੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਉਦਾਰਤਾ ਦਿਖਾਈ।

ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਰਾਤ 11-30 ਤਕ ਚੱਲਿਆ।

ਜੋੜਿਆਂ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ

ਅਤੇ ਕਿਸੇ 'ਯੰਗ ਬ੍ਰਾਦਰਜ਼' ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਜੋੜੇ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ। 12 ਵਜੇ ਰਾਤ ਤਕ ਇਹ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿ 1.50 ਕੁਇੰਟਲ ਦੁਧ ਖਰੀਦ ਕੇ, ਵਿਚ ਬਦਾਮ ਅਤੇ ਇਲਾਚੀਆਂ ਪਾ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾੜ੍ਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਛਕਾ ਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋਰਿਆ। ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾ ਲਿਖਾਂ, ਪਰ ਖਿਮਾ ਹੀ ਮੰਗੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੁਚੇ ਲੰਗਰ ਦਾ ਖਰਚ ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਲੇਰ ਨੇ ਕੀਤਾ।

27 ਜਨਵਰੀ 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਕਥਾ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੀ

ਜੁਆਤਰੇ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ, ਜੁ ਕੁਛ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਏਥੇ ਹੈ, ਦਾ ਸੂਟ ਸੰਤ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਰਜ਼ੀ ਪਾਸ ਸਿਵਾਣ ਲਈ ਕਰੋਲ ਬਾਗ ਗਏ। ਏਥੇ ਸਾਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਐਬਰਾਇਡਰ ਮਿਲੇ। ਇਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਸਾਡੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੂਜੇ ਸਾਥੀ ਸ੍ਰੀ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਜੀ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਜਗਿਆਸਾ ਹੋਈ ਕਿ ਇਹ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਕੌਣ ਹੋਵੇ ਜੋ ਉਤੋੜਿਤੀ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸੁਪਨ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜੁ ਇਹ ਸੱਜਣ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਤਲਬਗਾਰ ਹੈ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਇਸ ਨੇ ਕਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਕੋਠੀ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਹੁੰਦਿਆ ਹੀ ਅਸਾਂ ਦ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹੋ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ।

ਸ੍ਰੀ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਨਾ ਹੈ।

29 ਜਨਵਰੀ 1983, ਸ਼ਨੀਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪਾਲਰੇ

ਉਸ ਦਿਨ ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪਾਲਰੇ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਬੈਂਗਲੋਰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਸ: ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕ ਵਿਜ਼ਟਿੰਗ ਕਾਰਡ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਏਥੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਪਦਾਰਥਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਕੁਝ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕੇ। ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪਾਲਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਗਰੁਪਾਂ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ :

1. ਪਾਲਰੇ ਇਨਵੈਸਟਮਿੰਟ ਲਿਮਟਿਡ
2. ਪਾਲਰੇ ਲਿਮਟਿਡ
3. ਰਾਹਾ ਬੌਂਡਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ
4. ਈ.ਏ. ਫਰਨੀਚਰ ਲਿਮਟਿਡ
5. ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਐਂਡ ਟੈਕਨੀਕਲ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ
6. ਸਟੀਲ ਵੂਲ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਲਿਮਟਿਡ
7. ਮੇਲ ਪਲਾਸਟ ਲਿਮਟਿਡ
8. ਪਲਾਸਟੀਕੋਟ ਲਿਮਟਿਡ
9. ਗਲੈਕਸੀਕਟ ਮਾਰਕਿਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ
10. ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਐਂਡ ਹਾਰਡ ਵੇਅਰ ਸਪਲਾਈਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ
11. ਐਸ.ਪੀ. ਪਾਰਕੁਇਸ ਫਲੋਰਿੰਗਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ
12. ਅਲੈਕਸੀ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ

ਏਨੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਕੰਪਨੀ ਖਰੀਦਣੀ ਭਲਾ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗੀ।

.ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੱਤਰ

ਮੈਨੂੰ ਡਾਕ ਅੱਜ ਵਿਚ ਦੋ ਚਿਠੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ 'ਵਰਿਆਮ' ਦੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ : ਕੁਛ ਅੰਸ਼ ਏਥੇ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ :

(1) ਜਲੰਧਰ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੇਰੇ ਲੇਖ ਲਗੇ ਹਨ। ਉੱਦਮ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲਿਆਉਣ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀ ਕਰਦੀਆਂ। ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਸਨਖਤਰਾ ਜੀ ਦਾ ਲੇਖ ਤਿੰਨ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਜਗਬਾਣੀ, ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ, ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ ਵਿਚ ਛਪ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਸਨਖਤਰਵੀ ਦੀ ਥਾਂ ਲੌਂਖਨਵੀ ਛਪਿਆ ਹੈ। ਇਹ19 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸੀ। 18 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਬਸੰਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ 'ਜਗਬਾਣੀ' ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਲੇਖ, ਅਕਾਲੀ ਪਤ੍ਰਕਾ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਲੇਖ (ਪੁਰਾਣਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ) ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਵਿਚ ਦਲੀਪ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼, ਅਜੀਤ ਵਿਚ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ

ਕੇਸਰੀ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੇਖ ਛਪਿਆ। ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਮੇਰਾ, ਆਪਣਾ, ਜੋਗਾ (ਕਾਮਰੇਡ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ) ਆਦਿ ਦੇ ਲੇਖ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਮੇਰਾ ਲੇਖ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਤੇ ਨਹੀ ਸੀ ਪਰ ਨਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਰਾਜਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਤੇ ਸੀ। ਗਲਤ ਮਲਤ ਟਾਈਪ ਹੋਏ ਨੂੰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਪਸੰਦ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਵਾਲਾ ਲੇਖ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਸਫਾਈਆਂ ਦੇਣੀਆ ਪਈਆਂ।

(2) ਹੁਣ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਗੱਲ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਨਗਰ ਕੀਤਰਨ ਵਧੀਆ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਗੋਟਾਂ ਅਤੇ ਜਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਦੇਸ ਥਾਓ ਥਾਈਂ ਪੁਚਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਬਸੰਤਾਂ ਰੋਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਗੱਤਕਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਪੰਥ ਟ੍ਰਾਲੀਆਂ ਤੇ ਸਵਾਰ ਸੀ। 150 ਟਰਾਲੀਆਂ, ਟ੍ਰਕ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਨ। 200 ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਇਸ ਜਲੂਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾਂ ਜਾਣੇ-ਅਨਜਾਣੇ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚੀ। ਬਾਹਰੋਂ ਖਬਰਾਂ ਲਗੀਆਂ ਅਸੀ ਦੁਬਧਾ ਵਿਚ ਸਾਂ, ਅਸੀ ਕੀ ਕਰੀਏ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਆਏ ਤਾਂ ਮੈ ਉਨਾ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।

(3) ਇਕ ਗੱਲ ਪਰ ਕਮਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਇਕ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ।

ਟੀ.ਵੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈ ਇਕ ਚਿਠੀ ਲਿਖੀ ਸੀ ਕਿ ਬਸੰਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਉਤੇ ਇਕ ਟੈਲੀਕਾਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਅਸੀ ਲੇਟ ਹੀ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਵਾਸਤੇ ਗਏ, ਓਦੋਂ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਜਿਹੜੇ ਮੁਖ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬੱਟ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਲੜਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਲਿਖਵਾਕੇ, 'ਜਨਤਾ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇਂ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿਓ।

ਸੋ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਾਸਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸਕਰਿਪਟ ਲਿਖਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਕਰਿਪਟ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਮੈ ਦੇ ਆਇਆਂ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਇੰਨਚਾਰਜ ਜਸਵੰਤ ਦੀਦ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕਦਰਦਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਬੜੀ ਰੀਝ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

"ਮੈ ਵੀ ਤੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਗੇ ਵਖ ਵਖ ਅਰਜ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਤੇ ਅਜ ਮੇਰੀ ਲਿਖੀ ਸਕਰਿਪਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਵੀਡੀਓ ਲੁਧਿਆਣੇ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਉਥੋਂ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਕੇ ਲਿਆਂਦਾ, ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਵੇਖਣਗੇ। ਅਸੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਕਟਾਣੀ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ। ਦੀਦ ਨੇ ਮੇਰੀ ਸਕਰਿਪਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਨਿਖਾਰਿਆ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨੇ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ

ਨਾਲ। ਧੁੰਦੂਕਾਰ ਅਤੇ ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਵਖ ਵਖ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ...

"ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੁਧ ਸਦਾ ਹੀ ਚਾਨਣ ਬਖੇਰਦਾ ਰਹੇਗਾ।" ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਸਲਾਘਾ ਕੀਤੀ : ਇਹੋ ਜੇਹੇ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਕਰੋ. ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਪੁੰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਏਨੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ। ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਆਦਿ ਆਦਿ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਅਜੇ ਨਹੀ ਸੁਣਿਆ। ਪਰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਵੀਡੀਓ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।"

(4) ਹੁਣ ਇਕ ਫਿਕਰ ਵਾਲੀ ਖਬਰ। ਪੰਡਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਖਤ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਇਆ ਨੰਦ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਇੰਟੈਨਸਿਵ ਕੇਅਰ ਯੁਨਿਟ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹਨ। ਮੈ ਕਲ ਜਾਵਾਂਗਾ ਪਤਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ।

(5) ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਏਸ਼ੀਆਡ ਵਾਲਾ ਵਰਿਆਮ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਮੁਕਤਕੰਠ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਟਾਈਟਲ ਤੇ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਛਪੇ ਢਿਲੋਂ ਦੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਥਾਲੇ ਦੇ ਖੂਹ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਛਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਖੂਹ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਉਸਨੂੰ ਆਬਾਦ ਕਰਵਾਕੇ, ਸਾਨਦਾਰ ਬਣਵਾਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਖੂਹ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ।

•ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਚਿੱਠੀ 25-1-93 ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਸੀ।

ਦੂਜੀ ਚਿੱਠੀ ਉਸਨੇ 27-1-93 ਨੂੰ ਲਿਖੀ।

"ਭਾਈ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਤਬਲੇ ਵਾਲੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਪੈਰ ਦੀ ਮਚਕੋੜ ਕਾਰਨ ਬਿਮਾਰ ਪਏ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਦੇ ਘਰ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਡਿਗ ਪਏ ਅਤੇ ਪੈਰ ਨੂੰ ਮਚਕੋੜ ਆ ਗਈ ਜਾਂ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਹੀ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ। ਮੈ ਰੋਜ਼ ਫਿਰ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

31 ਜਨਵਰੀ 1983, ਸੋਮਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਤਿਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਫਾਰੈਸਟ ਗੇਟ

ਮੈ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਸਥਿਤ ਕੋਠੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਿਵਾਸ ਗਿਆ। ਏਥੇ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸੰਤ ਤਿਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ - ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਜਵਾਨ ਜੋੜਾ ਫਾਰੈਸਟ ਗੇਟ, ਲੰਡਨ ਵਿਚੋ ਪਰਸੋ ਦਾ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਾਲੀ ਤੇ ਲੰਮੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਨੌਜਵਾਨ ਤਿਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰਲ ਵਾਲੀ ਸੋਹਣੀ ਅਮਰਜੀਤ। ਜਦੋਂ ਤਿਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਵਾਸਤੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਲੜਕੀ

ਟੋਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਨਪੜ੍ਹ, ਅਧਪੜ੍ਹ ਸੋਹਣੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਉਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਾੜ੍ਹੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਜਿਵੇਂ ਡਰ ਜਾਂਦੀਆ - ਜਦੋਂ ਸ. ਮੇਲਾ ਸਿੰਘ ਜਬਲਪੁਰੀਏ ਦੀ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਲੜਕੀ ਅਮਰਜੀਤ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਛਾ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਪ ਭੇਟ ਕੀਤੇ। ਤਿਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਦੋਵੇਂ ਜੀ ਵਲਾਇਤ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੀ ਸੋਧ ਰਖ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੜਾ ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਜੀਉ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਿਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਡਾ ਭਾਈ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਬੜਾ ਸਾਊ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ।

ਲਾਲ ਜੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬੰਬਈ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸੀ 6-7 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਆਪ ਜੀ ਬੈਂਗਲੌਰ ਜਾਣਗੇ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ 13 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣਗੇ।

ਅੱਜ ਦੀ ਡਾਕ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਬਸੰਤ-ਵਧਾਈ-ਪੱਤਰ ਮਿਲਿਆ। ਉਪਰਲੇ ਪੰਨੇ ਨੂੰ ਅੰਡਾਕਰ ਕੱਟਕੇ ਵਿਚੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸਦੇ ਚਹੁੰ ਪੇਜਾਂ ਤੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨ ਕੁਝ ਪ੍ਰਿੰਟਿਡ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਪੇਜ ਤੇ ਕੋਟੇਸ਼ਨਾਂ, ਦੂਜੇ ਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਤਾਰੀਖਾਂ, ਤੀਜੇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਚਿੱਤਰ, ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਪੇਜ ਤੇ ਵਧਾਈ ਪੱਤਰ।

ਇਹ ਉਦਮ ਆਲ ਇੰਡੀਆਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਰਜਿਸ) ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਲੋਂ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਧਾਈ ਪਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਯੋਗ ਹੈ।

3 ਫਰਵਰੀ 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਅੱਜ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਐਮ.ਪੀ. ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਇਤਫਾਕ ਹੋਇਆ। ਸਵੇਰ ਦੇ 9.30 ਦਾ ਸਮਾ ਸੀ। ਕਈ ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂਬਾਤਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਖਾਮੋਸ਼ ਵਰਕਰ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਸਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਬਿਨਾ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। 18-1-83 ਦੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹਦਾ ਤਕੜਾ ਸਹਿਯੋਗ ਸੀ।

ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚਿੱਠੀ

ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਡਾਕ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ 2-2-83 ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚਿੱਠੀ ਆਈ। ਉਸਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ ਸੰਭਾਲਣਯੋਗ ਹਨ।

''ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਪਤਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹਾਕੀ ਜੂਨੀਅਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਜੱਬਲ ਪੁਰ ਵਿਖੇ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਟੀਮ ਵੀ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ

ਟੀਮ ਵਿਚ ਗਿਆਰਾਂ ਮੁੰਡੇ ਆਪਣੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਪਲੇਅਰ ਹਨ ਸਪੇਅਰ ਨਹੀ। ਪਹਿਲਾ ਮੈਚ 28 ਜਾਂ 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨਾਲ 5-0 ਤੇ ਜਿਤਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਮੈਚ 30 ਜਾਂ 31 ਨੂੰ ਤਾਮਲਨਾਡੂ ਨਾਲ ਇਕ ਗੋਲ ਤੇ ਜਿਤਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਗੋਲ ਕੀਤੇ।

"ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਚਾਨਸ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਆਊਟ ਵਿਚ ਕੁਆਲੀਫਾਈ ਕਰ ਗਈ ਹੈ, ਤੁਸੀ 28-1-83 ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿਣਾ ਜੀ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜੀ।...

ਤੀਸਰੀ ਅਰਜ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੁਸੀ ਸ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਤੇ 6 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਗਏ ਸਓ। ਇਸ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮਾਨਵ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਉਚੇਚਾ ਨਿਮੰਤਰਣ ਪੱਤਰ ਲੈਕੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਾਸਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਨਿਮੰਤਰਣ ਪਤਰ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਤੁਸੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਆਉਣੀ ਜੀ।"

ਪਰਸੋਂ ਤੋਂ ਮੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ 72ਵੇਂ ਡੰਡੇ ਤੇ ਕਦਮ ਧਰਿਆ ਹੈ। ਸਵੱਸਥ ਹਾਂ। ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

6 ਫਰਵਰੀ 1983, ਐਤਵਾਰ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਮਾਨਵ ਏਕਤਾ ਸਮੇਲਨ ਵਿਚ

ਕੱਲ੍ਹ ਸਵੇਰੇ ਬਸ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤੀਂ ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਵਰਿਆਮ' ਪਾਸ ਜਲੰਧਰ ਆ ਰਿਹਾ। ਪੰਥਕ-ਅਪੰਥਕ ਮਸਲਿਆਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਤ ਲੰਘੀ। ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ 9-30 ਤਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚਾ। ਸ. ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਘਰ ਸਾਮਾਨ ਰਖਕੇ ਸਿਧਿਆਂ ਹੀ ਮਾਨਵ ਏਕਤਾ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ: ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਪਾਸ ਲਾਰੈਂਸ ਰੋਡ ਕੰਪਨੀ ਬਾਗ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ।

1000 ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਵਿਚ 20 ਕੁ ਗੋਰੇ ਗੋਰੀਆਂ ਵੀ ਸਨ, ਸੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਨੰਦਨ ਭਾਟੀਆ ਐਮ.ਪੀ. ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁਛਿਆ : ਅਜਕਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਥੇ ਹਨ, ਮੈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅਦਨਾ ਸੇਵਕ ਹਾਂ। ਮੈ ਜੋ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ ਦੱਸਿਆ।

ਮੈਥੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਾਮੀ ਸ੍ਰੀ ਸੱਚਿਦਾਨੰਦ ਵੇਦਾਂਤ ਸਮੇਲਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰੀਫ ਅਹਿਮਦ ਕਾਦੀਆਨੀ, ਸ੍ਰੀ ਅਹਿਮਦ ਅਲੀ ਕਾਸਮੀ ਨੇ ਬੜੇ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਮਾਨਵ ਏਕਤਾ ਉਤੇ ਵਿਆਖਿਆਨ ਦਿਤੇ। ਡਾ: ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੁਛ ਕਹਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਗੁਰੂ ਵਾਦ ਤੇ ਕੁਠਾਰਾਘਾਤ ਸੀ। ਮੈ ਆਪਣੇ

ਸਮੇ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਲਈ ਇਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਬਣਨ ਤੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲਿਆਂ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਕੇ ਡਾ: ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦਸਿਆ, ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਵਿਚ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਵਾਦ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਕਿਰਪਾ ਪੂਰਵਕ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਨਾ ਵਰਤਣ।

ਇਹ ਤਾਂ ਡਾ: ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕਥਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ 'ਮੈਂਡੇਟ' ਆਖਕੇ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ।

7-8 ਫਰਵਰੀ 1983
ਸੋਮ-ਮੰਗਲਵਾਰ

7 ਫਰਵਰੀ 1983 ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੀ ਖਬਰ

ਕੌਮੀ ਹਾਕੀ 'ਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਥੇ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਜਾਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਧਾਇਕ ਜਥੇ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਬਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਪਿਛਲੇ 5 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬਾਈ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵਲੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਜਥੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਉਤਮ ਖੇਡ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਜੂਨੀਅਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 1-0 ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫਾਈਨਲ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਟੀਮ 'ਚ ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਥੇ ਦੇ ਹੀ ਸਨ।

ਜਥੇ ਦੀ ਟੀਮ ਜੂਨੀਅਰ ਨਹਿਰੂ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵੀ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਦੌਰਾਨ ਈ.ਐਮ.ਈ. ਅਤੇ ਬੀ.ਈ.ਜੀ. ਵਰਗੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦੇ ਚੁਕੀ ਹੈ।

ਮਾਸਕੋ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਗੋਲ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲਾ ਖਿਡਾਰੀ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਜਥੇ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਾਬਕਾ ਖਿਡਾਰੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ, ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੰਘ ਕਈ ਕੌਮੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ 'ਚ ਕੰਬਾਈਨਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਜ਼ ਦੀ ਟੀਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਟੀਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਰਸਾ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ, ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਥੇ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਚਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਓਲੰਪਿਕ ਖਿਡਾਰੀ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ।

-ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸਿੰਘ

8 ਫਰਵਰੀ, 1983 ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੀ ਖਬਰ

ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸਮਾਗਮ 16 ਤੇ 17 ਨੂੰ

ਸਿਰਸਾ, 7 ਫਰਵਰੀ (ਨਿਜੀ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰੇਰਕ) : ਇਥੋਂ 30 ਕਿ.ਮੀ. ਦੂਰ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਖੇ 16 ਤੋਂ 17 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ 1945 ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਆਗੂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਸਾਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਸ ਜਗਾਂ 'ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਤੇ ਕੰਡਿਆਲੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖੇਤੀਯੋਗ ਬਣਾਇਆ। ਅਜ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚੋ ਇਕ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੂਹਿਕ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਵੀ ਹੋਣਗੇ।

9 ਫਰਵਰੀ 1983, ਬੁੱਧਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਚਿੱਠੀਆਂ ਡਾ: ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ

ਅੱਜ ਕੁਝ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਨੋਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ ਡਾ: ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ (83) ਤੰਤਰੀ ਹਾਊਸ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਿਤਰਤਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ, ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਨੇਹ ਇਹਨਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

"ਦਾਸ 17 (ਫਰਵਰੀ 1983-ਲੇਖਕ) ਕੋਟਲੇ ਦੇ ਕੱਲਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਸਤ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਸੁਣੇ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰੇ ਕਰ ਅਤੀ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਪਰਤਿਆ। ਕੱਲ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜ਼ਹੂਰ ਹੋਏ। ਸੁਭਾਗ ਦਿਵਸ ਪਰ ਸੰਤ (ਪੰਡਿਤ) ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਸਥਾਰ ਸੁਣੇ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਵਾਪਸ ਆਪਣੀ ਕੁਟੀਆ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ।

"ਜੋ ਅਨੋਖਾ ਸਮਾਗਮ ਤੱਕਿਆ ਉਸਨੇ ਵਿਸਮਾਦਤ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਇਛਾ ਤਿਆਗ ਆਇਆ। ਪੰਜਵੀ ਜੋਤ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਚ ਫਰਮਾਇਆ,

ਕਈ ਬੈਕੁੰਠ ਨਾਹੀ ਲਵੇ ਲਾਗੀ,
ਮੁਕਤਿ ਬਪੁਰੀ ਭੀ ਗਿਆਨੀ ਤਿਆਗੀ,

ਤਫਸੀਲ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਆਪ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਰੂੰਗਾ।

ਪਿਆਰੇ ਜਗਮੋਹਣ ਦੀ ਚਿੱਠੀ

ਦੂਜੀ ਚਿਠੀ ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਸ੍ਰੀ ਜਗਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

"ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਪ ਜਿਹੇ ਸੁਹਿਰਦ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਨਾਲ ਹੁਣ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਠੀਕ ਹਨ। 8 ਦਿਨ ਹਸਪਤਾਲ ਰਹਿਣ ਪਿਛੋਂ ਹੁਣ ਘਰ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਉਹਨਾ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਜੋ ਅਪਾਰ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮੇਰਾ ਰੋਮ ਰੋਮ ਹਰ ਇਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਾ ਰਿਣੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ-ਲੇਖਕ) ਦੀ ਏਨੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀ ਕਰ ਸਕੇ, ਜਿੰਨੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

"ਤੁਹਾਡੀ ਚਿਠੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਕਹਿਣ ਲਗੇ, ਕਵੀ ਜੀ ਮੇਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇੜਲੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਚੋ ਇਕ ਹਨ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।"

10 ਫਰਵਰੀ 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿਲੀ

ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀ

ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿਗ ਵਰਕਸ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਲੜਕੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਜੇ ਕੋਈ ਉਘ ਸੁਘ ਨਹੀ ਮਿਲੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਿਧਰੇ ਛਪਣ ਛੋਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਉਸਦਾ ਪਿਤਾ। ਉਨਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪਿਤਾ ਪੁਤਰ ਦੀ ਤਲਾਸ ਲਈ ਦੋੜ ਭੱਜ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਵੀ ਰਖਣਾ ਹੈ।

11 ਫਰਵਰੀ 1983, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੈਂਗਲੌਰ ਤੋਂ 13-2-83 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣਗੇ। ਫਿਰ 14 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਸਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਗੇ।

ਦੁਰਲਭ ਫੋਟੋ

ਅੱਜ ਮਾ: ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਰਨਪੁਰ (ਬੀਕਾਨੇਰ) ਆਪਣੇ ਇਕ ਜਵਾਨ ਮਿੱਤਰ ਸ. ਦੇਵਿੰਦਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਸਾਨ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਲਭਦੇ ਲਭਦੇ ਮੈਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਦ ਦੇ ਘਰ ਆ ਮਿਲੇ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਇਕ ਫੋਟੋ ਸੀ, ਜੁ ਕੇਵਲ

ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹੀ ਸੀ। ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਲਿਦੋ ਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦੂਜਾ ਸਪੁਤਰ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਵਾਲਨਾਮੇ ਦੋਰਾਨ ਔਵਲ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨਾਮ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਥਾਈਲੈਂਡ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਦੇ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਅਤੇ ਸੈਰ ਕਰਕੇ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਪਰਤਿਆਂ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਿਕਟ ਸੰਗਤ, ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਥੋੜਕੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਕੁਛ ਅੰਸ਼ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਅਤੀ ਅਨੰਦਦਾਇਕ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੇਹਰਾਂ ਭਰੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ

ਸ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵੇਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਥੈਂਕੋਕ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਿਹਰਾਂ ਭਰੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ: ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਦੀ ਮਿਤਰਤਾ ਵੀ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੌਰੇ ਸਮੇ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ: ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਵੀ ਲਾਭਾਨਵਤ ਸੀ।

ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਵਰਗਵਾਸ

ਘਰੋਂ 19 ਜਨਵਰੀ ਦਾ ਗਿਆ, ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਲੜਕਾ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅੱਜ ਡੂੰਤਰ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਤੋਂ ਪਰਤਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਖਬਰ ਸੁਣਕੇ ਸਾਡੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀ ਹੀ ਦੁਖਿਤ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਰਿਆਨਾ ਮਰਚੈਂਟ ਡੂੰਤਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਿਆ ਕੇ ਇਲਾਜ ਮੁਆਲਜੇ ਲਈ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਸਾਥ ਨਹੀ ਦਿਤਾ।

26 ਫਰਵਰੀ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉਲਾਸ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਡੂੰਤਰ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮਿਤਰਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੋਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਕੀ ਲਈ, ਦੁਖ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਨਿਬੜਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਿਰਤੂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਕਤਰ ਹੋਕੇ ਸਸਕਾਰ ਮੰਡੀ (ਹਿ.ਪ੍ਰ.) ਵਿਚ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਏਥੇ ਉਨਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਇਨਸਾਨ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਕੇ ਉਠ ਗਿਆ, ਜਿਸਦੀ ਅਰਥੀ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਤਾਂ ਸਨ ਹੀ ਮੁਸਲਿਮ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਜੁਆਤਰੇ ਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਇਨਸਾਨ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਜੰਮਦੇ ਹਨ, ਜਿਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਹਕੀਕੀ ਭੂਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦੇ ਸਨ।

ਮਦਾਰ ਵਾਲੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਵੀ ਗਈ !

ਕੱਲੂ ਸੰਤ ਨਗਰ (ਸਰਸਾ) ਤੋਂ ਆਈ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਦੁਆਰਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਮਦਾਰ ਵਾਲੀ ਸੁਪਤਨੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਗੁਜ਼ਰ ਗਈ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਪ੍ਰੇਮ, ਸਰਧਾ ਅਤੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਜਾਣ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖ ਕੇ ਉਸ ਨਮਿਤ ਭੋਗ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ 22-1-1983 ਨੂੰ ਪੁਆਇਆ।

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਦ ਦੇ ਭਾਈ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ 24-1-83 ਸੰਤ ਨਗਰ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਦੰਨਿਆਂ ਵਿਅਕਤੀ ਸੰਤ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਕਿਲੇ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

12 ਫਰਵਰੀ 1983, ਸ਼ਨੀਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਢੂੰਡ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ

ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਜ 12 ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਕੋਠੀ ਵਲੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ, ਸਮਾਂ 1 ਵਜੇ, ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਕੋਈ ਰੌਣਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਸ਼ਾਮੀ ਜਾਕੇ ਕੋਠੀਓ ਪੁਛਿਆ। ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਏ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ 5-7 ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫਿਰ ਉਹ ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ।

ਜਦੋਂ 7-30 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮੀ ਘਰ ਪੁਜਾ ਤਾਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬਪੁਰਾ ਵਿਚ ਸ. ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਨਿਤਨੇਮ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ 5-7 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਮੈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਦ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਕੇ ਘਰ ਕੇ-17 ਵਿਚ, ਰਾਜੋਰੀ ਗਾਰਡਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਸੜਕ ਤੇ ਖਲੋਤੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਏਥੇ ਹੀ ਹਨ। ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੰਦੂਕ ਲਈ ਮੇਨ ਗੇਟ ਤੇ ਭਲੀਭਾਂਤ ਮਿਲਿਆ। ਅਸੀ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ।

ਕੋਲ ਬੈਠੇ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਇਕ ਕਲਮੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਜੋ ਵਡੇ ਆਕਾਰ ਵਿਚ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਰਟਿਸਟ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਨੇ ਬਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਦੀਵਾਰੀ ਸੀਨਰੀ ਨਾਲ ਟਿਕਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਏ ਦੀਵਾਨ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਸ਼ੋਭਤ ਹੋ ਗਏ। ਫਰਸ਼ ਤੇ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲ ਧਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਰੀਰ ਬੈਠੇ ਸਨ : ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਵਾਲਾ, ਉਹਨਾ ਦਾ ਲੜਕਾ ਤੇ ਉਸਦਾ ਮੁਨੀਮ। ਸ. ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਔਡ ਸਨਜ਼ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਭਤੀਜਾ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਸੁਖਦੇਵ

ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ, ਸ. ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ-ਪਿਤਾ ਪੁਤਰ ਅਤੇ ਖੁਦ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ। ਸਾਡੀ ਨਮਸਕਾਰ ਪਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋਏ :- ਤੁਹਾਡੀ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ। ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਸੇਠ ਜੀ ਆਉਣਗੇ, ਤੇ ਜੋ ਕੁਛ ਬੈਂਕੋਕ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਕਰ ਲੈਣਾ। ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਸੱਜਣ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇ, ਨਮਸਕਾਰ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਤੁਰਤ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ : ਹੁਣ ਸਭ ਲੋਕ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲਵਾਂ।

ਸੱਜਣ ਸਾਰੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ, ਬੂਹਾ ਢੁਕ ਗਿਆ। ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਸ ਸਨ ਓਹੋ ਰਹੇ।

ਅੰਦਰ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਤਕ ਗੱਲ ਬਾਤ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਬਾਰੇ ਹੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਪਿਛੋਂ, ਮੈਂ ਫਿਰ ਅੰਦਰ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਹੰਸਪਾਲ, ਬਾਲੀ ਨਗਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾਂ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੈਰੋਬੀ ਤੋਂ, ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ, ਸੇਠ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਸੇਠ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਸਨ। ਹੁਣ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਦੇ ਸਰੀਰ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਵੀ।

ਅੰਦਰ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ - ਨੈਰੋਬੀ ਵਾਲੇ ਰਹਿ ਗਏ।

ਗੱਲ ਬੈਂਗਲੋਰ ਫਾਰਮ ਦੀ

ਏਥੇ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੌਰੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ। 22 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬੈਂਗਲੋਰ ਜਾਕੇ 25 ਨੂੰ ਏਥੋਂ ਨੈਰੋਬੀ ਲਈ ਉਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਗੇ 2-3 ਦਿਨ ਦਾ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਇਛਾ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਕੰਜੈਸਟਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾ ਰਖਕੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਹੀ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਮਿਥਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰ ਰੁਖਾਂ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਵੇਖੇ ਜਾਣ। ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ : ਦੀਨ ਦਿਆਲ, ਸ਼ੇਰ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਰੁੱਖਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ। ਪਰ ਅਸਾਂ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਨ ਜੀ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਬੈਂਗਲੋਰ ਫਾਰਮ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਜਦੋਂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਕਾਕਾ ਬੈਂਗਲੋਰ ਗਿਆ ਹੈ ਫਾਰਮ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਸੂਰਤ ਨਿਖਰਣ ਲਗੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਛ ਨਿਖਾਰ ਆ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅਜ ਕਲ ਗਾਹਕੀ ਵੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਤਕੜੇ ਗਾਹਕ ਆਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿ ਛਡਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਵੇਚੋ। ਫਿਰ ਐਸੀ ਸੁੰਦਰ ਜਗਹ ਨਹੀ ਮਿਲਣੀ।

ਹੰਸਪਾਲ ਹੋਰਾਂ ਕਿਹਾ : ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਉਹ ਆਏ ਲੱਗ ਵੀ ਗਏ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ :- ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਈ ਨ ਕੋਈ ਬਿਧ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ :

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਨੂੰ ਬੈਂਕੋਕ ਦੇ ਇਕ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ। ਉਹਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਵਿਚ ਆਖਿਆ; ਉਹ ਧਰਮ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਲ ਬੜਾ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਵਲੋਂ ਵੀ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। 30,000 ਬੋਰੀ ਉਸਨੇ ਮੁਫਤ ਚਾਵਲ ਬਣਵਾਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਆਏ। ਭਾਵ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਦੀ ਆਦਤ ਪਵੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਹ ਸਾਡੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਉਹ ਇਕ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਵੇਖਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜਕੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਥਾਪਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨੋ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਸਨੇ ਆਖਿਆ ਜੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੇ ਇਕੱਠਾਂ ਤੇ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਕਰੇਗਾ, ਤੁਸਾਂ ਮਾਸ ਖਾਣਾ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਨਹੀ। ਮੈ ਕਾਹਨੂੰ ਤੁਹਾਡਾ ਆਗੂ ਬਣਾ ? ਉਸਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਕਿ ਸੰਬੰਧਤ ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਕਿਹਾ, ਅਸੀ ਵੀ ਨ ਖਾਇਆ ਪੀਆਂ ਕਰਾਂਗੇ ਸਗੋਂ ਇਕ ਵੈਜੀਟੇਰੀਅਨ ਲਹਿਰ ਚਲਾ ਦਿਆਂਗੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਮਨਿਸਟਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗੂ ਦਾ ਇਕ ਬੱਚਾ, ਜੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾ ਕੇ ਨਿਰਾਮਿਸ਼ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਓਥੇ ਨ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਸੀ ਏਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀ ਪ੍ਰੇਰ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਉਹ ਮਨਿਸਟਰ ਉਠਿਆ ਤੇ ਉਸਨੇ ਬਲਦੇਵ ਦੇ ਜਤਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਰਸਤੇ ਚਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇਹਤ ਵਲੋਂ ਚਮਕਦੇ, ਬੋਲ ਬਾਣੀ ਵਲੋ ਤੁੜਕਦੇ ਅਤੇ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਮੁੱਦਰਾ ਵਿਚ ਸਨ। ਪਰ ਆਰਾਮ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਸੋ 8-30 ਵਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲਣ ਗਿਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਛੁਟੀ ਲੈ ਲਈ। ਏਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਰਹੇ ਪੰ: ਮਹਾਦੇਉ ਦਾ ਛੋਟਾ ਲੜਕਾ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੀ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਨੋਦ ਨਾਲ ਬੋਲੇ : ਕਵੀ ਜੀ, ਪਛਾਣਦੇ ਓ ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ ?

ਬਾਹਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਅਹਿ ਵੇਖਿਓ ਜੇ ਕਵੀ ਜੀ, ਚਾਨਣ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆ ਪਿਐ। ਅਰਥਾਤ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਚਾਨਣ ਬਾਹਰ ਖਲੋਤਾ ਜੇ। ਏਥੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਖਲੋਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾਕੇ ਉਸ ਨੌਜੁਆਨ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ। ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਹਜ਼ੂਰ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਕੁਛ ਟਾਈਮ ਲੈਣਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ।

"ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਵੀ ਜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਾਂ, ਸੁਣਾ, ਪਰ ਤੂੰ ਗੁਰਦੇਵ ਨੂੰ ਕਹੁ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਕਤ ਤੈ ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸੇ।" ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਦਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅੱਜ ਰਾਤ ਨਿਵਾਸ ਏਥੇ ਰਖਣਾ ਹੈ। ਸੋ ਆਪ ਜੀ ਹੋਰ ਅੰਦਰਲੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ।

ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ

ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਇਕ ਵਾਰ ਆਪਣਾ ਕਾਕਾ ਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਆਪਣਾ ਬੈਗ ਉਠਾਈ ਆਉਂਦੇ ਮਿਲੇ। ਮੈਂ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਕੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਆਪ ਨਾਲ ਕੌਣ ਕੌਣ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਗਏ। ਬੀਬਾ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਟੂਰ ਵਿਚ ਥਾਈਲੈਂਡ, ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਤੇ ਹਾਂਗ ਕਾਂਗ ਦਾ ਭਰਮਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਗਏ ਸਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਅਕਤੀ :

3. ਅਸੀ ਤਿੰਨੇ ਜੀਅ, ਉਹ (ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ) ਮੈਂ ਅਤੇ ਕਾਕਾ,
5. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰਬਾ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ
6. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਲਕੀਅਤ ਕੌਰ
8. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ, ਤੇ ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ
9. ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਨੈਰੋਬੀ
10. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾਰਸਾਲਾਮ
13. ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੱਚੇ
14. ਸ. ਦੇਵਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ
15. ਮਾ: ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਰਨਪੁਰ
16. ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਰੀਵਾਲਾ
17. ਸੰਤ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮਾ

ਲਗਭਗ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਸਰੀਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਤਿੰਨ ਦੇਸਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸੈਰ ਕੀਤੀ।

ਮਾਤਾ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ

ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਸਫ਼ੈਦ ਵਾਲ, ਗੋਰਾ ਚਿੱਟਾ ਚੇਹਰਾ, ਪਤਲੇ ਨਕਸ਼, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਬੜੇ ਸੇਵਕ, ਉਦਾਰ ਅਤੇ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਹੰਸਪਾਲ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਖ਼ੂਬ ਚਹਿਲ ਪਹਿਲ ਹੈ।

13 ਫਰਵਰੀ 1983, ਐਤਵਾਰ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੀਆਂ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਇਹ ਅਨੰਦ ਲੁਟਣ ਆਏ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ

ਰਾਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਡੇਰਾ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਹੁਰਾਂ ਵਲ ਸੀ, ਮੈਂ ਪਹਿਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਏਥੇ ਹੀ, ਕੇ-17, ਰਾਜੌਰੀ ਗਾਰਡਨ

ਵਿਖੇ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਹੰਸਪਾਲ ਦੇ ਬੈੱਡਰੂਮ ਵਿਚ ਹੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ਕੂਰ ਬਸਤੀ ਵਾਲੇ ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਜੀ ਸੱਜਣ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ (ਯੂ.ਕੇ) ਵੀ ਕੋਲ ਆਣ ਬੈਠੀ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ: ਇਹ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਬੜਾ ਮਿਹਨਤੀ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤੀ। ਇਸ ਨੇ ਕੁਛ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਲਾਇਤ ਜਾਏਗਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਰਹੇਗਾ। ਤੁਸਾਂ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ।

"ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ! ਉਹ ਤਾਂ ਘਰ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਹੈ।"

"ਤਦੇ ਤਾਂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਉਸ ਘਰ ਭੇਜਣ ਲਗਾ ਹਾਂ।"

ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਮਸ਼ੀਨੀ ਕਢਾਈ ਵਾਲੇ, ਸੁਨਹਿਰੀ ਤਾਰ ਨਾਲ ਉਣੇ ਡਬਲ ਬੈੱਡਸ਼ੀਟ ਤੇ ਕੰਬਲ ਵਿਚ ਚਰਨ ਲਪੇਟੀ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਸੁਖਬੀਰ ਦੀ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ੀ

ਤਦ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ, ਮੈਂ ਕੁਛ ਫੋਟੋ ਐਲਬਮਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹਨਾਂ ਚੋਂ ਮੁਖ ਦੋ ਐਲਬਮਾਂ ਸਨ ਜੋ 18 ਜਨਵਰੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਨ। ਇਹ ਫੋਟੋ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਲੜਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਸੀ। ਫੋਟੋ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਬੀਬਾ ਜੀ ਤੇ ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਕੀਤੀ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਥੋ-ਪੱਤਾ ਰੁਖ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪੰਛੀ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵੀ ਸੀ।

ਵੇਖਦੇ ਵੇਖਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪੋਰਟਰੇਟਾਂ ਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਸੰਤ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ : ਅਹਾ, ਲਉ ਜੀ ਏਥੇ ਸੰਤ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਊ ਤੇ ਬੜਾ ਸੇਵਕ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਰੇ ਅਜਿਹੇ ਜਤਨਾਂ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹਨ।

ਫੋਟੋ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵੀ ਆ ਗਈ ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਕੁਛ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਨਜਫ਼ਗੜ੍ਹ ਰੋਡ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁਛ ਜਮੀਨ ਭੇਟਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਫੋਟੋ ਵੇਖਕੇ ਆਖਿਆ : ਇਹ ਆਪਣੀ ਥਾਓਂ ਖਿਤਕ ਗਿਆ ਹੈ।

ਏਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਮੈਂ ਅਰਜ ਕੀਤੀ : ਦੀਨ ਦਿਆਲ, ਮੈਂ 5-3-83 ਤੋਂ 10 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਛਾ ਸੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਦਾ ਖ਼ੂਹ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਹਦੀ ਫੋਟੋ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਆਵਾਂ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਬਾਲੇ ਸੰਧੂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਨਾਂ ਨਹੀ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣ ਲਈ ਇਸ਼ਨਾਨ

ਜਦੋਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣ ਦਾ ਜਿਕਰ, ਸੰਤ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਿਜੀ

ਸੇਵਕ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲ ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੀਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਤੀ। ਜਦੋਂ ਬੀਬਾ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਾਣੀ ਛਕ ਵੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਚੁਪ ਕੀਤਾ ਖਿਸਕ ਆਇਆ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਵਲ੍ਹੇਟ ਕੇ। ਮਤਲਬ ਮੇਰਾ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਲਚਸਪ ਮੁਕਾਬਲਾ

ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ C-1 ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਵਾਰ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਕੋਲੋਂ 2300 ਵੋਟ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਅਸਫਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ : ਮੈਂ ਮਾਯੂਸ ਨਹੀ, ਜੋ ਬੰਦਾ ਚੋਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ, ਉਹ ਜਿਤੇਗਾ ਵੀ ਤੇ ਹਾਰ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 4500 ਵੋਟ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿਤਿਆਂ ਸਾਂ। ਫੇਰ ਸਹੀ, ਕਿਹੜੀ ਹੀਰ ਮੁੱਕ ਗਈ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮੈਂ ਠੀਕ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਵੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚੱਲੇ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ 10-30 ਵਜੇ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਕਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕ ਕੇ ਵਿਹਲੇ ਹੋਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਲਗੇ ਕਿ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਸੁਲਖਣ ਸਿੰਘ ਸੂਰ ਅਤੇ ਸ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਇਕਤਰ ਹੋਕੇ ਆ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਆਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਰਟਿਸਟ ਦੀ ਬਣਾਈ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ ਬੈਲੈਂਸ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਸ. ਹੰਸਪਾਲ, ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਸਣੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਕਾਲੀ ਪੱਗ ਵਾਲਾ ਜਵਾਨ ਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਨਿਰਮਾਣ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਤੀਜਾ ਲੜਕਾ ਸੀ ਜੁ ਸਾਡੀ ਮਰਯਾਦਾ ਉਲੰਘ ਕੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੌਜਵਾਨ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਠੇ ਮਿਠੇ ਬਚਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਂਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਗੱਡੀਆਂ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਖਲੋਤੇ ਮੋਹਣ-ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਬਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਰੋਡ

ਏਥੇ ਮੈਨੂੰ ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਜਮਨਾ ਨਗਰ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਇਕ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਇਤਫਾਕ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਜਮਨਾ ਨਗਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸੜਕ ਦਾ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਰੋਡ ਰਖਵਾਇਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਹੀ ਇਕ ਵਡੇਰੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਬਣਾਣ ਦੇ ਜਤਨਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਸ਼ੀਰੀਂਜ਼ਬਾਨ ਅਤੀ ਨਿਰਮਾਣ।

ਏਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਆਏ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਪਧਾਰੇ ਸੱਜਣਾਂ ਲਈ ਲੰਗਰ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਨੇ ਸੇਧ ਰਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇੰਜ ਹੀ ਇਹਦੀ ਸੱਸ ਨੇ ਵੀ। ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰ ਕੌਰ, ਨੂੰਹ ਸੱਸ, ਵੀ ਸੇਧੀ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਰਾਹੁਣਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਵਲਾਇਤ ਵਾਲੀ ਦਾ ਭਾਈ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਸਨ।

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀ ਪਤਾ ਨਹੀ ਕਿਧਰ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਛਡ ਕੇ ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਮੈ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਵਰਕਸ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਢੂੰਡ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਿਆ : ਮੈ ਦੇਹਰਾਦੂਨ, ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪਤਾ-ਸੁਤਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਫ਼ੀ ਖੱਜਲ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਨਾ ਗੁਰਦੇਵ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨਾ ਸੰਤ ! ਹਾਰ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ : ਹੁਣ ਹੋਰ ਨ ਦੁੜਕੀਆਂ ਲੁਆਓ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਓ। ਜਦੋ ਮੈ ਕੱਲ੍ਹ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਹਨ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਲ੍ਹ ਹੈਦਰਾਬਾਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਾਸਤੇ ਉਡਣਗੇ (ਅਤੇ ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਮੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਲਈ ਬਿਨੈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ 'ਗਿਆਤ ਹੋ ਗਿਆ'। ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਮੈ ਓਦੋਂ ਨ ਸਮਝ ਸਕਿਆ) ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਆਖਿਆ : ਕਰਾਮਾਤ ਹੋਰ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਰਾਹ ਰੁਸ਼ਨਾਈ ਵੀ ਆਪ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

14 ਫਰਵਰੀ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਰਾਣੀਆਂ (ਸਰਸਾ)

ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਮੈ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੁਰ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਦੀ ਬਸ ਲੈ ਕੇ ਹਿਸਾਰ ਤੇ ਏਥੋਂ ਸਰਸੇ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ, 12 ਵਜੇ ਸਰਸੇ ਆ ਗਿਆ।

1.30 ਵਜੇ ਮੈ ਆਪਣੇ ਵਡੇ ਦਾਮਾਦ ਕੋਲ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਪੁੱਤਰੀ ਉਪਮੇਸ਼ ਅਤੇ ਢਿਲੋਂ ਸਾਹਿਬ ਮਿਲ ਪਏ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਗਲਵਕੜੀਆਂ ਪਾਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੀ ਖ਼ਬਰ

ਅੱਜ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ 8ਵੇਂ ਪੇਜ ਦੇ 7ਵੇਂ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਖਬਰ ਛਪੀ ਹੈ:-

ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ 'ਚ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 13 ਫਰਵਰੀ (ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਬਿਊਰੋ)—ਸਥਾਨਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਸੈਕਟਰ 30 ਵਿਚ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਤੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਲੋਕ ਵੀ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਕਲਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਦੀਆਂ ਟੇਪਾਂ ਦੀ ਇਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਸਮਾਗਮ ਤੇ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਲੰਗਰ ਵੀ ਵਰਤਾਇਆ ਗਿਆ।

ਇਕ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖ

ਰਾਤੀ 7 ਕੁ ਵਜੇ ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਸਰੂਪ ਬਾਂਸਲ ਦੇ ਘਰ, ਵਿਖੇ ਗਿਆ। ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖ ਹੈ। ਰੋਜ਼ ਇਕ ਪੱਕੀ ਮਾਲਾ ਭਜਨ ਦੀ ਫੇਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਭਤੀਜਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਗਲੇ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕੁਆਣ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਸਿਖ ਸੀ। 32 ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਭਰ ਉਮਰ ਦੇ ਜਵਾਨ ਦਾ ਤੁਰ ਜਾਣਾ, ਪਿਛੇ ਪਤਨੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਮੇ ਦਾ ਰੰਡੇਪਾ ਤੇ ਇਕਲਾਪਾ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਣਾ, ਇਸੇ ਲਈ ਬਾਣੀਆਂ ਪਰਵਾਰ ਬਾਲ ਬਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲਾ ਲਈ ਜਤਨਸ਼ੀਲ ਤਾਂ ਰਹੇਗਾ ਹੀ।

15 ਫਰਵਰੀ 1983, ਬੁੱਧਵਾਰ
ਸੰਤ ਨਗਰ (ਸਰਸਾ)

ਕਰਾਮਾਤ ਕਹਿਰ ਦਾ ਨਾਂ ਏ

ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਮੈ ਰਾਣੀਆਂ ਛਡ ਸੰਤ ਨਗਰ (ਸਰਸਾ) ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਏਥੇ, ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਸੂ. ਸੰਮਾ ਸਿੰਘ ਚੋਟੀਆਂ, ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬੁਰਮਾਜਰਾ, ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਮੰਦਾਰ ਆਦਿ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ ਸਨ। ਮੈ ਇਹਨਾਂ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਂਹਦਾ ਹਾਂ। ਸ. ਸੰਮਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਘਰ ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਸੰਤ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ (40) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਆ ਮਿਲੇ। ਉਨਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੁਣੇ -ਹੁਣੇ ਵਾਪਰੀ ਦਾਸਤਾਨ ਸੁਣਾਈ :

ਮੇਰੇ ਚਿਤ ਵਿਚ ਅਜੇ ਆਇਆ ਈ ਸੀ ਕਿ ਤਾਂ ਸੁਆਦ ਹੈ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੁਣ ਕਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ 'ਚਬਲੋਂ' ਆਖ ਕੇ ਬੁਆਣ। ਕਿਸੇ ਗਲੋਂ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਤਰਾਂ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਿਕੰਮੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ, ਅਪਣੱਤ ਅਤੇ ਮੋਹਕ ਵਿਨੋਦ ਸੀ। ਅਜ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਯਾਦ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਔਜ ਟਰੈਕਟਰ ਤੇ ਸੰਤ ਨਗਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਪਿਛੋਂ ਦੀਆਂ ਲੰਘੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਗਲੀ ਕਾਰ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਬਰਾਬਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ, ਮੁਖੜਾ ਬਾਹਰ ਕਢ ਕੇ ਹਸਦੇ ਹੋਏ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : "ਚਬਲੇ ! ਐਸ ਵੇਲੇ ਕਿਧਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ?" ਕਾਰਾਂ ਤਾਂ ਅਗੇ ਲੰਘ ਗਈਆਂ ਪਰ ਮੇਰੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨ ਰਹੀ। ਐਵੇਂ ਨਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ! ਕੀ ਇਹ ਕਰਾਮਾਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ?

ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ 5-7 ਮਿੰਟ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਕੋਈ 12.00 ਵਜੇ ਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰ ਹੋ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਪੁੱਜਾ।

ਗੱਲਾਂ ਮਸਤਾਨਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ

ਅਗੇ ਕੋਠੀ ਦੇ ਗੈਰੇਜ ਵਿਚ ਮੇਲਾ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੰਤ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲਾ ਜੋ ਇਸੇ ਨਾਮ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ ਢੋਲਕੀ ਲਈ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ 'ਗੌਂਡੀਆਂ ਸ਼ੌਂਡੀਆਂ ਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ! ਸਾਰੇ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਡਰਾਈਵਰ ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਰਹਿਤ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ ਆਦਿ ਬੈਠੇ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੁਛ ਇਕ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ : ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ, ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ, ਸੰਤ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਲਾਂਗਰੀ, ਸੰਤ ਬਲਤੇਜ ਸਿੰਘ ਬਸਤਰ ਸੇਵਕ, ਸੰਤ ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ, ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ, ਸੰਤ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ, ਸੰਤ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ, ਸੰਤ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ, ਆਦਿ। ਕਾਫ਼ੀ ਰੌਣਕ ਸੀ। ਬੇਫਿਕਰੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸੰਤ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ 60 ਸਾਲਾਂ ਦਾ, ਮਧਰਾ, ਚਿੱਟੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲਾ ਸਜਣ ਕੋਠੀ ਦਾ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ।

ਉਪਰ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਦੀਵਾਰ ਨਾਲ, ਏਧਰ ਓਧਰ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ਸੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਉੜੀਆਂ ਵਲ ਵੇਖਿਆਂ ਪਏ ਹੋਏ ਜੋੜਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਪਰ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਲੜਕਾ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਵੀ ਹੈ।

ਅਰਜ਼ਾਂ ਬੇਨਤੀਆਂ

2 ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਣੀ ਕਰਕੇ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਸਭ ਪਾਸੇ ਚੌਕਸੀ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਸੇਠ ਪਰਵਾਰ ਉਤਰਿਆ। ਕੋਠੀ 'ਚਿ ਖਲੋਤੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪਿਛੇ-ਪਿਛੇ ਹੋ ਤੁਰੇ। ਆਪ ਛੋਟੇ ਬੂਹਿਓਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਦੂਜੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਆਏ। ਏਥੇ ਵਖ-ਵਖ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਨਰਨਾਰ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿਛਾਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਜਗਾਹ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ

ਜੀ ਏਥੇ ਆ ਬੈਠੇ। ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਉਠ ਖਲੋਤੀ। ਫਿਰ ਕੱਲੇ ਕੱਲੇ ਹੋ ਮੱਥਾ ਟਿਕਣ ਲਗਾ। ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਰਜ਼ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਏ ਜਾਣ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਚਾਹੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੈ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਧਿਰ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੇ। ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮੁਠੱਡਾ ਨੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਖਰਚੇ ਵਰਚੇ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਚਾਹੀ। ਕੇਸਾਂ ਉਤੇ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਂਦਿਆਂ ਉਸਦੀ ਅਰਜ਼ ਵੀ ਸੁਣੀ ਗਈ। ਅਤੇ ਅਧੇ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਨਬੇੜ ਕੇ ਕੋਠੀ ਵਾਲੇ ਹਾਤੇ ਵਿਚ ਆਏ ਜਿਥੇ 4 ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਮਾਟਾਡੋਰ ਆਪ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਬਹੁਤ ਤਰਸ ਆਉਂਦੈ

ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਦਾ ਮਾਣ ਮਿਲਿਆ। ਗੱਡੀ ਚੱਲਦੇ-ਚੱਲਦੇ ਆਪਣੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਕੁਛ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੇਠ ਜੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ : ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪੈਂਦਿਆਂ ਵੀ ਕੋਈ ਦੇਰ ਨਹੀ ਲਗਦੀ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓ ਫਸਿਆ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜੁ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਜਣੇ ਨੇ ਜੋਰ ਧਿਙਾਣੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮੱਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਹਿ ਜੋ ਬੰਦੂਕਧਾਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਂਹਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ! ਸਾਡੀ ਕੱਸ ਢਿੱਲੀ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪੇ ਅਸੀ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਕੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਕੇ ਕੁਛ ਸਮਾ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਗਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਲਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੋਇਆ। ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਅਗੇ ਆਉਂਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ : ਇਹ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬੁਰਮਾਜਰੀਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਬੁਰ ਮਾਜਰੇ ਦਾ ਨਹੀ, ਪਰ ਅਜ ਕਲ ਇਹੋ ਨਾਮ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਘਰ ਕੋਈ ਸੰਤਾਨ ਨਹੀ। ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀਆਂ ਤੇ ਬੜਾ ਤਰਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਿਲੀਦਾ ਹੈ, ਧੀਰਜ ਧਰਵਾਸ ਦੇਈਦੀ ਹੈ : ਵਿਲੋ ਮੂੰਹ ਨਾ ਫਿਰੋ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਕਰਕੇ ਮੰਨੋ, ਪਰ ਸੰਤਾਨ ਹੀਣਤਾ ਗ੍ਰਿਸਤ ਵਿਚ ਇਕ ਤਕੜਾ ਵਿਗੋਚਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਲੋੜ ਜੋਗੀ ਜ਼ਮੀਨ ਰਖਕੇ ਬਾਕੀ ਦੀ ਲੰਗਰ ਦੇ ਨਾਂ ਲੁਆ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਚਿੱਠੀ

ਇਕ ਚਿਠੀ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਚਿਠੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀ। ਚਿੱਠੀ ਹੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੈ।

ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜੀ। ਮੇਰੀ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਜੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਡੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹੋ। ਮੈਨੂੰ

ਅਜੇ ਤਕ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀ ਲਗਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਟਿਕਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਸਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਜਲਦੀ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕਰਪਾ ਕਰਨੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਰਚ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਸਾਡਾ ਉਥੇ (ਸਿੰਘਾਪੁਰ-ਕਵੀ) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਉਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਬੜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ। ਮੈ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹਾਂ। ..

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਿਮਾਣਾ ਸੇਵਕ

ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਸਿਘਾ ਪੁਰ ਜਾਣ ਆਉਣ ਦਾ ਕਰਾਇਆ 6000/- ਹੈ।

ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਸੁਣਦਿਆਂ ਅਸੀ ਐਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਸੰਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ

ਐਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਦੀ ਫਿਰਨੀ ਪੈਕੇ, ਪਛਮੋਤਰ ਪਾਸੇ ਪੈਂਦੇ ਸੰਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਅਪੜੇ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਦਰਸ਼ਨ ਇੱਛਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਅਰਜ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਇਹ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਘਰ ਖਾਸੀ ਰੌਣਕ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਛੇ ਹੋਏ ਮੰਜੇ ਤੇ ਜਾ ਸਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਏ। ਸੰਤ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਸੁਖ ਆਨੰਦ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਆਪਨੇ ਓਥੇ ਮਿ: ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁਰਗਵਾਸ ਦਾ ਵੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸੁਰਗਵਾਸ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਕੁਛ ਸਮਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਦਕੇ ਆਖਿਆ : ਅਹਿ ਲਉ ਮੇਰਾ ਬਟੂਆ ਤੁਹਾਡਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਸੰ. ਸੁਰਤਾ ਸਿੰਘ ਮੂਰਤਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹਨਾ ਚੋ ਇਕ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉੱਚਾ ਲੰਮਾਂ, ਚੌੜਾ ਚਕਲਾ, ਭਰਪੂਰ ਸਰੀਰ ਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਵੇਖ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਜਣ ਨੂੰ ਆਖਿਆ : ਇਸ ਨੂੰ ਬੀਕਾਨੇਰ ਦਾ ਸੂਬਾ ਬਣਾ ਦੇਈਏ। ਘਰੋ, ਪਿੜਿਓ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਭੱਜ ਨੱਠ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਇਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਾਚਾ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 11-0 ਵੀ ਏਥੇ ਹੀ ਹੈ।

10 ਕੁ ਮਿੰਟ ਨਿਠ ਕੇ ਏਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਐਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਚਹੁੰ ਘਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਸੰਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀ ਜਿਸ ਘਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਲਾਲੇ ਪੁਰੀ ਦਾ ਘਰ ਹੈ।

ਘਰ ਘਰ ਚਰਨ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਘਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚਰਨ ਪਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇਹ ਹਨ :

1. ਸ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਚੱਕ ਵਾਲਾ
2. ਸ. ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਚੱਕ ਵਾਲਾ
3. ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਘੁਮਿਆਰ
4. ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਘੁਮਿਆਰ

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸਭਨੀ ਘਰੀ ਵਿਛਿਆਂ ਮੰਜਿਆਂ ਤੇ ਦੋ ਦੋ ਮਿੰਟ ਬੈਠ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਖੇਸ-ਰੇਜੇ ਰਖ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕੇ।

ਬੁੱਢੀ ਮਾੜੀ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ

ਏਥੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੁਢੀ ਮਾੜੀ ਵਿਖੇ ਪਧਾਰੇ। ਰਾਮ ਪੁਰ ਬੁਢੀ ਮਾੜੀ ਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ ਘਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਇਸਦਾ ਲੜਕਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਘਰ ਸੰਤ ਬਲੀ ਸਿੰਘ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਵਹਿਮੀ ਨੂੰ ਜਾਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਬਲੀ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ ਵਾਲੇ ਜਥੇ ਵਿਚ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਵਜੰਤਰੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਬਲੀ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਤਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਿਕਟਤਾ ਵਿਚ ਸੁਖ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਵਾਪਸੀ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ

4.30 ਤਕ ਵਾਪਸ ਆਏ ਤਾਂ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਲਾਂਘੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਰੇਸ਼ ਸਫੈਦਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਜੁਗਾਲੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀ ਆਖਿਆ। ਮੈਂ ਪਿਛਲੀ ਸਰਗਰਮੀ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਈ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲਗੇ : ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ, ਵੇਹਲੇ ਬੈਠਿਆਂ ਦਿਨ ਕਿਵੇਂ ਲੰਘੇ। ਸਾਡੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੁਛ ਤਾਂ ਉਜਾੜਾ ਹੋਣੋਂ ਰੁਕਿਆ ਹੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਸੋ 6 ਵਜੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਜਾਕੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ 5.45 ਵਜੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਜਾਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਈ। ਆਪ ਜੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਕੋਲ ਖਲੋਤੇ ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਕਾ ਕੇ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ : ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਵਾਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ। ਇਹ ਵਿਦਵਾਨ ਹਨ। ਤੁਸਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਖਰੜਾ ਵੇਖ ਲੈਣਾ।

ਸੰਤ ਜੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕੱਲ ਖਰੜਾ ਵੇਖਣ ਦਾ ਸਮਾ ਨਿਸਚਿਤ ਕੀਤਾ।

ਖ਼ਬਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ

ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਰਲੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਸਰਪੰਚ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਘਰ 18 ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਲ ਵੀ ਨਰ ਬਾਲ। ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਭੂਆ ਨੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਆਖਿਆ ਸੀ : ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ! ਸਾਡੇ ਘਰ, ਮੇਰੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੋ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹਿ ਵਿਖੇ ਵੀ 18 ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਪੁਤਰੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਤਾਂ ਲੜਕਾ ਹੀ ਆਵੇ। ਤੇਰੇ ਘਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਘਾਟਾ ਨਹੀ। ਅਤੇ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਲੜਕੇ ਨੇ ਹੀ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ।

ਇੰਜ ਹੀ ਅਜਕਲ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਸੰਤ ਨਗਰ ਵੀ 6 ਲੜਕੀਆਂ ਪਿਛੋਂ ਲੜਕੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੰਤ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ 23-24 ਜਨਵਰੀ 1983 ਨੂੰ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਚਾ ਲੰਮਾਂ, ਭਰਵੇਂ ਸਰੀਰ ਦਾ 55-60 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਭਾਵਪੂਰਣ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪਿਆਰੇ ਜਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਮੈਨੇਜਰ ਬੈਂਗਲੋਰ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮੁੱਠਡਾ ਦੇ ਜੁਆਤਰੇ ਦੇ ਘਰ ਵੀ 15 ਜਨਵਰੀ 1983 ਨੂੰ ਲੜਕੇ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਬੀਬੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ (ਸਪੁਤਰੀ ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ) ਜੱਟੀ ਨਾਲ ਸੈਣੀ ਸੰਤ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੇਟੇ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਿਆਹਿਆ ਸੀ।

ਗੁਰਦੇਵ ਦਾ ਗਜਰੇਲਾ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਰਮ ਸਨੇਹੀ, ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਪਾਤਰ, ਸੰਤ ਉਸਤਾਦ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਮੋਜੂਖੇੜਾ (ਸਰਸਾ) ਗੁਰੂਘਰ ਨਾਲ ਸੇਵਕ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਆਇਆ ਜਾਣ ਗਜਰੇਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਈ ਹੈ। ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਮਿੱਠੀ ਤੇ ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ ਵਸਤੂ ਖਾਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗਿਲਾ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਏਨੀ ਵਾਰ ਮੋਜੂਖੇੜੇ ਆਏ ਹਨ, ਮੈ ਕੋਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਕਦੇ ਮੋਜੂਖੇੜੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀ ਆਇਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਤਾਦ ਜੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੰਤਾਨ ਦਾ ਹੀ ਸਨੇਹ ਹੈ। ਗਿਲਾ ਸਵੀਕਾਰ, ਅਗੋਂ ਲਈ ਇਕਰਾਰ।

ਹਜ਼ੂਰੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ

ਸੰਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜਾਕੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਸੇਵਕ, ਭਾਈ ਹਜ਼ੂਰੀ, ਜਿਸਨੇ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲ, ਬੇਸ਼ਕਾਇਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਉਹ 25 ਜਨਵਰੀ 1983 ਸੰਗਵਾਨ ਹਸਪਤਾਲ (ਸਰਸਾ) ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚੋਂ ਤਾਰ ਦੇ ਕੇ ਉਹਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ 4000/- ਦੇ ਕੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹਈਆ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

16 ਫਰਵਰੀ 1983 ਬੁਧਵਾਰ
ਜੀਵਨ ਨਗਰ (ਸਰਸਾ) ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ

ਅੱਜ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ

ਅਜ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਸਾ

ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਮੰਦਰ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀਆਂ ਵਲੋਂ।

ਦੁਨੀਆਂ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਲ ਹਰ ਸਵਾਰੀ ਵਰਤ ਕੇ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਦੋ ਜਥੇ ਤਾਂ ਵੱਜ ਕੇ ਆਏ ਅਰਥਾਤ ਢੋਲਕ ਛੈਣਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਆਏ। ਏਧਰ ਮੰਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਖੁਲ੍ਹੀ ਜਗਹ ਤੇ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਰੰਡਣਾਪੁਰ ਨੇ 10-30 ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਕੀਰਤਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਦੁੱਖ ਭੁੱਲਿਆ ਨ ਜਾਇ ਪਰ ਉਪਕਾਰੀ ਤੋਂ। ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਥੇ ਬਦਲਦੇ ਰਹੇ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਅਜ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਾ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ:

1. ਜਥੇਦਾਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਨਕੋੜਾ
2. ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥਾ ਸੰਤ ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਕਰੀਵਾਲਾ
3. ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥਾ ਸੰਤ ਜੀਊਣ ਸਿੰਘ ਸਰਸਾ
4. ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਕੱਕੜ, ਸੰਤ ਨਗਰ
5. ਜਥੇਦਾਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਤਰੋਲਿਆਂ ਵਾਲੀ
6. ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ
7. ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥਾ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਰੀਵਾਲਾ
8. ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ

ਮੇਲੇ ਦੀ ਮੰਚ ਸੱਕਤਰੀ ਮਹੰਤ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖਤਰਵੀ ਵਲੋਂ ਹੋਈ।

ਲੰਗਰ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਤਿਆਰੀ ਰਖੀ ਗਈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਾ ਗਿਆ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੇ ਨਗਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਇਕੱਤਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੁਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਸਨ। ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਜੈ ਸਿੰਘ ਵੜਾਣੀਆਂ ਵੀ ਚਲ ਵੱਸਿਆ

ਮੇਰਾ ਡੇਰਾ ਢੇਟੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਅਮਰ ਕੌਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲੜਕੀ ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ ਸਪੁਤਨੀ ਸ. ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ ਵੜਾਣਾ, ਬੀਬੀ ਪਾਸ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪਤਿਅਹੁਰਾ ਤਾਇਆ, ਅਰਥਾਤ ਸੰਤ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਵੜਾਣਾ ਦਾ ਵਡਾ ਪੁੱਤਰ ਸੰਤ ਜੈ ਸਿੰਘ (95) ਵੜਾਣੀਆਂ ਦੇ ਥੇਹੜ ਤੇ 9-2-1983 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਸੇਹਤ ਦੇ ਮਾਲਿਕ, ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਦਾ ਰਾਤ ਤਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਆਲੂ ਪੁਟਾਣੇ, ਪੱਠੇ ਲਿਆਉਣੇ, ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਸੌਂ ਕੇ ਉਠੇ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਣੀ ਤੇ ਨਿਤਨੇਮ ਆਦਿ ਕਰਮ ਕੀਤੇ, ਫਿਰ ਚਾਹਟਾ ਮੰਗਵਾਇਆ। ਪਰ ਛਕਣਾ ਨਸੀਬ ਨਹੀ ਹੋਇਆ, ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਗਏ। ਵੜਾਣਾ ਪਰਵਾਰ ਨੇ, ਜੋ ਥੇਹੜ ਵੜਾਣੀਆਂ ਉਤੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਤਕਿਆ ਹੈ।

ਸੇਠ ਚਾਵਲਾ ਦਾ ਘੋੜਾ ਫਾਰਮ

ਸੰਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜਾਕੀ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਬਹਾਦਰਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਘੋੜਾ ਫਾਰਮ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ 6 ਘੋੜੀਆਂ ਖਰੀਦ ਵੀ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਘੋੜੀਆਂ ਔਧੀ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਘੋੜੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਮਾੜੇ ਮੋਟੇ ਨੁਕਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਘੋੜੀਆਂ ਔਧੇ ਮੁਲ ਤੇ ਵਿਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਨੁਕਸ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਜਨਮ ਪਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਨਹੀ ਪਾਂਦਾ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਏਹ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਘੋੜਾ ਫਾਰਮ ਚਲਾਣ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਰਖਣ ਲਗ ਪਏ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾ ਵਿਦਿਆਲਾ

ਔਜ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾਵਿਦਿਆਲੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਤਕੜੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ, ਸਫੈਦ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਸਟਰਾਂ ਨਾਲ, ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹਨ। ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ, ਮਾ: ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਹੈੱਡ ਮਾਸਟਰ ਮਹਾ ਵਿਦਿਆਲਾ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਟੀਚਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਸਮੇਂ ਹੀ ਦੋਬਾਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣਗੇ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਉਹ 4 ਵਜੇ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਕੱਕੜ ਦੇ ਲਗੇ ਹੋਏ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਆ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰੀ 2000 ਸੀ। ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਹੋ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣਾ ਵਖਰਾ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਸੋ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀ ਸੀ ਹੋ ਰਹੀ। ਤੱਕਣੀ ਅਤੇ ਮੁਸਕਾਣ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਜਿਸਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਰਪਾ ਹੋਵੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚੁਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ, ਐਗ ਰਖਿਅਕ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਉਘੇ ਲੋਕ ਸਨ।

ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਐਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ

ਮੇਰੀ ਘੜੀ ਪੌਣੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਟਾਈਮ ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਰੋਕ ਕੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਐਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਿੰਘ ਮਾਈਕ ਦੇ ਅਗੇ ਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਰੁੰਧੇ ਹੋਏ ਗਲੇ ਅਤੇ ਜਲ ਭਰੀਆਂ ਔਖਾਂ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹਦਾ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਸਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਰੋਕਣ ਤੇ ਵੀ, ਆਖੇ ਨ ਲੱਗ ਕੇ ਘਰ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਉਹਦੇ ਪੱਲੇ ਪੈ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਆਪ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਵੀ ਨ ਪੂਰੀ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸਮੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਹੀ ਸੁਖ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲਾ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਦੋ ਸੂਬੇ

ਜ਼ਿਲਾ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਵਾਰੋਵਾਰੀ ਸੂਬੇ ਦੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਪੁਤਰ ਬਾਬਾ ਬੁਲਾਕਾ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਦੂਜੇ ਸੂਬਾ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸਾਤਵਿਕ ਸੁਭਾਵੀ, ਸਿਦਕੀ, ਹਿੰਮਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਸਨ। ਸੂਬਾ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਜਸੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ, ਘਰੋਂ ਇਕਲੌਤੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤਕੜੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਚਾਰ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ 8-10 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸੂਬਾ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੋਂ ਆ ਕੇ ਕਰੀਵਾਲੇ ਦੇ ਮੁਕੀਮ ਹੋਏ। ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਬੇਟੇ ਸ. ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਸੰਤ ਕੌਰ ਦੇ ਬੇਟੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਸਫ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਪਿਛੋ ਮੇਰੇ ਪਿਤ ਤਫਰਕਿਆਂ (ਜ਼ਫਰਕਿਆਂ) ਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਸੁਖ ਹੋਇਆ। ਮੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਦੱਸਿਆ : ਉਚੇਚਾ ਮੰਗਵਾਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਤਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਜੀ ਤੋਂ ਉਲਟ ਸਾਤਵਿਕ ਸੁਭਾਵੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮਝਾਇਆ :

ਜਾਕਾ ਠਾਕੁਰ ਊਚਾ ਹੋਈ।
ਸੋ ਜਨ ਪਰ ਘਰ ਜਾਤ ਨ ਸੋਹੀ।

ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀ ਸਨ। ਕਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੰਞ ਤਾਂ ਡਿੱਠਾ ਨਹੀ ਸੀ।

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ-ਕੀਰਤਨ

5-15 ਵਜੇ ਇਸ ਵਕਤੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ। ਦੋਬਾਰਾ 6 ਵਜੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਮੈ ਫੇਰ 6-45 ਵਜੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਇਸਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਉਚੇ ਮੰਚ ਉਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ :

1. ਸਾਜਨ ਤੇਰੇ ਚਰਨ ਕੀ ਹੋਇ ਰਹਾ ਸਦ ਧੂਰਿ।
2. ਹਰਿ ਆਰਾਧ ਨ ਜਾਨਉ ਰੇ।

ਕੀਤਰਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਦੋ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਏਜੰਸੀਜ਼ ਨੇ ਆਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਲ ਬੋਲੇ : ਆਹਾ ! ਤੁਸੀ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਪਵਨਜੀਤ ਕੌਰ ਜਥੇਦਾਰਨੀ ਅਤੇ ਪੁਤਰ ਸ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭੈਣ ਜੀ ਸੁਪਤਨੀ ਮਾ: ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖੁਸੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ।

ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਆਨੰਦ 8-20 ਵਜੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅੱਜ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਨ ਹੋਣਾ ਰੜਕਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੇਹਤ ਅਜੇ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਕੰਮ ਸੀ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ ਨਾਲ ਬੈਠਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਰੜਾ ਵਾਚਣਾ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੀ ਕਿਤੇ ਨਿਕਲਿਆ ਹਾਂ।

17 ਫਰਵਰੀ 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਜੀਵਨ ਨਗਰ (ਸਰਸਾ)

ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ

ਮੇਰੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ 6 ਵਜ ਚੁਕੇ ਸਨ, ਪੰਡਾਲ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਗਿਣਤੀ ਦੇ 70 ਟ੍ਰੱਕ, ਜੀਪਾਂ, ਟ੍ਰੈਕਟਰ-ਟ੍ਰਾਲੀਆਂ ਏਧਰ ਓਧਰ ਖਲੋਤੇ ਨਜ਼ਰ ਪਏ। ਸਵੇਰੇ 4.30 ਤੋਂ ਹਜ਼ੂਰੀ ਜਥਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ-ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਰੰਗੀ ਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਅਤੇ ਸਾਥ ਵਿਚ ਮਧੁਰ ਮਧੁਰ ਸੁਰਾਂ ਲਾਕੇ ਗਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਸਨ।

ਮੰਚ ਦੇ ਸਾਹਵੇਂ, ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਸਥਾਪਤ ਅਤੇ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪਾਠ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵੇਦੀ ਗੱਡ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਖੱਦਰ ਦਾ ਥਾਨ ਵਲ੍ਹੇਟ ਕੇ ਵੇਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਈ ਗਈ। ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਪਰਾਲੀ ਉਤੇ ਕਪੜੇ ਵਿਛਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜਾਂ ਵਾਲੇ ਜੋੜੇ ਬੈਠਾਲ ਦਿਤੇ ਗਏ।

ਮੰਚ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਅਤੇ ਵਕਤੇ

ਦਿੱਲੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਜਲੰਧਰ, ਹਿਸਾਰ ਆਦਿ ਦੇ ਵੀ ਜਾਣੂੰ ਮੁਖ ਅਤੇ ਆਗੂ ਆਏ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਮੰਚ ਉਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ, ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ-ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਐਮ.ਪੀ., ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿਰੀਖਿਅਕ, ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਟਵਾਰੀ, ਘਰੋਂਡੇ ਤੋਂ ਸ. ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ, ਫਾਜ਼ਲਕਾ ਤੋਂ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ।

7.15 ਤੇ ਵਾਰ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਮੰਚ ਉਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੁਛ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀ ਆ ਬੈਠੇ। ਜਿਵੇਂ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਵਿੱਦਿਆ ਮੰਤਰੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ। ਅੱਜ ਦਾ ਪ੍ਰਥਮ ਵਕਤਾ ਸ. ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ ਸੰਤ ਨਗਰ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਬਖਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਥੋਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਗੜ੍ਹ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਵਕਤੇ ਸੰਤ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਢੁੰਨ੍ਹੀ (ਰੋਪੜ) ਸਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਕ ਅਨੁਭਵ ਦੱਸਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਤੱਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਏਥੋਂ ਦਾ ਜੰਗਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਅੱਜ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਲਈ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਭੋਗ

ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਧੇ ਸਾਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਥਨ ਵਿਚ ਜਾਨ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਵਿਆਹਾਂ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਘੜੀ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਸ਼ੋਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੰਡਾਲ ਦੀਆਂ ਕਨਾਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਾਹ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਰੌਲਾ

ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਸੰਗਤ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਘੜੀ 5000 ਹੋਵੇਗੀ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਗੜਬੜਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ! ਮੈ ਇਸ ਸ਼ੋਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਤੇ ਵਿਵਰਣ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਕੋ ਤੁਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੇਰਾ ਘਰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ

ਜਹ ਬੈਸਾਲਹਿ ਤਹਾ ਬੈਸਾ ਸੁਆਮੀ

ਜਹ ਭੇਜਹਿ ਤਹ ਜਾਵਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ

8.40 ਤੇ 38 ਜੋੜਿਆਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਏ। ਉਪ੍ਰੰਤ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ।

ਸਮਾਪਤੀ ਉਤੇ 9.15 ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਈ ਸੰਗਤ ਦਾ ਧਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਕੀ ਵਾਲੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਵਾਕੇ ਤੇ ਸਾਹਵੇਂ ਖਲ੍ਹਾਰ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੀ ਵੇਸ਼ ਭੂਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੀ ਜੂਨੀਅਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਕੀ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੱਬਲਪੁਰ (ਮੱਧ ਭਾਰਤ) ਵਿਚ 'ਰਨਰ ਅੱਪ' ਰਹੇ ਹਨ। ਅਰਥਾਤ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਆਏ ਹਨ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਸਹੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵੇਰਵੇ ਦਿਤੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਓਟੂ ਦੇ ਠਾਕੁਰ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਨਹਿਰਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇੰਜ ਕਿਹਾ : ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਹੀ ਹੋ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਮੰਤਰੀਪਣ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਂਦੇ।

ਹਾਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਨਾ ਖੇਡ ਸਕਣ। ਹੁਣ ਉਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੀ ਟੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਮਾਪੇ, ਨਵੇਂ ਬੱਚੇ, ਨਵੇਂ ਕੋਚ, ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਗੇ ਆਉਣ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਨੀਲੀ ਵਰਦੀ ਦੀ ਅਗੋਂ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ। ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਦੇ ਇਹ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦਖਲ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਸਮਸਿਆ ਸੁਲਝ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ 4 ਲੜਕੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਵਾਸਤੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਖਿਡਾਰੀ ਬੱਚੇ ਵੀ ਘਰਾਂ ਵਲ ਨਾ ਭੱਜਣ। ਉਹਨਾਂ ਜਿਹੜੀ ਸੋਭਾ ਜਿੱਤੀ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ। ਸੋਭਾ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀ ਖਰੀਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੈਬੀਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੈਬੀਨਿਟ ਮਨਿਸਟਰੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀ ਪੀਂਦਾ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮਨਿਸਟਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ? ਇਸਦਾ ਪਤਾ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੇਠਲੇ ਵਰਗ ਉੱਤੇ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ ਤਾਂ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਉਹ ਘਰੀਂ ਜਾਕੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਨ ਕਰਨ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਰੱਖਣ। ਸਾਡੀ ਸ਼ੋਭਾ ਲੋਕ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਸੀ ਉਸਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰੀਏ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਇੱਛਾ ਵੀ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਗੇ ਤੋਂ ਮਹੀਨਾ ਜਾਂ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ 'ਵਿਆਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ' ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਇਆ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਜਰੂਰ ਯਾਦ ਕਰਵਾਈ ਜਾਇਆ ਕਰੇ, ਲਾਵਾਂ ਦੇ ਮਤਲਬ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਸਿੱਧੇ ਸਮਝਾ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਤਾਕਿ ਗ੍ਰਿਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਇਆ ਕਰੇ ਕਿ ਧਰਮ ਉਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਕਰਨੀ ਕਿੰਨੀ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। 'ਧਰਮ ਦ੍ਰਿੜਹੁ ਹਰਿਨਾਮੁ ਧਿਆਵਹੁ' ਆਦਿ ਭਾਵ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵੱਸ ਜਾਣ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚੰਨ ਕਾਲਾ ਖਤਾਈਏ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸਨੇ 52 ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਘੱਲੇ ਹਨ, ਭੋਗ ਪਵਾਣ ਲਈ। ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਹੀ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਲਿਆਇਆ ਕਰਨ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰਨੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਉਦਮ ਨੂੰ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਲਾਹਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋ ਵਡਾ ਕੰਮ ਹਥ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਸਮੁਚੀ ਸੰਗਤ ਹੀ ਮਾਇਆ-ਸੇਵਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੇ ਜਤਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਗਰਾਹੀ ਦੇਣ।

9-25 ਵਜੇ ਸੰਤ ਪੂਰਬਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਉਪ੍ਰੰਤ ਤੁਕ ਪਾਠ ਸੁਣਕੇ, ਸ੍ਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵੰਡ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਆਹ ਜੋੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਆਰ ਮੇਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਵੀ ਸਨ :

1. ਸੰਤ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਸੰਤ ਨਗਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਵੀਣਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਲੜਕੇ ਸ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਲ।
2. ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦਾ।
3. ਸ. ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਡਫਰਕਾ (ਕਰੀਵਾਲਾ) ਦੀ ਲੜਕੀ ਦਾ।

ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਨਾਲ, ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਦੇ ਬਣੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਗੱਫੇ ਛਕਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਅਤੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ।

ਦੋ ਭੋਗ ਹੋਰ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰੇ ਸ. ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਇਸ ਘਰ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਇਕੱਤਰ ਸਨ। ਅੱਜ ਪਿੰਡ ਸੰਤ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਹੀ ਦੂਜਾ ਭੋਗ ਸੰਤ ਕੰਧਾਰਾ ਸਿੰਘ (ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧੀ) ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਭੋਗ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਿੰਨਿੰਗ ਮਿਲ

4 ਵਜੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ-ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਏਜੰਸੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਿੰਨਿੰਗ ਮਿਲ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਇਸ ਮਿਲ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮਾ ਮੁਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਿਲ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ ਕਪਾਹ ਦੇ ਦੜੇ ਚਮਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਤ ਆਦਮੀ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਪਏ। ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਵੀ 9.2.1983 ਦੇ ਏਥੇ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਮਿਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਵਖਾਇਆ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਮਿਲ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਯੂਨਿਟ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਕਪਾਹ ਤੋਂ ਵੜੇਵੇਂ ਵਖ ਵਖ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੈਲਰ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਵੀ ਵਖਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਚੌਲ ਛੜੇ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਾਂਹਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਿਲ ਦੀਆਂ ਤਮਾਮ ਜ਼ਿਮੇਦਾਰੀਆਂ (ਲੈਣ-ਦੇਣ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਦਾ ਕਰਨ ਤੇ ਮਿਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣ।

18 ਫਰਵਰੀ 1983, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ (ਸਰਸਾ)

ਕੱਲ੍ਹ ਮੈ ਜਤਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ (ਖਰੜਾ) ਨਹੀ ਵੇਖ ਸਕਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਮੈ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਕੱਲ ਬੇਚੈਨ ਸਾਂ। ਸੋ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਬਾਜਵਿਆਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਵਿਦਾ ਲੈ, ਅੱਡੇ ਤੇ ਆ ਖਲੋਤਾ। ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੱਲ ਮੈਨੂੰ ਵਖ ਵਖ ਥਾਈ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਰਾਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅੱਜ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸਮੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਵਲ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣੇ ਸਨ।

ਮੈ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਛਡ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਦਾਰ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਮਿਲ ਪਿਆ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਅਪੜਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਧਰੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਮਾਟਾਡੋਰ ਕੋਲ ਸਵਾਰੀਆਂ ਖਲੋਤੀਆਂ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ : ਕੱਲ੍ਹ ਬਲਬੀਰ ਵਿਲੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਪਾਸ ਪੋਰਟ ਦੇ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਇਕ ਟ੍ਰੈਵਲਜ਼ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਤਿਆਰੀ ਉਹ ਕਰ ਲੈਣਗੇ। ਕੱਲ੍ਹ ਤੁਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨ ਪਏ ਤਾਂ ਫਿਕਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਠੀਕ ਹੋਣ ਸਹੀ। ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਕੱਤਰ

ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿਤਾ।

ਸਿਰਫ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਲਈ

10.00 ਵਜ ਗਏ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜਥਾ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾ ਵਿਦਿਆਲਾ ਨੂੰ ਹੋ ਪਿਆ। ਅਗੇ ਮਹਾ ਵਿਦਿਆਲੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੋ ਲੰਬੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਆਗਤ ਵਿਚ ਖਲੋਤੇ ਮਿਲ ਪਏ। ਸਫੈਦ ਬਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਵੀਂ ਤੋਂ 10ਵੀ ਤਕ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ।

ਸਰਸੇ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਇਆ ਗਿਆ ਇਕ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ਰ ਸਟੈਂਡ ਤੇ ਪਲੇਟ ਕੈਮਰਾ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਟ੍ਰਾਫ਼ੀਆਂ ਸਜਾਕੇ ਫੋਟੋ ਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚਾਲੇ ਖਲੋ ਗਏ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਇਕ ਦੋ ਸਨੈਪ ਲੁਹਾ ਲਏ। ਅਤੇ ਝੱਟ ਹੀ ਸਾਡੀ ਵਾਪਸੀ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਹੋ ਪਈ।

ਕੁਝ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਥਾਵਾਂ ਤੇ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅੱਜ 12 ਵਜੇ ਵੜਾਣੀਆਂ ਦੇ ਥੇੜ੍ਹ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਵੜਾਣੀਏ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਜੈ ਸਿੰਘ ਨਮਿਤ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਏਥੋਂ ਵਾਪਸ ਆਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਜੁ ਜਥੇਦਾਰ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਬੂੰਡਾਲੀਏ ਦੀ ਲੜਕੀ ਅਤੇ ਸ. ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਚੁਟਾਲਾ (ਹੁਸਿਆਰਪੁਰ) ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਸੀ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਏਸੇ ਪਿੰਡ ਹੀ ਇਕ ਭੋਗ ਮਿਸਤਰੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੇ ਪੁਰੀਏ ਨਮਿਤ ਪੈਣਾ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ 200/- ਹੌਲੇ ਦੀ ਉਗਰਾਹੀ ਨਮਿਤ, ਘਰ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ, ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਲਈ ਬਸਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਸੁਰੂ ਕਰਨ। ਅਸੀ ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਢੈਂਠਲ ਦੀ ਜੀਪ ਤੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਨੂੰ ਆਏ, ਜਿਥੋਂ ਅਗੇ ਮੈ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸ੍ਰ. ਢੈਂਠਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਏਸੇ ਜੀਪ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਵੜਾਣੀਆਂ ਦੇ ਥੇੜ੍ਹ ਤੇ ਜਾਣਾਂ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ

ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ ਤਾਂ ਏਥੇ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਮਿਲੇ। ਉਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੀ ਢੂੰਡ ਵਿਚ ਰਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੋ ਆਏ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਉਪਮੇਸ਼ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਸੀ ਕਿ ਮੈ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂਗਾ।

ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੋਧ ਦਾ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਪਤਨੀ ਨਮਿਤ ਭੋਗ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਜਿਥੇ 11 ਵਜੇ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਤ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥੇ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਰਾਇ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੈ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਉਨਾਂ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ-ਸਪੁਤਰੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਘਰ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਖਰੜੇ ਦੇ ਕੁਛ ਹਿਸੇ ਵੇਖ ਕੇ, ਰਾਣੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਤੁਰ ਆਇਆ।

ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਚੇਲੇਕਾ (90)

ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਮੈ ਚੇਲੇਕਿਆਂ ਦੇ ਡੇਰੇ (ਸੰਤ ਨਗਰ) ਪੁੱਜਾ। ਏਥੇ ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਮੇਰਾ ਮਨੋਰਥ ਸੀ। ਇਹ ਕਦੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਕਥਾ ਵਾਚਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੱਜਣ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆਂ ਕਿ ਓਦੋਂ ਇਹ 10-12 ਸਾਲ ਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੇਲੇ ਕੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਆਏ। ਇਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ : ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਆਏ, ਆਪ ਜੀ ਬੱਘੀ ਤੇ ਸਵਾਰ ਸਨ। ਇਕ ਗੱਡਾ ਅਤੇ 10-12 ਸਰੀਰ ਹੋਰ ਨਾਲ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਘਰ ਠਹਿਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਉਸ ਘਰ ਜਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ, ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆ ਗਏ। ਇਸਨੂੰ ਉਹ 'ਆਪਣਾ ਘਰ' ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ, ਬੀਬੀ ਭਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਤ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਅਗੋਂ ਬੱਚੇ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸੰਤ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਇਹ ਚੀਨ (ਦੇਸ) ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਓਧਰ ਹੀ ਕਿਤੇ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਦੂਜਾ ਭਰਾ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਤੀਜਾ, ਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਚੌਥਾ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ (ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ) ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਛੇਵਾਂ ਭਰਾ ਨਾਨੂੰ ਸਿੰਘ। ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਇਸ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਾਦਾ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੀ। ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਲੜਕੇ ਸਨ, ਸੰਤ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਉਪਨਾਂਵ ਵਾਇਸਰਾਇ ਸੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬਾਡੀ ਗਾਰਡ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਵੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੈ। ਇਕ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਹਨਾਂ ਅਪਣੀ ਯਾਦ ਚੋ ਹੋਰ ਸੁਣਾਈਆਂ :

(1) ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਆਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਖਾਲ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਖੱਡਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਲੀ ਬੱਘੀ ਤੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬੈਲ ਗੱਡਾ ਵੀ ਨਾਲ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਗੱਡਾ ਉਸ ਚਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਫਸਿਆ ਕਿ ਬਲਦਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਨ ਸਕਿਆ। ਬਲਦ ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਕਰਕੇ ਆਏ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਬੇਬਸੀ ਵੇਖਕੇ ਸਾਡੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਆਪਣਾ ਬਲਦ ਲੈ ਆਏ। ਉਸਨੇ ਜੂਲੇ ਤੇ ਜ਼ੁਪ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ੋਰ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਇਕ ਪਹੀਆ ਗਡੇ ਦਾ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਗੱਡਾ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਦੂਜਾ ਪਹੀਆ ਅਜੇ ਗੜ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਬਲਦ ਨੂੰ ਏਧਰ ਜੋਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਗੱਡਾ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਲ ਹੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਬਲਦ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦਿਆਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਨੱਥਾ ਸਿੰਘਾ ! ਤੇਰਾ ਬੈਲ ਬੜਾ ਤਗੜਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ

ਤਾਂ ਹੰਭੇ ਪਏ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਇਹ ਬਲਦ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਇਹ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰੇ ਗਾ। ਅਤੇ ਉਹ ਬੈਲ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਦਿਤਾ।

(2) ਅਜੇ ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਾਤਾ, ਭਾਵਾਂ, ਮੰਗੀ ਵਿਆਹੀ ਨਹੀ ਸੀ ਹੋਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੌਰਾ ਕਰਦੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਾਰਲੀ (ਲਾਹੌਰ) ਪਹੁੰਚੇ। ਇਹ ਬੀਬੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਬਰਤਨ ਮਾਂਜਦੀ ਏਧਰ ਓਧਰ ਫਿਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਵਾਜ ਦਿਤੀ : ਆ ਨੀ ਅੱਠ ਭਰਾਈਏ ਤੇ ਅੱਠ ਪੁੱਤੀਏ। ਉਹ ਅਠਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਸੀ ਅਗੋਂ ਉਹਦੇ ਘਰ ਵੀ ਅੱਠ ਪੁਤਰ ਹੋਏ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੰਤ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਗਈ।

(3) ਇਸੇ ਦੌਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਨਾ ਸੰਤ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਨਾਰਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ : ਬੜੇ ਅਚਰਜ ਸਾਧੂ ਤੋਂ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਏਨਾ ਸ਼ੁਧ ਤੇ ਵਧੀਆ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣਕੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਕਹਿਣ ਲਗੇ : ਅਜਿਹਾ ਕੇਹੜਾ ਸਾਧੂ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਵਖਾਲ। ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ : ਜੀ ਉਹ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ। ਵਾਕ ਕੀਤਾ : ਜਾਹ ਤੇਰਾ ਮੇਲਾ ਹੀ ਨਿਹਫਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਸੀ ਤਾਂ ਦਰਗਾਹ ਖਾਲੀ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਹਨ, ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਹੀ ਸਾਧਾਂ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾ ਰਿਹਾ ਏਂ ! ਬਾਬਾ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਕੰਬ ਉਠੇ। ਦੋਵੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖਲੋ ਗਏ। ਬੋਲੇ : ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ। ਗ਼ਲਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਨਿਹਫਲ ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਹੋਰ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਏਂ ਗਾ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਫਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਬਾਬਾ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਜੀ, ਹੁਣੇ ਦੂਜੇ ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਨਿਸਚਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਪਾਠੀ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ। ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਦੂਜਾ ਮੇਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਫ਼ਰਮਾਇਓ ਨੇ : ਜਾਹ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘਾ ! ਤੇਰਾ ਪਹਿਲਾ ਮੇਲਾ ਵੀ ਹਰਾ (ਸਫਲ) ਕਰ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ।

ਪਤੇ ਦੀ ਚਿੱਠੀ

ਅੱਜ ਸ਼ਾਮੀ ਜਦੋਂ ਮੈ ਰਾਣੀਆਂ ਪਹੁੰਚਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਦਾਮਾਦ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿਲੋਂ ਦੁਆਰਾ, ਮੇਰੀਆਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਤਿੰਨ ਚਿਠੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਟਕ-ਮਟਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕੇ :

ੴ

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਹਾਇ।

17.2.63

ਪੰਦਰਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਪੰਦਰਾਂ ਪਿਆਰ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਢ ਕੇ ਵੀਰ ਕਵੀ ਜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਸੀ ਛਕ ਕੇ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੋ, ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਹੋਵੋ, ਸੁਖੀ ਹੋਵੋ। ਮਾਤਲੋਕ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਭੋਗੋ। ਮਹਾਂ ਆਨੰਦ ਭੋਗੋ। ਸੁਖੀ ਰਹੇ ਜੋੜੀ। ਜੋੜੀ ਮਹਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਰਹੇ।

ਵੀਰ ਕਵੀ ਜੀ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਧਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਨਹੀ। ਮੈ ਨਿਰਧਨ ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਸਿਰਫ ਇਕ ਪਿਆਰ ਹੀ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਮੈਦ ਹੈ ਤੁਸੀ ਰੇਜ਼ੀ ਦੇਈ ਜਾਓਗੇ। ਦੇਖਤ ਹੈ ਪਰ ਦੇਤਿ ਨ ਹਾਰੈ।

ਅਖੀਰ ਸਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੰਡੀ ਗਿਆ। ਦਰਿਆ ਵਾਲੀ ਕੋਠੀ। ਅਖੀਰ 20 ਦਿਨ ਠਹਿਰੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਆਖਣ ਲਗੇ, ਕਾਕਾ, ਦਰਿਆ ਦੇਖਣ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਹਿਸਤਾ ਆਹਿਸਤਾ ਫੱਟਿਆਂ ਦੀ ਪੌੜੀ ਉਤੋ ਉਤਰੇ। ਦਰਿਆ ਵਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਦਰਿਆ ਨਜ਼ਦੀਕ ਜਾਕੇ, ਖੜੇ ਹੋਕੇ ਆਖਣ ਲਗੇ, ਇਕ ਹੱਥ ਮੇਰੀ ਧੋਣ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਇਕ ਹੱਥ ਸੋਟੀ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਖੜੇ ਹੋਏ ਆਖਣ ਲਗੇ, ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੈ?

ਮੈ ਆਖਿਆ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਰੰਗ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੈ। ਮੰਡੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ, ਸੁਕੇਤੀ ਖੱਡ ਦਾ, ਕੁਲੂ ਮਨਾਲੀ ਦਾ। ਜਗਾ ਜਗਾ ਦੇ ਪਾਣੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ, ਸਾਰੇ ਲੰਘਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੈ ਭੀ ਆਖਿਆ, ਹਾਂ ਜੀ, ਸਾਰੇ ਲੰਘਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲਗੇ, ਦੁਖ ਔਰ ਸੁਖ ਸਾਰੇ ਲੰਘ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਦੁਖ ਅਤੇ ਸੁਖ ਸੱਕੇ ਭਰਾ ਹਨ। ਨਾ ਦੁਖ ਨੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਨਾ ਸੁਖ ਨੇ। ਕਦੇ ਉਸਦੀ ਵਾਰੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਦੇ ਉਸਦੀ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘਾ, ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੋਂ ਆਥਣ ਦੇ ਤਕ ਸਭ ਦੀ ਹਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬਾਗ ਐਸਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਕੇਲਾ ਆਇਆ, ਇਕੇਲਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਚਲਤੇ ਵਕਤ ਕੋਊ ਕਾਮ ਨ ਆਇਆ। ਸੋ ਵੀਰ ਕਵੀ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਲੈ ਕੇ ਤਿਆਗ ਦਿਆ ਕਰੋ। ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਆਪਣੇ ਮੰਜੇ ਤੇ ਬੈਠਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿਆ ਕਰੋ।...."

ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ-ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਕੱਤਰ ਵਲੋਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਕਟਿੰਗ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀ। ਇੰਗਲਿਸ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੇ ਤਾਰੀਖ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਮਾਸਟਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ ਹੁਰਾਂ ਨਾਲ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੀ ਸ਼ੀਲਡ ਅਤੇ ਬੈਗਾਂ ਨਾਲ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਫੋਟੋ ਹੈ। ਅਤੇ ਨਾਲ ਸ. ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਤਿੰਨ ਕਾਲਮਾ ਮਜ਼ਮੂਨ ਹੈ। ਲੇਖ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ 'ਨਾਮਧਾਰੀਜ਼ ਟੇਕ ਹਰਿਆਣਾ ਟੂ ਟਾਪ'।

NAMDHARIS TAKE HARYANA TO TOP

CHANDIGARH : Namdhari Vidyak Jatha is an established name in Indian hockey today.

Members of the hockey team of this jatha steal the show wherever

they play, not only because of their white uniform but the necesties of the game they have mastered with sincere hard work and training.

They have shown good results in all the tournaments they have played during the past five years. In 1979, members of the team attended a coaching-camp held on the campus of Punjab Agricultural University under the watchful eyes of the former penalty corner specialist, Prithipal Singh. The Jeewan Nagar boys have never looked back since then. They won the Nehru Junior Hockey Tournament besides toppling the leading hockey teams of the country, including the E.M.E. and the B.E.G., in All-India hockey tournaments last year.

Thanks tc the jatha, Haryana made their maiden entry in the final of the National Junior Hockey Championship at Jabalpur. The team comprised only Namdhari players. On their way to the final, Haryana beat their fancied opp·nents and immediate neighbours, Punjab, by a solitary goal in the semifinals.

Members of the team study in a school run by Namdharis at Jeewan Nagar in Sirsa district. The headquarter of the sect, however, is at Bhaini Sahib near Ludhiana.

An interesting feature of this team is the uniform. No member of the team is allowed to play without the traditional kit. The kit includes a white turban, a white top and a kacchhura (underwear) — turned-shorts.

"The uniform does not hamper their movements on the field," says Thakur Dalip Singh, son of Satguru Jagjit Singh, the head of the sect. Further, the team members prepare their own food, drink in their own steel containers besides attending a rigorous schedule which includes recitation of Gurbani, regular studies and three to four hours of training.

An idea of the love this sect has for the game can be ascertained from the fact that all members of the team were taken to Bombay to witness the fifth World Cup Hockey Tournament and to New Delhi during the ninth Asian Games. Thakur Dalip Singh also shot some films at Bombay and Delhi on the game for use during the training of the team.

The top scorer of the Moscow Olympic Games Hockey Tournament, Devinder Singh, a deep defender from Punjab Police, is also a member of this sect. Kewal Singh, Hira Singh, Sukhdev Singh and Angrez Singh — all former members of the jatha hockey team — have played for Combined Universities in major hockey tournaments.

Certain leading players are regularly invited to Bhaini Sahib and Jeewan Nagar for five-a-side matches for the benefit of young Namdharis. At present Major Singh, a former Olympian, is the coach of the team.

— Prabhjot Singh

20 ਫਰਵਰੀ 1983, ਐਤਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਮੈ ਕੱਲ੍ਹ 1.30 ਵਜੇ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਮੈ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਦ ਸ਼ੰਕਰ ਲਾਲ ਫੈਸਟੀਵਲ ਮਾਡਰਨ ਸਕੂਲ ਵਿਚ, ਪੰ: ਭੀਮ ਸੈਨ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਆਏ।

ਕੰਮ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਹੀ ਕਰਨੇ ਹਨ

ਪਰਸੋਂ ਦੀ ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮੁਠੱਡਾ ਦੀ ਇਕ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆਈ। ਉਸ ਦੱਸਿਆ: ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈ ਬੈਂਗਲੋਰ ਜਾਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂ। ਮੇਰੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਮੋਟਰ ਚੁਰਾ ਲਈ ਸੀ। ਮੈ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ : ਪੈਸੇ ਲੈ ਜਾਓ, ਮੋਟਰ ਲੈ ਆਓ। ਨਵੀ ਲਗਵਾ ਲਓ। ਮੈ ਫਿਰ ਅਰਜ ਕੀਤੀ : ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਰਕਮ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਮੇਰੇ ਉਹ ਦਿੰਦਾ ਨਹੀ। ਕੁਛ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਦਿਓ। ਆਪ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ : ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ, ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂਗੇ, ਤੂੰ ਬੈਂਗਲੋਰ ਚੱਲ। ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ : ਮੈ ਸਤਿ ਬਚਨ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਸਵਾਰਨੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਬੈਂਗਲੋਰ ਜਾਵਾਂ !

ਚਾਚਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹੀਆ

ਠਾਕਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਅਜੀਤ' ਜਲੰਧਰ ਦੇ 21.11.82 ਦੀ ਇਕ ਫੋਟੋ ਸਟੇਟ ਕਾਪੀ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ 'ਚਾਚਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹੀਏ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਧਾਵਾ' ਹਸਾਉਣਾ ਲੇਖ ਹੈ। ਲੇਖ ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੀਰ ਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਇਕ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਪੁਛਦਾ ਹੈ : "ਤੁਸੀ ਕੀ ਕਰਦੇ ਪਏ ਓ ਜੀ ? ਚਾਚੇ ਨੇ ਕਿਹਾ : ਅਸੀ ਸੰਤਾਂ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ) ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੀ। ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਨਹੀ ਪਾ ਰਹੇ ਪਰ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਵਿਘਨ ਨੂੰ ਸਿੱਧਿਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੀ। ਜੇਕਰ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਖੇਡੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਸਰਸਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭੁਜੰਗੀਆਂ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਉਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਮੈਚ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਪਾਈ ਜਾਵੇ ਤਦ ਪਹਿਲੇ ਦੂਜੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮਾਂ ਉਖੜਦੀਆਂ ਫਿਰਨਗੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਖੜਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ"।

ਏਨੇ ਸ਼ਬਦ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਦਾ ਲੇਖ ਵੀ ਖਾਸਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ।

22 ਫਰਵਰੀ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਕੱਲ੍ਹ ਸੇਠ ਤਿਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਫਲਾਈਟ ਲੈਕੇ ਦਿਨੇ ਆਉਣਗੇ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸੁਪਤਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਨਾਲ 11 ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਸਨਾ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਿਵਾਸ ਪਹੁੰਚਾ। ਕੋਠੀ ਦੇ ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਤਾਂਤਾ ਸੀ। ਸੜਕ ਤੇ ਵੀ ਰੌਣਕ ਸੀ। ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰ ਕੌਰ - ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਜਥਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਚੀਰ-ਕੱਟ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਛ ਸਿੰਘ ਲੰਗਰ ਛਕ ਵੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਾਹਰ ਬੈਂਚਾਂ ਤੇ ਵੀ ਕੁਛ ਇਸਤਰੀਆਂ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ।

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ

ਅਗ ਰਖਿਅਕਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦਾ, ਉਪਰਲੀ ਛੱਤੇ ਜਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਰਾਮ ਕਮਰੇ ਦਾ ਮਲਕੜੇ ਜੇਹਾ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਤਦੀ ਲੰਘਦੀ ਨਜ਼ਰ ਮੇਰਾ ਅੰਦਰ ਆਉਣਾ ਪਰਵਾਨ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗੋਡਿਆਂ ਤਕ ਕੰਬਲ ਵਲ੍ਹੇਟੀ ਪਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਠਣ ਹੀ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਬੈਂਡ ਸਾਹਵੇਂ ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਵਿਸੇਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਬਲ੍ਹੋ ਜੀ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਆਪਣੀ ਬਚਤੀ ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਸੀ।

ਵਰਨੀ ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ ਵਿਚ

ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਦਿਵਾਂਦਿਆਂ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ: ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬੜੀ ਕੋਸ਼ਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ (ਬਿਹਾਰ) ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਅਖੰਡ ਭਜਨ ਵਰਨੀ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਮਿਲਣ। ਅਸਾਂ ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਰਸੋਂ ਗੋਂਦਪੁਰ (ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ) ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ। 8-10 ਸਿੰਘ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ।

ਇਹ ਸੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾਏ : ਇਸ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕੇਵਲ ਜਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਪਤ ਰਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਲ ਇਕ ਰੁੱਕਾ ਵਧਾਇਆ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ ਜਾਕੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਰਨੀ ਅਰਥਾਤ ਅਖੰਡ ਵਰਨੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨੀ ਸੀ।

ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਉਹ ਫਹਿਰਿਸਤ ਦੇਥੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ :

1. ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਕਟਾਰੀਆਂ ਖਾਸ, ਜ਼ਿਲਾ ਜਲੰਧਰ

2 ਸੰਤ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਢਾਡਾ ਕਲਾਂ ਖਾਸ, ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
3. ਸੰਤ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ, ਮੁਹੱਲਾ ਬਾਣੀਆਂ, ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
4. ਸੰਤ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਸਿੰਘ ਪੁਰਾ, ਡਾ. ਭਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ
5. ਸੰਤ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਸਿੰਘ ਪੁਰਾ ਡਾ. ਭਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ
6. ਸੰਤ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜੀਆ, ਮਕਾਨ ਨੰ. 187, ਪਿੰਡ ਕੋਥਾ, ਦਸੂਹਾ ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ
7. ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਲੰਮੀਨ ਪੰਡੋਰੀ, ਡਾ. ਲੰਮੀਨ, ਬ੍ਰਾਸਤਾ ਦਸੂਹਾ
8. ਸੰਤ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ, ਥੇਹ ਬਰਨਾਲਾ, ਡਾ. ਭਾਂਗੜਾ ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ

ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਮੇਰਾ ਜੀ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਬਹੁਤੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਨਿਰੰਤਰ ਭਜਨ ਵਰਨੀ ਦਾ ਪਰਵਾਹ ਭੀ ਜਾਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਸਵੱਛਤਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣਾ, ਸਦਗੁਣਾਂ ਵਲ ਰੁਚਿਤ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਯੂ.ਪੀ. ਫਾਰਮ ਖਰੀਦਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵਰਨੀ ਚਾਲੂ ਕਰਵਾਈ। ਹੁਣ ਜੇ ਉਹ ਫਾਰਮ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਨੇੜੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਫੇਰ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿ ਯੂ.ਪੀ. ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਭਜਨ ਵਰਨੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇ। ਉਦਮ ਇਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ, ਜੀਵਨ ਨਗਰ, ਦਮਦਮੇ, ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਬੈਂਗਲੋਰ, ਯੂ.ਪੀ., ਤੇ ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ ਵਿਚ ਜੋ ਅਖੰਡ ਭਜਨ ਵਰਨੀਆਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਪੁੰਨ ਪਰਤਾਪ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਨਹੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਭਲੇ ਪਾਸੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਿਰਪਾ ਵੈਸਾਖੀਆਂ ਵਾਲੇ ਤੇ

ਇਸ ਬਚਨ ਦੇ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਉਠੇ ਅਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਫਿਰ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਹੀ ਇਕ ਸਾਂਵਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਜੁਆਨ ਵੈਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਲ ਝੁਕਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਸੁਖ ਆਨੰਦ ਪੁੱਛੀ। ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਬੋਲਿਆ : ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਠੀਕ ਹਾਂ। ਹੱਡੀ ਥਾਂ ਸਿਰ ਬੈਠ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਯੂ.ਪੀ. ਦਾ ਭਈਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੇਵਕ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 3-4 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਮੈਡੀਕਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦਾ ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ 'ਜੀਵਨ' ਨੂੰ ਸੋਖੀ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ

ਏਥੇ ਨਾਲ ਹੀ 8-10 ਸੂਟਕੇਸ, ਬਿਸਤਰੇ ਅਤੇ ਟਰੰਕ ਆਦਿ ਪਏ ਸਨ। ਕੋਲ ਖਲੋਤੇ

ਸਨ ਪਿੰਡ ਰਤ, ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਸੂਰ, ਮੈਂਬਰ ਸਿਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਿੱਲੀ। ਮੈਨੂੰ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਏਧਰ ਤਕਾਂਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ : ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੈ ਕਹਾਣੀ ਫਿਰ ਸੁਣਾਵਾਂਗਾ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਇਹਨਾਂ ਗਰੀਬ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈ ਇਕ ਫੋਟੋਗਰਾਫ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗੇ ਲੰਘ ਗਏ ਹਨ। ਆਪਾਂ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਸਮਝ ਲਈਏ।

ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਇਰਾਕ ਦੇਸ ਵਿਚ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਗਏ। ਦੋ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕੰਮ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀ ਸੀ। ਚਿੱਟੀ, ਜ਼ਿਲਾ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਪਿਆਰਾ, ਪਿੰਡ ਰੱਤ ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ (ਸਪੁਤਰ ਸ੍ਰੀ ਦਸੌਂਧਾ ਸਿੰਘ) ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ, ਤਿੰਨੇ ਹੀ 30 ਤੋਂ 32 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ। ਇਹ 15 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪਾਲਮ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ ਆਣ ਉਤਰੇ। ਕਸਟਮ ਕਰਵਾਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਜਾਣਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੁੰਡੇ ਪਿਛੇ ਲਗ ਤੁਰੇ। ਇਹ ਟੈਕਸੀ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀਸ ਗੰਜ ਅਪੜੇ। ਸਾਮਾਨ ਜਮਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਟੋਕਨ ਲਿਆ। ਪਰ ਗੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਗਰੋਹ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰੀ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸਾਮਾਨ ਮੰਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਇਕ ਜਣੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਵਖ ਕਰਕੇ ਲੈ ਵੀ ਗਏ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਦਾਅ ਲਾਕੇ ਘਰੋਘਰੀ ਜਾਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ। ਤੀਜਾ ਵੀ ਘੜੀਆਂ-ਘੁੜੀਆਂ ਖੁਹਾਕੇ, ਜਾਨ ਬਚਾ ਕੇ ਮਸਾਂ ਦਿੱਲੀਓਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਅਠਾਰਾਂ ਵੀਹ ਜਣਿਆਂ ਦਾ ਗੁੰਡਾ ਗ੍ਰੋਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਸਧਾਰਨ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ-ਕੁਟੱਦਾ-ਲੁੱਟਦਾ ਹੋਵੇਗਾ

ਰੱਤ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕੁਛ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਸਾਮਾਨ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਤਰਲਾ ਲਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀ ਸੰਤ ਤਰਸੇ ਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਸ. ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਕ ਰੁੱਕਾ ਲਿਖਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਸਾਮਾਨ ਹਰ ਤਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਟੋਕਨ ਆਦਿ ਦਾ ਚੱਕਰ ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਏ। ਲਗ ਭਗ 50,000/- ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਨ ਸ. ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਇਹਨਾਂ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕਢਾਕੇ ਲਿਆਏ ਹਨ। ਇਹ ਰੱਤ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਜੁਆਨ ਸਾਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣਗੇ।

ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਯਾਚਕ

ਮੈ ਪੋਰਚ ਵਲ ਵਧਿਆ ਜਿੱਧਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗਏ ਸਨ। ਏਧਰ ਕਾਫ਼ੀ ਸਾਰੇ ਨਰ ਨਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤਾਂਘਿਆ ਵਿਚ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਏਡੋਕੇਸੀਜ਼ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ, ਮਾ: ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਪੁਤਰ ਸ. ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਬੀਬੀ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ, ਇਸ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਬਲਬੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਪਤੀ ਸ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨਗਰ, ਸ. ਰਾਮ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਹਦਾ ਪਰਵਾਰ, ਬੇਬੇ ਰਾਮ ਰੱਖੀ, ਸ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਲੂਜਾ, ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾ ਸਿੰਘ ਖਲੋਤੇ

ਹੋਏ ਸਨ। ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੀਬੀ ਬਲਕਾਰ ਕੋਰ ਦਾ ਪਤੀ ਕਿਸੇ ਸਰੀਰਕ ਰੋਗ ਦਾ ਗ੍ਰਸਤ ਕਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਏਥੇ ਸੀ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਝੁਰਮੁਟ ਵਿਚ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤੇ। ਬੇਸ਼ਕ ਮੈ ਸੁਣ ਨਹੀ ਸਕਿਆ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰੋਗੀਆਂ ਤੇ ਨਿਸੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। 10 ਕੁ ਮਿੰਟ ਇਵ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਬਚਨ ਕਰਦਿਆਂ ਲੰਘੇ।

ਜੀਪ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ

ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਅਗੇ ਲੰਘੇ ਤਾਂ ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਵੀ ਜੀਪ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਖਲੋਤੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਜੀਪ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸੀ। ਮੁਸਕਰਾਂਦੇ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਟੇਅਰਿੰਗ ਵਾਲੀ ਸੀਟ ਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਮੈ ਫੋਟੋ ਲੈਣ ਹਿਤ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਅੱਗੇ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲਗੇ : ਬਿਨਾ ਚਲਾਣ ਤੋਂ ਜੀਪ ਦਾ ਚਾਲਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਗਵਾਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਗਦਗਦ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੀ। ਸਿਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਖ ਤੇ।

ਕੁਛ ਹੋਰ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੇਮੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁੜ ਏਥੋਂ ਹੀ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤ ਨੂੰ ਹੋਏ। ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਚਦੇਵ ਬੈਂਕੋਕ, ਏਥੇ ਨਜ਼ਰ ਪਿਆ। ਸ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਦੂਜਾ ਜਣਾ ਇਸਦਾ ਭਾਈ ਸੀ, ਏਹ ਵੀ ਨਾਲ ਹੋ ਤੁਰੇ। ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਸੇਵਕ, ਸਾਡੇ ਬਚਪਨ ਦਾ ਸਾਥੀ ਸੰਤ ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਰਜ਼ ਲਈ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਪਰਲੀ ਛੱਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਨਿਰਮਾਣ ਸਪੁੱਤਰ), ਉਸਦਾ ਭਤੀਜਾ ਤੇ ਇਕ ਮਿਤਰ, ਬੀਬੀ ਕਿਰਪਾਲ ਕੋਰ ਲੰਗਰ ਸੇਵਕਾ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਤੇ ਜੁਆਤਰਾ, ਸੰਤ ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆਰਕੀਟੈਕਟ-ਪਰਵਾਰ, ਰਤ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਵਰਕਸ, ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਰਜ਼ੀ, ਸੰਗੀਤਕ ਜੱਥਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਐਬਾ, ਸੇਠ ਚਾਵਲਾ ਅਤੇ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ ਸਨ। ਸਭ ਨੇ ਹੀ ਕੁਛ ਨ ਕੁਛ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ।

ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਦਾਰੀਆ ਅੱਜ ਮਿਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਸੇਤੀਆ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੋਦਾਰਾ ਦਾ ਪਰਸਪਰ ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਫਸ ਚਲੇ ਸਨ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਹ ਬਚ ਰਹੇ।

ਪਿੱਛੋਂ ਗਏ ਸਾਥੀ

ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਵੀ ਅੱਜ ਕੋਈ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰੇ ਹੀ ਪੁੱਜਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਨਹੀ ਆ ਸਕਿਆ। ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਬੀਤੀ ਰਾਤੀ 9.30 ਵਜੇ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਸਾਡਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਆਪ ਜੀ ਅੱਜ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਲੰਘਣਗੇ। ਇਕ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਤਾਏ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ) ਦੀ ਧੀ ਬੀਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭੈਣ ਭਰਾਵਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਚਰਨੀ ਹੱਥ ਲਾਇਆ। ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਕਲ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰ ਵਟਾਇਆ। ਠਾਕਰ ਜੀ ਬੀਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ: ਬੈਂਗਲੌਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ? "ਹਾਂ, ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ।" ਠਾਕਰ ਜੀ ਤਾਂ ਅਜ 3.30 ਵਜੇ ਲਉਢੇ ਪਹਿਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਗਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਏਥੇ ਮੈਨੂੰ 19.2.83 ਦੀ ਕੁਇਕ ਟ੍ਰੈਵਲਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ. ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ ਦੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਮੈ ਆਪਣਾ ਅਫਰੀਕਾ ਜਾਣਾ ਕਨਫਰਮ ਕਰਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 22.2.83 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਅਤੇ ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਵੇਰੇ 6.25 ਦੀ ਫਲਾਈਟ ਤੇ ਬੈਂਗਲੌਰ ਜਾਣਾ ਅਤੇ 24.2.83 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਅਫਰੀਕਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਜਥੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੇ ਹੋਣਗੇ। 25.2.83 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 7.10 ਦੀ ਫਲਾਈਟ ਤੇ ਦਿੱਲੀਓ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਰਾਤੀ 7 ਵਜੇ ਨੈਰੋਬੀ ਲਈ ਉਡਣਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਜਥੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਬੰਬਈ 16 ਮਾਰਚ 1983 ਤੇ 17 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਏਅਰ ਬੱਸ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨਾ ਹੈ।

ਜਾਂਦਿਆਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ

3.30 ਤੋਂ ਜਹਾਜ ਲੇਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਹੁਣ 5.30 ਵਜੇ ਉਡਣਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੂਰੇ 5 ਵਜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਅਤੇ ਹੇਠ ਖਲੋਤੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ।

ਅੱਜ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਸੇਠ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਵਿਦਾਇਗੀ ਵੇਲੇ ਕੀਤਾ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਾਲਮ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ ਕਿ ਸੇਠ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਨੇ ਲੰਬੇ ਚਿੱਟੇ ਹਾਰ ਪਹਿਨਾਅ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਦੋ ਵੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਕੋਠੀ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਗੇਟ ਵਲ ਰੁਮਕ ਪਈ।

ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ

ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਟਾਈਮਜ਼

ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਹਫਤਾਵਾਰੀ WEEK END ਰੀਵੀਊ ਮਿਤੀ ਫਰਵਰੀ 20 ਤੋਂ 26, 1983, V, III ਨੰ : 49 ਦਾ ਪਰਚਾ ਅਤੇ ਕੁਛ ਕਟਿੰਗਜ਼ ਦਿਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੱਬਲ ਪੁਰ (ਮੱਧ ਭਾਰਤ) ਵਿਚ 4.2.83 ਨੂੰ ਖੇਡੇ ਗਏ ਨੈਸ਼ਨਲ ਜੂਨੀਅਰ ਹਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਸ਼ਿਪ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਸਨ। ਵੀਕ ਐਂਡ ਰੀਵੀਊ ਦੇ 12ਵੇਂ ਪੇਜ ਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਡੀਆਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਖੇਡ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਕਾਲਮੀ, ਹਾਕੀ ਟੀਮ (ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਹਾ ਵਿਦਿਆਲਾ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ) ਦੀ ਤਿੰਨ ਕਾਲਮੀ ਅਤੇ ਟੀਮ ਦੇ ਹਾਫ਼ ਟਾਈਮ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਗੜਵਿਆਂ ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵੀ ਤ੍ਰੈ ਕਾਲਮੀ ਨਾਲ ਸੀ। ਸੁਰਖੀ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ : "ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਹੈ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੀ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤੀ"। ਲੇਖਕ ਵਿਜੈ ਕੌੜਾ ਨੇਂ ਜੱਬਲਪੁਰ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਜੂਨੀਅਰ ਹਾਕੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਕਾਰ ਕਰਦਗੀ ਤੇ ਵੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਹੈ।

ਬੜਾ ਵਧੀਆ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ। ਦੂਜੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਕੱਟਿੰਗ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 4.2.83 ਨੂੰ ਜੱਬਲਪੁਰ ਵਿਚ ਖੇਲੇ ਗਏ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧਤਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਗੀ ਖੇਡ ਵਖਾ ਕੇ ਛਿੱਥਿਆਂ ਪਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲੇ ਗੋਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੋਲ ਕੀਪਰ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰਵਰਡ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਦੇ ਮਾਰੀ। ਇਸ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਨੂੰ ਸਟ੍ਰੈਚਰ ਤੇ ਪਾਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਪੁਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੋ ਕੁ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਖਰੋਂਚਾਂ ਆਈਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਰਵਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਹਾਕੀ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਸ੍ਰੀ ਐਮ. ਮਹਾਜਨ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਸਨ।

ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਦੂਜੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿਪਣੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ :

"ਹਰਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀਆਂ ਵਰਗੇ। ਕੱਦ ਕਾਠ ਵਿਚ ਏਨਾ ਫਰਕ ਸੀ" ਵਲੋਂ ਜੋਹਨ ਕ੍ਰਾਸਟੋ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚੋਂ।

"ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ ਖੇਡ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੀਸਰੇ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਪੈਨਲਟੀ ਸਟਰੋਕ ਨਾਲ ਗੋਲ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਗੋਲ ਗੁਰਮੇਜ ਨੇ ਕੀਤਾ।" ਦੇਸ਼ ਬੰਧੂ (ਹਿੰਦੀ) 5.2.83।

"ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਿਲਾੜੀ ਇਕ ਗੋਲ ਨਾਲ ਪਿਛੇ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਸੁਭਾਵਕ ਖੇਡ ਨ ਖੇਡ ਕੇ ਰਫ਼ ਖੇਡ ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਖੇਲ ਤੇ ਕੁਛ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨ ਪਾ ਸਕੇ। ....ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਰ-ਕੁਟ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵੀ ਕੀਤਾ।" 'ਨਵੀਨ ਦੁਨੀਆਂ' ਜਬਲਪੁਰ ਦਾ ਹਿੰਦੀ।

"ਖੇਡ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੋ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੋ ਲਹੂ ਰੋਂਦਿਆਂ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੋਲ ਕੀਪਰ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਕੀ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ।" ਸਟੇਟਸ ਮੈਨ, 5.2.83

"ਗਿਆਨ ਯੁਗ" ਨਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਦੈਨਿਕ ਨੇ ਤਿੰਨ ਫੋਟੋ ਦੇ ਕੇ ਸੁਰਖੀ ਜਮਾਈ : ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਰਾ ਖੇਲ ਭਾਵਨਾ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ। -ਆਦਿਕ

ਜੱਬਲਪੁਰ, ਨਾਗਪੁਰ, ਭੋਪਾਲ, ਰਾਇਪੁਰ ਅਤੇ ਇੰਦੌਰ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦੈਨਿਕ 'ਨਵ ਭਾਰਤ' ਨੇ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੋਲ ਕਰਨ ਤੇ ਸਟ੍ਰੈਚਰ ਤੇ ਪੈਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋ ਲਗਾਕੇ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿਤੇ। ਉਸਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ : "ਸਥਾਨੀਅ ਰਾਈਟ ਟਾਊਨ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਜੂਨੀਅਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਗਏ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਦੇ ਅੰਤਮ ਪਲਾਂ ਵਿਚ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਾਹੌਲ ਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਪੰਬਾਬ ਦੇ ਗੋਲਕੀਪਰ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਗੁਰਮੇਜ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਮਾਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ।"

ਜੱਬਲਪੁਰ, ਰਾਇਪੁਰ ਅਤੇ ਨਾਗਪੁਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੁੰਦੇ ਹਿੰਦੀ ਦੈਨਿਕ 'ਯੁਗ ਧਰਮ' 5-2-83 ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਪੇਜ ਤੇ ਦੋ ਫੋਟੋ ਦੋ ਕਾਲਮੀਆਂ ਦੇ ਕੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਉਠਾਈ ਖਿਲਾੜੀ ਤੇ ਸਟ੍ਰੈਚਰ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਗੁਰਮੇਜ ਵਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਜਮਾਈ : "ਹਾਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ ਬੁਖਲਾਈ। ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਚਲੀ, ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ 3 ਘਾਇਲ।" ਅਤੇ ਖੇਡ ਦੀ ਭੇਦ ਕਾਲਮ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਏਨੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਕਟਿੰਗਜ਼ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਇਕ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਔਖੀ ਸ਼ੁਹਰਤ ਖੱਟੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਰਬੀਰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਭਾਈ ਬੰਦਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਬੁਖਲਾ ਗਏ। ਤੇ ਡਾਂਗੋ ਸੋਟੀ ਹੋਣ ਤਕ ਆ ਗਏ।

24 ਫਰਵਰੀ 1983 ਵੀਰਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰਿਆ ਸਮਾਂ

8 ਵੱਜਣ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ, ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਸਾਡੀ ਦੁਆਰ-ਟੱਲੀ ਖੜਕੀ। ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਚੰਨ ਚੜ੍ਹ ਪਿਆ। ਸਾਡਾ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ (ਵਰਿਆਮ) ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਵੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ, ਜੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਨੈਰੋਬੀ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜਥੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਲੈਵਲ ਦਾ ਹੋਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਕਾਹਲੀ ਪਾ ਦਿਤੀ : ਜੇ ਵਿਹਲੇ ਜੇ ਤਾਂ ਆਓ ਸਾਡੇ ਨਾਲ, ਬਾਹਰ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਤੁਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਸੁ ਝੱਟ ਹੀ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਨਵੀ ਐਂਬੇਸਡਰ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੈਰੋਬੀ, ਸ. ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ (ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ) ਅਤੇ ਕਾਰ ਚਾਲਕ ਸ. ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਤੁਰਤ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਮੈਂ ਨਵੇਲੀ ਕਾਰ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ। ਪਤਾ ਲਗਾ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹੈ। ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। 34000 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਚਲ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀ ਪਹੁੰਚੀ। ਗੱਡੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਸ ਕੋਲ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀ।

ਸੁਭਾਗੀ ਲੜਕੀ

ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਬੰਬਈ ਵਾਸਤੇ ਉੱਡਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਰਾਤੀਂ ਕੋਠੀ 1/6ਬੀ ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਵਿਚ ਆ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਖ਼ਬਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਕਿ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। 22 ਫਰਵਰੀ 1983 ਨੂੰ ਰਾਤੀ 10 ਵਜੇ ਬੀਬੀ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਲੜਕੀ ਵਧੇਰਾ ਸਮਾ ਲੈਕੇ ਜਨਮੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਥਾਈਲੈਂਡ ਨੂੰ ਗਏ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਸਾਥ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਾਲ ਜਨਮ ਦੀ ਇੰਤਜਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁਕ ਗਏ। ਲਗਭਗ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਲੜਕੀ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਸਮਾ ਲਗ ਗਿਆ।

ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਦੀ ਸਿਹਤ

ਜਦੋਂ ਮੈ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਸੰਤ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਢੋਡਾ ਦੇ ਘਰ ਸਨ। ਪੰ: ਜੀ ਬਿਸਤਰ ਤੇ ਪਏ ਸਨ। ਅਜੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕੇ ਹੋਏ ਪੰ: ਜੀ ਨਹੀ ਸਨ।

ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ : ਤਕਲੀਫ਼ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਚਿਰੋਕਣੀ ਸੀ, ਡਾ: ਦਵਾਈ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ 22-1-83 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮੀ ਅਜਿਹੀ ਦਰਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਕਿ ਨਿਤ ਵਰਤੀ ਦੀਆਂ, ਇਕ ਦੀ ਥਾਂ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨ ਵਖਾਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਪੇਸ਼ਲ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਵਖਾਓ। ਡਾ: ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਐਡਮਿਟ ਕਰਨ ਦੀ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ। ਭਾਂਵੇਂ ਮੇਰਾ ਥਾਈਲੈਂਡ ਜਾਣ ਤੇ ਜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰੋਕ ਦਿਤਾ। ਸੋ ਮੈ ਪਹਿਲੀ ਫਰਵਰੀ ਤਕ ਹਸਪਤਾਲ ਹੀ ਰਿਹਾ।

ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹ ਸਫਰਯੋਗ ਨੰਹੀ ਲਗੇ।

ਮੁਢਲੇ ਸ਼ਬਦ

ਪਿਆਰੀ ਜਿਹੀ ਅਵਾਰਗੀ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਦਿਨ ਟਿਕ ਕੇ ਕੱਢੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਅਣ ਕਮਾਊ ਵਾਸਤੇ ਜੇ ਹਜਾਰਾਂ ਲਖਾਂ ਰੁਪੈਆਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਪਿਛੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਵਰਦ ਹਸਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ 'ਰੋਟੀਨ' ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮਤਾ ਆਉਣ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਕਾ ਸੁਨੇਹਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਲਾਣੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ, ਦੂਰ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। ਕੋਈ ਦੈਵੀ ਸੰਜੋਗ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਬੇ-ਮੁਹਾਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਝੁਣਕੇ ਰਾਸ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਮੈ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਾਂ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਮੌਜ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਹੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ

ਤੇ ਜਾਓ, ਪਾਸ ਪੋਰਟ ਉੱਤੇ ਐਂਟਰੀਆਂ ਵੀਜ਼ੇ ਲੁਆਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਘੁਮੱਕੜਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਲਿਖਵਾਓ।

ਇਹ ਲਿਖਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨਦੇਵ ਜੀ ਯਾਦ ਆਏ। ਉਹਨਾਂ ਗੂਜਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਮਤਾ ਕਰੇ ਪਛਮ ਕੈ ਤਾਈ ਪੂਰਬ ਹੀ ਲੈ ਜਾਤ।

ਮੈਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਦੱਸਣ ਲਈ ਏਨੀ ਤੁਕ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਸ਼ਬਦ ਏਥੇ ਲਿਖਣਾ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰਲੀ ਤੁਕ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਕਰ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਖਿਨ ਮਹਿ ਥਾਪ ਉਥਾਪਨ ਹਾਰਾ, ਆਪਸ ਹਾਥਿ ਮਤਾਤ।1।
ਸਿਆਨਪ ਕਾਹੂ ਕਾਮਿ ਨ ਆਤ।
ਜੋ ਅਨੁਰੂਪਿਓ ਠਾਕੁਰਿ ਮੇਰੈ, ਹੋਇ ਰਹੀ ਉਹ ਬਾਤ।1। ਰਹਾਉ।
ਦੇਸੁ ਕਮਾਵਨ, ਧਨ ਜੋਰਨ ਕੀ ਮਨਸਾ, ਬੀਚੇ ਨਿਕਸੇ ਸਾਸ।
ਲਸਕਰ, ਨੇਬ ਖਵਾਸ ਸਭ ਤਿਆਗੇ, ਜਮਪੁਰਿ ਊਠਿ ਸਿਧਾਸ।
ਹੋਇ ਅਨੰਨਿ ਮਨ ਹਠ ਕੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ, ਆਪਸ ਕਉ ਜਾਨਾਤ।
ਜੋ ਅਨਿੰਦੁ, ਨਿੰਦੁ ਕਰਿ ਛੋਡਿਓ, ਸੋਈ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਖਾਤ।3।
ਸਰਲ ਸੁਭਾਇ ਭਏ ਕਿਰਪਾਲਾ, ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੀ ਕਾਟੀ ਫਾਸ।
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਭੇਟਿਆ, ਪਰਵਾਣੁ ਗਿਰਸਤ ਉਦਾਸ।4।

—ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ 496

ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਵਕਤ ਦੀ ਫਾਹੀ ਵੀ ਕੱਟੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਰਸੇ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜਥੇ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। 5 ਮਾਰਚ ਦੇ ਲਾਗ ਚਾਗ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਤੁਰਨਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਨ ਕਰਕੇ ਪਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਗਾਤਾਂ ਸੋਚ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਜੋਅ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੇ ਖੂਹ ਦੀ ਅਤੇ ਚੁਗਿਰਦੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਆਦਿ ਲੈਕੇ ਇਸ ਵਾਕਿਆ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸੰਭਾਲੀ ਜਾਇ ਕਿ ਸਿਖ ਮਤ ਦੇ ਪਰਵਰਤਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬਾਲਾ ਸੰਧੂ ਵੀ ਇਕ ਸਹਿਯਾਤਰੀ ਜਾਂ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਬਾਬਾ 'ਅਕਾਲ ਰੂਪ' ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਬਾਲੇ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਧੂ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਇਹ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਚੀਰ ਫਾੜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 'ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ' ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਬਾਲੇ ਸੰਧੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮਿਟਾਉਣ ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ।

'ਵਰਿਆਮ' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਦਾਮਾਦ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦੀ ਪਕਿਸਤਾਨ ਯਾਤਰਾ (ਵਰਿਆਮ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚੋਂ) ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਬਾਲੇ ਦੇ ਖੂਹ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 'ਢਿੱਲੋਂ' ਦਾ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਕੇ ਬਾਲੇ ਦੇ ਖੂਹ ਦਾ ਕੁਛ ਨਾ ਕੁਛ ਵੇਰਵਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ।

ਏਧਰ ਮੈਂ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਭਾਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਜੁ ਅੱਜ ਵੀ 500 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਮੈ ਮਨ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਸਾਂ।

ਏਧਰ, ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਜਿਹੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣ ਲਗਾ। ਇਹ ਮੇਲਾ ਨਿਸਚਿਤ ਤਾਰੀਖਾਂ ਤੋਂ ਕੁਛ ਪਿਛੇ ਹਟਕੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈ ਵੀ ਇਸ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਪੁੱਜਾ। ਏਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਮੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸਾਂ ਕਿ ਸੱਜੇ ਪਾਸਿਓ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਇਕ ਰੁੱਕਾ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸਦਾ ਮਨੋਰਥ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਉਲਝਾਅ ਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸੁਖਦ ਸੰਗਤ ਦਾ ਲਾਭ ਮੈ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਹਿਯਾਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਉਠਾਵਾਂ। ਭਲਾ ਅਜਿਹੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਸਿਰ "ਹਾਂ" ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨ ਹਿਲੇ ! ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜਥੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਮੈ ਡੇਢ-ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਉਹ ਬਚ ਗਿਆ।

ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼-ਰੇਅਰ ਨੇ ਪੱਛਮ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੋੜ ਲਿਆ।

ਜੋਮੋ ਕਨਿਆਟਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ

ਇਹ 25 ਫਰਵਰੀ 1983 ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਜਥਾ ਨੈਰੋਬੀ ਦੀ ਜੋਮੋ ਕਨਿਆਟਾ ਇੰਟਰਨੈਸਨਲ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਜਾ ਉਤਰਿਆ। ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ 'ਔਨ ਪੂਰਣਾ' ਜਹਾਜ਼ ਨੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਜਥੇ ਦਾ ਏਥੇ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਲਈਏ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਮਿਲਿਆ।

1. ਠਾਕਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ
2. ਸ੍. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
3. ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ
4. ਕਾਕਾ ਜੀ (ਜੈ ਸਿੰਘ)
5. ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੱਕਤਰ
6. ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ
7. ਸੰਤ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ
8. ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ
9. ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ
10. ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ ਰਾਗੀ
11. ਸ੍ਰੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਾਰ ਸ਼ਹਿਨਾਈ
12. ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਤਬਲਾ ਵਾਦਕ

13. ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੈਰੋਬੀ
14. ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ 'ਨਗਰ'
15. ਸੰਤ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਸੇਵਕ
16. ਬੀਬੀ ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਲੇਟ ਸ੍ਰ. ਮੇਲਾ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ
17. ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸਪੁਤ੍ਰੀ ਲੇਟ ਸ੍ਰ. ਮੇਲਾ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ
18. ਸ੍ਰ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ ਲੁਧਿਆਣਾ
19. ਲੇਖਕ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ

ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਚਲੀ ਸਮੁਚੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਢੁਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਰੂਮ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ, ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ, ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ-ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਨਾਥ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਪੁਸਪ ਹਾਰ ਪਹਿਨਾਅ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਅੱਖੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਿਤੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਨਵਾਂ ਦੌਰਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਇਹ ਗਿਆਨ ਮੈਨੂੰ ਹੈ ਕਿ ਕੀਨੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਿਰਤੂ (4.11.81) ਪਿਛੋ, ਦੌਰੇ ਵਜੋ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਦੌਰਾ, ਜਾਣ ਵਜੋ ਇਹ ਤੀਜੀ ਫੇਰੀ ਹੈ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਕੀਨੀਆ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਆਧਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਏ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈ 1979 ਅਗਸਤ ਦੇ ਦੌਰੇ ਸਮੇਂ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਾ ਜੀ ਕਰੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨੈਰੋਬੀ ਦਰਸਨਾਂ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦੇਣ ਤਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਆਧਾਰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ :-

ਦਰਸਨ ਦੇਖਿ ਜੀਵਾ ਗੁਰ ਤੇਰਾ।
ਪੂਰਨ ਕਰਮ ਹੋਇ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰਾ।...
ਸਜਣ ਮੁਖ ਅਨੂਪ ਅਠੇ ਪਹਿਰ ਨਿਹਾਲਸਾ।...
ਜੇਕਰ ਦੂਜਾ ਦੇਖਦੀਆ ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਢ ਦਿਚੰਨਿ।

ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਮਿਤ ਭੋਗ ਸਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਥਾਂ ਦੋ ਸੂਬੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਣਾ ਆਏ ਸਨ। ਇਕ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੇ ਰੰਗੇ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਸਾਥੀ, ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੂਜੇ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਤੀਜੇ ਸਪੁਤਰ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਸੂਬਾ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿਛਲੇ ਚਹੁੰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਭਰਮਣ ਕੀਤਾ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਤਕ, ਜੇ ਨਹੀ ਤਾਂ ਰੋਹਤਾਂਗ ਦੱਰਾ ਤੋ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਤਕ ਦਾ, ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਵਧਤਾ ਵੇਖੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਕਲਕਤਾ ਬੰਬਈ ਵੀ ਆਪ ਦੇ ਘੇਰੇ ਦੇ ਸਥਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉਡਾਰੀ ਥਾਈਲੈਂਡ ਅਤੇ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਤਕ ਲਗ ਗਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ ਸਵਰਗ ਵਾਸੀ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁਤਰ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਮਾਣ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮੁੱਚੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਸਚੇ ਪਤਸ਼ਾਹ 1983 ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਕੀਨੀਆ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ। ਅਤੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਵੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਨੂੰ ਜਰੂਰ ਨਿਵਾਜਣ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗਤ ਨੇ, ਖਾਸਕਰ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਏ ਜਥੇ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਚੈਕਿੰਗ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਉਠਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਰਾਤ 11 ਵਜਦੇ ਨੂੰ ਨਿਸਚਿਤ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਦਿਤੀ।

ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਚ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਾਸਤੇ, ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤੈ ਕੀਤੀ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਜਗਾਹ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬੰਗਲਾ ਹੀ ਇੰਤਜਾਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੇਹ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਨਾ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੀ ਨੈਰੋਬੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਸਵਰਗ ਵਾਸੀ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ ਓਸੇ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਦਾ ਵੇਖਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਫਿਰ ਇਹੋ ਸਥਾਨ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ 26 ਫਰਵਰੀ ਦਾ ਦਿਨ ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਖੇ ਨਿਵਾਸ ਰਖਣ 27 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਬਾਰਡਰ ਵਲ ਕੂਚ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਸਭ ਤਰਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਕਰਾ ਲਈ ਜਾਇ। ਏਸੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਇਨਚਾਰਜ ਬਣਕੇ ਡਾਇਲ ਘੁਮਾਉਣ ਲਗੇ। ਉ ਵੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਠਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਪਹੁੰਚ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਹਨੀ ਦਿਨੀ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹਿ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀਓਂ ਏਧਰ ਚੱਲਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸਮੇ ਹੀ, ਲੜਕੀ-ਜਨਮ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਬੇਬੇ ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਜੀ ਤਾਂ ਹੈਨ ਹੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਨ, ਜਿਥੇ ਬੀਬੀ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਤ੍ਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ।

ਇਸ ਲਈ ਟੈਲੀਫੋਨ ਆਉਣੇ ਜਾਣੇ ਸੰਤ ਚਾਨਾ ਦੇ ਜ਼ਿਮੇ ਲਗ ਗਏ।

ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ੍ਰ. ਸੇਖੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਸੀਰ੍ਹਾ ਦੇ ਜ਼ਿਮੇ ਆ ਪਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਏਨੇ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪਾਲਨ ਹਿਤ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇ

ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਵੀ ਕਰਵਾਣੇ ਹਨ।

ਨਾਲ ਆਇਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵੰਡ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੋ ਗਈ: ਸ੍. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ - ਬੀਬਾ ਜੀ, ਸਕੱਤਰ ਸਾਹਿਬ, ਪੂਰਬਾ ਜੀ, ਸਾਬਕਾ ਸੇਵਕ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਤਲੋਹਾ (ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਾਣਜੀ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ) ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮਾਵਾਂ ਧੀਆਂ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ।

ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਾਰਟ ਦੇ ਮਰੀਜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ੍. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਹੇਠ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਉਨਾਂ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਦੇ ਹੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਵਿਹਲੇ ਸਜੇ ਸੰਵਾਰੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ, ਸ੍ਰੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਦਾ ਡੇਰਾ ਲਗ ਗਿਆ।

ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਡੇ ਲੜਕੇ ਸ੍. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ, ਸਕਤ੍ਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੈਰੋਬੀ ਦਾ ਘਰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇੰਜ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵੰਡ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਅਗਲਾ ਦਿਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਏਸੇ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਲੰਘਿਆ ਕਿ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾਵਾਂ, ਸੁਆਗਤੀ ਤਿਆਰੀਆਂ, ਏਧਰੋਂ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਲਗਭਗ 10 ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹੜਾ ਚਤੁਰ ਆਦਮੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮੁਨਾਸਬ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਮੁਹਈਆ ਕਰਨਾ ਵੀ ਇਕ ਕੰਮ ਸੀ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨਾਲ ਆਇਆਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ, ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਨੁਭਵ ਸੀ, ਬਿਨਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਤੋਂ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਂ ਹੀ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। 26 ਫਰਵਰੀ ਦਾ ਦਿਨ ਏਸੇ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਲੰਘਿਆ। ਕੀਨੀਆ, ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਏਨੇ ਚੰਗੇ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀ ਕਿ ਹਰ ਗੱਲ ਸਹਿਜ ਭਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੱਜ ਨੱਸ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਖ਼ੂਬੀ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਮਦ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਗੌਲ ਕੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਭਾਵਕ ਕਿਰਿਆ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਛ ਕਰਨਾ ਕਰਵਾਣਾ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਪਲ ਪਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣੀ ਤੇ ਜਿਥੇ ਲੋੜ ਪਵੇ ਓਥੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਕਿੱਲੀਆਂ ਮਰੋੜ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮੇ ਸਿਰ ਸੁਰ ਕਰ ਲੈਣਾ। ਇਸ ਲਈ 26 ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਰਾਤ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਲੰਘੀ ਕਿ ਕੱਲ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਚਲਣ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਇਕ ਗੱਲ ਸਦਾ ਹੀ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੋਣ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ, ਜਿਸਦਾ ਭੋਗ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਮ ਕਰਕੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਘੰਟਾ ਸਮੂਹਕ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਕੀਰਤਨ-ਦੀਵਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਇਹੋ ਸਮੇ ਜੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣ

ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਿਜੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਰੇ ਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਏਨੀ ਕੁ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਔਖੇ ਪਹਿਰ ਇਮਤਹਾਨ ਹੀ ਨ ਬਣੇ ਰਹਿਣ।

ਨਮ੍ਹਾਂਗਾ ਬਾਰਡਰ

27 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਕਾਰਾਂ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ਰ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਠਾੜੂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਚੰਨਣ ਕੌਰ, ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਧੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਭੈਣਾਂ ਵੀ ਮਦਦ ਵੇਲੇ ਕੁਵੇਲੇ ਦੇ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਸ਼ਤਾ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਛਕ ਛਕਾ ਸੰਗਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਨਮ੍ਹਾਂਗਾ ਬਾਰਡਰ ਨੂੰ ਚਲ ਪਈਆਂ।

ਨੈਰੋਬੀ ਨਗਰ ਅਜੇ ਸੁੱਤਾ ਹੀ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਝਾਖਰੇ ਹੀ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਤਕੜਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਨਮ੍ਹਾਂਗਾ ਬਾਰਡਰ ਲਈ ਨਿਕਲ ਤੁਰਿਆ। ਸ੍ਰ. ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਮਰਸੀਡੀਜ਼ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸੀ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਠਾਕਰ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ ਤੇ ਪਿਛੇ ਸਨ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ 8 ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜਥੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੱਜਣ ਨੈਰੋਬੀ ਤੋਂ ਸਨ :-

1. ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ੍ਰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ
2. ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
3. ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ
4. ਬੀਬੀ ਚੰਨਣ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ
6. ਸ੍ਰ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉੱਭੀ
7. ਸ੍ਰ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਢੇਂਡਾ
8. ਬੀਬੀ ਹਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸ੍ਰ. ਢੇਂਡਾ
9. ਗਿਆਨੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ
10. ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ
11. ਸੂਬਾ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਾਧਰੀ
12. ਸ੍ਰ. ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ
13. ਸ੍ਰ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ
14. ਸ੍ਰ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ (ਗੋਰਾ)

ਨਮ੍ਹਾਂਗਾ ਬਾਰਡਰ ਤਕ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਆਗਿਆ ਅਧੀਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਨਾਲ ਆਏ ਜਥੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹਿਤ 200 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਲੰਮਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਚਲੇ ਸਨ ਤੇ ਫਿਰ ਨਮ੍ਹਾਂਗਾ ਤੋਂ ਹੀ ਵਾਪਸੀ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਜੇ, ਮੈਂ ਭੁੱਲਦਾ ਨਹੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਨ ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੂਪ ਰਾਇ, ਸ੍ਰ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ, ਸ੍ਰ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੱਟੀ, ਸ੍ਰ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾ, ਸ੍ਰ. ਬਲਬੀਰ

ਸਿੰਘ. ਸ੍. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਆਦਿ। (ਵਕਤ ਸਿਰ ਨੋਟ ਬੁਕ ਖੋ ਜਾਣ ਕਾਰਣ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਫਰਕ ਤੇ ਘਾਟੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਖਿਮਾ-ਲੇਖਕ)।

ਇਕ ਲੰਮੇ ਜੰਗਲ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਸੀ। ਗ੍ਰੇਟ ਰਿਫ਼ਟ ਵੈਲੀ ਵਿਚਲੀ ਇਹ ਸਿੱਧੀ ਲੰਮੀ ਸੜਕ ਦੋ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਂਘੇ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਦੁਆਲੇ ਸੀ ਉਚੇ ਘਾਹਾਂ ਵਾਲੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਾਹ ਮਾਰਦੀ ਦੂਰ ਦਿਸਹਦੇ ਤਕ ਦੀ ਧਰਤੀ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਝਾੜੀਆਂ. ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਛੋਟੇ ਕੱਦ ਦੇ ਰੁੱਖ।

ਅਜਿਹੇ ਲੰਮੇ ਸਫਰ ਵਿਚ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਯਾਤਰੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਲਗ ਭਗ 9-10 ਵਜੇ ਨਮੂਾਗਾ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਕ ਉੱਚੀ ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਕੋਲ ਨਮੂਾਂਗਾ ਬਾਰਡਰ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਸਮਰਾਟ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਅੱਖੀਆਂ ਵਿਛਾਈ ਖਲੇ ਸਨ।

ਠਾਕਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀ ਵਿਵਧਤਾ ਨਾਲ ਸਨੱਧ ਬੱਧ ਹੋ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕੋਈ ਦੌਰਾ. ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀ ਪਕੜ ਖੁਣੋਂ ਰਹਿ ਨ ਜਾਏ। ਵੀਡੀਓ. ਮੂਵੀ. ਸਟਿੱਲ. ਕਾਲੀਆਂ ਚਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਰੰਗੀਨ ਫਿਲਮਾ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਹੀ ਭਰਪੂਰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਕੋਲ। ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ. ਸੁਹਾਵਣੇ ਦ੍ਰਿਸ. ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹਤੱਤਾ ਦਾ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਠਾਕਰ ਜੀ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰਨੋ ਨਹੀ ਰਹਿੰਦੇ।

27 ਫਰਵਰੀ 1983. ਐਤਵਾਰ
ਨੈਰੋਬੀ (ਈਸਟ ਅਫ਼ਰੀਕਾ)

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਭੋਗ 6.00 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਸਭ ਪਾਸੇ ਤੇਜ਼ੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ. ਸ੍. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ. ਸ੍. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਆਦਿ ਦੁੜਕੀ ਵਿਚ ਸਨ ਕਿ ਗੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿਆਰ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀ। ਕੀਰਤਨ ਕਾਰਾਂ ਸਾਜ਼ ਸੰਤੋਖੇ ਅਤੇ ਸੰਤ ਪੂਰਬੇ ਦੁਆਰਾ ਅਰਦਾਸ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ. ਸਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ. ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠੇ।

ਅਰੂਸ਼ਾ ਨੂੰ ਚਾਲੇ

ਸੂਰਜ ਦੀ ਲੋਅ ਨਹੀ. ਕੇਵਲ ਪੂਰਬੀ ਅਸਮਾਨ ਤੇ ਸਰਘੀ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਅਜੇ ਲਾਲ ਪਾਊਡਰ ਹੀ ਲਗਾਇਆ ਕਿ 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ' ਦੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੇ ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਜੁੜੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਚਲ ਪਈਆਂ। ਏਥੇ ਅੱਗੇ ਸਾਰੇ ਭਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਘਰ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਨੇ ਪਰਾਉਂਠੇ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਖੇ ਸਨ. ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਨਾਲ ਆਈ ਸੰਗਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਅਚਵਨ ਲਗੀ।

ਔੱਧੇ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਛਕਣ ਛਕਾਣ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਇਕ ਦੋ ਦੋ ਪਰਾਉਂਠੇ ਛਕੇ ਗਏ। 9 ਕਾਰਾਂ ਤੇ 31 ਜਣੇ ਕੀਨੀਆ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਾਉਂਡਰੀ (ਹਦੂਦ) ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗੇ। ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਝਾਤ ਮਾਰਿਆਂ ਸਾਨਦਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੈਰੋਬੀ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਰਿਹਾ ਸੀ — ਭਵਨ ਕਲਾ, ਹਰਿਆਲੀ ਆਦਿ।

ਸ਼ਹਿਰ ਅਰੂਸ਼ਾ ਵਿਖੇ

9 ਵਜੇ ਤਕ ਕੀਨੀਆ ਦਾ ਸਰਹਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਨਮਾਂਗਾ ਆ ਗਿਆ। ਅੱਗੇ ਦੇਸ਼ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਦੀ ਹੱਦ ਵਿਚ ਨਮਾਂਗ੍ਰਾ ਵਿਚ ਚੈਕ ਪੋਸਟ ਲੰਘ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਉਚਾਈ ਤੇ ਸਹਿਰ ਅਰੂਸ਼ਾ ਵਿਖੇ ਅਸੀ 11.25 ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਇਸ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਹੀ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੇ ਮੋਸ਼ੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸ੍ਰ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਰੂਸ਼ੇ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਬੁਧ ਰਾਮ, ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪੂਜਿਅ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਸਤਿਕਾਰ ਲਈ ਪਧਾਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੇ ਹਮਸਫਰਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਬੁਧ ਰਾਮ ਬੀਰ ਚੰਦ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਕੋਠੀ ਵਿਖੇ ਡੇਰੇ ਲੁਆ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਸਾਥੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੱਲ ਰਾਤ ਤਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸੋਧੀ ਜਨਾਂ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ— ਸੁਪਤਨੀ, ਬੀਬੀ ਰੰਨਣ ਕੋਰ, ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੋਰ, ਸੰਤ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਸੋਧ ਦਾ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਦਾ ਅਰੂਸ਼ਾ ਸ਼ਹਿਰ, ਖੁਸ਼ਕ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਹਰੇਵਾਈ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਆਮ ਕਰਕੇ ਮੱਕੀ ਦੀ। ਇਹ ਮੱਕੀ ਏਥੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਵੀ ਦਰਮਿਆਨੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਹਿਰ ਦੀ ਸਾਂਵਾਂ ਜਿਹਾ।

ਸ੍ਰ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੋਸ਼ੀ

ਅਰੂਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ ਮਿਲੇ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਿਲਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਿਝਰਾਂ ਦਾ 32 ਸਾਲਾ ਜਵਾਨ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਰੂਸ਼ੇ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੀ ਹੁਣ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੋਸ਼ੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਿਲਡਿੰਗ ਕੰਟਰੈਕਟਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿਵਿਲ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਬਲਬੀਰ ਕੋਰ ਸਪੁਤਰੀ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲੀਆਂ ਜ਼ਿ: ਜਲੰਧਰ ਪੋਤਰੀ ਸ੍ਰ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨਰੇਂਦਰ। ਸ੍ਰ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਏਥੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੋ ਬੱਚੇ ਪੁਤਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੋਰ (7) ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਕਾਕਾ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (6) ਵੀ ਨਾਲ ਸਨ। ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬੀਬੀ ਸਵਰਨ ਕੋਰ, ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰ. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਨ ਸੋ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਈ। ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੋਣੇ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਮੰਨ ਕੇ, ਦਸਤਾਰ ਸਿਧੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਹੀ ਸਾਊਆਂ ਦਾ, ਬੋਲ ਚਾਲ ਸਲੀਕੇ ਭਰਿਆ, ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਸੋਹਣੇ-ਸੋਹਣੇ !

ਜਿਥੇ ਸ਼ੇਰ ਰੁੱਖਾਂ ਤੇ ਸੌਂਦੇ ਹਨ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਡੇਰੇ ਅਰੂਸ਼ਾ ਲਾ, ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਾਣੀ ਛਕ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲਗੀਆਂ। ਚਿਤ ਵਿਚ ਚਾਹ ਸੀ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦਾ ਰੁੱਖਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਵੇਖਣਾ। ਅਰੂਸ਼ਾ ਛੱਡ ਜੰਗਲ ਦੇ ਰਸਤੇ ਹੀ ਪੈਗਏ। ਪਿਆਸ ਲਗੀ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਲਈ 3 ਵਜੇ ਲਉਢੇ ਪਹਿਰ ਤਕ ਯੁਨਾਗੀਆ ਨਦੀ ਵਲ ਹੋਏ, ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਲਗ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਦੀ ਤੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਕਮਰੇ ਹਨ, ਬਾਥ-ਲੈਟਰੀਨ ਵਗੈਰਾ ਹਨ। ਜਰੂਰਤ ਮੰਦਾਂ ਨੇ ਉਤਰ ਕੇ ਪਾਣੀ ਧਾਣੀ ਪੀਤਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਨਸਾ ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਦੀ ਜਾਕੇ ਲੇਕ (ਝੀਲ) ਮਨਿਆਰ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਅਰੂਸ਼ਾ ਤੋਂ 70 ਮੀਲ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਸੀ। ਜੰਗਲ ਘਣੇਰਾ ਸੀ, ਰੁਖ-ਬਿਰਖ, ਬੂਟ-ਝਾੜ ਆਦਿ। ਜਦੋਂ ਅਸੀ ਮਨਿਆਰ ਝੀਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ 10/- ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਰ 100/- ਸ਼ਲਿੰਗ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਸੂਲ ਕੇ ਰਸੀਦਾਂ ਦੇ ਦਿਤੀਆਂ।

ਦੂਰੀ ਨੈਰੋਬੀ ਤੋਂ

ਆਓ ਜਰਾ ਫਾਸਲਾ ਨੋਟ ਕਰ ਲਈਏ। ਨੈਰੋਬੀ ਤੋਂ ਚਲ ਕੇ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦਾ ਬਾਰਡਰ 104 ਮੀਲ, ਇਸ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਅਰੂਸ਼ਾ 72 ਮੀਲ ਅਤੇ ਅਰੂਸ਼ਾ ਤੋਂ ਲੇਕ ਮਨਿਆਰਾ 70 ਮੀਲ ਕੁਲ 246 ਮੀਲ। ਗੱਡੀਆਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਵਖ ਵਖ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਜਦੋ ਸਾਡੀ ਗਡੀ ਲੇਕ ਮਨਿਆਰਾ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅੱਗੇ ਲਗੀ ਹੋਈ ਗੱਡੀ ਅਜੇ ਏਥੇ ਨਹੀ ਸੀ ਪਹੁੰਚੀ। ਪਰ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਲੇਕ ਮਨਿਆਰਾ ਨਾਮ ਦਾ ਹੋਟਲ ਵੇਖਣ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਇਹਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੈਸਾ ਹੈ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਵੀ ਮਨੋਰਥ ਸੀ।

ਆਦਮੀ ਨੇ ਸੱਪ ਖਾ ਲਿਆ

ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਲੇਕ ਮਨਿਆਰ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਸੁਣਾਈ ਜੁ ਇਹਨਾਂ ਫੋਟੋ ਗ੍ਰਾਫ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਸੱਪ ਕਿਧਰੋ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਹੋਣੀ ਸਾਮਤ ਨੂੰ ਓਥੇ ਇਕ ਹੋਟਲ ਦੀ ਬਿੱਲੀ ਸੀ, ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਸੱਪ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮਜੇ ਲੈ ਲੈ ਖਾਣ ਲਗੀ। ਇਹ ਅਜੇ ਖਾਂਦੀ ਹੀ ਪਈ ਸੀ ਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਵਾਂਗ ਇਕ ਏਥੇ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹਬਸੀ ਸੀ। ਇਸਨੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਬਿੱਲੀ ਕੋਲੋਂ ਸੱਪ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਇਸ ਨੇ ਸੱਪ ਖਾਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਕੀਤੀ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਵੀਡੀਓ ਕੈਮਰੇ ਅਤੇ ਸਟਿੱਲ ਕੈਮਰੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ।

ਹੋਟਲ ਲੇਕ ਮਨਿਆਰਾ

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਲੇਕ ਮਨਿਆਰਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ ਸਨ। 16 ਕਮਰੇ ਹੋਟਲ ਦੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬੁਕ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਪ੍ਰਤੀ ਕਮਰਾ 500 ਸ਼ਲਿੰਗ। ਅਸੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ 34 ਜਣੇ ਸਾਂ। ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ,

ਸੱਕਤਰ ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸ੍ਰ ਅਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗਰੁਪ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ-ਬੀਬੀ ਚੰਨਣ ਕੌਰ, ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੇਠ ਲੰਗਰ ਅਰੂਸ਼ਾ ਤੋਂ ਪਕ ਕੇ 4 ਵਜੇ ਤਕ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਹੀ ਆ ਗਿਆ। ਸੋਧੀ ਸਿੰਘਾਂ ਸੋਧ ਦਾ ਲੰਗਰ ਛਕਿਆ, ਸਾਡੇ ਜੇਹਿਆਂ ਲਈ ਹੋਟਲ ਦਾ ਖਾਣਾ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ।

ਇਹ ਸੈਂਕੜੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਾਲਾ ਹੋਟਲ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਮੰਗਲ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਅਪ ਟੂ-ਡੇਟ ਵਿਵਸਥਾ। ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਬਾਹੀ ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਲਕੜੀ ਦਾ ਫਰਸ਼, ਲਕੜੀ ਦੇ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਬੰਗਲੇ, ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ, ਡਿਨਰ ਹਾਲ, ਫੁਲ ਬੂਟੇ, ਨਹਾਣ ਲਈ ਤਾਲਾਬ, ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਜਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਮਿੰਟ ਲਈ ਵੀ ਬਿਜਲੀ ਫੇਲ ਦਾ ਸੁਆਲ ਨਹੀ, ਹਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਟੈਲੀਫੋਨ ਸੁਵਿਧਾ। ਲੇਕ ਮਨਿਆਰਾ ਦਾ ਇਹ ਹੋਟਲ ਮਨੁਖ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਗਿਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ।

ਪਰ ਜੋ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅਫਰੀਕਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਜ਼ਰ ਪਏ, ਉਹ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਕੇਲੇ ਦੇ ਖੇਤ, ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤ ਅਤੇ ਮੱਕੀ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਰੌਣਕ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਗੰਨੇ ਦੀ ਟੱਕਰ ਇਕ ਇੰਚ ਤੋਂ ਡੇਢ ਇੰਚ ਤਕ ਦੀ।

ਜੇ ਅਸੀ ਲੇਕ ਮਨਿਆਰ ਦੇ ਕੋਲ ਦੇ ਦਰਿਆ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਗੱਲ ਫਬੇਗੀ ਨਹੀ। ਪੌਣੇ ਮੀਲ, ਮੀਲ ਕੁ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਅਠੇ ਪਹਿਰ ਵਗਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਦਰਿਆ ਜਿਸਦਾ ਨਾਂ ਮਸਕੀਟੋ ਰਿਵਰ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਗੰਗਾ ਜਮਨਾ ਦੇ ਪਾਟ ਜਿਨਾਂ ਚੌੜਾ ਨਹੀ, ਬਸ ਇਕ ਨਾਲੇ ਜਾਂ ਨਹਿਰ ਜਿੰਨਾ ਚੌੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਕੁਬੋਕੋ (ਦਰਿਆਈ ਮੱਝਾਂ) ਮਗਰਮਛ ਆਦਿ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਅੱਡਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਤੇ ਕੁਛ ਹੋਰਾਂ ਦਾ।

ਸ਼ੇਰ ਨਜ਼ਰ ਨ ਆਏ

ਸਬੱਬ ਅਜਿਹਾ ਬਣਿਆਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੇਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀ ਆਏ। ਖਿਆਲ ਸੀ ਲੇਕ ਮਨਿਆਰਾ ਨੇੜੇ ਇਨਾਂ ਦੇ ਰੁਖਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਦੀਦਾਰੇ ਕਰਾਂਗੇ ਉਹ ਵੀ ਨਹੀ ਹੋਏ। ਹੋਰ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਜ਼ੈਬਰਾ, ਹਾਥੀ, ਗੈਂਡਾ, ਹਰਨ ਆਦਿਕ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਪਏ, ਪਰ ਨਾ ਉਹ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜੋ ਅਸਾਂ ਕੀਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੇਖੀ ਸੀ, ਏਥੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀ ਪਈ। ਯਾਤਰਾ ਸੁਖ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਅਸਾਂ ਮੀਲਾਂ ਬੱਧੀ ਧਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਗਾਹੀ।

28 ਫਰਵਰੀ 1983, ਸੋਮਵਾਰ
ਹੋਟਲ ਲੇਕ ਮਨਿਆਰਾ (ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ)

ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਅਤੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ, ਕਮਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ। ਅਤੇ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸਨਾਨ ਕਰੇ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਹੈ

ਪਏ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ੍ਰੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਦਿਨੇ 8 ਵਜੇ ਲੇਕ ਮਨਿਆਰਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਗਰੁਪ ਨੇ।

ਇਹ ਗੱਡੀਆਂ ਅਰੂਸਾ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ARJ-282, ARN-4341, TZA-43062, TZ-47065, ਇਕ ਸਫ਼ਾਰੀ ਤੇ ਇਕ Tearuka। ਹੁਣ ਜ਼ਰਾ ਡਰਾਈਵਰ ਵੀ ਗਿਣ ਲਈਏ, ਜੁਮਾ, ਅਲੀ ਬਾਬਾ, ਆਸਮ ਹਾਜੀ, ਯੂਸਫ਼, ਸਈਦ, ਕਾਸਮ ਹਾਜੀ ਅਤੇ ਜੁਮਾ।

10 ਵਜੇ, ਲੇਕ ਮਨਿਆਰਾ ਦੇ ਕੋਲ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਨੇਤਿਓ ਦੀ ਲੰਘੇ, ਚੰਗੀ ਵੱਸੋਂ, ਲੋਕ ਖੁਸ਼ ਬਾਸ਼, ਸਾਧਾਰਨ ਮਿਆਰ, ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਕਵਾਂਢ। ਏਥੇ ਦੇ ਕੇਲੇ ਮਿਠੇ, ਸਿੱਧੇ ਤੇ ਪੱਕੇ। ਐਥਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸਤਾ ਏਹ ਕਿ ਰੰਗੋਂ ਗੋਰੇ, ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਹਰੇ।

ਲੇਕ ਮਨਿਆਰਾ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਨਹੀ ਮਿਲੇ। ਇਕ ਜਤਨ ਹੋਰ ਬੇਕਾਰ, 12 25 ਨੂੰ 72×40 ਮੀਲ ਸਫ਼ਰ ਕਰਕੇ ਅਰੂਸ਼ੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਚਾਅ ਤੇ ਉਮਾਹ ਮਿਉਂਦਾ ਨਹੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਸਿੰਘ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੀਲ ਸਫ਼ਰ ਕਰਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਲੰਗਰ ਵਲ ਹੋਏ।

ਲਾਲਾ ਬੀਰ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਮੇਰੀ ਰੀਝ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ ਬਣਨ ਤਾਂ ਮੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਪੁਆਵਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ 1980 ਵਿਚ ਘਰ ਦਰਸਨ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੱਸਿਆ: ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਬੀਰ ਚੰਦ-ਬੁਧ ਰਾਮ ਜੀ ਆਏ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਭਾਈ ਹਨ। ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਸ੍ਰ. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਰਵਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਵੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਦੂਜੇ ਕਪੜੇ ਲੁਹਾਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨਾਅ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਮੈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵੇਸ਼ ਭੂਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਟੂਰ ਕਰ ਆਇਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਕੋਲਿਤਰੇ ਪਣ ਦਾ ਸੁਆਦ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮੂਰੇ ਬਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮੈ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਤਨਜ਼ਾਨੀਅਨ ਹਾਂ।

ਲਾਲਾ ਬੁਧ ਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

ਇਸ ਸਜਣ, ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਇੰਜ ਸੁਣਾਈ : ਮੈ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਮਾਈਸਰ ਖਾਨਾ (ਮੌੜ ਮੰਡੀ) ਤੋਂ 1937 ਵਿਚ ਚਲਿਆ। 27 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਫਰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਅਰੂਸ਼ਾ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਓਦੋਂ ਏਥੇ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਸੋਹਣ ਲਾਲ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਦੇਵੀ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੇ। 1935 ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਸੋਹਣ ਲਾਲ ਡੋਘੇ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਪਾਈ। ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਸਾਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਸੀ।

-ਏਥੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਫਿਰ ਐਛੂਲੂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 1938 ਵਿਚ ਪਾਈ ਤਦ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਕੌਰ ਚੰਦ ਜੁਆਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸਨੇ ਇਹ ਦੁਕਾਨ ਸੰਭਾਲ ਲਈ। ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ 1941 ਦੀ ਜੂਨ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਗਏ। ਫਿਰ 1947 ਜੂਨ ਵਿਚ ਬੀਰ ਚੰਦ ਤਨਜਾਨੀਆ ਆ ਗਏ, 1948 ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇਸ਼ ਚਲੇ ਗਏ, ਡੇਢ ਸਾਲ ਤਕ ਇੰਡੀਆ ਹੀ ਰਹੇ। 1949 ਦੀ 17 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਗਏ। ਮੈਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਵਾਪਸ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਤਦ ਅਸਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਰੂਸਾ ਦੇ ਪੁਲੂ ਰੀਜਨ ਵਿਚ ਕੀਤਾ, ਬੜਾ ਕੰਮ ਵਧਾਇਆ। ਫਿਰ 5 ਜਨਵਰੀ 1977 ਨੂੰ ਅਰੂਸਾ ਵਿਚ ਜੈਨਰਲ ਮਰਚੈਂਟ (ਕਰਿਆਨਾ) ਦੀ ਹੋਲ ਸੇਲ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ।

ਆਓ ਹੁਣ, ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਦੇ ਦਿਆਂ :-

ੳ. (ਸ੍ਰੀ) ਬੁਧਰਾਮ (66)

ਸੰਤਾਨ :

1. ਮਹੇਸ਼ ਇੰਦਰਪਾਲ (27)
   (ਬੀਬੀ) ਈਸ਼ਵਰੀ ਦੇਵੀ,
   ਉਰਮਿਲਾ, ਰਾਮਾ ਮੰਡੀ ਤੋਂ (ਬਠਿੰਡਾ)

2. ਜਗਜੀਤ ਰਾਜ (21)
   ਅੰਚਲਾ ਦੇਵੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ

3. ਨਿਰਮਲਾ ਦੇਵੀ (33)
   ਸ੍ਰੀ ਨਥੂਰਾਮ ਸੁਨਾਮ (ਹੁਣ ਅਰੂਸ਼ਾ)

4. ਕਾਂਤਾ ਦੇਵੀ (31)
   ਸ੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਚੰਦ ਅਰੂਸ਼ਾ

5. ਰਕਸ਼ਾ ਦੇਵੀ (30)
   ਸ੍ਰੀ ਮੰਗਤ ਰਾਇ, ਪਟਿਆਲਾ

ਅ. (ਸ੍ਰੀ) ਬੀਰ ਚੰਦ (58)

ਸੰਤਾਨ :

1. ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ (37)
   (ਬੀਬੀ) ਮਾਇਆ ਦੇਵੀ (55) ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ, ਬਰਨਾਲਾ

2. ਧਰਮਪਾਲ (34)
   ਪ੍ਰੇਮ, ਮੋਗਾ

3. ਸਤਪਾਲ (29)
   ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ, ਪਟਿਆਲਾ

4. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੋਪਾਲ (25)

5. ਅਮਰ ਦਵਾ (35)
ਸ੍ਰੀ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੋਗੇ ਤੋਂ (ਹੁਣ ਯੂ.ਕੇ.)

6. ਕਮਲਾ ਦੇਵੀ (32)
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਦਾਸ, ਮੋਗੇ ਤੋਂ
ਐਡਵੋਕੇਟ, ਹੁਣ ਕੀਨੀਆ

7. ਸਕੁੰਤਲਾ ਦੇਵੀ (28)
ਸ੍ਰੀ ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ (ਮੋਗਾ) ਐਡਵੋਕੇਟ

8. ਕ੍ਰਿਸਨਾ ਦੇਵੀ (22)
ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ, ਦਿੱਲੀ, ਹੁਣ ਨੈਰੋਬੀ।

ਏ. ਕੌਰ ਚੰਦ ਸੁਰਗਵਾਸ
ਸੰਤਾਨ :
ਸਾਂਤੀ ਦੇਵੀ
ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (20)

ਸ. ਲੇਖ ਰਾਮ (60)
ਸੰਤਾਨ :

1. ਯਸ਼ਪਾਲ (32)
ਮੂਰਤੀ ਦੇਵੀ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋਕੀ, ਸਕੁੰਤਲਾ ਦੇਵੀ, ਭਾਈ ਦੇਸਾ
2. ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ (29)
ਕਿਰਨਾ ਦੇਵੀ, ਸੁਨਾਮ ਤੋਂ
3. ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ (27)
4. ਨਰੇਸ ਕੁਮਾਰ (22)
5. ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (13)
6. ਮੰਗੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ।

ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਏਥੇ ਹੋਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸ੍ਰ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਜੈਤੂ (60), ਪਿਛੋਂ ਜ਼ਿਲਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਕਸਬੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਬੀਬੀ ਬਲਬੀਰ ਕੌਰ (57) ਹੈ, ਇਹ ਗੁਮਟਾਲਾ ਜ਼ਿ: ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਸ. ਊਧਮ ਸਿੰਘ (70) ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ। ਇੰਜ ਹੀ ਮਾਤਾ ਰਾਮ ਰਖੀ ਵੀ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਗਈ। ਸੰਤਾਨ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੈ :

1. ਸ੍ਰ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ (35)
ਬੀਬੀ ਜਸਮਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪਾਸਲਾ
2. ਸ੍ਰ. ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ (30)

ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪੌੜੋਰੀ ਨਿਝਰਾਂ

3. ਸ੍ਰ. ਮਨਮੋਹਣ ਸਿੰਘ (ਨਿੱਟੂ) 20
4. ਬੀਬੀ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ (32)
   ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਨੇਸਰ, ਕੁਕੜ ਪਿੰਡ
5. ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ (26)
   ਸ੍ਰ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਖੂ, ਢੇਸੀਆਂ।

ਸਾਡੇ ਜਥੇ ਨਾਲ ਨੈਰੋਬੀ ਤੋਂ ਪਧਾਰੇ ਹਨ :

1. ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
2. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ
3. ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ
4. ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸੋਧੀ ਮਠਾੜੂ
5. ਬੀਬੀ ਚੰਨਣ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ
6. ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ
7. ਸ੍ਰ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ
8. ਬੀਬੀ ਹਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ
9. ਸ੍ਰ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਲੌਰਾ
10. ਗਿਆਨੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ
11. ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ
12. ਸੰਤ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਢੁਲਕਈਆ

ਕਿਲੀਮਨਜਾਰੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜਥਾ ਅਰੂਸ਼ਾ ਤੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਚਲਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਪਿਛੇ 4 ਮਾਟਾਡੋਰਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਕਾਰਾਂ। ਅਸਾਂ 25 ਮੀਲ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਸਾਦਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਏਥੋਂ ਦੇ ਉਘੇ ਅਤੇ ਉਚੇ ਪਰਬਤ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਰਖਿਆ ਹੈ, ਕਿਲੀਮਨਜਾਰੋ ਇੰਟਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰ ਪੋਰਟ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨੱਥੂ ਰਾਮ, ਸ੍ਰੀ ਬੁਧ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਜੁਆਤਰਿਆਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਤਰਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਦਿਨ ਥੋੜੇ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਲਈ 3-4 ਦਿਨ ਤਾਂ ਹੋਰ ਟਿਕਦੇ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਬਖਸ਼ੀ ਰਖਣਾ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀ, ਸਾਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾਣਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਗਡੀਆਂ ਚਲਾਣ ਦੀ ਅਗਿਆ ਕੀਤੀ। ਸੁਥਰੇ ਅਤੇ ਉਪਜਾਊ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਏਥੇ ਜਾਂਦਿਆਂ

ਨੂੰ ਸਹਿਰ ਮੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਰਵਾਰ ਸ੍. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਉਚੇਚੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਹਿਤ ਆਏ।

ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਅਰੂਸ਼ਾ ਬਾਰੇ

ਅਰੂਸ਼ਾ ਜਿਲਾ ਹੈਡ ਕੁਆਰਟਰ ਹੈ। ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਤੋਂ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਨਿੱਕੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਆਂਚਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਾਵੇਂ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਮਕਾਨ, ਦੋ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਛੱਤੇ ਆਮ ਕਰਕੇ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਲੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ, ਸਫਾਈ ਵਿਸੇਸ ਕਰਕੇ। ਖੇਤੀ, ਸਨਅਤ, ਵਾਪਾਰ ਸਭ ਬਰਾਬਰ ਜਿਹੇ। ਕਾਫੀ ਦੇ ਖੇਤ। ਨੇੜੇ ਹਰਿਆਲੀ।

ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਨੂੰ

6.24 ਤੇ ਏਅਰ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੇ ਬੋਇੰਗ 737 SH-MRK ਫਲਾਈਟ ਨੰ. T.C. 221 ਤੇ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਗਰੁਪ ਉਡਿਆ ਤੇ ਪਾਸੇ ਮਾਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਨੀ 7.05 ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਵੀ ਗਿਆ ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ।

ਬੜਾ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹਾ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ। ਕਾਊਂਟਰ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਹੋਈਏ। ਇਕਦਮ ਸਭ ਕੁਝ ਜਟਕਾ ਜਿਹਾ। ਅਸੀ ਆਪਣਾ ਸਾਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਸਾਂ ਕਿ ਬਾਹਰ ਅੱਡੇ ਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਪੁਸ਼ਪ ਹਾਰ ਪਹਿਨਾਅ, ਚਰਨੀ ਹੱਥ ਲਾ ਮੁਢਲਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੱਲੇ ਕੱਲੇ ਵਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ।

ਸ੍. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਾਗ

8.15 ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ ਦੀ ਨਵੀ ਬਣੀ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੋਠੀ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ-ਚੋੜੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ। ਫੁਲਦਾਰ ਸੁੰਦਰ, ਨਵੇਂ ਗਲੀਚਿਆਂ ਦਾ ਫ਼ਰਸ਼, ਉੱਪਰ ਇਕ ਆਰਾਮਦਿਹ ਸੋਫ਼ਾ, ਇਸ ਉਤੇ ਵਿਛੀ ਸਫ਼ੈਦ ਸੁੱਚੀ ਚੱਦਰ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੋਫ਼ੇ ਤੇ ਬੈਠਣ ਤਕ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ ਐਦਰ ਬੈਠੇ ਹੋਣਾ, ਦੂਹਰੇ ਸੁਆਗਤ ਦੀ ਆਮਦ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਅਨੇਕਾ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਵਡੇ ਸ਼ਹਿਰ - ਰਾਜਧਨੀ- ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਤਿਕਾਰਤ ਥਾਂ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਉਠ-ਉਠ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਗਲੇ ਹਾਰ ਪਹਿਨਾਅ, ਸ਼ਰਧਾ ਸੰਜੁਗਤ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਮੁਨਾਸਬ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਬੈਠਦੇ ਗਏ। ਅਨੇਕਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ।

ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿਛੇ-ਪਿਛੇ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਆਪ ਪਧਾਰਦੇ ਹਨ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪਸਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਇਹ ਸੁਭਾਗ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਦੇ ਦਾਰੁਲ ਖ਼ਲਾਫੇ

ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਨੂੰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰ. ਮਠਾੜੂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਨੂੰ। ਸਾਰੇ ਦਰਸਕਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬਿੰਦੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਕਣੀ, ਕਥਨ ਅਤੇ ਹਰਕਤ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਨੰਦ ਬਖਸ਼ਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਭਰਪੂਰ ਮਹੱਤਤਾ ਤੇ ਉਮਾਹ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਵਿਚ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਫੁਲਿਆ ਨਹੀ ਸਮਾਂਦਾ। ਮੈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਵਿਚ ਗੁਆਚੇ ਨੂੰ ਪਾਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁਧ ਨਹੀ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਮਨ ਇੱਕੋ ਨੁਕਤੇ ਉਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ !

ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲਰੇ ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਦੇ ਮੰਨੇ-ਦੰਨੇ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲਿਸ਼ਟ ਹਨ। ਕਈ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਤਾਂ ਹਨ ਹੀ, ਏਥੋਂ ਦੀ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਹਨ। ਇਹਨਾ ਚੰਦ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਹਿਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਤਨਜਾਨੀਆ ਪਧਾਰਨ, ਫਿਰ ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਆਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਹਾਰਦਿਕ ਸੁਆਗਤ ਅਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰ. ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਤਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਾਲ ਵਿਚ ਤਿਲ ਧਰਨ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀ ਸੀ ਰਹੀ।

ਅੱਜ ਦੇ ਕੁਛ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇਹ ਹਨ :

ਸ੍ਰ. ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ।
ਗਿਆਨੀ ਤਿਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਆਦਮ ਪੁਰੀ
ਸ੍ਰ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਮਗੜੀਆ ਸਭਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ
ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ
ਠੇਕੇਦਾਰ ਸ੍ਰ. ਦੈਆ ਸਿੰਘ ਮੰਧੜਾ
ਸ੍ਰ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਇਤ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਮਗੜੀਆਂ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ
ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰ

ਦਰਸ਼ਨ ਮੇਲੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦੌਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਬਾਅਦ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਸਣ ਸਸ਼ੋਭਤ ਹੋਣ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ : ਆਪ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਾਨ ਹੋ, ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਹੋ, ਮੈ ਸਾਰਿਆਂ ਸੱਜਣਾਂ ਵਲੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵਿਖੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇਵਲ 15 ਮਿੰਟ ਲਈ ਹੀ ਹੋਣ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆ : ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਬਚਨ ਕੇਵਲ 15 ਮਿੰਟ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀ, ਸਦਾ ਸੁਣੀਦੇ ਰਹਿਣ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾ ਸੁਣੀਦੇ ਰਹਿੰਣ। ਗੱਲਬਾਤ ਚਲਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਰ ਆਖਿਆ : ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਟ ਪੈਂਡਾ ਅੱਗੇ ਹੋਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਆਮਦ ਹਿਰਦਿਓ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲ ਚਾਲ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਸੁਘੜ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਪੇਸ਼ ਪੈਮਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਰਮਜ਼ ਸਮਝ ਕੇ

ਹੀ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਅਤੇ ਅੱਜ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਉਪਰ ਆਪਣੇ ਆਰਾਮ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਤੋਂ ਸ੍ਰ. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਆਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾ-ਤਿਆਰ ਆਂਗਣ ਵਿਚ 20 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਾਂ ਖਲੋਤੀਆਂ ਸਨ। ਕੋਠੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਛੇ ਤਕੜੇ ਸ਼ੈੱਡ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਰ ਅਤੇ ਆਏ ਗਏ ਲਈ ਲੰਗਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸੁਆਗਤਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰ. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਚੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾ ਕੇ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਮ ਖਾਣੇ, ਪੀਣ ਲਈ ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ ਪਾਣੀ।

ਇਸ ਕੋਠੀ ਵਿਚ 30 ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਨਿਵਾਸ ਲਈ ਵਿਵਸਥਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਇਸ ਕੋਠੀ ਦਾ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪੈਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮੈ ਸ੍ਰ. ਦਇਆ ਸਿੰਘ, ਜੁ ਪਹਿਲੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਾਕਫ਼ ਸੀ, ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਉਸ ਦੀ ਕੋਠੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਅਤੇ ਸੁਹੱਪਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਧਾ ਪੂਰਵਕ ਸਨਿੰਮਰ ਬੋਲਿਆ : ਕਵੀ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈ ਜ਼ਾ ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਵਿਖੇ ਸਿਰ ਲੁਕਾਈ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਹੀ ਯਾਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਨੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਅੱਜ ਐਸੀ ਕੋਠੀ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉੱਦਮ ਨੂੰ ਹੀ ਭਾਗ ਲਾਏ ਹਨ।

ਸੰਗਤ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਏਸੇ ਸ੍ਰ. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ ਦਾ ਦਾਮਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਠੀ ਉਸੇ ਦੇ ਨਿਅੰਤਰਣ ਹੇਠ ਹੈ। ਸ੍ਰ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਓਰ ਛੋਰ ਨਹੀ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਦੂਜਾ ਦੌਰਾ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਹੈ। ਰੋਮ ਰੋਮ ਆਨੰਦ ਵਿਭੋਰ ਹੋਇਆ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮ, ਨਮ੍ਰਤਾ, ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸੂਝ ਦਾ ਅਦੁਤੀ ਸੰਜੋਗ ਹੈ। ਇੰਞ ਹੀ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਭ ਕਾਸੇ ਵਲੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੁਖ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਭੱਜੀ ਨੱਠੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰ. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਵੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖ-ਵੇਖ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੀ ਮਸਤੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਮਠਾੜੂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਢ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਸਪੁਤਰ 24-25 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਹਿਤ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਦੌੜਦਿਆਂ ਰੰਗ ਰੱਤੇ ਹੀ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਕੁ ਦੌਰਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾ ਤਪਤਖੰਡ ਵਿਚ ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਦੇ ਬੀਜ ਆਰੋਪਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਅਨੇਕ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਯੋਗ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

1 ਮਾਰਚ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਦਾਰਾਸਲਾਮ, ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ

ਮਠਾੜੂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਨੂੰ ਭਾਗ

ਕਲ ਦੇ ਐਲਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ 4.15 ਤੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ, ਨਾਲ ਆਏ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਲਾਭ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਰੂਪਮਾਨਤਾ ਦਰਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿਕਟਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੈ; ਚੌਰ ਬਰਦਾਰ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ, ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ, ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ (ਕੀਨੀਆ) ਸ੍. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ, ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਨਿਹਾਰੀ, ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ - ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ (ਜਗਾਧਰੀ ਸੂਬਾ) ਸ੍. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ।

ਕੀਰਤਨਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਿਛਲੇ 3-4 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ, ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਫੜਕੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਦੇ ਹਨ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਉੜੀ ਪਾਠ ਵਿਚ ਵਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕੀਰਤਨ ਸ੍. ਮਠਾੜੂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਦਾਰਾਸਲਾਮ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਯਾਤਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਦੇ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਚੀਰਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇੰਞ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆਂ ਅਤੇ ਸੁਸਿੱਖਿਆ ਧਾਰਨ ਕੀਤਿਆਂ ਬੰਦੇ ਦਾ ਅਗਿਆਨ ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਬਿਨਸਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੌਸਮ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਰਾਗ ਬਸੰਤ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਬਸੰਤ ਦੀ ਵਾਰ ਵੀ ਗਾਂਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 6-35 ਉੱਤੇ ਦੂਹਾਂ ਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਸੰਤ ਪੂਰਬੇ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸ੍. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਹਿਰਦਿਓਂ ਉਠਦੇ ਪੁਸ਼ਪ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਖਲੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਸ਼ਾਂਤ ਭਾਵ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀ ਸ੍. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਵਿਚ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਦੀ ਸਮਗ੍ਰੀ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਿਆ ਹੈ।

ਸੁਆਗਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸ੍. ਮਠਾੜੂ ਵਲੋਂ

ਸ੍. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ : ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟ ਧੰਨਵਾਦ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦਾਰਾਸਲਾਮ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਖਾਤਰ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਆਏ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਭ ਦੇ ਉੱਤਮ ਭਾਗ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਦਰਸ਼ਨ ਨਸੀਬ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਾਰਾਸਲਾਮ ਆਗਮਨ ਦੀ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕ੍ਰਿਤੱਗਤਾ ਦੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਛਲਕ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਹਿਤ ਮੈਨੂੰ

ਮੁਨਾਸਬ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀ ਅਹੁੜਦੇ ਪਰ ਅਸੀ ਸਾਰੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਅਤੇ ਦਾਰਾਸਲਾਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਿਖ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਇਆ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਜਥਾ, ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ, ਪਰਚਾਰਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ, ਸੰਗੀਤ ਮੰਡਲੀ ਅਤੇ ਨੈਰੋਬੀ ਤੋਂ ਆਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਵੀਕਾਰਦੇ ਅਸੀ ਜੀਉ ਆਇਆਂ ਆਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਧਨਵਾਦ ਤੇ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਅੱਜ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ :

ਸਵੇਰੇ 8 ਤੋਂ 10 ਤਕ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਘਰੀ ਚਰਨ ਪਾਉਣਗੇ।

ਸ਼ਾਮੀ 6 ਤੋਂ 7 ਤਕ ਰਾਮਗੜੀਆ ਹਾਲ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੋਵੇਗਾ।

7 ਤੋਂ 7.30 ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣਗੇ।

7.30 ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਸਮੇ ਵਿਚ ਰਾਮਗੜੀਆ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਹੁੰਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵੇ।

ਸ੍ਰ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਠੀ ਤੇ ਕਿਰਪਾ

8 ਵਜੇ ਤਕ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸ਼ਾਹ ਵੇਲਾ ਸ੍ਰ. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਪਰਾਉਠਿਆਂ ਅਤੇ ਚਾਹਟੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਏਧਰ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੁਛ ਜਲਪਾਨ ਕਰ ਵਿਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਤਾਂ ਸ੍ਰ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰ. ਮਠਾੜੂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਆਇਆ। ਗ੍ਰਿਹ ਪਰਵੇਸ਼ ਸਮੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਸਤਵੰਤ ਧ੍ਰੂਹ ਹੀ ਲਿਆਇਆ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਕੰਮ ਨਹੀ ਕਰਦੇ।

ਸਤਵੰਤ ਵਿਚ ਸਚਮੁਚ ਹੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਵਾਨ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਪਦਾਰਥ ਵਲੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਨੇਹ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਰੰਗ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਨਮਰਤਾ ਬਿਨਾ ਤਾਂ ਚੱਲ ਹੀ ਨਹੀ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਗੁਣ ਇਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰਬਾ, ਦਾਮਾਦ ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸਪੁਤਰੀ ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ, ਸੂਬਾ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ੍ਰ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਘਰ, ਭਾਰਤ, ਥਾਈਲੈਂਡ ਅਤੇ ਨੈਰੋਬੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਹੋਏ।

ਲੜਕਾ ਸ੍ਰ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦਾ

ਸ੍ਰ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਪੁੱਤਰ, ਜਿਸਦਾ ਰੰਗ ਜ਼ਰਾ ਸਾਂਵਲਾ, ਕਾਲੀ ਛਿਟਦੀ ਵਾਲੀ ਸਫੈਦ ਟੇਢੀ ਪਗੜੀ, ਪੈਂਟ ਬੁਸ਼ਰਟ ਪਹਿਨੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਇਆ। ਦਾਹੜੀ ਟ੍ਰਿਮ ਕੀਤੀ

ਹੋਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੜਕਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਬੱਚੇ ਨੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਕੱਟਣੀ ਛੱਡ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰ. ਦਇਆ ਸਿੰਘ : ਛੱਡ ਤਾਂ ਦਿਤੀ ਹੈ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਪਰ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਹੀ ਛੱਡੀ ਸੂ। ਇਸ ਤੇ ਸਾਰੇ ਉਪਸਥਿਤ ਠਹਾਕਾ ਮਾਰਕੇ ਹੱਸ ਪਏ।

ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ

ਏਥੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਲੁਹਾਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੁਰੇ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰ. ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਕੰਟਰੈਕਟਰ ਮਿਲ ਪਏ। ਮੈਂ ਕੁਛ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਨਾਇਰੇਰੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਹਨ। ਡਾਕਟਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਹਰੇਕ ਲਈ ਫ੍ਰੀ ਹੈ। ਤਾਲੀਮ ਸਭ ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਹੈ। ਨਾਇਰੇਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲ, ਜਿਥੇ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਦ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀ, ਵਲ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲੋੜਾਂ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਇਸ ਵਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹੁੰਚ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰ. ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਲੀ ਫ਼ਿਫ਼ਟੀ ਬੰਨ੍ਹਣੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ।

ਘਰੀ ਚਰਨ ਪਾਉਣੇ

ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਘਰੀ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਮਾਇਆ, ਬਸਤਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਜਿੰਨੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਪਧਾਰੇ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਅਜੋਕੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਸਲਾਹੁਣ ਯੋਗ ਸਨ।

1. ਸ੍ਰ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪਾਲਰੇ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ
2. ਸ੍ਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
3. ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ
4. ਸ੍ਰ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖਿਲਗੋ ਵਾਲਾ
5. ਸ੍ਰ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ (ਭਜਨ ਲੈ ਕੇ ਸਿਖ ਬਣਿਆਂ)
6. ਸ੍ਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਤਰੋਈ, ਐਬਾਲਾ), ਹਿੰਦੂ ਸੈਣੀ, ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਹੀ ਭਜਨ ਪੁਛਿਆ।
7. ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ - ਬੀਬੀ ਜੁਗਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਸ੍ਰ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ)।
8. ਸ੍ਰ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ
9. ਪਲਾਸਟਿਕ ਫੈਕਟਰੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ
10. ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਸ੍ਰ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ

11. ਸ੍. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੂਈ ਅਤੇ
12. ਸ੍. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਮਰਾ

ਏਨੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਉਂਦਿਆਂ 10 ਵਜ ਗਏ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਆਏ। ਇਸਨਾਨ ਕਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਿਆ ਅਤੇ ਨਿਸਰਿਤ ਵਿਸਰਾਮ ਕੀਤਾ।

ਮੋਸ਼ੀ ਪਰਵਾਰ

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੈ ਮੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸ੍. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਅੱਜ ਹੀ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਏਥੇ ਆਏ ਹਨ। ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈ ਅਰੂਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਦੱਸ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਏਥੇ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਸ੍. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ (30) ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਮਿਲਿਆ। ਸ੍. ਅਮਰ ਸਿੰਘ - ਬੀਬੀ ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਪੰਡੋਰੀ ਨਿਝਰਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਲੜਕੇ ਹਨ। ਵੱਡਾ ਸ੍. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (33)। ਇਹ ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਮੋਸ਼ੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਕੁਲਵੰਤ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸ੍. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਬਿੱਲੀਆਂ ਜ਼ਿ: ਜਲੰਧਰ। ਸ੍. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਤੀਜੀ ਥਾਂ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਸ੍. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ (29) ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ (28) ਸ੍. ਧੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇ ਸੰਘਿਆਂ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਅਜੇ ਇਕੋ ਗੁੱਡੀ ਹੈ ਪਵਨਦੀਪ ($3^1/_2$ ਮਹੀਨੇ) ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਫ਼ੈਸਲਾ

1.30 ਹੋਏ ਤਾਂ ਡਾ: ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀ ਆ ਗਏ। ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਕਲ ਸੁਆਗਤ ਸਮੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆ ਸ੍. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋ ਕੁਝ ਝਲਕ ਪਈ ਸੀ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥੀ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਭਾਵੇ ਕੋਈ ਕੋਰ ਕਸਰ ਨਹੀ, ਪਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਜਰੂਰ ਐਸਾ ਕੁਝ ਹੈ ਜੋ ਸ੍. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੜਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਸਿਆਣੇ ਪਏ ਜੁ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਆਗਤ ਵਿਚ ਹਿਰਦਿਉ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਜਾਪੇ ਪਰ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਿਆਇਆ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ ਤਾਂ ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ, ਹਾਰਦਿਕ ਅਦਬ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋ ਅਰਜ ਕੀਤੀ : ਆਪ ਜੀ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਹੋ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਿਤ ਸਥਾਨ ਤੇ ਹੋ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਨਿਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਕੋਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਿਮੇਦਾਰੀ ਅਧੀਨ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਆਪ ਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਆਓ। ਪਰ... ਇਹ ਸਿਰਫ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਦਾ ਭਾਵ ਆਮ ਜੰਤਾ ਦਾ ਨਹੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਪੁਆਉਣੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਜੈਸੇ ਸਨ ਵੈਸੇ ਹੀ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ 'ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਸਮ ਕਰਿ ਮਾਨਉ' ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਖਿਆ ਪਾਈ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸੱਜਣ ਤੜਪ ਉਠੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸਕੱਤਰ ਬੋਲੇ : ਅਸਾਂ ਓਥੇ ਲੈਣ ਕੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਸਾਡੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨਹੀ। ਕਥਾ, ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਪਾਠ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਦਬ ਰਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਸਨਿੱਮਰ ਬੋਲਿਆ : ਕਮੇਟੀ ਕਾਗਜ਼ੀ ਨੇਮਾਂ ਤੇ ਚਲਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਸੰਤਾਂ, ਗੁਰੂਆਂ, ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਦਰ ਜਾਂ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਨੇਮ ਓਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇਮਾਂ ਦਾ। ਅੱਜ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਨ ਗਏ ਤਾਂ ਏਥੇਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਪਾੜਾ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ ਨਾਲ ਆਏ ਸਨ। ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਾਮੀ ਸਨ ਪਰ ਬਹੁਤਾ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਨਾ ਪਏ। ਸਾਨੂੰ ਜੁ ਅਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਿਰਦ ਬੈਠੇ ਸਾਂ ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨਾਚਾਰ ਜਾਪ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਰਾ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਪਰਵਾਨ ਹੈ। ਮੈ ਆਵਾਂਗਾ। ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਮੈਤਰੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਮੈ ਥੋੜੇ ਦਿਨ ਲਈ ਦੂਜੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਅਸਾਂ ਕਿਸੇ ਕੀ ਬੋਲਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਜਥਾ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਸਭ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇ ਇਹ ਅਨਰਥ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਮਭਾਵ ਅਵਸਥਾ ਆਦਰ-ਅਨਾਦਰ ਨੂੰ ਏਧਰ ਓਧਰ ਪਾਕੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਵਨਾ ਭਰੇ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ : ਇਹ ਆਪ ਜੀ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਆਪ ਸਮਰੱਥ ਹੋ।

ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ ਨਾਲ

ਉਠੱਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਵੱਖਰਿਆਂ ਕਰਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਭਗਤੀ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਯੁਕਤ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ : ਆਪ ਜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਵਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ। ਸਮੁੱਚਾ ਸਿਖ ਭਾਈ-ਚਾਰਾ ਬੁਰੀ ਤਰਾਂ ਅਧੋਗਤੀ ਵਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਣ ਕੇ ਵਖਾਓ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਟੱਕਰ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਜਿਧਰ ਨੂੰ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪੈਰੋ ਪੈਰ ਵਧ ਰਹੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਨੇਕੀ ਨੇ ਫਿਰ ਨਮਰਭਾਵ ਨਾਲ ਕਿਹਾ : ਮੈ ਹੋਰ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤਕ ਰੀਟਾਇਰਡ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਆਪ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿਓ। ਮੈ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਬਣਾਂ। ਆਪ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬੇੜਾ ਬੰਨੇ ਲਾਓ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੰਝਧਾਰ ਵਿਚ ਡੁਬਣ ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਕਲਿਜੁਗ ਦੀ ਇਸ ਵਿਡੰਬਨਾ ਭਰੀ ਅਨ੍ਹੇਰੀ ਵਿਚ ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਬੀਜ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਮਸਲਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਛ ਅਨੁਮਤੀ (ਮਨਮਤੀ) ਸਿਖ ਅੰਗਰੇਜ ਦੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਸੰਮੁਖ ਰਖਕੇ ਚਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੇ ਕਾਬਜ਼, ਉਸੇ ਸਿਖਿਆ-ਦੀਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਕੁਝ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ। ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸਨ। ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਸੁਖ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗੱਲਾਂ ਵਲੋਂ ਅਵੇਸਲਾਪਨ ਵਧ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਸੁਆਲ ਪ੍ਰਮੁਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉੱਠਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਤਨਾਂ ਦਾ ਥੋੜਾ ਕੁ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ: ਸਤਿਗੁਰੂਆਂ ਸਾਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਜਾਗਣਾ, ਸਕੇਸ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਦਾਨ ਕਰਨਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋ ਵੇਲੇ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਰਖਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਹਨ। ਅਸਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਉੱਚੀ ਤਾਲੀਮ ਦੁਆਕੇ, ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਸੰਗੀਤ ਸਭਾਵਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਦਰਸਾਈ ਹੈ ਦਰਜਨਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਗਾਇਨ ਵਾਦਨ ਦਾ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਢੰਗ ਸਿਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਿਖ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਹੜੇ ਕਛਹਿਰੇ-ਬੁਨਾਇਣਾਂ ਪਾਕੇ, ਸਿਰ ਤੇ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾ ਕੇ, ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਬਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨ ਛਕ ਕੇ ਭਜਨਬਾਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਜੇ ਇਹ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਾਕੀ ਦੇ ਉੱਦਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਵੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਮੈਂ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੁਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਕੀ ਖੇਡੋ, ਜਮ ਜਮ ਖੇਡੋ, ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰੋ ਜਿੱਤੋ ਜਾਂ ਹਾਰੋ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀ ਪਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਸਿਖੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹਾਕੀ ਤਾਂ ਹੀ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਜੇ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰਦੇ ਹੋਵੋ ਤਾਂ ! ਪਹਿਲਾ ਸਿੱਖੀ, ਦੋ ਨੰਬਰ ਤੇ ਖੇਡ ਹੋਵੇ।

ਡਾ. ਨੇਕੀ ਗਦਗਦ ਹੋਇਆ ਬੋਲਿਆ : ਇਹ ਤੁਸੀ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਹਰ ਕੋਈ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਦੇ ਇਸਤਰਾਂ ਕੀਤਾ ਨਹੀ, ਪਰ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਰੁਕ ਗਏ। ਤਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ।

ਰਾਮਗੜੀਆ ਹਾਲ ਵਿਚ

5 ਵਜੇ ਤਾਂ ਰਾਮਗੜੀਆ ਹਾਲ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਾਲ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਮੇ ਸਿਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਏਥੇ ਦੋ ਉਚੇ ਮੰਚ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਰਾਗੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਗਿਆਨੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੈਰੋਬੀ ਪਾਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਕ ਆਡੀਓ ਕੈਸੇਟ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਟੀਰੀਓ ਵਿਚ ਲਾਕੇ ਸਾਡੇ ਜਥੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ 50-60 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੱਜਣ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਸਮੇ ਸੁਣਿਆ। 6 ਵਜੇ ਤਾਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ

ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋਕੇ ਕੀਰਤਨ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ। ਰਾਗੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਲਿਆ : ਨਾਮੇ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾਰਾਇਣ ਲਾਗੀ। ਕੇਵਲ ਏਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਗਾਇਨ ਬਾਅਦ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ।

ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ

7 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦਾਰਾਸਲਾਮ ਦੇ ਮੁਖੀ, ਅਰਥਾਤ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਹਿਤ ਹੇਠਾਂ ਦਰਾਂ ਮੂਹਰੇ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਮਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ, ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਅਛੋਪਲੇ ਹੀ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਏਥੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼ਬਦ ਸੀ : ਜਨ ਪਰ ਉਪਕਾਰੀ ਆਏ। ਜੀਅ ਦਾਨ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ।

ਥੋ ਥੀਮਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਾਲ, ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ, ਸਾਹਮਣੇ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਖੱਬੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। 18 ਪੁਰਸ਼ 36 ਇਸਤਰੀਆਂ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਥੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਨ। ਇਹੋ ਦਰਸ਼ਕ ਅਤੇ ਸਰੋਤੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਏ, ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਸਣ ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਖਲੇ ਖਲੋਤੇ ਹੀ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਗਏ।

ਸ਼ਬਦ ਸਮਾਪਤੀ ਵੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਹੋ ਗਈ।

ਸੁਆਗਤ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਬਾਰੇ ਕੁਛ ਸ਼ਬਦ ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖੇ, ਉਪਰੰਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮਾਈਕ ਸਾਹਵੇਂ ਆਇਆ। ਉਸ ਕਿਹਾ : ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਦਿਆਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ 'ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ'। ਦਾਸ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਧਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। 'ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ' 'ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ' ਸ਼ਬਦ ਜਾਣਕੇ ਨਹੀ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਸਮਝ ਦਾ ਖੇਤਰ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਸੀ। ਨਹੀ ਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨੈ ਕਰਕੇ ਸੱਦੀਏ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਉਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆ : ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਧਾਰੇ ਹਨ। ਦਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਜੀਉ ਆਇਆਂ ਆਖਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਬੀਤਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਥਾਂ ਥਾਂ ਜਾਕੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਾਸ ਆਪ ਜੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੰਮ ਇਹਨਾ ਆਰੰਭੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਨ। ਹੁਣ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਭ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕਰਨ।

ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਣਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ : ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਆਖਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਮੈਨੂੰ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਬਣਾਉਣ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਖਾਲਸਾ ਟ੍ਰੈਕਟ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਛਾਪੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ ਦੇ ਪੰਨਾ 200 ਉਤੇ ਇੰਜ ਲਿਖੀ ਹੈ : ਸਤਿਗੁਰੂ। ਸੱਚਾ ਗੁਰੂ, ਸ੍ਰੇਸਟ ਗੁਰੂ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਜਿਸਦਾ ਸਰੂਪ ਸੱਤਿਯ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਨ, ਬਚ, ਕ੍ਰਮ ਸਭ ਸੱਤਿਯ ਹੈ। ਯਥਾ, "ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਾਚੀ ਸਿਖ ਸੁਣਾਈ।"

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸੱਤਿਯ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੇਵ ਲੂਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਉਸ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ : 'ਕਰਹੁ ਰਸੋਈ ਸੰਤ ਜੀ ਭੋਜਨ ਅਚਹੁ ਬਣਾਇ'। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਸਰਤ ਲਗਾਈ : "ਪ੍ਰਥਮ ਤਜਹੁ ਆਮਿਖ ਕਉ ਖਾਨਾ। ਬਹੁਰਿ ਕਰੋ ਭੋਜਨ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ।" ਜੇ ਅਸੀ ਇਕੋ ਗੱਲ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈਏ ਕਿ ਅਸੀ ਤਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਖਾਣਾ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜੇ ਓਥੇ ਮਾਸ ਨ ਖਾਧਾ ਜਾਇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਹੀ ਸਾਤਵਿਕਤਾ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਪਰਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ ਕੇਵਲ ਸਾਡੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਨਹੀ, ਸਗੋ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹਨ, ਧਾਰਨ ਕਰਨੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪਾਠ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਗਰਭ ਨ ਵਸੈ। ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਦੂਖਿ ਜਮੁ ਨਸੈ। ਇਹਨਾਂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਿਆਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀ ਬਣਦੀ। ਇਹ ਤੁਕਾਂ ਨ ਨਾਮ ਹਨ, ਨ ਸਿਮਰਨ। ਇਹ ਤੁਕਾਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਮਾਰਗ ਦਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਨਜ਼ਲ ਨਾਮ ਹੈ। ਜੇ ਅਸਾਂ ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਈਨ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪਾਠ ਨਹੀ, ਓਧਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਸੜਕ ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦੀਆ ਗੁਰਿ ਪਰ ਉਪਕਾਰੀ
ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ।

ਗੁਰੂ ਦੀ ਇਹ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੈ

ਅਸੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ, ਰੇਲਾਂ, ਸਿਨਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕੱਠੇ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਓਥੇ ਜੁੜਨ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ? ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਲਏ ਹੋਏ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜੇ ਇਕਤੱਰ ਹੋਕੇ, ਬੈਠ ਕੇ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਇਸ ਜਿਹਾ ਹੋਰ ਕੁਛ ਨਹੀ। ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਰੋ, ਕਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ?

ਜੋ ਸਹਿ ਕੰਠ ਨ ਲਗੀਆ
ਜਲਨਿ ਸਿ ਬਾਹੁੜੀਆਂ।

ਤੁਸੀ ਕਿੰਨੀਆਂ ਔਖਿਆਈਆਂ ਨਾਲ ਪਰਮਿਟ ਲੈਕੇ ਏਥੇ ਆਏ ਹੋ, ਕਮਾਈਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਜੇ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕੁਛ ਨ ਕੁਛ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੀ ਕਰ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹੋ।

ਮੇਰਾ ਡਰਾਈਵਰ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ, ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਊਆਂ ਚਾਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਧੂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਕਦੇ ਤੈਨੂੰ ਦਰਸਨ ਹੋਏ ਹਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ? ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ

ਵੇਖ ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਪੁਛ ਲਿਆ : ਸੰਤ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਸੰਤ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਆਖਿਆ : ਕਿਉਂ ਨਹੀ, ਤੂੰ ਸਮਾਧੀ ਲਾਕੇ ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਭਜਨ ਕਰਿਆ ਕਰ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣਗੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋਇਆਂ ਅਜੇ ਦੋ ਮਿੰਟ ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਇਕਾਗਰ ਚਿਤ ਹੋਕੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। "ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਚਾਨਣ" ਹੈ। ਇਸ ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀਏ।

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਬੜੇ ਮਿਲਾਪੜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਏਥੇ ਬੁਲਾਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਫੇਰ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਇਕ ਘੰਟਾ ਹਰ ਕੋਈ ਭਜਨ ਕਰਿਆ ਕਰੇ, ਜੋ ਵੀ ਏਥੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਨਾਮ ਹੀ ਸਰਬੋਤਮ ਵਸਤੂ ਹੈ।

ਹੁੰਦੇ-ਹੁੰਦੇ ਏਥੇ 350 ਨਰ ਨਾਰ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਕੇ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ।

ਉਪ੍ਰੰਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਦਸਤਾਰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ 100 ਸ਼ਲਿੰਗ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। 100/ ਸ਼ਲਿੰਗ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਇੰਜ ਹੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਨੇ ਵੀ 100-100 ਸ਼ਲਿੰਗ ਭੇਟਾ ਧਰੀ।

ਦਸਤਾਰ ਭੇਟ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿਤਾ : ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲਾ ਸਮਾ ਭੁਗਤਾਣਗੇ। ਦੂਜੀ ਸੰਗਤ ਏਥੇ ਹੀ ਬੈਠ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕੇ।

ਏਧਰ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਹਾਲ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਗਾਧਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ 7.30 ਤਕ ਹੌਲੇ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਸਜਣਾ ਸੀ। ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਸ਼ਬਦ ਲਾਇਆ: "ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਹਮ ਤੇ ਬਿਗਰੀ। ਸੀਲ, ਧਰਮ, ਜਪ, ਭਗਤਿ ਨ ਕੀਨੀ, ਹਉ ਅਭਿਮਾਨੁ ਟੇਢਿ ਪਗਰੀ।" 8.30 ਤਕ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ ਕੇ 'ਸਤਿਗੁਰੂ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਹਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਸੰਗਤ ਭਰਪੂਰ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਮੁਖ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਜੋ ਕੁਝ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਸੁਣਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਓਸੇ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਸਰੋਤੇ ਵੀ ਸਨ।

9.30 ਵਜੇ ਰਾਤ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਵੰਗਾਰਿਆ: ਹੈ ਕੋਈ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਫਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ? ਉਠਕੇ 6 ਸਰੀਰਾਂ ਨੇ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਤਿਆਗਣ ਦੀ ਸਹੁੰ ਪਾਕੇ ਭਜਨ ਪੁਛਿਆ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ :

1. ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰਾਂ ਖਾਸ ਵਾਲੇ
2 ਸ੍ਰੀ ਵੇਦ ਪਰਕਾਸ਼ ਮਹਿਤਾ ਪੋ. ਬਕਸ ਨੰ : 1047, ਦਾਰਾਸਲਾਮ

3. ਸ੍ਰ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੋ. ਬਕਸ ਨੰ. 465, ਦਾਰਾਸਲਾਮ
4. ਸ੍ਰ. ਮੇਤਾ ਸਿੰਘ ਪੋ. ਬਕਸ ਨੰ. 498, ਤਿਉਂਗਾ
   (ਲੁਹਾਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੁਰਾ) ਪੋ. ਬਕਸ ਨੰ. 23212, ਦਾਰਾਸਲਾਮ
5 ਸ੍ਰ. ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ (ਸ਼ੰਕਰ) ਪੋ. ਬਾਕਸ ਨੰ. 62, ਅਰਿੰਗਾ
6. ਸ੍ਰ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੈਂਹਬੀ (ਮੁਠੱਡਾ ਕਲਾਂ) ਪੋ. ਬਾਕਸ ਨੰ. 1839, ਦਾਰਾਸਲਾਮ

2 ਮਾਰਚ 1983, ਬੁੱਧਵਾਰ
ਦਾਰਾਸਲਾਮ (ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ)

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਵਿਧੀਵਤ ਕੀਰਤਨ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਹਾਲ ਵਿਖੇ। 7.30 ਵਜੇ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਇ ਦੇ ਘਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ। ਪਰਵਾਰ ਵਲੋਂ ਮਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਭਜਨ ਪੁੱਛਣਾ। ਪੂਰਬਾ ਜੀ ਨੇ ਰਾਇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਭਜਨ ਦੱਸਿਆ।

8.30 ਵਜੇ ਸਮੁੰਦਰ ਕਿਨਾਰੇ ਸਿਲਵਰ ਲੈਂਡ ਪਲੇਸ ਕਨਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਵਿਖੇ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ।

ਘੜੀ ਦੇ ਘੁੱਥੇ

ਮੈ ਅੱਜ ਉਸ ਗੱਡੀ ਤੇ ਸਵਾਰ ਸਾਂ ਜਿਹੜੀ ਸੰਤ ਪੂਰਬੇ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦਿਆਂ ਲੇਟ ਹੋ ਗਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਬੜੀ ਵਾਹ ਲਾਈ। ਪਰ ਘੜੀ ਦਾ ਘੁੱਥਾ ਸੌ ਕੋਹ ਤੇ ਜਾ ਪੈਂਦਾ ਏ, ਉਹੋ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸ੍ਰ. ਅਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਦਾਰਾਸਲਾਮ ਦੀ ਗਲੀ ਗਲੀ ਦਾ ਭੇਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੋਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਘਰੀ ਚਰਨ ਪਾਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਸੀ ਸ. ਮੇਤਾ ਸਿੰਘ ਠੇਠੀ ਕੇ ਘਰ ਆਣ ਖਲੋਤੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਜੇ ਇਸ ਘਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣੇ ਸਨ। ਅਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੱਡੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਦੌੜਾਈ। ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਾਣੀ ਲੇਟ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਬੀਚ ਤੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰਨ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਤੇ ਅਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਸ੍ਰ. ਮੇਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਲੈਣ ਆ ਗਿਆ।

ਦਰਸ਼ਨ ਪਰਸ ਸਹਿਜ ਸੁਖ ਪਾਇਆ

ਜਦੋਂ ਅਸੀ ਸਾਗਰ ਕੰਢੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ 10 ਵਜ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਏਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਲੋਰ੍ਹੇ ਦਾਰ ਚਮਕਦੀ ਧੁਪ ਸਮੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦਾ ਜਥਾ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਕੋਲੋਂ ਡਰ ਨਹੀ ਆਉਂਦਾ। ਮੈ ਵੇਖਿਆ ਦੂਰ ਗਹਿਰੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰੇਡੇ ਵਿਚਰਦੇ ਪਏ ਹਨ। 10.30 ਹੋਏ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵਲ ਰੁਖ ਹੋਇਆ।

ਆਪ ਦੇ ਸਾਗਰੋਂ ਪਰਤਨ ਨੂੰ ਮੈ ਫੋਟੋ ਉਤਾਰ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ। ਇਹੋ ਜਗਾਹ ਪਟੇਲ ਹਾਊਸ ਸੀ। ਜਿਹੜੀ ਕਿਸੇ ਮਾਲਦਾਰ ਆਦਮੀ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਕੰਢੇ ਉਸਾਰੀ ਹੋਈ

ਤੇ ਦੁਆਲੇ ਰੁਖ ਲਗਾ ਕੇ ਬਹਾਰ ਲਿਆਂਦੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਖੂਹੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੋ ਸੁੱਚੇ ਜਲ ਨਾਲ ਸਾਗਰ ਸਨਾਨ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੋਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਤਾਬਿਆ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨੇ। ਅਸੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਆਏ ਹੋਏ ਅਤੇ ਏਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਗਰ ਕੰਢੇ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਛਪਰੀਆਂ ਦੀ ਓਟ ਹੇਠ ਸਾਗਰ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਾਗਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਲ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰ ਨਿਹਾਰ ਆਨੰਦ ਲੁਟਦੇ ਰਹੇ।

11 ਵਜੇ ਤਕ ਸ੍ਰ. ਮਠਾਰੂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅੰਨ ਜਲ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਆਰਾਮ ਦਾ ਸਮਾ ਸੀ।

ਹਾਲ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦਾ

ਮੈਂ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਅਰੂਸ਼ਾ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਬੁਧ ਰਾਮ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਦਾ ਸਮਾ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਬੁਧ ਰਾਮ ਜੀ ਨੂੰ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੁਖ ਦੁਖ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪੈਟਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਬਲਿਕ ਹਿਤ ਚਾਂਹਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਪਬਲਿਕ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਾਥ ਠੀਕ ਤਰਾਂ ਨਹੀ ਦਿੰਦੀ। ਏਥੇ ਪੈਸੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉੱਨੀ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀ, ਪਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਲੋਕ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 5000 ਤੋਂ ਲੈਕੇ 15000 ਸ਼ਲਿੰਗ ਇਕਤਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਾੜਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਦਾਰਾਸਲਾਮ ਅਤੇ ਅਰੂਸ਼ਾ ਦਾ ਫਾਸਲਾ 450 ਮੀਲਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਚੀਜਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਦੂਣੇ ਦੂਣੀ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਰਾ ਅਰੂਸ਼ਾ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗ਼ੈਰਸਰਕਾਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਤਾਲਿਆ ਕਰੋ :

	ਵਸਤੂ	*ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲ*	*ਗ਼ੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲ*
1.	ਕਣਕ 10 ਕਿਲੋ ਗ੍ਰਾਮ	400 ਸ਼ਲਿੰਗ	400 ਸ਼ਲਿੰਗ
2.	ਦੇਸੀ ਘਿਉ 1 ਕਿਲੋ	225 ਸ਼ਲਿੰਗ	225 ਸ਼ਲਿੰਗ
3.	ਤੇਲ ਥਨੋਲਾ 1 ਕਿਲੋ	45 ਸ਼ਲਿੰਗ	100 ਸ਼ਲਿੰਗ
4.	ਚਾਹ ਪੱਤੀ 1 ਕਿਲੋ	33 ਸ਼ਲਿੰਗ	33 ਸ਼ਲਿੰਗ
5.	ਮੱਖਣ 1 ਕਿਲੋ	170 ਸ਼ਲਿੰਗ	170 ਸ਼ਲਿੰਗ
6.	ਚੀਨੀ 1 ਕਿਲੋ	12 ਸ਼ਲਿੰਗ	40 ਤੋਂ 60 ਸ਼ਲਿੰਗ
7.	ਦਾਲਾਂ ਸਾਬਤ 1 ਕਿਲੋ	5 ਤੋਂ 10 ਸ਼ਲਿੰਗ	5 ਤੋਂ 10 ਸ਼ਲਿੰਗ
8.	ਮੋਠ ਸਾਬਤ 1 ਕਿਲੋ	30 ਸ਼ਲਿੰਗ	30 ਸ਼ਲਿੰਗ
9.	ਕਪੜੇ ਧੋਣ ਵਾਲਾ ਸਾਬਣ 1 ਕਿਲੋ	16 ਸ਼ਲਿੰਗ	60 ਸ਼ਲਿੰਗ

10. ਨਹਾਣ ਵਾਲਾ ਸਾਬਣ		
1 ਟਿੱਕੀ	5 ਜਾਂ 6 ਸ਼ਲਿੰਗ	
ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੋਪ	12 ਸ਼ਲਿੰਗ	60 ਸ਼ਲਿੰਗ

ਨੋਟ : ਸਰਕਾਰੀ ਰੇਟ ਇਕ ਸ਼ਲਿੰਗ ਬਰਾਬਰ ਭਾਰਤੀ ਰੁਪਏ ਦੇ

ਕੁਛ ਹੋਰ ਰੇਟ

1.	ਚਾਹ ਦਾ ਇੱਕ ਕੱਪ	2.50 ਸ਼ਲਿੰਗ	
2.	ਬ੍ਰੈੱਡ	7 ਤੋਂ 10 ਸ਼ਲਿੰਗ	
3.	ਚਾਵਲ ਕਿਲੋ	7 ਸ਼ਲਿੰਗ	20 ਸ਼ਲਿੰਗ
4.	ਦੁੱਧ 1 ਲਿਟਰ	6 ਸ਼ਲਿੰਗ	10 ਸ਼ਲਿੰਗ
5.	ਸੋਨਾ ਇਕ ਤੋਲਾ	13000 ਸ਼ਲਿੰਗ	
6.	ਜ਼ੀਰਾ	1 ਕਿਲੋ	100 ਸ਼ਲਿੰਗ
7.	ਧਨੀਆ 5 ਕਿਲੋ	5 ਸ਼ਲਿੰਗ	
8.	ਕਾਲੀ ਮਰਚ 1 ਕਿਲੋ	500 ਸ਼ਲਿੰਗ	
9.	ਲੌਂਗ 1 ਕਿਲੋ	300 ਸ਼ਲਿੰਗ	
10.	ਛੋਟੀ ਇਲਾਇਚੀ 1 ਕਿਲੋ	150 ਸ਼ਲਿੰਗ	

ਨਾਇਰੇਰੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1971 ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਕਾਨ ਅਤੇ ਫ਼ੈਕਟਰੀਆਂ ਨੈਸ਼ਨਲਾਈਜ਼ ਕਰ ਦਿਤੇ ਸਨ। ਸੰਨ 1972 ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮਕਾਨਾਂ ਦਾ ਕਰਾਇਆ ਨਹੀ ਲਿਆ ਜਾਇਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਲਿਕੀ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੰਨ 73-74 ਵਿਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅਜੇ ਵੀ 838 ਸ਼ਲਿੰਗ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਾਇਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹਨ।

ਇਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਨਾਇਰੇਰੇ ਦੇ ਰਾਜਮੁਖੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਏਸ਼ੀਅਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ।

ਸ੍ਰੀ ਬੁਧਰਾਮ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਨ ਅਤੇ ਵਾਕਿਆਤ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਵਡੇ ਪਰਵਾਰ ਅਤੇ ਪੋਤਰੇ ਪੋਤਰੀਆਂ ਦੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਂਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਨ ਸਾਲ ਲਏ, ਜੁ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ (ਈਸਟ ਅਫ਼ਰੀਕਾ) ਦੇ ਤਿੰਨ ਦੌਰੇ ਕੀਤੇ ਜੁ ਕੇਵਲ ਅਰੁਸ਼ਾ ਅਤੇ ਮੋਸ਼ੀ ਤਕ ਹੀ ਰਹੇ। ਇਹ ਦੌਰੇ 1953, 1956 ਤੋਂ 1958 ਈ: ਵਿਚ ਹੋਏ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਵਿਚ 6 ਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ, ਪਰ ਇਹ ਦੌਰੇ ਕੀਨੀਆ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਸੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਾਗਰ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ ਤਕ ਜਾਂਦੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਵੀ ਲਾਏ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਵਿਚ 1962, 1964, 1967, 1980, 1981, ਅਤੇ 1983 ਵਿਚ ਪਦਾਰਪਣ ਹੋਇਆ।

ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਪੱਤਰ

ਦੁਪਹਿਰੇ 12 ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਸਭਾ ਕਿਸੂਟੂ ਸਟਰੀਟ ਦਾਰਾਸਲਾਮ ਵਲੋਂ ਐਸ.ਜੇ. ਮਨਬਡ ਆਨਰੇਰੀ ਸੈਕ੍ਰੇਟਰੀ ਨੇ ਅਤਿਅੰਤ ਸ਼ਰਧਾ ਪੂਰਵਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰੇਜ਼ੀਡੈਂਟ P.O. Box No. 2200 ਦਾਰਾਸਲਾਮ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਲਿਖਕੇ ਕਿ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ 28.2.83 ਤੋਂ 4.3.83 ਦਾਰਾਸਲਾਮ ਦੌਰੇ ਵਿਖੇ ਅਤਿਅੰਤ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਸਮੇ ਸ੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਾਰਾਇਣ ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਤਲਬਗਾਰ ਹਨ।

ਇਸ ਪੱਤਰ ਤੇ 26 ਫਰਵਰੀ 1983 ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 2.25 ਵਜੇ ਸ. ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਦੇ ਘਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਸ੍ਰ. ਜੀ ਦੇ ਵਡੇ ਭਾਈ ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾ ਇਸ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸੁਭ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਸ. ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੈ :

ਸ੍ਰ. ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ
ਸੰਤਾਨ : ਲੜਕੀ, ਬੀਬੀ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ
ਲੜਕਾ, ਸ੍ਰ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (26)
ਨੂੰਹ, ਬੀਬੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਲੜਕਾ, ਸ੍ਰ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (25)
ਸ੍ਰ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (21)
ਲੜਕੀ, ਬੀਬੀ ਸ਼ਰਨਪਾਲ ਕੌਰ (23)

ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ

4.00 ਵਜੇ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਡੇਰੇ ਵਾਲੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਜੇਹੀ ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਜੁੜ ਗਈ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰੀਆ ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਦਿਲਰੁਬਾ ਦੀਆਂ ਤਰਬਾਂ ਸੁਰ ਕਰਵਾਈਆਂ, ਤਬਲੇ ਦੀ ਥਾਪ ਲਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਨੂੰ ਅਗੇ ਬਹਾ ਲਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲੇ ਵਾਲਾ ਦਿਲਰੁਬਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਘੁੱਲਾ ਅਤੇ ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ 4.50 ਤਕ ਤਰਬਕਾਰੀ-ਸੁਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗਤਕਾਰੀ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਅਰਾਧਨਾ ਹੋ ਗਈ। ਹੋਰ ਸਰੋਤੇ ਸਨ : ਸ੍ਰ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉੱਭੀ, ਸ੍ਰ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ, ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਗਾਧਰੀ, ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨਗਰ, ਸ੍ਰ. ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਠੇਠੀ, ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਠੇਠੀ, ਸ੍ਰ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਢੁਲਕਈਆ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ ਆਦਿ।

ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਪਾਲਰੇ

ਤਨਜਾਨੀਆ ਦੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੜਾ ਪਿਆਰਾ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲਰੇ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸਾਲੀ ਬੇਟਾ ਬੜੀ ਮਿਲਾਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ ਲੜੀ ਜਿਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨਾਂਮਹਾਨ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅਤੇ ਸਖਸੀਅਤ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸਦੇ ਸ੍ਰ. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ ਨਾਲ ਦਾਮਾਦ ਸੰਬੰਧ ਵੀ ਹਨ। ਅੱਗੋਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਏਨਾ ਰੰਗ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਤਾ ਨੇ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਸਿਦਕੀ ਅਤੇ ਸਰਧਾਲੂ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਹੁਣ ਹੀ ਰੂਪਵਾਨ ਹੋਏ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਜੁ ਪਾਂਬਰਾਂ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਵੀ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਨੇੜਤਾ ਨੇ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸਾਕਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਕਰਵਾਏ ਹੀ ਹਨ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਵਿਵਹਾਰਕ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉੱਨਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਸੁਣੀ ਹੈ, ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਸਭ ਦੁਨੀਆਂ ਹੋਰ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਵੱਡਾ ਸਾਲਾ ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਛੋਟਾ ਸ੍ਰ. ਅਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਜਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਭਣੇ ਖੇਡ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰ. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਹੈ : ਅਜਿੰਦਰ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਨਰਿੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਨਿਸ਼ੰਗ, ਉਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਡਰਦਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਹੋ, ਸੰਗਣ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ, ਕੋਲ ਆਉਣ। ਕੋਈ ਰੜਕ ਫੜਕ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਅਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਹੀ ਨਾ ਖਲੋਤਾ ਰਹੇ, ਕੁਝ ਅਗੇ ਵਧੇ।

ਗਿਆਨੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੈਰੋਬੀ

ਗਿਆਨੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੈਰੋਬੀ, ਮਧਰਾ ਕੱਦ, ਲੰਮਾ ਚਿੱਟਾ ਦਾਹੜਾ, ਬੜੀ ਕੋਮਲ ਜੇਹੀ ਜਿੰਦ ਹੈ। ਇਹ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਦੌਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੱਜਣ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਸਮੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਣ ਕਲਾ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਜ ਦੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ : ਸਾਂਤਰੀ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਗੁਰ ਪਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਖੇਡ।

ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਬਾਰ ਬਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਤੇ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਕੇਵਲ ਸੇਵਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਕੇ ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ। ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ ਦੀ

ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਚੰਨਣ ਕੋਰ ਦੀ ਜੋੜੀ। ਇਹ ਜੋੜੀ ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਚ ਤਾ ਸੇਵਾ ਹਿਤ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਅ ਨਹੀ। -ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸ਼ੌਕ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਹੇਠ ਹਨ। ਇਹ ਜੋੜੀ ਜਿਸ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਓਸੇ ਨਾਲ ਘੁਲਮਿਲ ਕੇ, ਜੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਿਆਂ ਏਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਆਪ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ, ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਵਕ ਕਰਵਾਣੀ, ਦੁਹਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਹੈ।

ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਦਾਰਾਸਲਾਮ ਬਾਰੇ

ਦਾਰਾਸਲਾਮ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਦਾਰ-ਐਸ-ਸਲਾਮ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਈਸਟ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਦੇਸ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰ ਕਿਨਾਰੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹਰਿਆਲੀ ਵੀ ਜੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਲੰਮੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਚੋੜਾਈ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੋਟਰ ਕਾਰਾਂ ਵੀ ਆਮ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਦੇਸ ਵਿਚ ਨਹੀ ਬਣਦੀਆਂ। ਜਾਪਾਨੀ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਅਧਿਕਤਾ ਹੈ। ਅੱਜਕੱਲ ਏਥੇ ਕਾਰ ਦੀ ਕੀਮਤ 4,00,000 ਸ਼ਲਿੰਗ ਹੈ। ਏਥੋਂ ਦਾ ਸ਼ਲਿੰਗ ਗ਼ੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਸਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ 1000 ਸ਼ਲਿੰਗ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਰੁਪੈਆ 300/- ਬਣਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ 3-4 ਛਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਆਮ ਹਨ। ਦੁਪਹਿਰੇ ਗਰਮੀ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਪੈਂਟ ਬੁਸ਼ਰਟ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ। ਸਲੀਕੇ ਵਾਲੇ ਤੇ ਪੁਰ ਅਦਬ ਹਨ। ਜੰਗਲੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਗਿਲਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹਾ ਫਰਾਕ ਤੇ ਤੇੜ ਲੁੰਗੀ ਪਹਿਨਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਚਹਿਲ ਪਹਿਲ ਹੈ।

ਰਾਮਗੜੀਆ ਹਾਲ ਵਿਚ

5.30 ਵਜੇ ਰਾਮਗੜੀਆ ਸਭਾ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਮੰਚ ਉਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਸਮੇਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਨ ਲਈ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਚਕੋਰ ਅਖੀਆਂ ਅਰਪਿਤ ਭਾਵ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਮੁਖ ਵਲ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਖ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਵਕ ਨਮਸਕਾਰ ਯੋਗ ਮਾਇਆ ਕਢਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਫਿਰ ਉਪਲਬਧ ਸਥਾਨ ਤੇ ਬੈਠੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਸਨਾ ਦੁਆਰਾ ਚੋ ਅਖਰੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੇਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖ ਨਿਹਾਲ ਹੋਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਵਣਾਂ ਰਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ : ਉਪਦੇਸਿ ਜੁ ਦਿਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁ ਸੁਣਿਆ ਸਿਖੀ ਕੰਨੇ।

ਇਸ ਅਨੰਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 6.30 ਤਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ : ਪ੍ਰਾਣੀ ਕਉ ਹਰਿ ਜਸੁ ਮਨਿ ਨਹੀ ਆਵੈ। ਗਉੜੀ ਰਾਗ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਰੀਵਿਆਂ ਵੀ ਗਉੜੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਬਣਾਣ ਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਹਿਯੋਗ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਹੈ।

ਕੀਰਤਨ ਦੌਰਾਨ ਮੈ ਇਕ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਹੋਰ ਕਰ ਲਵਾਂ।

ਅਰੂਸ਼ਾ ਦੇ ਸਿਖ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਸ੍ਰੀ ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ ਹਨ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਅੱਜ ਇਕ ਹੋਲਾ ਕਰਵਾਣ ਲਈ ਮਨ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਸਮੁਚੇ ਖਰਚ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਕਦੇ, ਨਿਕਟ ਭਵਿਖ ਵਿਚ, ਹੋਲੇ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮੋਸੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ-ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇ ਸਹਿਰ ਮੋਸੀ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਰਦਾਸ ਪਰਵਾਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਤਾਹੀਏ ਕੱਲ ਰਾਤ ਦੀ ਥਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਬੁਕ ਕਰਵਾ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਸਮਾ ਅਸਲੋਂ ਅਲਪ ਹੈ, ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਬਹੁਤ ਹਨ। 7 ਵਜਦਿਆਂ ਹੀ ਪੂਰਥੇ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਹਾਲ ਦੇ ਹੇਠ ਗੱਡੀਆਂ ਸਟਾਰਟ ਹੋਈਆਂ ਖਲੋਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਕਾਹਲੇ ਕਦਮੀ ਉਤਰਨ, ਲਗੇ।

ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਸੁਆਗਤ

ਸ੍ਰੀ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਆਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਪਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਪਿਛੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਲਗ ਤੁਰੀਆਂ। ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵੜਦਿਆਂ ਹੀ ਬਤੀਆਂ ਰੌਣਕਾਂ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਵੇਸ਼ ਭੂਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਪੁਰਸ਼ ਬੈਠੇ ਸਨ। 500 ਕੁ ਸੌ ਤਾਂ ਹੋਣਗੇ ਹੀ। ਸ਼ਾਮਿਆਨੇ ਹੇਠ ਰਾਮ ਭਗਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਜਿਥੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਲੋਂ ਰੰਗ ਬਰੰਗਾ ਸੀ, ਓਥੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਾਰਤੀਅਤਾ ਦੀ ਸਮਝ, ਸਭਿਅਤਾ, ਅਤੇ ਗਰਵ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆ ਉਤੇ ਜਲਉ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਤੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਉਠਕੇ ਆਦਰ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਜੈ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਉਚੇ ਹੋਏ। ਅੰਦਰ ਮੁਖ ਦੁਆਰ ਪਾਸ ਚੌਂਕੀ ਵਿਛਾਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬੈਠਾਇਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਮੰਦਰ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਰਮਰੀ ਬੁਤ ਵਾਲਾ ਭਗਵਾਨ, ਹੁਣ ਸਾਹਮਣੇ ਆਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਸਭਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਗਲੇ ਵਿਚ ਹਾਰ ਪਹਿਨਾਅ ਪਹਿਨਾਅ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਮਤਨ ਭਾਈ ਇਹਨਾਂ ਚੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਨ। ਮਤਨ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਮਾਈਕ ਲੈਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਵਿਚ ਚੰਦ ਸ਼ਬਦ ਆਖੇ। ਇਹਨਾਂ ਆਨੰਦ ਵਿਚ ਝੂਮਦਿਆਂ ਆਖਿਆ : ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਖ ਜਗਤ ਦੇ ਸਰਵੋਪਰ ਮਹਾ ਪੁਰਸ਼ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਮੁਚਾ ਸਮਾਜ ਹੀ ਪਰਮ ਵੈਸ਼ਨਵ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਸੋਭਾਗ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਥੁੜੋਂ ਦੇ ਸਮੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਤਾਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ। ਅਤੇ

ਫਿਰ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਦੇ ਨਾਹਰਿਆਂ ਨਾਲ ਆਕਾਸ਼ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਸ਼ੋਭਾ ਸਾਗਰ ਹਨ ਹੀ, ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾਣ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ, ਨਮਸਕਾਰਾਂ, ਭੇਟਾਵਾਂ ਧਰ ਧਰ ਮੱਥੇ ਟਿਕਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਏਥੇ ਮੰਦਰ ਦੁਆਰ ਤੇ ਵਿਛੀ ਹੋਈ ਚੌਂਕੀ ਉਪਰ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਖਿਆਤ ਭਗਵਾਨ ਹੀ ਤਾਂ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖ ਕੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ :

- ਪਰਮ ਆਦਰਣੀਅ ਰਾਮਾਇਣ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਗਣ ਅਤੇ ਸੱਜਨੋ ! ਮੈ ਆਪ ਲੋਗੋਂ ਕੋ ਯਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹਤਾ ਹੂੰ ਕਿ ਸਿਖੋ ਕਾ ਰਾਮ ਜੀ ਸੇ ਕਿਆ ਸੰਬੰਧ ਹੈ। ਭੱਟੋਂ ਨੇ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਇਸ ਕੋ ਲਿਖਾ ਹੈ :

ਸਤਿਜੁਗਿ ਤੈ ਮਾਣਿਓ ਛਲਿਓ ਬਲਿ ਬਾਵਨ ਭਾਇਓ।
ਤ੍ਰੇਤੈ ਤੈ ਮਾਣਿਓ ਰਾਮੁ ਰਘੁਵੰਸੁ ਕਹਾਇਓ।
ਦੁਆਪੁਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਮੁਰਾਰਿ ਕੰਸੁ ਕਿਰਤਾਰਥੁ ਕੀਓ।
ਉਗ੍ਰਸੈਣ ਕਉ ਰਾਜੁ ਅਭੈ ਭਗਤਹ ਜਨ ਦੀਓ।
ਕਲਿਜੁਗਿ ਪ੍ਰਮਾਣੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦੁ ਅਮਰੁ ਕਹਾਇਓ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਜੁ ਅਬਿਚਲੁ ਅਟਲੁ ਆਦਿ ਪੁਰਖਿ ਫੁਰਮਾਇਓ।

ਭੱਟੋਂ ਨੇ ਯੁਗੋਂ ਕਾ ਚਰਿੱਤਰ ਵਰਣਨ ਕਰਤੇ ਹੂਏ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਕੋ ਤ੍ਰੇਤੇ ਕਾ ਅਵਤਾਰ ਮਾਨਾ ਹੈ। ਇਧਰ ਤਿਲਕ ਔਰ ਜੰਞੂ ਕੀ ਰਖਿਆ ਕੇ ਹੇਤੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੌਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਔਰ ਪਰਿਵਾਰ ਤਕ ਬਲੀਦਾਨ ਕਰ ਦੀਆ। ਉਸੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਨੇ ਰਾਮ ਜੀ ਕੇ ਸੰਬੰਧ ਮੇਂ ਲਿਖਾ ਹੈ :

ਸੰਗਿ ਸਖਾ ਸਭ ਤਜਿ ਗਏ ਕੋਊ ਨ ਨਿਬਹਿਓ ਸਾਥ।
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਇਹ ਜਗਤ ਮੈ ਟੇਕੁ ਏਕ ਰਘੁਨਾਥ।

ਹਮੇਂ ਔਰ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀ ਆਵਸ਼ਿਅਕਤਾ ਨਹੀ। ਯਹਿ ਸਲੋਕ ਹੀ ਬਤਲਾਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂਓਂ ਔਰ ਸਿੱਖੋਂ ਕਾ ਪਰਸਪਰ ਸੰਬੰਧ ਕਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ 'ਉਗ੍ਰਦੰਤੀ' ਮੇਂ ਲਿਖਾ ਹੈ :

ਸਕਲ ਜਗਤ ਮੈ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਗਾਜੈ।
ਜਗੈ ਧਰਮ ਹਿੰਦੁਕ ਤੁਰਕ ਦੁੰਦ ਭਾਜੈ।

ਸਾਹਿਬ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕੀ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਕੋ ਤੋ ਕਿਸੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀ। ਅਬ ਸਿਖ ਧਰਮ ਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਕੇ ਰਚਿਅਤਾ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕੋ ਲੋ। ਉਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਔਰ ਸਿੱਖੋਂ ਕੇ ਸੰਬੰਧ ਮੇਂ ਐਸੇ ਲਿਖਾ ਹੈ :

ਪਾਲਨ ਹੇਤੁ ਸਨਾਤਨ ਨੇਤੈ।
ਹਿਦੂ ਧਰਮ ਰਖਨ ਕੇ ਹੈਤੈ।
ਆਪ ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰੂਪੇ।
ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਜਗ ਮੈ ਸੁਖ ਭੂਪੇ।

(ਸ੍ਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਮੇ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਜੈ ਬੁਲਾਈ।)

ਏਕ ਬਾਤ ਆਪ ਕੋ ਕਹੂੰ। ਹਮ ਮੇ ਸੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਭਗਵਾਨ ਬਨ ਸਕਤਾ ਹੈ। ਭਗਵਾਨ ਬਨਣੇ ਕੇ ਲੀਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਕਾ ਹੀ ਕਥਨ ਹੈ:

ਸੁਖੁ ਦੁਖੁ ਜਿਹ ਪਰਸੈ ਨਹੀ ਲੋਭ ਮੋਹ ਅਭਿਮਾਨੁ।

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਨ ਰੇ ਮਨਾ ਸੋ ਮੂਰਤਿ ਭਗਵਾਨ।

ਆਪ ਸਬ ਲੋਗ ਜੁ ਯਹਾਂ ਪਧਾਰੇ ਹੈਂ। ਬਹੁਤ ਸੁਭਾਗਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਆਕਰ ਭੀ ਅਪਨੀ ਪਰੰਪਰਾ ਕੋ ਕਾਇਮ ਰਖਾ ਹੈ। ਯਹਾਂ ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਜੈਸੇ ਹੀ, ਅਪਨੇ ਅਵਤਾਰੋਂ, ਸੰਤੋਂ, ਮਹਾਪੁਰਸ਼ੋਂ ਕੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਔਰ ਦੂਸਰੇ ਤੀਜ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਤੇ ਹੈਂ।

ਮਤਨ ਭਾਈ ਦੇ ਉਦਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਰੋਤਾਗਣ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ : ਸਵੇਅਮ ਸੁਬਹ ਉਠਾ ਕਰੋ, ਬੱਚੋਂ ਕੋ ਉਠਾਇਆ ਕਰੋ। ਖੁਦ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਉਨ ਕੋ ਨਹਲਾਇਆ ਕਰੋ। ਗੀਤਾ ਔਰ ਰਾਮਾਇਣ ਕਾ ਪਾਠ ਆਪ ਕੀਆ ਕਰੋ ਔਰ ਬੱਚੋਂ ਕੋ ਭੀ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਕਰੋ। ਸ੍ਰਧਾ ਸੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਸੇ। ਬੱਚੋਂ ਕੋ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਸੁਬਹ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕਰ, ਨਹਾ ਕਰ ਬੜੋਂ ਕੇ ਚਰਨ ਛੂਏਂ। ਯਹਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਕਾ ਕ ਖ ਗ ਹੈ।

ਜਬ ਹਮ ਥਾਈਲੈਂਡ, ਜਾਪਾਨ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ੋਂ ਮੇਂ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਤੋ ਵਹਾਂ ਯਹਿ ਦੇਖ ਕਰ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੋਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ ਦੇਸ਼ੋਂ ਕੇ ਲੋਗੋਂ ਨੇ ਹਮਾਰੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਹਮਾਰੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਸੰਭਾਲ ਰਖੀ ਹੈ ਵਹਿ 'ਸ਼ੇਕ ਹੈਂਡ' ਨਹੀ ਕਰਤੇ, ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਕਰਤੇ ਹੈਂ।

ਮੈ ਸਭਾ ਕੇ ਆਯੋਜਕੋਂ, ਪਦਾਧਿਕਾਰੀਓ ਔਰ ਸਬ ਕਾ ਆਭਾਰੀ ਹੂੰ ਔਰ ਸਬ ਲੋਗੋਂ ਕਾ ਧੰਨਿਅਵਾਦ ਕਰਤਾ ਹੂੰ ਕਿ ਇਸ ਆਯੋਜਨ ਕੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹਮੇ ਭੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਕੋ ਯਾਦ ਕਰਨੇ ਨਾ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਆ ਹੈ।

ਸੰਖੇਪ ਤੋਂ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰ ਦੇ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਏਨੇ ਕੁ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਬੀਜਾਰੋਪਣ ਕਰਕੇ ਆਪ ਜੀ ਆਪਣੀ ਸੰਗਤ ਸਮੇਤ ਦੂਜੇ ਬਣੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਪਧਾਰੇ। ਏਥੇ ਵੀ ਮੰਦਰ ਦੁਆਰ, ਭਾਵ ਮੂਰਤੀ ਮੰਦਰ ਦੇ ਕਿਵਾੜਾਂ ਪਾਸ ਕੁਰਸੀ ਰਖ ਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਲੇ ਹਾਰ ਪਹਿਨਾਅ ਕੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਫਿਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ, ਚਰਨੀ ਹਥ ਛੁਹਾ ਹੱਥ ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਨੇਤਰ ਪੁਨੀਤ ਕੀਤੇ।

ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਸ਼ਸ਼ੀ ਕੁੰਜ ਵਿਖੇ

9.00 ਰਾਤ ਤੋਂ ਕੁਛ ਸਮਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਇੰਡੋ ਤਨਜ਼ਾਨੀਅਨ ਕਲਚਰ ਸੈਂਟਰ ਵਲੋਂ ਸ਼ਸ਼ੀ ਕੁੰਜ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ। ਇਸ ਸਭਾ ਦੇ ਮੁਖ ਪਰਾਹੁਣੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭਾ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਉੱਦਮਾਂ ਦੀ ਉਕਸਾਹਟ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਥੋੜੇ ਸਮੇ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤਣਾ ਇਹ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰਪੂਰ ਉੱਦਮ ਸੀ।

ਇਕ ਲੰਮੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਉਤੇ ਹੋਰ ਮੰਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਆਸਣ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਸੀ। ਅੰਦਰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸੀ। ਥੰਤੀਆਂ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਆਯੋਜਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ.ਐਮ. ਸ਼ੁਕਲਾ ਸਨ। ਸ਼ੁਕਲਾ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਰੇ ਦਿਤੀ।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ (ਲੇਖਕ) ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਜਾਰੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੰਗਲਾ ਚਰਣ ਵਜੋ ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ ਤੇ ਸੰਤ ਖਚਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਬੜਾ ਨਿੱਠ ਕੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਰਗੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ 'ਗੁਰ ਸੇਵਉ ਕਰਿ ਨਮਸਕਾਰੁ' ਰਾਗ ਬਸੰਤ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ. 15 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਗਾਇਨ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰਿਹਾ।

ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਾਰ ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੋ ਮੁਖ ਆਈਟਮ ਸੀ। ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਪਤਲੇ ਜਿਹੇ ਦਿਲਰੁਬਾ ਨੂੰ ਮੋਢੇ ਲਾ ਜਦੋਂ ਗਜ਼ ਖਿੱਚਿਆ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਦਰਦਨਾਕ ਸੁਰ ਨਿਕਲੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸਭਾ ਵਾਹ ! ਕੂਕ ਉਠੀ। ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਗ ਯਮਨ ਵਿਚ ਆਲਾਪ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜੋੜ ਝਾਲਾ ਆਦਿ ਵਜਾਕੇ ਸ਼ਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਮੋਹੇ। ਏਧਰ ਬਨਾਰਸ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਪੰ: ਕਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਸਿਖਦੇ ਤਬਲਾ ਵਾਦਕ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮਿਲਾ ਮਿਲਾ, ਤਬਲਾ ਵਜਾ ਕੇ ਸਰੋਤੇ ਮੋਹ ਲਏ।

300 ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉਤੇ ਇਸ ਜੋੜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਤੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਜੋੜੀ ਦੇ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਖੇਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਮੁੜ ਆਇਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਤਾਲੀਆਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸਾਹਤ ਕਰਦੀਆਂ।

ਤੀਜੀ ਆਈਟਮ ਪਿੰਕੀ ਦਾ ਤਬਲਾ ਸੋਲੋ ਵਾਦਨ ਸੀ। 20 ਮਿੰਟ ਤਕ ਵਜਦੇ ਰਹੇ ਤਬਲੇ ਨੇ ਲਗ ਭਗ ਏਨੀ ਵਾਰ ਹੀ ਤਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਣ ਕੇ ਕਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਹੀ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹੋ ਅੰਦਾਜ਼, ਉਹੋ ਮਿਜਾਜ਼ !

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਸੁਹਣੀ ਵਜੰਤ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਏ ਪਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸਨ। ਰਾਤੀ 11 ਵਜੇ ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਵਿਸਰਜਿਤ ਹੋਈ। ਲੋਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਘਰੀ ਪੁੱਜੇ।

ਮੈਨੂੰ ਸਭਾ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ੁਕਲਾ ਦੇ ਸਮਾਪਨ ਸ਼ਬਦ ਯਾਦ ਆਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ਪਰਮ ਪੂਜਿਆ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤਿਤਪਾਵਨ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਸਰਿਤਾ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਅਵਸਰ ਵੀ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆਇਆ ਤੇ ਧਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ

ਰੌਜਵੀਂ ਕ੍ਰਿਤਗਤਾ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਐਸੀ ਇਕਤਰਤਾ ਦਾ ਸਮਾ ਬਣਾਇਆ।

ਉਠਕੇ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਵਖ ਵਖ ਗਰੁਪਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਸਵਰਗ ਦਾ ਸੁਖ ਵਖਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਭਾਰਤ ਏਥੇ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ।

3 ਮਾਰਚ 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਦਾਰਾਸਲਾਮ, ਮੋਸ਼ੀ, ਅਰੂਸ਼ਾ (ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ)

ਅੱਜ ਦਾਰਾਸਲਾਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ। ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਸੁਕੀਰਤਨ। 5.45 ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ। ਅਜ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ੍ਰ. ਮਠਾੜੂ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਸੀ। ਪਰਵੇਸ਼ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਹਵਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਏਥੇ ਵੀ ਇਕ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਰਾਤ ਦੇ ਅਨੇਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਘਿਉ ਦੇ ਕਤਰੇ ਅਤੇ ਜਲ ਦੇ ਛਿਟੇ ਨਾਲ ਹਵਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਸਪਸ਼ਟ-ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਮੈਂ ਯੱਗ ਦੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜਦੇ ਸੱਜਣ ਪਛਾਣਦਾ ਹਾਂ : ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੱਕਤਰ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਕਾ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ, ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ, ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਗਾਧਰੀ, ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਢੁਲਕਈਆ ਅਤੇ ਸੰਤ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮਾ।

ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਲਾਲੀ ਸੰਗਦੀ ਸੰਗਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ, ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਪੁੱਤਰ ਅਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਕ ਗੁਜਰਾਤਨ ਬੀਬੀ ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਅਤੇ ਵੇਦੀ ਵਿਚਾਲੇ ਫੇਰੇ ਹੋਣ ਲਗ ਪਏ।

ਇਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਵ ਮੈਰਿਜ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਅਨੰਦ ਕਰਕੇ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ। 6.16 ਵਜੇ ਜਦੋਂ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਤੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਕਮਲਜੀਤ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਪਈ। ਸ਼ਹਿਰਨਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਇਸ ਮਰਿਆਦਾ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਵਿਆਹ ਵੇਖਣ ਆਈਆਂ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਰੰਗ-ਢੰਗ ਹੀ ਬਦਲਿਆ ਪਿਆ ਸੀ।

ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਸ੍ਰ. ਪਾਲਰੇ ਨੂੰ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕ ਕੇ ਜਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ੀਨੇ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਪਏ। ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਗਿਰਦ ਸਨ : ਦਇਆ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਗਤ ਨੈਰੋਬੀ, ਸ੍ਰ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ੍ਰ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰ. ਪਾਲਰੇ ਅੱਜ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਾੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵਰਗੀ ਦਸਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਵੇਸ਼ ਭੂਸ਼ਾ ਵੀ

ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਸਾਂ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ (ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ) ਵੀ ਤਿਆਗ ਦਿਤਾ ਏ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇਂ ਓ ! ਅਤੇ ਸ੍. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਖੀਵਾ ਹੋਈ ਭਰ ਉਛਲਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਵਾਸ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਗਏ।

ਸਿਖ ਕਾਊਂਸਲ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ

ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਸਾਮਾਨ ਬੰਨ੍ਹ-ਬਨ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਇਸ ਸੁੰਦਰ ਕੋਠੀ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਲੈ ਲੈਣੀ ਸੀ। ਘਰ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ 7.30 ਵਜੇ ਸਵੇਰ ਦੇ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਨਿਕਲ ਤੁਰੀ। ਪਰ ਪਿੱਛੇ ਪਿਛੇ ਹੋਰ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਵੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਾਰਾ ਸਲਾਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਨੈਰੋਬੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਤੇ ਜਥੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। 10 ਕੁ ਮਿੰਟ ਦੇ ਵਕਫੇ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਨਵੀਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਪਾਸ ਗੱਡੀਆਂ ਰੁਕੀਆਂ। ਇਹ ਜਗਾਹ ਸੀ ਸਿਖ ਕਾਊਂਸਲ ਆਫ਼ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੀ। ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲਰੇ, ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। ਸਕੱਤਰ ਸੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੋਹ ਭਰੇ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਜੀਉ ਆਇਆ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ : ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਇਹ ਸਥਾਨ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਪ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਆਓਗੇ। ਇਹ ਬਿਲਡਿੰਗ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਤਿਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਲ ਹੋਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਅਧੂਰੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹਾਲ ਵਖਾਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਪੁਛ ਗਿਛ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਨਾਂ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਦਸਿਆ ਕਿ ਕਾਊਂਸਲ ਦਾ ਭੋਜਨਾਲੈ ਅਸਲੋਂ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਕੁਛ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਥਾਪੀ ਦਿਤੀ।

(ਸਕੱਤਰ) ਗਿਆਨੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜਗਾਹ 1914 ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਸਿਖ ਰਜਮੈਂਟਸ ਦਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੈਂਪ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਦਾਰਾਸਲਾਮ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹੋ ਖਰੀਦ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕਾਊਂਸਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਉੱਦਮ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲਰੇ ਦਾ ਹੈ। ਬਸ, ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਵੇਗੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਪਾਲਰੇ ਨੇ ਉਦਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਭਜਨ ਦਸਵਾ ਦਿਤਾ।

ਚਲੋ ਜੀ ਮੋਸ਼ੀ ਨੂੰ

ਮੈਨੂੰ ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸੇਸ ਕਿਰਪਾ ਹੋਈ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਇੰਜ ਹੋਇਆ ਨਹੀ ਕਿ ਸਵੇਰ ਦੀ ਫਲਾਈਟ ਵਿਚ ਰਾਤੀ ਆਖਿਆਂ ਹੀ ਟਿਕਟ ਮਿਲ ਜਾਏ ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਏਨੀ ਸਵੇਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ 35 ਜਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਓ. ਕੇ. ਹੋ ਗਈਆਂ। ਅੱਜ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾ ਜਹਾਜ਼ ਹੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਖਾਲੀ ਸੀ।

ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਅਸੀ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਸ੍ਰ. ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ, ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲਰੇ, ਸ੍ਰ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੈਭੀ, ਸ੍ਰ. ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਠੇਠੀ, ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਠੇਠੀ, ਸੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਪਤਨੀਆਂ, ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਨੂੰ ਪੋਰਟ ਤਕ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਆਈਆਂ। ਸ੍ਰ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਅਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਭੱਜ ਨੱਠ ਵਿਚ ਵਿਅਸਤ ਸਨ ਤਾਕਿ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਅਤੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਮੁਸਕਲ ਪੇਸ ਨ ਆਏ। ਰੰਗੀਨ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ 35-40 ਸਫੈਦ ਬਸਤਰੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਲੀਆਂ ਵਾਂਗੂ ਚਟਕ ਰਹੇ ਸਨ।

ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਵਿਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਨ ਪਸੰਦ ਸਬਦਾਂ ਨਾਲ ਵਖ ਵਖ ਕੋਨਿਆਂ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪ੍ਰੇਮ-ਵਿਛੋੜਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜੁਦਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਵੱਖਰੀ, ਪਰਸੋਂ ਆਇਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਗੂੜ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਰਾਤ ਵਾਲੇ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਬੜਾ ਮੁਤਾਸਰ ਸੀ। ਉਸ ਕਿਹਾ : ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਜੁ ਰਾਤੀ ਸ਼ਸ਼ੀ ਕੁੰਜ ਹਾਲ ਵਿਚ ਏਡੇ ਅਛੇ ਕਲਾਕਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣਾਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਏਨਾ ਵਧੀਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬੇਸੁਰਾ ਗਾਵੇ ਤਾਂ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਕਹਿ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਫਲਾਣਾ ਸਿਖਾਂ ਵਾਂਗੂ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਤਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਉੱਜਲੇ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ।

ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਰੀਟਾਇਰਡ ਫੌਜੀ ਹੈ। ਕਈ ਇਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਪਿਆਰਾ ਇਨਸਾਨ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਸਦੇ ਮੂੰਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ 'ਸਤਿਗੁਰੂ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀਓਂ ਦੋ ਚਾਰ ਪਰਚੇ 'ਵੀਕਐਂਡ' ਦੇ ਲਿਆਂਦੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਉਤਸਾਹੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹੀ। 9 ਵਜੇ ਤਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨਾਲ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਪੁਛ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਅਸੀ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਆ ਗਏ

ਅਤੇ ਸੀਟਾਂ ਮੋਲ ਲਈਆਂ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜਹਾਜ ਦੇ ਚਲਣ ਤਕ ਦਰਸਕ ਗੈਲਰੀ ਵਿਚ ਆਨੰਦ ਵਿਭੋਰ ਖਲੋਤੀ ਰਹੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਐਨ ਸਮੇ ਸਿਰ ਹੀ ਜਹਾਜ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ।

ਸੰਤ ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰਤੀ

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਦਿਆਂ ਵੇਖ, ਰੋਥੀ ਰੌਅ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੀ ਸੀਟ ਤੇ ਬੈਠੇ ਰਾਗੀ ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਨੇਹ ਦਾ ਜੀਕਰ ਹੜ੍ਹ ਆ ਗਿਆ। ਹੱਥ ਜੋੜ੍ਹ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਜਾਵੇ : ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਐਥੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਓ। ਆਪ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਏਥੇ ਆਓ, ਬੈਠੋ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਜ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਅਗੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਾਰਥੀਆਂ ਪਾਸ ਜਾ ਬੈਠੇ।

ਅਜੇ 5-7 ਮਿੰਟ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਉਥੋ ਉਠਕੇ ਸਾਡੇ ਅਗੇ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਸੀਟ ਤੇ ਆ ਬੈਠੇ। ਏਥੇ ਸ੍ਰੀ ਬਲਜੀਤ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਪਿੰਕੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਆ ਸੁਖ ਕਉ ਬਰਨਿਓ ਨਹੀ ਜਾਵਤ। ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਤੂਫਾਨ ਮਚਲ ਪਏ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਗੀ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਤਰਲੇ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਾਉਣਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਜਾਪਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਿਨਾ ਕੁਛ ਹੋਰ ਬੋਲਣ ਤੋ ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਵਲ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ :

ਹਉ ਢਾਢੀ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਖਸਮ ਕਾ ਹਰਿ ਕੈ ਦਰਿ ਆਇਆ।
ਹਰਿ ਅੰਦਰ ਸੁਣੀ ਪੂਕਾਰ ਢਾਢੀ ਮੁਖਿ ਲਾਇਆ।
ਹਰਿ ਪੁਛਿਆ ਢਾਢੀ ਸਦਿ ਕੈ ਕਿਤੁ ਅਰਥਿ ਤੂੰ ਆਇਆ।
ਨਿਤ ਦੇਵਹੁ ਦਾਨੁ ਦਇਆਲ ਪ੍ਰਭ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ।
ਹਰਿ ਦਾਤੈ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪਾਇਆ ਨਾਨਕੁ ਪੈਨਾਇਆ।2।।

ਥੋੜੇ ਸ਼ਬਦ, ਬਹੁਤੀ ਗੱਲ। ਥੋੜਾ ਤਕਣਾ, ਬਹੁਤਾ ਰਜੇਵਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਸ਼ਬਦ (ਪਉੜੀ) ਸਿੱਖ ਦੀਆਂ ਅੱਖੜੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦਿਆਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਛਾਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੂਹਾਂ, ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆ, ਦੁਲਾਰਿਆ। ਲੰਘਦੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਤਰਲਾ ਇਹਨਾਂ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਰਸ਼ਨ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੀਟ ਤੇ ਵੀ ਦਿਤੇ ਜਾਣ।

ਜ਼ਮੀਨ ਆਸਮਾਨ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ

9.30 ਹੋ ਗਏ। ਜ਼ਹਾਜ਼ ਨੇ ਰਨਵੇ ਤੇ ਦੌੜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਅਸੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰੀ ਨਿੱਕੇ ਪਰ ਨਿੱਘੇ ਸਫਰ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ। ਜ਼ਹਾਜ਼ ਸੀ 737, 5H, AGC, ਫਲਾਈਟ T.C. 380 ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਰੂਸ਼ਾ ਤੋ ਦਾਰਾਸਲਾਮ, ਅਤੇ ਏਥੋਂ ਅਰੂਸ਼ਾ 1700 ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਟਿਕਟ !

ਦਿਨ ਨਿਖਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਡੇ ਨਿਕਟ ਸਨ। ਉਨਾਂ ਦੇ

ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਸ੍ਰ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਅਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਬੀਬਾ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੰਜ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਸਾਂ ਅਰੂਸਾ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਡਾਲਨਾ ਸੀ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਬੁਧ ਰਾਮ, ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਲੇਖ ਰਾਮ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਅਸਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਸੱਜਣ ਮੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਰਾਂ ਦੁੜਾਈ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਹੰਚ ਗਏ ਸਨ।

ਜਹਾਜ ਵਿਚ ਝਾਤਮਾਰੀ, ਕੁਛ ਸਵਾਰੀਆਂ ਸਾਥੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਸਨ।

ਹਵਾਈ ਉਡਾਣ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਡਾ ਮਨ ਪਿਛਾਂਹ ਪਿਛਾਂਹ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਨਿੱਤ ਦੇ ਸੈਲਾਨੀ ਆਪਣੇ ਮੋਹ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਤੇ ਸੰਕੋਚ ਕਰਨਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੁਰਤੀਆਂ ਸਵਇਅਮ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋ ਗਈਆਂ।

ਜਹਾਜ਼ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦੂਰ ਦਿਸਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਉਚੇਰਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਹਿਠਾਂਹ ਵੇਖਿਆ, ਲੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਰੂੰ ਦਾ ਬਿਸਤਰ ਵਿਛਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਦੇਵਾਧਿ ਦੇਵ ਦਾ। ਬੱਦਲ ਬਿਸਤਰ ਦੇ ਮਘੋਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਝਾਤ ਪੈਣੀ ਤਾਂ ਘਾਹ, ਝਾੜੀਆਂ ਜਾਂ ਛੁਟੱਕੜੇ ਰੁਖ। ਅਜੇ ਮੈ ਨਾਵਿਝਾ ਹੋਕੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਸੋਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ 10.15 ਮਿੰਟ ਤੇ ਅਸੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇੰਟਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਿਲਮਿਨਜਾਰੋ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਅਰੂਸਾ ਵਿਚ ਸਾਂ।

ਸਾਡੇ ਉਤਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਮਨਿਸਟਰ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਅਫਰੀਕਨ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਲਗੀਆਂ ਖਲੀਆਂ ਸਨ। ਹਰੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਵਿਚ ਨਰਨਾਰ, ਕੁਝ ਨੱਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੀ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ, ਖ਼ੂਬ ਚਹਿਲ ਪਹਿਲ। ਇਹ ਅਸੀ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੁਭਾਵਕ ਸੁਆਗਤ ਹੀ ਸਮਝਿਆ। ਜਦੋਂ 35 ਜਣੇ ਸਫੈਦ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਕਪੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਉਤਰੇ। ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਹਰੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ ਤੇ ਸਫੈਦ ਫੁਲ ਖਿਲੇ ਹੋਣ।

ਨਦੀ ਕਿਖਾਫੂ ਦੇ ਕੰਢੇ

3 ਵਧੀਆ ਮਾਟਾਡੋਰਾਂ ਅਤੇ 4 ਸੁਹਣੀਆਂ ਸਫੈਦ ਕਾਰਾਂ ਮੋਸ਼ੀ ਜਾਣ ਲਈ ਖਲੋਤੀਆਂ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਲ ਦੀ ਸਜਾਈ ਹੋਈ ਸੁੰਦਰ ਕਾਰ ਤੇ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਸਵਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਪਿਛੇ ਬਾਕੀ ਗੱਡੀਆਂ ਲਗ ਤੁਰੀਆਂ। ਸਿਰਫ਼ 10 ਮੀਲ ਹੀ ਗਏ ਹੋਵਾਂਗੇ ਕਿ ਸੜਕ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਦੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੜਕ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਹਿਸੇ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਹੋਰ ਹੇਠਾਂ ਕਰਕੇ ਬੋਹੜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਅਫਰੀਕੀ ਵੱਡ ਰੁਖ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਕੁਦਰਤੀ ਦੇੱਖ ਭੇਟਾ ਕਰਨ ਹਿਤ ਖਿਚ ਲਿਆਂਦਾ। ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਝੁਰਮਟ ਵਿਚਦੀ ਵਗਦੀ 'ਕਿਖਾਫੂ' (ਟੋਕਰੀ) ਨਦੀ ਦੇ ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਨੇ ਅਗੇ ਜਾਣੋਂ ਰੋਕ ਦਿਤਾ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਅਗੇ ਲੰਘ ਗਈਆਂ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਕਾਰਾਂ ਏਥੇ ਹੀ ਰੁਕ ਗਈਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਨਦੀ ਜਲ ਤਕ ਜਾ ਉਤਰੇ। ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਛੂਹ ਛੂਹ ਅਤੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਇਸ ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੁਟਣ ਹਿਤ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ ਗਈ। ਆਪਣੇ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ

ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਅੱਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੜੀ ਮੌਜ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਚੋਹਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਹੋਰ ਕੁਦਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੈਮਰਾ ਬੰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ, ਨਦੀ ਕਿਖਾੜ੍ਹ ਤੋਂ 12 ਵਜੇ ਚਲ ਕੇ 12.20 ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਗਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਸ਼ਹਿਰ ਮੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਅਸਾਂ ਸਾਂਝੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਵੇਖੇ, ਉਹ ਕੋਈ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ, ਕਹੀਆਂ ਮੋਢੇ ਤੇ ਰੱਖੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਲ ਪਰਤ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਰੱਜੇ ਪੁੱਜੇ ਅਤੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ।

ਮੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਉਤਾਰਾ

ਏਥੇ ਸ੍ਰ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਮੋਸ਼ੀ ਵਿਖੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਤਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾ ਚੋੜਾ ਬੰਗਲਾ ਅੱਜ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਖਿੜ ਉਠਿਆ ਹੋਵੇ। ਹਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸੀ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਖ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਜੇ ਹੋਏ ਸੋਫ਼ੇ ਤੇ ਬੈਠੇ। ਏਥੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਦਰਜਨ ਭਰ ਪਤਵੰਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਝੁਕਾਅ ਧੰਨ ਧੰਨ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। 15 ਕੁ ਮਿੰਟ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਆਪ ਆਰਾਮ ਲਈ ਪਰਮ ਇਕਾਂਤ ਹੋ ਗਏ।

ਘਰ ਵਿਚ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਘਰ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਅਤੇ ਮੋਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਬੀਬੀਆਂ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਸੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਭੋਜਨ (ਪ੍ਰਸਾਦ) ਛਕਣ ਲਗੇ।

ਇਸ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਛੋਟੀ ਨੂੰਹ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਛੋਟੇ ਲੜਕੇ ਸ੍ਰ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਜਨ ਪੁਛਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਸੰਗਤ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪੈ ਮੁੜ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਬਚਨ ਤੋਂ ਉਖੜ ਗਿਆ। ਅਜੇ ਮਾਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬੋਟੀ ਹੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਈ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਹੱਡੀ ਆਂਤੜੀਆਂ ਵਿਚ ਚੁਭ ਗਈ। ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮਰਨਾਊ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਔਖੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਯਾਰ ਚੇਤੇ ਆਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਹੱਡੀ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਨਿਕਲ ਆਇਆ। ਆਂਤੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਆਗਿਆ।

ਸ੍ਰ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਬਲੀ

ਸ੍ਰ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਹ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ 8¼ ਫੁਟਾ ਜੁਆਨ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਭੁਖ ਲੱਥਦੀ ਦੀ। ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਦੁਖਾਂਤ ਵਾਪਰ ਗਿਆ। ਸ੍ਰ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਨਿਤ ਵਾਂਗ ਸੈਰ ਕਰਨ ਨਿਕਲਿਆ, ਅਚਾਨਕ ਲੜ ਖੜਾ ਕੇ ਡਿਗ ਪਿਆ। ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪੁੱਤ ਦਾ ਇਝ ਮੌਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸ੍ਰ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੱਕ ਤੋੜ ਗਿਆ। ਸ੍ਰ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਜੁਆਨ ਪਤਨੀ ਕੋਲ ਸੰਤਾਨ ਵਜੋਂ ਇਕ ਲੜਕੀ ਅਤੇ ਦੋ ਪੁਤਰ ਹਨ। ਵੱਡਾ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ (15)

ਛੋਟਾ ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ (12)। ਪਰ ਅਜੇ ਸ੍. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਹਾਰ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਸ੍. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਲਾਇਤੋਂ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਆਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਗੋਰੀ ਸੀ ਵਲਾਇਤਣ। ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਤੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਧਰਵਾਸ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਅਜੇ ਸਾਲ ਵੀ ਨਹੀ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁੱਤਾ ਸੁੱਤਾ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦੇ ਸੌਂ ਗਿਆ। ਸਵੇਰੇ ਉਠਕੇ ਸਸਕਾਰ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਉਸਦੀ ਵਲਾਇਤਨ ਪਤਨੀ ਵਲਾਇਤ ਨੂੰ ਪਰਤ ਗਈ। ਉਸਦਾ ਹੁਣ ਇਸ ਘਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਗਾ ਦੇਗਾ ਨਹੀ।

ਸ੍. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਛੋਟੀ ਨੂੰਹ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵੱਡਾ ਲੜਕਾ ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਲ ਪਲ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਈ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ, ਕੁਝ ਚੰਬੜਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀ।

ਇਕ ਵੱਜਿਆ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਘਰੀ ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਹਿਤ ਬੰਗਲਾ ਤਿਆਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਜਾਗਣਾ, ਸਕੇਸ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ, ਭਜਨ ਕਰਨਾ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਤੇ ਇਕ ਘੰਟਾ ਦਿਨੇ ਭਜਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦੱਸਿਆ। ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ ਦਾ ਤਿਆਗ, ਵਖ ਵਖ ਪਹੁੰਚਾਂ ਨਾਲ ਦੱਸਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਨਿਜੀ ਸੇਵਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਵੀ ਸਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਚਰਨ ਪਾਏ, ਜਿਥੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 3000 ਮੀਟਰ ਰੈਕਸ਼ੀਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਯੂਨਿਟ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਖਾਨੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਪਲਾਸਟੀਕੋਟ ਲਿਮਟਿਡ। ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਲ ਹੋਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਫੈਕਟਰੀ ਵਖਾਈ ਅਤੇ 10 ਮੀਟਰ ਰੈਕਸੀਨ ਮੱਥਾ ਟੇਕੀ। ਇਸ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਮੁੰਤਜ਼ਿਮ ਸ੍. ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਚਰਨ ਵੀ ਪਵਾਏ। ਭਜਨ ਪੁਛਕੇ ਸਿਖ ਬਣਿਆ। ਸਰਦਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਰਾਜੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਸੀ।

ਫਿਰ ਮੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸ੍. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਏ। ਇਸ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜ ਇਸਦੇ ਭਰਾ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਫਿਰ ਸ੍. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਸ੍. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਏ ਜਿਥੇ ਦੋਹਾਂ ਜੀਆਂ, ਦੋਹਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਅਤੇ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨੇ ਭਜਨ ਪੁਛਿਆ। ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਤੌਬਾ ਕੀਤੀ। ਭਜਨ ਇਹਨਾਂ 1981 ਵਿਚ ਵੀ ਪੁਛਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੁਛ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਆ ਗਈ ਸੀ।

ਏਥੋਂ ਹੀ ਸ੍. ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਇਹ ਪਰਵਾਰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਏਨਾ ਮੋਹ ਹੀ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਬੜੇ ਮੌਜੀ ਹਨ। 'ਜਿਤੁ ਦੁਆਰੈ ਉਥਰੈ ਤਿਤੈ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰ' ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪ ਨੇ ਇਕ ਸੌਦਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੰਗਲ, ਵੀਰ, ਸ਼ੁਕਰ, ਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀ ਵਰਤਣਾ ਦੂਜੀ

ਵਾਰ ਦੇ ਦੌਰੇ ਤਕ। ਪੁੰਤ੍ਰ ਇਸਤਰੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਪੂਰਾ ਪਰਹੇਜ਼ ਮੰਨ ਲਿਆ।

ਮੁੜ ਅਰੂਸ਼ੇ ਵਿਖੇ

2.15 ਤਕ ਸੰਬੰਧਤ ਘਰਾਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਉਂਦੇ, ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਛੁਡਾਉਂਦੇ, ਭਜਨ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਪਸ ਸ੍ਰ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਆਏ। 45 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ 50 ਮੀਲ ਸਫਰ ਕਰਕੇ ਮੋਸ਼ੀਓ ਤੋਂ ਮੁੜ ਅਰੂਸ਼ਾ ਆ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰਿਆ। ਹੁਣ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ ਜੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਬੁਧ ਰਾਮ, ਸ੍ਰੀ ਬੀਰਚੰਦ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਲੇਖ ਰਾਮ ਤਿੰਨਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਲੰਗਰ, ਬਸਤਰ ਧੋਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਏ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਛ ਵੀ ਲੁਕਾ ਕੇ ਨ ਰਖਿਆ।

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਖੁਲ੍ਹਾ ਚੌੜਾ, ਸਾਦ ਮੁਰਾਦਾ, ਅਤੇ ਕੈਂਚੀਆਂ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਬੇਥੰਮਾ ਹਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਥਾਂ ਥਾਂ 'ਓਮ' ਦੀਆਂ ਤਖ਼ਤੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਦੁਆਰਾ 6 ਵਜੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਲੇਖ ਰਾਮ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਚੋਣਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਪਰਵਾਰਾਂ ਘਰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਛਡਿਆ ਸੀ ਸੋ 160 ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਧ ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਏਥੇ ਜੁੜ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਭਾਈ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿੱਖ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀਆਂ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਟੇਕ ਸੀ : ਧੰਨ ਉਇ ਪ੍ਰੀਤ ਚਰਨ ਸੰਗਿ ਲਾਗੀ। ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਾਲਕੌਂਸ ਵਿਚ ਤਰਬ ਵਾਦਨ ਕਰਕੇ ਆਨੰਦ ਮਈ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਸਨ।

7.45 ਵਜੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਗਾਧਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੱਲੇ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਹੋਰ ਵੀ ਰੌਣਕੀਲਾ ਬਣਾਨ ਲਈ ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੇ ਢੋਲਕੀ ਤੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਰ ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਫੜ ਲਈ। ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਧਾਰਨ ਲਈ : ਮੇਰਾ ਮਨ ਡੋਲਨ ਤੇ ਰੱਖ ਲਵੇਂ, ਮੈ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕਰਾਂ ਬੇਨਤੀ। ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਭਾਣੋਂ ਪਿੰਡੀਏ ਅਤੇ ਗਣਕਾ ਦੀ ਸਾਖੀ ਸੁਣਾਂਦਿਆਂ ਤਰਜ਼ ਹੋਰ ਬਦਲੀ : ਕਰ ਕਿਰਪਾ ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਵਿਛੜੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ। ਤਕੜੀ ਆਵਾਜ਼, ਭਾਵਨਾ ਭਰਿਆ ਹਿਰਦਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ, ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਗੁਰਮਤ ਗੁਧੇ ਪ੍ਰਮਾਣ, ਸਭ ਕਾਸੇ ਨੇ ਹੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਭਗਤੀ ਭਰਿਆ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਅੱਜ ਹੱਦ ਨਹੀ ਸੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਬੜੀ ਪੁਆਇੰਟ ਤੇ ਕੀਤੀ ਅਰਥਾਤ ਇਕੋ ਨੁਕਤੇ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਰਖੀ। 9.30 ਵਜੇ ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ।

ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਰ ਠਹਿਰੇ

ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ ਦੀ ਕੋਠੀ ਗਿਆਂ, ਵੇਖਿਆ ਉਸਦੇ ਚਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜਵਾਰ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਾਂ ਮੈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕ ਕੇ ਛੋਟੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਬੁਧ ਰਾਮ, ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਲੇਖ ਰਾਮ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਦਿਨ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ ਜਾਣ। ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਜੀ ਵੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੋਲ ਹੱਥ ਜੋੜੀ ਖੜੇ ਸਨ। ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸਕੱਤਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਖਜਾਨਚੀ ਅਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਅਰੂਸਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਰਲਾ ਲਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ।

ਬਸ ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਫੁਹਾਰੇ ਛੁਟ ਪਏ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਗੁਰ ਸਿਖ ਇਸੇ ਲਈ ਧੰਨਤਾ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਡੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਛਿਥੇ ਪੈ ਜਾਈਦਾ ਹੈ ਤਦੋਂ ਏਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਤਰਲੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਰ ਦਰਸਨ ਦਿਤੇ ਜਾਣ।

ਸਿਖਾਣ ਦਾ ਢੰਗ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ ਤੇ ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਉਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਸੇਸ ਦਇਆਲੂ ਹਨ। ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾ ਇਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਨੋਦ ਵਾਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਅੰਤ ਉਤੇ ਸੰਤ ਘੁੱਲੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਇਸਤਰਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਹਰਫਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਵੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਲਕਿਆ ਲਗੇ। ਇਕਸਾਰਤਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ ਦੇ ਲੜਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿਤੀ ਕਿ ਉਹ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਤੁਰੇ ਨਾ ਕਿ ਪਿਛੇ ਨੂੰ ਜਾਏ। ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਰਖਣਾ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਵਾਕ ਹੈ : ਆਗਾਹਾ ਕੂ ਤ੍ਰਾਘ ਪਿਛਾ ਫੇਰਿ ਨ ਮੁਹਡੜਾ। ਨਾਨਕ ਸਿਝਿ ਇਵੇਹਾ ਵਾਰ ਬਹੁੜਿ ਨ ਹੋਵੀ ਜਨਮੜਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਬਾਬੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਕਾਰ ਵਿਚ ਰਖੀ ਵੇਖ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਅੰਮਿਤਪਾਲ ਦੁਚਿਤੀ ਵਿਚ ਨਾ ਰਹੁ। ਇਕੋ ਪਾਸਾ ਫੜ। ਮਨ ਨੂੰ ਟਿਕਾਣੇ ਰਖ। ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨ ਮਾਇਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਨ ਰਾਮ।

ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਲੈਣ ਆਵੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਅਜਿਹਾ ਆਇਆ ਕਿ ਫਿਰ ਇਕ ਚਿਤ ਹੋਕੇ ਸਾਰਾ ਸਮਾ ਕੋਲ ਰਿਹਾ।

ਏਥੇ ਖਲੋਤੇ ਖਲੋਤੇ ਸ੍ਰ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਆ ਗਿਆ। ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਕਰਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀਓ ਸੁ, ਦੀਨ ਦਿਆਲ ! ਸਾਡੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਓ।

"ਤੂੰ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਛੱਡ ਦੇ, ਤੇਰੇ ਵਲ ਚਲੇ ਚਲਦੇ ਹਾਂ।"

"ਜੀ ਮੈ ਹੁਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਫਿਰ ਨਹੀ ਵਰਤਾਂਗਾ।"

ਸਕੱਤਰ : "ਇਹ ਇਕਰਾਰ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਆਪ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦੌਰੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ!"

ਪ੍ਰਧਾਨ : "ਇਹਦੇ ਇਕਰਾਰ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵਰਗੇ ਹਨ।"

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੱਸਕੇ : "ਸਤਵੰਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਫ਼ ਨਹੀ ਕਰਦਾ !"

ਅੰਤ ਸ੍ਰ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਨਾ ਹੀ ਲਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸਕੱਤਰ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ਕੇ ਆਪ ਜੀ 10.30 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਲਈ ਹੋਏ।

4 ਮਾਰਚ 1983, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਅਰੂਸ਼ਾ (ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ)

ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਿਲਰੁਬਾ ਸਹਿਤ ਅਗਵਾਈ ਨਾਲ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਰਸ ਭਿੰਨਾ ਕੀਰਤਨ ਰਾਗੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਸਮੇ ਤਿੰਨ ਦਿਲਰੁਬਾ ਵਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਵਜਾਂਦਿਆਂ ਸਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ। ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਿੰਕੀ ਦੇ ਤਬਲੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ 50 ਸਰੀਰਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਆਨੰਦ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ। ਦਿਨ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਬੰਗਲੇ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਰੀ ਪਹਾੜੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੁਹਾਵਣੀ ਫੁਲਵਾਨ ਚਮਕ ਉਠੇ। ਅਰੂਸ਼ਾ ਵਿਚ ਠੰਢ ਹੈ, ਸੁਖਾਵਾਂ ਮੌਸਮ ਪਰ ਦਾਰਾਸਲਾਮ ਵਿਚ ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਣ ਵਰਗਾ ਮੌਸਮ ਰਿਹਾ। 6.50 ਤਕ ਵਾਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ।

ਉੱਭੀ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਸਿੰਧੀ

ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਸ੍ਰ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉੱਭੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਡੋਰ ਦੇ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਯੁਵਕ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਨੈਰੋਬੀ ਦੌਰੇ ਸਮੇ ਆਪਣੀ ਪਿਕ ਅੱਪ (ਗੱਡੀ ਦਾ ਨਾਂ) ਨਾਲ, ਜ਼ਿੰਮੇ ਲਗੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਉਮਾਹ ਨਾਲ ਸਰੰਜਾਮ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅੱਜ ਇਸ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਸਿੰਧੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਉਸਦੀ ਟੇਢੀ ਪੱਗ ਫੇਰ ਕੇ ਸਿੱਧੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਨੇ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ।

ਕੱਲ੍ਹ ਸ੍ਰੀ ਬੁਧਰਾਮ-ਬੀਰਚੰਦ-ਲੇਖਰਾਜ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ, ਇਕ ਦਿਨ ਅਰੂਸ਼ੇ ਹੋਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਘਰੀ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਇਹ ਦਿਨ ਸਫਲ ਹੋਇਆ। 7-30 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ 3-4 ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਨਿਕਟੀ ਸੇਵਕਾਂ ਨਾਲ, ਨਾਲ ਹੀ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਵਾਨ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਘਰੀ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਚੱਲੇ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਬੁਧਰਾਮ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਹੋਈ। ਇਹ ਪਰਵਾਰ ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚਾਉ ਵਿਚ ਸੜਕ ਤੋਂ ਹੀ ਬਸਤਰ ਵਿਛਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤਕ ਲੈ ਗਿਆ। ਕਪੜਾ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਹਿਤ ਵਿਛੇ ਬਿਸਤਰ ਤਕ ਗਿਆ। ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਸਣ ਸਥਿਤ ਹੋਏ ਤਾਂ ਇਸ ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਭੇਟਾ ਧਰਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਬੁਧਰਾਮ ਜੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਨਿਜੀ ਨਿਤਨੇਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਘੰਟਾ ਮਿਲਕੇ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਘਰ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੇਵਲ ਵੱਡਾ ਲੜਕਾ ਸ੍ਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਮਹਿੰਦਰ ਪਤਨੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟਿਕਾਇਆ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਇਸ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨਹੀ ਕਟਾਣੇ। ਇਸਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਜਾਣਾ ਹੈ। ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ 'ਸਤਿਬਚਨ ਜੀ' ਆਖਿਆ। ਇਹ ਬੱਚਾ ਇਹਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ 1981 ਵਿਚ ਅਰੂਸ਼ਾ ਪਧਾਰੇ ਸਨ ਓਦੋਂ ਹੀ ਬੱਚੇ ਦੀ ਦਾਤ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿਵਾਨ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਢਾਈ ਮਾਲਾ ਪੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਇਕ ਭਗਉਤੀ ਦੀ ਮਾਲਾ ਫੇਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਈ ਸੀ। ਬੱਚਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਹੀ ਬੜਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਇਆ।

ਫਿਰ ਦੀਨਦਿਆਲ ਜੀ ਬੁਧਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਸ੍ਰੀ ਬੀਰਚੰਦ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰ ਪਧਾਰੇ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਗਲੀਚੇ ਤੇ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੋਏ, ਨਮਸਕਾਰ ਵਜੋਂ ਇਸ ਵੀ ਦਿਲ ਖੋਹਲ ਕੇ ਭੇਟਾ ਧਰੀ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਭੇਟਾ ਧਰ ਧਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ ਦੇ ਸਪੁਤਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾਲ ਘਰੋ ਘਰੀ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਇਸਨੂੰ ਤੇ ਇਹਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਭਜਨ ਦੱਸਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ। ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਨੇ ਭਜਨ ਦੱਸਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਮਿਲ ਬੈਠਕੇ ਭਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ।

ਤੀਜੀ ਥਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਬੁਧਰਾਮ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਚਰਨ ਪਾਏ। ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਬੁਧਰਾਮ ਜੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਲੜਕਾ ਸ੍ਰੀ ਜਗਜੀਤ ਪੱਪੂ ਡਿਊਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਗਜੀਤ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਹੁਣ ਦਾੜ੍ਹੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਉਸਤਰਾ, ਕੈਂਚੀ ਨਾ ਲਗੇ। ਤੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਕੇਸਾਂ ਦਾੜੀ ਵਾਲਾ ਬਣਨਾ, ਵੇਖ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। "ਸੱਤਿਬਚਨ" ਆਖਕੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਗੁਰੂ ਬਚਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਿਆ।

8-00 ਵਜ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਸ ਘਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਣ ਆਏ। ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਬੁਧਰਾਮ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਭਰਜਾਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਸੀ। ਲਾਲਾ ਕੌਰ ਚੰਦ ਜੀ ਚਿਰੋਕਣੇ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਉੱਚੀ ਲੰਮੀ ਬੀਬੀ ਨੇ ਬੀਰ ਚੰਦ ਜੀ ਘਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮਾਂ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਲੜਕਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਭੇਟਾ ਧਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ।

ਜਦੋਂ ਪੰਜਵੀ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਬੀਰਚੰਦ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਸ੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ ਦੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਤੇ ਪਧਾਰੇ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਏਥੇ ਹੀ ਭੇਟਾ ਲੈਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸਾਊ ਅਤੇ ਪ੍ਰੌਢ ਵਿਅਕਤੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਏਨਾ ਥੋੜਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣੇ ਰੜਕਦੇ ਸਨ। ਜੀ ਕਰਦਾ ਸਾਸੂ ਕਿ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤਾ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਅਰੂਸ਼ਾ ਵਿਖੇ ਦੇਣ ਹੀ।

ਤੇ ਫਿਰ ਏਥੋਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਘਰ ਵਿਚ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਹੋਰ ਭੇਟਾ ਮੱਥਾ ਟੇਕੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ ਕਿ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੇ ਘੁਟਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਦੇ ਨਜ਼ਰ ਰਖਦਿਆਂ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰੇ, 'ਸਤਿਬਚਨ ਜੀ' ਕਹਿਕੇ ਸ੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਨੇ ਉਹ ਕਾਰਜ ਦੱਸੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣਾ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਸੀ।

ਸਤਵਾਂ ਘਰ ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ ਦੇ ਵਡੇ ਭਰਾਤਾ ਸ੍ਰੀ ਲਾਲਾ ਲੇਖ ਰਾਮ ਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰੱਤੇ ਸਿਖ ਹਨ। ਚੌਂਹਿਆਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਹੈ, ਛੇ ਲੜਕੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਲੜਕੇ ਰਾਕੇਸ (13) ਨੂੰ ਕੇਸਧਾਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ। ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤੀ। ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ।

ਫਿਰ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਲੇਖ ਰਾਮ ਕੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਪਧਾਰੇ। ਏਥੇ ਵੀ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਮਾਇਆ ਧਰਕੇ ਮਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਬੀਰ ਚੰਦ ਜੀ ਤੇ ਬੁਧ ਰਾਮ ਜੀ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਹੇ।

ਨੌਵੀ ਜਗਹ ਸੁਨਾਮ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਜੀ ਦਾ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸ੍ਰੀ ਬੁਧ ਰਾਮ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਦਾਮਾਦ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਨਥੂ ਰਾਮ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਏਥੇ ਆਕੇ ਭੇਟਾ ਧਰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਰਵਾਰ ਵਲੋਂ ਮੁਖੀ ਸਜਣ ਪਰਾਤ ਭਰ ਬਾਦਾਮ, ਸੁਕੇ ਮੇਵੇ ਆਦਿ ਮਥਾ ਟੇਕਦੇ ਰਹੇ।

ਦਸਵਾਂ ਘਰ ਗਿਆਨੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਪੁਤ ਭਰਾ ਸ੍ਰ. ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ੍ਰ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਘਰ ਵਿਖੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇ ਦੇ ਅਨੇਕ ਚਿੱਤਰ ਵੇਖੇ। ਇਸ ਘਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਵੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਨਾਲ ਚਿਰੋਕਣਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਪੁਤਰ ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚਰਨ ਪਾਏ। ਆਟੋ ਪਾਰਟਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੁਕਾਨ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ। ਫਿਰ ਏਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਰ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀ ਗੁੜ ਦੀ ਥੋਕ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਚਰਨ ਪਾਏ। ਇਸ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਰਟਨਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬੀਬੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੀ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਤੇਰ੍ਹਵੀ ਥਾਂ, ਸ੍ਰ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੁਰਗਵਾਸੀ ਸ੍ਰ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਮੋਹਲੀ ਦੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਏ। ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਮੋਨਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਤਿਆਗ ਦਾ ਬਚਨ ਲਿਆ। ਪੁਰਖੇ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਭਜਨ ਦਿਵਾਇਆ। ਇਹਦਾ ਤਾਇਆ ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸਿੱਖ ਸੀ।

9.15 ਵਜੇ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਬੰਗਲੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਚਰਨ ਪਾਏ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਮੋਹਲੀ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ ਸਨ। ਏਥੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਵੀ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ

ਦਰਸਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੀ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਨੇ ਵੀ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਵਰਤਣੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ।

ਗੱਲ ਮਨਚੰਦੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ

ਇਸ ਤਰਾਂ ਚੋਦਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਵਲ ਮੋੜ ਕਟਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਥੀਰਚੰਦ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਵਲ ਆਏ। 9.30 ਵਜੇ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹਿਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪੁੱਛ ਤੋਂ ਗੱਲ ਛਿੜ ਪਈ। ਮੈ ਗੱਡੀਓਂ ਬਾਹਰ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੈ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰ ਵਿਚ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸੀਟ ਤੇ ਸ੍ਰ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਸੀਟ ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ. ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ ਤੇ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਸਨ. ਮੈ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਜਾ ਬੈਠਾ। ਸ੍ਰ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸ੍ਰ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਿਰਪਾ

ਏਥੋਂ ਹੀ 10 ਵਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਜੰਡੂ ਦੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਬੜੇ ਸੁੰਦਰ ਬੰਗਲੇ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਸ੍ਰ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਜੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿਖਿਆ ਦਿੱਤੀ : ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਬਚਨ ਪਰਵਾਣ ਚੜ੍ਹਾਉਣੇ ਉਤਮ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਲਾਇਤ ਵਾਲੇ ਗੋਰੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਮਾਸ ਸਰਾਬ ਛੱਡ, ਕੁਤਿਆਂ ਬਿੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਕਾਹਾਰੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਸੀ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਹੋਵੋ ਤਾਂ ਕਿਉਂ?

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਆਏ ਹੋਏ ਜਥੇ ਵਿਚੋਂ ਗ਼ੈਰ ਸੋਧੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਸ੍ਰ. ਜੰਡੂ ਵੱਲ ਹੈ ਅੱਜ। ਸ੍ਰ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੱਲ ਹੱਸ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬਿਨੈ ਕੀਤੀ ਸੀ: ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਲੰਗਰ ਵੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਆਉਣ ਤਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾ ਲਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਸੱਜਣ ਨੇ ਵੀ ਖੁਲ੍ਹੇ-ਦਿਲ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਏਥੇ ਹੀ ਇਕ ਗੁਜਰਾਤਣ ਵਿਧਵਾ ਬੀਬੀ ਆਪਣੀ ਪੁਤਰੀ ਜਾਂ ਨੂੰਹ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਚਰਨੀ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ।

ਇਕ ਪਟੇਲ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ

ਅਤੇ ਫਿਰ 15 ਮਿੰਟ ਲਈ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਆਕੇ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ, ਲੰਗਰ ਛਕ ਕੇ ਅਰੂਸ਼ਾ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ 10-12 ਮੀਲ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ, ਇਕ ਗੁਜਰਾਤੀ ਪਟੇਲ (ਜਗੀਰਦਾਰ) ਦੇ "ਸੈਰਫ਼ ਕਾਫ਼ੀ ਐਸਟੇਟ" ਦੇ ਪਾਸ ਊਸ਼ਾ ਨਦੀ ਉਤੇ ਪਧਾਰੇ। ਇਸ ਫਾਰਮ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਦੀ ਏਥੇ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੋਠੀ ਹੈ। ਏਥੋਂ ਦੇ ਇਟੈਲੀਅਨ ਮੈਨੇਜਰ ਮਿ: ਮੋਹਾਲ ਦੀ ਕੋਠੀ ਕੋਲੋ ਲੰਘ ਕੇ ਨਦੀ ਉਤਰੇ। ਡੂੰਘੀ ਨਦੀ, ਦੁਆਲੇ ਹਰੇ ਭਰੇ ਰੁਖਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ, ਬਰਫ਼

ਠੰਢਾ ਪਾਣੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ, ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰਬਾ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ੍ਰ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਸੰਤ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਇਸ ਪੱਥਰਾਂ ਵਿਚ ਵਗਦੀ, ਮੁੰਗਰਵੇਂ ਆਕਾਰ ਵਾਲੀ ਨਦੀ ਦਾ ਜਲ-ਸੁਖ ਮਾਣਦੇ ਰਹੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਹੀ ਵਾਪਸੀ ਕਰ ਲਈ। ਇਹ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਪਿਕਨਿਕ ਸੀ। ਏਥੋਂ ਅਸਾਂ 2.30 ਵਜੇ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ

ਜਦੋਂ ਨੂੰ ਅਸੀ ਬੰਗਲੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਿਰਾਜ ਉਠੇ ਸਨ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਲੈਕੇ, ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਦੀ ਇਕ ਬੰਦਸ਼ ਬਾਰ ਬਾਰ ਗਉਂ ਰਹੇ ਸਨ: ਸ਼ੰਕਰ ਮਹਾ ਦੇਵ... ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਸਾਹਵੇਂ ਵਿਛੇ ਆਸਣ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆ ਬਿਰਾਜੇ। ਇਹਨਾ ਤਤੀਜੇ ਦੇ ਗੀਤ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ।

4.30 ਵਜੇ ਤਕ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ੍ਰ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਅਰੂਸ਼ਾ ਦੇ ਲੋਕਲ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੀ ਇਛਾ ਸੀ ਕਿ ਅਰੂਸ਼ਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹਰਿਆਲੀ, ਸੀਤਲਤਾ ਅਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਜਿਸ ਪਰਬਤ 'ਮੇਰੂ' ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਗਰਾਫ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ - ਪਰ ਉਸਦੀ ਦੂਰਾਈ ਤੋਂ ਗੱਲ ਨ ਬਣੀ।

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ

ਸਾਡੀ ਏਥੋਂ ਵਾਪਸੀ ਤਕ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 5.30 ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ ਸੋ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਘੰਟਾ ਸਮੂਹਿਕ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੋਇਆ। ਉਪਰੰਤ ਏਸੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਰੀਵੇਂ। ਫਿਰ 8 ਵਜੇ ਰਾਤ ਤਕ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹੱਲੇ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਭੋਗ ਪੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਜਿਥੇ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੀ ਉੱਤਮ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਦਾ ਆਗੂ ਸ੍ਰ. ਜਿਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੰਚੂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਟੀਮ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਸ੍ਰ. ਜਿਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਚਰਨ ਬੰਦਨਾ ਕੀਤੀ, ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਤਿਆਗਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ।

ਡੇਰੇ ਵਲ ਪਰਤਣ ਹੀ ਲਗੇ ਸਾਂ ਕਿ ਸ੍ਰ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭੰਚੂ ਅਤੇ ਉਨਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆ ਝੁਕੇ। ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਰਜਿਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਬਣਨ ਦਾ

ਉਪਦੇਸ ਦਿਤਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਹਿਰਦੇਅੰਗਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਜਨ ਲੈਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਸੰਤ ਪੂਰਬੇ ਨੂੰ ਭਜਨ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਅਛ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮਾਰਗ ਮਿਲ ਗਿਆ।

5 ਮਾਰਚ 1983 ਸ਼ਨੀਵਾਰ
ਅਰੂਸ਼ਾ, ਨਮ੍ਹਾਂਗਾ, ਨੈਰੋਬੀ

ਮੇਲਾ ਚਲੋ ਚਲੀ ਦਾ

ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ ਦਾ ਬੰਗਲਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਨਾਲ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ। ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਪਸਰਦੀ ਲਾਲੀ ਦੀ ਝਲਕ ਨਾਲ ਰੰਗ ਪੈ ਗਿਆ। ਅਰੂਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪਰਵਾਰ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਅਰੂਸ਼ਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਤਾਂ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਪਹੁੰਚੇ ਹੀ ਸਨ, ਮੋਸ਼ੀ ਤੋਂ, ਸ੍ਰ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੋਤਰਾ ਸ੍ਰ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਪਰਵਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਮਹੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਪਿਆਰੇ ਵੀ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਵਾਰ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੇ ਦੌਰੇ ਸਮੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਕੀਰਤਨ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਖੁਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੁੱਚਾ ਲੰਗਰ ਬੀਰ ਚੰਦ ਪਰਵਾਰ ਅਤੇ ਨੈਰੋਬਣਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਖਿਆ ਸੀ। ਪਰਾਉਂਠੇ, ਦੁੱਧ, ਫਲ, ਜੂਸ ਆਦਿ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਛਕ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ 6 ਵਜੇ ਟੂਰ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਸੇਵਕ ਗੁਰ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਬੜੀ ਕਰੁਣਾ ਮਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਪਿਆਰ, ਸਾਡਾ ਸਤਿਕਾਰ, ਸਾਡਾ ਦਿਲ ਪਰਚਾਵਾ ਸਾਥੋਂ, ਮੁੜ ਆਉਣ ਲਈ, ਵਿਦਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਰੂਸ਼ਾ ਦੇ ਸੱਜਣਾਂ, 50 ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਾਹਰਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਗੁਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤਾਂ 6 ਵਜੇ ਤਕ, ਨੈਰੋਬੀ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਏ। ਇਸ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਸ੍ਰ. ਅਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸੀ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਵੱਡੇ ਤੇ ਸੰਤ ਪੂਰਬਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਕਾਰਾਂ ਹੋਰ ਸਨ ਦੋ ਮਾਟਾਡੋਰ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਬੈਠ ਗਈ। ਸਾਫ ਸੁਥਰੀ ਤੇਜ਼ ਗੱਡੀ ਦੀ ਸੜਕ ਉਤੇ ਉਚਾਈਆਂ ਨਿਵਾਈਆਂ ਤੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ, ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਮੇਰੂ ਪਰਬਤ ਨੂੰ ਛੱਡਦਿਆਂ, ਨਿਤਾਂਤ ਜੰਗਲੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ 7.30 ਵਜੇ ਤਕ ਨਮ੍ਹਾਂਗਾ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਗਰਜ਼ ਨੂੰ ਜਾਂ ਨੈਰੋਬੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਦਰਜਨ ਭਰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਸੜਕ ਪਾਸ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਖੰਭਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖਲੋਤੇ ਸਨ ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਬੇ ਪਰਵਾਹੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਉਲਿਆ ਨਾ।

ਅਰੂਸ਼ਾ ਮੇਰੂ ਪਰਬਤ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਹੈ। ਮੱਕੀ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਮੁਖ ਫਸਲਾਂ ਹਨ। ਮੌਸਮ ਠੰਢਾ, ਸੁਹਾਵਣਾ ਅਤੇ ਏਨਾ ਮੋਹਕ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੂ

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਤਾਂਗਾਨੀਕਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ, ਉਨਾਂ ਆਪਣੀ ਵੱਸੋ ਲਈ ਅਰੂਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹੀ ਚੁਣਿਆ। ਇਹ ਵਧੀਆ ਮੌਸਮ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਸਾਂ ਇਸ ਦੌਰੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਅਰੂਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੀ ਬਿਤਾਏ। ਸ੍ਰੀ ਬੁਧ ਰਾਮ, ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਲੇਖ ਰਾਮ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ, ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਖਜਾਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਧੰਨ ਭਾਗ ਸਮਝੇ।

ਅਸੀ ਇਕ ਅਫਰੀਕੀ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਮੁਲਕ ਵੇਖ ਆਏ। ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰੌਣਕ ਨਹੀ, ਹੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਮਾਲ ਨਹੀ। ਖਰੀਦੋ ਫਰੋਖਤ ਵਾਲੇ ਵੀ ਵਿਰਲੇ। ਸੜਕਾਂ ਟੁੱਟੀਆਂ-ਫੁੱਟੀਆਂ ਪਰ ਕਾਰਾਂ ਬਹੁਤ।

ਗੱਲਾਂ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬੇ ਦੀਆਂ

ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬੇ ਦੀਆਂ ਇਕ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ : ਭਾਵੇ ਭਾਈ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੇਵਕ ਸੀ ਪਰ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਲਗਿਆਂ ਉਸਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਪੂਰਬੇ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਤੇ ਜਿਥੇ ਪੈਸੇ ਮੰਗੀਏ, 'ਸਤਿ ਬਚਨ' ਕਹਿ ਕੇ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਐਸੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਸਿਫ਼ਤ ਹੈ ਪੂਰਬੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਦੀ। ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਮੁਨਾਸਬ ਸੁਰ ਵਿਚ, ਸ਼ੁਧ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਹੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਵਿਚ ਪੂਰਬਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਜ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਹੀ ਸੁਆਦ ਭਾਲਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ

ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ ਸੁਨਾਮ ਨੇ ਅਰੂਸ਼ਾ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ : ਜਦੋਂ ਮੈ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਮਹੀਨੇ ਭਾਰਤ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾ। ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਲਈ ਮਨ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀ ਸੀ। ਅਸੀ ਨਿਰਨੇਹਾਰ ਹੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ। ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲ ਪ੍ਰਥਮੇ ਬੀਬੀਆਂ ਹੀ ਮਿਲੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਾਡਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਜਦ ਤਕ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀ ਹੁੰਦੇ ਤਦ ਤਕ ਕੋਈ ਲੰਗਰ ਨਹੀ।

ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ ਨੇ ਅਗੇ ਦਸਿਆ : ਤਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਸਾਡੀ ਫਰਿਆਦ ਪੁਚਾਈ ਗਈ ਕਿ ਕੋਈ ਮੋਨਾ ਸਿਖ ਆਇਆ ਹੈ ਪਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇ ਬਗੈਰ ਉਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਹੀ ਛਕਣਾ। ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਜਾਇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਅਸਾਂ ਜਾ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਲੰਮਾ ਚਿਰ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕੀਤੇ। ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਦਿਨ ਜਦੋ ਲੰਗਰ ਛਕਿਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੀ ਸੁਆਦ ਸੀ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਅਨੰਦ ਫੇਰ ਕਦੇ ਨਹੀ ਆਇਆ।

ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਬਾਰਡਰ ਤੇ

ਸ੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ ਅਜ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਤੇ ਬਾਰਡਰ ਨਮ੍ਹਾਂਗਾ ਉਤੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂਕਿ ਅਸੀ ਬਾਰਡਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁਖ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਪੂਰਤੀ ਕਰ ਸਕੀਏ। ਕਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਉਸਦੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸਨ. ਪਰ ਇਹ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਏਨੀ ਕੁ ਦੇਰ ਲਗ ਗਈ ਕਿ ਅਸੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪੁਜੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ. ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ ਨੇ ਕਿਸੇ ਅਸਹਿਬਨ ਅਵੱਗਿਆ ਦੀ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ੀਆਂ।

ਤਨਜਾਨੀਆ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ. ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਖਜਾਨਚੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲੈ ਕੇ ਬਾਰਡਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਚੈੱਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੀਨੀਆ ਦੇਸ ਦੇ ਵੀਜ਼ੇ ਆਦਿ ਲੁਆਕੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ। ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤੋਂ ਖਿਮਾ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ. ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਕੀਨੀਆ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਸਵਾਗਤ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅੱਗਲਵਾਂਢੀ ਸੁਆਗਤ ਦੇਣ ਹਿਤ. ਨੈਰੋਬੀ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ 12 ਗੱਡੀਆਂ ਆਈਆਂ। ਸੂਬਾ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ. ਸ੍ਰ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ. ਸ੍ਰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਪਹੁੰਚਾਈ ਅਤੇ ਅਸੀ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੇਹਲੇ ਹੋ ਗਏ. ਕੀਨੀਆ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਵੀ ਸੁਆਗਤਕਾਰੀ ਸੰਗਤ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਅਸੀ ਸਾਰੇ ਨੈਰੋਬੀ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰੇ।

10.30 ਤਕ ਨੈਰੋਬੀ ਦੀ ਸਾਊਥ ਸੀ ਮੁੰਬਾਸਾ ਰੋਡ ਤੇ ਜਦੋਂ 6 ਕੁ ਮੀਲ ਅਗੇ ਚਲੇ ਤਾਂ ਨੈਰੋਬੀ ਤੋਂ ਸੁਆਗਤਕਾਰੀ ਸੰਗਤਾਂ ਹੋਰ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੇ ਸ੍ਰ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਵਲਾਇਤ ਵਾਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਾਭ ਲੈਣ ਹਿਤ ਆਏ ਸਨ। ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ. ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ. ਸ੍ਰ. ਰੰਧਾਵਾ ਆਦਿ ਸਰੀਰਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਰੀਰ ਖਾਸ ਕਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਗੱਡੀਆਂ ਲਿਆਏ : ਸ੍ਰ. ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ. ਜਿਸਦੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਚਾਲਕ ਸੰਤ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ. ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੁਕਲਾ. ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ. ਸ੍ਰ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ. ਸ੍ਰ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ. ਸ੍ਰ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ. ਸ੍ਰ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ. ਸ੍ਰ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ. ਸ੍ਰ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਉਭੀ. ਸ੍ਰ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ. ਸੂਬਾ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ. ਸ੍ਰ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ. ਸ੍ਰ. ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ।

ਸੇਵਾ. ਸਨੇਹ. ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਘਰ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨੈਰੋਬੀ ਆਇਆਂ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਘਰ ਮੇਲੇ ਵਾਲਾ ਘਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਭਰਾ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ. ਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਵਖ ਵਖ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਈਆਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬੀਬੀ

ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਵਿਅਸਤ ਹੈ। ਨੈਰੋਬੀ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਹੱਥ ਪਤੌਂਬੀ ਲਗ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਬਾਕੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਤਾ। ਬੀਬੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੂਪ ਰਾਇ ਨੇ ਵੀ ਸੋਧ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਬੀਬੀ ਸਾਂਤੀ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਵੀ ਅਣਥਕ ਸੇਵਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸੋਧ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸਹਾਇਕ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਣੀ ਕਰ, ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕ, ਕੁਛ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ।

ਸ. ਹ. ਸ. ਰੰਧਾਵਾ

ਸ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਐਚ.ਐਸ.) ਰੰਧਾਵਾ ਵੇਹਲੇ ਹਨ। ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਨੈਰੋਬੀ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ। ਉਨਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਨੈਰੋਬੀ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਯੂ. ਕੇ. ਵਿਚ ਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਮੈਂ 4 ਮਾਰਚ ਉਨਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੈਰੋਬੀ ਪੁੱਜਾ ਹੋਵਾਂ ਅਤੇ 10 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਲੈਕੇ ਆਵਾਂ। ਏਨੀ ਛੇਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇ ਲਗੇ ਕੰਮ ਭੁਗਤਾ ਕੇ ਛੁੱਟੀ ਲੈਣੀ ਇਕ ਮਸਲਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਯੂ. ਕੇ ਵਿਚ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾੜਾਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦੱਸਿਆ ਪਰ ਅਫਸਰ ਲੋਕਾਂ 4 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਯੂ. ਕੇ. ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਬਕਾਇਆ ਕੰਮ ਭੁਗਤਾਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਰਖੀ। ਮੇਰੀ ਮਜਬੂਰੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਅੰਦਰੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਵਿਚੋਂ ਮੁੜਦਿਆਂ ਸੁਆਗਤਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਂ 4-3-83 ਨੂੰ ਨੈਰੋਬੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀ ਸਕਦਾ। ਜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਦੂਰ ਨ ਹੋਵਾਂ। ਪਰ ਨੌਕਰ ਕੀ ਤੇ ਨਖ਼ਰਾ ਕੀ। (ਸ. ਰੰਧਾਵਾ ਹੀਥਰੋ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮੇਹਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਲ ਹੁੰਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ : ਪਰ ਮੈਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੈਰੋਬੀ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ, ਇਕ ਦਿਨ ਲੇਟ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ! ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਨੈਰੋਬੀ ਉਤਰਿਆ ਅਗੋਂ ਵਾਲੀ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ - ਰਛਪਾਲ ਕੌਰ ਹੋਰੀ ਲੈਣ ਆਏ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਵਿਸਵਿਸੇ ਕਾਫ਼ੂਰ ਹੋ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਅੱਜ ਹੀ 10-30 ਤਕ ਦਿਨੇ ਨੈਰੋਬੀ ਪੁਜਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਸੰਕਲਪ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੁਆਗਤਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਲੇ ਹਾਰ ਮੈਂ ਵੀ ਪਾਏ। ਕਵੀ ਜੀ, ਕੀ ਇਹ ਕਰਾਮਾਤ ਨਹੀਂ?

ਕਾਕਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਖਾਰ ਅਤੇ ਛਪਾਕੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਪੁਤਰੀ ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਕਾਕੇ ਨੂੰ ਪਰਸੋਂ ਅਰੂਸ਼ਾ ਵਿਚ ਬੁਖ਼ਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਛਪਾਕੀ ਵੀ ਨਿਕਲ ਆਈ ਸੀ। ਕੱਲ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਣ ਲਈ ਵੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਾ ਜਦੋਂ ਬੀਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ : ਦੀਨ ਦਿਆਲ, ਕਾਕਾ ਪਾਣੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਦ ਘੋਲ ਕੇ ਦੇ ਦਿਆਂ ? ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਛਪਾਕੀ ਨਿਕਲਣ ਸਮੇ ਇਹੋ ਕੁਝ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿਤੀ।

ਫਲੋਰਾ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ

4 ਵਜੇ ਲਉਢੇ ਵੇਲੇ ਮੈ ਸ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸ਼ੋਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਪਹੁੰਚਾ। ਓਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਆਪ ਜੀ ਵੀ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਸੰਦੇਸ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਦੱਸੀ। ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ ਦੋਬਾਰਾ ਗਿਆ ਤੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚੋਂ ਸਾਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਫਲੋਰੇ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ : ਡਾਕਟਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਪੰ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ, ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ।

ਵਲਾਇਤ ਨੂੰ ਫੋਨ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ. ਫਲੋਰਾ ਦੀ ਬਾਗ਼ਬਾਨੀ ਵਿਚ ਖਾਸੀ ਰੁਚੀ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਨਵੇਂ ਬੂਟਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਗਈ। ਵਲਾਇਤ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੁਨੈਕਸਨ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੋਕਾ ਐਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਵਲਾਇਤ ਬੈਠਿਆਂ ਨਾਲ, ਸੁਖ ਅਨੰਦ, ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਅਤੇ ਪਰਵਾਰਕ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ। ਸ. ਫਲੋਰਾ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਜੀ, ਬੱਚੇ ਵੀ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੁਲਦੀਪ ਐਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਹੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਵਰਿਆਮ' ਦੀਆਂ ਪੁੱਤਰੀਆਂ ਹਨ, ਦਰਸ਼ੂ ਅਤੇ ਸਤਵੰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਫੋਨ ਤੇ ਸੱਦਿਆ, ਪਿਆਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਦਿਤਾ। ਖਾਸਕਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਫਿਲੌਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣਾ ਦੱਸਿਆ, ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜਨ ਤੇ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਤੇ ਪਿਆਰ ਵਧਾਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ।

ਏਸੇ ਫੋਨ ਤੇ ਫਲੌਰਾ ਪੁੱਤਰੀ ਅਮ੍ਰਿਤ ਕੋਰ 'ਭੁੱਚੀ' ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਲਵਾ ਕੇ, ਉਨਾਂ ਦੀ ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਜਾਣੀ ਅਤੇ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਵਲੋਂ ਅਵੇਸਲੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ। ਇਨਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੰਧਾਵਾ (ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ) ਜੀ ਨੇ ਰੀਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਐਸੀ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਫਰਮ ਬੜੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਵਾਂਗ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਰਖੀ ਹੈ। (ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਜੱਬਲਪੁਰ ਦਾ ਭਣਵੱਈਆ ਹੈ।)

ਏਥੇ ਹੀ, ਸ. ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਵਲਾਇਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜਟਿਲ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਰੀਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਿਨਾ ਸੰਦਰਭ ਦਸੇ ਮੈਨੂੰ ਸ. ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਨੇੜੇ ਲਗਾਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਕਰੋ। ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਦਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸ. ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨੇੜਤਾ

ਹਿਤ ਹੀ 'ਵਧੇਰੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ' ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਫੋਨ ਲੁਧਿਆਣੇ ਨੂੰ

4-45 ਵਜੇ ਇਕ ਵਖਵੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫਲੇਹਾਰ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ : ਲੁਧਿਆਣੇ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ਬਰ ਕੀਤੀ ਜਾਇ। ਸਵੇਰੇ ਓਥੋ ਬੀਬੀ (ਦਲੀਪ ਕੌਰ) ਜੀ. ਪੂਰਥੇ ਦੀ ਸਿੱਘਣੀ ਅਤੇ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਟਵਾਰੀ ਦੇ ਘਰ ਆ ਜਾਣ ਤਾਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਉਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੰ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜਕੇ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਦੀ ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਦੱਸਣ ਲਈ ਵੀ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ।

ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਬੀਬੀ ਰਛਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆ ਨੂੰਹਾਂ, ਜਗਦੀਸ਼ ਪੁਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਫੋਨ ਤੇ ਮਿਲਾ ਦਿਤਾ। ਮੇਰੀਆਂ ਹੀ ਤਾਂ ਉਹ ਧੀਆਂ ਜਾਂ ਨੂੰਹ ਪੋਤਰੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਖੇ

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੁਛ ਖਾ-ਪੀ ਕੇ ਘਰ ਪਿਛਵਾੜੇ ਦੇ ਬਗੀਚੇ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਘਾਹ ਕਿੱਤੇ ਵਿਚ ਵਿਛਾਈਆਂ ਚਟਾਈਆਂ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਧੀ ਧਮਾਰ ਗਵਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਇਕ ਨਵਾਂ ਢੰਗ ਸੀ, ਚੌਦਾਂ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਧਮਾਰ ਵਿਚ, ਦੂਜੀ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਆਇ ਗਈ ਸਭ ਖੇਲਤ ਹੋਰੀਂ' ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਮਾਤਰ ਤੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੀਜੀ ਮਾਤਰ ਤੋਂ ਚੁਕੇ ਹੋਏ ਏਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ 11ਵੀ 'ਮਾਤਰ ਤੇ, ਘੁੱਲਾ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਚੌਥੀ ਮਾਤਰ ਤੋਂ ਚੁਕ ਕੇ ਗਿਆਰਵੀਂ ਮਾਤਰ ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਸਮ ਤੇ ਤਿੰਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ। ਪਿੰਕੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਬਲਾ ਨਿਵਾਜ਼ ਸੀ।

ਇਹ ਢੰਗ ਅਸਲੋਂ ਨਵਾਂ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਜਣਿਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰ, ਇਕੋ ਥਾਂ ਤੇ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਪੁਜਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ, ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਧਰਮਸਾਲਾ ਨੂੰ ਭਾਗ

6 ਵਜੇ ਤੱਕ ਬਾਮੀ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜ ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਾਏ। ਏਥੇ 6-30 ਤੇ 7-30 ਤਕ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ 8-40 ਤੱਕ ਕੀਰਤਨ।

8 ਵਜੇ ਥਾਈਲੈਂਡ ਤੋਂ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੇਵਕਾਂ ਨਾਲ ਉਠ ਫੋਨ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ ਜਿਥੇ ਫੋਨ ਤੋਂ ਛੁਟ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਸਲੇ ਤੇ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਲਗ ਗਿਆ।

6 ਮਾਰਚ 1983, ਐਤਵਾਰ
ਨੈਰੋਬੀ (ਕੀਨੀਆ)

ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਲੜਕੇ ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਨੈਰੋਬੀ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਅਤੇ ਆਕਰਸ਼ਣ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਤੋਂ ਹੀ ਸਰਬ ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ - ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਸਤਿਕਾਰ ਪੂੰਜ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਰਸ, ਰੰਗ ਅਤੇ ਮਧੁਰ, ਪਰ ਸੰਯਤ ਸੁਰਾਂ ਵਿਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਬਸੰਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਬਸੰਤ ਦੀ ਵਾਰ ਨਾਲ ਹੋਈ।

ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ

ਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੇਲਿਆਂ ਦੇ ਚਾਰ ਖੰਭੇ ਗੱਡ ਕੇ, ਵੇਦੀ ਬਣਾਈ ਗਈ, ਜਿਸਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹਵਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਖਜਾਨਚੀ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ, ਨਿਜੀ ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ, ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਠਾਰੂ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਗਾਧਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

6-35 ਤਕ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਮੰਗਵਾ ਲਈ ਗਈ। ਲਾਵਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੁਪੁਤਰੀ ਸ. ਮੇਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ-ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਸੁੰਦਰ, ਸੁਖਾਵੇਂ ਸੁਔਂਛ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਜਿਸ ਉਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਵਰਦ ਹਸਤ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਗੰਢ ਚਤਰਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲਾਵਾਂ ਦੇ ਪਾਠੀ ਪੂਰਬਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ ਸਨ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਤੇ ਸ. ਸੁਕਲਾ ਮੂਵੀ, ਵੀਡੀਓ, ਸਟਿੱਲ ਕੈਮਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹਰ ਪਲ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪੈ ਕੇ ਪੂਰੇ 7 ਵਜੇ ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ।

ਇਹ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਇਹਦੀ ਮਾਤਾ ਬੀਬੀ ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਮੇਲਾ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਅੱਜ ਮਾਂ, ਧੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੌਂਹੇਂ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਨਾ ਕੁਛ ਲੈਣਾ, ਨ ਦੇਣਾ। ਸਾਦਗੀ, ਸੁਔਂਛਤਾ, ਸਰਲਤਾ ਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਇਹ ਅਦੁਤੀ ਸੰਗਮ ਸੀ। ਸਵੇਰ ਦੇ ਇਸ ਸੁਹਾਵਣੇ ਸਮੇ ਵਿਚ, ਇਹ ਦੈਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕਿਤੇ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਸੁਖ ਹੁੰਦਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲੀ

ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਈ। ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਵੇਖਣ ਲਈ ਸਦਾ ਉਤਾਵਲੀਆਂ ਤੇ ਆਮ ਕਰਕੇ ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਅੱਜ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਕੌਤੂਹਲ ਨਾਲ ਇਸ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਸਤ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਵੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸੁਹਣੀ ਲੜਕੀ, ਸੁਣੱਖਾ ਲੜਕਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਬੀਜ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੇ ਧਰਮਸਾਲਾ-ਵਿਚ ਹੀ ਲੰਗਰ ਛਕ ਕੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪਾਈ। ਲੰਗਰ ਸੀ ਨਾਸ਼ਤੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਪੂਰੀਆਂ, ਛੋਲੇ, ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਦਾਲ-ਫੁਲਕਾ।

ਕਾਰ ਪਾਰਕ ਵਾਲੇ ਥਾਂ ਗੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖ਼ਰ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੀਵਾਨ ਉਪਰੰਤ ਹਰ ਕੋਈ ਵਧਾਈਆਂ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੇ ਮੂਡ ਵਿਚ ਸੀ।

ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ

9.00 ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ ਜੀ ਦੀ ਤਬਲਾ ਸੰਗਤ ਨਾਲ, ਰਾਗ ਦੇਸਕਾਰ ਵਿਚ, 'ਦਰ ਮਾਦੇ ਠਾਢੇ ਦਰਬਾਰੁ' ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

. ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸਿਖ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ ਜੀ ਪਾਸ ਪਿਛਲੇ ਦੌਰੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਬੈਠਾਇਆ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਪੂਰਵਕ ਸੁਣਕੇ ਉਸਦੇ ਸੁਰ ਅਤੇ ਤਾਲ ਦੀ ਦਾਦ ਦਿਤੀ। ਬੱਚੇ ਨੇ ਸੁਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਗਾਇਆ ਹੀ ਸੀ ਤਿਹਾਈਆਂ ਲਗਾਕੇ ਵੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੀਤਾ।

ਫਿਰ ਇਸਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ। ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ ਜੀ ਨੇ ਤਬਲਾ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ। ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਬਲਾ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਵਜਾਇਆ, ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਫੁਰਮਾਇਆ : ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਰੋਜ਼ ਲਾਇਆ ਕਰੋ। ਸਾਨੂੰ ਹਿਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਜੁ ਆਦਮੀ ਲਿਆਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਕਦੇ ਕਾਹਲ ਵਿਚ ਆਇਆਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਸੁਣ ਲਿਆ ਕਰਾਂਗੇ।

ਸਭਾ 20 ਕੁ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ।

ਅਰੂਸ਼ਾ (ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ) ਦਾ ਗ੍ਰੰਥੀ

ਏਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਅਰੂਸ਼ਾ ਦੇ ਇਕ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ। ਉਸਦੀ ਪੀਲੀ ਦਸਤਾਰ, ਸਫੈਦ ਕੁਰਤਾ ਪਜਾਮਾ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਾੜ੍ਹੇ ਵਾਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਨ। ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਮਰ 35-40 ਸਾਲ। ਅਰੂਸ਼ਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਲਗੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀਵਾਰ ਗ੍ਰੰਥੀ ਜੀ ਆਏ ਪਰ ਕੁਛ ਸ਼ੰਕੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋਈ। ਕੀਰਤਨ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਬਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕੇ, ਜਗਾਹ ਵੇਖਕੇ, ਕੀਰਤਨਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਆਏ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਸੰਜੁਗਤ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਤੀਜੀ ਵਾਰ

5 ਵਜੇ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੁੱਟਣ, ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਆ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨੋਟ ਮਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਿਆਂ। ਵਿਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ: ਪਾਤਸ਼ਾਹ ! ਫੇਰ ਕਦੋਂ ਆਓਗੇ, ਹੁਣ ਕਦੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ, ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਦਮ ਕਦਮ ਅਗੇ ਵਧਾਇਆ।

ਫਿਰ ਫਲੋਰਾ ਦੇ ਬੰਗਲੇ

ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਹੋਕੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੇਰਾ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਆਏ ਤਾਂ ਏਥੇ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਇਕ ਅੰਦਰ ਸ: ਫਲੋਰਾ ਤੋਂ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ. ਫਲੇਰਾ 14 ਵਿੱਦਿਆ ਨਿਧਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਮਾਲਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਅਨੇਕਾ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਅਰੋਗ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਉਸਦੀ ਮਾਲਿਸ਼-ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਹੀ ਚਮਤਕਾਰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਮਾਲਸ਼ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਕੋਲ ਹੈ। ਬੂਹਾ ਬੰਦ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਸੋਫਿਆਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ: ਸ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ (ਇੰਗਲੈਂਡ), ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਭਾਰਤ) ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ (ਨੈਰੋਬੀ) ਤੇ ਸ. ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਕੀਨੀਆ)।

ਇਕ ਫੋਨ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ

ਕੈਨੇਡਾ ਤੋ ਇਕ ਟੈਲੀਫੋਨ ਖੜਕਿਆ। ਇਹ ਸ. ਹਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ 10 ਮਿੰਟ ਬਆਦ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੋਨ ਅੰਦਰ ਮੰਗਵਾ ਲਿਆ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਸ. ਹਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਕੀ ਅਰਜ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਿਆ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਵੱਡੇ ਕਾਕੇ (ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ) ਘਰ ਗੁੱਡੀ ਹੋਣ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦੱਸਿਆ।

ਫਿਰ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤੀ ਜਾਕੇ, ਪੁਰਖੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਰਮ ਜਲ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਸ. ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਫਿਰ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਘਰ ਗੁੱਡੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੀ ਦੁਹਰਾਉ ਸੀ। ਫਿਰ ਸ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਹਾਕੀ ਕੋਚ ਨੂੰ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ। ਫਿਰ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਾਰਤਾਲਾਪ। ਸਭ ਨੂੰ ਇਕ ਘੰਟਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਜ਼ੋਰ। ਸੋਧ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਗ੍ਰਹਿ ਸੀ।

ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਫਿਰ ਫੋਨ 11.45 ਹੋਏ, ਤਾਂ ਆਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ. ਫਲੋਰਾ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਸ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ। ਅਜੇ ਗਡੀ ਸਟਾਰਟ ਨਹੀ ਸੀ ਹੋਈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋ ਫਿਰ ਫੋਨ ਆਗਿਆ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ

ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਫੋਨ ਸੀ। ਔਡੀ ਦੀ ਬੁਕਲ ਮਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗੱਡੀਓ ਉਤਰਕੇ ਅੰਦਰ ਪਧਾਰੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਮਸਕਾਰ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਫੋਨ ਦੁਆਰਾ ਚੰਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀ ਪਿਆਰ ਭੇਜਿਆ। ਸਿਖ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਤਰਲਾ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ : ਏਥੇ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਆ ਜਾਓ ! ਚਿਰ ਭਇਆ ਦਰਸ ਨ ਦੇਖੇ !

ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ 12.30 ਵਜੇ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇਵਲ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ। ਏਥੇ ਹੋਰ ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਵੀ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਸਫੈਦ ਵਿਛੇ ਹੋਏ ਸੋਫੇ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਇਕ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਪਰਸਾਦ ਛਕਣ ਲਈ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਆਪ ਜੀ ਪਾਸ ਬੈਠ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਹਨ: ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ, ਸ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਅਤੇ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ। ਆਖਿਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਸ. ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਪਾਈ। ਸ. ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਕੋਲਿਤਰਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ।

ਪੌਣੇ ਘੰਟੇ ਪਿਛੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਵਿਖੇ ਪਧਾਰੇ।

- ਫਲੋਰਾ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਨੂੰ- ਭਾਗ

ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਚਿਠੀਆਂ ਲਿਖਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ: ਗੱਡੀ ਭੇਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਆ ਜਾਓ। ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੱਡੀ ਲੈਕੇ ਮੈਨੂੰ ਲੈਣ ਆ ਗਏ। ਸ. ਫਲੋਰਾ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਜਾਕੇ ਵੇਖਿਆ, ਕਿਸ਼ੋਰ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾਕਾਰ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਨਾਲ ਗਉਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 4.45 ਤਕ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ 5 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਨਿਤਨੇਮ ਦਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਧਰਮਸਾਲਾ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਈਆਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਆਇਆ 10 ਕਾਰਾਂ ਖਲੋਤੀਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਨੂੰ ਚੱਲੇ ਤਾਂ 7 ਕਾਰਾਂ ਸਨ।

ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਸੰਗਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਿਰਫ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਵਲੋਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ

(1) 1966 ਦੇ ਸਿਆਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੂਤੇ ਕੇ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿਖੇ 5-4 ਮੇਲਿਆਂ ਸਮੇ ਓਦੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ 6-6, 7-7 ਦਿਨ ਇਕੱਠੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਭਜਨ ਆਦੀ ਉਪਰੰਤ, ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਖਲੋ ਕੇ, ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਗੁਨਾਹ ਦੀ ਮਾਫੀ ਮੰਗੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਇਕ ਚੂਹੇ

ਨੂੰ ਫੜਕੇ, ਉਹਦੀ ਪੂਛ ਨਾਲ ਲੰਮੀ ਰੱਸੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ, ਉਸਨੂੰ ਸੜਦੀ-ਬਲਦੀ ਰੇਤ ਉਤੇ ਫੇਰਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਤੜਪ ਤੜਪ ਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਮੇਰਾ ਇਹ ਪਾਪ ਮਾਫ ਕਰ ਦਿਉ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨਗਰ, ਅਰਥਾਤ ਰੁੜੇ ਕੇ, ਇਕ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਅੱਵਗਿਆ ਖਤਮ ਕੀਤੀ।

(2) ਇਹ ਬਚਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 26.2.83 ਨੂੰ ਏਥੇ (ਨੈਰੋਬੀ) ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੱਸਿਆ। ਕਹਿਣ ਲਗੇ: ਜਦੋ ਤੂੰ ਜੰਮਿਆ ਸੈ ਉਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ: ਸਾਡੇ ਤੇ ਲੜਕੀ ਜਾਂ ਲੜਕਾ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਨਹੀ ਤਾਂ ਛੋਟੇ ਕਾਕੇ (ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਬਹੁਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ

ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 7.10 ਵਜੇ ਹੋ ਗਈ। ਅੱਜ ਰਾਤ ਦਾ ਲੰਗਰ ਵੀ ਸ. ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ ਵੱਲ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨਿਮੰਤ੍ਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸ. ਸੀਰ੍ਹਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸੂਚਨਾ ਉਪ੍ਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ:

ਬਿਨ ਸਿਮਰਨ ਦਿਨ ਰੈਨਿ ਬਿਰਥਾ ਬਿਹਾਇ।
ਮੇਘ ਬਿਨਾ ਜਿਉ ਖੇਤੀ ਜਾਇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿਮਰਨ ਉਤੇ ਇੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਥਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ :

ਬਿਨ ਸਿਮਰਨ ਨਿਹਫਲ ਸਭ ਕਾਮ।
ਜਿਉ ਕਿਰਪਨ ਕੇ ਨਿਰਾਰਥ ਦਾਮ।

ਜਿਸ ਸਿਮਰਨ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਏਨਾ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੱਲ ਹੀ ਅਸੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀ ਦਿੰਦੇ। ਹੋਰ ਕੰਮ ਤਾਂ ਅਸੀ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਘਰ ਬਾਰ ਸੁੰਦਰ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਣੇ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ, ਪਰ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਬਾਰੇ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਜੇ 'ਖੱਜਰ ਪੈਣ ਵਾਲੀਂ' ਗੱਲ ਨਹੀ ਤਾਂ 'ਨਾਮ ਦੀ ਬੇਲਾ ਪੈ ਪੈ ਸੋਇਆਂ' ਵਾਲੀ ਅਵੱਸ਼ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਥੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਇਕ ਅਖੰਡ ਭਜਨ ਵਰਨੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਕੀਤੀ ਜਾਇ। ਮੈਨੂੰ ਆਖਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀ ਤੁਸੀ ਮੰਨੋ ਜਾਂ ਨਾ ਮੰਨੋ, ਪਰ ਜੇ ਕੁਝ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਹੀ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨੌਜੁਆਨ ਤਾਂ ਭਜਨ ਵਾਲੀ ਵਰਨੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ, ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ। ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਾਲਿਆਂ ਚੰਗਾ ਉਦਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਭਜਨ ਵਾਲੀ ਵਰਨੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲੈਣ। ਸੱਤ ਆਦਮੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਲਈ। ਅਤੇ ਦੋ ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਲੁੜੀਂਦੇ ਹਨ। 40-50 ਨੌਜੁਆਨ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਗੱਲ ਕੋਈ ਵਡੀ ਨਹੀ। ਇਹ ਭਲਾ ਤੇ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਨਾ ਹੀ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਆਪਣੀ ਮਰਿਆਦਾ ਸਿਖਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬਹਿਣ ਉਠਣ ਦੀ ਜਾਚ ਆਵੇਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਭਲਾ ਤੇ ਜਿਸ ਦੇਸ ਵਿਚ ਰਹੀਏ ਉਹਦਾ ਵੀ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕਨ ਅਤੇ ਵਲਾਇਤ ਦੇ ਸਿੱਘਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਅਤੇ ਅੰਤ ਕਿਹਾ: ਮੈਨੂੰ ਨਾਂ ਲਿਖਕੇ ਦਸੋ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਮੈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਿਆਣੇ ਸਿਆਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸਲਾਹ ਕਰ ਲਉ। ਚੰਗੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਉਦਮ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀ ਪਈਦਾ।

ਨਹ ਬਿਲੰਬ ਧਰਮੇ, ਬਿਲੰਬ ਪਾਪੰ।

ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕੱਲ ਦੱਸ ਦਿਉ।

ਹੋਰ 15 ਮਿਟ ਤਕ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ, ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਉਤਮ ਸਲਾਈਡਾਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕੇਟਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸਵਰਗੀ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬੜੇ ਉਤਮ ਚਿੱਤਰ ਸਨ।

ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੇ ਉੱਦਮ ਅਤੇ ਕਲਾ ਦੀ ਹਰੇਕ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ।

ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸ. ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਲੰਗਰ ਛਕਿਆ।

7 ਮਾਰਚ 1983, ਸੋਮਵਾਰ
ਨੈਰੋਬੀ (ਕੀਨੀਆ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ। 4.30 ਵਜੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਸੰਕੀਰਤਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ। ਪਰਮਪੂਜ ਅਤੇ ਪਿਆਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ। ਸੰਗਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਇਕੱਠ।

ਨਿਰੰਤਰ ਭਜਨ ਵਰਨੀ

ਮੈ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਰਾਤੀ ਆਖੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਨੈਰੋਬੀ ਨੇ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਨਿਤ-ਵਰਨੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਨਿਰੰਤਰ ਭਜਨ ਦਾ ਕੱਲ ਹੀ ਆਰੰਭਕ ਦਿਨ ਸੀ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ, ਸਕੱਤਰ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸੰਗਤ ਚੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੱਜਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਵਰਨੀ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਆਮ ਵਰਨੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਸੂਬੇ ਸੰਤ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਵਰਨੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਭਖਦੇ ਲਾਲ ਕੋਲੇ, ਹਵਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ, ਜਲ ਦਾ ਗੜਵਾ ਆਦਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਗੇ ਪਏ ਹਨ। ਅੱਜ 30 ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਵਰਨੀ ਵਿਚ ਉਪਸਥਿਤ ਹਨ।

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨਕਾਰ ਹਨ: ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ, ਮੁਖੀ, ਤਾਊਸ

ਨਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਾਰ ਸਹਿਨਾਈ, ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਨਾਲ, ਸੰਤ ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਤਬਲੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਏਥੋਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਗਾਇਕ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ, ਤਬਲਾ ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਾ।

ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰਾਂ ਪਰਸੋਂ ਆਕੇ, ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਕਰਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਅਤੇ ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਰ ਸੀ। ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੋਲਿਆ :

ਅਸੰਖ ਖਤੇ ਖਿਨ ਬਖ਼ਸਨਹਾਰ।
ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸਦਾ ਦਇਆਲ।
ਜੇ ਹਉ ਭੂਲਿ ਬਿਗਾਰਤਾ ਬਹੁਰਿ ਪਿਤਾ ਕੋ ਲਾਜੁ।
ਬਖਸ਼ ਲਓ ਤੁਸੀ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਹੋ। ਅਸੀ ਤਾਂ ਸਦਾ ਭੁੱਲਣਹਾਰ ਹਾਂ।

ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਵੀ ਜੀ, ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬੇਚੈਨ ਰਹੀ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀ ਪਰਸੋਂ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚੋਂ ਕਿਉਂ ਉਠਕੇ ਆ ਗਏ? ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਬਿਨਾ ਕਿਤੇ ਸੁਖ ਸੁਆਦ ਨਹੀ। ਅਜ ਵੇਖੋ, ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੇਠ ਵਿਛਾਣ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਚਿੱਟਾ ਆਸਣ ਬੁਣਿਆ। ਮੈਂ ਅਗੇ ਚਿੱਟਾ ਬਸਤਰ ਬਦਲਦੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਕਿਸ ਕੰਮ। ਉਧਰੋਂ ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ (ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹਨੂਮਾਨ) ਬੁਸਕਦਾ ਫਿਰੇ! ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਕੁੜੀਆਂ ਵੱਖ ਕਹਿਣ, ਅਸੀ ਕਿਸਨੂੰ ਜਾਕੇ ਕਹੀਏ, ਕਰੀਏ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਤਾਂ ਮੁੜ ਖਾਲੀ ਘਰ ਨੂੰ ਆ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਘਰ ਹੀ ਪਰਸੰਨ ਸੀ।

ਕੱਲ੍ਹ ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਿਤਾ ਪੁਤਰ ਕੀਰਤਨਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਪਰ ਅੱਜ ਤਾਂ ਪਉੜੀਆਂ ਵੀ ਲਗਦੀਆਂ ਸਨ। ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਫਿਰ ਤੋਂ ਰਵਾਂ ਹੋ ਗਈ।

7.00 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਪੂਰਬੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ।

ਚਾਨਾ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਡੇਰੇ ਜਾਣ ਲਈ ਉਠੇ। ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਦੇ ਲੜਕੇ ਜਿਸ ਦੀ ਪਗੜੀ ਕਾਲੀ ਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਕੱਟ-ਕੱਟ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਹਥ ਜੋੜ ਖਲੋਤਾ ਹੋਇਆ ਵੇਖ, ਆਖਿਆ : ਕਿਉਂ ਭਈ, ਤੂੰ ਹੁਣ ਗੱਲ ਮੰਨਣੀ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਜਾਕੇ ਆਖੀਏ, ਦਾੜ੍ਹੀ ਕਟੱਣੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਲੜਕੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਹੈ।

ਗੱਲ ਨਿਤ ਵਰਨੀ ਦੀ

7.20 ਵਜੇ ਡੇਰੇ, ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ, ਨਿਤ ਵਰਨੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ

ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾ ਦਿਤਾ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਹੁਣ ਵਰਨੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਥੋ ਨ ਹੋ ਸਕੀ ਤਾਂ ਦੇਸ ਵਿਚੋਂ ਬੰਦੇ ਭੇਜ ਦਿਆਂਗੇ। ਪਰ ਨੌਜੁਆਨ ਸਾਰੇ ਹੀ ਤਿਆਰ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਰ ਮੰਗਿਆ। ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਈ।

ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜ਼ੀ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਵਲ ਹੋਏ। "ਆਲੀ ਰੀ, ਦੇਖੋ ਤੋਰ ਭਈ" ਗਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਈ। ਕਿਸ਼ੋਰ ਗਾਉਣ ਲਗ ਪਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਸਮਝਾਉਣ ਲਗ ਪਏ।

ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਤੇ ਕੈਮਰੇ

ਮੈਂ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ ਦੀ ਡੀਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕੀਨੀਆ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਇਕ ਫੋਟੋ ਲੈਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਬੜੀ ਇਹਤਿਆਤ ਨਾਲ, ਸਾਰੇ ਅਪ-ਟੂ-ਡੇਟ ਫੋਟੋ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਐਂਗਲ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਕਰਨ ਲਗੇ।

ਥੋੜੇ ਸਮੇ ਪਿਛੋਂ ਅਸੀ ਨੈਰੋਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਗਏ, ਜਿਥੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਖਰੀਦਿਆ। ਸੌਦਾ ਖਰੀਦ ਦਿਆਂ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਵੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਮੂਵੀ ਲੈ ਦਿਓ। ਮੈ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਵੀਡੀਓ ਕੈਮਰਾ ਚਾਂਹਦਾ ਹਾਂ।

ਸ. ਚਾਨਾ ਦੀ ਕੋਠੀ

ਜਦੋਂ ਅਸੀ 11.00 ਵਜੇ ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਆਏ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਦੋ ਸਰਦਾਰਨੀਆਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ: ਦੀਨ ਦਿਆਲ ! ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਰੁਕੋ, ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਲੈਣ ਦਿਓ। ਨਮਸਕਾਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਦੋ ਸਰਦਾਰਨੀਆਂ ਹੋਰ ਆ ਗਈਆਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਅਗੇ ਨੂੰ ਟੁਰ ਪਈ।

ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਘਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲੰਗਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਲੰਗਰ ਭੀ ਹੈ। ਸੋ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਰੇਕ ਆਏ ਦਾ ਗਰਮ ਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਆਗਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਸ. ਜੀ ਨੇ 'ਜੀਉ ਆਇਆਂ' ਆਖਿਆ।

ਮੁਹਾਰਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਲ ਮੋੜੋ

ਕੱਲ, ਸ਼ਾਮੀ ਮੈ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਨਾਲ ਸ. ਫਲੋਰੇ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਵਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਮੈ ਪੁਛਿਆ: ਮੈ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੀਨੀਆ ਦੀ ਨਾਮਧਾਰੀ

ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਇਸ ਸਮੇ, ਇਸੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚਲੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਣ। ਸੰਤ ਚਾਨਾ ਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ ਵਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਏਥੇ ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਗੋਰਾਂ' ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਨੇ 'ਹਾਂ' ਵਿਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾਂਦਿਆਂ ਆਖਿਆ : ਹਾਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ: ਐਸ ਵੇਲੇ ਜੋ ਕੁਝ ਅਫਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਚੋਰੀਆਂ, ਲੁਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਅਤੇ ਕਤਲ, ਉਹਨਾਂ ਵਲ ਵੇਖਿਆਂ ਇਹੋ ਗੱਲ ਠੀਕ ਲਗਦੀ ਹੈ।

ਏਥੇ ਮੈਨੂੰ ਸ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੱਲੀ ਦੀ ਆਖੀ ਹੋਈ ਇਕ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆਈ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ 1982 ਦੀ ਘਟਨਾ। ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਮੋਈ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਕੂ (ਬਲਵਾ) ਕੀਤਾ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਗੜਬੜੇਸ਼ਨ ਫੈਲ ਗਈ। ਵਸਨੀਕ, ਹੋਰ ਏਸ਼ੀਆਈਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਮਿਲ ਗਿਆ ਮਾਰਨ, ਲੁੱਟਣ ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਬੀਬੀਆਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਵਾਪਰੀਆਂ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ, ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ,ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੇਹਤ ਬਹਾਲੀ ਹਿਤ ਵਰਨੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਏਸ ਦਿਨ ਨੌਜੁਆਨ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਰਖ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਵਰਨੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੰਗਤ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਘਰੋ ਘਰੀ ਜਾਣ ਲਗੀ, ਤਦ ਤਕ ਬਲਵਾਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਪਕੜ ਕੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਪਾਰ ਬੁਲਾ ਦਿਤੇ ਸਨ। ਗੁੰਡੇ ਅਤੇ ਬਦਮਾਸ਼ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁਕੇ ਸਨ।

ਨੌਜੁਆਨ ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਈਆਂ ਤਾਂ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ ਪਰ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ ਅਤੇ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੱਲੀ ਵਰਗੇ 15-20 ਨੌਜੁਆਨ ਠੰਢ ਠੰਢਾਰਾ ਜਾਣ ਧਰਮਸਾਲ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ। ਚਰਚ ਵਾਲੇ ਚੌਕ ਚੱਕਰ ਕੋਲ ਮਿਲਟਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਧੌਣਾਂ ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਧਰਕੇ ਕੱਲੇ-ਕੱਲੇ ਨੂੰ ਅਗੇ ਲਾ ਲਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਭਜਨ ਫੁਰਨ ਲਗਾ, ਅਉਖੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸਹਾਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਯਾਦ ਆਉਣ ਲਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਅਨੇਕਾ ਲੋਕ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰੇ ਜਾ ਚੁਕੇ ਸਨ। "ਕਿਆ ਜਾਣਾ ਮਤ ਅੰਤ ਕਾ ਇਹੀ ਸਵਾਸ ਹੀ ਹੋਇ।" ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ।

ਪੰਜ ਮਿਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਨਿਵਾਣਾਂ ਚੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਅਫਸਰ ਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ : ਵੇਖਦੇ ਨਹੀ, ਸਫੈਦ ਕੱਪੜੇ, ਗਲੀ ਮਾਲਾਂ, ਪੈਰੀ ਚੱਪਲਾਂ। ਛੱਡ ਦਿਓ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਘਰੋਂ ਆਏ ਲਗਦੇ ਨੇ।

ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਮਿਲਟਰੀ ਜੀਪਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਾਕੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਛੱਡ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਏਥੇ ਹੀ ਕੱਟਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਜਿਹੇ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰਵਾਰ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਹਿਤੂ-ਹਮਸਾਇਆਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪਰਤਣ ਦੇ ਤੁਣਕੇ ਵਜਦੇ ਹਨ।

ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ

ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਫਿਰ ਸ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੱਲੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਉਤੇ ਸ. ਫਲੋਰਾ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਤੋਂ ਫੋਨ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾਕਾਰ ਕਿਸ਼ੋਰ ਭੱਲੀ ਦੀ ਗਡੀ ਤੇ ਫਲੋਰਾ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ. ਮੈ ਵੀ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੇਵਕ ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਦੀ ਹਰਿਆਲੀ ਵਿਚ ਚਿੱਟੇ ਆਸਣ ਤੇ ਬੈਠੇ ਅਪਣੇ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਵਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਹਮਣੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਿਛੇ ਬਸਤਰ ਤੇ ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ, ਸ. ਐਚ. ਐਸ. ਰੰਧਾਵਾ, ਗਿਆਨੀ ਤੇ ਸ. ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਪੋਸਟ ਹੋਣ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਪੱਤਰ, ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬੇਬੇ ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਅਤੇ ਠਾਕੁਰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜਾਂ ਵਲੋਂ ਕਦੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਹੀ ਕਰਦੇ।

ਬਿਮਾਰ ਪੁਰਸ਼ੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ

ਅੱਜ 10 ਤੋਂ 11 ਦੇ ਸਮੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੈਰੋਬੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਪਧਾਰੇ। ਏਥੇ ਸ. ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਗੂ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਨੈਰੋਬੀ , ਅਤੇ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਾਮਾ ਬਿਮਾਰ ਪਏ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਅੱਧ ਦਾ ਇਕ ਪਾਸਾ ਮਰਨ ਵਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਿਰ ਦੇ ਇਕ ਭਾਗ ਵਿਚ ਬੇਬਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਸਾਂ ਉਠ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨਾਂ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਸ. ਸੱਗੂ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਮੈਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਖਸ਼ੋ। ਸਰੀਰ ਇਕ ਦਮ ਨਿਸ਼ਕ੍ਰਿਯ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੋ ਹਿੱਸਾ ਸੁਰਜੀਤ ਹੈ ਉਹ ਪੀੜਾਂ ਨਪੀੜਿਆ ਹੈ। ਰਹਿਮ ਕਰੋ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕਰੋ।

ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਸਾਰਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਸੀ। ਅਰਜ਼ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਨਹੀ ਸੀ ਥਕ ਰਿਹਾ। ਬੈੱਡ ਤੋਂ ਸ. ਸੱਗੂ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਉਤਰ ਆਇਆ। ਪਰ ਇਸਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸ. ਸੱਗੂ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਨਹੀ ਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚਰਨ ਉਸਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਛੁਹਾਣ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਿਨੇ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤੀ।

ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ. ਸੱਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਨਾਲਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਹਿਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੀੜਾ ਹਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ: ਜਿਸ ਰਾਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੈਰੋਬੀ ਆਏ, ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਰੋਗੀ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਹਿਤ ਪਧਾਰੇ। ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਅੱਧਾ ਭਾਗ ਏਨਾ ਪੀੜਾਂ ਭਰਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਰਾਇ

ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਮੰਗਦਾ ਸੀ। ਅਚਰਜ ਇਹ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਾਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਉਸਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਚਰਨੀ ਸਿਰ ਨਿਵਾਇਆ। ਅਤੇ ਰੋਗੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਪੀੜਾ ਖਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪਤਾ ਨ ਲਗਾ। ਉਹ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੂਰੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਹਸਪਤਾਲ ਛੱਡ ਗਿਆ।

ਸੰਗੀਤ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ

ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਚਲਦੀ ਸੰਗੀਤ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉਠਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੰਗਲੇ ਅੰਦਰ ਗਏ। ਫਿਰ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ 4 ਵਜੇ ਹੀ ਆਏ। ਆਉਂਦਿਆ ਹੀ 'ਤੋਰ ਭਈ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਪਿੰਕੀ, ਦੂਜੀ ਤੋਂ ਬਲਜੀਤ, ਤੀਜੀ ਤੋਂ ਘੁੱਲਾ ਅਤੇ ਚੌਥੀ ਮਾਤਰ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਠਕੇ (ਬਾਕੀ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਚੁਕ ਕੇ) ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਮ ਉਤੇ ਆ ਜੁੜਦੇ।

ਪੌਣੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਬਾਹਰਲੀ ਬੈਠਕ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਉਠੇ: ਜਲ ਪਾਣੀ ਛਕ ਲਓ ! ਫਿਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਗਿਆਂ ਸੇਵਾ, ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਰਛਪਾਲ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਫਲੇਰਾ ਮੁਸਕਾਨ ਭਰੀ ਆਦਰ ਨਾਲ ਵਿਵਿਧ ਵਸਤਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਛਕਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋਂਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਆਏ ਹੋਏ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ 6 ਵਜੇ ਨਿਤਨੇਮ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਮੇ ਸਿਰ ਪੁੱਜ ਗਏ।

ਜੈ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਖਾਰ ਤੇ ਛਪਾਕੀ

ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਕਾਕਾ ਅਜੇ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਮੈ ਇਸਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਛਪਾਕੀ ਦੇ ਦਾਗ਼ ਦੇਖੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਬੁਖਾਰ ਵੀ ਸੀ। ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਰਗੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਮੁਰਝਾਇਆ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਬੀਬਾ ਜੀ ਕਿਸੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਦਵਾਈਆਂ ਲਿਆਏ ਤਾਂ ਕਾਕੇ ਨੂੰ 104 ਡਿਗਰੀ ਤਕ ਦਾ ਬੁਖਾਰ ਸੀ। ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ : ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਠੀਕ ਠਾਕ ਦਿਸਦਾ ਸੀ। ਓਦੋਂ ਵੀ ਉਹ 104 ਡਿਗਰੀ ਬੁਖਾਰ ਲਈ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਬੁਖਾਰਿਆ ਜਾਪੇ ਪਤਾ ਨਹੀ ਉਦੋਂ ਕਿਸ ਡਿਗਰੀ ਤਕ ਬੁਖਾਰ ਹੋਵੇ।

ਸੌਖ਼ ਲਈ ਸਮੂਹਿਕ ਅਰਦਾਸ

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਸਮੇ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਵਲੋਂ ਇਕ ਰੁੱਕਾ ਸ. ਸੀਤ੍ਹਾ ਸਕੱਤਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਲ ਵਧਦਾ ਵੇਖਿਆ। ਇਸ ਉਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਨੈਰੋਬੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਆਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸਮੇ ਅਰਦਾਸ ਹੋਵੇ।

ਕੀਰਤਨ ਸਮੇ

ਕੀਰਤਨ ਸਮੇ, "ਸਾਜਨ ਤੇਰੇ ਚਰਨ ਕੀ ਹੋਇ ਰਹਾ ਸਦ ਧੂਰਿ" ਰਾਗ ਦੇਸ, ਤਾਰ ਧਮਾਰ ਵਿਚ ਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪਸਥਿਤ ਹਨ:

1. ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇਵਸੀ (ਸਪੁਤਰ ਸ. ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ) ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਮਗੜੀਆ ਸਿਖ ਟੈਂਪਲ, ਨੈਰੋਬੀ।
2. ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਬਾਹੜਾ ਪ੍ਰੋਪਰਾਈਟਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ।
3. ਰਾਗੀ ਐਂਬਰਸਰੀਆ ਰਾਮ (ਕੰਨ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਲਗੀ ਹੋਈ)।
4. ਰਾਗੀ ਸ. ਊਧਮ ਸਿੰਘ (ਸਫੈਦ ਪਗੜੀ)।
5. ਸ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਭਮਰਾ (ਸੰਤ ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਤਾ) ਆਦਿ ਹੋਰ ਕੁਝ ਸਰੀਰ।

ਲੰਗਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ

8.15 ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕੀਤਾ, ਏਥੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਵਲੋਂ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਆਈ ਸਮੁਚੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਭਾਗ ਲਾਏ, ਅਰਥਾਤ ਲੰਗਰ ਛਕਿਆ।

ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਲੰਗਰ ਕਰਵਾਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਦਾਲ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਘਰੋਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਤ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਏਥੇ ਆਕੇ ਸਮੁਚੀ ਰਸੋਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਏਥੇ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਲੰਗਰ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਵਕ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਛਕਦੀ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਰੋਤ ਵੀ ਮਿਲੀ ਕਿ 16 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਭਾਰਤੋਂ ਆਏ 20 ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ 1. ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, 2. ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨਗਰ, 3. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, 4. ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ (ਜੁ ਏਥੇ ਵਿਆਹੀ ਗਈ ਹੈ ਸੁ ਇਹਦੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਵੇਗਾ।)

8 ਮਾਰਚ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਨੈਰੋਬੀ (ਕੀਨੀਆ)

ਸ. ਸੰਗ੍ਰ ਨਮਿਤ ਵਰਨੀ

ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਨਿਤ ਵਾਂਗ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰਾਗੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ। ਭਰਪੂਰ ਸਰੋਤਾ ਗਣ। ਅੱਜ ਵੀ 30 ਨੌਜਵਾਨ ਅਤੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਭਜਨ ਵਰਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ। ਕੱਲ੍ਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਵਰਨੀ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲ ਕਰਾਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ : ਵੇਖੋ! ਕਿਵੇਂ ਦੇਵਤੇ ਲਗਦੇ ਹਨ ! ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲਈ ਜੇ ! ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਵਰਨੀ ਵਾਲੇ ਓਨੇ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਲਗਦੇ

ਹਨ। ਅਜ ਦੀ ਇਹ ਵਰਨੀ ਸ. ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਨੈਰੋਬੀ ਹਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੱਗੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਡੇ ਭਾਈ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮੇ ਤੋਂ ਹਾਜਰ ਹਨ।

ਸ. ਤਿਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਸੱਗੂ

ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਉਠਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਸ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਗੂ ਦਾ ਵਡਾ ਭਰਾ ਸ. ਤਿਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਸੱਗੂ ਵੀ ਉਠਕੇ ਨਾਲ ਹੋ ਪਿਆ। ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀ ਪਰ ਉਹ ਸਰਧਾ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਯੁਕਤ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਝਲਕਦੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਠਾਰੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ. ਤਿਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ 401 ਸ਼ਲਿੰਗ ਵਰਨੀ ਵਾਸਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੇ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਪਰਵਾਰ

ਮੈ ਫੇਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ 8.15 ਵਜੇ ਹੀ ਪੁਜ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਕ ਸੇਵਿਕਾ ਬੀਬੀ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਤੇ ਉਹਦੀ ਲੜਕੀ ਕਮਲ ਅਤੇ ਕਮਲ ਦੇ ਪਤੀ ਰਾਮ (ਅਸਲ ਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਸਲਮ) ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਏ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਲ ਵੇਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ: ਇਹ ਬੀਬੀ ਭੂਪਾਲ ਤੋਂ ਹੈ, ਸ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਪੁਤਰੀ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਸੀ, ਪਰ ਪਿਛੋਂ ਜਾਕੇ, ਪਤਾ ਨਹੀ ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਉਣੋਂ ਹਟ ਗਿਆ। ਪਰ, ਇਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀ ਛਡਿਆ।

ਰਾਮ ਲੰਮਾ-ਝੰਮਾ ਜੁਆਨ ਹੈ, ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਤੇ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਥਥਲਾ। ਘਬਰਾਹਟ ਵਿਚ ਅਟਕ-ਅਟਕ ਬੋਲਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰਾਮ ਨਾਲ ਬੋਲਚਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ :

ਕੀ ਨਮਾਜ਼ ਆਦਿ ਵੀ ਕਦੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ?

ਨਹੀ ਜੀ !

ਕਦੇ ਕਦੇ ਮੰਦਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਕਦਾਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੀ !

ਤਾਂ ਫਿਰ ਭਜਨ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਘੰਟਾ ਰੋਜ਼ ਕਰਿਆ ਕਰ !

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰਬਾ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਪੁਰਬਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਅਰਥਾਤ ਮੁਹੰਮਦ ਅਸਲਮ ਨੂੰ ਕੰਨ ਵਿਚ ਚੁਅੱਖਰਾ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਅਤੇ ਰਾਮ ਕਮਲ ਦੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਵੀ। ਰਾਮ ਨੇ ਮਜਬੂਰੀ ਦੱਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀ ਰਹੇਗਾ, ਲਿਖਕੇ ਦਿਤਾ ਜਾਇ। ਉਸਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮੰਤਰ ਲਿਖਕੇ ਦੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਇਕ ਗੁਆਂਢੀ

ਇਕ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ

ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਂ ਪੁਛਿਆ। ਇਹ ਬੋਲੇ :

"ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਗੁਆਂਢੀ ਹਾਂ"।

"ਕਿਹੜੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ"?

"ਕਟਾਣੀ ਤੋਂ ਜੀ !"

"ਕਿਦ੍ਹਾ ਲੜਕਾ"?

"ਸ. (ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਨਾਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ).....ਜੀ ਦਾ !"

ਕਟਾਣੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਬੱਸ ਅੱਡਾ ਹੈ। ਏਨਾ ਨੇੜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਿਲ ਪਏ ! ਤਾਂਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਹੋਣ, ਗੁਆਂਢੀ ਹਨ, ਫੇਰ ਵੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਨਵੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਛੇੜਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ।

ਸਰਨਾ ਜੋੜੀ

ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛਡਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ। ਏਥੇ ਉਡੀਕਦੇ ਪਏ ਸਨ ਸ੍ਰੀ ਤੀਰਥ ਰਾਮ ਸਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ। ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਤਲਬਗਾਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੇਵਲ ਇਹੋ ਜੋੜਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਬੱਚੇ 25.2.83 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਆਏ ਸਨ। ਇਹ ਜੋੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਿਖ ਹੈ। ਇਸ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜ ਆਪ ਜੀ ਆਰਾਮ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ।

ਪਰ੍ਹਾਂ, ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਚੋਂ ਬਲਜੀਤ-ਪਿੰਕੀ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦੀ ਝੀਣੀ-ਝੀਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮਨਿਸਟਰ ਫਾਰ ਕਾਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਮਿ: ਜੌਜੋ

ਕੀਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਰੁਕਨ ਸ੍ਰੀ ਚਾਰਲਸ ਜੌਜੋ ਮਨਿਸਟਰ ਫਾਰ ਕਾਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਲ ਅਫੇਅਰਜ਼ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਚਤੁਰ ਪੁਰਸ਼, ਉਸਦੇ ਵਕਤ ਦਾ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਬਲਜੀਤ-ਪਿੰਕੀ-ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਨਾਲ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਮਿ: ਜੌਜੋ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ 10 ਵਜੇ ਆਉਣਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 12 ਵਜੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਡੌਲੀ ਅਤੇ ਮੈਂ 11.15 ਵਜੇ ਹੀ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਅਰਥਾਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ ਆ ਗਏ। ਏਥੇ 11.30 ਵਜੇ ਹੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਈਆਂ। 'ਫਰੰਟ ਰੂਮ ਵਿਚ ਦੋ ਸੋਫੇ ਸੈੱਟ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਫੁਲਦਾਰ ਗਲੀਚਾ ਸੋਫੇ ਉਤੇ ਵਿਛਾਇਆ ਗਿਆ। ਖ਼ਾਕੀ ਰੰਗ ਦਾ ਗ਼ਲੀਚਾ ਸ੍ਰੀ ਜੌਜੋ ਲਈ, ਨਿਸਚਿਤ ਸੋਫੇ ਉਤੇ ਫੈਲਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੈਮਰਿਆਂ

ਦੀ ਸੈਟਿੰਗ ਕਰ ਲਈ- ਸਟਿੱਲ, ਮੂਵੀ, ਵੀਡੀਓ। ਸ. ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਕੈਮਰੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਮੈ ਵੀ ਚਿੱਟੀਆਂ-ਕਾਲੀਆਂ ਫੋਟੋ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੇਰਾ, ਸ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਇਸ ਮਿਲਣੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਲੋੜੀਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਹੀ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਮੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਿਖ ਜੁੜ ਗਏ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਏਧਰ ਓਧਰ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੀ ਘੜੀ, ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਉਹੋ ਹੀ ਨੰਬਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਉਪਰਲੇ ਦੋਵੇਂ, ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਆਰਪ ਬਿਸ਼ਪ ਮੋਈ ਅਤੇ ਕੀਨੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਪੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਲੀ (ਭਾਰਤ) ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਤਾ ਮਿ: ਜੋਜੇ ਹੀ ਸਰਵੋਪਰ ਹੈ।

ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੇਰਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬਿਜ਼ਨੈਸਮੈਨਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸ੍ਰੀ ਜੋਜੇ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਬੱਸ ਸਟਾਪਾਂ ਦੇ ਸ਼ੈੱਡ ਇਕ-ਇਕ ਦੋ-ਦੋ ਉਹਨਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਣੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡਾ ਕਾਰਜ ਸਾਡੇ ਨਾਮ ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਭ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

12.15 ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਚਾਰਲਸ ਜੋਜੇ ਦੀ ਕਾਰ ਚੁਪ ਕੀਤੀ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਰੁਕ ਗਈ। ਉਸ ਨਾਲ ਦੋ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਮਿ: ਜੋਜੇ ਨੂੰ ਥਾਂ ਸਿਰ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ, ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਬੰਸੀ ਵੀ ਸੀ— ਉੱਚਾ ਲੰਮਾਂ, ਗੋਰਾ ਚਿੱਟਾ, ਬਲਵਾਨ।

ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਗਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਜੋਜੇ ਨੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲ ਝੁਕਦਿਆਂ ਇਹ ਆਖਿਆ : ਉਹ ਮਾਈ ਫ੍ਰੈਂਡ, ਹਉ ਆਰ ਯੂ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਆਪ ਨੇ ਉਸਦੇ ਗਲੇ ਸਫੈਦ ਅਠੋਤਰੀ ਮਾਲਾ ਪਹਿਨਾ ਕੇ ਮਾਣ ਦਿਤਾ। ਬੜੇ ਰੁਝੇਵੇ ਚੋਂ ਵਕਤ ਕਢ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਮਿ: ਜੋਜੇ। ਉਸਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੋਫੇ ਉਤੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਹੀ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਗੈਰ-ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿਤੀ ਜਾਇ। ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਚੋਂ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਆਦਮੀ ਹੀ ਅੰਦਰ ਸਨ। ਪਰ ਕਮਰਾ ਥੋੜੇ ਕੁ ਆਦਮੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਨੇਸ਼ਨ', 'ਸਟੈਂਡਰਡ', 'ਨੈਰੋਬੀ ਟਾਈਮਜ਼' ਅਤੇ ਕੀਨੀਆ ਨਿਊਜ਼ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਕੈਮਰਿਆਂ ਵਾਲੇ, ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਅਤੇ ਇਕ ਕੁੜੀ। ਪਲ ਪਲ ਦਾ ਬਿਓਰਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਜੋਜੇ ਨੂੰ, ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਦੀਵਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗੀ, ਉਹਦੀ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਆਰਪ ਮੋਈ ਦੀ ਫੋਟੋ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਪੁਛਿਆ ਇਹ ਕਦੋਂ ਦੀ ਹੈ? (ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ) "ਤਿਨ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ" ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲਗੇ, "ਮਿਲਣੀ ਨੂੰ ਏਨੀ ਦੇਰ ਤਾਂ ਨਹੀ ਲਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।" ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜੋਜੇ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਇੱਛਾ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ 16.3.83 ਅਰਥਾਤ ਆਪਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਣ।

ਮਿ. ਜੋਜੇ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸ. ਬੰਸੀ, ਸ. ਫਲੇਰਾ

ਤੇ ਸ. ਸੀਰ੍ਹਾ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜੀ ਨਹੀ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰਾਂ ਦੀ ਇਛਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹਿਤ ਮਿ. ਜੋਂਜੋ ਦੇ ਕੋਟ ਹੇਠ ਆ ਗਈ ਮਾਲਾ ਨੂੰ ਕਢ ਸਵਾਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ।

ਸ੍ਰੀ ਜੋਂਜੋ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਬੜੀ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਿਰਪਖ ਦੇਸਾ ਦੀ ਸਿਖਰ ਕਾਨਫ੍ਰੰਸ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹਦਾ ਰੋਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਉਤੇ ਮਾਣ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਜੋਂਜੋ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਕੀਨੀਆ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੜੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਪਰੇਰੋ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਚੰਗੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਸਾਡੀ ਮੱਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿਲਾਇਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ 'ਨਾਮਧਾਰੀ, ਬੀਫੋਰ ਐਂਡ ਆਫਟਰ ਇੰਡੀਪੈਨਡੈਨਸ' ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਸ੍ਰੀ ਜੋਂਜੋ ਨੂੰ ਦਿਤੀ, ਉਹ ਇਸ ਵਿਚਲੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੇਖਣ ਲਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਨਹਿਰੂ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਝਲਕ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ. ਬੰਸੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਦਸਤਖਤ ਕਰਕੇ ਦੇਣ ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਦਸਤਖਤ ਕਰਕੇ, ਇਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਕੇ ਇਹ ਕਾਪੀ ਸ੍ਰੀ ਜੋਂਜੋ ਨੂੰ ਦਿਵਾਈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ : ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਕੱਤਰ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਕਾ ਖਜ਼ਾਨਚੀ, ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਨਿਹਾਰੀ, ਸੰਤ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ, ਸਕੱਤਰ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ। ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸੰਤ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ, ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਠਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ, ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ, ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਆਰਕੀਟੈਕਟ, ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰਾ, ਸ. ਹੇਮ ਸਿੰਘ ਡੰਗਤਾ, ਸ. ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੇਵਸੀ, ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਬਾਹੜਾ, ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਮਰਾ, ਅਤੇ ਸ. ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਉਭੀ।

ਮਿ. ਜੋਂਜੋ ਆਮ ਕਰਕੇ ਧਾਰਮਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਸ. ਬੰਸੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਪਾਸ ਅੱਜ ਵੀ ਦੋਨਾ ਪੀਚਵਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨੇਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਬੰਸੀ ਨੇ ਮਿ. ਜੋਂਜੋ ਨੂੰ ਕਿਹਾ: ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ 16.3.83 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਰਤਣ, ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦਮੀ ਆਪ ਵਲੋਂ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤਕ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਉਸਨੇ ਫੇਰ ਕਿਹਾ: ਨੋ ਪ੍ਰਾਬਲਮ। ਠੀਕ ਹੈ। ਹੋ ਜਾਇਗਾ।

ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪਰਥਾਇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ

ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲ ਕੇ ਖੇਡਣਾ ਅਤੇ ਜਿੱਤਦੇ ਜਾਣਾ ਦੱਸਿਆ। ਅਤੇ ਏਨੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੇਪਰ "ਵੀਕ ਔਂਡ" ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਜੌਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਇਸ ਨੇੜਤਾ ਤੇ ਬੜਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖੂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਮਿ. ਜੌਜੋ ਹੱਸਿਆ, ਕਹਿਣ ਲਗਾ : ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਤਾਂ ਖੂਹ ਨਹੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਾਣੀ ਆਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 10 ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਐਉਂ ਲਗਦਾ ਸੀ, ਸੋਫਿਆਂ ਦੀ ਵਿੱਥ ਜਿਨੀ ਵੀ ਅੰਦਰ ਦੀ ਵਿੱਥ ਨਹੀ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗ਼ੈਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਜੌਜੋ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਜੋਜੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਘੜੀ ਵਲ ਗਈ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਠਣ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਜੌਜੋ ਨੂੰ 'ਟਾਇਮ ਸ਼ਾਰਟੇਜ' ਦੀ ਬਿਨੈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੀ ਨਾ ਦਿਤਾ।

ਬਾਹਰ, ਬੰਗਲੇ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ, ਜਾਮਣ ਦੇ ਇਕ ਰੁੱਖ ਹੇਠ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਸੀ। ਮਿ. ਜੌਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਏਥੇ ਫਰਨੀਚਰ ਦੀ ਵੀ ਨਿਕੜੇ ਜਿਹੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਸੀ। ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਮਿ: ਜੌਜੋ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਜੌਜੋ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਨਹੀ ਸਨ ਬੋਲ ਸਕੇ।

ਖਾਣ-ਮੇਜ਼ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਵਲੋਂ 10,000 ਸ਼ਲਿੰਗ ਦਾ ਇਕ ਚੈੱਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਜੌਜੋ ਨੂੰ ਪਕੜਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੁਭਾਵਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਉਹਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਸੀ। ਏਥੇ ਆਏ ਦੂਜੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਸ ਸਟਾਪਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤੇ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀ, ਸਗੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਥਾਈ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪਾਈਪਾਂ ਵਿਛਾਣ ਲਈ ਮਿਲਵੇਂ ਜਤਨਾਂ ਦੁਆਰਾ 75,000 ਸ਼ਲਿੰਗ ਹੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਬਚਨ ਦੇ ਦਿਤਾ।

ਮਿ. ਜੌਜੋ ਨੂੰ ਫਰਨੀਚਰ- ਮੇਜ਼ ਕੁਰਸੀਆਂ ਆਦਿ ਤਕਾ ਕੇ ਮਨਪਸੰਦ ਵਸਤਾਂ ਚੁਣਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾ ਵੀ ਅਰਪਨ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਲੰਮੇ-ਝੰਮੇ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂ ਨੇ ਧਨਵਾਦ ਕਰਕੇ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪਰੋਸੇ ਗਏ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਛਕਣ ਦਾ ਆਗ੍ਰਹਿ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸਨੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰਥੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਾ ਦੱਸਕੇ ਘੜੀ ਦੇਖੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਛੁਟੀ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਅਤੇ ਮਿ. ਜੌਜੋ ਪਲਕ ਝਮਕਦੇ ਹੀ ਸਟਾਰਟ ਹੋਈ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਅਹੁ ਗਿਆ ਅਹੁ ਗਿਆ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਬੰਸੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਗੇ ਤਾਂ ਸ. ਬੰਸੀ ਵੀ ਕੋਲ ਹੀ ਆਣ ਬੈਠਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ: ਇਹ ਬੰਸੀ ਸਾਡਾ ਚੁਪ ਕੀਤਾ ਪਰਤੀਨਿਧ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸੇ ਦੀ ਖੂਬੀ ਹੈ ਕਿ ਮਿ. ਜੌਜੋ ਨੂੰ ਏਥੇ ਧੂਹ ਲਿਆਇਆ। ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਰਖਣ ਵਿਚ, ਏਥੇ, ਇਸਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਹੈ। ਸ.

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਟਕ ਅਟਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਿਆ: ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਆਪ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਦਾ ਸਿਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਬੜਾ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਦਕਾ ਸਿਖਾਂ, ਸਾਰੇ ਸਿਖਾਂ ਵਲ ਕੀਨੀਆ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਲਤਾਫਤ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸਿਖ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਲਾਭ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀ ਨਹੀ ਕਰਦਾ।

ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ: ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰਾ ਨੇ, ਜੋਜੋ ਦੇ ਆਇਆਂ, ਕੱਲੇ ਖਲੋਤੇ ਸ. ਬੰਸੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ, Weldone boy! ਪਰ ਬੰਸੀ ਨੇ ਅਗੋਂ ਆਖਿਆ : ਇਹ ਮੈ ਨਹੀ ਕੀਤਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਪੁੰਨ ਪਰਤਾਪ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨ ਕਰਵਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਸ. ਬੰਸੀ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ: ਇਹ ਸਭ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿ: ਜੋਜੋ ਦੇ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਘਰ ਹੀ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਦਿਆਂਗਾ। "ਜਿਵੇਂ ਕਹੋਂਗਾ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।" ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈ। ਸ. ਬੰਸੀ ਨੇ ਚਰਨੀ ਹੱਥ ਲਾਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ।

ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੀ ਕਲਾ

ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੈਮਰੇ ਵਿਚ ਵੀਡੀਓ ਰੀਲ ਚਲਾ ਦਿਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਕੇ ਬੈੱਡ ਦੀ ਬਾਹੀ ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਹੇਠਾਂ ਵਿਛੇ ਫਰਸ਼ ਤੇ। 20 ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਵਿਜ਼ਿਟ ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਇਹ ਕੀ? ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਾਫ ਸੁਥਰੀਆਂ, ਬੋਲ ਬਾਣੀ ਕੋਈ ਨਹੀ, ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਿਲਣੀ ਸਮੇ ਟੇਪ ਰੀਕਾਰਡਰ ਵੀ ਕੋਲ ਨਹੀ ਸੀ ਰੱਖਿਆ। ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਤਸਵੀਰਾਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਅਗੇ ਵਧੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕਿੰਨੀ ਮਜ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀ 20 ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾ ਦੀ ਘਟਨਾ ਪਰਦੇ ਉਤੇ ਮੁੜ ਸਜੀਵ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਪੁਛ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ: ਰਚਾ ਹੀ ਨਹੀ ਹੋਈ, ਨਹੀ ਤਾਂ ਇਸ ਵੀਡੀਓ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਵੀਡੀਓ ਨੇ ਸਦਾ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਸਮੇਤ ਰੀਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆ : ਅੱਗੇ ਵੀ ਜਦੋਂ ਵੀਡੀਓ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਟੇਪ ਰੀਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਦੋਂ ਇਹ ਕੁਝ ਵਾਪਰ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਚੁਪ ਅਤੇ ਅਡੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ।

ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ

ਮੈ ਅੱਜ ਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਜਾ ਸਕਿਆ, ਨ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਹੀ। ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਕਾਕੇ ਨੂੰ ਲੈਕੇ, ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ, ਕਾਕਾ ਜੀ ਅੱਜ ਹੀ ਬੁਖਾਰ ਅਤੇ ਛਪਾਕੀ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਅੱਜ ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਮਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ

ਵੀ ਕਿਸੇ ਮਹਿਰਮ ਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੇ ਜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ: ਮੇਰੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਜਦੋਂ ਬੀਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹੋ ਪੱਕੀ ਪਕਾਈ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿਣਾ, ਦਿਨ ਨੂੰ ਜੇ ਰਾਤ ਆਖਣ ਤਾਂ ਸਿਆਣਪ ਨ ਜਤਾਈਂ, ਸਤਿਬਚਨ ਜੀ ਕਹਿਣਾ। ਦੂਜੇ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨਿਰਮਾਣ ਭਾਵ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿਣਾ, ਵੇਖੀਂ, ਕਿਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਦਾ ਮਾਣ ਨ ਕਰ ਬੈਠੀ ! ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਇਹੋ ਕੁਛ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਐਤਕਾਂ ਨੈਰੋਬੀ ਆਉਣ ਤੇ ਦਿਲ ਨਹੀ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਾਈ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸੀ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਵੀ ਨਹੀ ਆ ਸਕੇ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਚਨਾਂਮ੍ਰਿਤ

ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤਾਂ 8.15 ਵਜੇ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫਿਰ ਵੀ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨ ਆਏ, ਤਾਂ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਟੇਪ ਲੈਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ।

"ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਐਸੀ ਰਚਨਾ ਬਣਾ ਰਖੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀ ਦਿੰਦੀ, ਮੁਇਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੱਖਣ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਇਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਕਹਿ ਰਖਿਆ ਹੈ :

ਜੀਵਤ ਪਿਤਰ ਨ ਮਾਨੈ ਕੋਊ
ਮੂਏ ਸਰਾਧ ਕਰਾਹੀ।
ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਹੈ :
ਜੀਵਦਾ ਪੁਰਖ ਧਿਆਇਆ
ਅਮਰਾ ਪਦੁ ਪਾਇਆਂ।

ਹੋਰ: *ਜੀਵਦਿਆ ਨੋ ਮਿਲੇ ਸੁ ਜੀਵਦੇ*
ਹਰਿ ਜਗ ਜੀਵਨ ਉਰਿ ਧਾਰੁ।

ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ, ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਿਨ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀ ਗਿਆ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਡਟਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਦੇਹਧਾਰੀ ਵਿਅੱਕਤੀ ਦਾ ਏਨਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਜੀਉਂਦੇ ਪੁਰਖ ਹੋ ਕੇ ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਇਕ ਨਾ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇ।

ਸਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਜਿਉਂਦੇ ਪੁਰਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਚਰਨ ਕਵਲ, ਹਸਤ ਕਵਲ, ਮੁਖ ਕਵਲ ਕਿਸੇ ਜੀਵਤ ਵਿਅੱਕਤੀ ਦੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਨ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ। ਐਸੀ ਚਾਲ ਤੁਰ ਪਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਨਾਮ ਦੀ ਆਰਾਧਨਾ ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ,

ਸਿਮ੍ਰਤਿ, ਬੇਦ, ਪੁਰਾਣ, ਪੁਕਾਰਨਿ ਪੋਥੀਆ।
ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਸਭਿ ਕੂੜੁ ਗਾਲ੍ਹੀ ਹੋਛੀਆ।
ਨਾਮ ਨਿਧਾਨ ਅਧਾਰੁ ਭਗਤਾ ਮਨਿ ਵਸੈ।
ਜਨਮ ਮਰਣ ਮੋਹੁ ਦੁਖ, ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ ਨਸੈ।

ਨਾਮ ਪਦਾਰਥ ਖੋਜ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਖੋਜ ਪਿਛੇ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਖੋਜ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :

ਰਾਮ ਰਾਮ ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ, ਖੋਜਤੇ ਬਡਭਾਗੀ।
ਹਰਿ ਕਾ ਪੰਥੁ ਕੋਊ ਬਤਾਵੈ ਹਉ ਤਾਕੇ ਪਾਇ ਲਾਗੀ।
ਹਰਿ ਹਮਾਰੋ ਮੀਤੁ ਸਖਾਈ ਹਮ ਹਰਿ ਸਿਉ: ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਗੀ।
ਹਰਿ ਹਮ ਗਾਵਹਿ, ਹਰਿ ਹਮ ਬੋਲਹਿ
ਅਉਰ ਦੁਨੀਆ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹਮ ਤਿਆਗੀ।

ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇ ਇਸੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਸਾਰੀ ਜਨ ਪੈਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਵਿਚ ਖੱਚਤ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸੁੰਦਰ ਉਪਵਨ ਰਚ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਪ ਛੁਪਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ: ਮੈਨੂੰ ਲਭ ਲਉ। ਲੋਕ ਤਾਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਆਚਦੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਉਸ ਤਕ ਅਪੜਿਆ। ਜਿਸਨੇ ਇਹ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਹੀ ਚਾਹੀਦਾ, ਕੇਵਲ ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਉਹੋ ਭਲਾ ਹੈ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਬੜਾ ਉਦਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰ ਨੌਜੁਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਰਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਸੁੰਦਰ ਹੈ। ਪਰ ਵਰਨੀ ਦਾ ਸੁਆਦ ਤਾਂ ਹੀ ਹੈ ਜੇ ਨਿਰੰਤਰ ਚੱਲੇ। ਅਰੁਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇ। ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਵਲੋਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਉਤਸਾਹ ਵਧਾਊ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਨਹ ਬਿਲੰਬ ਧਰਮੰ, ਬਿਲੰਬ ਪਾਪੰ।

ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਦੇਰ ਨ ਕਰੋ। ਸੋਚ ਸੋਚਕੇ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਮੰਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ।

ਤੁਹਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਜ ਇਕਾਗਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਗੁਆਚੀ ਰਹੇ। ਖਿੰਡਵੇਂ ਮਨ ਦੇ ਜਤਨ ਅਰਥਾਤ ਵੰਡਵੇਂ ਧਿਆਨ ਦੇ ਯਤਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤਕ ਨਹੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀ ਧਿਆਨ ਮਗਨ ਹੋਕੇ ਸਿਮਰਾਂ ਗੇ, ਕੋਈ ਵਜਹ ਨਹੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਦੇਣ। (ਉਦਾਹਰਣ, ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ)।

ਅਸਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਪੌਣੇ ਪੰਦਰਾਂ, ਪੌਣੇ ਚੌਦਾਂ, ਸਵਾ ਚੌਦਾਂ, ਸਾਢੇ ਚੌਦਾਂ ਆਦਿ ਵਿਕਟ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਗਵਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕੀ ਜੇ ਬੱਚਿਆਂ ` ਧਿਆਨ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕੇਂਦਰਤ ਰਖਿਆ।

ਸੁਤੜੇ ਅਸੰਖ ਮਾਇਆ ਝੂਠੀ ਕਾਰਣੇ।

ਨਾਨਕ ਸੇ ਜਾਗੀਨਿ ਜਿ ਰਸਨਾ ਨਾਮੁ ਉਚਾਰਣੇ।

ਸਾਨੂੰ ਜੀਉਣਾ-ਜਾਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਹਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ । ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਵਲ ਵਧੀਏ। ਇਹੋ ਹੀ ਸਾਡਾ ਲਕਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਕੇ ਡੇਰੇ

ਜਦੋਂ ਨੂੰ ਮੈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਡੇਰੇ ਪੁਜਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਫੋਨ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੋਏ। ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਨਾਲ। ਸਮਾਂ ਸੀ ਰਾਤ ਦੇ 9 ਵਜੇ। ਅੱਜ ਸ਼ਾਮਾਂ ਦਾ ਲੰਗਰ, ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪਰਵਾਰ ਵਲੋਂ ਸੀ।

ਸੱਗੂ ਠੀਕਠਾਕ ਹੋ ਗਿਆ

ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ : ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਸ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਗੂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਆਰਾਮ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲੋਂ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ।

9 ਮਾਰਚ 1983, ਬੁੱਧਵਾਰ
ਨੈਰੋਬੀ (ਕੀਨੀਆ)

ਦਿਨ ਦਾ ਆਰੰਭ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਸੁਰੀਲੇ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ।

ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਗਿਆਂ

ਵਾਰ ਦੇ ਭੋਗ ਪੈਣ ਪਿਛੋਂ, 7 ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਇਲਾਕਾ ਈਸਟਲੇ ਵਿਖੇ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੈਹਬੀ ਦੇ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਾਰਨ ਮਿਰਤੂ ਹੋਏ ਲੜਕੇ ਬਾਰੇ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ। ਛੇ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲੇ ਇਸ ਹੋਣਹਾਰ ਲੜਕੇ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਲੜਕੇ ਦੀ ਮਾਂ ਸ੍ਰੀ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸਿਰ ਧਰਕੇ ਰੋ ਪਈ। ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੱਸ ਵਿਚ ਨ ਰਖ ਸਕੀ। ਮੋਹ ਅਤੇ ਮਮਤਾ ਨੇ ਹੁਲਾਰਾ ਮਾਰਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ: ਬੀਬੀ, ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕੀਤਾ ਕਰੋ। ਅਰਦਾਸ ਕਰਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਸਮਾਂ ਆਵੇ ਅਸੀ ਉਸਦੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾ ਸਨਮੁਖ ਹੋਈਏ। ਜੋ ਇਹ ਚੇਤਾ ਰਹੇ ਕਿ ਅਸਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਮਰਨਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਜਿਉਂਦੇ ਹਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰੀਏ, ਜਦੋਂ ਮਰਨਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਹੋਵੇ।

ਇਹ ਬੀਬੀ ਸ. ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਬੇਪਾਰਾਇ (ਜਲੰਧਰ) ਦੀ ਭੈਣ ਹੈ। ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਵੀ

ਐਕਸੀਡੈਂਟਲ ਮੌਤ ਨਾਲ ਕਾਲ ਵਸ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ 10 ਮਿੰਟ ਬੈਠ ਕੇ ਬਿਤਾਏ।

ਇਹ ਚਾਰ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਮੁੜਕੇ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਆ ਰੁਕਿਆ। ਏਥੇ ਹੀ ਸਭ ਨੇ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕੀਤਾ।

8 ਵਜੇ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਝਾਤ ਮਾਰੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਹੇਠਾਂ ਗ਼ਲੀਚੇ ਉਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸਨਮੁਖ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਾਹਰ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤਕਾਰ "ਫਾਗਨ ਮੈ ਸਖੀ ਡਾਰ ਗੁਲਾਲ" ਧਮਾਰ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਨੈਰੋਬੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ

ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਚ ਮੌਸਮ ਸਵੇਰ ਸ਼ਾਮ ਬੜਾ ਸੁਖਾਂਵਾਂ ਹੈ। ਅਜ ਕਲ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਗਰਮੀ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭੀ ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਕਿ ਅੱਜ ਕਿਤੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਖੇ, ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਚਲਾ ਗਿਆਂ। ਪਰ 12-1 ਵੱਜ ਗਿਆ, ਕਿਧਰੋਂ ਕੋਈ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਨ ਮਿਲਿਆ। ਭੁਖ ਨਾਲ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਕਤੂਰੇ ਨਚਣ ਲਗੇ। ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਸੇਵਾਦਾਰ ਤੋਂ ਮਦਦ ਲੈ, ਟੈਲੀਫੋਨ ਦਾ ਜਾ ਡਾਇਲ ਘੁਮਾਇਆ। ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹੈਲੋ ਦਾ ਉਤੱਰ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ:

"ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ?"

"ਉਹ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ"।

"ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਭੁਲਾਇਆ ਗਿਆ? ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਕਿਥੇ ਹੈ"?

"ਉਹ ਵੀ ਨਾਲ ਹੈ !"

"ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਕੋਈ ਜਣਾ ਕਾਰ ਦੇਕੇ ਭੇਜੋ ! ਸਾਡਾ ਜੀ ਨਹੀ ਲਗਦਾ ਕੱਲਿਆਂ ਦਾ !"

"ਮੈ ਲਭਦਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ !" ਕਹਿ, ਚੋਗਾ ਰਖ, ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਕਾਰ ਵਾਲਾ ਤਲਾਸ਼ਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਫੋਨ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੱਡੀ ਲੈਕੇ ਆ ਗਏ। ਨਾਲ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥੀ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੇਧਿਆਨੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਸੀ। ਘਰੋਂ ਜਾਕੇ ਕੁਝ ਛਕਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਜਥੇ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਦੀ ਸੜਕੇ ਪਾ ਲਿਆ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ

ਤੁਰੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਦਰਿਆਫਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ 1967 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਦੋਂ

ਵੀ ਨੈਰੋਬੀ ਪਧਾਰੇ ਡੇਰਾ, ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਆਏ ਜਥੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ ਦੇ ਘਰ ਲੱਗਿਆ। ਪਰ 1967 ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ: ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਨੈਰੋਬੀ ਆਇਆ, ਰਿਹਾਇਸ਼ ਆਪ ਦੇ ਘਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੇ ਵਰਤਮਾਨ ਬੰਗਲਾ, ਪਰਯਤਨ ਕਰਕੇ 3½ ਲਖ ਸਲਿੰਗ ਤੋਂ ਖਰੀਦ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਖੇ ਆਏ, ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਫੰਡ, ਬਾਹਰਲੇ ਸਾਰੇ ਖਰਚੇ ਤਾ ਕਰਦਾ ਹੀ ਹੈ, ; ਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਖਰਚ ਆਏ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਸਤੇ, ਜਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਨਾਲ ਗਿਆਂ, ਉਸਦਾ ਆਮ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਕਲੇਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਨੈਰੋਬੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਗਰਾਹੀ ਵਿਚ ਆਰਥਕ ਤੌਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਕੱਲ, ਇਕ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ 'ਮਾਰਾਸਰੀਨਾਂ' ਵਿਚ ਨਾਲ ਆਏ ਜਥੇ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ 12 ਵਜੇ ਹੋਰ ਸਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਚਾਰਟਡ ਹਵਾਈ ਜ਼ਹਾਜ ਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ 250 ਮੀਲ ਦਾ ਸਫਰ ਪਏਗਾ। ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਜਾਣਗੇ: 1. ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਵੱਡੇ, 2. ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, 3. ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ, 4. ਕਾਕਾ ਜੀ, 5. ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, 6. ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, 7. ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, 8. ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ, 9. ਸਕੱਤਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ, 10. ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ, 11. ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੌਰਾ, 12. ਬੀਬੀ ਰਛਪਾਲ ਕੌਰ।

ਗੇੜਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਦਾ

ਸਾਡਾ ਸਫਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਦੇ ਕੱਚੇ ਰਸਤੇ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਇਹ ਪੂਰਬੀ ਰਸਤਾ ਸੀ। ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ, ਕਾਰ ਸਮੇਤ, ਸਾਡੀ ਪਾਰਕ ਫੀਸ 115 ਸਲਿੰਗ ਤਾਰਨੀ ਪਈ। ਅਜਿਹੇ ਖਰਚੇ ਇਹ ਪਰਵਾਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਫੰਡ ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਸ਼ੁਤਰ ਮੁਰਗ, ਹਰਨਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ, ਜੰਗਲੀ ਗਾਵਾਂ, ਨੀਲੇ, ਸੂਰ, ਗਿੱਦੜ ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਮੈਂ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਗੇਟ ਤੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਕੇ ਸਮੁਚੇ ਪਾਰਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਾਰ ਦੁੜਾਂਦੇ ਹੀ ਡੇਰੇ ਆ ਗਏ।

ਸ. ਸੁਹਾਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ

ਭੁਖ ਵਾਹਵਾ ਚਮਕੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ. ਸੁਹਾਵਾ ਸਿੰਘ ਵਲ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਗਏ ਹਨ, ਅਸਾਂ ਵੀ ਉਧਰੇ ਧਾਈ ਕਰ ਲਈ।

ਗੱਡੀ ਪਾਰਕ ਕਰ ਜਾਂ ਸ. ਸੁਹਾਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆ ਚੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਅਗੇ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ, ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਪੁਰਸ਼-ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਭਰਿਆਂ ਹੋਇਆ ਨਜ਼ਰ ਪਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਪਾਸੇ, ਵਿਛੇ ਹੋਏ ਆਸਣ ਤੇ ਵਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੱਜੇ

ਹੱਥ ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ, ਸ. ਸੁਹਾਵਾ ਸਿੰਘ, ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਨਿਜੀ ਸੇਵਕ ਸਨ। ਟੇਢੀ ਪਗੜੀ ਸ. ਜੀ ਦਾ ਲੜਕਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੁਛੜ ਲਈ ਖਲੋਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਾਸ ਬੁਲਾਇਆ।

ਛੇਤੀ ਹੀ "ਸਭ ਤਿਆਰ ਹੈ।" ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਇਕ ਕਮਰੇ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਫਲ ਪਰੋਸੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਾਮਣਾਂ, ਸੇਬ, ਕੇਲੇ, ਪਪੀਤਾ, ਆਦਿ। ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਬਾਲੂਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਮੱਠੀਆ ਦੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਵੀ ਆ ਗਈਆਂ। ਸੋਧੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਫਲ ਅਤੇ ਬਦਾਮਾਂ ਵਾਲਾ ਦੁੱਧ ਛਕ ਕਰ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਪਾਈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਛਕ ਕੇ ਨਿਕੇ ਨਿਕੇ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਕੀਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਖ਼ਾਸ ਪਿਆਰੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੋ ਚਾਰ ਫੋਟੋ ਮੈ ਵੀ ਲੈ ਲਈਆਂ।

ਧੋਖਾ ਭਈ ਧੋਖਾ

ਜਿਉਂ ਹੀ ਅਸੀ ਡੇਰੇ ਆਏ, ਮੈ ਕੁਝ ਫੋਟੋ ਹੋਰ ਲਈਆਂ। ਪਰ ਮੇਰਾ ਇਹ ਭਰਮ ਕਿ ਮੈ ਠੀਕ ਠਾਕ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ , ਮੈਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੈ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਫੋਟੋ ਤੇ ਫੋਟੋ ਲਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਕੈਮਰਾ ਨਵੀ ਫਿਲਮ ਭਰਨ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਉਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਂ-ਭਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਅਬ ਪਛਤਾਏ ਕਿਆ ਹੋਤ ਜਬ ਚਿੜੀਆਂ ਚੁਗ ਗਈ ਖੇਤ !

ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਜਨ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆਂ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਖੇ ਚਹੁੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਜਨ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸਾਹਵੇਂ ਵੀ ਪੂਰਬੋ ਨੇ ਇਕ ਮੁਸਲਿਮ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਭਜਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ।

5.00 ਬਾਮੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇਸ ਹਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਗਲੋ ਦੇ ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਨਾਲ ਕੁਛ ਗੱਲ ਬਾਤ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਅੱਜ ਲੰਮਾ ਸਮਾ ਆਪ ਨੇ ਧੁੱਪ ਅਤੇ ਹਵਾ ਦਾ ਲਾਭ ਲਿਆ।

6.30 ਬਾਮੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਭਰਵੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ।

ਕਾਕਾ ਜੀ ਢਿੱਲੇ ਹੀ ਢਿੱਲੇ

7.30 ਵਜੇ ਰਾਤੀ, ਮੇਰੇ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੀਬਾ ਜੀ ਦੇ ਕਾਕੇ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ, ਵੇਖਣ ਲਈ ਇਕ ਨਰਸ ਆਈ। ਇਹਦਾ ਨਾਮ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਬਾਤ ਤੋਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਾਕਾ ਜੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਆਰਾਮ ਆਇਆ, ਆਰਜ਼ੀ ਹੀ ਆਇਆ, ਦਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘਟਣ ਨਾਲ

ਬੁਖਾਰ ਵੀ ਢੇਰ ਸਾਰਾ ਹੋਗਿਆ ਅਤੇ ਧੌਸਲ ਵੀ ਨਿਕਲ ਆਈ ਹੈ। ਕਾਕਾ ਮਿਜਾਜ ਦਾ ਚਿੜਚਿੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਜੁਟਲਾ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਕੇ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਬੀਬਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ: ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕਾਕਾ ਇਕੱਲਾ ਰਹੇ। ਪਰ ਕਾਕਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਮੇਰੇ ਬਿਨਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਿਨਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਚੰਨੀ ਸ. ਸੀਰ੍ਹਾ ਨਾਲ ਫੋਨ ਤੇ ਗਈ ਹੈ ਤਾਕਿ ਪੁਰਖ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸਵਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸ਼ੂਗਰ ਦਾ ਟੀਕਾ ਨ ਲੁਆਓ

8.30 ਵਜੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਸੰਗਤ ਦਾ ਲੰਗਰ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਮੈ 9 ਵਜੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਡੇਰੇ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੋਫੇ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਹੇਠਾਂ ਗਲੀਚੇ ਉੱਤੇ ਸ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਪਰਵਾਰ ਬੈਠਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਗਿਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗਰੁਪ ਦੀ ਬੀਬੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਵਾਜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਡਾਇਬਿਟੀਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਉਸਨੂੰ ਟੀਕਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਥੋੜਾ ਚਿਰ ਆਰਾਮ ਹੋਕੇ ਮਰਜ ਫਿਰ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਟੀਕਾ ਬੀਫ 'ਗਊ ਦੇ ਮਾਸ' ਤੋਂ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਦਵਾਈ ਭਾਰਤੋਂ ਭੇਜਣ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਉਠਾ ਲਈ। ਇਕ ਦੋ ਹਫਤੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ੂਗਰ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਟੀਕੇ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਰਜਿਆ: ਇਹ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਨਹੀ ਲੁਆਣਾ।

ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰੀ ਦੀ ਯਾਦ

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਕੇਸ ਸੁਕਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਸ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰੀ ਆਪਣੇ ਇਕ ਚਿਰ ਵਿਛੜੇ (ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ, ਮਨ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ) ਸੇਵਕ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਗਈ। ਪਤਾ ਨਹੀ ਕਿਸ ਪਰਥਾਇ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ :

ਫੁਕਲਾ ਜੁ ਹੂਏ ਪੈਦਾ, ਸੈਤਾਨ ਕਹਿ ਉਠਾ
ਆਜ ਹਮ ਭੀ ਸਾਹਿਬੇ ਔਲਾਦ ਹੋ ਗਏ।

ਉਸਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਿੱਤਰ ਵਕੀਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿੜਾਣ ਹਿਤ ਉਹ ਇਹ ਸ਼ੇਅਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਧ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਿਰਾਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ-ਬੀਬਾ ਜੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਦੁਹਤੇ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ, ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਰਾਇ ਜਾਣ, ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਵੇਰੇ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸਮੇ ਕਾਕੇ ਦੇ ਨਮਿਤ ਇਕ

ਵਰਨੀ ਦਾ ਤੋਗ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾਇ।

ਸਟੈਂਡਰਡ ਵਿਚ ਫੋਟੋ

ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰ "ਦੀ ਸਟੈਂਡਰਡ" ਵਿਚ ਅੱਜ ਤੀਜੇ ਪੇਜ ਤੇ 2 ਅਤੇ 3 ਕਾਲਮ ਵਿਚਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮਨਿਸਟਰ ਫਾਰ ਕਾਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਲ ਅਫੇਅਰਜ਼ ਮਿ: ਚਾਰਲਸ ਜੌਂਜੋ ਦੀ ਕੌਲੂ ਵਾਲੀ ਮਿਲਣੀ ਦੀ ਇਕ ਫੋਟੋ ਛਪੀ।

10 ਮਾਰਚ, 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਲਾਜ (ਕੀਨੀਆ)

ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਚ ਰਾਤ ਦੀਆਂ ਹੀ, ਸਵੇਰੇ ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਲਾਜ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਪੂਰੇ 6 ਵਜੇ ਹੀ ਗੱਡੀਆਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ, ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਨੂੰ, ਚੱਲ ਪੈਣ। ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤੀ ਸਵਖਤੇ ਸੌਣ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਸਨ।

ਨੈਰੋਬੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਨਿਤ ਵਾਂਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਲਗ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ, ਮੱਥਾ ਟੇਕ, ਆਪਣੇ ਲਈ ਨਿਸਚਿਤ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਬੈਠ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚੋਂ 6 ਵਜੇ ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆ ਲਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ ਸਭ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਪਰਾਉਂਠੇ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਨੂੰਹਾਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਪਰਾਉਂਠੇ, ਦਾਲ ਸਬਜ਼ੀ, ਦੁਧ ਦਾ ਨਾਸ਼ਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਖਿਆ ਸੀ।

ਛਕ ਛਕਾ ਵਿਹਲਾ ਹੋਇਆ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਮੈ ਤੇ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਰੇ ਦੀ ਮਰਸੀਡੀਜ਼ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਏ। ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਗੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸੀ 6.30 ਵਜੇ ਹੀ ਤੁਰ ਸਕੇ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਰੇ ਵਲ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਭਾਣਜੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ।

250 ਮੀਲ ਸਫਰ ਲਈ ਕਾਰਾਂ

ਢਾਈ ਸੌ ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੈਹ ਕਰਨ ਲਈ, ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਲਾਜ ਵਾਸਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਚਲੀਆਂ।

1. ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ-ਬੀਬੀ ਇੰਦਰ ਜੀਤ ਕੌਰ ਪਿੰਕੀ ਦੀ ਜੋੜੀ।
2. ਸ. ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ, ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ ਦਾ ਪਿਤਾ।
3. ਸ. ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉੱਭੀ ਤੇ ਸੰਤ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮਾ।
4. ਸ. ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ, ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਗੂ।

5. ਸ. ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਕਲਾ, ਬੀਬੀ ਮਨਧੀਰ, ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਇ ਤੇ ਜਿਓਤੀ।
6. ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ, ਬੀਬੀ ਚੰਨਣ ਕੌਰ ਮਠਾੜੂ, ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਬੀਬੀ ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ।
7. ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾ, ਸ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ।
8. ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ, ਬੀਬੀ ਸਾਂਤੀ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਅਤੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ- ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ।

ਮਾਰਗ ਪੰਥ ਨ ਜਾਨਉ ਬਿਖੜਾ

ਸਾਡੀ ਗੱਡੀ ਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਕਾਰਾਂ 'ਨਾਰਕ' ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ। ਨਾਰਕ ਤਕ ਦੀ ਸੜਕ ਪੱਕੀ, ਧਰਤੀ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਉਪਜਾਊ, ਪਰ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਹੀ। ਅਗੇ ਪਹਾੜੀ ਪਠਾਰਾਂ ਦੀ ਉਤਰਾਈ-ਚੜ੍ਹਾਈ, ਫਿਰ ਰਿਫਟ ਵੈਲੀ, ਅਗੇ 100 ਮੀਲ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਰ ਸਭ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲਾ ਸਹਿਰ "ਨਾਰਕ"।

ਅਸਾਂ ਇਥੇ ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਟਰੋਲ ਪਿਆਲ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਕੁਛ ਖਾ ਪੀ, ਅੱਗੇ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜਿਆ। ਰਿਫਟ ਵੈਲੀ ਵਿਚ ਕਚੀਆਂ ਸੜਕਾਂ, ਕਿਤੇ ਪਠਾਰ, ਕਿਤੇ ਮੈਦਾਨ, ਦੁਪਾਸੀਂ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੁਛ ਮੀਲਾਂ ਬਾਦ ਘਾਹਦਾਰ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਬੇਅੰਤਤਾ। ਜ਼ੇਬਰੇ, ਜੀਰਾਫ, ਬੀਸਟ (ਦੜ੍ਹੀਅਲ ਜਾਨਵਰ), ਹਰਨ, ਰੋਝ ਆਦਿ ਜੰਗਲੀ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ, ਫੋਟੋ ਉਤਾਰਦੇ 4 ਗੱਡੀਆਂ ਵਾਲੇ 12 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰੇ (327 ਕਿਲੋਮੀਟਰ) ਉਚੇ ਲੰਮੇ ਘਾਹਾਂ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਪਰ ਉਚੀ ਪਠਾਰ ਤੇ ਬਣੇ, ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਲਾਜ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਸ ਹੋਟਲ ਪਾਸ ਇਕ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ 1 ਵਜੇ ਤਕ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਉਤਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ।

ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਲਾਜ

ਦੂਰ ਦਿਸਹੱਦੇ ਤਕ ਨਜ਼ਰ ਦੁੜਾਇਆਂ ਜੋ ਕੁਝ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਧੁੱਪੇ ਸੁਕਿਆ ਸੁਨਿਹਿਰੀ ਘਾਹ ਹੈ। ਇਹ ਉਚਾਈ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ 4 ਫੁਟ ਤਕ ਹੈ ਤੇ ਇਸਦਾ ਸੋਕ ਰੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੁਝ ਐਸਾ ਹੈ ਜਿਵੇ ਵੈਸਾਖ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਪੱਕੀਆ ਕਣਕਾਂ ਦੇ ਖੇਤ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਘਾਹ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਹੀ ਕੋਈ ਛੋਟੇ ਕੱਦ ਦਾ ਬੂਟਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਰੁੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਨਿਤਾਂਤ ਅਣਹੋਂਦ, ਵਖ-ਵਖ ਕਿਸਮਾ ਦੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਦਿਸਦੇ। ਮਸਾਈ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ। ਰੱਜੀਆ ਪੁਜੀਆਂ ਗਊਆਂ, ਪੁਖਤਾ ਪੱਠਿਆਂ ਵਾਲੇ ਚਰਵਾਹੇ।

ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਲਾਜ, ਜੋ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਉਤੇ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਿਸੇ ਖੋਜੇ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੈ। ਏਥੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਹੈ, ਕਾਰ ਮੁਰੰਮਤ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਪਾਵਰ ਫੁਲ ਜੈਨਰੇਟਰ ਹੈ। ਲਾਂਡਰੀ ਹੈ, ਦੁਕਾਨ ਹੈ, ਹੋਟਲ ਹੈ, ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਹੈ, ਤਰਨਤਾਲ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਵਿਉਂਤ

ਵਿਚ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਰੇ ਪਿੜਾਂ ਵਰਗੇ ਕੋਠਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਸਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਥਿਤ 5 ਤਾਰਾ ਹੋਟਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ, ਦੂਰ ਦਰਾਜ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਮੇਲੇ ਕਰਵਾਂਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ।

ਮਾਨਵ ਸਿਰਜਿਆ ਪੰਛੀ

ਸਾਡੇ ਲਈ ਰੀਜ਼ਰਵ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅਪਣਾ-ਅਪਣਾ ਸਾਮਾਨ ਉਤਾਰ, ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਹੀ ਖਾਲੀ ਹੋ, ਹਵਾਈ ਪਟੜੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਮੂਲ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਪੌਣੇ ਮੀਲ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਸੀ। ਅਜੇ 10 ਮਿੰਟ ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਗੂੰਜ ਛਾ ਗਈ। ਕੋਈ ਚਮਕੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਆਕਾਸ਼ ਮਾਰਗ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਦਿੱਸਿਆ। ਇਕ ਦੋ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਵਡ-ਆਵਾਜਾ ਪੰਛੀ, 13 ਸਵਾਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਜਹਾਜ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦੀ ਸ਼ੂੰਅ ਕਰਕੇ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਕਰੀਬ 10-15 ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰਾਈ ਤੋਂ, ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ (ਦੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਵਖਰਾਂਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਹੋਕੇ ਪਰਤ ਆਇਆ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਤਰਾਈ ਨਾਲ ਅਗੇ ਵਧਦਾ, ਫਿਰ ਪਟੜੀ ਤੇ ਟਾਇਰ ਲਾਕੇ ਰਿੜ੍ਹਨ ਲਗ ਪਿਆ।

ਸਾਡੀ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਸਮਰਾਟ ਪਲਕ ਭਰ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਣਗੇ। ਗੋਰੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਰਖੀ ਸੀ।

ਜਹਾਜ 1.05 ਤੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆ ਰੁਕਿਆ। ਪਾਇਲਟ ਨੇ ਤਾਕੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਫਿਰ ਪੌੜੀ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਉਤਰ ਆਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਕੈਮਰਿਆਂ ਲੱਦੇ ਉਤਰੇ, ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਾਕੀ ਜਥਾ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਿਆ।

ਇਹ ਜਹਾਜ ਨੈਰੋਬੀ ਤੇ 12.15 ਤੇ ਉਡਿਆ ਅਤੇ 45-46 ਮਿੰਟ ਬਾਦ ਹੀ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆ ਰੁਕਿਆ। ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਚਾਲਕ ਸਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਲਾਹਕੇ ਆਪ ਮੁੜ ਨੈਰੋਬੀ ਵਲ ਉਡ ਗਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜਥੇ ਸਮੇਤ, ਜਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਕ ਫੋਟੋ ਗਰਾਫ ਹੋਇਆ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੱਜਣ ਹੋਰ, ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸਨ:

1. ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ
2. ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ
3. ਸ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ
4. ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ
5. ਬੀਬੀ ਰਛਪਾਲ ਕੌਰ, ਫਲੋਰਾ-ਪਤਨੀ
6. ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ
7. ਬੀਬੀ ਭਜਨ ਕੌਰ, ਸੂਬਾ-ਪਤਨੀ
8. ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਢਾ

9. ਸ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ
10. ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ, ਨੈਰੋਬੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਸਕੱਤਰ।
11. ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ।

ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਲਾਜ ਵਿਚ

ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਜਥੇ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਲਾਜ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ। ਕਮਰੇ ਪਰਸੋਂ ਦੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਨਾਂ ਤੇ ਬੁਕ ਸਨ। ਪ੍ਰਤੀ ਕਮਰਾ 1100 ਸ਼ਲਿੰਗ। ਰਾਤ ਤਕ ਜੁੜਦਿਆਂ ਜੁੜਦਿਆਂ 45 ਵਿਅਕਤੀ ਹੋ ਗਏ। ਪੰਦਰਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ-ਇਕ ਬਿਸਤਰ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਜੋਗ ਥਾਂ ਬਣ ਗਈ। ਪ੍ਰਤੀ ਬਿਸਤਰ 400 ਸ਼ਲਿੰਗ। 22 ਨੰ: ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸੀ। ਸੇਵਕਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਬਾਕੀ ਸਭ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਆਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 3 ਵਜੇ ਤਕ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਆਪਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਕੋਲ ਹੋਣ। ਦਿਨ ਬੜਾ ਟਿਕਵਾਂ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੈਲਾਨੀ ਸਨ। ਹੋਟਲ ਦੇ ਕੁਲ ਕਮਰੇ 50 ਸਨ ਪਰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਵਾਧੂ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਨਾਲ ਬੁਕ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਨੂੰ ਕਮਰਾ ਨੰ: 28 ਅਲਾਟ ਹੋਗਿਆ।

ਇਸ ਹੋਟਲ ਦੁਆਲੇ 700 ਮੁਰਬਾ ਮੀਲ ਘਾਹ ਭਰੇ ਮੈਦਾਨ, ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਪਠਾਰ ਅਤੇ ਮਸਾਈ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਵਸੇਬਾ ਵੀ ਇਸੇ ਦਰਿਆ ਕੰਢੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦਰਿਆ ਦੁਆਲੇ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੰਧ ਤੇ ਫਿਰ ਹਿੰਦੂ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋਏ। ਮਸਾਈ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਦਰਿਆਈ ਘੋੜੇ ਟੁੱਭੀਆਂ ਲਾਈ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਮਗਰਮੱਛਾਂ ਦੀ ਵੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਮਸਾਈ ਮਾਰਾ ਗੇਮ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹਰ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜੰਗਲੀ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ

ਅਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਲੀ ਰੇਂਜ ਰੋਵਰ (ਮਾਲਿਕ ਤੇ ਚਾਲਕ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ) ਦੇ ਪਿਛੇ ਦੋ ਹੋਰ ਕਾਰਾਂ ਲਗਾ ਕੇ, ਇਕ ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਗਾਈਡ ਲੈਕੇ, ਹੋਟਲ ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਤੋਂ 3.45 ਵਜੇ ਨਿਕਲੇ। ਅਸੀ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਦਰਸ਼ਕ ਸਾਂ।

ਦੁਪਹਿਰ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਤਿੱਖੜ ਸੀ ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਅਸਮਾਨ ਬੇ-ਬਰਸਾਤ ਬਦਲਾਂ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਲੰਮੇ ਲੰਮੇ ਘਾਹ ਵਾਲੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ 13-14 ਕਿਲੋ ਮੀਟਰ ਸਫਰ ਉਪਰੰਤ, ਇਕ ਥਾਂ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਬਾਰਡਰ ਵਲ ਝਾਕਿਆਂ, ਏਥੇ 3-4 ਸਫਾਰੀ ਲੈਂਡ ਰੋਵਰ ਗੱਡੀਆਂ ਖਲੋਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਇਕ ਸੁੱਕੇ ਜਿਹੇ ਰੁਖ ਨੂੰ ਘੇਰੀ ਖੜੀਆਂ ਸਨ। ਸੁਨਹਿਰੀ ਘਾਹ ਦੇ ਕਈ ਮੀਲਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਕੇਵਲ ਇਹੋ ਰੁਖ ਸੀ।

ਅਸੀ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਵੇਖਿਆ: 4 ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰ, 4 ਸ਼ੇਰਨੀਆਂ, 3 ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਬੜੀ

ਮੌਜ ਵਿਚ ਵਿਹਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਲੇਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਰੁੱਖ ਦੇ ਇੱਕ ਅੱਧ-ਵਿੱਰਤੇ ਮੁੱਢ ਅਤੇ ਇਕ ਸਾਬਤ ਮੁੱਢ ਵਿਚਾਲੇ ਇਕ ਸ਼ੇਰਨੀ ਆ ਖਲੋਤੀ, ਜਿਵੇ ਫੋਟੋ ਖਿਚਾਣ ਦੇ ਮੂਡ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਬਾਕੀ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਮੌਜ ਨਾਲ ਲੇਟਿਆ ਰਿਹਾ। ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਤਕੜਾ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਇਸ ਜੰਗਲ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਦੂਰਾਈ ਠੀਕ 2 ਤੋਂ 5 ਮੀਟਰ ਤਕ ਦੀ ਸੀ।

ਦਰਸ਼ਕ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੂਵੀ ਕੈਮਰੇ, ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੇ ਸਟਿੱਲ ਕੈਮਰੇ ਨਾਲ, ਸ. ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀਡੀਓ ਕੈਮਰੇ, ਸ. ਉੱਭੀ ਤੇ ਸ. ਗੁਰਚੇਨ ਸਿੰਘ, ਸਮੇਤ ਮੇਰੇ, ਕੋਈ ਅਧਾ ਘੰਟਾ ਅਸਲੋਂ ਨੇੜਿਓ ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ ਵਿਚ ਲਾਇਆ।

ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮਨਚਲੀ ਸ਼ੇਰਨੀ ਉੱਠੀ, ਜਿੰਵੇ ਉਸਨੇ ਸਾਨੂੰ ਜਤਾਣਾ ਚਾਹਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਫੋਟੋਗਰਾਫੀ ਕਰਨੀ ਜੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਜਾਓ, ਉਹ ਪਿੱਠ ਪਰਨੇ ਪਏ ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰ ਉੱਤੇ ਜਾਕੇ ਲੇਟ ਗਈ। ਸ਼ੇਰ ਪੂਰਾ ਜਬਾੜਾ ਖੋਲ੍ਹ ਉਬਾਸੀਆਂ ਲੈਣ ਲਗਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਮਹਾ ਕਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੀ ਖਲੋਤਾ ਸੀ। ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਗੜਾਈਆਂ ਬੜੀਆਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਵੀ।

ਗੱਲ ਕੀ 11 ਸ਼ੇਰ ਇਕੋ ਥਾਂ ਇਸ ਤਰਾਂ ਮਿਲਣੇ ਤਾਂ ਸੁਭਾਗ ਹੀ ਸੀ। ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬਿੰਦੂ ਇਹ ਸ਼ੇਰ-ਮੰਡਲ ਹੀ ਸੀ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਤ, ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਲ ਹੀ ਲਿਆ। ਏਥੇ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਸਮਾਨਤਾ ਸੀ। ਨਾ ਡਰ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਕੋਲ ਖਲੋਤੀ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਮਹਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਕ ਗੱਲ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ੇਰ ਤਾਂ ਵੈਸੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਸਨ। ਅਸੀ ਅਪਣੀਆਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਬੰਦ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਤੰਤਰ ਸਾਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ 'ਪਿਕ ਅਪ' ਨੂੰ, ਗਾਈਡ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਗਾਈਡ ਕੋਲ ਬੰਦੂਕ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਵੀ ਬੇਹਥਿਆਰੀ ਸੀ।

ਇਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੋਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੋਰੇ (ਸ਼ਾਇਦ ਵਲਾਇਤੀ) ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਅਸਾਵਧਾਨੀ ਕਾਰਨ ਜਲਦੀ ਹੋਈ ਸਿਗਰਿਟ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਸੁੱਕੇ ਹੋਏ ਘਾਹ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗ ਗਈ। ਇਹ ਵੇਖ ਸਾਰਾ ਸ਼ੇਰ ਕੁਨਬਾ ਉਠ ਖਲੋਤਾ ਅਤੇ ਆਹਿਸਤਾ ਆਹਿਸਤਾ ਚਲਕੇ 15-20 ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਜਾ ਬੈਠਾ, ਏਥੇ ਘਾਹ ਅਸਲੋਂ ਨਹੀ ਸੀ। ਏਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਹੱਗ ਮੂਤ ਵੀ ਲਿਆ। ਮੂਵੀ ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਕੈਮਰੇ ਚਲਦੇ ਰਹੇ, ਅਸੀ ਵੀ ਕਲਿਕ ਕੱਲਿਕ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਜੀ ਭਰਕੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਮਾਣੀ ਗਈ। ਗਾਈਡ ਨੇ ਜਾਕੇ ਅੱਗ ਬੁਝਾਈ। ਸ਼ੇਰ ਆਪਣੀ ਲੇਬਾਲੀ ਤਬ੍ਹਾ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਲਗਦਾ ਸੀ ਸ਼ੇਰ ਪਰਵਾਰ ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਵਲੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਇਕੋ ਗੱਲ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਰੰਗੀਨ ਫਿਲਮ ਕੋਈ ਨਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈ ਡੇਢ ਫਿਲਮ ਕਾਲੀ ਚਿੱਟੀ, ਸ਼ੇਰਾਂ ਉੱਤੇ ਖਿੱਚ ਲਈ।

ਮਾਰਾ ਮਸਾਈ ਨਦੀ ਕੰਢੇ

ਪੌਣੇ ਘੰਟੇ ਦਾ ਇਹ ਚੱਕਰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਕਾਰ ਕਾਫਲਾ ਸ਼ੇਰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੋਹ ਤਿਆਗ ਤੁਰਿਆ। ਹੁਣ ਅਸੀ ਮਾਰਾ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰੇ। ਹਿਰਨ, ਦਰਿਆਈ ਘੋੜੇ, ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਜ਼ੈਬਰੇ ਆਦਿ ਦੇ ਝੁੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਦਰਿਆ ਕੰਢੇ ਦੇ ਹਰੇ ਰੁਖਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਜਾ ਰੁਕੇ। ਗਾਈਡ ਨੇ ਸਾਡੀ ਜ਼ਬਾਨਬੰਦੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਗੱਡੀਆਂ ਤੋਂ ਉਤਰ, ਕੋਈ 40 ਬੰਦੇ, ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ, ਰੁੱਖਾਂ ਵਿਚਦੀ ਲੰਘਦੇ, ਨਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਰਗੇ ਦਰਿਆ ਪਾਸ ਆ ਅਟਕੇ।

ਆਮ ਕਰਕੇ ਦਰਿਆ ਸੁੱਕਾ, ਪਰ ਉਸਦੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੇ ਡੂੰਮ੍ਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ। ਇਸੇ ਵਿਚ ਮਗਰ ਮੱਛ ਅਤੇ ਦਰਿਆਈ ਘੋੜੇ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਫਰਮਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਘੋੜੇ ਨਹੀ ਦਰਿਆਈ ਮੜ੍ਹਾਂ ਵਧੇਰੇ ਢੁਕਵਾਂ ਸ਼ਬਦ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪਰਲੇ ਪਾਰ ਇਕ ਜੀਰਾਫ ਇੰਜ ਅਹਿਲ ਖਲੋਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਚਾਰ ਲੱਤਾ ਖੰਭਾ ਗੱਡਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜਾਂ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਜਲ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸੰਤਰੀ ਹੋਵੇ। ਏਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗਬਰੂਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਂਦਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਟੋਲੀ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਸੀ। ਅਸੀ ਇਸ ਸਮੇ ਪੂਰੇ ਸਾਊਆਂ ਵਾਂਗ ਉਰਲੇ ਕੰਢੇ (ਪਛਮੀ ਬਾਹੀ) ਖਲੋਤੇ ਜੀਵ ਦਰਸਨ ਤੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਵਿਚ ਮਗਨ ਸਾਂ।

ਮੁੜ ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਲਾਜ ਵਿਚ

ਸੂਰਜ ਡੁਬਣ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ। 6.30 ਵਜੇ ਗਾਈਡਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪੈ ਗਈ, ਪਰ ਅਸੀ ਮਸਾਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਸਾਂ, ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਇਸ ਢੁੰ ਢੁੰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਿਊਂ ਹੁੰਦੇ। ਮੌਜ ਨਾਲ, ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਹੋਏ, ਹੋਟਲ ਪਹੁੰਚੇ।

ਦੁਪਹਿਰ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਰੋਟੀ, ਅਰਥਾਤ ਲੰਚ ਤੇ ਡਿਨਰ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ।ਹੋਟਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸੇਸ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੋਧੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਚੰਨਣ ਕੌਰ ਆਦਿ ਨੇ ਸੁੱਚਾ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਗੈਸ ਸਟੋਵ, ਆਟਾ, ਦਾਣਾ, ਦਾਲ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਵਿਚਾਰਾ ਸਵੇਰੇ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਡੁੱਖਣ ਭਾਣਾ ਹੀ ਸਕੱਤਰੀ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨੋਟ ਲੈਣੇ, ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣੀਆਂ। ਮੈ ਪੁਛਿਆ : ਕੁਝ ਛਕਿਆ ਛਕਾਇਆ ਸੀ?' "ਨਹੀ ਜੀ, ਅਜੇ ਕਿਥੇ, ਫੁਰਸਤ ਹੀ ਨਹੀ ਮਿਲੀ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਰਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੇਰਾ ਕਮਰਾ ਟੋਲਦੇ, ਐਗਰੇਜ਼ੀ ਪੁਸਤਕ 'ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਗੇਮ ਏਰੀਆਂ' ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਗਏ।

ਸੰਘਣੇ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਰਿਸ਼ਮਾਂ

ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਆਏ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਵੱਸਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀ ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਸਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਠਾਕੁਰ ਜੀ, ਸਕੱਤਰ, ਪੂਰਬਾ ਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਤਰਨਤਾਲ ਦੇ ਕੋਲ

ਆਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਦੁਆਲੇ ਜਗਦੀਆਂ ਬਿਜਲੀ-ਬੱਤੀਆਂ, ਵਗ ਰਹੀ ਠੰਢੀ ਹਵਾ ਨਵੀ ਹਵਾ, ਸਾਰੇ ਜੰਗਲੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਸਰਿਆ ਘੋਰ ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਪਰ ਹੋਟਲ ਦੀਆਂ ਬੱਤੀਆਂ ਦੁਆਲੇ ਚਿੱੜੀਆਂ ਜਿੱਡੇ ਪਤੰਗਿਆਂ ਦਾ ਘੇਰਾ, ਇਕਾਂਤ, ਨਿਤਾਂਤ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆ ਅਤੇ ਪਿਆਰੀਆਂ ਲਈ ਮਨ ਮੌਲਵਾਂ ਸੀ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨਾਲ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਤ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਮਨ ਕਰਕੇ ਵੇਹਲੇ ਸਨ। ਅਸੀ ਵੀ ਛਕਣ-ਛਕਾਣ ਕਰ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆ ਬੈਠੇ। ਆਪ ਜੀ ਰੂੰਜੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਅਸੀ ਵੀ ਕੋਈ 3 ਦਰਜਨ ਵਿਅੱਕਤੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਗਿਰਦ ਜਾ ਚੌਕੜੇ ਮਾਰ ਲਏ। ਐਉਂ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇ ਮਹਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਉਪਸਥਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਪੌਰਾਣਿਕ ਸੂਦ ਜੀ ਦੁਆਲੇ ਬੈਠੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਉਤਪਤੀ, ਵਿਨਾਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ।

ਯਾਦ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ

ਇਸ ਇਕੱਤਰਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈ ਅਨੇਕਾ ਵਾਰ ਇਸ ਉੱਤਮ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸੰਮਿਲਤ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਹੋ ਆਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ: ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਏਨਾ ਖਿਆਲ ਰਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਐਡਰੈਸ ਉਤੇ ਵੀ "ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ" ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਲਿਖਦੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਮੈਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਵੀ "ਸਰਬ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ" ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਕਲ ਵੀ ਤੁਸੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਚੱਲੋ। ਮੈ ਜਦੋਂ ਬੈਂਗਲੋਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ: "ਮਹਾਰਾਜ ! ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਚੱਲੋ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ: ਅਰਜ਼ ਨਹੀ, ਆਪ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕਰੋ, ਪਰ ਅਜੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਨਹੀ ਮੰਨਦਾ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਜਾਣ ਨੂੰ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਈ ਰਖੋ।

ਬਾਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ

ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ "ਸਤਿਜੁਗ" (ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸਮੇ) ਵਿਚ ਛਾਪੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ। ਆਪ ਨੇ ਸਾਲ 1939 ਦੀ ਰੋਹਤਾਂਗ ਯਾਤਰਾ ਇਕ-ਇਕ ਅੱਖਰ ਕਰਕੇ ਦੁਹਰਾ ਦਿਤੀ। ਏਸੇ ਯਾਤਰਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਮੈ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਛਾਪ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਰੋਹਤਾਂਗ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਨਾਲ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਯਾਦ ਸਨ। ਕਿਸ ਮੋੜ ਤੇ ਕੀ ਕੁਝ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਵੀ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਗੱਲ ਵਾਂਗ ਯਾਦ ਸੀ।

ਇਸਤਰਾਂ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਦਿਆਂ, ਏਥੇ ਹੀ, ਕਥਾ ਵਾਰਤਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨ ਕੁਝ ਸੁਣਾਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ। ਮੈ ਕੱਚ ਅਤੇ ਦੇਵਿਯਾਨੀ ਦਾ ਇਕ ਪੌਰਾਣਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਮਨੋਰਥ ਸਿੱਧੀ ਲਈ 100

ਸਾਲ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਬਰ, ਇਸਤਕਲਾਲ ਅਤੇ ਮਨੋਵੇਗਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਵੀ ਵਾਰੀ ਦਿਤੀ। ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਨਾ ਜੀ ਨਾਲ ਵਾਪਰੇ ਆਧਿਆਤਮਕ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ।

10 ਵਜੇ ਅਸੀ ਏਥੋਂ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੇ।

11 ਮਾਰਚ 1983, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ
ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਲਾਜ (ਕੀਨੀਆ)

ਬੈਲੂਨ ਸਵਾਰੀ

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਸਵੇਰੇ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਕੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸੀ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ 5 ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤਕ ਗੈਸ-ਗੁਬਾਰੇ (ਬੈਲੂਨ) ਤੇ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਅਵਲੋਕਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ, ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ, ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਬੈਲੂਨ ਸਵਾਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ 2500 ਸ਼ਲਿੰਗ ਕਰਾਇਆ ਪ੍ਰਤੀ ਸਵਾਰੀ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਡਣ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਤੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਵਿਅੱਕਤੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਏ, ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੋਟਲ ਵਿਖੇ ਲੈ ਗਏ। ਬੈਲੂਨ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਏਥੇ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸ. ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ ਨੇ ਹੀ ਗੈਸ ਗੁਬਾਰੇ ਤੇ ਸੈਰ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਮੈਂ 3.30 ਵਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠਾ ਸਾਂ।

ਸ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਲੜਕਾ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਆਪਣੀ ਰੇਂਜ ਰੋਵਰ ਲੈਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰੇ ਅਰਥਾਤ ਗੋਰੇ ਦੀ ਮਰਸਰੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ, ਆਪ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ, ਅਤੇ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੋਟਲ ਤੇ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕਰ ਗਏ। ਅਸੀ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਵੇਰੇ 6 ਵਜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ 'ਗੇਮ' ਲਈ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ।

ਬੈਰੰਗ ? ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ??

ਸ. ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸਭ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਅਸੀ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ 30 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸਫਰ ਘੁੰਮੇ ਫਿਰੇ ਪਰ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀ ਬੈਰੰਗ ਹੀ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਏ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਹੀ ਨਾਲ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਗੱਡੀਆਂ

ਨੇ ਕੱਲੂ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ 9 ਵਜੇ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰਨਾ ਜਰੂਰੀ ਸੀ ਸੁ ਸਾਡੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਸ਼ਤੇ ਵਾਸਤੇ ਵਿਹਲਿਆਂ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਸੋਧੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਨਾਸ਼ਤਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਸਾਂ ਬਾਕੀ ਦਿਆਂ ਹੋਟਲ ਦੇ ਖਾਣੇ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਨਮਨੇ ਮਨ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜ਼ੀ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਹੋਣ ਲਗੀ। ਪਹਿਲੇ ਮਿਥੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 8 ਵਜੇ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਸੇਵਕਾਂ ਨਾਲ 12 ਵਜੇ ਹੀ ਪਰਤੇ ਅਤੇ ਆਉਂਦੇ ਆਉਂਦੇ ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਮਸਕਾਰਾਂ ਪਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ ਕਮਰਾ ਨੰ: 22 ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਜਿਥੇ ਆਪ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਣ ਕਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣਾ ਸੀ।

ਵਾਪਸੀ ਨੂੰ ਚਲਾਣੇ

ਅਸਾਂ 10 ਵਜੇ ਕਮਰੇ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿਤੇ ਸਨ। ਸਾਮਾਨ ਹੋਟਲ ਦੇ ਪਰਵੇਸ਼ ਹਾਲ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਧਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭੋਜਨ ਦਾ ਆਰਡਰ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ 3 ਵਜ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਸੁ ਅਸੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਹੋਟਲ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਹੋ ਗਏ।

7 ਗੱਡੀਆਂ ਤਿਆਰ ਹੋਕੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀਆਂ। ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਸੰਤ ਪੂਰਥਾ ਦੁਆਰਾ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ, ਸਫਰ ਦੀ ਵੀ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਵੀ। ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਉਨੀ ਮਾਲਾਆਂ ਨਿਕਲ ਆਈਆਂ, ਭਜਨ ਹੋਣ ਲਗਾ। ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਚਾਲਕ ਮੁਹਤਾਤਗੀ ਨਾਲ ਗੱਡੀਆਂ ਚਲਾਣ ਲਗੇ। ਦੋ ਵਜਦੇ ਨੂੰ ਅਸੀ ਕੀਕਰਾਨ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਆ ਪਹੁੰਚੇ। ਛਕਣ ਛਕਾਣ ਕਰਦਿਆਂ ਏਥੇ ਹੀ 3 ਵਜ ਗਏ।

ਕੀਕਰਾਨ ਹੋਟਲ ਜਿਥੇ ਅਸੀ ਆਏ, ਜੰਗਲੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ, ਪੱਧਰੀ ਥਾਂ ਉਤੇ, ਆਮ ਕਰਕੇ ਲਕੜੀ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਨਾਲ ਬਹਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਖ ਵਖ ਕਮਰਿਆਂ, ਛੱਪਰਾਂ ਹੇਠ, ਤੰਬੂਆਂ ਤੰਬੋਟੀਆਂ ਆਦਿ ਵਿਵਿਧ ਸੁਆਦਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸੈਲਾਨੀ ਵੀ ਕਾਫੀ ਸਨ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰਤਾ ਵੀ ਹੈ। ਹਿਰਨ, ਸ਼ੇਰ, ਸੂਰ, ਗੈਂਡਾਂ, ਹਾਥੀ, ਜੰਗਲੀ ਭੈਸੇ ਆਦਿ ਕਾਫੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਸਾਰਸਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਟੋਲੀਆਂ ਇਕ ਟੰਗ ਤੇ ਖਲੋਤੀਆਂ ਤਪ ਸਾਧਦੀਆਂ ਹਨ। -

ਅਤੇ ਅਸੀ 3 ਵਜੇ ਏਥੋਂ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ। 'ਨਾਰਕ' ਨੂੰ ਪੈਂਦੀ ਨਵੀ ਚੌਕੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਤਿਨ ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਥ੍ਰੇਕਾਂ ਲਗ ਗਈਆਂ। ਕਦੋਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਆਉਣ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅਗਲਾ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ। ਉਡੀਕਦਿਆਂ ਹੀ 4.30 ਵਜ ਗਏ।

ਰਾਤ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਸਫਰ ਲੰਮਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਰਾਹ ਜੰਗਲੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਪੰਧ ਚੌਥਾ ਹਿਸਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨੌਜੁਆਨ ਕਾਰ ਚਾਲਕ ਇਸ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਇਕੱਠਾ ਸਫਰ ਕਰਨ ਤਾਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਪਤਾ ਦਾ ਮਿਲਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਮੈ ਆਪਣੀ ਵੇਹਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਸੰਭਾਲਣ ਹਿਤ ਸਰਫ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਸਫਰ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੀ ਸੀ। ਆਮ ਆਦਮੀਆਂ ਤੋਂ ਉਚਾ ਉਚਾ, ਕਦ 6 ਫੁਟ। ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਮਾਲਾ ਫੇਰਨ ਜਾਂ ਨਿਤਨੇਮ ਦੀਆ ਬਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਬਿਤਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕਾਫੀ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਾ ਇਹ ਸਨਅਤਕਾਰ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਨੇੜੇ ਦੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਚੋਂ ਹੈ। ਚੋਥੇ ਮੈ ਕਹਿ ਬੈਠਾ, ਤੂੰ ਵੀ ਮਨਚੰਦਾ (ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਵਾਂਗ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਉਸੇ ਰਾਹੇ ਪੈ ਗਿਆ ਏਂ। ਇਹ ਤਰਹਿ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ : ਇੰਞ ਨ ਕਹੋ, ਇਹ ਨਹੀ ਚੰਗਾ।

ਆਓ ਫਿਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰੀਏ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਲਾਜ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਜਹਾਜ਼ ਅੱਜ ਮੁੜ ਵਾਪਸ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਮਾਰਾ ਸਰੀਨਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੋਣ ਤਕ ਹੋਟਲ 'ਚ ਰੁਕਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਸਾਡੇ ਸਿਰਾਂ ਉਤਦੀ ਨੈਰੋਬੀ ਨੂੰ ਲੰਘ ਗਿਆ।

ਸਾਡਾ ਕਾਰ ਕਾਫਲਾ 7.30 ਵਜੇ ਨਾਰਕ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਕੱਚਾ ਰਸਤਾ ਤੈਹ ਕਰ ਆਏ ਸਾਂ। ਹੁਣ 100 ਮੀਲ ਪੱਕੀ ਤਾਰਕੋਲ ਦੀ ਸੜਕ ਤੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਡੀ ਦਾ ਟਾਇਰ ਪੰਕਚਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਖੁਲ੍ਹਵਾਇਆ ਤਾਂ 5 ਪੰਕਚਰ ਲਗੇ। 1125 ਸ਼ਲਿੰਗ ਪੁਜੇ। ਨਾਰਕ ਵਿਚ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੋਨ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। ਆਪਣਾ ਫ਼ਿਕਰ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜੇ ਤਕ ਅਸੀ ਨੈਰੋਬੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀ ਆਏ।

ਪੰਕਚਰ ਲਗਾ ਕੇ ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਫਿਰ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ। ਪੰਕਚਰ ਲਗਾ ਟਾਇਰ ਫਿਰ ਹਵਾ ਹੀਣ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਮਸਾਂ ਮਸਾਂ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਮਰਸਰੀ ਦੇ ਪਹੀਏ ਦੀ ਹਵਾ ਘਟ ਗਈ। ਇਹ ਗੋਰੇ ਦੀ ਗੱਡੀ ਉਹਦੇ ਹੀ ਹੇਠਾਂ ਸੀ। ਉਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੀ ਗੱਡੀ ਤੋਰੀ ਲਿਆਇਆ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਹੀ ਉਸਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ।

ਮੁਖ ਫਲੋਰੇ ਦਾ ਬੰਗਲਾ

ਅਸੀ ਰਾਹੀ 10 ਵਜੇ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਵੈਸਟ ਲੈਂਡ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਬਚਿਆਂ ਸ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ ਗੋਰੇ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਅਪੜ ਗਏ।

ਏਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਖੁਲ੍ਹੇ ਆਕਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਸਵੇਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਲਈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮੀ ਹੋ ਚੁਕੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀਆਂ ਫੋਮ ਗਦੇਲਿਆਂ ਤੇ ਚਿੱਟੀਆਂ ਚੱਦਰਾਂ ਵਿਛੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਛਕ ਛਕਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਰੂਸ਼ਾ (ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ) ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਲਾਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਜੀ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਕਲ੍ਹ ਦੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨੇਹ ਦਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ 6 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਅਫਰੀਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਸਮਰਾਟ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਅਨੰਦ ਉਪਾਰਜਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਠੀਕ ਹੈ :

ਅੰਤਰ ਪਿਆਸ ਉਠੀ ਪ੍ਰਭ ਕੇਰੀ
ਸੁਣਿ ਗੁਰਬਚਨੀ ਮਨਿ ਤੀਰ ਲਗਈਆ।
ਮਨ ਕੀ ਬਿਰਥਾ ਮਨ ਹੀ ਜਾਣੈ
ਅਵਰ ਕਿ ਜਾਣੈ ਕੋ ਪੀਰ ਪਰਈਆ। *ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ*

12 ਮਾਰਚ 1983, ਸ਼ਨੀਵਾਰ
ਨੈਰੋਬੀ (ਕੀਨੀਆ)

ਵਾਰ ਵੱਡੇ ਫਲੋਰਾ ਦੇ ਘਰ

ਸੰਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਿਆਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ– ਪਿਤਾ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਹਰਿਆਲੀ ਵਿਚ ਉੱਸਰੇ ਵਿਸਾਲ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ, ਜਿਸਦਾ ਸਟਾਈਲ ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੰਗਤ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਰਸਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੁਟਣ ਆਈ। ਸੰਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ, ਨੈਰੋਬੀ ਵਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਸੇਵਾ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਜੁੱਟੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਵਾਰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। 6.30 ਵਜੇ ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਪਰਾਉਠਿਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ਤਾ ਪਰੋਸ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਲ ਪਾਣੀ ਛਕ ਸਥਾਈ ਡੇਰੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਸੰਤ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਕ ਲੜਕੇ ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਣੇਵੀ ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਵਿਵਾਹਿਤ ਹੈ। ਮੈ ਤੱਕਿਆ, ਉਸ ਨਿਪਟ ਦਿਹਾਤਣ ਕੁੜੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਰਾਣੀਆਂ ਜਠਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਨ ਸਿਰਫ ਪਿਆਰ ਹੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੇ ਨੈਰੋਬੀ ਵਾਸੀ ਬੀਬੀਆਂ ਵਾਲਾ ਰੰਗ ਢੰਗ ਵੀ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂਪਣ ਦੀ ਲੇਸ ਮਾਤਰ ਨਹੀ, ਸਗੋਂ ਵਧੀਆਂ ਨੈਰੋਬਣ ਹੈ।

ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ

ਏਥੇ ਵਿਹਲੇ ਹੋਕੇ ਮੈ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ ਦੇ ਦਫਤਰ 'ਮਿਲਟਨ ਹਾਉਸ' ਵਿਖੇ ਗਿਆ। ਏਥੇ ਸੀਰ੍ਹਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਕਾਜ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਫੇਰ ਰੇਡੀਓ ਜਾਂ ਨੈਰੋਬੀ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਆਏ ਜਿਥੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸੁਕਲਾ ਨੇ ਪ੍ਰਿੰਟਿਡ ਫੋਟੋ ਲਿਣੀਆ ਸਨ। ਠਾਕਰ ਜੀ ਦੀ ਆਖਤ ਤੇ ਪੰਜ ਫੋਟੋ ਸਾਈਜ਼ 20"×50" ਦੀਆਂ ਬਣਵਾਈਆ, ਪ੍ਰਤੀ ਫੋਟੋ 1665 ਸਲਿੰਗ ਖਰਚਾ। ਇਹ ਫੋਟੋ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਗ੍ਰਾਫੀ

ਦਾ ਕਮਾਲ ਸਨ। ਸਵੀਡਨ ਦੇ ਦੌਰੇ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਫੋਟੋ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਫੁਹਾਰੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਰਫ ਲੱਦੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਤੇ, ਤੀਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਆਰੀਆਂ ਪਾਸ, ਚੌਥੀ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਰੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਬੈਕ ਗ੍ਰਾਊਂਡ ਨਾਲ। ਫੋਟੋ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਮੇਰੀਆਂ ਚਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਰਵਾਈ ਵੀ 900 ਸਲਿੰਗ ਲਗ ਗਏ।

ਇਸਤਰਾਂ ਬਾਜਾਰ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਫਿਰਕੇ ਡੇਰੇ ਆਏ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਜਾ ਚੁਕੇ ਸਨ।

ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਅਰਜ਼

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆਂ ਬੀਬੀ ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ ਆਪਣੀ ਪੁੱਤਰੀ ਕਮਲ ਅਤੇ ਦਾਮਾਦ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਨਾਲ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਗੈਲਨ ਭਰ ਕੇ ਦੁੱਧ ਲਿਆਈ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜਰ ਹੋਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਆਪਣੀ ਦੂਹਤੀ ਵਾਸਤੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਕੁਝ ਖਾਂਦੀ ਨਹੀ। ਡਾਕਟਰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਵੀ ਨਹੀ ਦੱਸਦੇ। ਬਚੀ ਦਿਨ ਬਦਿਨ ਨਿਘਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲੜਕੀ, ਜਿਸਦੀ ਉਮਰ ਛੇ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ, ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਗੋਦ ਵਿਚ ਲੈਕੇ ਅਧਾ ਘੰਟਾ ਭਜਨ ਕਰਿਆ ਕਰੇ।

ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਚਰਨ

ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਆਰਾਮ ਉਪਰੰਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ, ਤਿਆਰ ਹੋ, ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਚਲੇ, ਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਰਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰ ਸਵਾਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਪਿਛੇ ਤਿੰਨ ਕਾਰਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਲੱਗ ਤੁਰੀਆਂ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਤੇ ਸ਼ੁਕਲਾ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਵਾਸਤੇ, ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚੋਂ ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ. ਸੀਰ੍ਹਾ, ਸ੍ਰੀ ਚਾਨਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੌਰਾ, ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੰਘ।

ਅੱਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਜਿਸ-ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਵੀ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਗਏ ਉਥੇ ਹੀ ਨਵੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਭਜਨ ਦੁਆ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਛੁਡਵਾਇਆ, ਪੁਰਾਣੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਪੁਣ ਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਹਰੇਕ ਨੇ ਦਸਤਾਰ, ਬਾਦਮ ਮਿਸ਼ਰੀ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਨਕਦ ਭੇਟਾ ਧਰ ਜ਼ਰੂਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਅੱਜ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਘਰੀਂ ਚਰਨ ਪਾਏ :

1. ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੋਹਬੀ (6-7 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਲੜਕਾ ਨੈਰੋਬੀ ਕਾਰ ਰੈਲੀ ਸਮੇ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।)
2. ਸ. ਸੁਹਾਵਾ ਸਿੰਘ
3. ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਹੀਰ

4. ਸ. ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ
5. ਸ. ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ
6. ਸ. ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ
7. ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਸ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਸਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪੁਆਏ ਅਤੇ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਛਡਵਾਇਆ।
8. ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ
9. ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੈਰੋਬੀ
10. ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੁਰਾ
11. ਸ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

3.30 ਵਜੇ ਡੇਰੇ ਜਾ, 4 ਵਜੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ 5 ਵਜੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। 5 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਾ ਲੰਗਰ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਖੇ ਹੀ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਹਰੇਕ ਨੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਛਕਿਆ।

6.30 ਵਜੇ ਮੈਂ ਡੇਰੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਕਲਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੋਜਨਸ਼ਾਲਾ ਵਿਖੇ ਬੁਲਾਇਆ। ਏਥੇ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਕ ਵੀ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਰਾਤ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮੰਚ ਸਕੱਤਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲਾਂ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਮੈਨੂੰ ਗਾਉਣ ਤੇ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਸਮਾ, ਰਾਗ ਅਤੇ ਤਾਲ ਆਦਿਕ ਨੋਟ ਕਰਵਾਏ।

ਕੀਨੀਆ ਨੈਸ਼ਨਲ ਥੀਏਟਰ ਵਿਖੇ

ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜੁਆਨਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕਜੁਟ ਸਨ, ਦੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਅੱਜ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਸਮੇਲਨ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਰਾਗ ਪ੍ਰਤੀ ਅਨੁਰਾਗ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਅਜ ਸ਼ਾਮ ਲਈ ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਸਾਂ ਹੀ 6.30 ਵਜੇ ਕੀਨੀਆ ਨੈਸ਼ਨਲ ਥੀਏਟਰ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ। ਥੀਏਟਰ ਦਾ ਸਭਾ ਹਾਲ ਚੋਖੇ ਜਤਨ ਨਾਲ ਸਵਾਰਿਆ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 450 ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ। ਮੰਚ ਪਰਦੇ ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਬਣਾਏ Welcome ਅਰਥਾਤ ਜੀਉ ਆਇਆਂ। ਹਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸੁਆਗਤ। ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡ ਪਰਦੇ ਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਸਫੈਦ ਬਣਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਰੰਗੀਨ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਪੋਰਟਰੇਟ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਹੀਂ ਤਰਫੀਂ ਚਮਕਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਰੰਗੀਨ ਕਾਤਰਾਂ ਵਲਦਾਰ ਰੇਖਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਦੀਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਸਣ ਉਪਰ ਗੋਲਾਕਾਰ ਚੰਦੋਆ, ਬਹੁਤ ਸੂਖਮ ਪਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੌਰ ਨਾਲ ਬਣਿਆਂ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਦਰਗਾਹੀ ਛੱਤਰ ਸੀ। ਵਿਵਿਧ ਰੰਗੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤੇ ਮੰਚ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੰਚ ਦੀ ਵਿਛਾਈ ਉਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਲਈ ਉੱਚੇ ਮੰਚ ਸਸ਼ੋਭਤ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ 7 ਵਜੇ ਰਾਤੀ ਆਸਣ ਉਤੇ ਆ ਵਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ। ਬਾਹਰ ਜਥੇ

ਵਾਲਿਆਂ, ਸ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੱਲੀ, ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਸਮੇਤ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਹਿਨਾਅ ਕੇ ਪਬਲਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰਥਮ ਗਾਇਕ

12 ਮਾਰਚ 1983 ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੇ ਪੂਰੇ 7 ਵਜੇ ਹੀ ਮੈ ਆ ਮੰਚ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਤਾਰ ਧਮਾਰ ਵਿਚ ਹੋਲੀ ਸੁਣਾਨ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਵਾਸਤੇ, ਮੰਚ ਉਤੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਸੰਗਤ ਸੌਂਹੇ, ਇਸ ਤਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਅਵਸਰ ਸੀ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਦੀ ਤਬਲਾ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਚਲੋ ਰੀ ਸਭ ਬਨ ਠਨ,
ਹੋਰੀ ਖੇਲਤ ਨੰਦ ਲਾਲ।
ਅਬੀਰ, ਗੁਲਾਲ ਕੇ ਬਾਦਲ ਛਾਏ
ਕੁਮਕੁਮ ਕੀ ਝਰੀ ਲਾਏ।

ਤਿਨ ਤਾਲ ਵਿਚ :
ਬਾਤ ਨ ਕਰ ਰਸੀਆ ਹਮ ਸੰਗ।
ਹਮ ਪਰਾਏ ਘਰ ਕੀ ਨਾਰੀਆਂ
ਦੇਖਤ ਹੰਸਤ ਲੋਗ ਲੁਗਾਈਆਂ।
ਅੰਤਰਾ: *ਸਾਸ ਨਨਦ ਮੋਰੀ ਅਤਿ ਹੀ ਹਠੀਲੀ*
ਜਾਇ ਕਹੇਗੀ ਵਹਿ ਸਭੇ ਸਹੇਲੀ
ਛੋੜੋ ਛੋੜੋ, ਤੋਰੇ ਲਾਗੂੰ ਪਈਆਂ।
ਬਾਤ ਨ ਕਰ..........................

ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਸੋਹਣਾ ਗਾਇਆ।

ਸ੍ਰੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰੀ ਕਲਾਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਨੇ, ਛੋਟੇ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਰਾਗ ਪਟਦੀਪ ਅਤੇ ਤਾਲ ਤਿੰਨ ਵਿਚ ਗੀਵਿਆ। ਬੋਲ :

ਧੰਨ ਧੰਨ ਭਾਗ ਜਾਗੇ।
ਅੰਤਰਾ: *ਸਾਸ ਸਖੀ ਮਿਲ ਦਿਓ ਰੀ ਮੁਬਾਰਕ*
ਸੁੰਦਰ, ਸੁਘੜ, ਪਿਆਰੇ ਕੇ ਘਰ ਆਗੇ।

ਪਿੰਕੀ ਦੇ ਤਬਲੇ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵਧੀਆ ਗਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਔਜ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀ ਜੰਮਿਆ। ਸੁਰਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲਗਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਪਿੰਕੀ ਦਾ ਤਬਲਾ

ਤੀਜੀ ਆਈਟਮ ਸੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਦਾ ਸੋਲੋ ਤਬਲਾ ਵਾਦਨ। ਪਿੰਕੀ ਵੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਕਲਾਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਨੂੰ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਭਟਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਤਾਲੀਆਂ ਵਜਾਕੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਪਿੰਕੀ ਨੂੰ ਸਲਾਹਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਹਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਤਾਰ ਸ਼ਹਿਨਾਈ

ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (18) ਦੀ ਫਿਰ ਵਾਰੀ ਆਈ। ਹੁਣ ਇਸਨੇ ਤਾਰ ਸਹਿਨਾਈ ਤੇ ਰਾਗ ਕਿਰਵਾਨੀ, ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਵਿਚ ਵਿਲੰਬਤ, ਮੱਧ ਅਤੇ ਦ੍ਰੁਤ ਲੈਅ ਵਿਚ ਸੁਣਾਇਆ। ਇਸਨੇ ਐਤਕਾਂ ਮਨ ਮੋਲਵਾਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 100-100 ਦੇ ਨੋਟ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਆਕੇ ਭੇਟਾ ਕੀਤੇ ਪਿੰਕੀ ਤੇ ਬਲਜੀਤ ਨੂੰ। ਅੰਤ ਉੱਤੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਿਸਰਭ ਪੀਲੋ ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੀਤਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ

ਸ੍ਰੋਤਿਆ ਦੀ ਤਵੱਕੋ ਤੋਂ ਬਾਹਰਾ, ਅਚਾਨਕ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀਓ !

ਆਪ ਨੇ ਗਾਇਨ ਵਾਦਨ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਵਡਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਕੰਮ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਏਨਾ ਧਿਆਨ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਆਪ ਨੇ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੈ।

ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੁਸਾਂ ਸੁਣੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਆਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਪਤਾ ਨਹੀ ਕਿਸਦੀ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਵਾਰੀ ਆਵੇਗੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਤਬਲੇ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਠੇਕੇ ਦੇ ਚੰਗੇ ਵਾਦਕ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਕਾਲੂ, ਦਿਤੂ ਆਦਿ ਰਾਗੀਆਂ ਰਬਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਮੰਨ ਕੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁਲਤਾ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਹੁ ਪਾਸਤ ਪ੍ਰਗਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਨੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਵਿਚ ਵੀ ਸਦਾ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਏ। ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ, ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਨਹਿਰੂ ਜੂਨੀਅਰ ਹਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਰੱਨਰ ਅੱਪ ਤਕ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਮਾਣ ਹੈ। ਮੈਂ ਨੈਰੋਬੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ। ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਖਿੰਡਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਰਵਿਰਤੀਆਂ ਵਲ ਨਹੀ ਪੈਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਬੱਚੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਨੇਹ ਤੇ ਬਲਾਘਾ ਦੇ ਹਾਦਕ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸੰਖੇਪ ਬਚਨਾਂ ਉਪਰੰਤ 10 ਮਿੰਟ ਦਾ ਮਧਿਆਂਤਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉਸਤਾਦ ਬਸ਼ਾਰਤ ਖਾਨ

ਦੂਜੀ ਬੈਠਕ ਦਾ ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਅੰਤ ਉਸਤਾਦ ਬਸਾਰਤ ਖ਼ਾਨ ਨੈਰੋਬੀ ਦੀ ਸਿਤਾਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਉਸਤਾਦ ਬਸ਼ਾਰਤ ਖ਼ਾਨ ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਮੁਸਤਾਕ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਥਾਂ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਤਬਲੇ ਤੇ ਸੰਗਤ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਲਾਕਾਰ ਸ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੱਲੀ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਉਸਤਾਦ ਬਸਾਰਤ ਨੇ ਯਮਨ ਕਲਿਆਣ ਵਿਚ ਆਲਾਪ ਜੋੜ, ਝਾਲਾ, 45 ਮਿੰਟ ਤਕ ਬੜਾ ਅੱਛਾ ਵਜਾਇਆ। ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ, ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਸ. ਭੱਲੀ ਢੋਲ ਤਬਲਾ ਕਲਾਪੂਰਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਤਾਦ ਦਾ ਸਾਥ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਰਾਤ ਦੇ 10.55 ਤਕ ਚਲੀ।

ਮੇਰੀਆਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ

ਮੰਚ ਉਤੇ ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਰਉ ਵੀ ਅਸਤ ਵਿਅਸਤ ਰਿਹਾ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਠਾਕ ਚੱਲਿਆ ਪਰ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸਮੇ ਮੈ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਹੀ ਬੋਲ ਗਿਆ। ਕੇਵਲ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈ ਇਹ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸਾਰਾ ਕੀਤਾ।

ਪਹਿਲੀ ਗ਼ਲਤੀ ਤਾਂ ਮੈ ਇਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕਹਿ ਬੈਠਾ : ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਯੋਗ ਸਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬੁਲਾਕੇ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂ ਕਿ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਹਨ।

ਦੂਜੀ ਗ਼ਲਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈ ਕਹਿ ਬੈਠਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਾਨਸੀਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੇਰੀਆਂ ਇਹਨਾ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀ ਕਿ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜਾ ਨਸ਼ੀਨ ਹੋਣ।

ਮਾਣਯੋਗ ਹਸਤੀਆਂ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਬੈਠਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ: ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ, ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ, ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ. ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਸ. ਕਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ, ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਭੀ, ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ - ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ ਤੇ ਸ. ਕਿਰਨਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਤੂਰਵਾਦਕ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ, ਕਲਾਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਤ ਹਸਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਆਵਾਂ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੇ ਸਿਖ ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ, ਇਨਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਧਰਮਪਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ ਦੇ ਵਡੇ ਭਾਈ ਸ੍ਰੀ ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਸ੍ਰੀ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਚੰਦ

ਵੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰਲੇ ਸਭੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਿਦਾ ਹੋਣ ਤਕ ਨੈਰੋਬੀ ਹੀ ਅਟਕਣਗੇ।

13 ਮਾਰਚ 1983, ਐਤਵਾਰ
ਨੈਰੋਬੀ (ਕੀਨੀਆ)

ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ

ਨਿਤ ਵਾਂਗ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਖੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ 4.30 ਤੋਂ 6.30 ਤਕ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ ਭਾਈਵਾਲ ਸਨ। ਬਸੰਤ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈ ਆਂਦੇ ਗਏ। ਹਵਨ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਲਿਆਂ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਥੰਮਿਆ ਨਾਲ ਵੇਦੀ ਵੀ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਅੱਜ ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੱਪੂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਜੀਤ ਨਾਲ ਵਿਧੀਵਤ ਸੰਪੰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹੋ ਜੋੜਾ ਕੋਰਟ ਮੈਰਿਜ ਕਰਵਾ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਲਾਵਾਂ ਦੇ ਪਾਠੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਮਨਾ ਨਗਰ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਹਵਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਖਾਸੁਲਖਾਸ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ, ਸੰਤ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ, ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਦਮਦਮਾ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਜੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ, ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਤ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ।

ਸੰਗਤ ਅਜ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸੀ। ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਪਾਸਾ ਖਾਸ ਕਰ ਭਾਰੂ ਸੀ। ਰੌਣਕ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਧਾ ਇਸ ਸੁਭਾਗ ਜੋੜੇ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੀ ਸੀ। ਪੂਰਬਾ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦੋ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਵਿਆਹੇ ਗਏ ਜੋੜੇ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਵਲੋਂ ਸਨ। ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨਥੂ ਰਾਮ ਅਰੂਸ਼ੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਵੀ ਸੀ।

ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰੂ ਦੇ ਦਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਜ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਲੰਗਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ, ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਜਗਾਧਰੀ ਵਾਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦਾ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਵਲੋਂ ਸੀ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਬੁਲਾਕੇ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਦਾ ਲੈਣ ਦੇਣ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਵਾਰਟੀ ਨ ਕਰਣ ਦੀ ਤੰਬੀਹ ਕੀਤੀ।

ਘਰੀ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਜਾਣਾ

ਅੱਜ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਘਰੀਂ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ।

1. ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ
2. ਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ
3. ਸ੍ਰੀ ਰਹਿਮਤੁੱਲਾ(ਰਾਮ ਜੀ) ਦੇ ਘਰ
4. ਸ੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਭਜਨ ਪੁਛਿਆ।
5. ਸ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ-ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ
6. ਮਿਸਤਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ
7. ਸ੍ਰੀ ਮਨ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਾਮਾਦ।

10.30 ਵਜੇ ਤਕ ਡੇਰੇ ਵਾਪਸੀ ਹੋ ਗਈ।

ਅੱਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਘਰੋਂ ਛਕਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਘੰਟੇ ਭੇਚ ਲਈ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕੀਤਾ।

ਅੱਜ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵੀ ਸ. ਸੇਖੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਘਰੇ ਹੋਇਆ। ਏਥੇ ਹੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮ ਵੀ ਵਖਾਈ ਗਈ।

4.30 ਵਜੇ ਲਉਢੇ ਪਹਿਰ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭਾਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ :

1. ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ
2. ਬੀਬੀ ਊਧਮ ਕੌਰ
3. ਸ. ਪਾਲ ਸਿੰਘ
4. ਸ. ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਰੂਪਰਾਇ
5. ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ
6. ਸ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੱਗੂ
7. ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ। ਸ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਖੇ ਮੁਢਲਾ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਚਿਤਰ ਲਏ ਸਨ। ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਰੋਗੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਡਿਗ ਕੇ ਰੋ ਪਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਏਨਾ ਦੁਖ ਕਿਵੇਂ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮਸਾਂ ਕਿਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ।

ਅੱਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਏ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਦਾਮ ਮਿਸ਼ਰੀ ਆਦਿ ਸੁੱਕੇ ਮੇਵਿਆਂ ਨਾਲ ਨਕਦ ਨਾਵਾਂ ਰਖਕੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਜਲ ਪਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ. ਸੀਰ੍ਹਾ ਦੇ ਘਰ ਸੀ।

5.40 ਵਜੇ ਵਾਪਸ ਡੇਰੇ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਥੋੜਾ ਆਰਾਮ ਕਰ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਏਨੇ ਵਿਚ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬੈਂਕੋਕ ਵਿਚੋਂ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ-ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਆਪ ਜੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਨੂੰ

ਪਧਾਰੇ।

ਏਥੇ 5.30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੱਲੇ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਣਾ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਸ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਵਲੋਂ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਵਰਤਾਣਾ ਸੀ।

ਨੇਰੀ ਵਿਚ ਨੁਮਾਇੰਦੇ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੁਣਿਆਂ ਕਿ 67 ਸਾਲਾ ਬਿਰਧ ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ (Nyire) ਨੇਰੀ ਵਿਚ, (ਨੈਰੋਬੀ ਤੋਂ 160 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ) ਬੀਮਾਰ ਪਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜਾਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਖੇਚਲ ਦੇ ਖਿਆਲੋਂ ਆਪਜੀ ਨੇ ਵਡੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ, ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ (ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ) ਰਾਤੋਰਾਤ ਜਾਕੇ ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਤਨੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਿਆਉਣ ਤੋਜਿਆ। ਠਾਕੁਰ ਸੇਵਕ ਸੰਤ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਨਾਲ ਸੀ। ਅਸੀ ਰਾਤੀ 7 ਵਜੇ ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾ ਦੀ ਮਰਸਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਐਸੇ ਉਡੇ ਕਿ ਸਵਾ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਹੀ ਨੇਰੀਂ ਔਪੜ ਗਏ। ਜੋੜੇ ਦੇ ਚਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨ ਰਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਅਸਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਚੇਰਿਆਂ ਭੇਜਿਆ ਹੈ।

ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜ਼ਰਾ ਪੈਰ ਘਸੀਟ ਕੇ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਵੀ ਢਿੱਲੀ ਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਜੋੜਾ ਅਜਿਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਫੁਲਹਾਰ-ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ -ਪਹਿਨਾਅ ਕੇ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਖੇਤਾਂ ਬਾਰੇ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਸੁਖ-ਦੁਖ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ।

ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣ ਸਮੇ ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ - ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਹਿਤ ਕੁਝ ਮਾਇਆ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੀ ਗੁੱਡੀ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਇਕ ਸਵੈਟਰ ਅਤੇ 100 ਸ਼ਲਿੰਗ ਪਿਆਰ ਵਜੋ ਦਿਤਾ ਪਰ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਸਮ ਨ ਬਣਨ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਵਕ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅਸੀ ਰਾਤ ਏਥੇ ਹੀ ਕੱਟਾਂ ਗੇ।

14 ਮਾਰਚ 1983, ਸੋਮਵਾਰ
ਨੈਰੋਬੀ (ਕੀਨੀਆ)

ਸੰਗਰਾਂਦ ਦਾ ਸ਼ਬਦ

ਅਸੀ ਨੇਰੀ ਵਾਲੇ ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਣੀ ਕਰ, ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਲੈ, 5 ਵਜੇ ਸ. ਗੋਰੇ ਦੀ ਕਾਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਦੁਆਰਾ, ਸਫਰ ਜਾਰੀ ਕਰ, 160 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਤੈ ਕਰ 6.20 ਵਜੇ ਨੈਰੋਬੀ ਦੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਪੁੱਜ

ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਅੰਤਮ ਛੱਕੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੀ ਸੀ।

ਅੱਜ ਚੇਤ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਰਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਬਾਰਾਮਾਂਹਾ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਣ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ: ਆਪ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਜੀ ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੋਲਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। "ਆਪ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਜੀ" ਘੁੱਲੇ ਵਾਲੇ ਸਬਦ ਹੀ ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਲਿਖਕੇ ਸ੍ਰੀ ਘੁੱਲਾ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਘੁੱਲੇ ਨੇ ਸਬਦ ਚੁੱਕ ਲਿਆ. ਚੇਤਿ ਗੋਬਿੰਦੁ ਅਰਾਧੀਐ ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ !

ਏਥੇ ਅੰਦਰ ਵੜਦਿਆਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਤੇ ਇਕ ਵਡ ਆਕਾਰੀ ਫੋਟੋ. ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਭਜਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਵੇਖੀ। ਇਹ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਰ ਬਸੰਤ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ। ਟੇਕ ਸੀ: ਤੁਮ ਰਵਹੁ ਗੋਬਿੰਦੈ ਰਵਣ ਜੋਗ। 6.55 ਵਜੇ ਇਸ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ।

ਸ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ

ਹਾਲ ਕਮਰੇ ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਮਰਿਆਂ ਵਲ ਪਧਾਰੇ ਤਾਂ ਸ. ਕਸਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਕਾਰ ਦਾ, ਸ. ਕਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਲਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਆਏ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ, 'ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣ ਦੈਣ ਨਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਪਰਸਪਰ ਬੋਲਚਾਲ ਤਾਂ ਰਖਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।'

ਏਨੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ: ਇਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਬੋਲਦਾ ਬੜਾ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਸੰਬੰਧੀ ਕਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਘੱਟ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ।

ਅਰਦਾਸ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੇਖੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮਕਾਨ, ਜਿਥੇ ਕੱਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਲੰਗਰ ਹੋਇਆ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚਰਨ ਪਏ ਸਨ, ਮੈਨੂੰ ਸ. ਸੇਖੀ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸ. ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਮਿਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਜਮਾਤ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਐਸੀ ਕਿਰਪਾ ਰਖੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਜਮਾਤ ਚੋਂ ਅੱਵਲ ਰਖ ਕੇ ਪਾਸ ਕਰਵਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ Form Four ਅਰਥਾਤ 10 ਵੀ ਪਾਸ ਕਰ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਘਰੀ ਚਰਨ

7.15 ਵਜਦੇ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਟੇਟ ਹਾਊਸ ਵਲ ਸ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਢੋਢਾ ਦੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪਧਾਰੇ। ਚਾਰ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਇਨਾਂ ਦੇ ਸਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਦਲ ਵਿਚ

ਸਨ। ਸ. ਢੇਡਾ ਨੇ ਫੁਲ ਮਾਲਾ ਪਹਿਨਾਅ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ, 5-7 ਮਿੰਟ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ, ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਫੋਟੋ ਲੁਹਾਅ, ਸੰਤ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ ਦੇ ਘਰ ਪਧਾਰੇ, ਏਥੇ ਸਵੇਰ ਦਾ ਨਾਸ਼ਤਾ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਨਾਲ ਗਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁਧ ਪਰਾਉਂਠੇ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਸਨ।

ਕੰਜੂਸ ਸ਼ਾਹ

ਏਥੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਿਬਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸੱਜਣ, ਨਾਮ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹ ਆਇਆ। ਉਸ ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਵਿਨੋਦ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲਗੇ : ਔਢਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੂੰ ਵੀ ਆ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰਾ ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਆਖਿਆ। ਐਤਕਾਂ ਫਿਰ 5,00,000 ਸਲਿੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੀ। ਏਦੂੰ ਘੱਟ ਤੈਥੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੋਇਆ।

ਮੇਰੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਇਕ ਸੱਜਣ ਬੋਲਿਆ : ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਸੂਮ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੜੀ ਉਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਿਕਾ ਹੈ ਪਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿਘ ਦੀ ਕੰਜੂਸੀ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਵਲੋਂ ਬੜਾ ਤਕੜਾ ਵਿਅੱਕਤੀ ਹੈ।

ਏਥੋ ਛਕਣ ਛਕਾਣ ਕਰ ਡੇਰੇ ਆਏ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਖੀ ਨਾਲ ਲੰਮਾ ਸਮਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦਿਆਂ ਹੀ ਕੀਤੀ।

ਸ੍ਰੀ ਜ਼ੁਮਾ

ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੂਪ ਰਾਇ ਨੇ ਇਕ ਕੀਨੀਆ ਵਾਸੀ ਨੂੰ ਗੋਰੇ ਦੀ ਕਾਲੀ ਮਰਸੀਡੀਜ਼ ਸਾਫ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖ, ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ : ਇਸਦਾ ਨਾਮ ਜ਼ੁਮਾ ਹੈ। 32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਫਰਮ ਵਿਚ ਡਰਾਇਵਿੰਗ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਨੈਰੋਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ ਜ਼ੁਮੇ ਨੇ ਹੀ ਆਪ ਦੀ ਡਰਾਇਵਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੜਾ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਉਹ ਕੜਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਾਫੀ ਲੰਮਾਂ ਸਮਾ ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਅਤੇ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਹੀਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕੀਤੀ।

ਅਨੁਮਾਨਨ

ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗਿਣਤੀਓ ਦੂਜੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਵਲ ਕਾਰ ਤੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਵੇਖ, ਮੈ ਪੁੱਛਿਆ: ਤੁਹਾਡਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਤਾਂ ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆ : ਅਸੀ ਠੇਕੇ ਤੇ ਲੈਕੇ ਸੜਕਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਕੀਨੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਪੈਸੇ ਨਹੀ। ਵਡੇ ਕੰਮ ਨਿਕਲਦੇ ਨਹੀ। ਛੋਟੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਸੁਆਦ ਨਹੀ। ਪਰ ਕਰਨੁ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਹੈ। ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਦੇ ਅਜੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀ ਮਿਲੇ। ਕੰਮ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਆਦ ਨਹੀ ਰਿਹਾ।

ਸ੍ਰੀ ਜੋਜੋ ਨਾਲ ਮੁੜ ਮਿਲਣੀ

10 ਵਜਣ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਨ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰੇ, ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਮਿਨਿਸਟਰ ਜੋਜੋ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਸਰਗਰਮੀ ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ, ਪੂਰਬਾ, ਸ਼ੁਕਲਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਰੇ ਦੀ ਕਾਰ ਤੇ ਬੈਠੇ ਅਤੇ ਡੇਰਿਓਂ 10 ਕਿਲੋ ਮੀਟਰ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤਕ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਇਥੇ ਕਕਿਊ ਕਾਨਸਟੀਚਿਊਐਂਸੀ ਸੋਸ਼ਲ ਹਾਲ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੀ। 10.15 ਵਜੇ ਹਾਲ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੇਟਿਵ (ਏਧਰਲੇ ਲੋਕ) ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਜੋਜੋ ਕੁਝ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਖਲੋਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਲਗਭਗ ਦੋ ਕੁ ਦਰਜਨ ਅਫਰੀਕਨ ਔਰਤਾਂ, ਹਲਕਾ ਹਲਕਾ ਨਚਦੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਤਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿੱਠਾ-ਮਿੱਠਾ ਗਉਂ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੱਦ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਪੜਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕੋ ਚੀਜ਼ ਸਾਂਝੀ, ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਰੱਜਵੇਂ ਕਾਲੇ। ਸ੍ਰੀ ਚਾਰਲਸ ਜੋਜੋ ਨੂੰ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਏਥੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਹੋਇਆ: ਅੱਛਾ ! ਏਥੇ !!

ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਿ. ਜੋਜੋ ਇਸ ਹਾਲ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਆਇਆ ਸੀ। 10.20 ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਅਤੇ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ ਦੀ ਕਾਰ ਵੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆ ਖਲੋਤੀਆਂ।

ਮਿ. ਜੋਜੋ ਮਨਿਸਟਰ ਫਾਰ ਕਾਂਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਲ ਅਫੇਅਰ (ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ) ਅਗੇ ਵਧਿਆ ਤੇ ਉਸਦੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਦੀ ਤਾਕੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਦੋਬਾਰਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ।

ਸ੍ਰੀ ਜੋਜੋ ਨੇ ਦੂਜੇ ਅਧਿਕਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਰਵਾਈ। ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਕੇ ਨਿਕੇ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਮਿ. ਜੋਜੋ ਨਾਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ 18-20 ਜਣੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵੀ ਏਥੇ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਕਾਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਪਾਈ ਖੋਲਤੇ ਨਰ ਨਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਆਪਣੇ ਜ਼ਰਾ ਸਾਫ ਰੰਗਾਂ, ਚਿੱਟੇ ਕਪੜਿਆਂ ਨਾਲ ਚਟਕ ਪਏ।

ਅੱਜ ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਜੋਜੋ ਤੇ ਸਤਵੀ ਸੰਮਿਟ ਕਾਨਫਰੈਂਸ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਇੰਦਰਾਂ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ।

ਪਰ੍ਹਾਂ, ਦੂਰ ਨੱਚਦੀਆਂ-ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਮੂਲ ਕੀਨੀਅਨ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਹਲਕਾ ਹਲਕਾ ਗੀਤ ਅਤੇ ਗਿੱਧਾ ਕੰਨੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਿਲਾਈ ਸਿਖਾਈ ਸੈਂਟਰ

ਸਫੇਦ ਬਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਨੀਲੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਰੰਗ ਦੀ ਕੋਟ ਪੈਂਟ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਚਾਰਲਸ ਜੋਜੋ, ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਕਿਕਿਊ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਇਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ਅਤੇ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਂਦਾ। ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਹਦ

ਕਮਰਿਓਂ-ਕਮਰੀ ਹੋ ਤੁਰਿਆ। ਇਸ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਪੜੇ ਕਟਾਈ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਨੇ ਮਿਲਟਰੀ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਦਾ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ ਬਣਨਾ ਸੀ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਸੀਰ੍ਹਾ ਜਾਂ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਜੀ ਦਾ ਮਨ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਵਾਸਤੇ ਲੋੜੀਦੀਆਂ ਕੁਝ ਬਾਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਪ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ। ਸ੍ਰੀ ਜੌਜੋ ਨੇ ਬੂਹੇ ਅਤੇ ਬਾਰੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਲੈ ਲਈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਜੋਜੋ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਬਾਕੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ 3 ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਹੀ ਹੋਰ ਚਾਹੀਦੀਆ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕੋਲ ਖਲੋਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਵਲੋਂ ਭੇਟਾ ਕਰਨ ਦਾ ਬਚਨ ਦੇ ਦਿਤਾ।

ਨ੍ਰਿਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਥਾਨ

ਏਧਰੋਂ ਵੇਹਲੇ ਹੋ ਸ੍ਰੀ ਜੌਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨੱਚਣ-ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਜੋੜੀਆਂ ਕੋਲ ਲੈ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਮੁਖਤਲਿਫ਼ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਪਹਿਨੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਚਾਅ ਏਨਾ ਉਘੜਵਾਂ ਨਹੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਇਕੋ ਡ੍ਰੈਸ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਜੌਜੋ ਨੇ 5 ਥਾਨ ਕਪੜਾ ਲਿਆਂਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿਵਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਇਹਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮੁਖੀ ਚਲਦੇ ਗੀਤ ਦੀ ਲੈਅ ਤਾਲ ਨੂੰ ਜਿਉਂ ਕੀ ਤਿਉਂ ਰਖਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲ ਵਧੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਪੰਜੇ ਥਾਨ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਦਰਮਿਆਨੀ ਉਮਰ ਦੀ ਇਸ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਮੁਖੀ ਨੇ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਏ।

ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦਾਨ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਆਪ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰਨ ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਥਾਨਾਂ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਚੈੱਕ ਬੁਕ ਨਾਲ ਹੀ ਚੁਕੀ ਆਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ 5550/- ਦਾ ਚੈੱਕ ਕੱਟ ਕੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਹੋ ਆਪਣੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਜੌਜੋ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤਾ।

ਔਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਦਾ ਹੋਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਜੌਜੋ ਨਾਲ ਹੋਕੇ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਆਇਆ।

ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ

ਡੇਰੇ ਆ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਛਕਣ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਜ ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਪਧਾਰੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਸਮੂਚੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਲੰਗਰ ਅੱਜ ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਸੀ। ਬੜੇ ਸੁੰਦਰ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪਰਵਾਰ

ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੇ ਰੱਜ-ਰੱਜ ਅਤੇ ਭੱਜ-ਭੱਜ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੇ ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਜੀ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖਿਆ।

ਘਰੀ ਚਰਨ ਪਾਉਣੇ

2 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਘਰੀ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ, ਸ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਉਤੀ ਅਤੇ ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਬੀਬੀ ਕਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਦੇ ਭਾਈ ਸ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਪਧਾਰੇ।

ਸ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਸ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਕ ਫ੍ਰੇਮਡ ਬੈਡ, ਲੱਕ ਥੱਲੇ ਕੋਈ ਸਿਰਹਾਣੇ ਵਰਗੀ ਚੀਜ ਰਖੀ, ਪਲੱਸਤਰ ਲਪੇਟੀ ਕਮਰ ਨਾਲ, ਲੱਤਾਂ ਖਿਲਾਰੀ ਪਏ ਸਨ। ਨੌਜਆਨ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤਕ, ਹੱਥ ਜੋੜ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ : ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋ ਗਈ। ਦਰਸਨ ਦੇ ਕੇ ਬੜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਚਲੇ ਓ ਕਿ 20 ਸਾਲ ਦਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਕੁੱਬ ਸਰੀਰੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਦਰਦਾਂ ਪੀੜਾਂ ਸਭ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਜੁੜਨਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਆਪ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਰਮਸਾਰ ਹਾਂ, ਉਠਕੇ ਮੱਥਾ ਨਹੀ ਟੇਕ ਸਕਦਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਧੀਰਜ ਦਿਤਾ, ਸਾਂਤਵਨਾ ਦਿਤੀ। ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਭੇਟਾ ਰਖਕੇ ਮਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰ ਲੁਹਾਈ।

ਸ. ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਕਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰ ਖੁਸੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੁਣੇ ਤੋ ਪਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਣਾ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਟਕਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਭਜਨ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ।

ਸ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਰ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਮੇਹਰ ਦੀ ਨਜਰ ਰਖਣੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾ ਭਿਆਨਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚੋਂ ਜਾਨ ਤਾਂ ਬਚਾਈ ਹੈ, ਫਿਰ ਪੁਰਾਣੇ ਰੋਗ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨੀ।

ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰਨ, ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਿਆਗਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਕਰ, ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਲੈ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਵਿਦਾ ਹੋਏ।

ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਫਿਰ ਸ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਘਰ ਜਲ ਪਾਣੀ ਜਾ ਛਕਿਆ। ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਟੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀ। ਤਾਰਾਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਦੇਰ

ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਨ ਹੋਗਿਆ ਦੱਸਿਆ।

ਸ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟੇਢੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਈਆਂ ਹੋਈਆ ਹਨ। ਸ. ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਤਾਂ ਭਾਵੇ ਨਹੀ ਜਾਣਦਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਮਸਲਿਆਂ ਤੇ ਕੁਸਕਣ ਨਹੀ ਦਿੰਦਾ।

ਸ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਸ੍ਰੀ ਭੀਮ ਸੈਨ ਸੂਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਭਜਨ ਪੁੱਛਿਆ। ਸ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿੰਨਾ ਬੰਗਲਾ ਬਸ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਵਲ ਧਿਆਨ ਮਾਰੋ, ਉਹ ਵੀ ਨਿਆਰੀ ਅਤੇ ਆਰਟਿਸਟਕ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਤੇ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ

ਸ. ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਦੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਏ। ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਹੈ। 4.58 ਸ਼ਾਮੀ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸੰਤਾਨ ਨਹੀ ਪਰ ਇਹਨੀ ਦਿਨੀ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦਾ ਇਕ ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਇਸ ਜਤਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ। ਅਰੂਸ਼ਾ ਤੋਂ ਆਈ ਇਕ ਬੀਬੀ ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਭਜਨ ਪੁਛ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਿਤਾ।

ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ

ਸ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਤੇ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੀ ਚਰਨ ਪਾਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨਾਮ, ਗੁਰ ਮੰਤਰ ਲੈਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਤਾਰਥ ਕੀਤਾ।

5.43 ਸ਼ਾਮੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਘਰ ਪਵਿੱਤਰ ਕੀਤਾ। ਸ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਰ, ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਆਪ ਨੈਰੋਬੀ ਆਏ ਹਨ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਚਾਲਕ ਕਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜੁ ਸਦਾ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸਦੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਏ । ਕਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਾਕੀ ਪਰਵਾਰ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਭਜਨ ਦਿਤਾ, ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸੀ।

ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਭੰਡੂ (ਉਪਲਾਂ, ਜ਼ਿ: ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ) ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਕਿਰਤਾਰਥ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚਲੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾਨ ਬਖਸਿਆ। ਏਥੋਂ ਚਲਕੇ ਸ਼ਾਮੀ 6.15 ਤੇ ਇਸਮਾਇਲੀ ਕਾਲੋਨੀ ਪਧਾਰੇ। ਏਥੇ ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਪਵਿੱਤਰ ਕੀਤਾ। ਉਸਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਹੀ ਘਰ ਸਨ। ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਗ੍ਹ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ 1982 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਖੇ ਰਾਜ ਪਲਟਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਲੁਟੇਰੇ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵੱਲ ਵੀ ਵਧੇ। ਤਦੋਂ ਘਰ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਅਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਬੇਨਤੀ ਨੇ 9-10 ਘਰ ਹੋਰ ਵੀ ਬਚਾ ਲਏ। ਐਸੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਈ ਕਿ ਉਸੇ

ਵੇਲੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਰਤ ਗਈ।

ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਬਸਤੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰੀ ਚਰਨ ਪਾਏ, ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਭਜਨ ਦੱਸ, ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਵਰਜ ਅਗੋਂ ਲਈ ਚੰਗਾ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਖੇ

5.30 ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਤਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਗਾਧਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਹੱਲੇ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਲਾਇਆ। 7.30 ਤੋਂ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਦਰਸਨ ਦਿਤੇ। ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ: ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤ।

ਗਿਆਨੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖਿਮਾ

ਪੂਰਬਾ ਰਾਹੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਤਾਂ ਗਿਆਨੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਮੰਚ ਤੇ ਮਾਈਕ ਸੋਹੇ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਜ਼ਿਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਕੀਤਾ ਜੁ ਗਲਤ ਗਲਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ (70) ਨੂੰ ਜਿਊਂ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਅਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ , ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਠਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਤੋਂ, ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰ, ਖਿਮਾ ਮੰਗੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੂੰ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਕ ਮਾਲਾ ਭਜਨ ਭਗਉਤੀ ਦੀ ਗਿਆਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਫੇਰਕੇ ਗ਼ਲਤੀ ਬਖਸ਼ਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ : "ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ ਕਿ ਅਗੋਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਦੇ ਐਸੀ ਗੱਲ ਆਏ ਹੀ ਨ।" ਸਿੱਖ ਨੇ ਸੱਚੇ ਮਨੋਂ "ਸਤਿ ਬਚਨ" ਆਖਿਆ।

ਸੰਬੋਧਨ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ

7.50 ਹੋਏ ਤਾਂ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਆਖੋ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ (ਹਾਲ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ ਜਵਾਬ ਵਿਚ) ਧੰਨ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧੰਨ ਇਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਨੂੰ ਦੇਹ ਧਾਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਲਾ, ਇਸ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਐਸਾ ਚਮਤਕਾਰ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਅਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਦਾ, ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਰਕੇ, ਲਾਭ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਦੋਂ ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚਰਨ ਪਾਏ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕੋ ਮਾਈ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾ ਪਰਵਾਰ ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਤਿਆਗ ਕੇ ਭਜਨ ਲੈ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦਸਤਾਰ ਕੈਸੀ ?

ਦਸਤਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਸੱਜਣਾਂ, ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਿਲੋ ਨੂੰ ਮੰਚ ਤੇ ਖੜਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਢੰਗ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਦੱਸਿਆ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਕਿਹਾ: ਸਾਡੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਨਹੀ ਲਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪੱਟੀਆਂ ਬਣਾਕੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਦਸਤਾਰ ਦੋ ਨੰਬਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਣੋ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਐਸੀ ਹੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਇਆ ਕਰਨ।

ਹਰ ਘਰ ਫੋਟੋ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ

ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਕਿਹਾ: ਮੈ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੈ ਤੁਛ ਜਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਾਡਾ ਮਨ ਟਿਕਾਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸੌਣ ਬਹਿਣ ਤੇ ਦੂਜੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਗੀਆਂ ਹੋਣ। ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਵਡ ਆਕਾਰੀਆਂ ਫੋਟੋ ਜਾਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕਮਰਿਆਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮਾਂ ਤੇ ਸੌਣ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਲਗੀਆਂ ਹੋਣ। ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਛੋਟੀ ਫੋਟੋ ਹੋਵੇ। ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵੇਖ ਅਸੀ 'ਉਸ ਨਾਲ' ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਤਿਗੁਰਾ ਦੀ ਫੋਟੋ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਦੇ ਘਰ ਫੋਟੋ ਹੀ ਹੋਰ 9 ਘਰਾਂ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੋ ਗਈ।

ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਰਖੋ

ਫਾਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਨਹੀ ਰਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ ਥੋੜਾ ਆਦਰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਾ ਮਿਲਜ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸਾ ਮਿਲਜ਼ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਾਮ ਵੱਡਾ ਨ ਰਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਮ ਅਗੇਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਰਾਬਾਂ ਨਾਲ ਨਿਤਨੇਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਬੁਧ ਰਾਮ ਜੀ 8 ਘੰਟੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ, ਬੀਰ ਚੰਦ ਜੀ 5 ਘੰਟੇ, ਲੇਖ ਰਾਮ ਜੀ 3 ਘੰਟੇ ਰੋਜ਼ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਈ ਹਨ ਅਤੇ ਅਰੁਸ਼ਾ (ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ) ਦੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿਖ ਹਨ। ਤੁਸੀ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਜੈਸੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀ ਜਰਾਬਾਂ ਪਾਕੇ ਜੋੜਾ ਪਾਈ ਵੀ ਭਜਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹਾਂ, ਜੋੜਾ ਪਹਿਨ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਨਹੀ ਕਰਨੀ।

ਗਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਪੈਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧ ਦੁਧ ਪੀਣ ਦਾ ਸੋਧੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵਿਧਾਨ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਨਲਕੀਆਂ ਵਰਤਣੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਲੱਕੜ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਧੋਕੇ ਵਰਤਣੀਆਂ

ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਲ ਟੈਂਕੀਆਂ

ਕੋਸਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਘਰਾ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਟੈਂਕੀਆਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਜਾਣ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੇਧੀ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਸਹੂਲਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁਧ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਬਸਤਰ

ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਕਪੜਿਆਂ ਦਾ ਰੰਗ ਨਰਮ ਅਤੇ ਅਨਪ੍ਰਿੰਟਡ ਹੋਵੇ। ਫੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਰੱਖਕੇ ਸਾਦਗੀ ਵਲ ਹੀ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੁਰਤੇ ਭਾਵੇਂ ਸਫੈਦ ਹੀ ਹੋਣ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਫੈਸਨੇਬਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਆਪ ਜੀ ਸਾਦਗੀ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ। ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਅਦੂਲੀ ਨਹੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਸੀ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਨ ਜੁ ਸਾਨੂੰ ਔਝੜ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਗ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ

ਅੰਤਮ ਗੱਲ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਿਤ ਕਰਮ ਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ ਇਕ ਘੰਟਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ। ਪਰ ਜੇ ਊਠਤ, ਬੈਠਤ ਸੋਵਤ, ਧਿਆਇਐ। ਮਾਰਗ ਚਲਤ ਹਰੇ ਹਰਿ ਗਾਈਐ। ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫਿਰ ਤਾਂ ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ। ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਉਠਦੇ ਬੈਠਦੇ ਭਜਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਬਿਨਾ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਾਮ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇੰਜ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਭਜਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੈ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾ ਕਰਦਾ ਨਹੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਤਾਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਥਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾ ਸਕਾਂ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਏਨਾ ਕੁਝ ਆਖ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਰਾਤ ਦੇ 8.20 ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਾਈਕ ਨਜ਼ਦੀਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਾਸਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਤਿਸਦਾ ਸੰਖੇਪ:

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਚਨ:

ਤੁਸਾਂ ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਤੋਂ ਦੀਵਾਨ ਸੁਣਿਆਂ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਮਨੋਰਥ ਇਹੋ

ਜਾਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁਖਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ, ਗੁਰੂ ਆਗਿਆ ਅਧੀਨ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਆਪ ਨੇ ਮਰਿਆਦਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ। ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲਾ ਨਹੀ, ਸਗੋ, 'ਮਨ ਖੋਜਿ ਮਾਰਗੁ' ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ: 'ਖੋਜੀ ਉਪਜੈ ਬਾਦੀ ਬਿਨਸੈ' ਝਗੜਾ ਤਾਂ ਨਾਸ ਹੋਣ ਦਾ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਕ ਕਥਨ ਹੈ, 'ਬਾਦੁ ਬਿਬਾਦੁ ਕਾਹੂ ਸਿਉ ਨ ਕੀਜੈ'। ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਆਪੇ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਹੈ, 'ਰਸਨਾ ਰਾਮ ਰਸਾਇਣੁ ਪੀਜੈ।'

ਮਰਿਆਦਾ ਭਾਵੇ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਪਰ ਉਹੋ ਠੀਕ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰਵਾਨ ਕਰਨ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਿਖ ਭਾਈ ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਕੇਸ ਨਹੀ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਸਲੋ ਕੋਲ ਬੈਠਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਅੰਦਰ ਵਲ ਕਿੰਨੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: 'ਸਤਿਗੁਰਿ ਮੂਰਤਿ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਉ' ਸਰੀਰਧਾਰੀ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਮੂਰਤੀ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ ਕੇਵਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਲ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ। ਸਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇਹਧਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਤਰਕ ਨੂੰ ਛਡਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਸਮੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਯੋਗ ਨਹੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹ, ਸਾਧੂ ਦਾ ਕਥਨ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲੇ (ਵਿਦਵਾਨ) ਤੋ ਵੱਧ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਕੋ ਗੱਲ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀ, ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮਕਾਨ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਇਕੋ ਚੀਜ਼ ਦਰਕਾਰ ਨਹੀ, ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਤੁਸੀ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਬੇਧਿਆਨੀ ਸਦਾ ਹੀ ਅਤੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਅੱਡ ਅੱਡ ਹਨ। ਇੰਜ ਹੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਧਿਆਨ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਰਹੇ।

ਚੰਗੇ ਪਾਸੇ ਤੁਰਨ ਲਈ ਜਤਨ ਕਰੋ। ਜਿੰਨਾ ਕਰੋਗੇ ਉਨਾਂ ਹੀ ਅੱਛਾ ਹੈ। ਓਨੀ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਆਕੇ ਸਉ ਵੀ ਜਾਵੇ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲੋ ਜ਼ਰੂਰ ਅੱਛਾ ਹੈ ਜੁ ਬਿਸਤਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆ, ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਆਕੇ ਸੌਣਾ ਮਨੋਰਥ ਨਹੀ ਪਰ ਜੇ ਨੀਂਦ ਦਾ ਝੋਕਾ ਆ ਹੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚ ਸੁਤੇ ਮਨੁਖ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਜ਼ਹਬ ਤੇ ਤਰਕ ਨਾ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚੰਗੀ ਹੈ, ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀ। ਲੋੜ ਹੈ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪਰਪਕਤਾ ਦਾ ਮਾਣ ਹੋਵੇ।

. ਈਰਖਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਵਿਹੁ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਾੜੀ

ਗਿਣਿਆ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਤੋਂ ਬਚੋ। ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਨਾਲ, ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਵਤੀਰੇ ਨਾਲ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆਓ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਆਓ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਨਿਤਨੇਮ ਸਮੇ ਮੁਕਰਰ ਵਕਤ ਤੇ ਦਰਸਨ ਦਿਓ। ਸਾਡੀ ਤੜਕੇ ਉਠਣ ਦੀ ਆਦਤ ਘਟਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕੋ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਬੜਾ ਅੱਛਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਬਾਰੇ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੀਵਾਨਾਂ ਸਮੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਉੱਦਮ ਸਲਾਹੁਣ ਯੋਗ ਹੈ। ਚੰਗੀਆ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਮਿਲਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।

ਜੋ ਸੱਜਣ ਰੋਮਾ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਅਮਲ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ। ਵਧੀਆਂ ਸਿਖੀ ਤਾ ਕੇਸਾ ਸਵਾਸਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਣਾ ਮੰਗਦੀ ਹੈ।

ਬੀਬੀਆਂ ਫੈਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਰੁਕਣ। ਗੁੱਤਾਂ ਨਹੀ, ਜੂੜੇ ਕਰਨ। ਬੁਲ੍ਹ ਨਹੁੰ ਨਾ ਰੰਗਣ, ਸਾਦਗੀ ਵਿਚ ਸੁਹਜ ਅਤੇ ਸੁਆਦ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਇਕ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸੁਆਦ ਹੈ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਓ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਾਓ। ਸਾਡੇ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨ ਹੋਵੇ। ਹਾਇ ਵੇ ! ਕਸਾਈ ਰਹੇ ਸਿਖੀ ਗਊ ਘਾਇ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਨੇ ਸਦਾ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਾਸੇ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ 100 ਨਿਰਪਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਚੋਟੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਨਾਲ ਗਊ ਜਾਂ ਸੂਰ ਦਾ ਮਾਸ ਨਹੀ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਅਸੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਤਰਫ਼ਦਾਰ ਹਾਂ।

ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਅਤਾ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਾਂਗਵੇਂ ਢੰਗ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਅਸੀ ਕਿਉ ਵਰਤੀਏ।

ਸ਼ਰਾਬ ਵਲ ਜੇ ਕੋਈ ਰੁਚਿਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਛੱਡ ਦੇਵੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਪੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਘਟਾਵੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਘੱਟ ਪੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਛੱਡੇ ! ਇਹ ਗੱਲ ਨਵੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਈ ਨਹੀ।

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੌਲੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਲੜਕੇ ਨੇ 7 ਪਉੜੀਆਂ ਕਿਸੇ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਮਾ ਤੋ ਸਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਜੁ ਜਾਕੇ ਸਿਖਦੇ ਹਨ ਜੇ ਘਰੋਂ ਮਾਵਾਂ ਹੀ ਸਿਖਾਂਦੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਿਉ ਨ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਜਪੁਜੀ ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਯਾਦ ਕਰਨ। ਉਸ ਬੱਚੇ ਤੇ ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਪੜ੍ਹਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਖਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਸਾਨੂੰ ਦਇਆ, ਧਰਮ, ਖਿਮਾ, ਸ਼ੀਲਤਾ, ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਵਲ ਰੁਚਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਬਲ ਮਿਲੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 9 ਵਜੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਅੱਜ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸਦਾ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹਿਰਦੇਅੰਗਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜਤਨ ਵੀ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਸਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਾਣ ਪਰਮਾਣ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਭਜਨ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਛੋਟੀ ਲੜਕੀ ਵੀ ਭਜਨ ਪੁਛਣ ਆਈ। ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਜਨ ਦਿਤਾ।

ਅੱਜ ਦਾ ਲੰਗਰ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਯੋਗ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਲੋਂ ਹੀ ਸੀ।

ਪਿੰਕੀ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮਲੇਰੀਏ ਦੇ ਕਾਬੂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਲਾਜ ਮੁਆਲਜਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਤਬਲੇ ਦੀ ਥਾਪ ਕਈ ਦਿਨਾ ਤੋ ਕੰਨੀ ਨਹੀ ਪਈ।

15 ਮਾਰਚ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਨੈਰੋਬੀ (ਕੀਨੀਆ)

ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ

ਨਿਤ ਵਾਂਗ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਤਰਨ ਗੁਰੂ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਜਾਣ ਦ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਨੈਰੋਬੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਜਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਜੰਗਲ ਦ ਰਾਜਨ ਰਾਜ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਪਰਸੋਂ ਇਕ ਸੱਜਣ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਭਲਾ ਸ਼ੇਰ ਇਹਨ ਕੇਹੜੇ ਵੇਖੇ ਨਹੀ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿਚ ਕੇਹੜੀ ਕਲਾ ਕੁਦਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਆਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਹੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪਾਰਕਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ।

ਕੱਲ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਰੇਂਜ ਰੋਵਰ ਗੱਡੀ, ਜੋ ਉਪਰੋ ਛਤ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ, ਕਰਾਏ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗਾਈਡ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਸੋ ਅੱਜ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੱਟੀ ਗੱਡੀ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰਬਾ ਅਤੇ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਲਿਆ। ਇਸੇ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੀ ਆ ਬੈਠਾ। ਗੱਡੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਤੇ ਚਾਲਕ ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾ ਸਦਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਰੇਂਜ ਰੋਵਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਆਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ, ਬੀਬਾ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਨਰਿੰਦਰ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਸਨ।

ਨੈਰੋਬੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ

6.30 ਤਕ ਅਸੀ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਦੇ ਫਾਟਕ ਮੂਹਰੇ ਖਲੋਤੇ ਸਾਂ। ਟਿਕਟਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਅਤੇ ਗਾਈਡ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚਲੇ। ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਪਿਛੇ ਸਾਡੀ ਮਰਸੀਡੀਜ਼ ਲਗ ਕੇ ਤੁਰੀ ਤਾਂ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਮਿਲਣਗੇ ਹੀ।

ਉਸ਼ੇਰ ਹੋਣ ਤੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਸੜਕ ਉਤੇ ਜਾਂ ਸੜਕ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਖਲੋਤੇ

ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਪਹਿਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਾਕਾਤ ਇਕ ਜੀਰਾਫ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਵਿਚਾਰਾ 2500 ਵੋਲਟ ਦੇ ਖੰਭੇ ਵਾਂਗ ਲੱਤਾਂ ਖਿਲਾਰੀ ਖਲੋਤਾ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਘੋੜ-ਬੁਥਾ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ਾ ਟਾਹਣੀਆ ਅਤੇ ਪਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪਪੋਲਦਾ ਦੀਨ ਦੁਨੀਆ ਭੁੱਲੀ ਖਲੋਤਾ ਸੀ।

ਜਰਾ ਅਗੇ ਵਧੇ ਤਾਂ ਜੰਗਲੀ ਭੈਂਸਿਆਂ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਵੱਗ, ਸੜਕ ਦੇ ਪਾਸ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਾ, ਸਾਡੇ ਅਮਨ ਭੰਗ ਕਰਨ ਨੂੰ, ਜਰਾ ਵਧੇਰੇ ਹੀ ਨੋਟ ਫਰਮਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਕੁਝ ਦੂਰ ਦੀ ਸੋਚ ਉਹ ਵੀ ਰਾਹੋਂ ਹਟ ਗਿਆ।

ਅਗੇ ਵਧਿਆਂ ਕਈ ਮਿਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾ ਦੇ ਗਰੋਹ ਅਤੇ ਚਕੋਰ ਵੇਖੇ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਨਜਰ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਗੈਂਡਾ ਦੰਪਤੀ, ਸੜਕੋਂ ਜ਼ਰਾ ਹਟਵੇਂ ਪੇਟ ਦੇ ਤੰਦੂਰ ਨੂੰ ਘਾਹ ਦਾ ਝੁਲਕਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾ ਨ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਗੇ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਮੋੜ ਕਟਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਗੈਂਡਿਆਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਜਿਉ ਭੱਜਾ, ਜਿਉ ਭੱਜਾ, ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਨੈਰੋਬੀ ਤੋ ਉਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨਹੀ ਖਲੋਣਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਮੂਵੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਾਲਦੇ ਚਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਲਾਮਈ ਛੋਹਾਂ ਦਿੰਦੇ, ਇਕੱਤਰ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਅਹੁ ਵੇਖੋ ਸ਼ੇਰ !

ਗਾਈਡ ਘੇਰ ਘੁਮਿਤਿਰੀਆਂ ਲੁਆਕੇ, ਇਕ ਨੀਵਾਂ ਜਲ ਨਾਲਾ ਪਾਰ ਕਰਵਾ, ਔਗੇ ਵੱਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਸਾਥੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਕਾਹਲੇ ਦੋ ਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭੀ ਖਲੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਗਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਸਮਾ ਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਜਾਂ ਅਸੀ ਸਿੰਘ ਸਾਂ ਜਾ ਸ਼ੇਰ ! ਨਾਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਝਾੜੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਚੇ ਉਚੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਘਾਹ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਜੰਗਲ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਬਬਰ ਸ਼ੇਰ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਟੰਗਾਂ ਪਸਾਰੀ ਬੇਫਿਕਰੀ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜਰਾ ਕੁ ਨਜਰ ਉਪਰ ਉਠਾਈ ਤਾਂ ਪਰ੍ਹੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਬਰ ਸ਼ੇਰ ਜੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਕੌਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਇਕੋ ਸ਼ੇਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ! ਅਸੀ ਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਏਦੂੰ ਉਲਟ ਗੱਲ ਵੇਖੀ ਹੈ !! ਥੋੜਾ ਕੁ ਨਜ਼ਰ ਘੇਰਾ ਹੋਰ ਵਧਾਣ ਨਾਲ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸ਼ੇਰਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਦਿਸਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਕ, ਦੋ, ਤਿਨ, ਚਾਰ ! ਪਰ ਇਹ ਕੀ? ਇਸ ਝਾੜੀ ਕੋਲ ਤਾਂ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਸਨਮੁਖ ਪੂਰਾ ਸ਼ੇਰ ਪਰਵਾਰ ਸੀ।

ਬੱਚੇ, ਸ਼ੇਰਨੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਘਸਰਕੇ, ਛੇੜਖਾਨੀਆਂ ਕਰਦੇ, ਕਦੇ ਲੁਕਦੇ, ਕਦੇ ਦਿਸਦੇ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀ ਸੀ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ 5-6 ਫੁਟ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਮੂਵੀ ਕੈਮਰੇ ਵਿਚਦੀ ਵੇਖਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਹਰਕਤ ਨੋਟ ਫਰਮਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਸੀ ਵੀ ਬਬਰ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨਾਲ ਕੁਇੰਕ ਕੁਇੰਕ ਦੀ ਖੇਡ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ।

ਦੋਹਾਂ ਬਬਰ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਤਾਂ ਮਾਡਲਿੰਗ ਦਾ ਆਦੀ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਦਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਰੀਫਾਂ ਵਾਂਗ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਕਰਨ ਦਾ

ਮੌਕਾ ਮੁਹਈਆ ਕੀਤਾ। ਸਿਰ ਤੇ ਰੰਗੀ ਤਕੜੀ ਜੱਤ, ਮੂੰਹ ਮਸਤਕ ਅਸਲੋਂ ਅ-ਕੇਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਰੋਮ ਰਹਿਤ। ਲਟ ਲਟ ਕਰਦੀਆਂ ਤੇਜ ਤੇ ਨਿਰਭਉ ਅੱਖਾਂ ! ਸ਼ੇਰ ਤਾਂ ਸਚਮੁਚ ਉਕਾ ਹੀ ਨਿੱਡਰ ਜਾਨਵਰ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾ ਤੇ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਹੀ ਖਲੋਤੀਆਂ ਸਨ। ਖੁੱਲੀਆਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਬਾਰੀਆਂ ਵਿਚਦੀ ਕੈਮਰਾਂ ਗੰਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਸੇਧਤ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਰੇਜ ਰੋਵਰਾਂ ਤੇ ਆਏ ਇਹ ਸ਼ਰੀਫ਼ਜ਼ਾਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੇ।

ਇਕ ਰੂਹ ਭਰਵੀ ਅੰਗੜਾਈ ਲੈਕੇ ਦੂਜਾ ਬਬਰ ਸ਼ੇਰ ਵੀ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲ ਐਉ ਆ ਘਸਰਣ ਲਗਾ ਜਿਵੇ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਹੋਣ। ਜਰਾ ਕੁ ਹਟਵੇਂ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਚਾਰੇ ਸ਼ੇਰਨੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੀਆ। ਇਕ ਤਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਭਾਈਵਾਲ ! ਕੋਈ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਿਤਾਦਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਬਾਸੀਆਂ, ਅੰਗੜਾਈਆ, ਮੂੰਹੋ ਨਿਕਲਦੀ 6-7 ਇੰਚ ਲੰਮੀ ਜ਼ਬਾਨ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਰੱਜ ਰੱਜ ਫੋਟੋ ਲਾਹ ਲਈਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇ ਮੈਥੋਂ ਰਹਿ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਸੰਜਮ ਅਸੰਜਮ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਅਗਲੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਾਕਿਆ ਲਈ ਸਨੈਪ ਨਹੀ ਬਚਦਾ !

ਵਾਪਸੀ ਨੈਰੋਬੀ ਨੂੰ

ਆਖ਼ਰ ਅਸੀ ਮਨੁਖ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸਮਾਂ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਤਾ ਸਕਦੇ ਸਾਂ। ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਘਾਹ ਦੇ ਜੰਗਲੋਂ ਕਢ ਕੱਚੀ ਸੜਕ ਤੇ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰਜਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗੇ ਪਿਛੇ ਜਾਂਦੇ 10 ਵਜੇ ਨੂੰ ਪਾਰਕ ਨੂੰ ਖੈਰਬਾਦ ਕਹਿ ਕੇ ਪੱਕੀ ਸੜਕੇ ਚੜ੍ਹ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਆ ਗਏ। ਹਰ ਕੋਈ ਰੱਜਿਆ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਜੰਗਲ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਅਧੂਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਸ਼ੇਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ! ਪਰ ਜੇ ਕਿਤੇ, ਸਚਮੁਚ ਹੀ, ਪੈਦਲ ਚਲਦਿਆਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਸ਼ੇਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਫੇਰ ਪਤਾ ਲਗੇ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ! ਫੇਰ ਤਾਂ ਭਾਈ ਰਾਇ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਅਰਦਾਸ ਹੋਵੇ, ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਏਸ ਘੜੀ ਰੱਖਿਆ ਰਿਆਇਤ ਹੋਣ ਦਾ ਤਰਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਖ਼ਜਾਨਚੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ ਘਰ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਚਰਨ ਪਾਏ

ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਆ, ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਪਾ, ਫਿਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪਧਾਰੇ। ਇਹ ਮਠਾੜੂ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨਚੀ ਹਨ। ਏਥੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਸੀ। ਅਰੂਸ਼ਾ ਦੇ ਸਜਣਾਂ, ਸਰਵ ਸ੍ਰੀ ਬੁਧ ਰਾਮ, ਬੀਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਲੇਖ ਰਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਏਕਾਕਾਰ ਹੋਈ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਨੈਰੋਬੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਇਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੱਲ ਸ੍ਰੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਤਾਬਿਆ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਨੇ ਭਾਰਤ, ਆਪਣੇ ਦੇਸ, ਪਰਤ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਨੈਰੋਬੀ ਤੇ ਪੰਛੀ ਝਾਤ

ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਸੁਅਵਸਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੌਲ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਸੀਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਘੰਟੇ ਲਈ ਕਰਾਏ ਤੇ ਲੈ ਰੱਖਣ ਏਰੀਅਲ ਫੋਟੋ ਗ੍ਰਾਫੀ ਕਰਨ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅੱਜ 3 ਵਜੇ ਅਸੀਂ ਠਾਕੁਰ ਜੀ, ਸੀਗ੍ਹਾ ਜੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਐਫਰੋ ਏਅਰ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ।

ਏਥੇ ਇਕ ਜਹਾਜ਼ 6 ਸੀਟਰ, 1175 ਸ਼ਲਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਕਰਾਏ ਤੇ ਲੈ ਕੇ, ਗੋਰੇ ਪਾਇਲਟ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਸਾਂ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਆਕਾਸ਼ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ। ਦੂਰ ਦੂਰ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਨਦੀਆਂ ਨਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿੰਗ-ਤੜਿੰਗ, ਪੋੜ੍ਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਘਰ, ਅਮੀਰ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ, ਚਾਹ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਪੈਟਰਨਾਂ ਤੇ, ਪਤਾ ਨਹੀ ਹੋਰ ਕੀ ਕੀ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਿਆ।

ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਨਾਲ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਦੀ ਵਧੀਆ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਕਟ, ਵਾਈਡ ਐਂਗਲ, ਵੀਡੀਓ ਤੇ ਮੂਵੀ ਕੈਮਰੇ ਸਦਾ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਕੈਮਰਿਆਂ ਦਾ ਬੜੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨਾਲ ਭਾਰ ਚੁਕੀ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਨੈਰੋਬੀ ਨੂੰ ਉਪਰੋਂ ਹੋਕੇ ਤੱਕਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਮਾਣ ਸਕਣਗੇ।

ਅਸੀ ਆਕਾਸ਼ ਰਾਹੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪਹਾੜੀ ਪਠਾਰਾਂ ਉਤੇ, ਵਧੀਆ ਖੇਤ, ਸੜਕਾਂ, ਬੰਗਲੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਵੇਖੀਆਂ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਚ ਅੰਤਮ ਦਿਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪ ਦਾ ਸਮਾ ਨਹੀ ਸੀ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਂ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨੈਰੋਬੀ ਦਾ ਏਰੀਅਲ ਵਿਊ ਵਖਾਣਾ ਨੋਟ ਕਰ ਲਿਆ।

ਧਿਆਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਅੱਜ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਪਤਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਥਰੂਮ ਚੋਂ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਨਾਲਾ ਵੀ ਨ ਬੰਨ੍ਹ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਧੜੰ ਕਰਦਾ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦੇਕੇ, ਟੀਕਾ ਆਦਿ ਲੁਆਕੇ ਪਿੰਕੀ ਨੂੰ ਥਾਂ ਸਿਰ ਕਰ ਦਿਤਾ।

7 ਵਜੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਸਮੇ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਗਾ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ, ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਇਕ ਰੁੱਕੇ ਤੇ ਵੇਖ, ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਰੁਕੇ ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਨੋਟ ਬੁਕ ਸੀ। ਕੁਝ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ।

ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਲੰਗਰ

ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਰਾਗੀ ਗਾਉ ਰਹੇ ਸਨ: 'ਜਉ ਰਾਜੁ ਦੇਹਿ ਤ ਕਵਨ ਬਡਾਈ?' ਸ਼ਬਦ ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹ੍ਰਾ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸੂਚਨਾ ਉਪਰੰਤ ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਥਾ ਕੱਲ੍ਹ 12.30 ਵਜੇ ਦੀ ਫਲਾਈਟ ਉਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸਵੇਰੇ ਵਾਰ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੇ ਜਥੇ ਦਾ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਜਲ ਪਾਨ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਗਿਆਨੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਦੇ ਘਰ ਸੀ। ਸੋ ਅਨੇਕਾਂ ਸੱਜਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਨੂੰ ਹੋ ਲਏ ! ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਛਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ।

ਇਸ ਘਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦਾ ਇਕ ਜੋੜਾ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਆਰਮੋਂਡ ਆਏ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰਾਹਨੁਮਾ ਦੀ ਨਿਕਟਤਾ ਦਾ ਇਹ ਚਾਹਵਾਨ ਜੋੜਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੋਲ ਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਨਹੀ ਸੁਣ ਸਕਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬਦਲਵਾਂ ਡੇਰਾ

ਅੱਜ ਤਕ ਤਾਂ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬੰਗਲਾ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਥਾਈ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਸੀ। ਪਰ, ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਅੱਜ ਰਾਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ ਵਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਫਲੋਰਾ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰੇ ਪਰ ਰਾਤੀ 10 ਵਜਣ ਵਿਚ 5-7 ਮਿੰਟ ਰਹਿੰਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫਿਰ ਪਹਿਲੇ ਡੇਰੇ ਆ ਗਏ।

ਏਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੀਬਾ ਜੀ ਤੇ ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਉਠਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਵਿਅਸਤ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਤੇ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਵਰਨੀ

ਜਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਆਇਆ ਜੋ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ, ਤ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਜੁਆਨ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਵਰਨੀ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਹਿਤ ਸਫਾਈ ਆਦਿ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੱਲ ਸਵੇਰੇ ਤੋਂ ਵਰਨੀ ਆਰੰਭ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੰਜ ਪੰਜ ਜੁਆਨ ਹਫਤਾ ਹਫਤਾ ਭਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੋ-ਦੋ ਘੰਟੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਨਾਲ ਜਪ ਕਰਨ ਬੈਠਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਜੁਆਨਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੈ।

ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਲਈ ਕੰਬਲ

ਏਥੇ ਮੈ ਇਕ ਵਧੀਆ ਕੰਬਲਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਵੀ ਵੇਖਿਆ। ਪੁਛਣ ਤੇ ਮਾਲੂਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਕੰਬਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਜੁਆਨਾਂ ਲਈ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਤੀ ਕੰਬਲ 160 ਸ਼ਿਲਿੰਗ ਕੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਬਲ 30 ਕੁ ਤਾ ਹੋਣਗੇ ਹੀ।

ਸ੍ਰੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਾਰ ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਤੇ ਉਹਦੇ ਉਸਤਾਦ ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਇਕ ਕੰਬਲ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਖਰੀਦ ਕੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

16 ਮਾਰਚ 1983, ਬੁੱਧਵਾਰ
ਨੈਰੋਬੀ (ਕੀਨੀਆ)

ਅੰਤਮ ਦਿਨ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਤਾਬਿਆ ਵਿਚ ਆਏ ਜਥੇ ਦਾ ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਖੇ ਅੱਜ ਅੰਤਮ ਦਿਨ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਅੱਧਾ ਦਿਨ। ਕਿਉਂਕਿ 12.30 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰੇ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਜਹਾਜ ਤੇ ਦੇਸ ਨੂੰ ਉਡਣਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਅੱਜ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ, ਅਤੇ ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕਲ੍ਹ ਦੇ ਬੁਖਾਰ ਦਾ ਭੰਨਿਆ, ਇਸਨਾਨ ਕਰਣ ਆਇਆ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਵੀ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰਾ, ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੌਲੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਵਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਆਇਆਂ ਸ਼ਬਦ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੈ ਬਉਰੀ ਮੇਰਾ ਰਾਮ ਭਤਾਰੁ। ਦੋ ਮਸਤਾਨੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਬੀਬੀਆਂ ਵਲੋ, ਦੂਜਾ ਪੁਰਸ਼ਾ ਵਲੋਂ। 6.45 ਵਜੇ "ਤੁਮ ਘਰਿ ਆਵਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤ" ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਸੰਗਤ ਸਚਮੁਚ ਬਹੁਤ ਵਡੇਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੈ।

ਬਸੰਤ ਦੀ ਵਾਰ ਉਪਰੰਤ ਸਵੇਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਉਪਦੇਸ਼ਾਂਮ੍ਰਿਤ

ਅੱਜ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਤੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਬਚਨ ਵਿਸ਼ੇਸ ਕਰ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ:

ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੱਖ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਅਜ ਕੱਲ ਵਾਂਗੂ ਗੁਟਕਿਆਂ ਉਤੋਂ ਨਹੀ:...................... ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਰਖਿਅਕ ਜੇ ਉਹ ਹੀ ਹੋਣ ਜਿਹੜੇ ਚਿੜ ਕੇ ਗਊਆਂ ਦੇ ਹੱਡ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਰਖਣ ਲਗ ਪੈਣ ਤਾਂ ਉਨਾਂ ਤੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਲੇ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ, ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘ, ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਓਦੋਂ ਜਸਟਿਸ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਹੀ ਲੈਕੇ ਬਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ। ਪਰ ਉਹ ਇਹੋ ਗੱਲ ਬਾਹਰ ਖਲੋ ਕੇ ਨਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਚੋਣ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲ ਪਵਿਤਰ ਨਹੀ ਰਹਿ ਸਕਦੇ !

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜੁਆਨ ਬੱਚੇ ਵਰਨੀ ਕਰਨ ਲਗੇ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਪਤਾ ਨਹੀ ਕੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਹੱਟੀ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਲਾਭ ਦੀ ਆਸ ਹੀ ਰਖੀ ਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਏਥੇ ਆਕੇ ਰੋਜਾਨਾ ਇਕ ਵਾਰ ਜਰੂਰ ਦਰਸਨ ਦਿਆ ਕਰਨ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸਮੇ ਜਾਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵੇਲੇ ਆਕੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇ ਗਏ।

ਈਰਖਾ, ਬਖੀਲੀ, ਕਲ ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਜੁਗ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਘਰ ਨ ਕਰੇ। ਵਰਨੀ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਦਦ ਕਰੋ।

ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :

ਰੇਤ ਅੱਕ ਆਹਾਰ ਕਰ, ਰੋੜਾਂ ਦੀ ਗੁਰ ਕਰੀ ਵਿਛਾਈ।
ਭਾਰੀ ਕਰੀ ਤਪਸਿਆ ਬਡੇ ਭਾਗ ਹਰਿ ਸਿਉ ਬਣਿ ਆਈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਅੱਜ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਅਗੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ।

ਨਿਰੰਤਰ ਭਜਨ ਵਰਨੀ ਆਰੰਭ

7.15 ਤਕ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਠਦਿਆਂ ਹੀ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਕਮਰੇ ਪਾਸ ਪਧਾਰੇ ਜਿਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਨੀ ਦੀ ਰੋਲ ਲਈ ਖਲੋਤੇ ਅਤੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਗਾਧਰੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਦੇਸ ਕੀਨੀਆਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨੈਰੋਬੀ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤੋਂ ਨਿਰਤੰਰ ਭਜਨ ਵਰਨੀ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਕੀਨੀਆ ਦੇ ਜਵਾਨਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਸੁਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ, ਇਸ ਕਾਰਜ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ।

ਕੀਨੀਆ ਹਾਕੀ ਮੁਖੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਡੇਰੇ ਆਕੇ ਸਫਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹਿਤ ਬਿਰਾਜ ਗਏ। ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਸਭ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਮਾਨ ਪੈਕ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਬਹੁਤੀ ਖਰੀਦੋ ਫਰੋਖ਼ਤ ਨਹੀ ਜਾਪੀ। 10.30 ਤਕ ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਿੱਕ ਅੱਪ ਗਡੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਮਾਨ ਟਿਕਾਅ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਮੈ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾ ਦੀ ਗੱਡੀ ਤੇ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਕੀਨੀਅਨ ਹਾਕੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕਾਰ ਵਿਚ ਜਾਂਦਿਆਂ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਹਾਕੀ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਜਨ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਘੜੀ ਲੈ ਲਈ ਹੈ (ਦੀਵਾਰੀ) ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਇਹ ਚਿਠੀ

ਸ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੋ ਲੈ ਚਲਿਆ ਹਾਂ। ਲਾਜਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਜਨ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇ ਗੀ।

ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਅਸੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਏਥੇ ਸ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਫਤਰ ਸੀ। ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹਾਕੀ ਦੇ ਖੇਡ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਧੰਧਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੜਕਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਪੋਅ' ਨਾਮ ਦੀ ਇਕ ਏਜੰਸੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਜੇਤੂ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਆਗੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਆਸਾਨ ਹੈ। ਏਥੇ ਇਕ ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਕੀਨੀਆ ਲਿਆਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਚ ਵੀ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਬਧੰਤ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰ, ਸ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੋ ਚਿੱਠੀ ਲੈ, ਅਸੀ ਜੋਮੋ ਕਨਿਆਟਾ ਇੰਟਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਨੈਰੋਬੀ ਲਈ ਚਲ ਪਏ।

ਜੋਮੋ ਕਨਿਆਟਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ

ਸਾਡੇ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਨੂੰ 11.30 ਹੋ ਗਏ। ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵੀਰ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸੀ। ਹਿਰਦੇ ਸਮਰਾਟ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਜੁ ਕਰਨਾ ਸੀ। 10 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਝਮ ਝਮ ਕਰਦੀ ਪੋਰਟ ਹੋਰ ਵੀ ਚਮਕ ਉੱਠੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀ ਲਿਆਕੇ ਬੈਠਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਦਾਈ ਲਈ ਮਸਤਕ ਨਿਵਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਲਗ ਗਈਆਂ। ਸਾਮਾਨ ਤੋਲਿਆ ਜਾਣ ਲਗਾ।

ਏਥੇ ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਰੀਝਲਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸ. ਸੋਖੀ, ਸ.ਸੀਰ੍ਹਾ, ਸ. ਚਾਨਾ, ਸ. ਗੋਰਾ, ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾ ਦਿਤਾ। ਸ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਵਾਪਸ ਯੂ.ਕੇ. ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਸਰਬ ਸ੍ਰੀ ਬੀਰ ਚੰਦ, ਲਬੂ ਰਾਮ, ਤਰਸੇਮ ਚੰਦ, ਧਰਮਪਾਲ ਆਦਿ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬੈਠਾਲ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੀਨੀਆ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਥੋੜੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ (ਅਰੂਸ਼ਾ, ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ) ਛਾਲ ਵਡੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਵੀ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਰੱਜ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਕੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਅਰੂਸ਼ਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸੁਖਸਾਂਦ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਲਿਖਣ।

ਇਕ ਅਰਜ਼ ਮੈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਕੀਨੀਆ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਮੁਖੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਜੱਥੇ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਦਰਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਿਦਿਅਕ ਜੱਥੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬੁਲਾਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਚਲਣਾ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਖੀ, ਸਕੱਤਰ ਸੀਰ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਇਸ ਸਮਸਿਆ ਬਾਰੇ

ਵਖ ਵਖ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਤਾਕਿ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਖਾਂਧ ਨਾ ਵਧੇ। ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ, ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ, ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਲਾਂਜ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਦਿ ਹੋਰ ਸਜਣ ਵੀ ਸਭਤਰਾ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ 12 ਵਜੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਨਾਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜਥੇ ਨੂੰ, ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਚੈਕਿੰਗ ਦੇ ਝੰਝਟ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੈ ਗਏ। ਮੈਂ ਵੀ ਨਾਲ ਸਾਂ।

ਏਥੇ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਲਾਂਜ ਵਿਚ ਥੋੜਾ ਸਮਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੋਫੇ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਏਥੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਮੁਖੀ, ਸ. ਰੰਧਾਵਾ, ਸ. ਫਲੋਰਾ, ਅਰੂਸ਼ਾ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨੈਰੋਬੀ ਵਾਲੇ ਵੀ ਬੈਠੇ। ਕੁਝ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਵੀ ਹੋਈ। ਇਕ ਕੀਨੀਅਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਿ. ਵੀਰੈਚ (ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀ) ਨੇ ਵੀ ਕਹਿਕੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਤਸਵੀਰ ਲੁਹਾਈ। ਸਮਾ ਪੁਜੱਣ ਤੇ ਉਸਨੇ ਜਹਾਜ ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਅਸੀ ਵੀ ਪਰਵੇਸ਼ ਗਲੀ ਤਕ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗਏ।

ਅਹੁ ਗਏ ! ਅਹੁ ਗਏ !!

ਅਸੀ ਵੇਟਿੰਗ ਹਾਲ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਏਅਰ ਇਡੀਆ ਦਾ "ਐਨ ਪੂਰਨਾ" 12.40 ਤੇ ਨੈਰੋਬੀ ਨਾਲੋਂ ਮੋਹ ਤੋੜਕੇ ਅਗੇ ਨੂੰ ਸਰਕ ਗਿਆ ਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਆਕਾਸ਼ਚਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹੁਲਾਸ ਭਰਿਆ ਸਮਾ ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਗਏ ! ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਭਾਵੇਂ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੋਂ ਮੁੜਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਮੇਰੇ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਜਲ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਪਰ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀ।

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡਿਊਟੀ ਫ੍ਰੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ 14,000 ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਹਾਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਜਵਾਨ ਲਈ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸੀ ਨਹੀ ਗਏ

20 ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਪਾਰਟੀ ਚੋਂ ਅਸੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਰੀਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਨਹੀ ਗਏ: 1. ਪੰ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, 2. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ, ਅਸੀ ਦੋਵੇਂ (23.3.83 ਨੂੰ ਉਡਾਂਗੇ), 3. ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ, ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਇਹ ਅਜੇ ਆਪਣੇ ਪੋਤੇ ਪੋਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾ ਬਤੀਤ ਕਰਨਗੇ। 4. ਬੀਬੀ ਇੰਦਰ ਜੀਤ ਪਿੰਕੀ (ਵਿਆਹੀ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਤਾਂ ਨੈਰੋਬੀ ਦੀ ਹੀ ਹੋ ਗਈ।)

ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦਾ ਪਰਵਾਰ

ਹੁਣ ਜ਼ਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲਈਏ। ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਏਨਾ ਸਮਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਡੇਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਇਸ ਘਰੋਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਸ਼ੌਕ ਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ, ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰ ਚੁਕੀ ਤੇ ਨਿਕਲ ਪਏ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ! ਨੂੰਹਾਂ ਧੀਆਂ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਜੁੱਟੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਦਰਜਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀ ਹਰੇਕ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਅੱਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਾਣ ਲਗੇ ਤੇ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਆਏ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 250-250 ਸ਼ਲਿੰਗ ਤੇ ਬਸਤਰ ਦਿਤੇ। ਬੀਬਾ ਜੀ, ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਆਦਿ ਲਈ ਉਚੇਚ ਵਖਰਾ।

ਕੱਲ ਮੈਂ ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ, ਸਹਿਜ ਭਾ ਪੁਛ ਬੈਠਾ, ਏਨੇ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਦਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਕਿਨਾ ਕੁ ਖਰਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸੱਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕੀਤਾ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ: ਕੀ ਦੱਸੀਏ, ਸਭ ਕੁਝ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਸੀ ਖਰਚ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਥੋੜੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹਨ ਇਹਨਾਂ ਲਈ।

ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਸਵ:) ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਤਾਨ ਹੈ:

1. ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਕੁਲਜੀਤ ਕੌਰ (ਫਗਵਾੜਾ)
2. ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਜਿਓਤੀ
3. ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
4. ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪਿੰਕੀ
5. ਬੀਬੀ ਹਰਦਿਆਲ ਕੌਰ 'ਕੁੱਕੀ' ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਚੋਢਾ(ਦਿੱਲੀ)
6. ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੌਲੀ
7. ਬੀਬੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ, ਗੁੱਡੀ
8. ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਤੇਜੀ
9. ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬੀਬੀ ਭਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਸੰਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੈਰੋਬੀ
10. ਬੀਬੀ ਹਰਦਿਆਲ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਲੰਡਨ)

17 ਮਾਰਚ 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਨੈਰੋਬੀ (ਕੀਨੀਆ)

ਅੱਜ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਕੱਲ ਤਕ ਏਸੇ ਘਰ ਗਹਿਮਾ ਗਹਿਮ ਸੀ। ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆ ਰਿਹਾ, ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਲਈ

ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਿਆਰੀਆਂ, ਦੁੜਕੀਆਂ, ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਰਧਾ ਦਾ ਅਦਭੁਤ ਸੰਜੋਗ ! ਪਰ ਅੱਜ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਕੱਲ ਤਕ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਥਕਾਵਟਾਂ ਲਾਹ ਕੇ, ਸੂਰਜ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾ ਤੋਂ ਇਕ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠੇ, ਨਹਾਤੇ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮੀ ਜੁਟ ਪਏ। ਬੀਬੀਆਂ ਗਲੀਚੇ ਬਿਸਤਰੇ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੀਆਂ, ਵੱਡੀ ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੋਧ ਦਾ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਗੀ। ਈ.ਏ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੈਰੋਬੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਭਜਨ ਵਰਨੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨੇ ਨੂੰਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਜੁਗਾੜ

ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਮੈਂ 9.30 ਤੋਂ ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਇਸ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇ ਗਿਆ। 12 ਵਜੇ ਤਕ ਸਮਾਂ ਏਥੇ ਹੀ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ। ਘਰੋਂ 15 ਮੀਲ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ, ਬੁਰੂ ਬੁਰੂ ਐਸਟੇਟ ਵਿਚ 800 ਬਣੇ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ, ਫੁਟਪਾਥ, ਸੀਵਰੇਜ, ਆਦਿ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਠੇਕਾ ਇਹਨਾਂ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਕਾਰਜ ਮੁਕਣ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਪਾਸ ਆਪਣੇ ਠੇਕਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਣ ਲਈ 6 ਲਾਰੀਆ, ਕਾਰਾਂ, ਪਿਕ ਅਪਸ ਰੋਲਰ, ਕੈਟਰ ਪਿਲਰ ਅਤੇ ਐਕਸੇਕੈਵੇਟਰ ਆਦਿ ਕੁਲ 50 ਵਡੀਆਂ ਮਸੀਨਰੀਆਂ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਹੈ। ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸੜਕ ਉਸਾਰੀ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਹੈ।

ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁਤਰਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ। ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ (ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇਛਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਰ ਦੌਰੇ ਸਮੇ, ਆਰਾਮ ਫਰਮਾਂਦੇ ਹਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਅਸਾਂ ਕੱਲੇ ਕੱਲੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਮੂਹਿਕ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਏਸੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਾਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਹੀ ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਸੁਝਾਉ ਨੂੰ ਸਿਰ ਨਿਵਾਇਆ ਅਤੇ ਕੱਲ ਤੋਂ ਇਹ ਕਮਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਵੇ ਇਹਦੀ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਅੱਜ ਅਤੇ ਕੱਲ ਵੀ ਨਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ

ਸ਼ਾਮੀ 6.30 ਤੋਂ 7.30 ਤਕ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਖੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਗਾਧਰੀ ਨੇ ਹਲੇ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ। 8.45 ਵਜ ਗਏ। ਫਿਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਕਤਰ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ ਨੇ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਸਜਣਾਂ ਦਾ ਪਬਲਿਕ ਵਿਚ ਧਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰੇ ਸਮੇ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ।

ਮੈ ਵੀ ਚੰਦ ਮਿੰਟ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਵਲੋਂ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਧਨਵਾਦ, ਸੰਗਤ ਦੀ ਮਿਲ ਵਰਤੋ ਲਈ ਕਿਰਤਗਤਾ। ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਰੰਧਾਵਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵਿਦਾਇਗੀ

ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰੇ, ਸ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਦਾ ਨੈਰੋਬੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵੀ ਚੰਗਾ ਮਾਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਰਾਤੀ ਇਹਨਾਂ ਵੀ ਵਿਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ, ਇਹਨਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਰਛਪਾਲ ਕੌਰ, ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ, ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ, ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤਕ ਆਏ।

ਸ. ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖ ਕੇ 13 ਦਿਨ ਕੰਮਕਾਰ ਤੋਂ ਛੁਟੀਆਂ ਕੀਤੀ ਰਖੀਆਂ। ਏਨਾ ਸਮਾ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬਿਤਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਰਛਪਾਲ ਕੌਰ ਵਲ ਰਿਹਾ। ਸ. ਰੰਧਾਵਾ 11.30 ਵਜੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਉਡ ਗਏ।

19 ਮਾਰਚ 1983, ਸਨੀਵਾਰ
ਨੈਰੋਬੀ (ਕੀਨੀਆ)

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸੰਤ ਚਾਨਿਆਂ ਦੇ ਘਰ

ਪਰਸੋਂ ਦਾ, ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਦਾ ਆਗ੍ਰਹਿ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਮੈ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾਂ ਅਤੇ 12.45 ਤੇ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਸਪੁਤਰ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਆਇਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰੋਂ ਲੈ ਗਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਕੇ ਮੈ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੇ ਫੁਲ ਚੜ੍ਹਾਂਦਿਆਂ ਜੋ ਨਿਰੰਤਰ ਵਰਨੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਕਲ੍ਹ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਹੋਈ ਪਰ ਕੱਲ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਦਫਤਰੋਂ ਫੋਨ ਤੇ ਫੋਨ ਖੜਕਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਸ਼ਾਮੀ 4 ਵਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵਰਨੀ ਦੇ ਮੁੱਢ ਮੂਲ ਇਹ ਸੱਜਣ ਹਨ: 1. ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, 2. ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੁਪਰਾਇ, 3. ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁਤਰ), 4. ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾ, 5. ਸ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਡੌਲੀ, 6. ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, 7. ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੁਕਲਾ, 8. ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ, 9. ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ, 10. ਸੰਤ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੋਡੀ, 11. ਸ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਸੱਗੂ।

ਚਾਨਿਆਂ ਦੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ

ਪਰਸੋਂ ਮੈਂ ਸ. ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਇਸੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸਾਂ। ਇਹ ਵਰਕਸ਼ਾਪ 50'×150' ਫੁਟ ਦੀ ਲੰਬ-ਚੌੜ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਲੋਹੇ ਦੇ ਸਰੀਏ, ਛੜਾਂ, ਪਲੇਟਾਂ, ਟੀ ਆਇਰਨ, ਇੰਗਲੈਰਨ ਆਦਿ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਹਨ। ਏਥੇ ਕੁਝ ਕੈਂਚੀਆਂ, ਛੱਤਾਂ ਤੇ ਪਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਚਾਨਾ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦੇਸ ਵਲ ਮੁਹਾਰਾਂ ਮੋੜਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਕੰਮ ਦਾ ਸੰਕੋਚ ਕਰਨਗੇ।

ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਖੇ

ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕ ਕੇ 4.30 ਤਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਏਥੇ ਇਕ ਤਾਂ ਵਰਨੀ ਦੇ ਅਗਲੇ ਗਰੁਪ ਦੀ ਤਸ਼ਕੀਲ ਹੋਣੀ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਅੱਜ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸੀ।

ਵਰਨੀ ਜਥੇ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਏਥੇ 20 ਨੌਜੁਆਨ ਉਪਸਥਿਤ ਸਨ। ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੂਪਰਾਇ ਤੇ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ. ਸੋਖੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੁਝਾਉ ਰਖਿਆ ਕਿ ਵਰਨੀ ਦਾ ਸੋਧ ਦਾ ਲੰਗਰ ਵੀ ਵਰਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਹੋਵੇ। ਤੁਰਤ ਪਰਵਾਨ ਹੋਕੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣ 100-100 ਸ਼ਲਿੰਗ ਦੇਣ। ਇਸ ਸਮੁਚੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ 50 ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸੀ। ਅਤੇ ਇੰਜ ਤੁਰੰਤ ਹੀ 5000 ਸ਼ਲਿੰਗ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਗਾਧਰੀ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਵਡੀ ਸੋਧ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਸਮਝਾਈ, ਜਿਦ੍ਹੇ ਬਿਨਾ ਵਰਨੀ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀ ਸੀ ਚੜ੍ਹਨੀ।

ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੀ ਬਾਊਂਡਰੀ.

ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੂਪਰਾਇ ਦੀ ਸਾਈਟ (ਥਾਂ, ਮੌਕਿਆ) ਤੇ ਗਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੈਰੋਬੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਕੀਨੀਆਂ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਤੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੁਆਲੇ ਬਾਊਂਡਰੀ ਪੱਕੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਅੰਦਰ ਤਕ ਦੀ ਸੜਕ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾਇ। ਸੜਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਪਰ ਬਾਊਂਡਰੀ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਪਾਸੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕੀ। ਹਾਂ ਦਖਣੀ ਪਾਸਾ ਅਤੇ ਗੇਟ ਤਾਂ ਉਸਰ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁਣ ਹੋਲੀ ਸਹਿਜੇ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ

ਰਾਤੀ 7.30 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਿੰਨੇ ਭਰਾ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਜਾਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 15-20 ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਅਗੇ ਸ.

ਸੋਖੀ, ਸ. ਸੀਰ੍ਹਾ ਤੇ ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਲੇਰਾ ਤੇ ਪੰ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਏਥੇ ਸਨ। ਉਪਰਲੀ ਛੱਤ ਦੇ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਫਿਰ ਜੋੜ ਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ ਸਵੈ-ਲੰਗਰ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲਿਆ ਤਾਂ ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਰਨੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਖਰਚ ਨਹੀ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਇਹ ਖਰਚ ਸੰਗਤ ਕਰੇ। ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖੋਂ ਗੱਲ ਨਿਕਲਦੀ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਖੀ ਨੇ ਬੋਚ ਲਈ, ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਲੰਗਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਹੋਵੇ। ਜੈਕਾਰੇ ਛੁਟ ਗਏ।

21 ਮਾਰਚ, 1983
ਨੈਰੋਬੀ (ਕੀਨੀਆ)

ਮੈ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦੇਸ ਦਾ ਪਿਛਵਾੜਾ ਵਿਖਾ ਕੇ ਲਿਆਉਣ। ਕਿਸੇ ਸਾਦਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਉਥੋਂ ਦਾ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਸੂਬਾ ਜੀ 10 ਵਜੇ ਆ ਗਏ। ਅਤੇ ਮੈ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਚੱਲ ਪਿਆ।

ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਨੇ ਹਰ ਉਸਾਰੀ ਸਮੇ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਹਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸਾ ਉਗਰਾਹ ਕੇ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਰਸੂਖ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਘਰੋਂ ਬੀਬੀ ਸ਼ਾਂਤੀ 400 ਸ਼ਲਿੰਗ ਮਹੀਨਾ ਦਸਵੰਧ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਨੈਰੋਬੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਇਕ ਪਿੰਡ

ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਅਸੀ ਨੈਰੋਬੀ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਕਰੀਬ 30 ਮੀਲ ਤਕ ਚਲੇ। ਸਭ ਥਾਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀ ਤਰਜ਼ ਦੇ ਮਕਾਨ, ਪੈਂਟ ਬੁਸ਼ਰਟ ਧਾਰੀ ਲੋਕ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨ ਟੀਨ ਦੀਆਂ ਢਾਲਵੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਵਾਰ ਔਖੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ !

ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਸਕਲ ਵੇਖਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ 45-50 ਮੀਲ ਚਲਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੀ ਤਰਜ਼ ਦੇ ਮਕਾਨ ਅਰਥਾਤ ਝੁੱਗੀਆਂ, ਅਸਾਂ ਪਿੰਡ ਅਨਾਲੀਆ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋ ਵੇਖੀਆਂ, ਇਸਦਾ ਜਿਲਾ ਲਮੂਰ ਹੈ। ਏਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਕ ਦਸਵੀ ਪਾਸ ਮੁੰਡਾ, ਫਰਾਂਸਿਸ ਕਮਾਊ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦੋ ਚਾਰ ਕਾਲੇ ਕਾਲੇ ਬਰਤਨ। ਪਰ ਉਹ ਤਸੱਲੀ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਈਕਲ (ਕਿਉਤੇ) ਦੀਆਂ ਚੰਗੇਰਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਵੇਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਪਾਸ 3 ਚੰਗੇਰਾਂ ਸਨ ਜਿਨਾਂ ਦੇ ਉਹ 30 ਸ਼ਲਿੰਗ ਮੰਗਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਬਾਟੀ ਕੁ ਜਿਨੀ ਚੰਗੇਰ 10 ਸ਼ਲਿੰਗ ਤੋਂ ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੇ ਲੈ ਦਿਤੀ।

ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸ਼ੌਕ ਨੂੰ ਪੂਰਣ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਹੀ, ਅੱਜ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਭੋਜਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ

ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਭੋਜਨ ਨਿਤ ਔਛੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਫੁਲਕਿਆਂ ਨਾਲ ਦਾਲ, ਚਾਵਲ, ਦਹੀ, ਸਬਜ਼ੀ, ਕਰੇਲੇ, ਗਾਜਰ ਦਾ ਜੂਸ, ਸੋਡਾ ਅਤੇ ਮਿੱਠੀ ਪਲੇਟ ਆਦਿ।

23 ਮਾਰਚ 1983, ਬੁਧਵਾਰ
ਨੈਰੋਬੀ-ਬੰਬਈ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕੀਤਿਆਂ ਇਕ ਹਫਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਤੱਥ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ, ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੀਰ੍ਹਾ, ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਿਆਣੀਆਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਬਣਾ ਪਰੋਸਦੀਆਂ।

ਸੁਖਦਾਈ ਪਰਵਾਰ

ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਡੇਰਾ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪਰਵਾਰ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸੁਖਾਵਾਂ ਅਨੁਭਵ ਦੱਸਣ ਤੇ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। 4 ਗੁਸਲ ਖਾਨੇ ਤੇ ਫਲੱਸ਼ ਸਵੇਰੇ 4.30 ਤੋਂ ਹੀ ਰੁਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਕੋਈ ਵਾਰੀ ਸਿਰ ਸ਼ੌਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਫਾਈਆਂ, ਸੰਭਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚੁਪ ਕੀਤਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ।

ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਅਫਰੀਕਨ ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲਣ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣੇ, ਕੱਪੜੇ ਧੋਣੇ, ਮੋਟਰਾਂ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਕੰਮ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀ ਦਿੰਦਾ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤਾੜਦਾ ਤਪਾੜਦਾ ਨਹੀ, ਜਿਵੇਂ ਅਸੀ ਨਿਤ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੂਰਜ ਵਕਤ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਉਸਤੋਂ ਪਹਿਲੋ ਅਸਮਾਨ ਲਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਪਰਕਿਰਤੀ ਜਾਗ ਉਠਦੀ ਤੇ ਦਿਨ ਚਰਯਾ ਜਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਵੀ ਕੁਝ ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਵੈ-ਚਾਲਿਤ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਵਾਪਸੀ

ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਤੱਜ ਨੱਠ ਕਰ, ਕੁਝ ਫੋਨ ਖੜਕਾ, ਟਿਕਟਾਂ 'ਓ.ਕੇ.' ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀਆਂ।

ਮੈਂ ਅਤੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ 10 ਵਜੇ ਤਕ ਨੈਰੋਬੀ ਦੀ ਜੋਮੋ ਕਨਿਆਟਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਸਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਥਾਨਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਵਿਦਾਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ-ਰਛਪਾਲ ਕੌਰ ਦੀ ਜੋੜੀ, ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ - ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ, ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨ। 12 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅਤੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨਾਂ ਤੋਂ ਸਨੇਹ ਭਰੀ ਵਿਦਾਇਗੀ ਲੈ

'ਅੰਨਪੂਰਨਾ' ਜਹਾਜ ਤੇ ਜਾ ਸਵਾਰ ਹੋਏ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਧਰਤੀਓ ਚੁੱਕ ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਉਪਰਵਾਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਅਤੇ 6.30 ਘੰਟੇ ਸਫਰ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮੇ ਦੇ 1.00 ਵਜੇ ਬੰਬਈ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ ਲੈ ਆਇਆ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਪੋਣੇ ਦੇ ਘੰਟੇ ਦਾ ਅਟਕਾਅ ਅਦਨ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਰਿਹਾ।

ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ

ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਦੋਰਾਨ ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ : ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਜੇ ਬਹਾਲ ਨਹੀ ਹੋਈ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਦਵਾਈ ਅਜੇ ਉਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੀ ਦਵਾ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਮੋਰਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਅਜੇ ਵੀ ਪਰੇਸਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਬੰਬਈ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ

ਅਧੀ ਰਾਤੀ ਸਾਨੂੰ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਓ ਲੈਣ, ਬੰਬਈ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸ. ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਘਰ ਆਇਆਂ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਤੇ ਸੇਵਾ ਮੁਨਾਸਬ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰ, ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਵੀ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ, ਸ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਤੇ ਸਾਨੂੰ 7.30 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਫੇਰ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ, ਜਿਥੋਂ ਅਸੀ 9.30 ਦੇ ਚੱਲੇ ਹੋਏ, ਜੰਬੋ ਜੈਟ ਤੇ 11 ਵਜੇ ਤਕ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

24 ਮਾਰਚ 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਜੇ-3/199 ਦੇ ਰਾਜੋਰੀ ਗਾਰਡਨ, ਘਰ ਆਇਆਂ, ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ 22.3.83 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਪਧਾਰੇ ਸਨ ਅਤੇ 23.3.83 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸਕੂਲ ਵਾਸਤੇ ਖਰੀਦੇ ਗਏ 2000 ਗਜ਼ ਦੇ ਪਲਾਟ ਵਿਚ ਸੁਣਕੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ। ਅਰਥਾਤ ਬੀਤੇ ਕੱਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਵੇਰੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸਨ।

ਮੀਟਰੋ ਪਾਲਿਟਨ ਕਾਊਂਸਲਰ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਦ ਪਾਸੋ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਸ. ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰੈਜੀਡੈਂਟ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਤ੍ਰੀ ਨਗਰ ਨੂੰ ਮੀਟਰੋ ਪਾਲੀਟਿਨ ਕੌਂਸਲ ਦਿੱਲੀ ਵਾਸਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਚਰਚਾ

ਮੇਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਪੁੱਤਰੀ ਜਸ ਕਿਰਨ ਨੇ 11.3.83 ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਇਕ ਕੱਟਿੰਗ ਦਿਤੀ। ਪੰਜਵੇਂ ਪੇਜ ਦੇ 8ਵੇਂ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਲਾ ਰਾਇਪੁਰ ਗੋਲਡਨ ਜੁਬਲੀ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚ 10 ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ, ਦੋ ਤਿਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਕੋਰ ਦੀ ਫੋਟੋ ਸੀ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਬਾਬੇ ਅਤੇ ਖਬਰ ਦੇ ਸਬਦ ਏਨੇ ਕੁ ਹੀ, ਰੱਸਾ ਕਸ਼ੀ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲਾ ਸਰਸਾ (ਹਰਿਆਣਾ) ਦੇ ਬਲਾਕ ਰਾਣੀਆਂ ਤੇ ਆਏ ਮਿਰਜ਼ਾ ਪੁਰ ਬੇਹੜ ਦੇ ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਮੋਹੀ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਾਲਿਆ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੱਢਿਆ। ਇਸ ਮਿਦਾਨ ਵਿਚ ਮੋਹੀ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਾਰੇ।

29 ਮਾਰਚ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ (ਸਰਸਾ) ਹੋਲਾ

ਪ੍ਰਥਮ ਦਿਨ

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ, ਜ਼ਿਲਾ ਸਰਸਾ ਵਿਚ, ਹੋ ਰਹੇ ਹੋਲੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ 5 ਬੱਸਾਂ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਰਾਤੀ 1 ਵਜੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਤੋਂ ਚਲੀ। ਹੋਲਾ ਕੱਲ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ। ਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਕੱਲ ਸਵੇਰ ਦੇ ਚਲੇ, ਹੋਏ ਹੋਲੇ ਦਾ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁਣ ਸਕੇ। ਕਿਰਤੀ ਸ਼ਰੇਣੀ ਦੇ ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਸ ਉਦਮ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹੋਲਾ ਮੇਲਾ ਤੇ ਹੋਲੇ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤਕ ਦਾ ਕਰਾਇਆ 65 ਰੁ: ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸਨ ਸੁਖਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤੇ।

ਮੈ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਦ 27-28 ਮਾਰਚ ਦੇ ਦਿਨ ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਬਰਮਿੰਘਮ (ਯੂ.ਕੇ.) ਦੀ ਢੂੰਡ ਲਈ ਆਏ। ਪਰ ਸਾਡਾ ਤਾਲ ਮੇਲ ਠੀਕ ਨ ਬੈਠ ਸਕਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕਲ ਸਵੇਰ ਦੇ ਬਸ ਯਾਤਰਾ ਦੁਆਰਾ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਹੋਲਾ ਦੂਜਾ ਦਿਨ

ਪਿੰਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਹੁੰਮ ਹੁਮਾਕੇ ਹੋਲੇ ਵਿਚ ਢੁੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਬਸਾਂ ਦੁਆਰਾ 8 ਵਜੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਪਾਰਕਿੰਗ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਗੱਡੀਆਂ ਖਲ੍ਹਿਹਾਰ ਤੰਬੂਆਂ ਅਤੇ ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਲ ਹੋਏ।

ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਤਾ ਮੁਖ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜਾ, ਸੰਤ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਥਾਈਲੈਂਡ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਆਏ ਸੰਤ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸੋਖਲ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸੰਤ ਮੁਖਤਾਰ ਸਿੰਘ ਖਾਰਾ ਅਤੇ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਆਦਿ ਹੋਰ ਵੀ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਸਨ।

ਡੇਰੇ ਮੇਰੇ ਤੇਰੇ

ਸਾਨੂੰ ਮਾ: ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਘਰ ਪਨਾਹ ਮਿਲੀ। ਏਥੇ ਅੱਗੇ ਹੀ ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਵਰਿਆਮ', ਬੀਬੀ ਬਖਸ਼ੀਸ ਕੌਰ ਸੁਪੱਤਨੀ ਸ. ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਤੁੱਲੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਕਵੀ ਮੰਡਲੀ, ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਰੋਸ਼ਨ, ਸ. ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਕਾਮਲ, ਸ੍ਰੀ ਜੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸੇਵਕ ਡੇਰਾ ਫ਼ਰਮਾ ਸਨ।

ਸਾਡੇ ਮਿੱਤਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅੱਜ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਗਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧੀ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਾਂਤਵਨਾ ਦੇਣ ਗਏ ਹੋਏ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਕੱਲ ਭੋਗ ਪਿਆ ਸੀ।

ਖਾਣ ਪੀਣ ਤੇ ਨਹਾਣ ਸੌਣ ਵਿਚ ਸਭੇ ਰੁਝ ਗਏ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਦ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਪਰਵਾਰ ਅਤੇ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿਤਾਰ ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਇਸੇ ਘਰ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸਨ।

ਕੇਂਦਰੀ ਲੰਗਰ

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਘਰ ਘਰ ਰੌਣਕਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਚੁਲ੍ਹੇ ਮਘਦੇ, ਦੁਧ ਚਾਹਟੇ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਨਰ ਨਾਰ ਪੀ ਪੀ ਕੇ ਉਠਦੇ ਸਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਲੰਗਰ ਸੋਧ ਦਾ ਸੀ। ਏਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਪੱਕਦੇ ਤੇ ਦਾਲੇ ਗੜ੍ਹਕਦੇ ਸਨ। ਲੋਕਲ ਸਕੂਲ ਦੇ ਇਹਾਤੇ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਛਕ ਰਹੇ, ਸੈਂਕੜੇ ਉਠ ਰਹੇ ਸਨ, ਸੈਂਕੜੇ ਬੈਠ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪਿੰਡ ਦੀ ਪਛਮੀ ਬਾਹੀ ਵਲ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੰਡਾਲ ਦੋ ਵੇਲੇ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦੇ ਹੌਲੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਤੰਬੂ ਤੰਬੋਟੀਆਂ ਦਾ ਨਗਰ ਉਸਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ।

ਪੰਡਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਤ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖਤਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਹੇਠ ਹੌਲੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ।

ਖਾਸੀ ਰੌਣਕ ਹੈ ਸਭ ਪਾਸੇ। ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਲਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪਊਏ, ਆਸਣ, ਮਾਲਾ, ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਦਿ ਵਿਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਗਹਿਮਾਂ ਗਹਿਮ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨਕੋਤਾ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਦੋ ਵੇਲੇ ਪੰਡਾਲ ਭਰਪੂਰ ਲੋਕ ਜਥੇਦਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਿਮਾ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਾਹਵਾ ਸੁਰ ਵਿਚ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਾਂ, ਗੁਜ਼ਰ ਗਈ

ਤੁਰੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੱਜਣ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮਿਤਰ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਵਰਕਸ, ਸਦਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਾਲਾ ਕੱਲ੍ਹ ਹੋਲੇ ਵਿਚੋਂ ਸਮੇਤ ਪਰਵਾਰ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਪਰਤ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਸਵੇਰੇ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਗਏ ਹਨ।

ਨਵਾਂ ਮਸਤਾਨਾ ਲੰਗਰ ਵਿਚ

ਸੰਤ ਮਲਾਗਰ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਖੁਲ੍ਹਾ ਸਰੀਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਨਗਰ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਤੋਂ ਭਜਨ ਦਿਵਾਨ ਲਈ ਲੈ ਗਿਆ। ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਸੰਤ ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ ਖਾਰਾ (ਸੰਤ ਨਗਰ) ਨੇ ਉਹਦੇ ਕੰਨ ਵਿਹ ਗੁਰ ਮੰਤਰ ਦੀ ਫੂਕ ਮਾਰ ਦਿਤੀ। ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ. ਕਹੇ ਮੈਨੂੰ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਓ. ਕੱਛ ਪੁਆਓ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਬਿਨਾ ਅਉਧ ਪਈ ਬੀਤਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਹ ਬਿਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੇ ਛਕਾਏ. ਵਡੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਆ ਵੜਿਆ ਅਤੇ ਸੋਧੀਆਂ ਵਾਲੀ ਆਟੇ ਦੀ ਪਰਾਤ ਵਿਚ ਆਟਾ ਗੁੰਨ੍ਹਣ ਲਗ ਪਿਆ।

ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ

ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਅਵਸਰ 6.40 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਪੰਡਾਲੋਂ ਬਾਹਰ ਤਕ ਬੇਥਾਹ ਲੋਕ ਬੈਠੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਮਗਨ ਸਨ। ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਰਦੀ ਬਣਦੀ ਭੇਟਾ ਰਖ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਥਾਓ ਥਾਈ ਬੈਠਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਮੈਦਾਨ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਚੇ ਮੰਚ ਉਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਤਿਕਾਰੇ ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ ਸਮਰਿੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ. ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ. ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ. ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ. ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰਬਾ. ਸੰਤ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ. ਸੰਤ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਐਮ. ਪੀ., ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਏਜੰਸੀ ਸ਼ੋਭਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਨ। ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੇ ਥਾਈਲੈਂਡ ਤੋਂ ਆਏ ਹਨ। ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ ਵੀ ਮੰਚ ਉਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਆਸਣ ਤੇ ਬੈਠੇ. ਸਿਮਰਨ ਮਗਨ ਹਨ। ਉਪਰ ਸਾਦਾ. ਸਫੈਦ ਚੰਦੋਆ ਫਬ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਏਨੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਇਕੱਠ ਵਿਚ. ਏਨੀ ਚੁਪ ਚਾਪ. ਇਕ ਜਾਦੂ ਹੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਟੇਪ ਬਚਨ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉਤਰ ਰਹੇ ਸਨ। 7 ਵਜੇ ਪੁਰਬੇ ਰਾਹੀ ਨਿਤਨੇਮ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ।

ਕੀਰਤਨ ਨਿਰਮੋਲਕ ਹੀਰਾ

ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਾਇਆ। ਪਿਛੋਂ. ਸੰਤ ਹਜ਼ੂਰ ਸਿੰਘ ਚੰਦਰਹਾਂਸ ਦੇ ਸਿਖਾਏ. ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਲਾਹਮੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਤੇ ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ ਵਿਚ "ਸ੍ਵੇਤ ਧਰੇ ਸਾਰੀ ਬ੍ਰਿਖਭਾਨ ਕੀ ਕੁਮਾਰੀ" ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਸਵੈਯੇ ਦਾ 10 ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਧਰੁਪਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਵਾਰੀ ਆਈ ਯੂ. ਕੇ. ਵਿਚੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਸੰਤ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ. ਇਸ ਨੇ 'ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ' ਸ਼ਬਦ ਰਾਗ ਬਰਵੇ ਵਿਚ ਗੀਵਿਆ।

8 ਵਜ ਗਏ ਰਾਤ ਦੇ। ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਾਇਕ ਸਾਜ਼ ਸੁਰ ਕਰਕੇ ਮੰਚ ਤੇ ਉਪਸਥਿਤ ਹੋਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਦ ਲੈਕੇ, ਸ. ਅਵਤਾਰ

ਸਿੰਘ ਤਬਲੇ ਨਾਲ, ਬੰਸਰੀ ਤੇ ਸੰਤ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ, ਤਾਰ ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਣ-ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀ। ਉਧਰ ਰਾਗੀਆਂ ਦੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਤਣੇ ਬੈਠੇ, ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਲਗੇ ਦਿਲਰੁਬਾ ਦਾ ਗਜ਼ ਖਿਚਕੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਧੂਹਾਂ ਪਉਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ, ਹਉ ਫਿਰਉ ਦੀਵਾਨੀ ਆਵਲ ਬਾਵਲ, ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ।

ਮੇਰੇ ਠੀਕ ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਵੇਲੇ 8000 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਨਰ ਨਾਰ ਇਸ ਬੈਕੁੰਠੀ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੁਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿਘ ਲੁਹਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਵੀਡੀਓ, ਮੂਵੀ ਤੇ ਸਟਿੱਲ ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ

ਸ਼ਬਦ ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਉਪਰੰਤ ਸੰਤ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਵਰਿਆਮ' ਨੇ ਮਾਈਕ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਮੰਚ ਸਕੱਤਰੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੋਹਣੇ, ਚੁਣਵੇਂ ਤੇ ਫਬਵੇਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਹਿਸਤਾ ਜਿਹੇ ਉਠਕੇ ਜਲਪਾਨ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਕਾਮਲ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਿਫਤ ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਵ ਭਿੰਨੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਸ ਕਵੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਦੂਜੇ ਕਵੀ ਸ੍ਰੀ ਦਿਆਲ ਚੰਦ ਮਿਗਲਾਣੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਸੋਹਣੀ ਗਜ਼ਲ ਅਰਥਾਂ ਭਰੀ ਨੂੰ ਤਰੰਨਮ ਵਿਚ ਗਉਂਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਗਜ਼ਲ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸਰਲ ਤੇ ਸੰਗੀਤਮਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਕ ਵਧੀਆ ਕਵਿਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਕਬਿੱਤ ਦੇ ਛੰਦ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਕਵੀ ਸ੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਤੁਲੀ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰਹੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੁਪਾਤਿਓਂ ਹੀ ਪਿਛਵਾੜਿਓਂ ਨਿਕਲ ਆਸਣ ਸਸ਼ੋਭਤ ਆਣ ਹੋਏ। ਇਹ ਮਾਣ ਸ. ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਕਵੀ ਹਾਸ ਰਸ ਭਰਪੂਰ ਤੱਥ ਵਸਤੂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਵਿਸ਼ੈ ਵਸਤੂ ਸੀ 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੋਲਾਂ' ਪਰ ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਪੰਡਾਲ ਖਚਾਖਚ ਭਰਪੂਰ ਸੀ। ਮੁਕੰਮਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੀ। ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਖੁਲ੍ਹੇ ਗੱਫੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। 'ਵਰਿਆਮ' ਵੀ ਨਖ਼ਰੇਦਾਰ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਅਹੀਆ ਪੁਰ, ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ ਦਾ ਸੰਤ ਸਨਖਤਰਾ ਨਹੀ, ਸਗੋਂ ਈਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਅਰਸ਼ੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਢੁਕਮਿਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਘਟਨਾਂ ਦੇ ਛੱਟੇ ਇਸਤੇ ਵੀ ਪਏ ਹੋਣ। ਛੇਵਾਂ ਕਵੀ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸੇਵਕ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਰੋਸ਼ਨ ਦੀ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਕਵਿਤਾ ਪਿਛੋਂ, ਇਕ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ 'ਆਜ਼ਾਦ' ਲੁਧਿਆਣੇ ਦਾ ਕਵੀ ਜਿਸ ਨੇ 'ਲਾਡੋ ਰਾਣੀਂ' ਨਾਮ ਤੇ ਨਾਰੀ

ਜੀਵਨ ਤੇ ਅਪਣਾ ਕਮਾਲ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਦਾਜ ਦੇ ਲੋਭੀ ਕਿਵੇਂ ਅਲ੍ਹੜ ਕੁੜੀਆਂ ਸਾੜਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ਮੌਕਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। 'ਫੈਮਿਲੀ ਪਲੈਨਿੰਗ' ਤੇ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾ ਸੰਗਤ ਲੋਟ ਪੋਟ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕਵਿਤਾ 'ਕਿਸੇ ਬੁੜ੍ਹੀ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ' ਉਤੇ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹਸਾਇਆ।

ਰਾਤ ਦੇ 11 ਵਜ ਗਏ ਤੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੇਰਾ ਹੋਲਾ ਹੋਰ ਵੀ ਰੰਗੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪੁਤਰੀਆਂ ਉਪਮੇਸ਼, ਅਵਿਨਾਸ਼ ਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਮਿਲ ਪਈਆਂ। ਸਾਡੇ ਦੋਵੇਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਾਮਾਦ ਸ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌ ਅਤੇ ਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਮਿਲ ਪਏ।

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤਕ ਸੰਗਤ ਅੱਧੀ ਰਹਿ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਨੇੜੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਟ੍ਰੈਕਟਰਾਂ ਟ੍ਰਾਲੀਆਂ, ਕਾਰਾਂ, ਜੀਪਾਂ, ਤੇ ਘਰੋ ਘਰੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਅਜ ਦਾ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ।

30 ਮਾਰਚ 1983, ਬੁੱਧਵਾਰ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ (ਹੋਲਾ ਤੀਜਾ ਦਿਨ)

ਹਾਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ

ਰਾਤ ਬੁੱਢੀ ਮਾੜੀ, ਸ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ-ਬਲੀ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਵਲ ਆ ਟਿਕਣ ਨਾਲ ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ। ਦਿਨੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਆਇਆਂ, ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਅੱਜ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਪਿਛੋਂ, ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਘੜੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਬਲ ਇਨਾਮ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿਤੇ ਗਏ।

ਕਵੀ ਲੁਟ ਕੇ ਲੈ ਗਏ

ਮਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈਰਾਨੀ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਾਤ ਵਾਲੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਇਨਾਮ-ਕਰਾਮ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ 5000/— ਹੋਰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਰਕਮ 8 ਕਵੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਰਾਤੀ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਈ ਕੁਲ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਕੱਠਿਆਂ ਕਰ 250/-, 250/— ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਟੱਕਰ ਦੇ ਸਨ। ਅੱਛਾ ਕੀਤਾ ਨੇ।

ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਕੋਠੀ ਵਿਖੇ

ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਬੁਲਵਾਇਆ। ਮੈ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚਾ। ਏਥੇ ਮੰਡੀ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਭਜਨੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸਨ। ਸ. ਭਜਨੀਕ ਸਿੰਘ

ਆਪਣੀ ਨਵੀ ਕਾਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚਰਨ ਪਰਵੇਸ਼ ਲਈ ਲਿਆਏ ਹੋਏ ਸਨ ਜਾਂ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ, ਐਬੈਸੇਡਰ ਵਿਚ ਬੈਠ, ਉਸ ਦੀ ਚਾਬੀ ਘੁਮਾਈ। ਏਥੇ ਹੀ ਕਾਰ ਮਾਲਕ ਨੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਤਨ ਮਨ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਦੋ-ਦੋ ਰੁਪੈ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਨਮਸਕਾਰ ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ : ਕਵੀ ਜੀ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਨੋਟ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਨ, ਨਵੇ-ਨਵੇ ਨੋਟ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਤ ਨਵੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਿਕਰਿਆਂ ਦੀ ਤਿਹਾਈ ਲਗਾ ਦਿਤੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿਰਜਿਆ ਆਰਕੈਸਟਰਾ

ਗਲਾ ਸੌਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਵੀ, ਸਾਰੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਕੇ ਇਕ ਆਰਕੈਸਟਰਾ ਸੈੱਟ ਕੀਤਾ (ਕੇਵਲ ਵਿਵਿਧ ਸਾਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਅਵਾਜ਼ ਦਾ ਤਾਲ ਮੇਲ) ਜਦੋਂ ਮੈ ਕੋਠੀ ਉਪਰੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਦਰਜਨਾਂ ਨਰ ਨਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਮੁਤਲਾਸ਼ੀ ਲਗੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਤਿੰਨ ਅਪਰਚਿਤ, ਥਾਈਲੈਂਡ ਤੋਂ ਆਏ ਸਜਣ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਕਲ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸੇਠ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਨੂੰ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬੈਠਾਲ ਲਿਆ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿਤਾਰ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਆਰਕੈਸਟਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਲਾਕਾਰਾਂ, 1. ਖ਼ੁਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਰਥਕਾਰੀ, 2. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਸਰੋਦ), 3. ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ (ਥੌਸਰੀ), 4. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਹਰਮੋਨੀਅਮ) 5. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ (ਸਾਰੰਗੀ), 6. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਤਾਰਸ਼ਹਿਨਾਈ), 7. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ (ਤਬਲਾ), 8. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਐਮ੍ਰਿਤਸਰੀ (ਤਬਲਾ), : ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਗਾਇਕ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਤਾਰ ਭੈ: ਸਾ: ਅਤੇ ਭਾਈ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀ। ਸਾਰੀ ਤਿਆਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਐਥੇ ਨੂੰ ਘੁੰਘਰੂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਰਕੈਸਟਰਾ ਰਾਗ ਪੀਲੂ ਵਿਚ। ਲੈਅ ਵਜੋਂ 8 ਮਾਤਰਾ, 7 ਮਾਤਰਾਂ ਅਤੇ 10 ਮਾਤਰਾਂ ਦੀ ਵੰਡ।

ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਵੇਖਣ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ

ਏਨੇ ਵਿਚ ਅਸੀ ਚਾਰ ਕੁ ਜਣੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰ, ਸੰਤ ਨਗਰ ਘੁੰਮਦੇ ਹੋਏ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਹੋਲਾ ਸਥਾਨ ਤੇ ਪੁਜੇ।

ਡੇਰੇ ਆਇਆਂ ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਬਰਮਿੰਘਮ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਬਰਮਿੰਘਮ (ਯੂ.ਕੇ.) ਵਿਖੇ ਹੋਲਾ ਕਰਵਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਬਰਮਿੰਘਮ ਹੋਲੇ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਬਰਮਿੰਘਮ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਹੋਲੇ ਦੀ

ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਤਰਾਂ ਦੇ ਖਰਚਾਂ ਲਈ ਸੰਗਤ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਹੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਸ. ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਸਖਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਲੇ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਹੋਲੇ ਸਮੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ

ਲਉਢੇ ਪਹਿਰ ਜਾਂ ਮੈ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਾਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਪੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਲੰਗਰ ਛਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੈਕੜੇ ਸੱਜਣ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਿਆਰੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਜਾਕੇ ਵੇਖਿਆ 7 ਲੋਹਾਂ ਉਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਪਕਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਪੂਰੇ ਪਕੇ ਹੋਏ, ਗਰਮ, ਇਕ ਸਾਰ, ਚੋਪੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਲੰਗਰ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪਕਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 10 ਦੇਗਚੇ ਦਾਲਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੇ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅੰਦਰ ਬੇਬੇ ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਜੀ ਤਿੰਨ ਕੜਾਹੇ ਕੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਦੁਧ ਵਿਚੋਂ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੁਧ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਸਮੁਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਫਿਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਥ ਨਜ਼ਰ ਪਏ। ਇਹ ਆਮ ਕਰਕੇ ਹੋਲੇ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਨ ਇਨਚਾਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ 80 ਮਣ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਰਤਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਨਾਥ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੋਲੇ ਦਾ ਲੰਗਰ ਮੁਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਤ ਨਗਰ ਅਤੇ ਕਸਬਾ ਰਾਣੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ। ਉਜ ਹਲਕਾ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ 10-10 ਸਰੀਰ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਲੰਗਰ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਮੋਟੀ ਸ਼ਕਾਇਤ ਵੀ ਨਹੀ ਮਿਲੀ।

ਹੋਲੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ

ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਵਖ ਵਖ ਜਥੇਦਾਰੀ ਦੇ ਹੋਲੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈ ਸ਼ਾਮੀ 5.30 ਵਜੇ ਸਪੀਕਰ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਾਣ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਦਿੱਲੀ-ਜਥਾ ਕੀਰਤਨ ਮਗਨ ਸੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਰੁਕਦਾਰ ਅਤੇ ਛਬਦਾਰ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ ਹਨ। ਐਉ ਲਗਾ ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਸ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ 20 ਕੁ ਮਿੰਟ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ।

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ

6 ਤੋਂ 7 ਤਕ ਸ਼ਾਮੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਦਿਵੰਗਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਟੇਪ ਬਚਨ ਸੁਣਦਿਆਂ, 8000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਗਤ ਨੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੈਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ 'ਕਲਿ ਕੀਰਤਨ ਨਾਮੁ ਆਧਾਰ' ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ।

ਅਰਜ਼ ਅਗਲੇ ਹੋਲੇ ਦੀ

ਪੂਰਬਾ ਦੁਆਰਾ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਮੰਚ ਉਤੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੇ ਇਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਮਾਈਕ ਅਗੇ ਕਰਕੇ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਅਰਦਾਸ ਪੜ੍ਹੀ। ਵਕਤਾ ਕੱਦੋਂ ਘਣਾ ਛੋਟਾ, ਦਾੜ੍ਹੇ-ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਭਾਰੇ ਦੀਦਾਰੇ, ਰੌਸ਼ਾ ਹਿੱਸਾ ਖੁਲ੍ਹਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ। ਅਜਿਹੇ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਅਲੋਕਾਰਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਕਿ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਅਤੇ ਸੰਤਾਂ ਵਾਲੀ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਅਗਲਾ ਹੋਲਾ ਕਰਵਾਣਗੇ, ਆਗਿਆ ਬਖਸ਼ੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬੀਬਾ ਸੇਠ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਬੱਚਾ ਅੱਜ ਧੌਲ ਸਿਰਾ ਹੈ। ਬੀਬਾ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬੜਾ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕਥਨ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਇਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਹੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਬੰਦੇ ਦੂਹਰੀ ਵਾਰ ਵਿਆਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੀਬਾ ਸੇਠ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਉਹਦੇ ਘਰ ਸਿਖੀ ਦਾ ਬੂਟਾ ਸੁਰਜੀਤ ਰੱਖਿਆ। ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਅੱਖਰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਉਠਦੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਰਹੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਆਪ ਲਿਖੀ ਹੋਏ ਜਾਂ ਵਾਚੀ ਹੋਵੇ।

ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਣ ਸੂਚਨਾਵਾਂ

ਕੀਰਤਨਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਜ਼ ਸੁਰ ਕਰਦਿਆਂ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਇੱਕ ਤਾਂ ਅਤੀ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਇਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲਿਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਦੇਸੀ-ਵਿਦੇਸੀ ਧਨਾਢ ਇਸ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਦਾਨ ਕਰਨ ਤਾਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇਕ ਕਾਲਿਜ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆ ਸਕੇ !

ਦੂਜੀ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਵੀ ਮਹੱਤਵਭਰੀ ਸੀ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜੋ ਬੱਚੇ ਡੇਹਰਾਦੂਨ ਮਸੂਰੀ, ਸ਼ਿਮਲਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਾਂ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮਾਡਰਨ ਸਕੂਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਐਸੀ ਹੀ ਇੱਛਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮਿੰਨੀ ਸੰਬੋਧਨ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮੰਚ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ, ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮੰਚ ਅੱਜ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਆਰਕੈਸਟਰਾ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਭੂਮਿਕਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਬੰਨ੍ਹੀ। ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਗਲੇ ਨਾਲ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਮਿੰਟ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਕਥਨ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ : ਕੱਲ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਅੱਜ ਨਾਮਧਾਰੀ ਆਰਕੈਸਟਰਾ ਸੁਣਨ। ਕੇਵਲ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ! ਕਿਵੇਂ ਉਸਤਾਦ

ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿਖਾਏ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਸੰਗਤ ਸੋਹੇ ਵਖ ਵਖ ਸਾਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਸੁਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸਿਰਜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਆਰਕੈਸਟਰਾ ਦਾ ਭਾਗ ਨ੍ਰਿਤ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ : ਐਸੀ ਨਿਰਤ ਨਰਕ ਨਿਵਾਰੈ।

ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਿਕੇ ਬੱਚੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਸਪੁਤਰ ਸ੍ਰੀ ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ) ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਗ੍ਰਹਿ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦੀ ਉਪਮਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਚੱਕੀਰਾਹ ਦੀ ਕੀ ਵੱਟੀ ਦੀਂ ਨਾਲ ਦੇ ਕੇ ਫਰਮਾਇਆ : ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਵੱਟੀ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇ ਨਾ ਵੱਟੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਉਹ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਰੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਛੇਕ ਪਾਣ, ਖੁੱਡਾਂ ਕੱਢਣ ਨੂੰ ਸਮਰਥ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਹੈ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਆਰਕੈਸਟਰਾ

ਸੋ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਤੋਂ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣੇ ਫਿਰ ਅਤੀ ਸੁਰੀਲਾ ਆਰਕੈਸਟਰਾ ਵੱਜਿਆ। ਉਪ੍ਰੰਤ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਸਵੈਯਾ ਹੋਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋਇਆ। ਸੋਚ ਲਉ ਰਾਤ ਨੂੰ 9.20 ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਗਿਆ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਵਕ ਇਕ ਚਿਤ ਹੋਕੇ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੁਣਿਆ।

ਅੱਜ ਰਾਤ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਟਾਲਾ, ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ਜਥੇਦਾਰ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਛਿੰਦਾ ਜੀ ਨੇ ਰਸ ਬੰਨ੍ਹਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਕਵੀ ਕੋਲ ਜ਼ੂਮ ਲੈਂਜ਼ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸੁ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਟੈਲੀ ਜ਼ੂਮ ਲੈਂਜ਼ 30mm ਦਾ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ।

31 ਮਾਰਚ 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ (ਸਰਸਾ) ਹੋਲਾ

ਅੰਤਮ ਦਿਨ

4 ਵਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੰਤ ਨਗਰ ਦੇ, ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਜੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ 7 ਵਜੇ ਤਕ ਰਿਹਾ। ਸੰਤ ਬਲੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਾਜਾ, ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਖਾਰਾ ਦੀ ਢੋਲਕੀ ਅਤੇ ਛੈਣਿਆਂ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਰਸ ਭਰਪੂਰ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਨਾਲ ਵਜਦੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਤਾਰ ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਨੇ ਇਸ ਰੰਗ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਨਿਖਾਰਿਆ।

ਅੱਜ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਦੇ ਹੋਲੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ।

ਮੰਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਫਾਸਲੇ ਤੇ, ਹਵਨ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ: ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਪਰਜਵਲਤ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਕਰਕੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ, ਵਿਆਹ ਜੋੜੇ ਬੈਠਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਕੀਰਤਨ ਚਤਰਾਵੇ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਆਦਿ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ

ਮਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਸ. 'ਵਰਿਆਮ' ਨੇ ਦਿਤੀ, ਆਪ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ, ਆਦਿ ਦਾ ਨਿਰਪੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਚੋਟੀ ਦਾ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਕੇ ਬਸਤੀਵਾਦ ਤੋਂ ਉਭਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ, ਨਿਸਸਤਰੀ ਕਰਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ, ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਕੋਤਵਾਲੀ ਦਾ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ, ਦੇਸੀ ਗਊਆਂ ਦੀ ਨਸਲ ਪਾਲਣਾ, ਸੰਭਾਲਣਾ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚੋਂ ਗਊਆਂ ਬਾਹਰ ਨ ਭੇਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ, ਬਸੰਤ ਪੰਚਮੀ ਦੀ ਲਾਜਮੀ ਛੁਟੀ, ਆਦਿ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਹੋਲਾ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦਾ

ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨਾਲ, ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਲਾ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਹੋਲੇ ਬਾਰੇ ਕਰੀਵਾਲਾ, ਖੂਹ ਐਥਰਸਰੀਆਂ, ਐਲਾਨ ਬਾਦ, ਔਰੰਗਾ ਬਾਦ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵੀ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਆ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੋਲੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਾਸਤੇ ਭਜਨ ਕਰੋ। ਕਰੀਵਾਲੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਤਕੜਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਲਿਜੁਗ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਏ ਹਨ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ ਵਾਹਵਾ ਹੀ ਲੰਮੇਰਾ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਨਗਰ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਾਸੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ ਕਿ ਹੋਲੇ ਵਾਸਤੇ ਵਰਨੀ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪਿੰਡ ਭਜਨ ਵਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇਣ।

ਹੋਲਾ ਵਲਾਇਤ ਵਿਚ ਵੀ

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ: ਸੰਤ ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਰਖ਼ਾਸਤ ਵਿਚ ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਚ ਹੋਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੋਲਾ ਬਰਮਿੰਘਮ ਲਈ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਰੀਖਾਂ ਦੂਜੀਆਂ ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਕ ਹੋਲਾ ਸੰਤ ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਯੁਗਾਂਡਾ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਕੰਪਾਲੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਬਰਮਿੰਘਮ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਣਗੇ। ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਕਰਮ, ਰਸਮ ਰਿਵਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਮੇਲਨ ਮੰਡੀ

ਮੰਡੀ ਵਾਲਿਆਂ (ਹਿਮਾਚਲ) ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੋ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਵਾਏ ਹਨ, ਹੁਣ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤਾਰੀਖਾਂ 'ਸਤਿਜੁਗ' ਵਿਚ ਐਲਾਨੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਬਰਮਿੰਘਮ ਹੋਲੇ ਦੀਆਂ ਵੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀਆਂ ਵੀ।

ਬਿੱਲੀ ਮਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ

ਇਕ ਬੀਬੀ ਤੇਜ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸੰਤ ਜਿਊਣ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੂਬਾ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ

ਗਏ। ਭੇਖ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਇਕ ਬਿੱਲੀ ਮਰ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਅੰਖਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਜੀ ਘਰ ਦੇ ਇਹ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਮੰਨਣਗੇ ਨਹੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਠ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਪਾਠ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਖਰਚੇ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਕੇ ਬੀਬੀ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੂੰ 700/– ਗੁਰੂ ਕੇ ਖਜ਼ਾਨਿਓ ਦੇ ਦਿਤਾ।

ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋ ਗਏ

8.05 ਤੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। 17-17 ਜੋੜੇ 3 ਵਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁਲ 51 ਜੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਹਿਤ ਹੋਕੇ, ਗ੍ਰਹਿ ਪਰਵੇਸ਼ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਲਾਵਾਂ ਦੇ ਪਾਠੀ ਸਨ: ਸੰਤ ਰਾਮ ਰਾਮ ਜੀ, ਸੰਤ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ਸੰਤ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਮਾਛੀਵਾੜਾ, ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਛੋਟਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸੰਤ ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖਲ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਕਤਾ।

ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ

ਫਿਰ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਪਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਉਣ ਲਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 8.55 ਤਕ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੰਤ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਮਿਲਕੇ 3 ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਵਾਇਤਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ

ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਐਲਨਾਬਾਦ ਨੇ ਇਸ ਹੋਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁਧ ਪਾਠ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਹ ਪਾਠ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਕਰਨੇ ਸਨ: ਜਿਹੜੇ ਬਚੇ ਇਸ ਪਾਠ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਰਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸਟੀਲ ਬਰਤਨ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਪਰ ਇਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਹੋਈ।

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖਿਮਾ

ਇਸੇ ਸਮੇ ਹੀ ਮੰਚ ਉਪਰ ਸਸ਼ੋਭਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ, ਬਾਵਾ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਕਰੀਵਾਲਾ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੁੰਨੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦੀ ਖਿਮਾ ਮੰਗੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਬਾਵਾ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਲੰਮੇ ਸਮੇ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਨਿੰਦਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਹਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਸੂਬੇਦਾਰੀ ਬਖਸ਼ੀ

ਅੱਜ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ, ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਹੁੰਨੀ (ਅੰਬਾਲਾ) ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ ਸੂਬਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਸੂਬਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ : 1. ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚੈਠਲ ਵਾਲੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪੁਰਸ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਪਰਮ ਸੇਵਕ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਲ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅੱਜ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ ਸੂਬਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਗਏ

ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ, ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਦਿ ਦੀ ਖਿਮਾਂ ਮੰਗਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਆ ਖਲੋਤੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ, ਬਖਸ਼ ਦਿਤੇ। ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੁੜ ਕੇ ਨ ਕੁਕਰਮਾਂ ਵਲ ਰੁਚਿਤ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ

ਪਤਾ ਨਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਐਤਕਾਂ ਕਿਵੇਂ ਏਜੰਡੇ ਉਤੇ ਆ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਧੰਨਤਾ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਜੁ ਪਹਿਲਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਸਖ਼ਤ ਸੀ, ਪਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਐਨ ਅਨੁਕੂਲ ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ (ਨਾਮਧਾਰੀ ਏਜੰਸੀ) ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਲੜਕਾ ਅਤੇ ਮਾ: ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਮਾਮੇ-ਭਣੇਵੇਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਦੂਹਾਂ ਭੈਣ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਖਰੈਨ ਸਿੰਘ (ਮੁੱਢੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਗੋਲਾ ਗੋਕਰਨ ਨਾਥ ਯੂ. ਪੀ.) ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀ ਬਖਸ਼ੇ ਜਾਣਗੇ। ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਮਾਮੇ, ਮਾਸੀ, ਚਾਚੇ, ਬਾਬੇ, ਭੂਆ, ਆਦਿ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਰਸਪਰ ਸ਼ਾਦੀ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਅਸੀ ਇਸ ਦੇ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਂ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਿਆਹਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਸੁਝਾਵਾਂ ਲਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਣ ! ਮਾਸ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਤਿਆਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਵੀ ਨਾ ਭਾਲਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲਿਜ ਦੀ ਉਗਰਾਹੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸੰਖੇਪ ਕਥਨ ਬਾਅਦ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲਿਜ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੀ ਉਗਰਾਹੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਉਠ ਰਕਮਾਂ ਆਉਣ ਲਗੀਆਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ ਲਾਧੂ ਕੇ (ਫ਼ੀਰੋਜ਼ਪੁਰ) ਤੇ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਨੇ ਨਰੋਆ ਵਡੀ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੰਤ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਭੱਠੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਵੀ ਤਕੜੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਰਵਾਹ ਹੀ ਚਲ ਪਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕਿਆ ਕਿ ਕੁਲ ਕਿੰਨੀ ਉਗਰਾਹੀ ਹੋਈ। ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਤਸੱਲੀ ਸੀ ਕਿ 45 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਸ ਉਗਰਾਹੀ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਹਿਸਾ ਪਾਇਆ।

ਬੜਾ ਤਕੜਾ ਪੰਡਾਲ ਵੀ ਅਜ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਸਾਹਵੇਂ ਥੋੜਾ ਸੀ। ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਰਦੇ ਲਾਹ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਦੁਨੀਆਂ ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਹਾਜਰੀ ਕੁਝ ਵੀ ਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ 15,000 ਤੋਂ 20,000 ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਸੀ।

ਬੈਂਕੋਕ ਤੋਂ ਆਏ

ਐਤਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹੋਲੇ ਵਿਚ ਬੈਂਕੋਕ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਰੀਰ ਆਏ : 1. ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, 2. ਸੇਠ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, 3. ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ, 4. ਸ. ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਰਵਾਰ, 5. ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਸੰਗਤ ਬੈਂਕੋਕ।

ਯੂ. ਕੇ. ਵਿਚੋਂ ਆਏ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੇ ਯੂ.ਕੇ. ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਹੋਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਕਤ ਕੀਤੀ : 1. ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਰੀਹਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ, 2. ਸੰਤ ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਲਾ ਕਮੇਟੀ ਬਰਮਿੰਘਮ, 3. ਸੰਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਬਰਮਿੰਘਮ, 4. ਬੀਬੀ ਧਿਆਨ ਕੌਰ ਸਲੋਹ, 5. ਬੀਬੀ ਚਰਨ ਕੌਰ, 6. ਸੰਤ ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੁਲਵਰਹੈਂਪਟਨ, 7. ਸੰਤ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਲੀਡਜ਼, 8. ਸੰਤ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਈਸਟਹੈਮ, 9. ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ, 10. ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ।

ਹੋਲਾ ਦੋਹਾਂ ਨਗਰਾਂ ਦਾ

10 ਵਜੇ ਤਕ ਹੋਲੇ ਦੀ ਅੰਤਮ ਅਰਦਾਸ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰਬਾ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਇਸ ਹੋਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਤੇ ਖੁਰਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਗਰ, ਬੁੱਢੀਮਾੜੀ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਨੇ ਸਾਥ ਦਿਤਾ।

ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਲੇ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਸੰਤਾਂ ਮਹੰਤਾਂ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਸੰਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਫਲ, ਬਸਤਰ, ਮਾਇਆ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਖਕੇ ਸਨਮੁਖ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਜਾਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਦਾ ਮੁਨਾਸਬ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਗੜਬੜਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇਂ ਤਾਂ ਮਾਫ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਵਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਮੁਸਕਾ ਕੇ ਆਖਿਆ : ਤੁਸਾਂ ਜੋ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਭਲਾ ਈ ਕੀਤਾ ਜੇ, ਏਨੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ ਨੇ।

ਵਿਆਹੇ ਜੋੜੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਜੋੜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹਿਤ ਆਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਦਾਜ ਦਹੇਜ ਵਲੋਂ ਬਚਕੇ ਬੇ ਰਸਮ ਰਹਿਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਚਲੋ ਚਲੀ

ਹੋਲੇ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਾਹਲੀਆਂ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਛਕ ਛਕਾ ਕਾਰਾਂ, ਟ੍ਰਕਾਂ, ਟਰੈਕਟਰ, ਟਰਾਲੀਆਂ, ਬਸਾਂ, ਮੋਟਰਾਂ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਘਰਾਂ ਵਲ ਨੂੰ ਧਾਈਆਂ ਕਰ ਗਈ।

12 ਵਜੇ ਮੈ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਫੇਰਾ ਮਾਰਨ ਨਿਕਲਿਆ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਟਾਵਾਂ ਹੀ ਮੇਲੇ ਦਾ ਦਰਸਕ ਨਜਰ ਪਿਆ। ਹੋਰ ਘੰਟੇ ਤਕ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਹੀ ਏਥੇ ਹੋਣਗੇ।

ਸੇਵਾ ਦਾ ਕੁੰਭ

ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੇਲੇ ਹੋਲੇ ਕਦੇ ਵੀ ਨ ਹੋ ਸਕਣ ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨ ਹੋ ਸਕੇ। ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਖਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਵਾੜਾ ਨਹੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਵੀ ਸਹਾਇਕ ਹੈ। ਲਕੜ ਬਾਲਣ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ, ਲਿਆਉਣਾ, ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਰਸਤ ਬਸਤ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ, ਡੇਰੇ ਲੁਆਣੇ, ਪਹਿਰਾ ਰਖਣਾ, ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਬਣਾਈ ਰਖਣੀ। ਜੋੜਿਆਂ ਅਤੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ, ਫੋਟੋ, ਵੀਡੀਓ, ਮੂਵੀ ਨਾਲ ਵਾਕਿਆਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ; ਇਹ ਐਸੇ ਕਾਰਜ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲੇ, ਤਾਂ ਹੀ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਜੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਦਾ ਹੀ ਚੰਗੇ ਲਗੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਸੇਵਾ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਮਹਾ ਵਿਦਿਆਲਾ ਦੇ ਮੁਖ ਅਧਿਆਪਕ ਮਾ: ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਾਈ। ਬੀਬੀਆਂ ਲਈ ਜੋੜਿਆਂ ਦਾ ਵਖਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਏਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਵੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਨਕੋੜੇ ਦੇ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੋਣੀ ਦਰਜਨ ਜਵਾਨ ਸਾਈਕਲਾਂ, ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲਾਂ, ਮੋਪਿੜਾਂ, ਸਕੂਟਰਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਤਾਈਨਾਤ ਸਨ।

ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ

ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਮੇਲ ਸੰਜੋਗੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀ 12.45 ਵਜੇ ਮਸਤਾਨ ਗੜ੍ਹ ਪੁਜੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਰਾਮ ਫਰਮਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਏਥੇ ਪੁਜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਕਾਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਬਾਤ ਵਿਚ ਰੁਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੱਡੀਆਂ ਤਿਆਰ ਖੜੀਆਂ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਠਦਿਆਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈ ਸੰਤ ਨਗਰ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ, ਜਦੋਂ 2.30 ਵਜੇ ਸਪੀਕਰ ਤੋਂ ਐਲਾਨ ਸੁਣਿਆਂ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਸੰਤ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ, ਬੀਬੀ ਈਸ਼ਰ ਕੌਰ ਨਮਿਤ ਭੋਗ ਦੇ ਸਮੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਹੁੰਮ ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵੇ। ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵੀ ਸੰਤ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਘਰ ਹੋਵੇਗਾ।

[illegible] ਅਪਰੈਲ 1983, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਸਫ਼ਰ ਦਿਹਾੜਾ

ਅਸੋਚੇ ਦਰਸ਼ਨ

ਸੰਤ ਨਗਰ, ਬਾਜਵਾ ਗ੍ਰਿਹਿ ਵਿਖੇ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਨੀਂਦ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸਮੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਪਰ ਮੈ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਬਸ ਫੜਨੀ ਸੀ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜਾਣ ਲਈ।

ਸੰਤ ਨਗਰ ਬਸ ਸਟੈਂਡ ਤੇ ਖਲੋਤਾ 7 ਵਜੇ ਬਸ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਚਿੱਟੀ ਝੰਡੀ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਜਿਵੇਂ ਸੜਕ ਤੇ ਤਰਦੀ ਆ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਅਭਿਵਾਦਨ ਦਾ ਜਵਾਬ, ਹੱਥ ਜੋੜ, ਮੁਸਕਾਨਾਂ ਬਖੇਰਦਿਆਂ ਦਿਤਾ। ਮੈ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਤੁਰਿਆ ਸਾਂ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸੋਚੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸੁਖਦ ਘੜੀਆਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ। ਬਹੁਤ ਅਛਾ ਸ਼ਗਨ ਹੋਇਆ।

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ

ਬੱਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੀ, ਇਕ ਸੰਤ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ ਵਾਲੇ ਮਿਲ ਪਏ। ਇਹ ਸਜੱਣ ਮੇਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪਿੰਡ ਡਫਰਕੇ (ਲਾਹੌਰ) ਦੇ ਸੁਨਿਆਰੇ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਰੀਤਾ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭਣੇਵਾਂ ਸੀ। ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਪੈਪਸੂ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦਾ ਸਾਊ ਡਰਾਈਵਰ। ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਰੇ ਸਦਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ। ਲੜਕੀਆਂ ਲੜਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਵਲ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੰਤ ਰੀਡਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖ, ਫਿਰ ਇਸਦੇ ਕੁੜਮ ਮਾ: ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਝੂਠੀ ਲਗੀ ਕਿ ਰਿਉੜੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨਹੀ ਅਤੇ ਸੁਨਿਆਰਾ ਸਿਖ ਨਹੀਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਹੁਲ ਦਿਤੀ, ਉਹ ਸੁਨਿਆਰੇ, ਸੁਨਿਆਰੇ ਨਹੀ ਰਹੇ, ਦੇਵਤੇ ਹੋ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇ ਦੇ ਸੁਨਿਆਰੇ ਸਿਖ ਵੀ ਜਿਉਂ ਕੇ ਤਿਉਂ ਸਿਖੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਹਨ।

ਬਹਾਨੇ ਬੱਸ ਦੇ

ਬੱਸ ਤਾਂ 7.30 ਵਜੇ ਤਕ ਵੀ ਨਾ ਆਈ। ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਅਤੇ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਬੰਗਲੌਰ) ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ, ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਬੱਸ ਸਟਾਪ ਤੇ ਛੱਡ ਗਏ। ਬੱਸ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ 8-10 ਸਰੀਰ ਬਟਾਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਰ ਹੋਏ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਬਟਾਲੇ ਜਾਣ ਦਾ 30/-, 30/- ਕਰਾਇਆ ਹੈ। ਮੈ ਕਿਹਾ: ਇਹ ਤਾਂ ਭਈ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕਰਾਇਆ ਹੈ, ਬਟਾਲੇ ਦਾ ! ਇਹਨਾਂ ਚੋ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦਾ ਸੱਜਣ ਬੋਲਿਆ: ਜੇ ਕਰਾਇਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਵਾਧ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਚਾਹ ਨਹੀ ਬਣੀ

ਰਹਿੰਦੀ. ਉਹਦੇ ਭਾਗ ਅਜੇ ਜਾਗੇ ਨਹੀ— ਜਿੰਨ੍ਹ ਕਰਾਇਆ ਰੜਕਦਾ ਹੋਵੇ।

ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾਂ ਦੇਖ ਮੇਰੀ ਸੁਰਤ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਵਿਚ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਉਣ ਲਗੀ।

ਬਾਬਾ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਠੀਗ

ਮੈ ਬੱਸ ਦੁਆਰਾ 1 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰੇ ਫੀਰੋਜ਼ ਪੁਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਏਥੋਂ ਮੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਬੱਸ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ. ਭੱਦਰੂ ਵਾਲੀ ਸਟਾਪ ਤੇ ਜਾ ਉਤਰਿਆ। ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਲੰਘ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵਾਹੀਵਾਨ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਤਾ ਪੁਛਿਆ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲਗਾ: ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਕੂਕੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਏਂ ? ਉਹਨੂੰ ਕੋਣ ਨਹੀ ਜਾਣਦਾ ! ਉਹਦਾ ਅਹੁ ਪਿੰਡ ਈ ਰੱਜੀ ਵਾਲਾ. ਤੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਛ ਲੈਂਦਾ. ਉਹਨੂੰ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਸੋਹਣੇ. ਲਹਿਰਦੇ. ਤਾਂਬੇ ਰੰਗੇ ਕਣਕ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚਦੀ ਕੱਚੇ ਰਾਹ ਤੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦਿਆਂ. ਇਕ ਹੋਰ ਜਣੇ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲਗਾ: ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਕੂਕੇ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਈ. ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲੈ। ਨੇੜੇ ਈ ਪਿੰਡ ਹੈ. ਚਲਾ ਜਾਵੇਂਗਾ।

ਗੱਲ ਕੀ ਹਰ ਕੋਈ ਉਹਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਾਂ ਮੈ ਪਿੰਡ ਰੱਜੀ ਵਾਲ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪੀਲੀ ਫਿਫਟੀ ਵਾਲੀ ਪੱਗ ਤੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਕਿਰਪਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਲਾਉਂਦੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ: ਇਹ ਰਾਹ ਸਿਧੱਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀ. ਬੜਾ ਵਲ ਪਾਕੇ ਆਇਐ ? ਬਜ਼ੁਰਗ ਤੁਰਤ ਬੋਲਿਆ: ਇਹ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਰਪਾ ਈ। ਜਦੋਂ ਮੁਰੱਬੇਬੰਦੀ ਹੋਈ. ਉਹਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀ ਲਾਇਆ।

ਦੂਰ ਦੂਰ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਕਣਕ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੱਚਾ ਪਿੰਡ ਰੱਜੀ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੱਚੇ ਕੋਠਿਆਂ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ (89) ਮੰਜੇ ਤੇ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਘਰੋਂ ਬੀਬੀ ਲਾਭ ਕੌਰ ਵੀ ਬੂਹੇ ਕੋਲ ਮੰਜਾ ਡਾਹੀ ਪਈ ਸੀ। ਮੈ ਝੁਕ ਕੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਗੀਆਂ ਵੇਖ. ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਵੜਿਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਘਰ ਵਾਲੇ ਜਾਗੇ।

ਬਾਬਾ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਾਹਵਾ ਘੱਟ ਸੁਣਦਾ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਲੋਅ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਕੇ ਬਾਬਾ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਪਰਵਾਰਕ ਸੁਖ ਅਨੰਦ ਜਾਣ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ:

ਮੈ 1911-12 ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਤਕੜਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਂ। ਪੱਕਾ ਸਿੰਘ ਸਭੀਆ ਅਤੇ ਮੂਲਾ ਸਿੰਘ - ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਗੂਹੜਾ ਬੇਲੀ। ਮੇਰਾ ਯਾਰ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਜਮਸ਼ੇਰੀਆ (ਜ਼ਿ: ਲਹੌਰ) ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੰਘ ਸਭੀਆ ਸੀ। ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਰੇਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆ ਬਣਾ ਲਿਆਂ। ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਆ ਡੋਰੇ ਪਾਏ। ਮੈ ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕੁ ਮੇਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ: ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਲੈਕਚਰਾਰ ਸਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਬੇਲੀਪਣ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਪਾਕੇ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਸਿਖੀ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਪਾਸ

ਹੀ ਹੈ।........ 'ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ .....' ਵਾਲੇ ਦੋਹਰੇ ਬਾਬਤ ਮੂਲ ਸਿੰਘ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਬੇਲੀ ਸੀ। ਮੂਲ ਸਿੰਘ ਗਰਮੂਲੀਆ ਆਂਹਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਮੈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਦੋਹਰਾ ਨਹੀ ਪੜ੍ਹਨਾ। ਉਸਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਭਾਈਕੋਟ (ਲਹੋਰ) ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਗੱਲ ਕਹੀ।

ਅੱਜ ਵੀ ਬਾਬਾ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਦੇ ਏਨਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਤੁਰਤ ਗਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਯਾਰ ਅਤੇ ਸਿਖੀ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ।

ਬਾਬਾ, ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ, ਇਕ ਵਾਰ ਮਰਨੇ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਵਡੇ ਕਬੀਲਦਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਕ ਸੰਬੰਧੀ ਆਣ ਜੁੜੇ। ਪਰ ਇਸਨੇ ਮਰਦਿਆਂ-ਮਰਦਿਆਂ ਮੁੜ ਜੀਵਨ ਪਾ ਲਿਆ। ਦਸ ਦਿਨ ਘਰ ਵਿਚ ਮੇਲਾ ਲਗਾ ਰਿਹਾ। 4000/- ਇਸਨੇ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾ ਤੇ ਗਰੀਬ ਗੁਰਬੇ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ।

ਬਾਬੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਅ ਪੂਰੇ 40 ਹਨ। 7 ਪੁੱਤਰ ਤੇ 5 ਧੀਆਂ ਹਨ। ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਧੀਆਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਚਾਹ ਨਾਲ ਉਗਰਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਸਮਾ ਲੰਘਦਿਆਂ ਪਤਾ ਨ ਲਗਾ, ਰਾਤ ਬਾਬਾ ਜੀ ਪਾਸ ਹੀ ਬਿਤਾਈ।

2 ਅਪਰੈਲ 1983, ਸ਼ਨੀਵਾਰ
ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ — ਦਿੱਲੀ

ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ

ਬਾਬਾ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਭਾਵੇ 89 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹਦੀ ਚੇਤਨਾ, ਉਤਸਾਹ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਅਜਿਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਹਥ ਲਿਖਤ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਕਲਮੀ ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਸਨ, ਵਿਖਾਣ ਲਈ ਮੇਰੇ (73) ਵਾਂਗ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਪਿਛੇ ਬੈਠ, ਸ. ਕੰਧਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰਈਸ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਕੋਠੀ, ਰੇਲਵੇ ਪੁਲ ਦੇ ਨੇੜੇ, ਆਣ ਉਤਰਿਆ। ਅਸਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਸ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਤੇ, ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਕੇ, 8 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸਫ਼ਰ ਕੀਤਾ।

ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਸ. ਕੰਧਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਕਸੀਰ ਫੁਟਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਉਠਣੋਂ ਬਹਿਣੋਂ ਲਾਚਾਰ, ਮੰਜੇ ਤੇ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਬਿਰਧ ਕੋਲ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੁਪਤਨੀ ਵੀ ਨਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵੇਖਣੀ ਨ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਜਿਸਦਾ ਮਾਲਿਕ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਠੀਗ ਹੀ ਸੀ ਜੁ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਹਿਤ ਲਿਆਂਦੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਸ, ਅਣਵੇਖੀ, ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਅਜਿਤੇ ਰੰਧਾਵੇ ਦੀ ਗੋਸ਼ਟ ਹੈ। ਅਜਿਤੇ ਰੰਧਾਵੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ

ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਈ ਐਸੇ ਭਵਿਖਤ ਵਾਕ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸੂਤਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਮੈ ਉਹ ਜਨਮਸਾਖੀ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੁਸਤਾਕ ਸਾਂ, ਪਰ ਗੱਲ ਨ ਬਣੀ।

ਬਾਬੇ ਦਾ ਮਨੋ ਬਲ

ਬਾਬਾ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਮਨੋ ਬਲ ਵਲੋਂ ਏਨਾ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ : ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘਾ ! ਮੈ ਰਾਜੌਰੀ ਗਾਰਡਨ ਆਪ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਲੈਕੇ ਆਵਾਂਗਾ। ਨਾਲੇ ਆਪਣੀ ਮੱਝ ਦੇ ਘਿਉ ਦਾ ਗੜਵਾ ਭਰਕੇ ਲਿਆਵਾਂਗਾ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬਾਸਮਤੀ ਦੇ ਚੋਲ ਭੀ। ਫਿਰ ਦੋ ਦਿਨ ਕੱਠੇ ਰਹਿ ਕੇ ਤੜਕੇ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਤੇ ਭੁੰਨ ਭੁੰਨ ਖਾਵਾਂਗੇ।

(ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਬਾਬੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀ ਹੋਏ। ਹੁਣ ਮੈ 88 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।)

ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ

ਅਤੇ 10 ਵਜੇ ਦੀ ਬੱਸ ਫੜਕੇ 1 ਵਜੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਅਤੇ 8.15 ਤਕ ਰਾਤੀ ਦਿੱਲੀ ਘਰ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦਾਮਾਦ ਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਕੱਲ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅੱਜ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹਵਾਲੀ ਦੇ ਲਗੀ। ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਖੇ। ਮੇਰੇ ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ 4.4.83 ਨੂੰ ਆਉਣਾ ਸੀ।

ਪਹੁੰਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ

ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਲੜਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ: ਉਦੋਂ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਖਾਸੁਲਖਾਸ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਜਦੋ ਮੈ ਜਾਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ: ਅਜੇ ਤਕ ਮੈ ਉੱਨਾਂ ਕੁਝ ਕਰ ਨਹੀ ਸਕਿਆ ਜਿਨਾ ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ (ਕਵੀ ਪਰਵਾਰ) ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਣੀ ਸੀ।

3 ਅਪਰੈਲ 1983, ਐਤਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਗੁਰੂ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਆਸਾ ਵੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੰਤ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ-ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਗਾਰਡਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮਕਾਨ ਤੇ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ

ਨੂੰ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਾ ਲੰਗਰ ਵੀ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਗੁਰਬਖ਼ਸ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਸੀ।

ਮੈਂ 10 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਬੇਟੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੋਠੀ ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਟਨੇ ਵਾਲੇ ਸੂਬਾ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਘਰ ਕਰੋਲ ਬਾਗ ਚਰਨ ਪਾ ਕੇ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਣ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਏ

ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਆਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਖਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕੱਲ ਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅੱਜ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪਧਾਰੇ। ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੋਲੇ ਵਿਚ ਗਏ ਬਹੁਤਿਆਂ ਤੇ 'ਆਫਟਰ ਇਫੈਕਟ' ਪਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਟੁੱਟ ਭੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੈ। ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਵੀ ਜ਼ੁਕਾਮ ਬੁਖਾਰ ਨਾਲ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੱਸਿਆ, ਉਹ ਵੀ ਏਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਮਰੇ ਵਿਚ

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਫਿਰ ਤੁਰਕੇ, ਉਪਰਲੀ ਛੱਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਨਿਵਾਸ ਤੇ ਗਿਆ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਭੋਜਨ ਛਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ: ਸੰਤ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰੀ ਲਾਂਗਰੀ, ਬੀਬੀ ਗੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਬੀਬੀ ਰਾਜ ਰੂਪ, ਸੁਪਤਨੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਜੀ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸਨ : ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਤਨੀ।

ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਠੀਗ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ, ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਉਹਦੀ ਬੁਨਾਇਣ ਵਿਚ ਇਕ ਸੱਪ ਵੜ ਗਿਆ, ਇਹ ਜਿਉਂ ਕਢਣ ਲਗੇ, ਉਹਦਾ ਅੰਤ ਹੀ ਨ ਆਏ। ਡਰ ਕੇ ਜਾਗ ਆ ਗਈ। ਘੜੀ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਅੱਜੇ ਰਾਤ ਦੇ 1.30 ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ: ਕਈ ਵਾਰ ਲੋਕ ਇਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਵਿਚ ਵੇਖ ਓਨੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨਹੀ ਦਿੰਦੇ ਜਿੰਨੀ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਸੁਣਾਕੇ। ਮਾ: ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਉਮਰ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ) ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਬਿਸਤਰੇ ਤੇ ਪਿਆਂ ਕੁਛ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ, ਜਿਵੇ ਉਪਰਲੀ ਚੱਦਰ ਵਿਚ ਰੱਸੀ ਪਈ ਹੋਵੇ। ਉਹਨਾਂ ਸਹਿਜ ਭਾ ਚੱਦਰ ਹੇਠ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰੱਸੀ ਬਾਹਰ ਚਲਾਕੇ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੱਪ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਾ ਬਣੀ।

ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਮੇਰਾ ਵੀ

ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਹਨੀ ਦਿਨੀ ਅਖਬਾਰ 'ਸਤਿਜੁਗ' ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਸਾਂ। ਰਾਤੀਂ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਵਰਤਮਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ 100/– ਦਾ ਨੋਟ ਚੁਕ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਬਥੇਰਾ ਪਿਛੇ ਹਟਿਆ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨੋਟ ਨੂੰ ਉਂਗਲੀ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਅਗੇਰੇ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਤਾਲੂ ਨੂੰ ਉਂਗਲੀ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਗ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ। ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂ ਫਿਰ ਸੌਂ ਗਿਆ।

ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਖੂਹੋਂ ਉਤਲੇ ਬਗੀਚੇ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ 100/– ਦਾ ਨੋਟ ਪਿਆ ਸੀ। ਹੁਕਮ ਕੀਤੇ ਨੇ :

"ਚੁਕ ਲੈ ?"

"ਕੀ ਕਰਨਾ ਏ ਜੀ !"

"ਕੋਲ ਰੱਖ !"

"ਕਿਨੂੰ ਦੇਣਾ ਏ ?"

"ਬਸ ਤੂੰ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾ ਲੈ !"

ਇਸਰਾਰ ਬਾਅਦ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ। ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਏਹੋ ਅਰਥ ਸੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀਡੀਓ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਇ, ਫੇਰ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿਖ ਨਹੀ ਮਿਲਣੇ।

ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕਮਰਿਓ ਉਠ ਆਰਾਮ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ। ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਲਖਨਊ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਆਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾ ਕੇਵਲ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤੇ।

ਹਮਰਾਹੀ, ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੈਂ ਬੈਠਣ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਾਂ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦੇ ਕੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਹੀ ਕਿਹਾ: ਐਤਕਾਂ ਜਦੋਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਜਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਸੰਮੇਲਨ ਵਾਸਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਫੰਕਸ਼ਨ ਭਾਵੇਂ ਨੰਦੇੜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਭਾਵੇਂ ਔਰੰਗਾਬਾਦ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਦੱਸਣ ਲਈ ਬਚਨ ਕੀਤਾ।

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ.ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕਾ ਬਿਸਕੁਟ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਲੜਕੀ ਹੀ ਜੰਮੀ ਹੈ।

ਠੇਕੇਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਹਸਦੇ ਹਸਦੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ : ਮੈਂ ਦੋਹਾਂ ਬਿਸਕੁਟ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ (ਸ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਸ.ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ -ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ) ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਨ ਤੁਸੀ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਾਲੇ ਸੰਗੀਤ ਸਮੇਲਨ ਜਾਂ ਹੋਲੇ ਦਾ ਚੱਕਣ ਚਕੋ। ਪਰ ਉਹ ਸਲਾਹੀ ਪੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਗੱਲ ਏਥੇ ਨਿਬੜੀ ਕਿ ਅਗਲੀ ਵਾਰ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘਰ ਲੜਕਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਹੋਲਾ ਜਾਂ ਸੰਮੇਲਨ ਇਹ ਕਰਵਾਏਗਾ ਪਰ ਜੇ ਲਛਮੀ ਜੰਮ ਪਈ ਤਾਂ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀ ਕਰਵਾਣਗੇ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀ ਖਿੜ ਖਿੜਾਕੇ ਹੱਸੇ : ਮੇਰਾ ਨਿਸਚਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਲੜਕਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸਨੂੰ ਹੋਲੇ ਜਾਂ ਸੰਗੀਤ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ।

ਖੁਰਾਣਾ ਪਰਵਾਰ

ਪਤਾ ਨਹੀ ਗੱਲ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ। ਖੁਰਾਣਾ ਪਰਵਾਰ ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਣਾ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਸੰਤ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਣਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਪਰਸੋਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਉਚੇਚਿਆਂ ਜਾਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੋ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੋਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਆਏ ਹਨ।

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ

ਉਠ ਕੇ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਡਿੱਠਾ ਕਿ ਵਡੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬਸਤਰ ਵਿਛੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਤਨੇਮ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਨੇ ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਸਭ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਮਾ 1.45 ਦਾ ਏ।

ਸਾਡੇ ਮੁੰਡਿਆ ਚੋਂ ਹੋਰ

ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ: ਨੈਸ਼ਨਲ ਜੂਨੀਅਰ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਵਾਸਤੇ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਬਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਢੁਲਕਦੀਏ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੇ ਲੜਕੇ 'ਛੀਨਾਂ' (ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸਨਲ ਟੀਮ ਵਾਸਤੇ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਿਰਪਾ

ਅੱਜ ਇਕ ਸਮੇ ਸੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੋਧੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪਰਵਾਰ ਹੱਥ ਜੋੜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਪਰਸਣ ਲਈ ਖੜਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਭਿਵਾਦਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜਕੇ ਵਲ ਤਕਾ ਦੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਇਹ ਲੜਕਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਵੱਲ ਹੀ ਰੁਚਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਕਾ ਨਿਤਨੇਮੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਸੋਧ ਵੀ ਰਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੋਲੋਂ ਸਕੱਤਰ ਬੋਲ ਪਿਆ: ਇਸਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਵੀ ਸੋਧ ਵਿਚ ਰਹਿ ਸੇਵਾ ਦਾ ਵ੍ਰਤ ਲੈ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਜਿਸ ਪਰਵਾਰ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਵੇ ਉਸੇ ਦੇ ਘਰ ਭਜਨ ਬਾਣੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਉਚੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਪਰਵਾਰ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ, ਇਸ ਸਮੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਯਾਦ ਆਇਆ। ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇੰਗਤ ਕੀਤਾ। ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਕਾਪੀ ਮੈਨੂੰ ਲਿਆ ਦਿਤੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਹੀਨੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਪਾਕੇ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਰਵਾਰ ਪਾਲਮ ਕਾਲੋਨੀ ਦੇ ਇਕ ਨਾਈ ਸਿਖ ਸੰਤ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਲੜਕੀ ਉਸਤਾਦ ਨਥਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪੋਤਰੀ ਬੀਬੀ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਪੀ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਰਜ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਨਿਤਨੇਮ ਵਿਚ ਪੱਕੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ :

1. ਸੰਤ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ	2. ਬੀਬੀ ਜਸਮਤ ਕੌਰ
3. ਬੀਬੀ ਭਗਵਾਨ ਕੌਰ	4. ਸ੍ਰੀ ਰਤਨ ਸਿੰਘ
5. ਬੀਬੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ	6. ਬੀਬੀ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ
7. ਸ੍ਰੀ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ	8. ਸ੍ਰੀ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ
9. ਸ੍ਰੀ ਬਿਕ੍ਰਮ ਸਿੰਘ	10. ਬੀਬੀ ਜਸਮੈਤ ਕੌਰ
11. ਬੀਬੀ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ	12. ਬੀਬੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
13. ਸ੍ਰੀ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ	14. ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਲਉਢੇ ਪਹਿਰ ਦਾ ਦੀਵਾਨ

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ। 2.45 ਵਜੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੰਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਲੜਕਾ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦੁਹਰਾਉ ਤੋਂ ਸਾਫ਼, ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਮੁਨਾਸਬ ਸੁਰ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ। ਅੱਜ ਕੀਰਤਨ ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਅੱਜ ਦੇ ਕੀਰਤਨਕਾਰ ਲਗ ਭਗ ਨਵੇਂ ਸਨ। ਸ. ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਸਿਤਾਰ ਨਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਨਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਤਬਲਾ, ਅਤੇ ਲਾਲ ਜੀ (ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ) ਸਰੋਦ ਲੈ ਕੇ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦਿਲਰੁਬਾ ਨਾਲ ਖ਼ੁਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। 3.30 ਤਕ ਪੂਰਬੇ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਏਥੋਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਯੂ. ਕੇ. ਵਾਲੀ ਦੇ ਭਾਈ ਦੇ ਘਰ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਗੇਟ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪਧਾਰੇ। ਮੈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

4 ਅਪਰੈਲ 1983, ਸੋਮਵਾਰ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਅੱਜ ਦੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਬਾਲ ਸਿੰਘ ਧਾਰੀਵਾਲ ਦੇ ਘਰ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਕੀਰਤਨ ਕਾਰ ਸਨ :

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਿੰਕੀ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਸੰਤ ਬਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਘਰ-ਬਾਹਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਹਿਤ ਨਿਵਾਜਿਆ।

ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਵਿਦਾ

ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਬਰਮਿੰਘਮ (ਯੂ.ਕੇ.) ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਈਸ਼ਰ ਕੌਰ ਬਰਮਿੰਘਮ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਪਾਲਮ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਏਕਮ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਚਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਬਰਮਿੰਘਮ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਲਾ ਕਰਵਾਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ ਮਨਧੀਰ ਸਿੰਘ, ਦਾਮਾਦ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤਕ ਜਾਕੇ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਨ।

ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਕੋਠੀ ਵਿਖੇ

ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਕੋਠੀ 1/5 ਬੀ ਪੂਸਾ ਰੋਡ 11 ਵਜੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣ ਦੇ ਰਉਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਪਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਈ ਸੰਗਤ ਨੇ ਲਾਹਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਪਿੱਛੇ ਨੈਰੋਬੀ ਤੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ ਦੀ ਕਾਲ ਆ ਗਈ। ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

11-30 ਵਜੇ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮੁੜ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ, ਤਿਆਰ ਹੋ, ਬੈਠਣ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵਿਛੇ ਪਲੰਘ ਤੇ ਆ ਸਸ਼ੋਭਤ ਹੋਏ। ਏਥੇ ਅਨੇਕਾ ਸਰੀਰ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸਨ। ਚਰਨ ਪਰਸ, ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰ, ਹਰ ਕੋਈ ਵਿਦਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਜੋੜੇ ਦਾ ਦੁਖ

ਇਕ ਬੀਬੀ ਹਲਦੀ ਰੰਗੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ ਕਰਨ ਆਈ। ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। 3-4 ਮਿੰਟ ਪਿਛੋਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਅਵਾਜ਼ ਪੈ ਗਈ। ਅੰਦਰ ਜਾਕੇ ਡਿਠਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਖੈਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮੰਜੇ ਤੇ ਬੈਠੇ ਦਮਕਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਆਪ ਦਾ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਕਸਬਾ ਘਰੌਂਡਾ (ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਕਰਨਾਲ) ਦਾ ਜਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾੜ੍ਹੀਵਾਲੀ ਇਹਦੀ ਇਸਤਰੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸ਼ਕਾਇਤ ਪਤੀ ਵਲੋਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕੋਲ ਘਰੌਂਡੇ ਨਹੀ ਜਾਂਦੀ, ਦਿੱਲੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਤਨੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਕੂਲ ਟੀਚਰ ਹੈ, ਰੋਟੀ ਕਮਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਦੋ ਨਰ ਬੱਚੇ ਪਾਲਦੀ ਹੈ। ਪਤੀ ਨੂੰ ਗਿਲਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਲੜਕੀ ਉਸਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਤੋਂ ਸਮਝ ਇਹ ਬਣੀ ਕਿ ਦੂਹਾਂ ਕੁੜਮਣੀਆਂ ਦੀ ਅਜੋੜਤਾ ਹੀ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਜੋੜੇ ਦੇ ਸੁਖ ਦੀ ਖੂਨਣ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਹੀ ਮਾਂ ਭਗਤ ਹਨ। ਮਾਂ ਭਗਤੀ ਵੀ ਜੇ ਅਖੀ ਮੀਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲੜਕੇ ਉਤੇ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਲੜਕੀ ਥੇ ਸ਼ਕਾਇਤ ਤੇ ਥੇਸ਼ਰਤ ਮਿਲਕੇ ਚਲਣਾ ਚਾਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਲੜਕੇ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਮੰਨੀ ਗਈ ਕਿ ਲੜਕੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਲਿਆਵੇ।

ਲੜਕੀ ਵਾਲਾ ਪਰਵਾਰ ਗ਼ੈਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਘਰੌਂਡਾ ਛੱਡ ਦੇਵੇ। ਘਰੌਂਡੇ ਵਿਚ ਲੜਕਾ ਫਰਿਜਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆਕੇ ਦੁਕਾਨ ਕਰ ਲਵੇ। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਯੂਨਿਟ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਸਾਹਦਰੇ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤਾ ਕਿ ਇਸਤਰੀ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਬਖੂਬੀ ਜਾਰੀ ਰਖ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪਰਸਪਰ ਜੀਵਨ ਵੀ ਮਿਲਕੇ ਜੀਵਿਆ ਜਾਇ। ਲੜਕੇ ਦਾ ਜੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਮੰਨਣ ਤੇ ਕਰਦਾ ਨਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਜੀਆਂ ਹੀ 'ਸਤਿਬਚਨ' ਕਿਹਾ। ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਜਦੋਂ ਲੜਕੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤਾਂ, ਆਪ ਨੇ ਉਸਤਾਨੀ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਟੂੰਗੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਗ ਹੀ ਆਪਣਾ ਆਦੇਸ਼ ਅੜੁੰਗ ਦਿਤਾ : ਇਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੂਟ ਵੀ ਸਿਲਵਾ ਲੈ, ਜਦੋਂ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਵੇ, ਪਹਿਨ ਕੇ ਆਓ।

ਅਨੰਦ ਥੇ ਆਨੰਦ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾਮਰੇਡ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਦੋ ਦਿਨ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਫੋਨ ਤੇ ਵਕਤ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। 2 ਵਜੇ ਉਸਨੇ ਮਿਲਣ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ 2.30 ਵਜੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ। ਮੇਰਾ ਪੁਰਾਣਾ ਸਾਥੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹਦੇ ਏਥੇ ਆਉਣ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਪਰ ਉਹ ਲੰਘਦੇ ਜਾਂਦੇ ਫਿੱਕੀ ਮੁਸ਼ਕਾਨ ਸੁਟਕੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਗਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ : ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਉਹਦੀਆਂ ਨਿਜੀ ਉਲਝਣਾਂ। ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਨੰਦ ਮੈਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਾਪਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਦਾਹੜੀ ਨੂੰ ਖੂਬ ਰੰਗ ਅਤੇ ਤਕੜੀ ਤਰਾਂ ਸਜਾ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਅੰਦਰਲੀ ਗਲਬਾਤ ਵਿਚ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਫਿਰ ਹੰਸਪਾਲ ਨੇ ਪੁਰਥਾ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ। ਔਥੋਂ ਘੰਟੇ ਘੰਟੇ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬਾਅਦ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਮੈ ਸਿਹਤ ਦਾ ਹਾਲਚਾਲ ਪੁਛਿਆ। ਸਚਮੁਚ ਉਹ ਢਿੱਲਾ ਸੀ।

ਕਾਮਰੇਡ ਅਨੰਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਲਖਨਊ ਆਏ। ਚਾਚਾ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਕਾਫੀ ਸਮਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਰਹੇ। ਗੱਲ ਬਾਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀ।

ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੋਤਰਾ

ਏਸੇ ਸਮੇ ਸ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਬਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ

ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੁਆਨ ਪੋਤਰੇ ਅਤੇ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਜੈਂਟਲਮੈਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਸ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੂਬਸੂਰਤ, ਰੰਗ ਗੋਰਾ, ਮੋਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕਤਰਵੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲਾ ਜਵਾਨ ਸੀ। ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਈ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਆਮਦ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਤਾਂ ਮਿੱਤਰਚਾਰੇ ਨਾਲ ਆ ਗਿਆ।

ਇਹ ਅਗੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਧਿਆਨ ਕੌਰ ਦਾ ਧਿਆਨ

ਬੀਬੀ ਧਿਆਨ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੌਕ ਯੂ.ਕੇ. ਵਾਲੀ ਨੇ ਉਹਦੇ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਪਤੀ ਦੀ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ਛਪਵਾਣ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ ਮੈਨੂੰ ਹੋਲੇ ਸਮੇਂ 2000/ ਦਿਤੇ ਸਨ ਜੁ ਮੈਂ ਅੱਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਅਜੇ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਾਲਟਨ ਰੀਜ ਦੇ ਘਰ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਾਵਲੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਗੀ ਲਈ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘਰ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਦੂਹਾਂ ਦਾਮਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਚਲਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਡਾਲਟਨ ਰੀਜ ਦੇ ਵਡੇ ਪਰਵਾਰ ਚੋਂ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਦੂਰ ਦੇ ਸਿਤਾਰੇ ਹਨ।

ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘਰ ਜਲਪਾਨ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਘਰ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਤਲਬਗ਼ਾਰ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿ ਪਰਵੇਸ਼ ਸਮੇਂ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਅਭਿਵਾਦਨ ਅਤੇ ਭੇਟਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਫਲ-ਆਹਾਰ ਲਈ ਕੁਝ ਸੇਵਕਾਂ ਨਾਲ ਇਕਾਂਤ-ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੋ ਗਏ। ਨਾਲ ਆਇਆ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ ਜਥਾ, ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਅਸੀ ਬਰਫ਼ੀ, ਫਲ ਅਤੇ ਦੁਧ ਛਕੇ। ਘਰ ਦੀ ਮਲਿਕਾ ਸੇਵਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣੀ ਖ਼ਰਬੂਜ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫਾੜੀਆਂ ਕਟ ਕਟ ਫੜਾਣ ਲਗੀ।

ਫੇਰ ਉਹ ਉਠੀ, ਦੋ ਥਾਨ ਕਪੜਾ ਅਤੇ ਕੁਛ ਨਕਦੀ ਲੈਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਈ।

ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੂਆ

ਅਜੇ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਹੀ ਏਥੇ ਆਇਆਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੂਆ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ, ਵਿਕਾਸ ਪੁਰੀ ਵਿਚ ਚਰਨ ਪੁਆਣ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਤੁਰਿਆ। ਪੰਧ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 4 ਵਜੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਲਈ। ਸਕੱਤਰ, ਪੁਰਖਾ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣੇ ਹੀ ਸਨ,

ਸ. ਮਨਚੰਦਾ ਤੇ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵੀ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ।

ਧਰਮਸਾਲਾ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ

ਪੰਜ ਕੁ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਪੁਰੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਵੇਖ, ਚਰਨ ਪਾ, ਸਿਖ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ, ਗੱਡੀਆਂ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਈਆਂ। ਇਕ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੀ ਮਿੰਟ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਸਮਾ ਪੁਗਣ ਤੇ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ ਉਪਰੰਤ ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ ਲਗ ਗਿਆ।

ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਵਾਸਤੇ

ਫਿਰ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਹੁਰਾਂ ਮੰਚ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਸਵੇਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਭਾਸਣ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਆਕੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਵਨ ਯੱਗ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਤੇ 25-30 ਜਣੇ ਅੱਗੇ ਆ ਬੈਠੇ। 500/- ਰੇਲ ਤੇ ਐਣ ਜਾਣ ਦਾ ਕਰਾਇਆ ਅਤੇ 1200/- ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਖਰਚਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਰਾਇਆ ਇਕੋ ਪਾਸੇ ਦਾ ਸੀ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਵਿਖੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹਵਨ ਯੱਗ ਤੇ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਜਾਕੇ ਐਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਛਕਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। 14.4.83 ਨੂੰ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਲਈ ਰੇਲ ਫੜਨੀ ਸੀ। ਸੰਤ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢੋਡਾ ਅਤੇ ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਲੀਡਰ ਤੈਨਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ...ਪਤਾ ਨਹੀ ਓਥੇ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਲੱਗਣ !

ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ

ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਮੁਕਦਿਆਂ ਹੀ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਆਲ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਗਾਰਡਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਗਜ਼ੇ ਪਲਾਟ ਸਕੂਲ ਵਾਸਤੇ ਸਵਿਸਥਾਰ ਦੱਸ ਕੇ ਉਗਰਾਹੀ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾ ਦਿਤਾ। ਰਕਮਾਂ ਉਗਰਾਹੀਆਂ ਜਾਣ ਲਗੀਆਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਲਖਨਊ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਏਜੈਂਸੀਸ ਦੇ ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਕੇ ਅਗੇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ। ਸ. ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਰਾਜ ਅਤੇ ਸ. ਸੁਲਖਣ ਸਿੰਘ ਤ੍ਰੀ ਨਗਰ ਨੇ ਵੀ ਯੋਗ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ।

ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਹੋਰ

ਦਿੱਲੀ ਦੇ 50 ਸਰੀਰਾਂ ਨੇ ਆਸਣ, ਗੜਵੇ, ਪਊਏ, ਮਾਲਾਵਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ 4 ਦਿਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਜਥੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵਖਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ 17.4.83 ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀ ਜਾਣਗੇ।

ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਵਲੋਂ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਕੰਨਿਆਂ ਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾਣਗੇ। ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਦੇ ਹੀ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਲੰਗਰ ਦੀ ਦਾਲ ਸਬਜ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਪਣੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਕਰਨਗੇ।

ਸ. ਸੁੱਲਖਣ ਸਿੰਘ ਸੂਰ

ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ. ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਦਿੱਲੀ ਸਿਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਮੀਟਰੋਪਾਲਿਟਿਨ ਕੌਂਸਲਰ ਅਗੇ ਤੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ।

ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਲਈ ਵੀ ਮਨਾ ਲਿਆ। ਅਰਥਾਤ ਸੂਰ ਸਾਹਿਬ ਹੁਣ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਆ ਕਰਨਗੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲਗਭਗ 9 ਵਜੇ ਰਾਤ ਤਕ ਬੈਠ ਕੇ ਦਰਸਨ ਦਿਤੇ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਵੇਰੇ 5 ਵਜੇ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਫਲਾਈਟ ਲਈ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।

5 ਅਪਰੈਲ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਉਤਰਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਬਿਮਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਹੋਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਬੁਖਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹਨਾ ਨਾਲ ਥਾਈਲੈਂਡ ਬਾਰੇ ਵਾਰਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਂਹੁੰਦਾ ਸਾਂ।

ਫੇਰ ਸਬਬ ਲਗ ਗਿਆ ਜਮਨਾਪਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਗਰ ਜਾਣ ਦਾ। ਏਥੇ ਮੈਨੂੰ ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਏਜੰਸੀਜ਼ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਾ: ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਮਿਲ ਪਏ। ਪੌਣੇ ਘੰਟੇ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਲੱਗੀਆਂ।

ਸੋਝੀ ਵਾਲਾ ਜੋਤਸ਼ੀ

ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀ ਕੀ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿਧ ਜੋਤਸ਼ੀ ਪਾਸ ਲੈ ਗਈ। ਉਹਨੇ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ : ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਜੀ ਜਿਥੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਥੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀ ਮਿਲੇਗੀ ? ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਲਾਕੇ ਮੇਰੇ ਵਲ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵੇਖਕੇ ਆਖਿਆ: ਜਿਸ ਪਾਸ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਨੰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਗਿਣਤੀਓ ਮਿਣਤੀਓ ਬਾਹਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਤੁਰ ਆਉਣਾ ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਦਿਹ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦੇ ਪਾਸ ਰਹਿਣ ਦਿਓ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈਕੇ ਆਉਣਾ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ।

ਜੋਤਸ਼ੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਕਿੰਨਾ ਸਾਰਥਕ ਸੀ।

ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਸਿਆ

ਮੈਂ ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਦੇ ਪੰਡਾਲ ਦੇ ਆਕਾਰ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ। ਸ. ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਇਸ ਵਾਰ ਪੰਡਾਲ ਦੋ ਏਕੜ ਥਾਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਸੰਗਤ ਇਸ ਵਾਰ ਪਹਿਲੇ ਹੋਲਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਬਹੁਤੀ ਸੀ। 18-20 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਇਕਠ ਸਹਿ ਸੁਭਾ ਸੀ। ਹੋਲੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਤੰਗੀ ਨਹੀ ਹੋਈ। 100 ਛੋਲਦਾਰੀਆਂ ਵੀ ਸਨ।

ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਸਿਆ : ਪੰਡਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੇਰਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਦੁਕਾਨਕਾਰਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਹੋਲੇ ਜਾਂ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਪੰਡਾਲ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਘਸਾਈ (ਡੈਪ੍ਰੀਸੀਏਸ਼ਨ) ਆਦਿ ਦਾ ਖਰਚ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, 50,000/- ਤੋਂ ਕੁਛ ਵੱਧ ਹੀ ਖਰਚ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਸਾਂ ਹੋਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਕੇਵਲ 10,000/- ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਚਹੁੰ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਦਾ ਮਾਲ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਕੇ ਰਕਮ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਦੀ ਰਕਮ 4000/- ਬਣਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਇਹ ਰਕਮ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਸੋ ਇਹ ਰਕਮ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤਰਾਂ ਪਿਛਲੇ ਅਨੇਕਾ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੇਵਾ ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਪਟਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਧਰੀ। ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ : ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਤੰਬੂਆਂ ਵਾਲਾ ਸੱਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਪੰਡਾਲ ਛੋਲਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਮੈਥੋਂ ਹੀ ਕਰਵਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਪੰਡਾਲ ਛੋਲਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਨਹੀ ਸਾਂ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਸਾਂ।

ਇਕ ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਈ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਲਾਭ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਲਵਾਂ। ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਾਧੂ ਲਾਭ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਮੈਂ ਹੀ ਇਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਵਾਂ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ, ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਲਾਭ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੀ ਰਹਾਂ, ਨ ਅੱਕਾਂ ਨ ਥੱਕਾਂ !

7 ਅਪਰੈਲ 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ

ਮੈਂ, ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਪੁਤਰੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਵਰਕਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਸਾਹਿਬਾ ਬਾਦ ਵਿਖੇ ਪੁੱਜੇ। ਮਨੋਰਥ ਸ੍ਰੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਜਾਣਨੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਨਮਿਤ ਕੁਆਉਣਾ।

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸੰਤ ਹਵੇਲਾ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲੈ ਕੇ 28.3.83 ਨੂੰ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਸਾਧੂ ਸੁਭਾਵੀ ਇਸਤਰੀ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮਸਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਕਸ਼ਟ ਨਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪ ਉਮਰੋਂ ਬਿਰਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵੀ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਉਤਾਵਲੀ ਸੀ ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਫਾਲਿਜ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਉਪਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਨਾੜੀ ਫਟ ਗਈ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣ ਪੰਖੇਰੂ ਉਡ ਗਏ। ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਅੰਤ ਸਮੇ ਤਕ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਕਾਮਨਾ ਰਹੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਬੀਬੀ ਜੀ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ-ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਹਵੇਲਾ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ (ਹਿਮਾਚਲ) ਨਾਲ ਚਾਦਰ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰ ਲਈ, ਤਾਕਿ ਕੱਲਿਆਂ ਰਹਿ ਕੇ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਇ ਕੱਲੇ ਨ ਰਹਿਣ ਦਾ। ਇਸ ਸੰਜੋਗ ਵਿਚੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸੰਤਾਨ ਹੋਈ:

1. ਸੰਤ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹਲਵਾਈ, ਮੰਡੀ
2. ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਟ੍ਰਕਓਨਰ, ਨਾਗਪੁਰ
3. ਸੰਤ ਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਬਾਬਾਦ

ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ

ਆਪਣੀ ਸੁਪਤਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਤੋਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ, ਮੇਰੇ ਚਿਰ ਪੁਰਾਣੇ ਮਿੱਤਰ, ਸ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਟੀ, ਛੱਤਰਪੁਰ (ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਲੜਕਾ ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ 23.3.83 ਨੂੰ ਮੋਟਰ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ ਘਰ ਕਾਰਡ ਆਏ ਤੋਂ ਅੱਜ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ 3.5.83 ਨੂੰ ਉਸ ਨਮਿਤ ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਬੀਬੀ ਪੂਰੀ

ਹੋਲਾ ਅਰੰਭ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਬੀ ਈਸ਼ਰ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸੰਤ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ (ਸਰਸਾ) ਵੀ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸੰਤ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਐਲਨਾ ਬਾਦ ਦੀ ਮਾਤਾ ਬੀਬੀ ਸੀਤਾ ਦੀ ਸੱਸ ਵੀ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਅਤੇਂ ਬੀਬੀ ਈਸ਼ਰ ਕੌਰ ਨੇ ਵਡੇ ਲੜਕਿਆਂ ਵੱਲ ਸੰਤ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਡਾਬੀ ਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਪੁਤਰੀਆਂ ਨੂੰਹ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਦੋਵੇ ਸੰਬੰਧਣਾਂ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ।

8 ਅਪਰੈਲ 1983, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਕੰਨਿਆਂ ਕੁਮਾਰੀ ਕੈਂਸਲ

ਜਾਂ ਮੈ ਅੱਜ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਕੋਠੀ ਪੂਸਾ ਰੋਡ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਫਕੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਅਗੇ ਲੰਘ ਆਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਲਾਲ ਜੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਨਹੀ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਓਥੇ ਪਹੁੰਚੇਗੀ। ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੀ ਕੈਂਸਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਕਾਰਨ ਦਾ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀ।

9 ਅਪਰੈਲ 1983, ਸ਼ਨੀਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿਲੀ

ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀ ਜਾਣਾ

ਪੁੱਤਰੀ ਕੁਲਵੰਤ ਹਮਰਾਹੀ ਨਾਲ, ਕਰੋਲ ਬਾਗ, ਸੰਤ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਦਾਮਾਦ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਦੇ ਬਸਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਨਵੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਾਈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਏਸੇ ਲਈ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਰੁਕ ਗਿਆ ਹੈ।

10 ਅਪਰੈਲ 1983, ਐਤਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਨਮਿਤ ਭੋਗ

ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਨਮਿਤ ਸਾਹਿਬਾ ਬਾਦ ਵਿਖੇ ਭੋਗ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਪੁੱਤਰੀ, ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਮੈ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਹੀ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ। ਜਨਰਲ ਬਸ ਸਟੈਂਡ ਤੇ ਗਿਆਂ ਮੰਡੀ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਸੰਤ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਪਾਦਕ 'ਯੁਗ ਮਰਯਾਦਾਂ (ਹਿੰਦੀ) ਪਤਨੀ ਸਮੇਤ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਆਗੂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ - ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਮਿਲ ਪਏ। ਇਹ ਵੀ ਏਸੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਏਨੀ ਦੂਰੋਂ ਚਲ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਹੋਰ ਅਗੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੇ ਸੰਤ ਬੀਬਾ ਸਿੰਘ-ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਬਸ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਮਿਲ ਪਏ।

ਦੁਖਦਾਈ ਖ਼ਬਰ

ਇਹੋ ਸੰਤ ਬੀਬਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਹੋਲੇ ਸਮੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਅਗਲਾ ਹੋਲਾ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੁਣਾਈ ਸੀ।

ਸਾਹਿਬਾ ਬਾਦ ਵਲ ਸਹਿਯਾਤਰੀ ਬਣੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਨੇ ਮਨ ਤੇ ਭਾਰੀ ਚੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਖਬਰ ਸੁਣਾਈ। ਸੰਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜਾਕੀ (45) ਸੰਤ ਨਗਰ (ਸਰਸਾ) 3-4 ਅਪਰੈਲ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਾਥੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਛੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਬੀਬਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਬੇਦਾਮ ਗੁਲਾਮ !

ਅੱਜ ਕੱਲ ਸੰਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਘੋੜ ਸ਼ਾਲਾ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਰੇਸ ਵਾਲੇ ਘੋੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਸਿਆਣਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਉਹਦੇ ਚਲਾਣੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਾ ਪੂਰਿਆਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਪੈਣਾ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਚ ਘੋੜ ਸ਼ਾਲਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹਦਾ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰਨਾ ਬੜਾ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਹੋਲੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਬੀਬਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋਲੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸੀਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਣਕ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਛ ਨਕਦ ਵੀ ਉਗਰਾਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਸੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਰਲੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਫੀ ਰਕਮ ਹੋਲੇ ਵਾਸਤੇ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸ. ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਥਰਾਜ, ਸ. ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਏਟੀਆਂ ਨੇ ਕਣਕ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਨੰਬਰਦਾਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਨਕਦ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਨਾਮ ਤਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਦੱਸੇ ਪਰ ਉਹ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਤਕ ਯਾਦ ਨਹੀ ਰਹੇ। ਸੰਤਾਂ ਵਾਲੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵੀ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਸਾਹਿਬਾ ਬਾਦ ਵਿਖੇ ਭੋਗ

ਸਾਹਿਬਾ ਬਾਦ ਵਿਖੇ ਸਜੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੋਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧੀ ਏਥੇ ਇਕੱਤਰ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਭਾਈ ਸੇਠ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ, ਸੰਤ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨਰੂਲਾ, ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੋਰ (ਸਾਰੇ ਬੈਂਕੋਕ ਤੋਂ), ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, (ਤਿੰਨੇ ਭਰਾ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ ਤੋਂ), ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾਨਪੁਰ ਤੇ ਲਖਨਊ, ਦਿੱਲੀ, ਐਲਨਾ ਬਾਦ ਤੋਂ ਸਭ ਸੰਬੰਧੀ। ਚੰਗਾ ਇਕੱਠ, ਵਧੀਆ ਲੰਗਰ, ਅਤੇ ਧਰਮ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ 1100/- ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਐਲਾਨ ਕਿ ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੋਰ ਜੀ ਦੀ ਇਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਇਕ ਨਮਿਤ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁਤਰਾਂ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਆਏ ਗਏ ਸਭ ਦੀ ਯਥਾ ਯੋਗ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਨਮਿਤ ਭੋਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੇਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ।

12 ਅਪਰੈਲ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਮਾ: ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਭੂਮਿਕਾ ਲਿਖ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅੱਜ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਰਾਮ ਨਗਰ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਗਰ, ਜਮਨਾ ਪਾਰ ਪੁਜਾ। ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਹਮਰਾਹੀ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਬਸਤਰਾਂ ਲਈ ਕਰੋਲ ਬਾਗ ਸੰਤ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਰਜੀ ਪਾਸ ਗਿਆ। ਏਥੇ ਮੈਨੂੰ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਮਿਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੈ ਬੈਂਕੋਕ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪਾਟੋਧਾੜ ਦੀ ਥਾਂ ਏਕਤਾ ਦਾ ਘਟਨਾ ਕ੍ਰਮ ਸੁਣਿਆਂ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਨਹੀ ਤਾਂ ਵਾਹ ਕੋਈ ਨਹੀ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਮੁਤਾਸਰ ਸਨ।

ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਕਰੋਪੀ

ਅਜ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੀ ਬਰਸਾਤੀ ਰਿਹਾ। ਕਾਫ਼ੀ ਮੀਹ ਬਰਸਿਆ। ਸਿਆਣੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਚਿੰਤਤ ਹਨ ਕਿ ਏਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ। ਜੇ ਹਾੜੀ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸਾਨ ਕੱਟ ਹੀ ਨ ਸਕੇ, ਜੇ ਕੱਟੀ ਗਈ ਤਾਂ ਸੰਭਾਲ ਨ ਸਕੇ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੀ ਬਣੂੰ ! ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਿਸੇ ਨ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਤਕੜਾ ਮੀਹ ਬਰਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਤਾਂ ਜਾਪਿਆ ਹੀ ਨਹੀ ਕਿ ਅਸੀ ਵੈਸਾਖ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹਾਂ।

13 ਅਪਰੈਲ 1983, ਬੁਧਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ

ਸਵੇਰੇ 9 ਕੁ ਵਜੇ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਪਹੁੰਚਾ ਤਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਧੇਰੇ ਹੀ ਰੌਣਕ ਸੀ। ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਹਿਤ ਨੌਜਵਾਨ ਰੈਲੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਟ੍ਰਕਾਂ ਵਿਚ ਲੱਦੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਮਾਲੂਮ ਹੋਇਆ ਕਿ 8-10 ਟ੍ਰਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਲੱਦੇ ਹੋਏ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਲੋਂ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਆਏ ਹਨ।

ਫਿਰ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਨੂੰ

ਸ. ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਢੋਡਾ 'ਬਾਬੂ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾਂ' ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੱਸਿਆ, ਭਾਵੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੰਨਿਆਂ ਕੁਮਾਰੀ ਜਾਣ ਦਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੰਨਿਆਂ ਕੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ 15.4.83 ਨੂੰ ਦੋ ਵਜੇ ਦੀ ਗੱਡੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਗੇ ਅਤੇ 17 ਨੂੰ ਕੰਨਿਆ

ਕੁਮਾਰੀ ਪਹੁੰਚਣਗੇ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ ਕਰਨਗੇ।

1. ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜਾ
2. ਪੰ. ਹਰਿ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਝੱਲਾਂ ਵਾਲੇ (ਸੰਗਰੂਰ)
3. ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸੱਜਣ ਦਾ ਇਕ ਸੇਵਕ
4. ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ
5. ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੀ ਤੇ ਸੋਧੀ
6. ਸੰਤ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਢੋਡਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ
7. ਸੰਤ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸੋਧੀ ਨੌਕਰੀਆਂ
8. ਲਾਂਗਰੀ ਸਿੰਘ
9. ਲਾਂਗਰੀ ਸਿੰਘ
10. ਲਾਂਗਰੀ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਨਿਆਂ ਕੁਮਾਰੀ ਬੱਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜਾ ਦੁਆਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੋਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਵਨ ਯੱਗ ਕੀਤਾ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਦਿ ਲਈ ਕਰਾਇਆ ਖਰਚਾ ਇਸ ਰਾਹੀ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਜ ਇਹ ਜਿਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਛਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਜਿਥੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭੈਣ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ

ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਬੀਬੀ ਬਲਬੀਰ ਕੌਰ (45) ਸਪੁਤਰੀ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਸਵਾਮੀ ਸ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨਗਰ ਵਾਲੇ ਬਾਲੀ ਨਗਰੋਂ ਆਪਣੇ ਟੈਂਪੂ ਉਤੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਏ। ਬੀਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜੰਮੀ ਪਲੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਮਾਨੋ ਤਕੜੀ ਸਾਂਝ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਆਦਰ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਕਦੇ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀ ਛੱਡੀ।

ਗੱਲ ਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਬੀਬੀ ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਸਾਡਾ ਕਰਤਾਰ (ਉਹਦਾ ਚੋਥੇ ਥਾਂਵੇ ਭਰਾ) ਉਤੋੜਿਤੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟੋਂ ਅਧੂਰਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦੂਜਾ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਕੋਲ ਖਲੋਤਿਆਂ ਕਾਰ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਫਿਰ 5 ਸਾਲ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿਕੇ ਪਤਨੀ ਚਲ ਵਸੀ। ਹੁਣ ਉਸਦੀ ਛੋਟੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਤੋਂ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸੁੱਕ ਕੇ ਕਾਨਾ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਵੀ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੋਈ ਨਹੀ, ਹੁਣ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹੈ।

"ਉਸਦੀ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਰਚ ਅਤੇ ਖੇਚਲ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀ ਛੱਡੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪੈ ਬੇ ਦਰੇਗ ਹੋਕੇ ਲਾਏ ਸੁ। ਪਰ ਇਕ ਖਰਚ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀ ਕਰਦਾ।"

ਉਹ ਐਸਾ ਕਿਹੜਾ ਖਰਚ ਹੈ' ਮੇਰੇ ਪੁਛਣ ਤੇ ਬੀਬੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਾਈ : ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ (ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ) ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿਚ ਜਾਮਣ ਲੈਕੇ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਵਾਕੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਵੇਚਿਆ ਸੀ। ਇਸਦਾ 2500/- ਮੁਲ ਪਾਕੇ ਛੋਟੇ ਪੁਤਰ (ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਮਰ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਰਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ (ਰਾਜ ਕੌਰ) ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਉਹ ਵੀ ਨਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ (ਸੰਤ ਮੁਲਖਾ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਨ ਗੜ੍ਹ) ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਤੇ ਜੇ ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਉਹ ਵੀ ਨਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਇਹ ਰਕਮ 2500/- ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸੰਤ ਇਕ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਰਕਮ ਨ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਦਿਤੀ, ਨ ਪਿਤਾ ਨੂੰ, ਉਹ ਦੋਵੇ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਸੰਤ (ਪਿਤਾ ਜੀ) ਉਸ ਰਕਮ ਬਾਰੇ ਪੁਛਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਹੀ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਪਰ ਉਹ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਵਖਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਕੋਈ ਨਹੀ, ਵੇਖੀ ਜਾਵੇਗੀ' ਉਹਦਾ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਰਕਮ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹਨੂੰ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਗੀ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੀਰ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰੀ : ਮੈ ਚਾਰ ਛੇ ਵਾਰ ਪੁਛ ਕੇ ਅੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਮੰਗੀ। ਆਪਣੀ ਜੁਆਨੀ ਅਤੇ ਭਾਗਵੰਤੀ (ਮਾਂ) ਲਈ ਖਿਮਾ ਮੰਗੀ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਅਗੇ ਤੋਂ ਤੇਰਾ ਇਸ ਰਕਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀ। ਮੈ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਕਰਤਾਰ ਜਾਣੇ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕਦੇ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵਖਾਲੀ ਨਹੀ ਦਿਤੀ, ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

ਥੋੜਾ ਚਿਰ ਰੁਕ ਕੇ ਬੀਬੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ: ਬੀਤੇ ਐਤਵਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁਕੀ ਘਰਵਾਲੀ ਬਾਰੇ, ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਭੋਗ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 17-4-83 ਨੂੰ ਸ. ਮੇਲਾ ਸਿੰਘ ਲਖਨਊ ਵਾਲੇ ਦੀ ਲੜਕੀ ਰਾਜ ਨਾਲ ਕਰੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਫਿਕਰ ਹੈ ਜੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਰਕਮ ਦੀ 2500/- ਅਦਾ ਨ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹੋ...

ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚਿੱਠੀ

ਅਜ ਹੀ ਜਲੰਧਰੋਂ ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੰਪਾਦਕ 'ਵਰਿਆਮ' ਦੀ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ। ਇਸਦਾ ਕੁਛ ਅੰਸ਼ :

"ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੈਸਾਖੀ ਜਾਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਸਾਖੀ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਕੁਝ ਐਸੇ ਹਨ। ਓਧਰ ਜੰਮੂ ਵਾਲੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨਾਂ ਚੋਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਤੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਸੜ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਹਨ। ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿਚ ਹੀ

ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਵਾ ਟ੍ਰਕ ਸੀ. ਸੁਣਿਆ ਹੈ. ਸੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜੇ ਬਾਡੀ ਨਹੀ ਸੀ ਬਣੀ ਹੋਈ। ਆਰਥਕ ਹਾਲਤ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵਰਗੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਚੱਕਰ ਹੈ। ਵਸਾਖੀ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀ ਕੀ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਉੱਦਮ ਤਾਂ ਕਰਨਗੇ ਹੀ।"

15 ਅਪਰੈਲ 1983. ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਭੁੰਤਰ (ਕੁੱਲੂ). ਹਿ: ਪ੍ਰ:

ਮੇਰੀ ਤੀਜੀ ਪੁੱਤਰੀ ਕੁਲਵੰਤ. ਮਾਰਚ ਦੀ 18 ਤਾਰੀਖ ਦੀ ਪਹਾੜ ਛਡਕੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਕਸਬਾ ਰਾਣੀਆਂ. ਸੰਤ ਨਗਰ. ਬੁਢੀਮਾੜੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਦੇ ਤੀਜੇ ਹੋਲੇ ਵਾਸਤੇ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਏਥੋ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ। ਅਤੇ ਕਲ੍ਹ ਮੈ ਇਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਚੰਡੀਗੜ ਪਹੁੰਚਾ। ਏਥੇ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਮਿਤਰ ਭਰਾ ਸ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਲ ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਰਾਤੀ 7 ਵਜੇ ਦੀ ਬੱਸੇ ਬੈਠਕੇ ਸਵੇਰੇ 6 ਵਜੇ ਭੁੰਤਰ ਪੁਜ ਗਏ।

ਭਿਅੰਕਰ ਸਫ਼ਰ

ਅੱਜ ਰਾਤ ਸਾਡੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਕਲੀ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੱਸ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਤਕ ਰਾਤ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੀ ਬੈਟਰੀ ਡਾਊਨ ਕਰ ਬੈਠੀ। ਡਿਮ ਲਾਈਟ ਨਾਲ ਹੀ ਮੰਡੀ ਆਇਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਅਗਲਾ ਵਿਕਟ ਸਫ਼ਰ ਵੀ ਇੰਜ ਹੀ ਜਾਰੀ ਰਖਿਆ। ਪੰਡੋਹ ਤਕ ਜਾਂਦਿਆਂ ਤਾਂ ਬੈਟਰੀ ਦੀ ਉਕਾ ਹੀ ਬਸ ਹੋ ਗਈ। ਡਰਾਈਵਰ ਹਿੰਮਤੀ ਅਤੇ ਉਤਸਾਹੀ ਸੀ. ਉਸਨੇ ਬਸ ਵਿਚ ਸੁੱਤੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਕੇ ਅਤਿਅੰਤ ਮੱਧਮ ਲੋਅ ਵਿਚ ਅਗੇ ਵਧਣਾ ਜਾਰੀ ਰਖਿਆ। ਸਜੇ ਪਾਸੇ ਗਹਿਰਾ ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ. ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਸੜਕ ਦੇ ਉਤੇ ਤਕ ਛਾਏ ਪਰਬਤ. ਪਰ ਡਰਾਈਵਰ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਤੀ ਭਰ ਡਰ ਨਹੀ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਐਸੀ ਸੀ ਕਿ 'ਗਿਰੈ ਤ ਠਾਹਰ ਨਾਹਿੰ'. ਤਾਂ ਵੀ ਸਫਰ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਅੰਤ ਕਿਸੇ ਦੀ ਛੋਟੀ ਟਾਰਚ ਨਾਲ ਚੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। 5 ਵਜੇ. ਸਵੇਰ ਦੀ ਲੋਅ ਲਗੀ ਤਾਂ ਰਫ਼ਤਾਰ ਜ਼ਰਾ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਲਈ। ਇੰਜ ਰੱਬ ਰੱਬ ਕਰਦੇ ਅਸੀ 6 ਵਜੇ ਭੁੰਤਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਗਲਾ ਕੰਮ

ਭੁੰਤਰ ਵਿਚ ਮੈ ਆਗਾਮੀ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਰਹਾਂਗਾ। ਗਰਮੀ ਕੱਟਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗਾ।

1. ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਗੁਰੂ ਚੇਤਨ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਪੀ — 140 ਪੇਜ
2. 'ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ' ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਪੀ — 400 ਪੇਜ

3.	ਸੂਬਾ. ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੈਰੋਬੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ	100 ਪੇਜ
4.	ਮਾਤਾ ਭੂਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ (ਸੰਖੇਪ)	70 ਪੇਜ
5.	ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਰੋਲ (ਸੋਧਣਾ)	80 ਪੇਜ
6.	'ਵਰਿਆਮ' ਲਈ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਫੇਰੀ	75 ਪੇਜ
	ਕੁਲ ਪੇਜ	*865 ਪੇਜ*

20 ਅਪਰੈਲ 1983, ਬੁੱਧਵਾਰ
ਭੁੰਤਰ (ਕੁੱਲੂ) ਹਿ: ਪ੍ਰ:

ਖਬਰਾਂ ਭਰੀ ਚਿੱਠੀ

ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ 'ਵਰਿਆਮ' ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ। ਬੜੀ ਰੂਹ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਹੋਈ, ਮੇਰੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਦੇ ਵੀ ਪੜੁੱਲ। ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਨੋਟ ਕਰਨ ਯੋਗ :

"ਵੈਸਾਖੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵੇਖ ਆਏ ਹਾਂ। ਮੇਲਾ ਭਿੱਜਿਆ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਮੀਂਹ ਅਤੇ ਝੱਖੜ। ਮੇਲੇ ਦੀ ਖਬਰ ਦੇਂਦਿਆਂ ਪੀ.ਟੀ.ਆਈ. ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਖਬਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ 'ਸਤਿਜੁਗ' ਅੱਜ ਪੁਜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਲਾ ਵੈਸਾਖੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗਾ।

"ਵੈਸਾਖੀ ਜੰਮੂ ਵਾਲਿਆਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਟ੍ਰਕ ਜਲਣ ਦਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਬੀਮਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਿਸਾਖੀ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਹੀ ਗਈਆਂ ਹੋਣ। ਮਾ: ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬਲੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹੁਣ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤੁਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪੱਕਾ ਕਿਆਮ ਰਖਣਗੇ, ਦਵਾਈ ਵਾਸਤੇ।"

28 ਅਪਰੈਲ 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਭੁੰਤਰ (ਕੁੱਲੂ) ਹਿ: ਪ੍ਰ:

ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ਾਮੀ 5.45 ਦੀ ਦਿੱਲੀਓਂ ਚੱਲੀ ਹੋਈ ਅਜ ਸਵੇਰੇ 7.30 ਵਜੇ ਮੇਰੀ ਸੁਪਤਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਭੁੰਤਰ ਆ ਲੱਥੀ। ਅਸੀ ਬੁੱਢੇ-ਬੁੱਢੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਭ੍ਰਮਣ ਫਿਰਨ ਜਾਂ ਪਹਾੜੀਂ ਸੈਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਨਿਕਲਿਆ ਕਰਾਂਗੇ।

ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ

ਆਪਣੇ ਜਾਣੂੰ ਸ੍ਰੀ ਓ.ਪੀ. (ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਢਾਕਾ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਇੰਜਨੀਅਰ ਤੇ ਇਸਦੀ ਪਤਨੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਅਸੀ ਭੁੰਤਰ ਪਰਵਾਰ ਨੇ ਸਾਂਝਾ ਬਾਈ ਜਾਣ ਲਈ 1.45 ਵਜੇ ਬਸ

ਫੜੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ ਮਿਲੇ। ਇਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬੀਤੇ ਐਤਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਰੌਣਕਾਂ ਹਨ। ਵਿਆਹ ਵੀ ਵਾਹਵਾ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹੁਣ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤੁਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੰਡੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲੋਕ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤੁਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਚਿੱਠੀ

ਅੱਜ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ ਦੀ ਫਿਰ ਆ ਗਈ। ਸਜਣਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਹੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਕੁਛ ਅੰਸ਼

"ਸ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਨੇ 'ਅਜੀਤ' ਇੰਗਲਿਸ਼ ਹਫਤੇਵਾਰੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਐਡੀਸ਼ਨ ਤਾਂ ਨਹੀ, ਪਰ ਪਹਿਲਾ ਐਡੀਸ਼ਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਬੈਨੇਆਣਾ ਨਾਲ ਵਧਾਈ ਦੇਣ ਗਿਆਂ ਵੇਖਿਆ। 24 ਸਫੇ ਦਾ ਬਲਿਟਜ਼ ਸਾਈਜ਼ ਦਾ। ਮੁਖ ਪੰਨੇ ਤੇ ਹਮਦਰਦ ਦੇ ਲੇਖ A voice for the voiceless ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹਾਦਰੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ "As revolutionary people they had formed the vanguard in the National struggle for freedom. The Namdharis, The Ghadri Babe, The Akalis and The Babbers had pavad the way with their glorious record of sacrifices."

ਅਜੀਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਅਜੀਤ' ਵਿਚ

"...ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਤਸਵੀਰ ਸਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਪਰਾਹੁਣਾ ਸ. ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ) ਬਾਰੇ ਹੈ। Sikh Chairman for U.K. Racial Group. ਇਸ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਨਾਮਧਾਰੀ) ਕਿੰਗਸਟਨ ਗਰੁਪ ਆਫ਼ ਰੇਸ਼ਲ ਅੰਡਰ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਕਿੰਗਸਟਨ ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ।..."

ਰਾਮਨੌਮੀ ਦਾ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਰਿਹਾ। ਫ਼ੋਨ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪੁਜਾਂ। ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਹਰ ਇਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਇਕ ਇਕ ਘੰਟਾ ਐਡਵਾਂਸ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅਸੀ 11-12 ਦੀ ਬਜਾਏ 8-9 ਵਜੇ ਜਾ ਪੁਜੇ।

ਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਾਲੇ ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਨਾਲ ਕੋਈ 60 ਕੁ ਸਿੰਘ ਲੰਗਰ ਦੀ ਦਾਲ ਚੁਗੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਾਲ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ। ਵਰਾਂਡੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਸਮੇਤ ਕੋਈ 40 ਕੁ ਬੀਬੀਆਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖਲੋਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿਓ, ਅਸੀ ਦਾਲਾਂ ਚੁਗਾਂ ਗੀਆਂ। ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ

ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਤੁਸੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਨ। ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਤਰਲੇ ਕੀਤੇ ਫਿਰ ਹੋਰ ਬੀਬੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹ ਵੀ 60 ਕੁ ਸੇਵਕਾਵਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦਾਲਾਂ ਦਾ ਚਾਰਜ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਬੀਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਆਦੇਸਾਂ ਦੀ ਅਵਹੇਲਨਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਸਸੋਭਤ ਹੋ ਗਏ। ਕੋਈ ਘੰਟਾ ਭਰ ਤਾਂ ਮੈ ਵੀ ਵੇਖਿਆ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਹਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜੇ ਰਹੇ। ਮੇਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਨਹੀ ਕਦੋਂ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਖਲੋਤੇ ਸਨ।

ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੇ ਰਾਮਨੌਮੀ ਤੇ ਪਧਾਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ (ਨਿਰੀਖਿਅਕ) ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਓਥੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਈ। ਇਹ ਗੱਲ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪੁਜਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗੀ। ਅਸੀ ਵੀਡੀਓ, ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡਰ ਕੈਮਰੇ ਸਹਿਤ ਗਏ। ਹੋਰ ਵੀ ਸੰਗਤ ਸੀ। ਤੇ ਲਓ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਸੇਵਕ ਦੇ ਗਲ ਪੈ ਗਈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਕਤਾ ਬੋਲੇ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਵਕਤ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੋਲੇ : ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਸ਼ਣ ਮੈਨੂੰ ਅੰਤ ਉਤੇ ਹੀ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ਤੁਹਾਡੀ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ) ਕਿਰਪਾ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਮ ਜੀਵਨ, ਰਾਮ ਨਾਮ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਰਾਮ, ਧਰਮ ਅਤੇ 'ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤ' ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀ ਕੀ ਕੁਝ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲੇ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲੈ ਲੈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਕੀਤੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਸਿਖਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ (ਸਾਬਕਾ ਸੇਵਕ) ਜੀ ਨੇ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਤਿਹਾਵਲ ਦਾ ਲੰਗਰ ਛਕਾਇਆ। ਓਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਹੰਤ, ਲੀਡਰ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘੀ ਆਏ ਸਨ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ..... ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਏ।

ਗੁਰਦੇਵ ਪ੍ਰਮੁਖ ਸ਼ਿਸ਼

"ਰਾਤੀ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਉਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਫਿਲਮ ਵਿਚਕਾਰ) ਤੁਸੀ ਉਸਤਾਦ ਅਮਜਦ ਅਲੀ ਖਾਂ ਦਾ ਇੰਟਰਵੀਊ ਦੇਖਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੇਵ (ਸਰੋਦ, ਦਿੱਲੀ) ਮੇਰਾ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁਖ ਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ।"

29 ਅਪਰੈਲ 1983, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਭੁੰਤਰ (ਕੁਲੂ) ਹਿ.ਪ੍ਰ.

ਜਗਦੀਸ਼ ਮਨਜੀਤ ਮਲਹੋਤਰੇ

ਭੁੰਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਮਲਹੋਤਰਾ ਖੱਤਰੀ ਪਰਵਾਰ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮੁਖੀ ਸ. ਜਗਦੀਸ਼

ਸਿੰਘ ਸਰਾਫ਼ੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਘਰ ਬੀਬੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੁੰਦਰ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਸੁਹਿਰਦ, ਸੁਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਸੇਵਕ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਸੋਹਣੀ ਮੁਸਕਾਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਧੀ ਕੁਲਵੰਤ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਨਜੀਤ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਹਰ ਭੂੰਤਰ-ਆਉਣੀ ਸਮੇ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਛਕਾਣ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਜੋੜੀ ਦੇ ਘਰ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਬੁਲਬੁਲ ਅਤੇ ਸੋਨੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਲੜਕਾ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹਾ ਪਰਵਾਰ ਖੂਬ ਮਜ਼ੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਮਕਾਨ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਚਲਦੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ।

ਪਰਸੋਂ, ਐਤਵਾਰ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਨਣਾਨ (ਮੰਡੀ ਦੇ ਸੰਤ ਭਜਨੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੜਕੀ) ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਖਾਤਰ ਮੁਬਾਰਕ ਬਾਦ ਦੇਣ ਹਿਤ ਮੈ ਸ਼ਾਮੀ 6 ਵਜੇ ਇਸ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਓਅੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਛਿਹਰਟੇ ਵਾਲੇ ਮਿਲ ਪਏ। ਉਹ ਅੱਜ ਹੀ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀ ਭੂੰਤਰ ਪੁੱਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਹਨ। ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਪਛਾਣ ਗੂੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ।

ਸੰਤ ਓਅੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਛੇਹਰਟਾ

ਓਅੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੇਠ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਖਾਪੜ ਖੇੜੀ ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਹਨ। ਸੇਠ ਜੀ ਦੀ ਪੁਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ 1954 ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸੇਠ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਤੇ ਡਾ. ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ ਦੇ ਵਡੇ ਭਾਈ ਹਨ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਵੀ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਕਰਕੇ ਗੂਹੜੇ ਮਿਤਰ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੌਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ

ਬਹਿੰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਛਿੜ ਪਈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਬੀਤ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ : ਪਤਾ ਨਹੀ ਕਿਉਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਦਾ ਹੀ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮੰਨੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇਕ ਸਾਲਾ ਦਾੜ੍ਹੀ ਕਟਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਬੇਅੰਤ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਇਹਦੀ ਮੰਗਣੀ ਕਰੀਏ, ਭਲਾ ਜੇ ਬਚ ਰਹੇ ! ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰਕੇ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਵਿਆਹ ਵੈਸਾਖੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਰਨਾ ਸੀ।

"ਮੈ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੂੰ ਸਕਰੂਟਨੀ (ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਪੁਣਛਾਣ) ਸਮੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੇਠ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖਾਨਦਾਨ ਬਚਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿਓ। ਪਰ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਤਾਂ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵੇਖ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗੇ : ਇਹ ਵਿਆਹ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦਾੜ੍ਹੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਇਗੀ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਾਂਗੇ। ਮੈ ਬੜੇ ਤਰਲੇ ਕੀਤੇ। ਸਨਖਤਰੇ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵੀ ਦਿਤਾ ਪਰ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨਾ ਮੰਨੇ। ਸਵੇਰੇ ਵਿਆਹ ਹੋਣਾ ਸੀ।

"ਤੁਸੀ ਫਾਈਨਲ ਅਥਾਰਟੀ ਨਹੀ ਹੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ !"

ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਵਧ ਗਈ। ਠਾਕਰ ਜੀ ਬਾਕੀ ਵਿਆਹਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾ ਕੇ, ਤੁਰਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਡੇਰੇ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਵਾਲੇ ਮਸਲੇ ਤੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਏਧਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਈ, ਠਾਕਰ ਜੀ ਵੀ ਤਾਂ ਐਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਹਰ ਥਾਂ ਰੋੜਾ ਅਟਕਾਏਗੀ। ਮੈ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ 10,000/- ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾ। ਮੈ ਕਿਹਾ, ਗੱਲ ਰਖਣੀ ਹੈ, ਮੈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਪੰ. ਜੀ ਕਿਹਾ, ਫਿਰ ਤੂੰ ਜਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰ। ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਮੈ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਜਾ ਕਰਾਂਗਾ।"

"ਮੈ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਜਾਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਮੁੰਡੇ, ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਖਾਤਰ, ਇਹ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਓਅੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ 2500/- ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਿਖਵਾ ਲਓ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿਓ।"

"ਸਵੇਰੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਮੁੰਡਾ ਨ ਲਭੇ। ਮੈ ਤਰੱਦਦ ਨਾਲ ਮੁੰਡਾ ਲਭਾ। ਉਸ ਨੂੰ 2500/- ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ। ਉਸ ਕਿਹਾ : ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਸਾਰ ਦਿਓ, ਫਿਰ ਮੈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਕਮ ਜੁਟਾ ਦਿਆਂਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਮੈ ਬੁੱਤਾ ਸਾਰਿਆ। ਅਤੇ ਇਹ 2500/- ਮੈ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾ ਦਿਤਾ। ਗੱਲ 1980 ਦੀ ਹੈ।"

ਵਿਆਹਦਾਰੀ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਚੱਕਰ

ਓਅੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗਾਥਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਸੁਣਾਈ : ਕੋਈ 5 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਸੀ। ਮੈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਸ਼ਾਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹੋਵੇ ਵੀ ਅਸੂ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਵਿਚ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਿਆਹ ਭਾਦਰੋਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਰਥਾਤ ਭਾਦਰੋਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ। ਇਕ ਦੋ ਵਾਰ ਮੈ ਫੇਰ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਗੱਲ ਨ ਬਣੀ।

"ਇਕ ਦਿਨ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਨਾਲ ਸੀ। ਏਥੇ ਵੀ ਮੈ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵਾਲੀ ਦੋ ਜਹਾਨ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਖਿਆ : ਓਅੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ! ਹੁਣ ਤਕ ਸਾਰੀਆਂ ਤੇਰੀਆਂ ਮੰਨਦਾ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਹ ਮੈ ਤੇਰੀ ਨਹੀਉਂ ਮੰਨਣੀ। ਵਿਆਹ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਕਰਨੇ ਹਨ ਤੇ ਭਾਦਰੋਂ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਹਨ।

"ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਜੁੜੇ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਬੋਲਤੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਕਹਿਣ ਲਗੀ : ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਮਨੋਂ ਹੀ ਕੱਢ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਹਨ, ਏਦੂੰ ਹੋਰ ਕਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

"ਅਤੇ ਮੈ ਵੀ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਮੇਰੀ ਨਹੀ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ। ਗੱਲ ਛੱਡ ਦਿਤੀ।"

"ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅੱਸੂ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਨੂੰ ਮੇਲੇ ਦਾ ਭੋਗ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲੇ ਸਵੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ : ਲੈ ਬਈ, ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ। ਅੱਸੂ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਏਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਆਖੀ ਨ ਕਿ ਤੇਰੇ ਕਹੇ ਨਹੀ ਲਗਿਆ।"

"ਮੈ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਅੱਸੂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲਗੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਹੀ ਚੱਕਰ ਕੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੁਸੀ ਅਜੇ ਗੱਲ ਨਹੀ ਛਡਦੇ। ਮੈ ਦੱਸਿਆ: ਨਹੀ, ਮੈਂ ਨਹੀ ਸੋਚਦਾ ਸਾਂ। ਆਪ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਨੇ। ਪਰ ਜਦ ਤਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਹੁਕਮ ਨਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਮੈ ਨਹੀ ਜਾਵਾਂਗਾ।"

"ਸਵੇਰੇ 'ਸਤਿਜੁਗ' ਆ ਗਿਆ। ਲਿਖਿਆ ਸੀ : ਇਸ ਵਾਰ ਵਿਆਹ ਅੱਸੂ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੋਣਗੇ। ਪਰ ਮੈ ਨਹੀ ਸਾਂ ਮੰਨ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਦੋ ਸਰੀਰ ਆਏ। ਕਹਿਣ ਲਗੇ : ਲੜਕੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਲੈਕੇ ਚਲੋ। ਮੈ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਹੀ ਉਡੀਕਦਾ ਸਾਂ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਤਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਆ ਗਿਆ : ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਲੜਕੀ ਲੜਕਾ ਲੈ ਕੇ ਆਓ। ਅੱਸੂ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਹੋਣਗੇ।

"ਇੰਜ ਵੀ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਮੈ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦਿਤਾ।"

ਮਾਇਆ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਤੇ ਮੇਲਾ ਵੀ

ਫਿਰ ਸੰਤ ਓਅੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ : ਇਹ 1954 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਓਦੋਂ ਮੈ 22-23 ਸਾਲ ਦਾ ਗਭਰੂ ਸਾਂ। ਪੱਟੀ, ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਮੈ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਕ ਮੇਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਬਚਨ ਆਪ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀ ਸੀ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਹੋਰ ਸਿਖ ਜਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਮੇਲੇ ਮੰਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਨਹੀ, ਮੈਨੂੰ ਬਦੋਬਦੀ ਮੇਲੇ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈ ਆਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ 'ਸਤਿਬਚਨ' ਤਾਂ ਕਹਿ ਛਡਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਗਲੋਂ ਭੰਬਿਤਰ ਗਿਆ ਕਿ ਏਨੇ ਵਡੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਮੈ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਾਲ ਸਕਾਂਗਾ।

"ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਦਿਨ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰਕੇ ਰੁੱਕਾ ਲਿਖਵਾ ਭੇਜਿਆ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਿਸਵਿਸੇ ਖੰਭ ਲਾਕੇ ਉਡਾ ਦਿਤੇ ਜਦੋਂ ਅਗਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਏਨੇ ਪੈਸੇ ਆ ਗਏ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਲਾ ਮੈਂ ਆਪ ਨਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

"ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਬਾ ਲੱਧਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈ ਖਿਆਲਿਓਂ ਮੰਗਵਾ ਲਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਖੱਤਰੀਆਂ ਅਰੋੜਿਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਦੀ

ਸੂਬੇਦਾਰੀ ਬਖਸੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਆਏ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲਗੇ. ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਮੇਲਾ ਕਰਨਾ ਵੇ. ਤੂੰ ਕੱਲਾ ਕਾਰਾ ਏਂ। ਏਥੇ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਕਿਸੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਾ ਆਉਣ ਜਾਣ ਨਹੀ। ਵੇਖ ਲਈਂ ਉਹਨਾਂ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਆਉਣਾ ਨਹੀ।

"ਦਿਨ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਆਏ ਤਾਂ 15-20 ਜਣੇ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਆ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਾਂਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਚੇਲੇਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਜੁੜੇ ਤਾਂ ਸ਼ੰਕਾ ਉਹ ਵੀ ਕਰਨ। ਮੇਰਾ ਮਨ ਵੀ ਡਗਮਗ ਕਰੇ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀ ਕੀ ਬਣੇਗਾ।

ਮੈਂ ਪੰਡਾਲ ਆਦਿ ਤੇ ਮੇਲੇ ਵਾਸਤੇ ਵਡੇ ਬਰਤਨਾਂ ਲਈ ਕਰਾਇਆ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਾਮਾਨ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਰਸਤ ਵਸਤ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ 40 ਕੁ ਸਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਮੇਲੇ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਕਰਨ ਆ ਗਏ। ਇਕ ਦੋ ਹੋਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵੀ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆ ਗਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ. ਐਨ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਆ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਮੇਲਾ ਖੂਬ ਰੌਣਕਾਂ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਵੇਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕੱਲਰ ਵਿਚ ਕੰਵਲ ਫੁਲ ਖਿਲ ਪਏ ਹੋਣ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਮੇਰਾ ਕਿੰਨਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਦਿਤਾ। ਲੰਗਰ ਆਦਿ ਖੂਬ ਚਲਿਆ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਲਗੇ। ਦੋ ਦਿਨ ਮੇਲਾ ਬੜਾ ਰੰਗ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਮੇਰੇ ਘਰਦੀ ਦਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਲਾ ਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ. ਕੇਵਲ ਚਰਨ ਪੁਆਏ ਜਾਣ। ਇਸਨੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸੁਨੇਰਾ ਦੇਣ ਆਏ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਮੇਲੇਂ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਜਕੋਤਕਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਸੀ।

"ਮੇਲੇ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈਣ ਦਾ ਸਮਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ. ਰਾਗੀਆਂ. ਪਰਚਾਰਕਾਂ (ਸੰਤ ਫਤਹ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਾ ਤੇ ਹੋਰ) ਤੇ ਲਾਂਗਰੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਵਖ ਵਖ ਭੇਟਾ ਦਿਤੀ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਆਖਣ ਲਗੀ : ਮੇਲਾ ਤਾਂ ਤੰਬੂਆਂ ਕਨਾਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ. ਘਰ ਤਾਂ ਚਰਨ ਨ ਪੁਆਏ ? ਅਜੇ ਮੈਂ ਘਰ ਚਰਨ ਪੁਆਣ ਲਈ ਸੋਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਚੱਲ ਭਾਈ ਤੇਰੇ ਘਰ ਵੀ ਚੱਲੀਏ। ਘਰ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਵੇਖਿਆ ਈ ਨ ?

"ਮੈਂ ਡਰਦਾ ਸਾਂ. ਮੇਲਾ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਮੁਕ ਗਿਆ ਹੁਣ ਅਰਜ ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਂ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪ ਹੀ ਨਾਲ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮੇਰਾ ਗ਼ਰੀਬ ਦਾ ਘਰ ਆਪਣੇ ਪਾਵਨ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਏਸੇ ਮੇਲੇ ਤੇ ਖਾਪੜਖੇੜੀ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਸਹੁਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੇਠ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀ ਵੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। 30-40 ਸਰੀਰ ਖਾਪੜਖੇੜੀ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਨਾਲ ਸਨ। ਪਰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੇਰੀ ਰੰਗਦਾਰ ਪੱਗ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਕਪੜੇ ਵੇਖਕੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ : ਜੇ ਤੇਰੇ ਘਰ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਮੇਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਰਮ ਲਾਹ ਛਡ. ਉਹ ਕਦੇ ਨਹੀ ਆਉਣਗੇ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣੇ।

"ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮੇਰੇ ਘਰ, ਕਹਿਕੇ, ਮੇਲਾ ਕਿਉਂ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋ ਮਹੀਨਾ ਨਹੀ ਪਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਸਿੰਘਣੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਲਾ ਤਾਂ ਉਸੇ ਨੂੰ ਵਖਾਣਾ ਸੀ।

ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ

"ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੇ 3 ਬੱਚੇ ਸਨ ਤੇ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਕੁੜੀਆਂ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸੰਭਾਲੇ ? ਮੈ ਵੀ ਤਾਂ ਡੋਲਿਆ ਪਿਆ ਸਾਂ ਜਿਹਦਾ ਜਹਾਨ ਉਜੜ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮੈਥੋਂ ਵੱਧ ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਰੋਈ ਕਲਪੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦਾ ਇਸ ਧੀ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋ ਵੱਧ ਮੋਹ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਕੀਰਨੇ ਪਾਉਂਦੀ।"

ਸੰਤ ਓਅੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਲ ਲਗਦਿਆਂ ਹੀ ਦੂਜੀ ਵਾਰਤਾ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤਾ। ਕਹਿਣ ਲਗੇ : ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਪੁੱਜ ਕੇ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਘਰੋਂ ਗੁਜਰ ਜਾਣ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਗ਼ਮ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਮੇਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਭੁੱਬ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਮੈ ਗਿੱਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਰਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਲੇ : ਹੌਸਲਾ ਰੱਖ, ਹੋਣਹਾਰ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਰਾ ਏਨਾ ਧਿਆਨ ਰਖਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਟੁੰਡੀ ਬਾਂਹ ਵਾਲੇ ਜਿਉਣ ਸਿੰਘ ਉਗਰਾਹੀਏ ਨੂੰ 250/- ਦੇਕੇ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਸ ਰਕਮ ਨਾਲ ਮੈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਘੋੜਿਆਂ ਲਈ ਜਵੀ ਖਰੀਦਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਭਿਜਵਾ ਦਿਆਂ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਉਸ ਉਗਰਾਹੀਏ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਘਰ 15 ਦਿਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ। ਸਿੰਘ ਸੋਧੀ ਸੀ, ਆਪ ਹੀ ਲੰਗਰ ਕਰਕੇ ਛਕਣ ਲਗਾ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਛਕਾਣ ਲਗਾ।

ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਸਮੇਤ ਰੁਪੀਆਂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਵਾਪਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਏਧਰ ਜਵੀ ਕੋਈ ਥੀਜਦਾ ਹੀ ਨਹੀ ਸੀ। ਅੱਸੂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੰਤ ਰੌਣਕ ਸਿੰਘ ਲਾਧੂ ਕੇ ਮੰਡੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ 500/- ਦੇ ਕੇ ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹੀ ਜਵੀ ਖਰੀਦਣ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਸੰਤ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਚਾਰ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਘਰ ਸੰਤਾਨ ਹੈ ਨਹੀ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਥੁੜੋਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਵੀ ਭੁਲ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਰੌਣਕ ਸਿੰਘ ਵੀ 14-15 ਦਿਨ ਰਹਿਕੇ ਥੋ-ਜਵੀ ਹੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪਰਤ ਗਏ।

ਮੌਦਦ ਹੋ ਗਈ

ਸੰਤ ਓਅੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਾਥਾ ਅਜੇ ਮੁੱਕੀ ਨਹੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹਦੀ ਸਿਖਰ ਅਜੇ ਆਉਣੀ ਸੀ ! ਬੋਲੇ : ਇਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਐਸੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੇਠ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਪੜ ਖੇੜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਵੱਸੇ। ਸੇਠ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁੱਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੋਰ ਦਿਤੀ। ਮੇਰਾ ਘਰ ਫੇਰ ਰੰਗੀਂ ਵਸਣ ਲਗਾ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ ਤੇ ਐਸੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਮੇਰੇ ਪਹਿਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੂਜੀਆਂ

ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੱਚੇ ਮਤੇਰ ਹਨ। ਮੇਰੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਏਸੇ ਘਰ ਦਿਨ ਦਿਹਾਰ ਸਮੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਮਾਂ ਵਾਲਾ ਨਿੱਘ ਪਿਆਰ ਲੈਕੇ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਓਅੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੇਠ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਜੋ ਭਜਨ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਰੀਤ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਤੋਰੀ ਉਸੇ ਦਾ ਪੁੰਨ ਪਰਤਾਪ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਇਸਨਾਨ ਪਾਣੀ ਕਰਕੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ : ਅਹਿ ਬੱਚਾ ਜੁ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ, ਢੋਲਕ ਵਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਪੁਰਖ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਜੇ ਅਤੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਰਾਤੀ ਸੰਤ ਓਅੰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਆਏ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਛੇਹਰਟੇ ਗਿਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਾਕਫ਼ ਹੋ ਆਈ ਸੀ, ਥੋੜਾ ਚਿਰ ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਕੁਲਵੰਤ-ਹਮਰਾਹੀ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਹਰੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਸੰਗਮ ਬਣਿਆਂ ਰਿਹਾ।

3 ਮਈ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਮੰਡੀ (ਹਿਮਾਂਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ)

ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲ

ਬੀਤੀ ਰਾਤ, ਭੂੰਤਰ ਵਿਖੇ, ਹਮਰਾਹੀ ਦੇ ਘਰ, ਰੀਟਾ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਆਇਆ। ਇਹਦੇ ਪਾਸ ਰੀਟਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਸੀ। ਅਜ ਮੈ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠਕੇ 12.30 ਵਜੇ ਮੰਡੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਮੇਰੀ ਲੋੜ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ - ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਕਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਬਾਰਬਾਰ ਦਾ ਆਗ੍ਰਹਿ ਸੀ, ਓਧਰੋਂ ਭਮਰਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ (ਯੂ.ਕੇ.) ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ (ਆਪਣੀ ਸਾਲੀ) ਦੀ ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਜਾਣਨਾ ਚਾਂਹਦਾ ਸੀ।

ਮੰਗਵਾਈਂ ਮਹੱਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਇਹ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡੁਬਈ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਏਥੋਂ ਚਲਣਾ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਰਾਤੀ 11 ਵਜੇ ਦੀ ਫਲਾਈਟ ਤੇ ਉਸ ਅੱਗੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਵਾਂ ਖਰੀਦਿਆਂ 'ਚੇਤਕ ਬਜਾਜ' ਸਕੂਟਰ ਵੇਖ ਮੈ ਉਸਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਵੇ। ਨਾਲਿਓਂ ਪਾਰ, ਰਵਾਲ ਸਰ ਰੋਡ ਤੇ ਇਸਦਾ ਆਪਣਾ ਮਕਾਨ ਸੀ। ਕੋਠੀ ਨੁਮਾ। ਇਸਵਾਰ ਵਾਹਵਾ ਰੰਗਿਆ ਚੋਪੜਿਆ ਹੋਇਆ। ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੀਤੇ ਕੁਛ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਕੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ, ਸੰਤ ਦਿਆਲ

ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜਾ ਦੇ ਭਾਈ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਪੱਦੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਲੜਕੇ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੰਤ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬੀਬੀ ਅਵਤਾਰ ਕੌਰ, ਮਸਤਾਨੀ ਸੇਵਾ ਕੌਰ ਤੇ ਸੰਤ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ, ਡੋਭੀ (ਕੁੱਲੂ) ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਵਤਾਰ ਕੌਰ ਦੀ ਰਸਨਾ ਟੱਕ-ਟੱਕ ਚਲਦੀ ਭਜਨ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੰਤ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਕਿਨ੍ਹਾ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚਾਲੇ ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦਾ ਸਮੇਲਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਧਨਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਨੇਰ ਚੌਕ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਖਰਚ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਏਜੰਸੀਜ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਵੀ, ਮਨਾਲੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ, ਕੁੱਲੂਓਂ ਅਗਲੇ ਸੈਲਾਨੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਕਰਵਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਸੰਤ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ, ਮੰਡੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਪਦਾਰਥ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕਿਰਪਾ ਹੈ, ਕੱਲਾ-ਕੱਲਾ ਘਰ ਹੇਲਾ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਜਰਾ ਵੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਨਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਵਾ ਲਵੇਗਾ।

ਭਗਤ ਸੇਵਾ ਰਾਮ ਮੰਡੀ

ਸੰਤ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇ ਦਾ ਇਕ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿਖ ਭਗਤ ਸੇਵਾ ਰਾਮ 24 ਅਪਰੈਲ 83 ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਨਮਿਤ ਅੱਜ ਸ਼ਾਮੀ 5 ਵਜੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਭੋਗ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਭਗਤ ਸੇਵਾ ਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸਾਰ, ਸਹਾਇਤਾ ਆਦਿ ਲਈ ਬੜੀ ਪਹੁੰਚ ਰਖੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਆਪ ਦਾ ਅੰਤ ਸਮਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਕੱਟੜ ਅਕਾਲਣ ਬੀਬੀ ਬਲਵੰਤ ਕੌਰ ਮਿਲ ਪਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਤ ਸਮੇ ਭਗਤ ਜੀ ਲਈ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਵੇਖੋ ਕਿ 12ਵੇਂ ਸ਼ਲੋਕ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਲਵੰਤ ਕੌਰ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਖਲੋ ਕੇ ਪਾਠ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਅੰਤ ਹੋਏ ਓਦੋਂ ਹੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ। ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਪਗੜੀ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੇਠ ਭਜਨੀਕ ਸਿੰਘ ਚੂਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੰਡੀ ਦੇ ਸੱਜਣ

ਸੰਤ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੈਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਰਤੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨਾਮੇ ਸੁਣਾਏ। ਅਤੇ ਮੈ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਸੂਬਾ ਸੇਠ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕਵਾਈ ਵਾਲੇ, ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਇਹਨਾਂ ਮੇਰੇ ਹਥੀ 200 ਗੋਲੀ ਦਮੇ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਭੇਜੀ), ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ,

ਸੇਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਢਾਈ ਵਾਲੇ, ਸ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਓਅੰਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਆਦਿ ਸਜਣਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ, ਸੰਤ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਯੁਗ ਮਰਿਯਾਦਾ' ਨਾਲ ਡਾ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ - ਸ. ਤ੍ਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲਿਆ। ਅੰਤ ਸੰਤ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਟੂਡੀਓ ਜਗਜੀਤ ਅਤੇ ਸ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮਾ ਬਿਤਾ, ਸੰਤ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ 8.45 ਵਜੇ ਰਾਤੀ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ ਦੀ ਬਸ ਲੈਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਚਲ ਪਿਆ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਕਰਾਇਆ 25/- ਰੁਪਏ ਹੈ।

ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਫ਼ਿਕਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ

ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਸੰਤ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਰਜੀ ਦਿੱਲੀ (ਮੂਲ ਤੋਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ) ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਮੁਟਿਆਰ ਲੜਕੀਆਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਮੰਗਵਾਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸੰਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੀਤੀਰ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲ ਇਕ ਵਿਆਹ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਜਸ ਕਰਦਾ ਨਹੀ ਥਕਦਾ। ਏਧਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਬੜਾ ਕ੍ਰਿਤੱਗਯ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਮੈ ਸੰਤ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ ਸਪੁੱਤਰ ਸੰਤ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੜਕੀਆਂ ਵਿਆਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਜਸਬੀਰ ਨੂੰ ਹਾਦਸਾ

ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਹਜਰੋ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਬੈਂਕੋਕ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਕੂਟਰ ਚਲਾਂਦਿਆਂ, ਮੋਟਰ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਤੋਂ ਬਚਦਿਆਂ ਪਟੜੀਓ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਪੈਣ ਨਾਲ ਖੱਬਾ ਬਾਜੂ ਪਿਛੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਦੇਹ ਦੇ ਭਾਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਚੂਲੇ ਤੋਂ ਉਖੇੜ ਦਿਤਾ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਮੋਢੇ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤਾਂ ਠੀਕ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿਤੀ ਪਰ ਬਾਂਹ ਸੁਕਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਡਾਕਟਰ ਹਾਰ ਗਏ ਤਾਂ ਵੈਦਾਨ ਵੈਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ।

ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਜਨ ਦੀਆਂ ਮਾਲਾਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੋਲੋਂ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਵਾਣ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਈ। ਹੁਣ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੇਹਰ ਹੈ। ਬਾਜੂ ਹਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਂਗਲਾਂ ਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਤੇ ਖੋਲ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਜ਼ੂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਹਰਕਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਹਜਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ : ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਆਸਰਾ ਹਨ। ਸੂਕੇ ਹਰੇ ਕੀਏ ਖਿਨ ਮਾਹਿ।

4 ਮਈ 1983, ਬੁੱਧਵਾਰ
ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ

ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣੀ

ਰਾਤੀ 8.4 ਤੋਂ ਮੰਡੀਓ (ਹਿ: ਪ੍ਰ:) ਚਲ ਕੇ ਮਸਾਂ ਹੀ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ 5 ਵਜੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚਾ। ਏਥੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਾਂਬਰ ਸੰਪਾਦਕ 'ਸਾਡਾ ਜੁਗ' ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਕਾ: ਮਹਿੰਦਰ ਵਿਰਕ ਲੀਡਰ ਪੰਜਾਬ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ, ਕਾ: ਜੁਗਿੰਦਰ ਭਸੀਨ, ਕਾ: ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਕਾ: ਦਲਬੀਰ-ਜਸਬੀਰ, ਪੰਜਾਬ ਬੁਕ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਕਾ: ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ, ਠਾਕੁਰ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਕਾ: ਸੁਰਜੀਤ ਖੁਰਸ਼ੀਦੀ ਸ੍ਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰਿਸ਼ੀ ਆਦਿ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ, ਲੌਢੇ ਵੇਲੇ ਕਥਾ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ।

ਹਰੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚ

ਹਰੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚ 200 ਨਰ ਨਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 1 ਤੋਂ 2 ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਰਾਮ ਜੀ - ਸੰਤ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕਥਾ 2 ਤੋਂ 3 ਤਕ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ - ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਿਆ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਲਾ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ

ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜੀ ਸਕੱਤਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਜ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਆਦਿ ਗਰੰਥ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਪਾਠ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਕਰਨਗੇ, ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਟੋਹ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮਚਕੋੜੇ-ਮਰੋੜੇ ਪਏ ਸ੍ਰੀ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀਆਬੱਗਾ ਨੂੰ ਚਰਨ ਛੁਹਾ, ਫੇਰ ਵਰਨੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ, ਏਥੇ ਕੋਲ ਹੀ ਬਣੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਆਏ (ਜਿਥੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸੂਬਾ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਮ ਤੋੜਿਆ ਜੀ) ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਪਰਾਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਲਿਖਤੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਤਕ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਏਸ ਮੌਕੇ ਪੰ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ, ਸੰਤ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਚੂੰਨ੍ਹੀ, ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੌਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਪੰ. ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਾਗਿਰਦ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸੈਂਚੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਠ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣੇ ਹਨ ਸੋ ਹੁਣ ਇਕ ਡੇਢ ਪੰਨਾ ਤਾਂ ਪਾਠ ਹੋਇਆ ਹੀ ਕਰੇਗਾ।

ਮਸਤਾਨਾ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਮਸਤਾਨਾ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਏਥੇ

ਕਮਰੇ ਦੀ ਇਕ ਨੁਕਰ ਵਿਚ ਉਹ ਧਿਆਨ ਮਗਨ ਸੀ। "ਸਾਰ ਰਸ ਚਖਿ ਚਖਿ ਪੀਜੈ" ਦੇ ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਮੂੰਹ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਬਹੁਤ ਉਚੀ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਸਾਧੂ ਹੈ। ਆਮ ਬੋਲ ਚਾਲ ਨਹੀ। ਭਜਨ ਵਿਚ ਹੀ ਜੁਟਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹਦਾ ਸੂਖਮ ਸਰੀਰ ਦੇਹ ਤਿਆਗ ਕੇ ਚੋਖਾ ਸਮਾ ਬਾਹਰ ਵਿਚਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਏਸ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਿਫਤਾਂ ਵੀ ਦੱਸੀਆਂ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਇਆ ਹੈ। ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਇਹਦੀ ਬਣਦੀ ਨਹੀ। ਏਥੇ ਹੀ ਜਿੰਨੀ ਬਣ ਆਵੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਜਨ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਰਸਨਾਂ ਚਲਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਲੰਮੇ ਸਫਰ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਥਕਾਵਟ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਮੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਛੱਡ ਆਇਆ।

ਸਾਰਾ ਗੁਰੂ ਪਰਵਾਰ ਜੁੜ ਗਿਆ

ਢਾਈ ਤਿੰਨ ਸੌ ਨਰ ਨਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਬੇਬੇ ਜੀ ਤੋਂ ਛੁਟ ਸਾਰਾ ਗੁਰੂ ਪਰਵਾਰ ਹੀ ਏਥੇ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ, ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ, ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬੀਬੀ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਸਮੇਤ ਗੁੱਡੀ ਦੇ, ਠਾਕੁਰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਬੈਂਗਲੋਰ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸ. ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਕੋਚ

ਵਡੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ (ਸੰਤ ਨਗਰ, ਸਰਸਾ) ਦੇ ਭਰਾ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਇਹ ਜਵਾਨ ਸਫਾਰੀ ਸੂਟ ਪਹਿਨੀ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੇ ਪਿਛੇ-ਪਿਛੇ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੱਸਿਆ : ਇਸ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਕੋਚਿੰਗ ਹਿਤ ਤਾਲੀਮ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਨੌਜੁਆਨ ਨੂੰ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਗਿਆ।

ਗੱਲ ਚਈਵਨਪ੍ਰਾਸ਼ ਦੀ

ਮੇਰਾ ਵੈਦ ਮਿੱਤਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਸੰਤ ਨਗਰ ਪਰ ਅਜਕਲ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ) ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਕੇ, ਅਪਣੇ ਹੱਥੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਚਈਵਨਪ੍ਰਾਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕਿਲੋ ਦਾ ਡੱਬਾ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਏਥੇ ਆਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਚਈਵਨਪ੍ਰਾਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੂੰ ਨਹੀ ਭੁਲਦੇ। ਐਤਕਾਂ ਸੰਤ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਕੋਠੀ ਨੰ: 17, ਬਟਾਲਾ ਰੋਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜਿਆ ਹੈ।

ਵਾਕੀ ਟਾਕੀ

ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਮਨੁਖ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀਆਂ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਹਿਜ ਭਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸੇਵਕ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪਾਸ 'ਵਾਕੀ ਟਾਕੀ' ਵੇਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਈ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਚੇਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ 'ਵਾਕੀ ਟਾਕੀ' ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਚਿੱਠੀ

ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਿੱਠੀ ਲੈਕੇ ਇਕ ਸਰੀਰ ਮੇਰੇ ਵਲ, ਭੁੰਤਰ ਚੱਲਿਆ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਮੈਨੂੰ ਏਥੇ ਦੇਖ, 5-5-83 ਦੀ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

"ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਕਰੀਬ ਕਰੀਬ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਜਾਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਫਿਰ ਵੀ ਥੱਢਵੇਂ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ 3 ਵਜੇ ਤੋਂ ਜਾਗਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ, 4 ਵਜੇ ਤਕ' ਇਸ਼ਨਾਨ, ਵਾਇਰ ਲੈਸ ਤੇ ਇਕ ਤੁਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, 'ਉਠ ਇਸਨਾਨ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਭਾਤੀ"... ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਉਠਾਲ ਕੇ ਆਪ ਵਾਰ ਵਿਚ। ਕਰੀਬ 5-30 ਵਜੇ ਵਾਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਕੇ ਫਿਰ ਆਪਦਾ (ਯੋਗ ਸੰਬੰਧੀ) 1.5 ਕਿਲੋ ਮੀਟਰ ਪੈਦਲ ਚਲਣਾ। ਫਿਰ ਮਾਲਿਸ਼, ਟਬ ਬਾਥ ਜਾਂ ਨਹਿਰ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ। ਫਿਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ, ਲੰਗਰ ਵਲ, ਮਾਲ ਵਲ ਦਰਸ਼ਨ। ਫਿਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ।

"ਇਕ ਵਜੇ (ਦੁਪਿਹਰੇ) ਉਠਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਫਿਰ 1-30 ਤਕ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਰਾਗ ਅਭਿਆਸ। 2.15 ਤੋਂ 3 ਤਕ ਕਥਾ 3 ਤੋਂ 4 ਤਕ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਕਰੀਬ 4.45 ਤਕ ਕੀਰਤਨ। ਫਿਰ ਡੇਢ ਮੀਲ ਪੈਦਲ ਤੁਰਨਾ। ਫਿਰ ਬੁਢਿਆਂ ਵਲ, ਫੇਰ ਮਾਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ। ਅਰਜ਼ਾਂ ਸੁਣਨੀਆਂ (ਸਵੇਰੇ ਵੀ 8 ਵਜੇ ਅਰਜ਼ਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।) ਜਾਂ ਨਹਿਰ ਤੇ ਜਾਣਾ। ਵੀਡੀਓ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵੀ ਕਦੇ ਕਦੇ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਛ ਜਲ ਪਾਣ ਕਰ 10 ਵਜੇ ਬਿਰਾਜਣਾ।" ਏਸੇ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ :

ਸੰਮੇਲਨ ਲੜਕੀਆਂ 22 ਤੋਂ 25 ਜੂਨ
ਸੰਮੇਲਨ ਲੜਕਿਆਂ 26 ਜੂਨ ਤੋਂ 1 ਜੁਲਾਈ।

5 ਮਈ , 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ

ਰਾਗੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ, ਹਰੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚ 5-30 ਵਜੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅੱਜ ਕੱਲ ਪੁਰਬਾ ਜੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਦੋ ਵੇਲੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਪੰ: ਗੋਪਾਲ

ਸਿੱਘ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਵਲੋਂ ਆਗਿਆ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਰਚਨਾ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਭੂਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਨ ਵਾਸਤੇ ਅੱਜ ਹੀ ਸਮਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੋਤੇ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਸਾਰੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਠਾਕੁਰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ।

ਫੇਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਾਮੀ ਹੀ ਹੋਏ। ਸੂਰਜ ਡੁਬਣ ਵੇਲੇ ਮੈ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਲ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ਦੀ ਸਫਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੇਖਣ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸਤਾਦ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਏਥੇ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ, ਗੁਣ ਅਤੇ ਆਮਦ ਦਾ ਪਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਹੈ।

6 ਮਈ 1983, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ

ਨਿਤ ਵਾਂਗ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸਮੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ।

ਹਰਿਆਣਵੀ ਲੀਡਰ ਤੇ ਮੰਤਰੀ

10-35 ਹੋਏ ਤਾਂ ਇਕ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ ਨੇ ਮੈਨੂੰ, ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਣ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੋਠੀ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਂ ਮੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ, ਪੁਰਾਣੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਸ਼ਹਤੂਤ ਹੇਠਲੇ ਘਾਹ ਉੱਤੇ ਸਫ ਵਿਛੇ ਆਸਣ ਤੇ ਛਾਵੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਟਾਟ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਨਹਿਰਾ, ਸ੍ਰੀ ਮਨੀਰਾਮ ਅਤੇ 4 ਕੁ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਦੋ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਆ ਗਏ।

ਸਾਰਿਆਂ ਉਠ, ਅਗੇ ਵਧ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਕੋਲ ਸਨ : ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਪੂਰਬਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਮਦਾਰੀਆ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੂਬਾ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਵੈਦ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਵੇਖੋ ਇਹ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਪਰ ਵਜ਼ੀਰ ਜਾਪਦੇ ਨਹੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਲੰਘਦੇ ਜਾਂਦੇ ਆਉਂਦੇ ਮਿਲ ਕੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੰਤਰੀ ਮਹੋਦੈ ਬੋਲੇ : ਨਿਰੇ ਲੰਘਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨਹੀ। ਅਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਚੰਡੀਗੜੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਏ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਓਥੇ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਨ ਆਏ ਹਾਂ।

ਸਿਹਤ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਸਿਹਤ ਮੇਰੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਸਾਡੇ ਇਕ ਸਿਖ

ਨੈਚਰੋਪੈਥ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖੂਨ ਦੀ ਕੁਛ ਕਮੀ ਹੈ. ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਸਨੇ ਖੁਰਾਕ ਵਿਚ ਕੁਛ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਸਾਮਲ ਕਰਨੇ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਮਿਨਰਲ ਤੇ ਕੁਛ ਵਿਟਾਮਿਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਤੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ. ਇਕੋ ਥਾਂ ਤ੍ਰੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿ ਕੇ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੇਰਾ ਦੇ ਗੁਣਾਂ, ਵਿੱਦਿਆ, ਡਿਗਰੀਆਂ, ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਬੁਟੈਨੀਕਲ ਸ਼ੌਕ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਇਛਾ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ : ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਏਥੇ ਆ ਜਾਵੇ। ਵੇਖੋ, ਸੋਚਦੇ ਤਾਂ ਹਾਂ ਹੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਹ ਵੀ ਦਿਨ ਲੈ ਆਉਣਗੇ।

ਚਲਦੀ ਗੱਲੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਚੱਲਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲ ਪਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਂਦਿਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਅਤੇ ਦਿਤੀ।

ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਨਹਿਰਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ : ਸਾਡੇ ਕਾਲਿਜ (ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਦੇ) ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ. ਉਹਨਾਂ ਵਲ ਜ਼ਰਾ ਛੇਤੀ ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਜੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਚੌਧਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਨਹਿਰਾ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ : ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਫਰਕ ਪਾਕੇ ਮੁੜੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਬਿਆਨ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣ ਤੋਂ ਆਖਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਵਰਗੇ 'ਸਾਊ' ਵੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਖਲੋਤੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਨਹਿਰਾ ਹੱਸਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਂਜ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਜੀ ਨਹੀ ਕਰਦਾ। ਇਕ ਸੱਜਣ ਵਲ ਸ੍ਰੀ ਮਨੀ ਰਾਮ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਐਲਨਾਬਾਦ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੁਖੀ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਰਾਣੀਆਂ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਵੀ ਤੈਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੀ ਚਾਲਕ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਲ੍ਹ ਪੜ੍ਹੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਦਾ ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਭਾਵ ਦਾ ਕੁਛ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਮੰਤਰੀ ਤਾਂ ਮੰਤਰੀ ਹੀ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਮਦਰਦ ਦੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਇੰਜ ਕੱਟਿਆ ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਅਜੀਤ' ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਜੇ ਸੱਭੋ ਹਮਦਰਦ ਸਾਨੀ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ 'ਅਜੀਤ' ਨ ਚਲੇ। 'ਅਜੀਤ' ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਹਮਦਰਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿ, ਇਕਸਾਰ ਹੋ ਕੇ ਚਲਣ ਤਾਂ ਹੀ ਗੱਡੀ ਲੀਹ ਤੇ ਅਗੇ ਵਧੇਗੀ। ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਰੜਕਦੀ ਕੁਰਸੀ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮਾਂ ਆਉਣ ਤੇ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਤਾਂ ਸਮੁਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਚਾਲਕ ਹੈ।

ਹਮਦਰਦ ਸਪੁੱਤਰ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ : ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਇਖਤਿਲਾਫ਼ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ 'ਅਜੀਤ' ਛੱਡ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਉਹ

'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਫਿਟ ਹੈ। ਯੋਗਤਾ ਵਾਲਿਆਂ ਕੁਰਸੀ ਲੱਭ ਹੀ ਲੈਣੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਬਾਰੇ ਰਾਇ

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਨਹਿਰਾ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਨਹਿਰਾ ਬੜੀ ਸਿੱਧੀ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਏ ਇਸ ਨੇ ਬਿਨਾ ਸੰਙ ਸੰਕੋਚ ਤੋਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਏ। ਜਿਥੇ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਆਈ ਏ, ਓਥੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੇ ਲਈ ਏ।

ਹਰਿਆਣੇ ਦਾ ਹਮਲਾ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਰਿਆਣਵੀ ਸਜਣਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ : ਬਈ ਅੱਜ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣੇ ਨੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਹਰਿਆਣਾ ਹੀ ਚੱਲ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਦੋ ਫਿਕਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਕਤੀ ਪਾ ਲਈ : ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ ਹੀ, ਕਲਾਂ ਵੀ ਤੇ ਖੁਰਦ ਵੀ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਈ।

ਸਭਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ।

ਮਾਤਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ

ਇਸੇ ਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਅਸਾਂ 'ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ' ਦੇ ਖਰੜੇ ਦੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ 5 ਸਫ਼ੇ ਪੜ੍ਹੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਕਵੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਲਿਖ ਲਿਆ ਏ।

ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ 'ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ' ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ੇ 'ਵਾਰ ਪੈੱਨ' ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀ ਸੀ। ਵਿਵਾਦ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਨਹੀ ਸੀ, ਸਿਰਫ਼ ਮੇਰੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਵਲਿਸਟਕ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਸ਼ਬਦ 'ਵਸਲ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਦਰਸ਼ਨ' ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਠਾਕੁਰ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣ ਆ ਗਏ। ਉਹ 8-10 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਬੈਂਗਲੋਰੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਤੇ ਅੱਜ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵਾਸਤੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਲਗੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ "ਇਕ ਮਿੰਟ ਰੁਕੋ" ਕਹਿ ਕੇ ਭੱਜ ਕੇ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੀ ਕੋਠੀ ਵਲ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਮਿੰਟ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਆਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਸਣ ਤੇ ਸਜ ਗਏ।

ਸੰਤ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਕਾਲੋਕਿਆਂ ਦਾ ਸੱਚ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ : ਵੇਖੋ, ਮੈ ਮਿੱਟ ਹੀ ਲਾਇਆ ਜੇ। ਮੈ ਕਿਹਾ ਕਿਤੇ ਝੂਠਾ ਨ ਪੈ ਜਾਵਾਂ ! ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਇਕ ਪੁਰਾਣੇ ਤੇ ਪੋਰਾਣਿਕ ਸੰਤ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਕਾਲੋਕਿਆਂ (ਗੁਜਰਾਂ ਵਾਲਾ - ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ : ਐਂਧਾ ਦਸਮ ਗਰੰਥ ਮੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਅੱਧੇ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਕੀਤੀ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ "ਪਿੰਡੇ ਤੇ ਦੋ ਗੜਵੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪਾ ਆਵਾਂ" ਆਖ ਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸਨਾਨ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੈ ਤਾਂ ਦੋ ਗੜਵਿਆਂ ਦਾ ਬਚਨ ਸਾਧਾਂ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਦੂਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਸੰਤ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਦਾਚਾਰ ਦੇ ਪਖੋਂ ਉਚ ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸਨ।

ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸੱਚਾਈ ਵਲ ਵਧਣ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਦੱਸਿਆ : ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮਨੁਖ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬੋਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਝੂਠ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰੇ। ਫਿਰ ਚਾਰਯਾਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਪਾਂ ਤੋਂ ਬਚੇ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਬਦ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸੱਚ ਬੋਲੇ। ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਵਲ ਤਾਂ ਵਧਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਧਰਮ ਹੈ। 'ਬੋਲੀਐ ਸਚੁ ਧਰਮੁ ਝੂਠੁ ਨ ਬੋਲੀਐ।' ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸਭਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ।

ਵਖ-ਵਖ ਗਰੁਪਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ

ਏਥੋਂ ਉਠਦੇ ਹੀ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਵੜਿਆਂ ਤੋਂ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਗਏ।

ਜਦੋਂ ਕਥਾ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਹੋ ਰਹਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬੈਠਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਾਇਸਰੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਕੇ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸਮਝਾ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਫੇਰ ਹਾਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਮਾਲ ਵਾਲੇ ਤਬੇਲੇ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਈ। ਇਕ ਹਲਕੀ ਫੁਲਕੀ ਸੇਵਾ ਕੀਰਤਨਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਗਰੁਪਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੇਵਾ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ।

ਸਿੱਧੀ ਦਸਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਕਰ

ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ : ਤੇਰਾ ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਸਿੱਧੀ ਦਸਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਤੂੰ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ ਕਰ। ਲੋਕ ਪੂਰੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤੈਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਈ ਡਰ ਲਗਦੈ ! ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ ਕਰੇਂਗਾ ? ਉਸਨੇ 'ਹਾਂ' ਵਿਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ।

ਮੇਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵੇਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਇਹ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਜੀ ਦਾ ਪੋਤਰਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ। ਇਹਨੂੰ ਕੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਹਦਾ ਪਿਤਾ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫੁੱਟਬਾਲ ਨੂੰ ਕਿੱਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਖਾਨਦਾਨ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਧਮੋਟ

ਫਿਰ ਸ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਧਮੋਟ ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਆਇਆ। ਇਸਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਰੰਗਾ ਟਮਕੌਡੀ ਵਾਲਾ ਵੀ ਆ ਖਲੋਤਾ। ਸ. ਧਮੋਟ ਜਥੇਦਾਰ ਟਮਕੌਡੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਵਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੁੰਨਣੀ, ਮਾਸ ਖਾਣਾ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵੀ ਦੂਰ ਹਟਾਣ ਲਈ ਲਿਆਏ ਸਨ।

ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ

ਹਰੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਖਲੋਤਿਆਂ ਹੀ ਜੰਮੂ ਵਾਲੇ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੋਹ ਭਰੇ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਪੁਛਿਆ : ਚਲਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਫਿਰ ਅੱਜੇ ? "ਹਾਂ ਜੀ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੇ" ਸਿਖ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ : ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਸਾਡਾ ਇਕ ਟ੍ਰੱਕ ਸੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨਸ਼ੋਅਰ ਕਰਵਾਇਆ ਕੰਮ ਆਇਆ। ਰਕਮ ਪੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ।" ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਸੁਪਤਨੀ ਨਾਲ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਬੈਂਕੋਕ

ਅੱਜ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਸਤਰੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਬੈਂਕੋਕ ਵੀ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਤਕੜਾ ਪਰਵਾਰ ਬੈਂਕੋਕ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਸੁਖ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖਦਿਆਂ ਇਕ ਕਮਰਾ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਉਹਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵੇਖੀ। ਅਜੇ ਉਸ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਉਸਤਾਦ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀ ਆਇਆ।

ਟੈਂਕਰ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ

ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਰੁਕ, ਮੈ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਟੈਂਕਰ ਦਾ ਸਟੇਅਰਿੰਗ ਪਕੜੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਚੇ ਲੰਮੇ ਟੈਂਕਰ ਦੀਆਂ ਮੂਹਰਲੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਸੀਟ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਸਨ। ਇਹ ਟੈਂਕਰ ਸ. ਖਿਦਮਤ ਸਿੰਘ ਮੰਜਾਲੀਏ ਦਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਟਾਰਟ ਕਰ, ਦੋ ਮਿੰਟ ਬੈਠ, ਫਿਰ ਉਤਰੇ। ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਗਤ ਦੁਆਲੇ ਖਲੋਤੀ ਸੀ। ਸ. ਖਿਦਮਤ ਸਿੰਘ ਪਿਤਾ ਪੁਤਰ ਬਾਰੇ ਜਥੇ ਦਾਰ ਟਮਕੌਡੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਕਾਫ਼ੀ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਹੁਣ ਫੇਰ ਨੇੜੇ ਆਏ ਹਨ।

ਇਕ ਹੋਰ ਸਿਆਮੀ ਪਰਵਾਰ

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਸਦਾ ਪਰਵਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਨਜਰੇ ਤਾਂ ਮੈ ਪਛਾਣ ਨ ਸਕਿਆ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਭਰਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੇਠ ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰੀਤਮ' ਦਾ ਇਕ ਲੜਕਾ ਸੇਠ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਸੇਵਕਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਇਹ ਹਾਂਗ ਕਾਂਗ ਵਿਚ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਜਿੰਨੀ ਵਾਰ ਹਾਂਗ ਕਾਂਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਸੇਠ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਵੀ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਉਪਲਬਧੀ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਬਾਹਰੋਂ ਚੀਜ਼ ਮੰਗਵਾਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਅਤੇ ਸੇਠ ਸੁਰੰਮ੍ਰਿਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਾਈ ਹੈ।

ਬੈਂਕੋਕ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਬੀਬੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਜੀ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਏ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਸੇਠ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹਨ ਅਤੇ ਗੂਹੜੇ ਗੁਰ ਚਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ।

ਘੁੱਲਾ ਕਿਥੇ ?

ਕੀਰਤਨ ਸਮੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ ਅਤੇ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇਖੇ ਨਹੀ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ - ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ - ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਤ੍ਰਿਬੇਣੀ ਨੇ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆ : ਉਹ ਤਾਂ ਜੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਗਿਐ ਸਵੇਰ ਦਾ ! ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਗਿਆ ਏ। ਉਹਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਕੁਛ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਢਿੱਲੀ ਹੈ. ਸੁਖ ਹੋਵੇ ਸਹੀ।

ਸ਼ਾਮੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਢੋਟੀਆਂ ਸੰਤ ਨਗਰ ਨੂੰ ਚੋਖਾ ਸਮਾ ਦਿਤਾ. ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ। ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਹੀ ਮਸਲੇ ਤੇ ਗੱਲ ਬਾਤ ਹੋਵੇਗੀ।

7 ਮਈ 1983, ਸ਼ਨੀਵਾਰ
ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ

ਅੱਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨ 8.15 ਤੇ ਨਸੀਬ ਹੋਏ। ਅੱਜ ਵੀ ਸੂਬਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਵਾਚਨ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ ਉਚੇਰਿਆਂ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀਓ ਲੰਘਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਰਿਆਦਾ ਹੀਨ ਤੇ ਆਮ ਸੰਸਾਰੀ ਆਦਮੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਅਦਬ ਅਦਾਬੋਂ ਸਖਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਐਕਯੁਟ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਸੇਠ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਹਾਂਗ ਕਾਂਗ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸੇਠ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਵਲ ਕਰਵਾਕੇ

ਆਖਿਆ : ਇਹ ਧਰਮ ਹੈ ਹਾਂਗ ਕਾਂਗ ਤੋਂ, ਸੇਠ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ ਲੜਕਾ। ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਓਸੂ, ਜੇ ਮੈਂ ਦੇਸ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਣ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਕੇਹੜੀ ਗੱਡੀ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਹੈ ? ਕਹਿਣ ਲਗਾ, ਜੀ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਾਂਗਾ।

ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਬੱਚੇ, ਆਪਣੀ ਭਰਜਾਈ ਤੇ ਉਹਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ, ਦਿੱਲੀਓਂ ਮਾਟਾਡੋਰ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਇਹ ਹੋ ਮੁੜੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ ਭੇਟ ਸਮਗਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮੰਗਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਨ।

9.30 ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਮਾਟਾਡੋਰ ਲੈ, ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਬਹਾਲ, ਸੇਵਕਾਂ ਸਮੇਤ ਨਹਿਰ ਸਰਹਿੰਦ (ਨੀਲੋਂ) ਵਲ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕਰ ਗਏ।

1.30 ਵਜੇ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਫੇਰ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਲਿਖਤੀ ਉੱਦਮ ਦੀ ਵਾਹਵਾ ਹੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਸਵਖਤੇ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਲਈ।

ਕੁਛ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ

ਸ਼ਾਮੀ ਵੀ ਕੁਛ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਏ। ਸੂਬਾ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੂੰਨ੍ਹੀ ਤੇ ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਦਾਰ।

ਅੱਜ ਸੰਤ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਨਗਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਇਆ।

ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੈਂਕੋਕ ਤੋਂ ਆ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਬੈਂਕੋਕੀਆ ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 40-50 ਸਰੀਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਲੈਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਬੈਂਕੋਕ ਦੇ, ਕੀਨੀਆਂ ਦੇ, ਯੂ.ਕੇ. ਆਦਿ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ।

ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਘੱਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਵਿਚ ਤਾਕ ਹੋਵੇ।

ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਮੰਦਰ ਸੰਬੰਧੀ

ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਮੰਦਰ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਨਵਾਂ ਕੁਝ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਪੁਰਖਾ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰ ਭਗਤ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋ ਪਿਆ। ਬੋਲਿਆ : ਬਾਪੂ ਜੀ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਅਸੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਨਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹਨ : ਮੰਦਰ ਦੇ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਸਾਰੀ ਜਗਹ ਸੰਗਿ ਮਰਮਰ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਰਗੜਾਈ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਦੱਖਣੀ ਭਾਗ ਵਿਚ ਰੌਸਾਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਲਸਤਰ

ਵਾਸਤੇ, ਕੁਛ ਪਲਸਤਰ ਹੋ ਵੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜੇ ਹੇਠਾਂ ਬੂਹੇ ਬਾਰੀਆਂ ਨਹੀ ਲਗੇ। ਪਉੜੀਆਂ ਉਤੇ ਵੀ ਪੱਥਰ ਨਹੀ ਲਗਾ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੇ ਸੰਤ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਇੰਜਨੀਅਰ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੱਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਅਜੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਖਰਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਖਰਚ ਪੱਠੇ ਵਿਚ ਤੋਟਾ ਆ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪੂਰਣਤਾ ਵਿਚ ਦੇਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

9 ਮਈ 1983, ਸੋਮਵਾਰ
ਜਲੰਧਰ – ਦਿੱਲੀ

'ਵਰਿਆਮ' ਘਰ ਨਹੀ

ਕੱਲ੍ਹ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸੁਣ, ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ, ਛੋਟੀ ਲੜਕੀ ਸੁਰਿੰਦਰ-ਇੰਦੂ ਕੋਟ ਬਾਦਲ ਖਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ, ਰਾਤ ਸਹੁਰੇ ਪਿੰਡ ਕੰਗ ਅਰਾਈਆਂ ਬਿਤਾ, ਅੱਜ ਜਲੰਧਰ ਪੁਜਾ। ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਵਰਿਆਮ' ਕੇ ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਜਗਦੀਸ਼ ਪਤਨੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਦੀ ਭੂਆ ਗੁਜਰ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਜੀ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੈ ਘਰੋਂ ਹੀ ਫਲਾਇੰਗ ਮੇਲ ਫੜਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਵਿਚ, 'ਵਰਿਆਮ' ਨ ਵੇਖ ਹੋਰ ਤੇਜੀ ਆ ਗਈ।

ਕਾਮਰੇਡ ਅਨੰਦ ਨਾਲ

ਤਾਂ ਵੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਦੇ ਦਫਤਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੇ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤਦੇ ਖਬਰ ਜੁ ਕਾ: ਅਨੰਦ ਵੀ ਆ ਗਿਆ, ਨੀਲੀ ਜਿਹੀ ਭਾਹ ਮਾਰਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਿਚ। ਭਾਵੇਂ ਕਲਫ਼ ਤਾਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਉਹਦੇ ਗਲੇ ਹੇਠ ਦਿਸਦੀ ਛਾਤੀ ਚੁਗਲੀ ਖਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਬੁਢਾਪਾ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੋਵੇਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਐਉਂ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਮੇਰੇ ਪਿਛੋਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬੋਂ ਹੋ ਮੁੜਿਆ ਹੈ। ਓਥੇ ਉਸਨੂੰ ਮੇਰਾ ਸੁਖਬੀਰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਸੁਖਬੀਰ ਵਿਚੋਂ ਅਨੰਦ ਪਤਨੀ ਉਰਮਿਲਾ ਨੂੰ ਕਵੀ ਦੀ ਝਲਕ ਪਈ ਸੀ। ਮੈ ਕਾਮਰੇਡ ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ ਪੁਤਰ ਸੁਕੀਰਤ ਤੇ ਉਹਦੀ ਧੀ ਦੀ ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਪੁਛੀ ਤਾਂ ਇਕ ਸਾਥੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਲੈ ਆਇਆ। ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੜਕੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਿਜ ਵਿਚ ਕੋਰਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੜਕਾ ਸੁਕੀਰਤ ਹਰਦੇਵ ਸੰਧੂ ਦੀ ਐਕਸਪੋਰਟ ਇੰਪੋਰਟ ਫਰਮ ਵਿਚ (ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੀ) ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲੈਕੇ ਮਾਸਕੋ ਵਿਚ ਫਰਮ ਦਾ ਏਜੰਟ ਬਣਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਐਡੀਟੋਰੀਅਲ ਲਿਖ ਕੇ ਅਨੰਦ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਸਿਆ ਕਿ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਵਲੋਂ ਉਸਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਧਮਕੀ ਦੀ ਚਿਠੀ ਆ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਪਹਾੜੀ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈ ਉਸਨੂੰ ਭੂੰਤਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਆਖਿਆ।

ਮੈ ਐਸੀ ਵੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਕਿ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਵਿਚ ਕੁਝ ਖਾਸ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਪਿਛੇ ਕਾਮਰੇਡ ਮਲਹੋਤਰਾ ਸਕੱਤਰ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇ ਤੋਂ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾਂ' ਦੇ ਕਿਸੇ ਐਡੀਟੋਰੀਅਲ ਤੇ ਨਾਮ ਨਹੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਗੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀ ਛਪਦਾ ਸੀ। ਕੇਵਲ ਅਨੰਦ ਦੇ ਲਿਖੇ ਤੇ ਇਹਦਾ ਨਾਮ ਛਪਦਾ ਸੀ। ਭਾਵ ਹੁਣ ਅਨੰਦ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਨਹੀ ਛਪੇਗਾ। ਕੋਸ਼ਸ਼ ਨਾਂ ਭੁਲਾਣ ਦੀ ਲਗਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਜਿਥੇ ਅਗੇ ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦ ਛਪਦਾ ਸੀ, ਓਥੋ 'ਮੁਖ' ਲਾਹ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਸੰਪਾਦਕ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦ ਛਪੇਗਾ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਕਰਣਧਾਰਾਂ ਨੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਇੰਦ੍ਰਾ ਪੱਖੀ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਾਰੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਵੀ।

ਤੀਜੀ ਗੱਲ, ਅੱਜ ਕਲ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾਂ' ਇਕ ਵਧੇ ਹੋਏ ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਨਾ: ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਾਂਬਰ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਹਨ। ਨਵਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਦਾ ਮੈਨੇਜੇਰੀਅਲ ਬੋਰਡ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਮਰੇਡ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਾਰਦਵਾਜ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ ਦੀ ਸੋਚ ਅਜੇ ਇੰਦ੍ਰਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਰਭਾਗ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਅਗੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਹੀ ਹੈ।

ਕੋਈ ਦੇਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਅ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਫਰ ਚੱਕਰ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਮੈ ਪਰਬਤਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਹਾਂ, ਢਲਾਨਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਹਰੀਆਂ ਕਚਾਹ ਕਣਕਾਂ ਦੀ ਪਹਾੜੀ ਫਸਲ ਵੇਖੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਾਢੀਆਂ ਹੋਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਪੰਡਾਂ, ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੀ ਕਣਕ ਵੇਖੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਖੇਤ ਵੀ ਵੇਖੇ ਜਿਥੇ ਕਣਕ ਖਲੋਤੀ ਕੁਤਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਖੇਤ ਕੰਬਾਈਨਾਂ ਮੰਗਦੇ ਸਨ।

ਮੇਰਾ ਸਫਰ ਮਨਾਲੀ, ਕੁਲੂ, ਭੂੰਤਰ, ਮੰਡੀ, ਰੋਪੜ, ਚੰਡੀਗੜ, ਸਮਰਾਲਾ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਕੋਟ ਬਾਦਲ ਖਾਂ, ਨੂਰਮਹਿਲ, ਫਲੌਰ, ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਫੇਰ ਦਿੱਲੀ ਤਕ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਚਕਰ ਦੌਰਾਨ ਕਣਕਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਤਸੱਲੀ ਬਖਸ਼ ਸੀ। ਖੇਤੀ ਮਾਹਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 83 ਲਖ ਟਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਣਕ ਹੋਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਤਸਲੀਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸੁਭਾਗ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ, ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਤੇ ਬੇਕਿਰਕ ਬਰਸਾਤਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਕੁਝ ਨ ਕੁਝ ਘਰ ਲੈ ਆਵੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆ ਵਿਚ ਗੜੇ ਮਾਰ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵੀ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ।

10 ਮਈ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਆਪਣੇ ਘਰ 11 ਵਜੇ ਪੁਜ ਗਿਆ। ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਵਰਿਆਮ' ਵੀ ਮੇਰੇ ਘਰੋਂ ਫੇਰਾ ਮਾਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਮੈਂ ਸਰਸਵਤੀ ਗਾਰਡਨ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾ ਵੱਜਾ।

ਭੂਆ ਨਮਿਤ ਭੋਗ

ਕੱਲ੍ਹ ਜਗਦੀਸ਼ ਪਤਨੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਕੌਰ ਦੀ ਭੂਆ ਬੀਬੀ ਪਿਆਰ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਖਚਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਵਿਚ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬੀਬੀ ਪਿਆਰ ਕੌਰ ਦੇ ਭਾਈ ਸ. ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ - ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕੇ ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਏਥੇ ਕਾਫ਼ੀ ਰੌਣਕਾਂ ਸਨ। ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਮੈਂ ਸ. ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੀਬੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਕੌਰ ਨਾਲ ਇਸ ਦੁਰਭਾਗ ਤੇ ਦੁਖ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ।

ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੰਤ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਅੱਜ ਮੈਂ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋ ਵੇਖ ਲਉਢੇ ਵੇਲੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਰਜੀ ਦੇ ਕਰੋਲ ਬਾਗ਼ ਪਹੁੰਚੇ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਰਤਗਤਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸੀ। ਗੱਲ ਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੱਸਿਆ : ਮੇਰੀਆਂ ਦੋ ਧੀਆਂ ਸਹਿਜ ਭਾ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਵਿਆਹ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਕੁਨਬਾ ਹੀ ਇਸ ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਮੁਤਾਸਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਵਡੀ ਭੈਣ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਕੁੜੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰ ਹਨ, ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਕਰ। ਮੈਂ ਇਕੋ ਕਹਿੰਦਾ : ਮੇਰੇ ਫਿਕਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਹਨ।

"ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਚਮੁਚ ਫਿਕਰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਪਰਵਾਰ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪੁਜਾ ਤਾਂ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਇਛਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਘਰਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰ ਲਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰੀ ਸਾਡੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਇਕੋ ਉੱਤਰ ਸੀ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਉਤੇ ਕਿੰਤੂ ਨਹੀ ਕਰਨਾ।

"ਜਦੋਂ ਲਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੁਹਣੇ ਅਤੇ ਸਿਆਣੇ ਲੜਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਏ।"

ਦੋ ਮਿੰਟ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਪਿਛੋਂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ : ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀ ਇਹੋ ਕੁੜੀਆਂ ਆਪ ਵਿਆਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਏਨੇ ਮੇਚ ਕਰਦੇ ਜੋੜੇ ਨਹੀ ਸੀ ਬਣ ਸਕਣੇ।

11 ਮਈ 1983, ਬੁੱਧਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਮਾ: ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ

ਅੱਜ ਦੀ ਮਿਲਣੀ ਸਮੇ ਸ੍ਰੀ 'ਵਰਿਆਮ' ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮਾ: ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 5000/- ਉਸਦੀ ਨਕਦ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। 1100/- ਐਲਨਾਬਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਦਾਨੀ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੇ ਕੇ 18 ਆਰਡਰ ਵੀ ਦੇਣੇ ਮੰਨੇ।

ਤੀਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ

ਮੈਂ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਹਰੀ ਨਗਰ ਗਏ। ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਆਪਣੀ ਚੇਅਰਮੈਨਸ਼ਿਪ ਹੇਠ ਹੋ ਰਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਲਈ ਖੂਬ ਤਿਅਰੀਆਂ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ 4.8.83 ਨੂੰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ 15 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਨਿਸਚਿਤ ਨ ਕਰਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਂਕੋਕ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਜਾਣਗੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਭੀ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ !

ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ ਨੇ ਡਾ. ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਲਈ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈ ਰਖੀਆਂ ਹਨ !

ਸ. ਸੁਲਖਣ ਸਿੰਘ ਸੂਰ

ਕੋਈ 2 ਵਜੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਪੁਜੇ ਤਾਂ ਸ. ਸੁਲਖਣ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ ਮੀਟਰੋ ਪਾਲਿਟਿਨ ਕਾਊਂਸਲ ਸਿੱਧੀ ਦਸਤਾਰ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਾਹੜੇ ਅਤੇ ਪੈਂਟ ਬੁਸ਼ਰਟ ਵਿਚ ਮਿਲੇ। ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਬੜੀ ਚਮਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ. ਸੂਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆਂ : ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਦਸਤਾਰ ਸਿੱਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਕਾਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਆਉਣੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਅਕਾਲੀ ਹਲਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਦਸਤਾਰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਸਿੱਧੀ ਦਸਤਾਰ ਨਾਲ ਬਣਾਵਾਂ ਗਾ।

12 ਮਈ 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ

ਸਕੂਲ ਦੇ 2000 ਗਜ਼ੇ ਪਲਾਟ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ ਲੈ ਗਏ। ਏਥੇ ਕੁਛ ਹੋਰ ਸਰੀਰ ਵੀ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਪਲਾਟ ਨੂੰ ਫਾਟਕ

ਲੁਆਣਾ ਸੀ। ਪਲਾਟ ਦੇ ਕੁਛ ਗਜ਼ ਬਾਊਂਡਰੀ ਨਾਲ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣੋਂ ਪਏ ਸਨ। ਬਣੀ ਹੋਈ ਦੀਵਾਰ 6-6 ਫੁਟ ਉਚੇਰੀ ਲਗਦੀ ਸੀ।

ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ, ਮੈਨੇਜਰ ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਅਜੇ ਤਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ 116 ਬੱਚੇ ਹੀ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰੋ ਘਰੀ ਪੁਚਾਣ ਲਈ ਦੂਜੀ ਮਾਟਾਡੋਰ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸੀ ਗਈ। ਅਜੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਰੈਕਾਗਨੀਸ਼ਨ ਨਹੀ ਹੋਈ। ਸ. ਭਾਟੀਆ ਦੀ ਸਲਾਹ ਹੈ ਕਿ ਬੇਗਸ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਵੀ ਇਕ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਤੀਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ

ਮੈ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮੀ 5 ਵਜੇ ਕਾਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਗਏ। ਏਥੇ ਹੁਣੇ ਤੀਜੀ ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਬੈਂਕੋਕ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬੈਂਕੋਕ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੀ ਅਤੇ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਤਿਆਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ। 6 ਤੋਂ 7 ਵਜੇ ਤਕ ਮੀਟਿੰਗ ਚਲੀ। 65 ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇੰਜ ਚਲੀ ਜਿਵੇਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਬਾਡੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟ ਜੈਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਡਾ. ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਸੀ।

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਬੈਂਕੋਕ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਤੀਜੀ ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਛਕਣ-ਛਕਾਣ ਅਤੇ ਬੈਂਕੋਕ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕਰਨਗੇ।

16 ਮਈ 1983, ਸੋਮਵਾਰ
ਭੂੰਤਰ, (ਕੁੱਲੂ) ਹਿ.ਪ੍ਰ.

ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਸਰੀਚਾ

ਮੈ ਕੁੱਲੂ ਦਾ ਅਪਣੇ ਦਾਮਾਦ ਦੇ ਘਰ ਭੂੰਤਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਰੇਡੀਓਜ਼ ਤੇ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਜਾਜ਼ ਜੁ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਵਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਲਗਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੁਪਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸੁਣਾਏ : ਇਕ ਦਿਨ ਐਉਂ ਲਗਾ ਜਿਵੇਂ ਮੈ ਕਿਸੇ ਓਸ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਮੈ ਉਤਸੁਕਤਾ ਵੱਸ ਤੇ ਪ੍ਰਤਖ ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਰੀਝ ਨਾਲ ਉਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਕੁਛ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀ ਕੋਲ ਸਨ। ਘਰੋਗਾ ਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਸੀ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਚਲੋ ਭਾਈ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਚਲੀਏ। ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਉਠ ਖਲੋਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤੇ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤੇ ਵਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਮੈ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ

ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਚਰਨਾਂ ਤੇ। ਮੈ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਲਿਆ, ਏਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਜਾਗ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ ਕਿ ਮੈ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪ੍ਰਤਖ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲਏ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ 110 ਸਾਲ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਰਵਾਸਤ ਹਨ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੋਢੀ ਹਨ।

ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਸਰੀਚਾ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵੀ ਇਕ ਐਸੇ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਛੇੜੀ। ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਰਾਫ ਨੇ ਨਵਾਂ ਮਕਾਨ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨ ਪੁਆਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਕ ਨਿਕਾ ਜਿਹਾ ਮੇਲਾ ਹੀ ਕਰਨਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਮੇਲੇ ਤੇ ਐਸੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਮੈ ਪ੍ਰਤਖ ਭੈਂਤਰ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਕ ਹਫਤਾ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਮੇਲੇ ਲਗੇ ਸਮੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਚਰਨ ਪਰਸ ਲਏ, ਪਰ ਇਹ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਸਨ।

ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਦਾਰਥ ਵਲੋਂ ਸਮਰਿਧ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਸਿਖਾਂ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ-ਪਹਾੜੀਆਂ, ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ, ਨੀਲਧਾਰੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਮਾਈ ਕਰਾਣ ਵਾਲਾ ਸੱਜਣ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਦਾਮਾਦ ਨਾਲ ਇਹਦੀ ਖਾਸ ਸੁਰ ਹੈ।

25 ਮਈ 1983, ਬੁਧਵਾਰ
ਭੈਂਤਰ (ਕੁੱਲੂ)

ਦੁਖਦਾਈ ਖ਼ਬਰ

ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ 21.5.1983 ਦੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬੋਂ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ। ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਦਿਲ ਧੱਕ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਸੂਬਾ ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਢੈਂਠਲ, ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਬੱਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਹਾਦਸਾ 20.5.83 ਨੂੰ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਵਾਪਰਿਆ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਿਹਾ।

ਸੂਬਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿੰਡ ਢੈਂਠਲ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਵੀ ਸਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਸਿਖ ਸਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਸ. ਟੋਹੜਾ, ਸ. ਤਲਵੰਡੀ ਆਦਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਿਰ ਕਢਵੇਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜੇ ਦੇ ਤਅਲੁਕ ਸਨ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੁਰਖਿਆ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖ ਉਹ ਹਜ਼ੂਰੀ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਦਾਰ ਦੇ ਜਥੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਕੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਚੌਧਰ ਨਹੀ ਜਤਾਈ ਸਗੋਂ ਮਦਾਰੀਏ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ। ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ ਪਰ ਉਹ ਜੀਪ ਡਰਾਈਵਰੀ ਵੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਬੜੀ ਥਾਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਉਚੇਰੀ ਹਸਤੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀ।

ਅਜੇ ਪਿਛਲੇ ਹੋਲੇ (28, 29, 30 ਤੇ 31 ਮਾਰਚ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ (ਸਰਸਾ) ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੁਭਾਉ, ਸੂਝ, ਉਦਮ, ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਅਤੇ ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਵਿਚ ਪਾਰੰਗਤ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਿਲਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਸੂਬਾ ਨਿਸਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਹ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਲਾਗ ਚਾਗ ਉਹਦੀ ਉਮਰ ਸੀ। ਪਰਵਾਰ ਲਈ ਤੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਦੁਖਦਾਈ ਸਦਮਾ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ

ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਲੜਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੀ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ। ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਸੁਖ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਸੁੱਖ ਵਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਮਿਲਣ ਸਾਰ ਅਤੇ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣ ਵੀ ਰਖਣ ਵਾਲਾ, ਸਿਖੀ ਦਾ ਧਾਰਨੀ, ਡਸਿਪਲਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਮੁੰਡਾ ਹੈ। ਸੰਕੋਚ ਹਰ ਪਾਸਿਓ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਪੁਤਰ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ 6 ਮਈ ਦਾ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ਾਇਦ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹਨ।

27 ਮਈ 1983, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਭੂੰਤਰ (ਕੁੱਲੂ)

ਅੱਜ ਸਾਡੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹਿਤ ਹਮਰਾਹੀ ਹੁਰੀ ਇਕ ਟੈਲੀਵੀਜਨ ਘਰ ਲੈ ਆਏ।

ਚਿਠੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਦੀ

ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਇਕ ਚਿਠੀ ਦਿੱਲੀਓ ਰੀਡਾਇਰੈਕਟ ਹੋ ਕੇ ਆਈ, ਅੱਜ ਮਿਲੀ। ਉਸ ਵਿਚੋ ਇਕ ਸੂਚਨਾ : ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ ਤੋ ਹਮਦਰਦ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਚਿੱਠੀ ਲਿਆ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਜੀਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਕੁਛ ਛਪਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਨੇ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੰਗੀਆਂ ਸਨ, ਦੇ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਨਖਤਰਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵਰਿਆਮ (ਅਪਰੈਲ ਅੰਕ) ਵਾਲਾ ਲੇਖ ਪਸੰਦ ਆਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਆਗਿਆ ਲਈ ਹੈ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਛਾਪਣ ਦੀ।

ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਤਿਆਰੀ

ਅੱਜ ਮੈ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਮੇ ਲਏ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਲਏ ਹਨ। ਮੈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ 426/- ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕੁੱਲੂ ਤੋ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾ ਲੈਕੇ 6.6.83 ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਸਫ਼ਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਓਦੋ ਇਹ ਹਵਾਈ ਸਫ਼ਰ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਦੋ ਹਵਾਈ ਕਰਾਇਆ 100/- ਸੀ। ਆਪਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਮੈ ਆਪਣਾ ਸਾਮਾਨ ਬੰਨ੍ਹ ਬਨ੍ਹਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਪਰਾਗਾ ਚਿਠੀਆਂ ਦਾ ਲਿਖਾਂਗਾ।

30 ਮਈ 1983, ਸੋਮਵਾਰ
ਭੁੰਤਰ (ਕੁੱਲੂ)

ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ

ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਸਹੁਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ, ਗੰਗਾ ਨਗਰੋਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਦੋ ਰਾਤਾਂ ਕਟ ਕੇ 28.5.83 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 7-8 ਵਜੇ ਭੁੰਤਰ ਆ ਲੱਥੇ। ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਚਿੰਤਨ' ਲਈ ਮਿਲਣ। ਉਸਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਪੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਪੈਰ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮੈਨੂੰ 28.5.83 ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਣ ਆ ਸਕੇ। ਧੰਨ ਭਾਗ ! ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਵੀ ਨਵਿਵੇ 9 ਦਿਨ ਹਨ।

ਅਸਾਂ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ 8 ਤੋਂ 10 ਘੰਟੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਲਿਖਣਾ ਕੀਤਾਂ। ਅੱਜ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਭੁੰਤਰੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਗੇ। ਮੇਰੇ ਤੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਨ। ਕਹਿਣ ਲਗੇ : ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ 100 ਆਦਮੀ ਦਾ ਉੱਦਮ ਹੈ।

'ਜਾਂ ਰਾਹ ਪਿਆਂ ਜਾਣੀਏ ਜਾਂ ਵਾਹ ਪਿਆਂ ਜਾਣੀਏਂ' ਦੀ ਅਖੌਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ 3 ਦਿਨ ਫਿਰੇ ਤੁਰੇ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਕੜੇ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸੀ ਹਨ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਵੇਦਾਂਤੀ ਹਨ। ਵੇਦਾਂਤ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਾਂਡ, ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਦਾਤਮ ਸੰਬੰਧ ਮਿਥਦੇ ਹਨ।

ਏਥੇ ਪਹਾੜ ਵਿਚ ਆਮ ਕਰਕੇ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸ਼ਨਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (62-63) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ 3 ਵਜੇ ਉਠ ਸੌਚ ਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋਕੇ, ਸਕੇਸ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 'ਗੁਝੜਾ ਲਧਮੁ ਲਾਲੁ ਮਥੈ ਹੀ ਪਰਗਟੁ ਥੀਆਂ'। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਮਸਤਕ ਵਿਚਲੀ ਜਿਓਤੀ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਇਕਰਸਤਾ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਭਜਨ ਕਰਕੇ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਮਨ ਨੂੰ ਖਲਿਹਾਰ ਕੇ ਤਾਂ ਵੇਖੇ ਫਿਰ ਸੰਸਾਰਕ ਸੁਖ ਫਿੱਕੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। 'ਇਹ ਰਸ ਛਾਡੇ ਉਆ ਰਸ ਨਹੀ ਆਵਾ।'

ਸਾਊ, ਸਿੱਧਾ ਸਾਦਾ ਸੰਧੂ ਜੱਟ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਏਨੀ ਵੇਦਾਂਤਕ ਸਮਝ ਰਖਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਹੱਥ ਤੇ ਆਉਲਾ ਰਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਅਡੰਬਰ ਨਹੀ, ਕਿਸੇ ਤੇ ਰੋਸ ਨਹੀ। 'ਥੋੜਾ ਸੰਵੇ ਥੋੜਾ ਹੀ ਖਾਵੇ' ਵਾਲੇ ਮਹਾਪੁਰਖ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪੜਦਾਦਾ ਬਾਬਾ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿਰਹਾਲੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਭਜਨ ਪੁਛਿਆ ਸੀ। ਦਾਦਾ ਸੰਤ ਜਿਊਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਪ੍ਰਸਿਧ ਨਾਮਧਾਰੀ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਏਨਾ ਪਿਆਰ ਕਿ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਪਿਉ ਪੁਤਰ ਬਰਮਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਬੰਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਸੰਤ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਦੋ ਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ

ਇਹ ਤੁਕਾਂ ਸਫਲ ਕੀਤੀਆਂ :

ਝਖੜੁ ਝਾਗੀ ਮੀਹੁ ਵਰਸੈ ਭੀ ਗੁਰੁ ਦੇਖਣਿ ਜਾਈ।

ਸਮੁੰਦ ਸਾਗਰੁ ਹੋਵੈ ਬਹੁ ਖਾਰਾ ਗੁਰ ਸਿਖ ਲੰਘ ਗੁਰ ਪਹਿ ਜਾਈ।

ਉਂਜ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਜਾਕੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੇਕਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਨ ਪਰ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀਊਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਚਰਜ ਸਾਧੂ ਰਹੇ। ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੋਥੀ ਪੀੜੀ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਨ। ਪੰਜਵੀ ਪੀਹੜੀ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁਤਰਾਂ ਚੋਂ ਛੋਟੇ ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਟੁਕੜੇ ਬੀਬੀ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਨਾਲ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕਰਕੇ, ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ।

ਅੱਜ ਲਉਢੇ ਵੇਲੇ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਭੋਜਨ ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ - ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਵਲ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਨੇ 6 ਖਾਣੇ, ਸੇਵੀਆਂ, ਕੇਲੇ, ਅੰਬ, ਸੇਉ ਆਦਿ ਪਰੋਸੇ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣ ਸੀ : ਬੀਬੀ ਮੈ ਸਿੱਧਾ ਸਾਦਾ ਜੱਟ ਹਾਂ। ਏਨੇ ਪਦਾਰਥ ਨਹੀ ਸੀ ਚਾਹੀਦੇ। ਅਸੀ ਤਾਂ ਦਾਲ ਸਬਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਛਕ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਬੀਬੀ ਤੇ ਬੀਬੀ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਸੀ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਣ ਉਪਰੰਤ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ਿਆ : ਇਹ ਜੁ ਤੁਹਾਨੂੰ (ਆਗਤ, ਅਨਾਥ ਤੇ ਸਾਧੂ ਦੀ) ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਭਾਗ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮਨੁਖ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਲ ਰੁਚਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਵੀ ਦਿਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਰੋਸੇ ਪਦਾਰਥ ਤਾਂ ਹੀ ਸਫਲ ਹੋਣਗੇ ਜੇ ਤੁਸੀ ਦੋਵੇਂ ਜੀ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਰਤੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੋੜੋ। ਮਨ ਦਾ ਧਾਵਨ ਛੁਡਾਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਜਪ ਤਪ ਕਰੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਿੰਟ-ਮਿੰਟ ਕਰਕੇ ਸਮਾ ਵਧਾਓ। 'ਮਨ ਸਾਧੇ ਸਭ ਸਿਧਿ ਹੋਇ' ਸਾਡਾ ਆਦਰਸ਼ ਵਾਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਘਰੋਂ ਵਿਦਿਆ ਹੋਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਦੁਹਤੇ ਲਾਲ ਜੀ ਨੂੰ 100/- ਦਾ ਨੋਟ ਦੇ ਗਏ। ਮੈ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕਾਚਾਰ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀ ਜਚਦਾ। ਪਰ ਸੰਤ ਹੱਥ ਜੋੜ ਖਲੋਤੇ : ਮੈ ਧੀ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਧਾਨ ਖਾਧਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਹਟਕੋ ਨਾ। ਮੇਰੀ ਇਸ ਬਿਨਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀ ਹੋਣੀ। ਮੈ ਕਿਹਾ : ਕੁੜੀਆਂ ਘਰ ਨਹੀ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲੜਨਗੀਆਂ, ਅਸਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਲਾਹੁਣੇ ਸਨ ? ਆਖਣ ਲਗੇ : ਮੇਰਾ ਏਦੂੰ ਘੱਟ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀ ਸਰਨਾ। ਤੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿਓ ਨੇ : ਮੈ ਤੁਰ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂਗਾ, ਕੁੜੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਲੜ ਲੈਣਗੀਆਂ।

ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਬੱਸ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਖੂਹ ਦੇ ਜਲ ਦਾ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਛੋਟੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਨੇਮ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਫਿਰ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲੈਣਗੇ। ਰਾਤ ਦਾ ਸਫਰ ਸੁਖਾਵਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਤੋਰ ਦਿਤਾ। ਸਵੇਰੇ 6 ਵਜੇ ਤਕ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਗੇ।

ਘਰ ਆਏ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਤੇ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਮਿਲੀ। ਬਹੁਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੋ ਨੇ।

ਵਿਦਾ ਦਰਸਨ ਨਹੀ ਕੀਤੇ, ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਅਸੁਵਿਧਾ ਵਲੋਂ ਨਹੀ ਕੀਤੀ। 100/- ਦਾ ਨੋਟ ਤਾਂ ਅਸਲੋਂ ਨਹੀ ਸੀ ਲੈਣਾ, 10/- ਵਾਧੂ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਪੁੱਤਰੀ ਕੁਲਵੰਤ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਈ। ਗਲਾ ਰੁੰਧ ਗਿਆ। ਅੱਖਾਂ ਚੋਂ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਧਾਰ ਵਹਿ ਤੁਰੀ।

ਉੱਲਾਂ ਦਾ ਦਵਾਈ

ਤੁਰੇ-ਤੁਰੇ ਜਾਦਿਆਂ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ, ਉੱਲਾਂ ਦੀ ਦਵਾਈ, ਮੈਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਵਾਈ :

ਸਰਨਾ ਮੱਕੀ ਤੇ ਧਨੀਆ ਬਰਾਬਰ ਵਜਨ ਲੈਕੇ, ਕੁਟ, ਪੀਸ, ਕਪੜ ਛਾਣ ਕਰਕੇ, ਰੋਜ਼ ਨਿਰਨੇ ਕਾਲਜੇ, ਇਕ ਚੱਮਚ ਇਹ ਸਫੂਫ਼ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਲੈਣਾ। 21 ਦਿਨ। ਫਿਰ 21 ਦਿਨ ਦਵਾਈ ਨਹੀ ਖਾਣੀ। ਅਗਲੇ 21 ਦਿਨ ਮੱਖਣ ਨਾਲ ਖਾਣੀ। ਕੈਸੀਆਂ ਵੀ ਜ਼ਾਲਿਮ ਉੱਲਾਂ ਹੋਣ, ਫੇਰ ਨਹੀ ਪਰੇਸਾਨ ਕਰਨਗੀਆਂ।

1 ਜੂਨ 1983, ਬੁਧਵਾਰ
ਭੂੰਤਰ (ਕੁੱਲੂ) ਹਿ.ਪ੍ਰ.

ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਚਿੱਠੀ

ਕੱਲੂ ਦੀ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਪਈ ਹੈ। ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬੋਂ ਆਈ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ : ਸਮੇਲਨ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸਤਰਾਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 22 ਜੂਨ ਤੋਂ 25 ਜੂਨ ਤਕ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਸਮੇਲਨ ਹੈ ਅਤੇ 26 ਜੂਨ ਤੋਂ 1 ਜੁਲਾਈ ਤਕ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਸਮੇਲਨ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਸਮੇਲਨ ਮੰਡੀ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ।

"ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ 16 ਜੂਨ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ 17 ਜੂਨ ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪੁਰ ਵਲ ਜਾਣਾ ਹੈ। 18 ਜੂਨ ਢੋਲ ਸੂਬਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ 21.6.83 ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ ਪੁਜਣਾ ਹੈ।

"ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਠਾਕਰ ਜੀ ਵਡੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਹਨ ਅਤੇ ਠਾਕਰ ਜੀ ਛੋਟੇ ਬੈਂਗਲੋਰ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਹਨ।"

"ਉਸਤਾਦ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭਰਜਾਈ ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ (ਜਿਤਿੰਦਰ ਕੌਰ) ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ ਹੈ।"

"ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਆਪਣੀ ਸਿੰਘਣੀ ਅਤੇ ਬਚੇ ਸਮੇਤ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ।"

8 ਜੂਨ 1983 ਬੁੱਧਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਸਵੇਰੇ 8.30 ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੈ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਐਮ.ਪੀ. ਦੀ ਕੋਠੀ K-17 ਰਾਜੋਰੀ ਗਾਰਡਨ ਗਿਆ। ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਮਿਲਣਾ ਸੀ, ਖਿਆਲ ਸੀ ਕੁਛ ਖਬਰਾਂ ਮਿਲਣ ਗੀਆਂ। ਪਰ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਘਰ ਨਹੀ ਸਨ, ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ 9 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾਂ ਲਈ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਨ।

ਸ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਭਤੀਜਾ ਸੁਰੰਮ੍ਰਿਤ ਸਿੰਘ ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਿਚੋਂ ਵਰਲਡ ਟੂਰ ਤੇ ਨਿਕਲੇ ਇਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਥੇ ਦਾ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ ਸੁਆਗਤ ਕਰਨ ਗਏ ਹਨ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸੈਲਾਨੀ ਸਿਖਰਲੇ ਤਬਕੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋਣਗੇ।

ਚਾਵਲਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਕੁਇਕ ਟ੍ਰੈਵਲਜ਼ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬੋ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੈ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਵਰਿਆਮ ਕੇਵਲ ਥਾਈਲੈਂਡ ਤਕ ਹੀ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਨਿਜੀ ਸੇਵਕਾਂ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨਾਡਾ ਜਾਣਗੇ।

ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ

ਫਗਵਾੜੇ ਦੇ ਹਫਤਾ ਵਾਰੀ 'ਕੌਮੀ ਸੰਦੇਸ਼' ਦੇ ਅੰਤਮ ਪੇਜ ਦੀ ਇਕ ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਮਿਤਰ ਸ. ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਾਪੇਰੀਤਾ ਸਕੱਤਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਤੇ ਰਾਮਗੜੀਆ ਕੌਂਸਲ (ਯੂ.ਕੇ.) ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਸੁਆਗਤ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਸੀ। ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਮਰਾਹ ਅਚਕਨ ਪਹਿਨੀ, ਗਲੇ ਮਾਲਾ ਤੇ ਸਿਧੀ ਸਫੈਦ ਦਸਤਾਰ ਨਾਲ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਦੋ ਬੱਚੇ ਸਿਧੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸਫੈਦ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਸਨ। ਇਹ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹੀ ਮਾਣ ਸੀ। (ਕੌਮੀ ਸੰਦੇਸ਼ 21.5.83)

ਮਈ 1983 ਦੇ ਪੰਖੜੀਆਂ (ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿਖਿਆ ਬੋਰਡ ਮੁਹਾਲੀ ਦਾ ਮਾਸਿਕ ਪੱਤਰ) ਵਿਚ, "ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਮੋਢੀ ਜਰਨੈਲ" ਨਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਤੇ ਇਕ ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਲੇਖ ਸੀ, ਇਸਦਾ ਲੇਖਕ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਜਤਨ ਪੰਖੜੀਆਂ ਸੰਪਾਦਕ ਸੁਖਦੇਵ ਮਾਦਪੁਰੀ ਦਾ ਹੈ।

9 ਜੂਨ 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਵਜੇ ਹੀ ਮੈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ, ਆਪਣੇ ਮਿਤਰ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ। ਸਾਹਿਬਾ ਬਾਦ ਪਹੁੰਚੇ। ਸੈਤਾਂ ਦੇ ਤੀਜੇ ਬੇਟੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਉਹ ਆਫਸੈਟ ਮਸ਼ੀਨ ਲਿਆਉਣ ਲਈ

ਬੰਬਈ ਗਏ ਹਨ, ਸਵੇਰੇ ਹੀ। ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਈ ਮਸ਼ੀਨ ਤੇ ਬੰਦਰਗਾਹ ਦਾ ਕਰਾਇਆ 200/- ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਸੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਵਾਲੇ ਘਰ ਹਨ। ਅਤੇ ਅਸੀ ਵਾਪਸ ਆਕੇ ਨਬੀ ਕਰੀਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਕੋਲ 620 ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਪਿਉ ਧੀ ਘਰ ਹੀ ਮਿਲ ਪਏ। ਸੁਖ ਆਨੰਦ ਪੁੱਛੀ ਦੱਸੀ। ਬੀਬੀ ਮਨਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ : ਮੈ ਰਾਤੀ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਕਵੀ ਹੋਰੀ ਰੁੱਲ੍ਹ ਹੋਣਗੇ, ਨਹੀ ਤਾਂ ਏਨੀ ਦੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਨਹੀ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਮਨਜੀਤ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਪੁਤਰ ਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮੇਰੀ ਮੱਦਦ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਵਾਂ।

ਸੰਤ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਬੀ ਕਰੀਮ

ਮਨਜੀਤ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਅੰਦਰ ਵਿਛੇ ਹੋਏ ਪਲੰਘ ਤੇ ਮਾਲਾ ਫੇਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਤ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਵੇਲੇ 83 ਸਾਲ ਦੇ ਹਨ, ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 84ਵਾਂ ਚੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੱਲਾਂ ਚਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ : ਕਵੀ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮੇਰੇ ਤੇ ਬੜੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਵੀ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ 3 ਵਜੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਉਠਣ ਦਾ ਵਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਆ ਜਗਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਦੀ ਧੌਣੋਂ ਫੜ ਕੇ, ਕਦੇ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਕੇ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਗੜਵਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸਿਰ ਵਿਚ ਉਲੱਦ ਕੇ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਅਜੇ ਤਕ ਮੇਰਾ ਨੇਮ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਏ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦਾ, ਭਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ। ਦੰਦ ਮੇਰੇ ਝੜ ਗਏ ਨੇ, ਬਨਾਉਣੀ ਨਹੀ ਲੁਆਣੇ। ਅੱਖਾਂ, ਨਕ, ਕੰਨ ਜੀਹਬਾ ਸਭੇ ਠੀਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਫਿਰ ਸੰਤ ਅਮਰ ਸਿੰਘ, ਅੱਜ ਤੋਂ 70 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਣ ਲਗੇ : ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਛਾਂਡੀ ਜ਼ਿਲਾ ਸਿਆਲ ਕੋਟ ਵਿਚ ਇਕੋ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੀ, ਭਾਈਆ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਪੁੱਤਰ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ। ਓਦੋਂ ਮੈ 10-11 ਸਾਲ ਦਾ ਸਾਂ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਰ ਜੁਆਨ ਸਨ। ਦਾੜ੍ਹਾ ਛੋਟਾ ਛੋਟਾ ਸੀ। ਇਹ ਘਰ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਸੀ, ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਦਾ। ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਏ। ਸਾਡਾ ਘਰ ਭਾਵੇਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਸੰਤ ਸੇਵੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅਉਣ ਤੇ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਘਰ ਮੰਜਾ ਵਿਛ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਜੇ ਗਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਸ. ਰਲਾ ਸਿੰਘ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਮੁੱਠਿਆ ਗਿਆ। ਗਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਡਿਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਅਜੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢੱਠਾ ਨਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲਗਾ : ਇਹ ਤਾਂ ਨਿਰੇ ਪੁਰੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਏਦੂੰ ਵੱਧ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਜ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਵੀ ਦੋ ਤਿੰਨ ਰਾਮਗੜੀਆ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੇ ਭਜਨ ਪੁਛਿਆ। ਪਿਛੋਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਾ ਆਉਣ ਜਾਣ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ 18 ਘਰ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਦੋ ਘਰ ਖਤਰੀਮਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਜ ਗਏ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਛਾਂਡੀ ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬਾਬਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣ ਸੀ : ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਜਥੇਦਾਰ ਕਿਨੇ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਰਸ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸਮੁੰਦਰ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਇੰਦਰ ਮੋਹਣੀਆਂ ਇੰਦਰ ਤਾਂ ਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮੋਹ ਛੱਡੀ ਸੀ। ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਫਿਕਰ ਉਹਦੇ ਮਾਮੇ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਚਵਿੰਡੇ (ਸਿਆਲ ਕੋਟ) ਢੁਕਣਾ ਸੀ। ਮਾਮੇ ਨੇ ਕਿਹਾ : ਅਤਰ ਸਿੰਘਾ, ਤੈਨੂੰ ਦੋ ਘੋੜੇ ਦੀ ਬੋਸਕੀ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦਾਂ, ਪਰ ਓਥੇ ਜਾਕੇ ਮਸਤਾਨਾ ਨਹੀ ਹੋਣਾ, ਸ਼ਬਦ ਨਹੀ ਪੜ੍ਹਨਾ। ਕਮਲਿਆ, ਅਸਾਂ ਅਗਲੇ ਦੇ ਘਰ ਢੁਕਣਾ ਏ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿਣ ਗੇ ?

ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਨਾ ਕੇ, ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤਰ, ਕਾਢਵੀ ਜੁੱਤੀ ਪੁਆਕੇ ਲੈ ਤੁਰੇ। ਸੰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਹੱਥ ਖੜਤਾਲਾਂ ਵਾਲਾ ਥੈਗ ਚੁਕਾ ਦਿਤਾ। ਅਗੋਂ ਸੁਆਗਤਕਾਰੀ ਆਏ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਪੜਦਿਆਂ ਢੋਲਕੀ ਤੇ ਤੋੜਾ ਦਿਤਾ, ਪਤਾ ਹੀ ਨ ਲਗਾ ਕੇਹੜੇ ਵੇਲੇ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਖੜਤਾਲਾਂ ਫੜ ਲਈਆਂ, ਪੱਗ ਲਹਿ ਕੇ ਅਹੁ ਜਾ ਪਈ। ਘੋੜੀ ਤੋਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਤਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਸ ਫਿਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਖਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਪਈ। ਆਨੰਦ ਵਿਚ ਆਨੰਦ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਉਸ ਸਲੋਨੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਲਿਆਏ। ਤਿਲਹਾੜੇ ਦੇ ਹੋਲੇ ਸਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਮੈ ਵੇਖੇ ਸਨ।

"ਇਸ ਹੋਲੇ ਤੇ ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕਿਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਕਾਲੀ ਘੋੜੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕੀ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਪੈਰ ਚਿਟੇ ਸਨ। ਓਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ : ਇਹ ਘੋੜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਆਈ ਹੈ।"

ਏਨੇ ਕੁ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ : ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਕਿਸੇ ਮਸਤੀ ਭਰਿਆ ਕੀਰਤਨ ਨਹੀ ਕਰਨਾ, ਸੰਤ ਗਿਆਨਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਕਿਸੇ ਵਾਰਾ ਨਹੀ ਲਾਵਣਾ ਤੇ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਕਿਸੇ ਵਿਖਿਆਨ ਨਹੀ ਦੇ ਸਕਣਾ।"

ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਰਸਨਾ ਤੇ ਮਾਲਾ ਚਲਣ ਲਗ ਪਈ। ਉਹ ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਕਹਿੰਦੇ : ਜਿਹੋ ਜੇਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਹੈ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਤੇ ਹੋਵੇ।

10 ਜੂਨ 1983, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਅੱਜ ਮੈ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਵਰਕਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਵਿਚ ਹੀ। ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮੀ 6.30 ਵਜੇ ਤਕ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸਦਾ ਵਡਾ ਭਰਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ-ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਪੁਣ ਛਾਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਰਾਂਚੀ ਤੋਂ ਦਿਲੀ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਮੈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸਕੂਟਰ

ਤੇ ਰਾਤੀ 8.00 ਵਜਦੇ ਨੂੰ ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਕਰੋਲ ਬਾਗ ਲੈ ਗਿਆ। ਏਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕੋਠੀ ਹੈ।

ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਆਪ ਬੀਤੀਆਂ

ਰਾਹ ਵਿਚ ਜਾਂਦਿਆਂ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੱਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਉਸਨੇ ਜੋ ਵੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਪਰਵਾਨ ਹੋਈ। ਏਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਅਮੀਰ ਵਹੁਟੀ, ਸੁੰਦਰ ਵਹੁਟੀ, ਤੇ ਗਰੀਬ ਵਹੁਟੀ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਉਹਦੀ ਇਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਲੀ। ਅਤੇ ਉਹ ਇਕੋ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪੁੱਜਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਏਨਾ ਧਨ ਵੀ ਨ ਦੇਵੇ ਕਿ ਬੰਦਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਓਨਾ ਕੁਝ ਹੀ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤਾ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣ ਪਰ ਰੁਪੈਆ ਉਹਦੇ ਲਈ ਗਲਤਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨ ਬਣ ਜਾਵੇ।

ਉਸਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਸੁਣਾਈ : ਮੈਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਸੀ ਆਫ਼ ਸੈੱਟ ਮਸ਼ੀਨ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਰਪਾ ਹੋਵੇ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ, "ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਨਵੀ ਮਸ਼ੀਨ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਅਜੇ ਅਧੂਰੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਆਪਣਾ ਬਚਨ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾ ਦਿਤਾ।"

"ਮੈਂ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਫਿਕਰਮੰਦ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਕਹਿ ਦਿਤਾ, ਆਪਣੀ ਮਸ਼ੀਨ ਆ ਗਈ ਸਮਝੋ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਸਤੇ ਲਗਭਗ 3 ਲਖ ਰੁਪੈਆ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਵਸੀਲੇ ਥੋੜੇ ਸਨ ਤੇ ਜੇ ਬਿਜ਼ਨਸ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਦੇ ਤਾਂ ਕੰਮ ਖਲੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀ ਨਿਰਾਸਤਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਧਰ ਨਜ਼ਰ ਦੌੜਾਂਦੇ ਸਾਂ ਜਾਂ ਪੁੱਛਦੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਵਰਗਾ ਉੱਤਰ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੋਣ ਨਾਲ, ਝਟਪਟ, ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਇੰਜ ਹੋ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਅਚਾਨਕ ਬਦਲਵਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਕੰਮ ਰਾਸ ਹੋ ਗਏ। ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬੰਬਈ ਮਸ਼ੀਨ ਲੈਣ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ।"

ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਰੰਜ਼ ਵਾਲੇ

ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸੀ ਕਰੋਲ ਬਾਗ ਸੁਪਰ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਕੋਲ ਆ ਗਏ ਤਾਂ, ਇਸ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਾਲਟਨ ਰੰਜ਼ ਮਿਲ ਪਏ। ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਪਟੇਲ ਨਗਰ ਵਾਲਾ ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਹੋਟਲ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਰ ਪਏ। ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਠੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾ ਪਾਸ ਗਏ। ਉਹ ਲੰਮੇ ਪਏ ਸਨ। ਗੋਰਾ ਰੰਗ, ਚਾਂਦੀ ਰਿੰਟਾ ਦਾੜ੍ਹਾ। ਉਠੇ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲਗੇ : ਹੁਣ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਸੇਹਤ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਅਸੀ ਡਾਲਟਨ ਰੰਜ਼ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਦੋ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸ ਆ ਬੈਠੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆਂ ਕਿ ਉਹ ਬੀਤੇ ਕਲ੍ਹ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬੋਂ ਹੋਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਕੱਲ੍ਹ 1 ਵਜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਓਥੇ ਹਾਜਰ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਿਰਾਜ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਡੇਢ ਦੋ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ, ਤਦ ਤਕ ਤੁਸੀ ਜਲਪਾਣੀ ਛਕੋ। ਅਸਾਂ ਕਿਹਾ, ਸਾਡੀ ਭੁਖ ਤੇਹ ਦਰਸਨਾ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਕੁਛ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਸਨ ਅਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਗੇ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਵਡੀ ਗੁਰਚਰਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ : ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਾਂ ਛੱਤ ਤੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਖਉਰੇ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਆਏ ਹਨ। ਮੈ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ। ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਅੱਖਾਂ ਠਰ ਗਈਆਂ। ਮਨ ਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਸੁਖ ਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਆਏ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ (ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ) ਦੇ ਪਾਸ ਕੁਰਸੀ ਡਹਾਕੇ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਦੁਖ ਸੁਖ ਪੁਛਦੇ ਰਹੇ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੀ ਨੇੜਿਓ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣ ਲਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਅਸਾਂ ਜਲ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਗੱਡੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦਿੱਲੀ ਵਲ ਕਰਕੇ ਤੁਰ ਪਏ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀ ਸੰਤਾਂ ਤੋ ਵਿਦਾ ਲਈ ਰਾਤ ਦੇ 8.45 ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ।

ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ

ਅੱਜ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੇ ਸੰਤ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 22 ਜਾਂ 23 ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਬੀਤੇ ਐਤਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਮਿਤ ਭੋਗ ਪਿਆ ਹੈ।

11 ਜੂਨ 1983, ਸ਼ਨੀਵਾਰ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ਕੁਛ ਚਕੂਰੀ ਫੋਟੋ

ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਬੈਂਕੋਕ ਬਾਰੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਜਾਣਨੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ 40 ਅਸ਼ੋਕਾ ਰੋਡ, ਉਹਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਂ, ਸ਼ਾਮੀ 6 ਵਜੇ। ਅਤੇ ਅੱਜ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਉਸ ਮੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਫੋਟੋ 5 ਮਈ 1983 ਦੀ, ਇਸ ਵਿਚ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਐਮ.ਪੀ. ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ, ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮੁਬਾਰਕ ਕਹਿਣ ਲਈ ਇਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਲੈਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੀ ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਐਮ.ਪੀ. ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ, ਸੂ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ, ਸ. ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਨ।

ਦੂਜੀ ਫੋਟੋ 27 ਮਈ 1983 ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰ. ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਨ ਵਿਖੇ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਇਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ, ਸ. ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ

ਮੀਟਰੋ ਪਾਲਿਟਨ ਕਾਊਂਸਲ, ਠੇਕੇਦਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ, ਕੁਝ ਫ਼ਾਸਲੇ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀ ਗਣ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਫੋਟੋ ਮੈਨੂੰ ਹੰਸਪਾਲ ਹੁਰਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਦਿਤੀ, ਕਿ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ (ਕਵੀ ਨੂੰ) ਦੱਸਣ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗੱਲ ਇੰਜ ਹੋਈ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਗਰੁੱਪ ਜਦੋਂ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪਾਸੇ, ਹੋਰ ਪਰਾਂ ਜਾਕੇ ਬੈਠਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਆਕੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਇਸਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਇਹ ਸਮਝ ਨ ਸਕਿਆ, ਫਿਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਾਰੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਕੇ ਬੈਠੇ।

ਤੀਸਰੀ ਫੋਟੋ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ (ਤੀਜੀ) ਦੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ, ਲੇਖਕ ਗਣਾਂ ਵਿਚ, ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਮਿਲਣ ਜਾਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਮਿਲਣੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਸਜੇ ਹੱਥ, ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਸੈਕੇਟਰੀ ਜੈਨਰਲ ਡਾ: ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਡਾ: ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ, ਡਾ: ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲ ਅਤੇ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਰਤਨ ਵੀ ਹੈ।

ਮੈਂ 6 ਵਜੇ, 40 ਅਸ਼ੋਕਾ ਰੋਡ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਦੀ ਕਿਆਦਤ ਵਿਚ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਮੈਂਬਰ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਕਰਦਿਆਂ, ਚਿੱਠੀਆਂ ਡ੍ਰਾਫਟ ਤੇ ਟਾਈਪ ਕਰਕੇ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਤੋਂ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਵਾਂਦੇ ਰਹੇ।

12 ਜੂਨ 1983, ਐਤਵਾਰ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਢੋਡਾ ਨਮਿਤ ਭੋਗ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ, ਰਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਵਿਚ ਅੱਜ ਦਰਮਿਆਨੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸੰਤ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਢੋਡਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵਰ੍ਹੀਣਾ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਤ ਸੱਜਣ ਸੇਠ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ-ਸੇਠ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਸੇਠ ਧਰਮ ਸਿੰਘ-ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਜੀ ਆਏ। ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਅੰਤਮ ਸਮੇਂ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਅਤੇ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ ਐਮ.ਪੀ. ਨੇ ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਹੁਰਾਂ ਪਿਤਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਰੁਪਏ ਧਰਮ ਕਾਰਜਾਂ ਹਿਤ ਦਾਨ ਕੀਤੇ।

14 ਜੂਨ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ

ਮੇਰਾ ਇਰਾਦਾ ਕਲ ਸਵੇਰ ਤੋ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਕੇ ਕਰਾਂ। ਅਤੇ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਉਠ ਤਿਆਰੀ ਕਰਕੇ, ਘਰ ਵਾਲੀ ਨਾਲ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਬੈਠ 5-30 ਵਜੇ ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਏਸੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀ ਰੇਲ ਸੁਪਰ ਫਾਸਟ, ਜਿਸਦੇ ਮੁਢਲੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬੜੇ ਕੁਸ਼ਗਨੇ ਸਨ, ਤੇ ਸਫਰ ਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰ ਲਈ। ਟਿਕਟ 27-50 ਦੀ ਮਿਲੀ, ਇਸ ਵਿਚ 2/= ਪ੍ਰਤੀ ਟਿਕਟ ਸੁਪਰ ਚਾਰਜ ਵੀ ਸੀ।

ਪਲੇਟ ਫਾਰਮ ਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਤੇ ਇਸਦਾ ਕੁੜਮ ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਾਰਲੀ ਬੈਜ ਨਾਥ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ) ਮਿਲ ਪਏ। ਇਹਨਾਂ ਵੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮੁਤਾਵਕ ਹੀ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸਫ਼ਰ ਲਈ ਸਾਥ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪੱਥਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁਣ ਬੂਹੇ ਬਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪੇਚ ਤੇ ਕੁਝ ਆਦਮੀ ਵੀ ਨਾਲ ਲਿਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਫਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੜਾ ਨਫ਼ੀਸ ਅਤੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਠੇਕੇਦਾਰ ਹੈ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਕਮਾਨੀ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਚਿਮਨੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦਰਸ਼ਨ ਕੈਸੇ ?

ਰੇਲ ਸਾਨੂੰ 11-00 ਵਜਦੇ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਲੈ ਆਈ ਅਤੇ 1-00 ਵਜੇ ਅਸੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਏ। ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਲ੍ਹੇ ਵਲ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਰਖਣੀ ਸੀ, ਸੁ. ਡਿਉਢੀ ਬਾਣੀ ਲੰਘਦਿਆਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਗਏ। ਆਪ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਲ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋ ਨਵੇ ਬਣ ਕੇ ਆਏ ਚਹੁੰ ਪਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਫੈਨ ਦੀ ਘੋਖ ਪਰਖ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ : 'ਧਰਤੀ ਥੱਲਿਓਂ ਆਏ ਹੋ ਕਿ ਹੋਰ ਕਿਤੋਂ? ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਧਰਤੀ ਥੱਲੇ ਦੇ ਅਰਥ ਮੇਰੇ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਤੁਰਤ ਪਤਾ ਨ ਲੱਗਿਆ। ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਥਾਂ ਸਿਰ ਪਹੁੰਚਾ ਨਾ ਸਮਝ, ਦੱਸਿਆ 'ਭੂੰਤਰੋਂ ਆਏ ਹੋ ? ਕੁ-ਤਲ - ਭੂੰਤਰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ! ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕਿਹਾ : ਦੋ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਆ ਗਏ।

ਫਿਰ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਚਲੇ ਗਏ।

ਏਥੇ ਹੀ ਸੰਤ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਸੇਵਕ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਕਿਹਾ : ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਠ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਸੂਬਾ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ, ਤੁਸੀ ਵੀ ਚੱਲੋ, ਮੈ ਚਲਾ ਤਾਂ ਗਿਆ, ਪਰ ਅੱਜ ਜਿਵੇਂ ਨੀਂਦ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਾ ਕੇ

ਲੇਟ ਗਿਆ। ਉਠਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਲੋਕ ਜਾ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ਼ਾਇਦ ਆਏ ਹੀ ਨਹੀ ਸਨ।

ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹਾ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰੱਜ ਕੇ ਸਉਂ ਲਿਆ। ਉਠਿਆ ਤਾਂ 5-30 ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਆਦਿ ਕਰ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਕਿਤੇ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਏਥੇ ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਵੜਾਣੀਆਂ, ਏਸੇ ਵੇਲੇ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਮਿਲਿਆ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਉਹ ਕਲ੍ਹ ਦਾ ਹੀ ਏਥੇ ਹੈ।

ਹੰਸਪਾਲ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਪੱਤਰ-ਮਿਲਣੀ

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ ਤਾਂ ਆਪ ਨਵੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜਦ ਨੂੰ ਓਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਹੋਕੇ ਪਰਤ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸਫਲ ਅਖਬਾਰ ਨਵੀਸ ਮਿਲਣੀ ਕਰਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਇਹ ਮਿਲਣੀ ਤੀਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਰੀਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਕੁਛ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀ ਕਟਾਣੀਓ ਆ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਗਰਮੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਰਿਕਸ਼ੇ ਦੀ ਟਿਊਬ ਫਟ ਗਈ। ਰਿਕਸ਼ੇ ਤੇ ਅਸੀ ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਸਾਂ। ਤਾਂ ਇਕ ਟ੍ਰਾਲੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਮਿਲੀ। ਇਹ ਘੁੜੁਕਾ ਸੀ। ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਉਤੇ ਨੰਗਾ ਇੰਜਨ ਫਿਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ਅਸੀ ਵੀ ਉਸ ਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਮਾਲੂਮ ਹੋਇਆ ਇਹਦਾ ਮਾਲਕ ਸ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜੋ ਭੈਣੀ ਮਰ੍ਹਾਜ (ਸੰਗਰੂਰ) ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ।

ਯਾਦ ਸ. ਤਲਵੰਡੀ ਦੀ

ਜਦੋਂ ਨਵੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਗਾ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਸ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਵਜ਼ੀਰ ਤੇ ਸ. ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਏਥੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਸਨ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ (ਵਰਤਮਾਨ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਠਾਂ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਸ. ਤਲਵੰਡੀ ਨੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਵੀ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵੰਡਿਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਚੌਂਤੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਾ ਜਾਕੇ ਵੇਖੋ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਚੌਂਤੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ (ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ 7-8 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹਟਵੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਸਤਿਲੁਜ ਦੇ ਬੇਟ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਕ ਵਾਰ ਸ. ਤਲਵੰਡੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਆਉਣ ਤੇ।

ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਚੌਂਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀ ਗਿਆ? ਉਸ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਕਿਸੇ ਦੱਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕੱਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ

ਜੀ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਆਪ ਤਾਂ ਨਹੀ ਜਾ ਰਹੇ ਪਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਅ
ਕਵੀ ਹੁਰੀ ਚੌਤਿਓਂ ਹੋ ਆਉਣ। ਗੱਡੀ ਲੈਕੇ ਨਾਲ ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੋਗਾ ਸਿੰ
ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ ਵੀ।

ਫੇਰਾ ਬਿਰਧਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ

ਪਰ ਚੌਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਅਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਬਿਰਧਸਾਲਾ ਪਹੁੰਚੇ । ਕੋਈ ਦੋ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਿਰਧ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਵੀ ਸੀ,ਚਲਦੇ ਪਖਿਆਂ ਹੇਠ ਅਤੇ ਸੁਥਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਪਏ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਡਿਊਢੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਬਿਰਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਸੰਤ ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਨੀ ਹੱਥ ਲਾਇਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਦੂਜੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਵੀ ਏਥੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਘਰ ਨਾਲੋਂ ਏਥੇ ਸੁਖੀ ਰਵ੍ਹੇਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦਿਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਨਗਰ ਦੇ ਖੱਤਰੀ ਭਰਾਵਾਂ, ਸੰਤ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ (ਲਾਂਗਰੀ), ਪੇ: ਮਨਸਾ ਸਿੰਘ ਕੌਮੀ, ਸੰਤ ਸ਼ਿਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਲਾੜਾ, ਪੇ. ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਧੌਣ ਭੈਨ, ਬੀਬੀ ਮਾਇਆ ਆਦਿ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ।

ਅਤੇ ਫਿਰ ਛੱਤ ਉਪਰ ਜਾਕੇ ਸ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕੋਚ, ਪਨਿਹਾਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬੀਮਾਰ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਏਥੇ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ।

ਪਸ਼ੂ ਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ

ਫਿਰ ਪਸ਼ੂ ਵਾੜੇ ਵਿਚ ਆ ਸੂਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਸਾਰੀਆਂ ਗਊਆਂ ਵਲ ਘੋਖਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਮਾਰੀ ਤੇ ਉਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁਛ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ।

ਮੈਨੂੰ ਸੂਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਕੁਲ 150 ਗੋਕੇ ਪਸ਼ੂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨਾਂ ਚੋਂ 35 ਲਵੇਰੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਏਥੋਂ ਲੰਗਰ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ। ਲੋਹ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਲੋਹਾਂ ਤੇ ਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ, ਦਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲਾਂਗਰੀਆਂ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਮਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਲੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰਬਾ, ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਵਡਾਣੀਆਂ, ਸ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਅਤੇ 5-7 ਸਰੀਰ ਹੋਰ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਲੇ ਚੁਬਾਰੇ ਤੇ ਗਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਸਿਆ : ਸੰਤ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁਤਰ ਸੇਠ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ, ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ (ਬੈਂਕੋਕ) ਆਦਿ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਚੁਬਾਰੇ ਦੇ ਦੁਆਰ ਅੰਦਰੋਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਰਹਿਣਾ। ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਨੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਪਰਸਪਰ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਪਣੇ।

ਇਸ ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਜੀ ਨੇ ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੱਡੀ ਬਾਹਰ ਕਢਣ ਲਈ ਕਹਿ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੌਤੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਖਣ ਭੇਜਿਆ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ ਵੀ ਸੀ।

ਜ਼ਮੀਨ ਚੌਤੇ ਦੀ

ਅਸੀ ਪ੍ਰਤਾਪਗੜ੍ਹ (ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਂ ਟੇਵੇ ਵਾਲ) ਜਿਸਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾਂ ਦਿਤਾ ਏ, ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਭੂਮਕਲਾਂ ਅਤੇ ਰਤਨ ਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚੌਤਾ ਆਇਆ। ਅਸੀ ਘਰੋਂ ਪੌਣੇ ਸੱਤ ਵਜੇ ਹੀ ਤੁਰੇ ਸਾਂ। ਸੜਕ ਪੱਕੀ ਨੇ ਚੰਗਾ ਸਾਥ ਦਿਤਾ। ਸਤਿਲੁਜ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹ ਉਪਰ ਆ ਚੜ੍ਹੇ। ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਤੋਂ ਉਰਲੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਮੁਰੱਬਾ ਜਮੀਨ ਖਰੀਦ ਲਈ ਗਈ ਏ ਅਤੇ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ 150 ਏਕੜ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਹੈ। ਇਹ 10 ਸਾਲਾ ਪਟੇ ਉਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਕੱਚੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ 5 ਅਤੇ ਪੱਕੀ ਦੇ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਪੱਧਰਾ ਤੇ ਵਾਹੀ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿਥੇ ਜਾਕੇ ਸਾਡੀ ਗੱਡੀ ਰੁਕੀ, ਬੰਨ੍ਹ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਤੇ ਇਕ ਬੰਬੀ ਉਤੇ ਸ੍ਰੀ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਟਰੈਕਟਰ ਬੁੱਢੀਮਾੜੀ ਦਾ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਤੀਜਾ ਲੜਕਾ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚੋਂ ਆਇਆ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੀ।

ਬੰਨ੍ਹ ਦੇ ਖੱਬੇ ਨੂੰ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਹਦਵਾਣਿਆਂ ਤੇ ਹਲਵਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮੱਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਏਥੇ ਸ. ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸੀ। ਇਕ ਦਰਜਨ ਪੱਕੇ ਹਦਵਾਣੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਣ ਤੇ ਸਾਡੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਸੂਰਜ ਕਦੋਂਕਣਾ ਡੁੱਬ ਚੁਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸਾਂ ਚਾਕੂ ਕਢ ਲਏ। ਐਉਂ ਲਗਾ ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹਦਵਾਣੇ ਖਾਣ ਲਈ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਹੋਵੇ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਜਮੀਨ ਬੜੀ ਉੱਤਮ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮੁਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਭਾ 25000/- ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਹੈ। ਰਾਤੀ 8 ਵਜੇ ਅਸੀ ਏਥੋਂ ਪਰਤੇ।

ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ?

ਰਾਤੀ 9 ਵਜੇ ਮੈਂ ਤੇ ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀ ਸੀ ਵੇਖਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਗ਼ੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਵਰਾਂਡਾ ਲੰਘ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਮੰਜੇ ਤੇ ਚੁਫਾਲ ਪਿਆ ਸੀ। ਸਰੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ! ਚਿਹਰਾ ਹੋਰ ਵੀ ਪਤਲਾ। ਕੋਲ ਦਫਤਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਾਮਾਨ। ਤਿਪਾਈ ਉਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ।

ਮਾਲੂਮ ਕੀਤਾ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘੜੀ-ਮੁੜੀ ਜੰਗਲ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੰਗਲ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਹਿੰਮਤ ਹਾਰੀ ਪਈ ਹੈ। ਡਾ: ਕਟਾਣੀ

ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਹੋਰ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਕੁਛ ਵੀ ਤਾ ਫਰਕ ਨਹੀ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਮੰਜੇ ਤੇ ਹੀ ਸਿਧਿਆਂ ਲੰਮਿਆ ਪਾਕੇ ਧੁੰਨੀ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਜੋੜ, ਧਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਾਣਨੀ ਚਾਹੀ। ਮਾਲੂਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਧਰਨ, ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਛੱਡ, ਉਪਰ ਨੂੰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਾਲਿਸ ਕਰਵਾਣ, ਪੱਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਵਾਣ ਆਦਿ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਦੱਸੇ।

ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੀ ਲੋਕ, ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਲਭ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 19-6-83 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸਵਖਤੇ ਹੀ ਪੁੱਜਾਂ, ਓਥੇ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

15 ਜੂਨ 1983, ਬੁੱਧਵਾਰ
ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੋਰ ਵੀ ਸੁਹਾਵਣਾ ਹੋਗਿਆ। 4-30 ਮੈ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਰਾਹਨੁਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੀਰਤਨਕਾਰ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਕੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਮੰਡੀ ਵਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਏਥੇ ਹਨ, ਇਹ ਵੀ ਗਾਇਕ ਹਨ। 300 ਤੋਂ ਵਧ ਸੰਗਤ, ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਅਰਦਾਸ।

ਸੰਤ ਸਾਧਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦਾ ਅਨੰਦ

ਹਾੜ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਹੈ ਅਜ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ : ਆਸਾੜੁ ਤਪੰਦਾ ਤਿਸੁ ਲਗੈ ਹਰਿ ਨਾਹੁ ਨ ਜਿੰਨਾ ਪਾਸਿ। ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਅਜ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦੇਹ ਤਿਆਗ ਦਿਵਸ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਹਰਿਮੰਦਰ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾਏਗੀ।

ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਭੋਗ ਨਾਲ ਹੀ, ਹਰੀ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਤਾਲਾਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ, ਬਾਹਰ ਵਾਰ, ਹਵਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਵੇਦੀ ਗਡੀ ਗਈ, ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਲੈ ਆਂਦੇ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਆਸਣ ਵਿਛ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਸੰਤ ਸਾਧਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛੋਟੇ ਲੜਕੇ ਦਾ, ਸੰਤ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਫੂਲ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋ ਗਿਆ। 15 ਦਿਨ ਲੜਕੀ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਰਹੇਗੀ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ : ਵੇਖਣਾ, ਮੈਨੂੰ ਝੂਠਿਆਂ ਨਾ ਪਾਉਣਾ।

ਕੱਲ੍ਹ ਗਰਮੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅਧੀ ਰਾਤੀ ਅਨ੍ਹੇਰੀ ਆਈ। ਫਿਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਟਿਕਾਅ ਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਅਨ੍ਹੇਰੀ ਨੇ ਸਭ ਕੀਤਾ ਕੱਤਰਿਆ ਖਿਲਾਰ ਦਿਤਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਨੇ 8 ਵਜੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਣ ਲਈ ਨਹਿਰ ਸਰਹਿੰਦ ਤੇ ਪਧਾਰੇ।

ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਆਰਾਮ ਨਹੀ ਆਇਆ।

ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਮੰਦਰ ਵੇਖਿਆ

ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ, ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ, ਸੰਤ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਮੈ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਗਏ। ਬਿਨਾ ਥੋੜੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਪੌੜੀਆ ਵਿਚ ਸੀਮਿੰਟ ਨਾਲ ਸੰਗਿ ਮਰਮਰ ਲਗ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਜੋਤੀਆਂ ਪੱਲੇ ਫਿੱਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਇਹ ਸੇਵਾ ਨਿਬਾਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਹਨ —

1. ਸੰਤ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਝਰ ਸਪੁੱਤਰ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ
2. ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਝਾਂਗੀ ਸਪੁੱਤਰ ਸੰਤ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ
3. ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਲੇ ਕੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸੰਤ ਖੇਤਾ ਸਿੰਘ
4. ਸੰਤ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਲਾਲਪੁਰੀਆ
5. ਸੰਤ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲਪੁਰੀਆ
6. ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲ
7. ਸੰਤ ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਦਾਤੇ ਵਾਲ
8. ਸੰਤ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦਾਤੇ ਵਾਲ
9. ਸੰਤ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਖੇਖਰ ਵਾਲੀ
10. ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਾਮ ਨਗਰ

ਸੰਤ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੱਲ੍ਹਾ ਇਨਜੀਨੀਅਰ ਹਨ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਸਮਝ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮੈ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਮੰਦਰ ਦੀਆਂ ਉਹ ਸਾਰੀਆ ਥਾਵਾ ਵੇਖੀਆਂ, ਜੁ ਬਣ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਅਤੇ ਤਿਆਰੀ ਮੰਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਤਰੇੜਾਂ ਵੀ ਸਨ। ਛੱਤ ਦੀ ਉਹ ਥਾਂ ਵੀ ਵੇਖੀ ਜਿਥੋਂ ਚੋਈ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਫਰਕ ਸੀ ਸਭ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪਾਸੇ ਦੀ ਗੈਲਰੀ ਧੁਰ ਉਤੋਂ ਤਕ ਬੰਦ ਰਖਣ ਦਾ ਸੁਝਾਉ ਆਇਆ ਹੈ।

ਅਸਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਛੱਤਾਂ ਵਿਚ ਯੋਗ ਅਯੋਗ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ।

ਸ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਖੇਚਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਮੰਦਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ, ਪਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਸਲਾਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀ ਮੰਨਦੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 11 ਵਜੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਿਆ ਤੇ ਬਿਰਾਜ ਗਏ।

ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਮੈਨੂੰ 1.30 ਵਜੇ ਅਚਾਨਕ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈ ਵੀ ਕਿਉ ਨ ਓਥੇ ਜਾਵਾਂ। ਜਾਂ ਕੱਲ੍ਹਾ ਨਿਵਾਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੁਰਾਣੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਬਰਾਮਦੇ ਵਿਚ ਸਫੈਦ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਖਲੋਤਾ, ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਜਾਣ

ਤਕ ਪੌਣੀ ਕੁ ਦਰਜਨ ਇਸਤਰੀਆਂ ਪੁਰਸ, ਜੁ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨਹੀ ਲਗਦੇ ਸਨ, ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਏ ਤੇ ਕੁਝ ਦੂਰ ਭੁੰਜੇ ਹੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਬਹਿੰਦੇ ਗਏ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੁਛੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਮੁਖੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦਾਦੇ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸਿਆ। ਇਹ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਰੋਹਤਕ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ। ਇਕ ਹੋਰ ਭਰਾ ਵੀ ਰੋਹਤਕ ਵਿਚ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਸ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਰਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੂਆ ਪਰਵਾਰ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦੂਆ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹਨ। ਮਿਟਗੁਮਰੀ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਸੰਬੰਧੀ ਹਨ।

ਇਹਦੀ ਮਾਤਾ ਤੇ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਅਗੇ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ। ਮੰਡੀ (ਹਿਮਾਚਲ) ਇਸਦੇ ਪੇਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਛੜ ਦਾ ਬਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਇਹ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ : ਇਹ ਲੜਕਾ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਹੈ, ਲੈ ਲਓ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਇਸਦੇ ਘਰ ਲੜਕਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਣ ਲਿਆਏ ਹਾਂ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਗਏ, ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਤੁਸੀ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਕੇਂਦਰ ਵਲ ਆਏ ਨਹੀ ਨ, ਤਦੇ ਹੀ ਅੱਜ ਬਾਪ ਦਾਦੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਾਕਫੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਾਇਆ ਕਰੋ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ।

8-10 ਮਿੰਟ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਬਾਅਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲਿਖਤੀ ਬੀੜ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬਾ ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ। ਅਤੇ ਮੈ ਵੀ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕ ਪੱਤਰਾ ਸਤ੍ਰਿਗਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਪਾਠ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ। ਲਿਖਤੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪੰਨਾ 334-335।

ਦਸਮ ਜੀ ਦਾ ਸੁਰਗਵਾਸ ਦੀਵਾਨ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 2.15 ਵਜੇ ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦੀਵਾਨ ਸਥਾਨ ਤੇ ਚਲਣ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੁਣਾਨ। ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਹੋਵੇ। 2.50 ਮੈ ਹਰੀਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵੀ 8-10 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਇਸ ਜਵਾਨ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਵੀਡੀਓ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰਦੀਪ ਸਿਘ ਨੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਟੂਕਾਂ ਵੀ ਖੂਬ ਯਾਦ ਰਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਥੋੜਾ ਬੋਲਣ ਵਿਚ ਅਨਜਾਣ ਸੀ, ਬਾਕੀ ਸਭ ਠੀਕ ਸੀ।

3 ਵਜੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ।

ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਾਣੀਵਾਲਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਵਿੱਦਿਆ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ) ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਏਥੇ ਗੋਹੇ ਕੂੜੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਦੀ ਸੁਖਣਾ ਸੁਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਬੱਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਥੋੜੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਵਖਾਣੀ ਸੀ।

ਸੇਹਤ ਦਾ ਤੋਲ ਅਜੇ ਠੀਕ ਨਹੀ

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਆਰੰਭ ਹੋਣ ਵਿਚ ਅਜੇ 5 ਕੁ ਮਿੰਟ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮਿਤਾਰ ਨੂੰ ਕੁਛ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਸੇਵਕਾਂ ਸਮੇਤ ਉਠਕੇ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਨਾ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਕੋਠੀਓਂ ਬਾਹਰ ਹੀ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਦੋ ਅਨਇਛਤ ਜੰਗਲ ਆ ਗਏ ਹੋਣ। ਜੰਗਲ ਹੀ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਢਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੱਲ੍ਹ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸੇਹਤ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਆਖਿਆ : ਜੰਗਲ ਨਾ ਆਉਣ ਤਾਂ ਸੇਹਤ ਹਰ ਤਰਾਂ ਠੀਕ ਹੈ।

ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ, ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਤੇ ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਕਈ ਸਰੀਰ ਦਰਸਨਾਂ ਨੂੰ ਆਏ।

ਹਰਿ ਚਰਚਾ ਦੋ ਘੜੀਆਂ

ਰਾਤੀ ਮੈਨੂੰ, ਸੰਤ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਦੀ ਗੁਰ-ਚਰਚਾ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਕਿਹਾ: ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਮਾਤਰ ਹੀ ਪਾਪ ਨਾਸ਼ਕ ਹਨ, ਫਿਰ ਹੋਰ ਮਾਲਾ ਫੇਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਸੰਤ ਕੱਲ੍ਹਾ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ : ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀ, 'ਗੁਰਿ ਕਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੋਟਿ ਪਾਪ ਤਾਰੈ।' ਪਰ ਮਾਲਾ ਫੇਰਨੀ, ਭਜਨ ਕਰਨਾ ਵੀ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਈ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸਿਖ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਹੈ।

ਮਸਲਾ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਪਟਵਾਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦੁਬਿਧਾ ਨਹੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ? ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ : ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮਸਲਾ ਹਲ ਹੁੰਦਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਮੈ ਦੋ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਇਕ ਲਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਲ ਕਰਵਾ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੋਰ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਚਾਰ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਸਫੈਦਾ ਲਗਾ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਕਣ ਯੋਗ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਚਾਹੇ ਚਾਰ ਲੱਖ ਬਣੇ ਜਾਂ ਪੰਜ, ਉਹ

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਭੇਟਾ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਏਗੀ।

ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ : ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸਿਖ ਕੋਲੋਂ ਮੇਰੀ ਰਕਮ ਬਮਹਿ ਸੂਦ ਲੈ ਦੇਣ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਭਟਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮਕਾਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਵੇਚਕੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਘਰ ਖਰੀਦ ਲਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਆਗਿਆ ਹੋਈ ਮੰਨਾਂਗਾ ਤੇ ਰੋਟੀ ਵਲੋਂ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਰਵ੍ਹਾਂਗਾ।

ਬਾਮੀ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਕੁਛ ਠੀਕ ਸੀ। ਕੁੱਛ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਕੋਠੀ ਦੇ ਇਹਾਤੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮਿਲੇ। ਉਹ ਕੁਛ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਂਹਦੇ ਹਨ।

ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ

ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਹ ਸੱਜਣ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਹਰ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਵਾਂਗ ਸਧਾਰਣ ਹੀ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਫਰਮ ਵਿਚ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸੌ ਮਹੀਨਾ ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਭਰਾ ਵੀ ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲ ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਰਹੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ। ਥੋੜੀ ਜੇਹੀ ਜਗਹ ਇਹਨਾਂ ਝੰਡੇ ਵਾਲਾਨ੍ਹ ਵਿਚ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਓਥੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਮਿਕਸਰ ਆਦਿ (ਸੜਕਾਂ ਸੰਬੰਧਤ ਮਸ਼ੀਨਰੀ) ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਵਗੈਰਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾਰਾਇਣੇ ਪਾਸ ਨਵਾਂ ਮੋਤੀਆਖਾਨ ਵਸਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ। ਓਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੰਗੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਕੇ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿਵਾ ਦਿਤੀ। ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਛਤ ਪਾੜ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਐਸੀ ਆਈ ਜਿਸਨੇ ਝੰਡੇਵਾਲਾਨ ਵਾਲੀ ਜਗਹ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਤੇ ਲਈ ਕਿ– ਇਹਨਾਂ ਪਾਸ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਮੋਤੀਆਖਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਜਗਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਲਖ ਰੁਪਿਆ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਝੰਡੇਵਾਲਾਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਉਤੇ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਗਹ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਐਧਾ ਕਰਾਇਆ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਗਾ। ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਚਾਰ ਛਤੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਉਸਾਰ ਕੇ ਅਧਾ ਕਰਾਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਲਾਗਤੋਂ ਜਾਂ ਖੇਚਲ ਖੱਥਲ ਤੋਂ ਕਰਾਇਆ ਲੈ ਲੈਣਾਂ।

"ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਮਿਕਸਰ ਆਪ ਬਣਾਂਦੇ ਹਨ, ਚੰਗੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।"

ਮੈਨੂੰ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਾਸਤੇ ਜਾਂ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਅਸੀ 6-7 ਜਣੇ ਹੀ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਉਗਰਾਹੀਆਂ ਵਧੇਰੇ ਦੇਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਮਦਦਗਾਰ ਵੀ ਉਹੀ ਹਨ। ਜੇ ਮੈਂ ਨਾਮ ਪੁਛੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੱਸੇ :

1. ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ
2. ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ
3. ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ
4. ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਤੰਬੂਆਂ ਵਾਲੇ

(ਦੋ ਤਿਨ ਹੋਰ ਨਾਂ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀ ਆ ਰਹੇ।)

16 ਜੂਨ 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਕੰਗ ਅਰਾਈਆਂ (ਫਲੌਰ)

ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਵੇਰੇ ਜਾਂ ਮੈਂ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੁਰਾ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਵਜਾਉਂਦਾ ਵਾਰ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਪੌੜੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਿਲਰੁਬਾ ਨਾਲ ਸਾਥ ਕਰ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਾਰ ਦਾ ਭੋਗ 5.20 ਤੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਮੈ ਵੀ ਜਾ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਵਿਦਾਈ ਹੈ, ਕੁਛ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਮੈ 16.6.83 ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਮੈ 8 ਵਜੇ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈ ਆਪਣਾ ਸੂਟਕੇਸ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਹੱਥ ਪਰਸੋਂ ਚੰਡੀਗੜ ਭੇਜਣ ਲਈ, ਪਰ ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਚੋਖੇ ਚਿਰ ਤੋਂ ਮੰਜੀ ਉਤੇ ਬੇਸੁਧ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਦੇ ਜਗਾਣ ਦੇ ਜਤਨ ਨਿਸਫਲ ਹੋਏ। ਅੰਤ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਬੀਬੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਆਇਆ, ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਸਮਝਾ ਕੇ। ਅਤੇ 8 ਵਜੇ ਤਕ ਬੱਸ ਲੈਕੇ ਅਤੇ 11 ਵਜੇ ਤਕ ਨੂਰ ਮਹਿਲ ਲੰਘ ਕੋਟ ਬਾਦਲ ਖਾਂ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਇੰਦੂ (ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ) ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲਿਆ। 500/-, 500/- ਪੰਜਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦੇਣ ਦਾ ਮੇਰਾ ਅਤੇ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਸਾਡੇ 18-20 ਸਾਲ ਜੀਉਣ ਤਕ ਇਹ ਰਕਮ ਇਕੱਲੀ ਇਕੱਲੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ 8-8 ਹਜ਼ਾਰ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਛੋਟੀ ਵਿਆਹੀ ਲੜਕੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਦੂਜੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗੇ।

3.30 ਤਕ ਕੋਟ ਬਾਦਲ ਖਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਸ. ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਹਦੇ ਵਡੇ ਭਰਾ ਸ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਖੋ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਪਿੰਡ ਕੰਗ ਅਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪਰਤਿਆ। ਸ. ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਰਵਾਨਾ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲਿਆ।

ਰਾਤ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ 'ਰੇਲ ਰੋਕੋਂ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੇਲਾਂ ਅਤੇ ਬੱਸਾਂ ਕਲ੍ਹ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ ਤਾਕਿ ਜਨ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ ਨਸ਼ਟ ਨ ਹੋਵੇ, ਸੋ ਮੈ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਦਿਨ ਕੰਗੀਂ ਰਹਿਣ ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ।

18 ਜੂਨ 1983, ਸ਼ਨੀਵਾਰ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਕੈਂਗ ਅਰਾਈਆਂ ਤੋ ਚੱਲ ਕੇ, ਬੱਸਾਂ ਦੁਆਰਾ 11 ਵਜਦੇ ਨੂੰ ਮੁਹਾਲੀ ਅੱਪੜ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਰਿਟਾਇਰਡ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਫੀਸਰ ਸ. ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਕੋਠੀ ਨੰ: 704, ਫੇਜ 2 ਵਿਚ ਆ ਮਿਲਿਆ। ਅੱਗੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬੇਟੀ ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਆਪਣੀ ਇਕਲੌਤੀ ਪੁਤਰੀ ਨਾਲ ਲਖਨਊ ਤੋਂ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੰਤ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ - ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ।

ਸ. ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਨ ਲਗੇ ਦੋ ਕਾਗਜ਼ ਦਿਤੇ। ਇਹ ਸ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ 22 ਸੈਕਟਰ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਉਸੇ ਥਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੋਂ ਪਹਿਲ 1950 ਵਿਚ ਚਰਨ ਪਾਏ । ਉਦੋਂ ਅਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਨਹੀ ਸਨ ਬਣੇ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ 22 ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਏਸੇ ਥਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਸ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ, ਅਤੇ ਪੀ. ਡਬਲਿਊ ਡੀ. ਵਿਚ ਫੋਰਮੈਨ ਸਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਰੀਟਾਇਰਡ ਹਨ। ਸ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

"ਜਦ ਅਸਥਾਪਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਐਸਟੇਟ ਆਫੀਸਰ ਨੂੰ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਲਈ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਪਰਗਟ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਥਾਨ ਸਨ, 1) ਹੁਣ ਦੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਾਲੀ ਜਗਹ, 2) ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਮੰਦਰ ਸੈਕਟਰ 23, ਅਤੇ 3) ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਕਟਰ 22 ਵਾਲੀ ਜਗਹ। ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਚੀਆਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼, ਸ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਨੇ ਰਖੀ। ਜਦ ਪਰਚੀ ਚੁਕੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਉਸੇ ਹੀ ਸਥਾਨ ਦੀ ਨਿਕਲੀ ਜਿਥੇ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਰਨ ਪਾਕੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪਰਚੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਵਾਰ ਪਰਚੀ ਉਸ ਜਗਹ ਦੀ ਨਿਕਲੀ। ਉਸੇ ਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੈਕਟਰ 22 ਵਿਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ।"

ਬਾਕੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਣੇ।

ਸ. ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਪਾਸ 5 ਘੰਟੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਸਮਾ ਬਿਤਾਕੇ 19-B ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਮਕਾਨ ਨੰ. 3370 ਵਿਚ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਸਲੂਜਾ-ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਜਾ, 5 ਵਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੋਵੇਂ ਪੁਤਰ, ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਧੀਆਂ ਬੀਬੀ ਨਿਰਮਲ ਅਤੇ ਸਤਿਨਾਮ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਸੌਹਰਾ ਸ. ਬਿਕ੍ਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਪਾਲ ਅਤੇ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਨਾਲ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਮੇਤ ਪਰਵਾਰ ਜੀਵਨ ਨਗਰੋਂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਾਲ ਬੱਚਾ ਵੀ ਸਭ ਦਾ ਨਾਲ ਸੀ। ਛੁਟੀਆਂ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮੀ ਮੈਨੂੰ 30-ਬੀ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ। ਇਸਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹਾਲ ਵਾਲਾ ਛੋਟਾ ਹਿੱਸਾ ਵਖਾਇਆ। ਜਿਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ 2-2½ ਫੁਟ ਕੁਰਸੀ ਉਚੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉਪਰਵਾਰ ਇਕ ਹੋਰ ਹਾਲ 400 ਸੀਟਾਂ ਵਾਲਾ ਉਸਾਰਨਾ ਹੈ। ਤਿਆਰ ਹਾਲ 50' x 60' ਦਾ ਹੈ। ਧਰਮਸਾਲਾ ਦਾ ਮੁਖ ਪਰਵੇਸ਼ ਵੀ ਏਧਰੋਂ ਹੀ ਹੈ। ਪਰਵੇਸ਼ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਉਪਰ ਵਲ ਇਕ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਵੀ ਬਣਨਾ ਹੈ. ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਏਸੇ ਹਾਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਉਤੇ 1.50 ਲਖ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ। . ਉਗਰਾਹੀ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤੇ ਕਰਜ਼ ਉਤਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ. ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਉੱਦਮ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਭਰਿਆ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਤਾਂ ਮਿਲਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦਿਨ ਤਿਖੜ ਧੁਪ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਗਰਮ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਲ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸਮੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਵਾਜਣਾ ਹੈ। ਸੋ ਏਥੋਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਠੇਕੇਦਾਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਫੰਕਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ-ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਵੇਰੇ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਨਵੇਂ ਸਜੇ ਨਾਮੁਕੰਮਲ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਲਗੇਗਾ।

19 ਜੂਨ 1983, ਐਤਵਾਰ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸਮੇ

ਸਵੇਰੇ 5 ਵਜੇ ਮੈਂ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਪਿਛੇ ਬੈਠਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬੋਂ ਆ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। 4 ਕੁ ਕਾਰਾਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬੋ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ; ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ ਡ੍ਰਾ: ਨਾਲ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਪੂਰਬਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰਾਂ, ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ; ਸੰਤ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜਾ ਦੀ ਗੱਡੀ ਤੇ ਸੰਤ ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ-ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅੰਗਰਖਿਅਕ ; ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕੋਈ 10 ਦਿਨ ਦੇ ਥਾਈਲੈਂਡ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਨੂੰਹ ਬੀਬੀ ਚਰਨਜੀਤ ਵੀ ਨਾਲ ਹੈ।

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਏ.ਐੱਸ. ਆਈ., ਸੰਤ ਜੈ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਹਲਕੇ ਫੁਲਕੇ ਚੰਦੋਏ ਹੇਠ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਜ਼ਾਰੇ-ਜੋਗੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਹੋ ਗਈ ਅਰਦਾਸ ਵੇਲੇ ਤਕ। ਏਥੋਂ ਭੋਗ ਪਾਕੇ ਆਪ ਜੀ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਿਵਾਸ

3370 ਸੈਕਟਰ 19-ਡੀ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ।

ਪਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੂਰ ਦੇ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚੋ. ਸਕੂਟਰਾਂ. ਸਾਈਕਲਾਂ. ਤੇ ਹੁਣ ਆਉਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਨ ਹੋਏ ਉਹ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਆ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਏਥੇ ਆ, ਕੁਛ ਜਲਪਾਨ ਕਰ. ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿ ਪਧਾਰੇ। ਆਪ ਨੇ 7.30 ਤਕ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸਨ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਧਾਮ ਪਧਾਰਨਾ ਸੀ।

ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਧਾਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 36 ਵਿਚ ਇਕ ਤਕੜੀ ਬਿਲਡਿੰਗ, ਜਿਸਦਾ ਹਾਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਉਸਰ ਰਹੀ ਹੈ. ਇਸੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਧਾਮ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਰਤ ਧਰਤਾ ਹਨ ਸਵਾਮੀ ਨਵ ਯੋਗੇਂਦਰ ਜੀ। ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਇਨਸਾਨ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਨਿੰਮਰ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ : ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚਲੇ ਧਾਮ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨ ਹੋਣ ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅੱਜ ਪਧਾਰਨ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਟਾਈਮ ਸ਼ਾਇਦ 7.45 ਹੀ ਨਿਸਚਿਤ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਮ ਕਰਕੇ ਵਕਤ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ 5-7 ਮਿੰਟ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਿੰਨ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜਥਾ ਠੀਕ 7.45 ਤੇ ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਧਾਮ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ।

ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਿੰਟ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿਚ, ਦੋ ਸਫੈਦ ਸਜਦੇ ਹਾਰ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਨਾਲ ਧਰਮ ਡੰਡਧਾਰੀ ਸਵਾਮੀ ਨਵਯੋਗਿੰਦਰ, ਜੋ ਇਸ ਮੰਦਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਨ, ਭਗਵੇ ਬਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਫਬਦੇ, ਨਾਲ ਨਾਲ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮੁਤਾਬਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦਾ ਆਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਪ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਂ ਭਗਤ ਜਨ 'ਹਰੇ ਰਾਮਾ, ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਹਰੇ ਹਰੇਂ ਬੜੇ ਸੁਰ ਵਿਚ ਗਉਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਖ, ਛੈਣੇ, ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਸਭ ਇਕ ਬਝਵੀ ਲੈ ਵਿਚ ਭਜਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵਲੋਂ ਵਜਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਨੱਚਣ ਦੇ ਮੂਡ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪੈਰ ਉਠਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਵਾਮੀ ਸ੍ਰੀ ਯੋਗੇਂਦ੍ਰ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਦਾ ਮੁਨਾਸਬ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀ ਵੱਜਦ ਭਰੇ ਸੁਰੀਲੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਲੈਅ ਵਿਚ ਕਦਮ ਪੁੱਟਦੇ ਹਾਲ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਗਏ ਤਾਂ ਏਥੇ ਇਕ ਅਤੀ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਅਤੇ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਮੂਰਤੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਤੇ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਸਥਾਨ ਸਨ। ਏਥੇ ਬੈਠੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਉਠਕੇ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। ਏਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵੀ ਇੱਕਤਰ ਸੀ। ਲਹਿੰਦੇ ਪਾਸੇ ਹਰੇ ਰਾਮਾ ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਭਗਤਜਨ ਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਦੁਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਨਰ ਨਾਰ 500 ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੋਭਾ ਦੇ ਸੂਰਜ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਹੋਣ ਆਪਣੇ ਗਿਰਦ ਬੇਦਾਮ ਗੁਲਾਮਾਂ

ਅਰਥਾਤ ਸਿੱਖਾ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੱਥੇ ਟਿਕਦੇ ਹਨ, ਭੇਟਾਵਾਂ ਧਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 16.6.83 ਨੂੰ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲਈ ਨਿਕਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੋਜ਼-ਬ-ਰੋਜ਼ ਹੁਣ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਤੇ ਭਗਤਜਨਾਂ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਲੈਅ ਵਿਚ ਕਦਮ ਉਠਾਂਦਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਿਸਚਿਤ ਸਥਾਨ ਤੇ ਲਿਆਉਣਾ ਬੜਾ ਨੈਣਾਭਿਰਾਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਸਜੇ ਤਾਂ ਹਰੇ ਰਾਮਾ ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੇ ਭਗਤਜਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ, ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਲੇ ਹਾਰ ਪਹਿਨਾਅ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗਲੇ ਹਾਰ ਪੁਆਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਂਜ ਹੀ ਪਕੜ ਕੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਫੜਾਂਦੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਸ੍ਰੀ ਯੋਗੇਂਦ੍ਰ ਸਵਾਮੀ ਚਤੁਰ ਪੁਰਸ਼ ਹਨ। ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਜਿਠਣਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਨਵਯੋਗੇਂਦ੍ਰ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਉਤਸੁਕ ਸਰੋਤਿਆਂ ਲਈ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਕਰਕੇ, ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪੂਜਿਆ ਪਾਦ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਅਤੇ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਦੀ ਜੈ ਬੁਲਵਾ ਕੇ ਅਪਣਾ ਕਥਨ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿਖ ਸ਼ੁਧ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਸੁਣੀ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਬਿਨੈ ਕੀਤੀ ਆਪ ਨੇ ਪਰਵਾਨਗੀ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਏਥੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਭਗਤ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਰਮਾਇਣ ਚੋਂ ਪੜ੍ਹਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਉਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੁਸੰਗਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੁਸੰਗਤ ਮਿਲਿਆਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਉਤਮਤਾ ਵਲ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਉਤੇ ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਧਾਮ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਕੇ ਕੁਛ ਪ੍ਰਵਚਨ ਦੇਣ ਦਾ ਆਗ੍ਰਿਹ ਕੀਤਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਚਨ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਮਿਲਣੀ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਇਕ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਇੰਜ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਨਵਯੋਗਿੰਦ੍ਰ ਜੀ ਆਪਣੇ ਉਸ ਘਰ (ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ) ਗਏ ਅਤੇ ਅਸੀ ਇਸ ਘਰ (ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਧਾਮ) ਆਏ ਹੋਈਏ। ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਹਰੇ ਰਾਮਾ ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੈਰੋਬੀ, ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਵੀ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਲਣ ਅਜ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਮੇਲ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਚਾਹ, ਕਾਫ਼ੀ, ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ ਆਦਿ ਨਾ ਪੀਣਾ, ਸਵੇਰੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ, ਭਜਨ ਕਰਨਾ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ, ਆਦਿ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ

ਬਣਾਇਆ ਸੀ। (ਸੇਠ ਜੀ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਕੋਲ ਹੀ ਬੈਠੇ ਸਨ।)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਿਛੇ ਨੂੰ ਝਾਤ ਮਾਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੇਠ ਜੀ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਉਸੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਤਾਂ ਕੋਲ ਖਲੋਤੇ ਸੰਚਾਲਕ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਤਾੜਿਆ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਕੋਮਲ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀ ਵਰਤਨੇ ਆਉਂਦੇ? ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਹੋ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀ ਉਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਬੇਸੁਰ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਲੱਗਣਾ ਅਨਰਥਕਾਰੀ ਨਹੀ ਜਾਪਦਾ। ਪਰ ਜੋ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਉਹੋ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿੰਨੇ ਬੇਸੁਰੇ ਸੁਰ ਲਗ ਗਏ। ਇੰਜ ਹੀ ਸਾਥੋਂ ਅਗੇਰੇ ਲੰਘੇ ਸਾਧੂ ਵਿਅਕਤੀ ਵਧੇਰੇ ਗਿਆਨ ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਸੁਮਾਰਗ ਪਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਧਾਮ ਵਿਚ ਖੂਹ ਲਗਾ ਹੋਵੇ। ਆਪ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਖੂਹ ਲੁਆਕੇ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਖੂਹ ਏਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ। ਇੰਜ ਹੀ ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਧਾਮ ਵਾਲੇ ਗਊਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਹਕੀਕੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ ਕਿ ਗਊ ਸਿਰਫ਼ ਦੁੱਧ ਹੀ ਨਹੀ ਦਿੰਦੀ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁੱਧ ਹੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਹੋਰ ਤਰਾਂ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਖ਼ੈਰ ਦੀਨ ਤਪੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਾਖੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਦਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਗਊ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਮਰਨੋਂ ਬਚਾਇਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਪਬਲਿਕ ਵਲੋਂ ਬੁਲਾਏ ਜੈਕਾਰੇ ਦਾ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਬੁਲਾਂਦਿਆਂ ਹਰਿਨਾਮ ਮਹਾ ਮੰਤਰ ਦੀ ਜੈ ਬੋਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਇਹੋ ਮਹਾ ਮੰਤਰ ਅਜ ਸਾਨੂੰ ਵਿਸਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮਹਾ ਮੰਤਰ ਕਮਾਏ ਹਨ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਨਾਂ ਮੰਤਰਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਸੱਪ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਉਤਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤਾਂ ਮਹਾਂ ਮੰਤਰ ਹੈ : ਸਰਬਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਧਿ ਨਾਮੁ।

"ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਇਕੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੁ ਮਨੁਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਾਰਗ ਪ੍ਰਸ਼ਸਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੋਟੇ ਰਾਹ ਤੇ ਪੈਣੋਂ ਤੇ ਭਟਕਣੋਂ ਵਰਜਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਗੀਤਾ, ਰਾਮਾਇਣ ਆਦਿ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ ਕੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਆਉਣਾ ਦੱਸਿਆ। ਸਾਰੇ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਕੋ ਹੈ ਮਨੁਖ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਪਾਟਕ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਆਇਆ ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਚਲਾਇਆ। ਪਰ ਉਹਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਕੁਝ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਾਡੇ ਤੇ ਐਸਾ ਪਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਜੇ ਤਕ ਨਹੀ ਸਾਥੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ।

"ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਜੁਗਿ ਤੈ ਮਾਣਿਓ ਛਲਿਓ ਬਲਿ ਬਾਵਨ ਭਾਇਓ। ਤ੍ਰੇਤੈ ਤੈ ਮਾਣਿਓ ਰਾਮੁ ਰਘੁਵੰਸੁ ਕਹਾਇਓ। ਉਗ੍ਰਸੈਣ ਕਉ ਰਾਜੁ ਅਭੈ ਭਗਤਹ ਜਨ ਦੀਓ। ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਕੜੀ ਨੂੰ ਮੇਲਦੇ ਹੋਇਆਂ ਜਦੋਂ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ, ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਅਸੀ ਵਖਰੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ? ਤੁਸੀ ਕਦੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ,

ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀ ਪੜੋਗੇ। ਓਥੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀ ਪਰਸਪਰ ਜੁੜ ਨ ਸਕੀਏ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀ ਕਰਦੇ।"

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰੀਨਾਮ ਮੰਤਰ ਨੂੰ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਸਾਧੂ ਸ਼ਾਂਤ ਸੁਭਾਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਦਾ ਪਿਆ ਹੈ ਇਹ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋਣ ਦਾ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ : ਬੇਮੁਖ ਹੋਏ ਰਾਮ ਤੇ ਲਗਨਿ ਜਨਮੁ ਵਿਜੋਗ। ਅੰਤ ਉਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਦੇ ਸੇਵਕ, ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੇਵਕ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਿਖ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਕ ਮਿਲਕੇ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਾਰੇ ਸਾਡੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀ ਸਭ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਂ। ਇਹਨਾਂ ਲੀਕਾਂ ਉਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਹੀ ਅਸਾਂ ਸੰਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਤੁਸੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਹ ਨੇਮ ਬਣਾ ਲਓ ਕਿ ਇਕ ਘੰਟਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, ਹੋਰ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇਕ ਘੰਟਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨ ਰਹੇ। ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਐਸੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ 8 ਘੰਟੇ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ ਮਿਥਕੇ ਨਾਮ ਵੀ 8 ਘੰਟੇ ਹੀ ਜਪਦੇ ਹਨ।

"ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾਂ ਕੁ ਵਕਤ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਨਵਯੋਗੇਂਦ੍ਰ ਸਵਾਮੀ ਵਲੋਂ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ ਹਾਰਦਿਕ ਧਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਧਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਨਵਯੋਗੇਂਦ੍ਰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਆਗ੍ਰਹਿ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਆਪ ਵੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਪਰਵਾਨ ਕਰਨ। ਅਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਦੋਹਰ ਲਾਈ ਕਿ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਾਵਨਾਮ੍ਰਿਤ ਸੰਘ ਦੇ ਆਜੀਵਨ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੈ, ਅਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਪਰਵਾਣਦਿਆਂ 'ਹਰੇ ਰਾਮਾ ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਂ' ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਹਿਜ਼ਹੋਲੀਨੈਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜੈ ਦੇ 5-7 ਵਾਰ ਨਾਅਰੇ ਲਗਵਾਏ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਜੈ ਵੀ ਬੁਲਾਈ ਗਈ।

ਸਾਰਾ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੂੰ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਨੇਮ ਉਪਨੇਮ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਦੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦਿਤੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਕੀਰਤਨ ਹੋਣ ਲਗਾ। 15 ਕੁ ਮਿੰਟ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਖਲੋ ਕੇ ਹੋਇਆ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੀਤਰਨ ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਵਡ ਉਮਰੀ ਭਗਵੇ ਵਸਤਰ ਧਾਰੀ ਬੀਬੀ ਨੇ ਪੂਜਾ, ਅਰਚਾ, ਬੰਦਨਾ ਆਦਿ ਕੀਤੀ। ਅੰਦਰ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਆਦਿ ਦੀਆ ਮੂਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਦ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਏਥੇ ਜੋ ਵੀ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਜੁ ਸੈਂਕੜਿਆਂ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਸੀ ਮੇਰੇ ਰਾਹੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਵਿਦਾਈ ਸਮੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਗਾਏ ਭਜਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕੈਸੇਟ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਵਾ ਘੰਟਾ ਸਮਾ ਦੇਣ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ 15-20 ਮਿੰਟ ਦਾ ਖਲੋਣ ਵੀ ਸੀ, ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਥਕਾਵਟ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਜਿਥੇ ਸਰਧਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਵਕਤ ਬੀਤਦਿਆਂ ਪਤਾ ਨਹੀ ਲਗਦਾ। ਸਗੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

3370 ਨੰਬਰ ਵਿਚ

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿਧੇ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਆਏ। ਤਾਂ ਏਥੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਲਗ ਗਈਆਂ। ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਐਮ.ਪੀ. ਵੀ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਕਰਕੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਆ ਪਹੁੰਚਾ ਸੀ। ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਸ. ਮਨਚੰਦਾ ਨੇ ਵੀ ਸੀ ਪਰ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਟਿਕਟ ਖਰੀਦ ਕੇ ਵੀ ਪਛੜ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਬਸ ਦੁਆਰਾ ਮਾਰੋਮਾਰ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਏਧਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਨਾਨਪਾਣੀ ਕਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕ ਲਿਆ ਤੇ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਚਿਰ ਲਈ ਬਿਰਾਜ ਗਏ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਇਆਂ ਚੋਂ ਬੀਬੀ ਧਰਮ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪੋਤਾ ਸ. ਗੁਰਸੰਤ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤ੍ਰ ਸ. ਰਾਮੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਸ. ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਰੀਟਾਇਰਡ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ., ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਦੋਵੇਂ ਤਰਾਂ) ਰਾਜੇ ਜੰਗਾਂ ਦੇ। ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਜੈਂਟਲਮੈਨ ਆਪਣੀ ਸੁਪਤਨੀ ਸਮੇਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਕਰਦਾ ਆਇਆ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਸੀ ਜਾਣਾ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਏ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ 12 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ 3370 ਵਿਚੋਂ ਚੱਲ ਪੈਣਾ ਹੈ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਲਈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਠੇ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਧਰਮ ਕੌਰ ਤੇ ਗੁਰਸੰਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ। ਹੋਰ ਵੀ ਐਸੇ ਲੋਕ ਸਨ।

ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਅਨੇਕ ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾਂ 'ਅਜੀਤ' ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਤੀਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਬੈਂਕੋਕ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਖੂਬ ਦਿਤੀਆਂ। ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ. ਹਮਦਰਦ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਬਾਰੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਸਤੇ 100 ਏਕੜ ਜਮੀਨ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਰੇਤੇ ਕੋਲ 150 ਏਕੜ। ਇਹ ਕ੍ਰਮ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਨ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰ, ਤਿੰਨ ਕਾਰਾਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਈਆਂ।

ਸੰਤ ਬਖਸੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਘੜੀਸਾਜ਼

ਮੈਨੂੰ ਸੰਤ ਬਖਸੀਸ਼ ਸਿੰਘ 18 ਸੈਕਟਰ ਵਾਲੇ, ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਤ੍ਰੈਤਰ ਦੇ ਹੀ ਵਾਕਫ਼ ਤੇ ਮਿੱਤਰ ਸਨ, ਆਏ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਨੂੰ ਲੈ ਤੁਰੇ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਸੀ ਪਰਕਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਆਓ ਸੇਠ ਬਖਸ਼ੀਸ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ : ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਸੇਠ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜੇ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸੇਠ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਹੀ ਬਣਾਇਓ ਜੇ। ਹਿੱਕ ਤੇ ਧਰਕੇ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਨ ਬਣਾਉਣਾ। ਉਸ ਦੀ ਘੜੀ ਚਮਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ : ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਦੀ ਹੈ?

"5000/- ਦੀ ਹੈ ਸਕਰੈਚ ਪਰੂਫ।"

ਬੜੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਹੈ, ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕਾਹਦਾ ਮੁਲ ਹੈ ਜੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ ਪਾਸ ਇਕ ਘੜੀ ਵੇਖੀ, ਉਹ 17,00,000/- ਮੁਲ ਦੀ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਘੜੀ ਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਦੋ ਲੱਖ ਮਹਿੰਗੀ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕਰਨ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅਗੇ ਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਬਖਸ਼ੀਸ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਘੜੀਆਂ ਦਾ ਵਿਕ੍ਰੇਤਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਘੜੀਸਾਜ ਵੀ ਹੈ।

ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਖਸ਼ੀਸ਼

ਬਖਸ਼ੀਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਿਕਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇਕ ਬਖਸੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਵੀ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਪੂਰਥੇ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬਖ਼ਸੀਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਰੋਗਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋਵੇ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸੇਠ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਦਿਲੀਓ ਆਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੂੰਹ ਬੀਬੀ ਚਰਨਜੀਤ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤਾਰ ਪਾਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾ ਜੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਗਿਆ ਏ। ਅੱਜ ਸ. ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਘਰ ਸਿਠਾਣੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆਂ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਕੁਛ ਦਿਨ ਬੈਂਕੋਕ ਰਹਿ ਕੇ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਵਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਸੀ। ਬਿਨਾ ਬੀਬੀ ਚਰਨਜੀਤ ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਪਰਵਾਰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਜ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਤੇ

ਮੈਂ ਅਤੇ ਬਖਸੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਉੜਾਣ ਤੋਂ 5 ਕੁ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਏਅਰਪੋਰਟ

ਏਅਰਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਵੇਟਿੰਗ ਰੂਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਏਥੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਸੋਫੇ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ ਪਰ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ, ਸ. ਮਨਚੰਦਾ, ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਅਤੇ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਚਰਨਾਂ ਪਾਸ ਲਾਲ ਗਲੀਚੇ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਚਰਨ ਦਬਾਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮੁਸਕਰਾਏ : ਅਜੇ ਲੋੜ ਨਹੀ। ਅਜੇ ਮੈਂ ਥੱਕਿਆ ਨਹੀਂ।

ਏਥੇ ਇਕ ਭਾਰੀ ਸਰੀਰ, ਉਨਾਬੀ ਸੂਟ, ਕਾਲੇ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰੌਢਤਾ ਤੋਂ ਅਗੇ ਲੰਘਦੀ ਇਸਤਰੀ, ਇਕ ਹੋਰ ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਪਸਿਤੇ ਸੋਫੇ ਤੇ ਬੈਠੀ ਵੇਖ, ਪਛਾਣ ਕੇ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ : ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਬਰਾੜ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

"ਹਾਂ ਜੀ, ਉਹੋ ਹੀ ਹੈ !"

"ਬੜਾ ਚਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਏ ਮਿਲਿਆਂ, ਪਛਾਣੀ ਗਈ ਹੈ।" ਅਤੇ ਸ. ਹੰਸਪਾਲ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਉਠਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਉਸ ਕਿਹਾ : ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਬੈਠਾਂ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਓਦੋਂ ਦਾ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦੇ, ਤੁਸੀ 'ਰਾਣੀ' ਹੁੰਦੇ ਸਾਓ, ਓਦੋਂ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਵੀ ਛੀਟਕਾ ਸੀ।

ਅਤੇ ਕੁਛ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਕੇ ਉਹ ਉਠਕੇ ਆਪਣੀ ਸਾਥਣ ਕੋਲ ਚਲੀ ਗਈ। ਇਹ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਸ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਰਾੜ, ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹੈ।

ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਨਚੰਦਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ : ਦਿੱਲੀਓ ਹੰਸਪਾਲ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੂ। ਆਪ ਟਿਕਟ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਤੇ ਬੈਠਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਜਾ। ਓਥੋਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਲਿਫਟ ਮੰਗ ਕੇ ਏਥੇ ਦੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੇ ਆ ਮਿਲਿਆ। ਪੱਗ ਬਸਾਂ ਦੇ ਸਫਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਢਿੱਲੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਹੁਣ ਮਨਾਲੀ ਤਕ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਵੀ ਅੱਜ ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤਣ ਨੂੰ ਏਥੇ ਪੁੱਜਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਜੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਾਕੀ ਸੀ।

ਦੋ ਨਕੋਦਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਯਾਚਕ

ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮੀ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ ਨੇ ਕੋਲ ਆਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ : ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ, ਦੋ ਸਿਖ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨਕੋਦਰੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ। ਸਿਘਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ। ਇਕ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰੌਢ, ਚੌੜੀ ਛਾਤੀ, ਡਬਲ ਸਰੀਰ, ਤੇਜ਼ ਤਹਿਮਤ, ਕਰੜ ਬਰੜੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲਾ ਜੱਟ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਜਿਉਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ 5/- ਦਾ ਨੋਟ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਰੱਖ, ਸਾਧੂਆ ਵਾਂਗ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ। "ਬਹੁਤ ਕਿਰਪਾ

ਕੀਤੀ ਸਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਅੱਜ ਦਰਸਨਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਲੋਚ ਸੀ। ਨਕੋਦਰੋਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਲੁਗਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹੋ, ਤੁਰਤ ਏਧਰ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਮੇਰਾ ਮਨ ਬੱਸਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਾਹਲਾ ਸੀ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ! ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਏਥੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਟੈਪੂ ਵੀ ਰਾਹ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦੇ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਸਾਂ ਆਖਣ ਦਰਸਨ ਨਹੀ ਕਰਨ ਦੇਣੇ, ਫੇਰ ਟੈਪੂ। ਫਿਰ ਸਵਾਰੀ ਫੜੀ, ਅੰਤ ਨੂੰ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਗਏ।"

ਜੱਟ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨਾ ਨਾਲ ਮੂੰਹੋਂ ਮੂੰਹ ਰਜਿਆ ਹੋਵੇ।

ਦੂਜਾ ਸਿੰਘ, ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ, ਨਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਕਹਿਰਾ ਬਦਨ, ਦਰਮਿਆਨੀ ਉਮਰ। ਇੰਹ ਵੀ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਪਹਿਲੇ-ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਸ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਵਲਾਇਤ ਰਹਿੰਦੇ ਪੁੱਤਰ ਘਰ ਇਹਦਾ ਪੋਤਰਾ ਆਇਆ ਸੀ, ਨਾਮ ਰਖਵਾਣਾ ਸੀ। ਵਲਾਇਤ ਵਿਚ 6 ਹਫਤੇ ਮਿਆਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਾਮ ਰਖਣ ਦੀ ਤਿੰਨ ਹਫਤੇ ਤਾਂ ਚਿਠੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਿਚ ਲੰਘ ਗਏ। ਹੁਣ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਰੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨਾਮ ਰਖ ਦੇਣ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਜਹਾਜ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਵਾਸਤੇ ਉਠ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਕਦਮ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਰਖਣੇ ਸਨ। ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ : ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੇ ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਪੁਛ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਜਵਾਬ ਲਿਖ ਦੇਵੇਗਾ।

ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਰਵਾਂ ਰਵੀ ਜਹਾਜ ਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇ।

ਮੈ ਰਾਤ 7.10 ਵਜੇ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਤੇ ਮਨਾਲੀ ਵਾਲੀ ਬਸ ਤੇ ਭੁੰਤਰ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ) ਦੀ ਸੀਟ ਬੁਕ ਕਰਵਾ ਲਈ।

ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਘਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਸਮਾ ਮੈ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਮਹਿੰਦਰ-ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਾਂਬਰ ਨਾਲ ਬਿਤਾਇਆ। ਕਾਮਰੇਡ ਸਾਂਬਰ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਉਹ ਪੁਸਤਕ ਜ਼ਰੂਰ ਛਪਵਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਤਹਿਰੀਕ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ।

ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸੰਤ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਘਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਸੋ ਲੰਗਰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਭਾਵੇਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਧੀਆਂ ਨਿਰਮਲਾ ਤੇ ਸਤਵੰਤ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਬੀਬੀ ਹਰਬੰਸ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀ ਸੀ ਮੁਕਦੇ। ਪ੍ਰੋ: ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੀ ਸੇਵਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਵਡੀ ਸੋਧ ਸੰਭਾਲੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸੁਖ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦੀ ਹੈ।

ਮੈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਤੇ ਆਕੇ 7-00 ਵਜੇ ਮਨਾਲੀ ਵਾਲੀ ਬਸ ਫੜ ਲਈ। ਗੱਡੀ ਤੇ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੁੜਮ, ਸੰਤ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਨਗਰੋਂ ਵਾਤੇ ਵਾਲੇ, ਹਮਰਾਹੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਲੰਮੇ ਸਮੇ ਦਾ ਮਿਤਰ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਲੱਸਪੁਰੀਆ) ਮੰਡੀ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਦ ਦੀ ਬੀਬੀ ਵੀ ਏਸੇ ਬਸ ਤੇ ਸਵਾਰ ਸਨ। ਇਹ ਮੰਡੀ ਨੌਜੁਆਨ ਮੇਲੇ ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

20 ਜੂਨ 1983, ਸੋਮਵਾਰ
ਭੂੰਤਰ (ਕੁੱਲੂ)

ਮੈ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਹੀ 4.45 ਵਜੇ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਦੇ ਘਰ ਕੋਲ ਬੱਸ ਤੋਂ ਆ ਲੱਥਾ। ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਕੁਲਵੰਤ ਕੋਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੱਲ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ 1.30 ਦੇ ਕਰੀਬ ਭੂੰਤਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਭੂੰਤਰ ਦੇ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਤੋਂ ਛੁਟ ਮੰਡੀਓ ਵੀ ਚੋਣਵੇਂ ਚੋਣਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸੁਆਗਤ ਹਾਰ ਪਾਉਣ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਗਰਦਨ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਫੁਲ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੋ ਗਈ।

ਮੇਰੇ ਦਾਮਾਦ ਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਨਾਲੀ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਅਤੇ ਅੱਜ ਉਹ, ਬੀਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ, ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਰੋਹਤਾਂਗ ਦੱਰਾ ਦਿਖਾਣ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੁਤਰੀ ਅਤੇ ਦੁਹਤੀਆਂ ਟਾਸ਼ਾ, ਸ਼ਬਨਮ ਅਤੇ ਦੁਹਤਾ ਲਾਲ ਜੀ (ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ) ਹੀ ਮਿਲੇ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ 2.00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਰਾਫ਼ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਸਾਡਾ ਪਰਵਾਰ ਤਾਂ ਪਰਸੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਏਥੇ ਆਕੇ ਛਕਣਗੇ। ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭੂੰਤਰ ਆਏ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਪਾਣੀ ਮਨਾਲੀ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਏ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮੰਡੀ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ, ਬੀਬੀ ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ, ਬੀਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕੌਰ ਲੰਗਰ ਪਾਣੀ ਵਲ੍ਹੇਟ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਗਈਆਂ।

ਬੀਬੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸਾਧ ਸੇਵੀ ਤੇ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸਤਰੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ ਦੀ ਧੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਤੇ ਏਥੇ ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਵੀ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਹਮਰਾਹੀ ਜੀ ਸ਼ਾਮੀ ਆਏ ਤਾਂ ਸੰਤ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ-ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਘਰ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਤੇ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕੀਤੀ।

21 ਜੂਨ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਭੂੰਤਰ (ਕੁੱਲੂ)

ਗੁਰੂ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨ ਹੋਏ

ਮੈਂ ਅਜੇ ਨਹਾ ਧੋ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੋਤ ਸੁਣੀ। ਸਵੇਰੇ 5 ਵਜੇ ਹੀ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਰਾਫ਼ ਦੇ ਘਰ ਪਾਸ ਖਲੋਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਪੁੱਤਰੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਘਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਸਪਰਸ਼ ਹੋਵੇ। ਉਸਨੇ ਝਟਪਟ ਬਿਸਤਰ ਵਿਛਾਕੇ, ਭੇਟਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਹਮਰਾਹੀ ਜੀ ਅਜੇ ਅਵੇਸਲੇ ਹੀ ਸਨ। ਦੋ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵੀ ਅਜੇ ਨਹਾਣਾ ਧੋਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ

ਪਹਿਲੋ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਘਰ ਚਰਨ ਪਵਾਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਯਾਦ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ. ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਖਲੋਤੀਆਂ ਦੋ ਹੋਰ ਗੱਡੀਆਂ ਤੁਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਏਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਸੁਣਕੇ, ਪੁੱਤਰੀ ਕੁਲਵੰਤ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੇ-ਦਰਸ਼ਨੋ ਰਹਿ ਜਾਣ ਤੋਂ, ਭਰ ਆਈਆਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਫ਼ਿਕਰ ਨ ਕਰ, ਫੇਰ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਘਗਿਆਏ ਗਲੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲਗੀ : ਫੇਰ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਫੇਰ ਰਹੀ, ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਤਾਂ ਸਕਾਰਥਾ ਨ ਹੋਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਮੇਰਾ ਫ਼ਿਕਰ ਨਹੀ ਕੀਤਾ, ਨਹੀ ਤਾਂ ਭਲਾ ਇੰਜ ਕੋਲੋ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ।

ਸੰਤ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵਾੜੇ ਵਾਲੇ

ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਮੇਰਾ ਕੁੜਮ, ਸ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ (75) ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਮੀਹਾਂ ਸਿੰਘ, ਪਿਛਲਾ ਪਿੰਡ ਵਾੜਾ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿ: ਸ਼ੇਖੂਪੁਰ, ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਸੰਤ ਨਗਰ (ਸਰਸਾ) ਏਥੇ ਭੂੰਤਰ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਪੁਤਰ ਕੋਲ 16 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਏ ਸਨ। ਅੱਜ ਰਾਤੀ ਅਸੀ ਤਿੰਨੇ ਇਕੋ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸੁੱਤੇ ਸਾਂ। ਸੰਤ ਰਾਤੀ 1.30 ਵਜੇ ਉਠ, ਇਸਨਾਨ ਕਰ ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੋਧ ਮਰਿਆਦਾ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਿਰਤੀ ਸਤੋਗੁਣੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਬੱਚੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਮੰਨਣ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਅਵਸਰ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਸੁੱਚ ਸੋਧ ਦੇ ਕੁਝ ਡੰਡੇ (ਪਉੜੀ ਦੇ) ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਕੁਛ ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਇਸ ਨੂੰਹ ਕੋਲ ਰਹਿਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ

ਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ 'ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ' ਹਿੰਦੀ ਦੈਨਿਕ (ਜਲੰਧਰ) ਦਾ ਇਕ ਕਟਿੰਗ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਲੋਂ 19.6.83 ਦੀ ਉਹ ਖ਼ਬਰ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਛਾਪੀ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ "ਹਰੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਧਾਮ" ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਗਏ ਸਨ। ਤੀਸਰੇ ਪੇਜ ਤੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਹੇਠ, ਤਿੰਨ ਕਾਲਮੀ ਖਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਸੀ।

ਸੁਆਗਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ

ਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਨੇ 19.6.83 ਨੂੰ ਭੂੰਤਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ ਉਤਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੁਆਗਤ ਅਭੂਤ ਪੂਰਵ ਸੀ। ਲਗਭਗ 300 ਆਦਮੀ ਬਾਹਰਲੇ ਗੇਟ ਤਕ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਡੇਢ ਸੌ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਆਗਤ ਹਾਰ ਪਹਿਨਾਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਜਣਾਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਸਨ :

1. ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਸਰੀਚਾ, ਭੂੰਤਰ
2. ਸ੍ਰੀ ਠਾਕੁਰ ਸਤਿਅ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਜ਼ਿਲਾ ਕੁੱਲੂ
3. ਸੂਬਾ, ਸੇਠ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੰਡੀ

4. ਸ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ, ਮੰਡੀ
5. ਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ, ਹਮਰਾਹੀ ਰੇਡੀਓਜ, ਭੁੰਤਰ
6. ਸ੍ਰੀ ਡੀ. ਐਸ. ਕੁੱਲੂ ਸ੍ਰੀ ਬੋਧ (ਲਾਹੁਲਾ)

ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਹਾਰ ਗਲੇ ਪਹਿਨ, ਸਤਿਕਾਰ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੋਰਟ ਤੇ ਆਈ ਸੰਗਤ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੰਤ ੫ ਝੰਡਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਕੂਟਰਾਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਾਰ ਦੇ ਅਗੇ ਚੱਲੇ। ਇੰਜ ਇਹ ਸੁਆਗਤ ਸਤਿਕਾਰ ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚਿਆਂ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 15-20 ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਏਥੇ ਜਲਪਾਣੀ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਦਰਸਨ ਦਿੱਤੇ। ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਲਈ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਘਰੋਂ ਸੋਧ ਦਾ ਲੰਗਰ ਵੀ ਇਕ ਗੱਡੀ ਤੇ ਰਖਵਾ ਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਚੱਲੇ। ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੀ ਹਮਰਾਹੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਨਿੱਘੇ ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਸੁਆਗਤ ਹਿਤ ਕੀਤੇ ਜਤਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਹੋਈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭੁੰਤਰ ਦੀ ਬਾਤ

ਸ੍ਰੀ ਹਮਰਾਹੀ ਤੋਂ ਮੈਂ ਪਿਛਲੀ ਭੁੰਤਰ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਸੁਣਿਆਂ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭੁੰਤਰ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗੇ ਨ ਆਉਣ ਦੇਣ ਵਿਚ ਨੀਲਧਾਰੀ ਸੱਜਣ ਸਹਾਇਕ ਹਨ। ਏਥੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਘਟ ਗਈ ਜੁ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫੈਲ ਰਹੀ ਅਨਾਰਕੀ ਦਾ ਸੇਕ ਪਹਾੜੀਆਂ – ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤਕ ਵੀ ਆ ਪੁਹੰਚਾ। ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਸਰੀਚਾ ਅਤੇ ਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਹੋਰਾਂ ਇਸਨੂੰ ਝਾਬਤ ਬਣਨੋਂ ਰੋਕ ਕੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਠਾਣੇਦਾਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਾੜੀਏ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਦਿਤੀ ਗਈ ਅਰਜੀ ਨ ਵਾਪਸ ਲਈ । ਉਸਨੇ ਡੀ.ਸੀ. ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ 12.6.83 ਰਾਤੋ ਰਾਤ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭੁੰਤਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇੰਜ ਹੈ : ਇਕ ਮਾਈ ਭਾਗੀ ਬੇ-ਔਲਾਦੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸਿਆਣਿਆ ਨੇ ਇਕ ਨਿਰਮਲੇ ਸੰਤ ਮਿਸਤਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਈ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਾਰਦਾਰ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਲੈਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋਣ ਲਗੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਨਿਰਮਲਾ ਵੀ ਉਸ ਜਗਹ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਣਾਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧਤਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਹਦੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸੇਵਕ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕਾਰਦਾਰ ਬਣਾਣ ਦੀ ਸੋਚ ਲਈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਪਰੈਲ 1983 ਵਿਚ ਮਾਈ ਭਾਗੀ ਗੁਜ਼ਰ ਗਈ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਨਾ ਮੁਕੰਮਲ ਰਹਿ ਗਏ।

ਸੋ ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਜਗਹ ਤੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਬਾਹਰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿੱਜੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ। ਬਿਨਾ ਆਗਿਆ ਕੋਈ ਅੰਦਰ ਨ ਆਵੇ। ਹੁਣ ਮਿ: ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਮਰਾਹੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ

ਕਿ : 19.6.83 ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਭੂੰਤਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ, ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਰਚਣ। ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸਲਾਹਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਮਰਾਹੀ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਰਸੂਖ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਕਹੋ ਉਹ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੂੰ ਆਖੇ। ਸ੍ਰੀ ਹਮਰਾਹੀ ਨੇ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਦਮ ਕੋਈ ਨਾ ਪੁੱਟੋ। ਜੇ ਗੱਲ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈ ਮੱਥੇ ਲਾ ਦਿਆਂਗਾ ਪਰ ਗੱਲ ਤੁਸਾਂ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਮਨਾਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭੂੰਤਰ ਵਿਖੇ ਸ. ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ ਸਰਾਫ ਦੇ ਘਰ, ਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਤੇ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾ ਲੈ ਦਿਤਾ। ਗੱਲ ਬਾਤ ਸੁਣਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਸੇਠ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਮਰਾਹੀ ਹੋਰੀ ਸੁਣ ਸਮਝ ਲੈਣ, ਗੱਲ ਬਾਤ ਮੰਡੀ ਚਲ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਰਨ, ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਵੇਖੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਕਤਲ

ਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ : ਉਸ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ ਸਨ। ਸ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ-ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਘਰ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬੀਬੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਣਾਨ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਮੈ ਗਰਾਊਂਡ ਫਲੋਰ ਤੇ ਜਾ ਰੇਡੀਓ ਸੁਣਿਆ। ਖ਼ਬਰ ਮਨਹੂਸ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਲੀਹ ਮਾੜੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਮਰ ਤਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਜੇਕੀ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

23 ਜੂਨ, 1983 ਵੀਰਵਾਰ,
ਮੰਡੀ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ),

ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ

ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਹਮਰਾਹੀ ਪਰਵਾਰ ਅਤੇ ਮੈ ਬੱਸ ਦੁਆਰਾ 11 ਵਜੇ ਤੱਕ ਭੂੰਤਰੋ ਮੰਡੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਖਾਸੀ ਰੌਣਕ ਸੀ। ਧਰਮਸਾਲਾ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ ਦੇ ਜੁਆਨ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ 20.6.83 ਦਾ ਦਿੱਲੀਓ ਮੰਡੀ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਚੂੰ ਕਿ ਸਰਬਹਿੰਦ ਇਸਤਰੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਵਲੋਂ ਆਯੋਜਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੰਡੀ ਕਿਆਮ ਸਮੇ ਡੇਰੇ ਵਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਸ. ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਘਰ ਅਲਾਟ ਹੋ ਗਿਆ।

ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਸਫੈਦ ਬਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੀਆਂ ਪਰਚੇ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਬੀਬੀ ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ ਮੰਡੀ ਆਦਿ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਗਰਾਨ ਸਨ। ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਬੀਬੀਆ, ਇਸ ਸਮੇਲਨ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 100 ਹੀ ਆਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 60 ਕੁ ਬੀਬੀਆਂ ਤਾਂ ਮੰਡੀ ਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਏਨੀ ਹਾਜਰੀ ਤਸੱਲੀ ਵਾਲੀ ਨਹੀ।

ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਸਭ ਲਈ ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਸ. ਧਨਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾਣ ਲੈ ਗਏ। ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ, ਸੰਤ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ, ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ, ਬੀਬੀ ਤਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਧਨਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀਆ ਸਨ। ਮਾਲੂਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅੱਜ ਸਮੂਰੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਲੰਗਰ ਧਨਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸੀ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਮੰਡੀ

ਜਦੋਂ ਮੈ ਫੇਰ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਭਜਨ ਕਰਦਿਆ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ 4.00 ਵਜ ਚੁੱਕੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਕੀਰਤਨਕਾਰ ਉਚੇ ਮੰਚ ਤੇ ਸਨ। ਧਰਮਸਾਲਾ ਦਾ ਲੰਮਾ ਹਾਲ, 5-5 ਫੁਟ ਦੀਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂਆਂ ਦੀਆ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਸਜਦਾ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ। ਫੇਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ।

ਸੰਗਤ ਦੀ ਠੀਕ ਗਿਣਤੀ 500 ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ, ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ, ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੂਬਾ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਮੁਕਤਾ, ਸੂਬਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੰਡੀ, ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ। ਕੀਰਤਨਕਾਰ : ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ-ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ, ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ, ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ-ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਗਾਇਕ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ-ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ।

ਭੂੰਤਰ ਦੇ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ-ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਅਤੇ ਸ. ਧਨਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਕੁਛ ਸਿੰਘ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਭੂੰਤਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਇਕ ਸੰਤ ਮਨੀਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਤੱਵ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਖੁਲ੍ਹਾ ਦਾੜ੍ਹਾ, ਸਫੈਦ ਟੇਢੀ ਪਗੜੀ ਅਤੇ ਗਲੇ ਕਫਨੀ। ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਿੰਘ ਹਨ।

ਰਾਗੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਧੁਪਦ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ 'ਬੈਠੀ ਹੁਤੀਂ' ਗਾਏ ਕੇ ਫਿਰ "ਪਿਰ ਦੇਖਣ ਕੀ ਆਸ" ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਿਰਹਾ ਵਿਹੂਣੀ ਪ੍ਰੇਮੀਜਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਹਾਂ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਸਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖਿੱਚ ਪਈ। ਇਕ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਵੱਜਦ ਵਿਚ ਆਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਧੜੰ ਕਰਕੇ ਡਿੱਗਾ। ਏਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਦਿਲਰੁਬਾ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਿੰਕੀ ਨੂੰ ਤਬਲੇ ਲਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਕ ਸੈਂਕੜਾ ਸੰਗਤ ਹੋਰ ਆ ਗਈ। ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਮੋਹਕ ਤੇ ਸਾਤਵਿਕ ਸੀ। 5.30 ਤਕ ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ।

ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹਰਟੀਕਲਚਰਿਸਟ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ

ਉਪ੍ਰੰਤ ਸੰਤ ਤਿਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਬੰਦੂਕਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਜਲਪਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਸੜਕ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਛੇ ਪਲੰਘ ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਹੁਣ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਪਈ ਅਤੇ ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਿਜੋਰੇ ਵਾਲੇ ਹਰਟੀਕਲਚਰ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਬਚਨ ਇਸ ਤਰਾ ਕੀਤਾ . ਆਓ ਭਈ 'ਹਮ ਸਫ਼ਰ' ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲਈਏ, 'ਅਸੀਂ ਰਾਹੀਂ' ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਹਮਰਾਹੀ ਦੇ ਹੀ ਵਖ ਵਖ ਸ਼ਬਦ ਭੇਦ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਜਿਹੇ ਵਾਕ ਬੋਲ ਕਰਕੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਰੰਭਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਰ (ਮੰਡੀ) ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬਗ਼ੀਚੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਚੋਂ ਮੰਗਵਾਏ ਬਾਦਾਮਾਂ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਗੂੰਦ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਹਮਰਾਹੀ ਨੇ ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬਿਜੋਰਿਓ 'ਗਾਚੀ' ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਤੋਂ ਬੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮੁੱਲੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਗ਼ੀਚਿਆਂ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬਾਗ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਬਜੋਰਿਓ 'ਗਾਚੀ' ਹੋਣਾ ਪਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ, ਤੇ ਜੇ ਜੰਮੂ ਜਾਕੇ 'ਫਿੱਟ' ਨ ਹੋਣ, ਪਰ ਮਿਲ ਗਿਲ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਣ। ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਦਾ ਜੰਮੂ ਘਰ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ (1600/-) ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇੰਜ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ : ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਨਕਸ਼ੇ ਬਣਾ ਛੱਡੇ ਹਨ, ਧਰਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਾਂਹੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਹੋਰਥੇ ਜਾਣ ਨਹੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਐਵੇਂ ਹੀ ਕਦਰਦਾਨ ਨਹੀ, ਐਤਕੀ ਬਿਜੋਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਰਮ ਦੇ ਪਲਮ ਦੇ 250 ਬੂਟਿਆਂ ਦੇ 64000/- ਵੱਟੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਿੰਮਤ ਵਾਲੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਗ਼-ਬਗ਼ੀਚਿਆਂ ਵੱਲ ਰੁਚਿਤ ਰਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਕਤਨ ਫ਼ਵਕਤਨ ਅਜਿਹੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਅੰਤ ਉਤੇ, ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬੁਲਾਕੇ, ਉਸਦੇ ਸੱਜੇ ਕੰਨ ਨੂੰ ਮਰੋੜਦਿਆਂ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਗੱਲ ਭੇਜੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜੰਮੂ ਜਾਕੇ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀ ਕਰਨੀ। ਜਦੋਂ ਬਿਜੋਰਿਓ ਛੁਟੀ ਕਰੇ, ਸਰਵਪ੍ਰਥਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਕੇ ਮਿਲੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੂੰਤਰ ਅਤੇ ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮਨੀਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆ ਗਏ। ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਰਾਇਣ ਹਰੀ ਜੀ ਮਨੀਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦਵਾਰਾ ਭੇਜੀ। ਅਤੇ ਜੋ ਗੱਲ ਸ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਆਪ ਨੇ ਹਮਰਾਹੀ ਤੇ ਸੂਬਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਹੀ।

ਫਿਰ ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਚਨਾਂਮਿਤ

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਉਪ੍ਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ :

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਕਸੂਰ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਗਲ। ਬੱਚੇ ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਟੇਪ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਐਸਾ ਸਮਾ ਵੀ ਆਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਨਮਾ ਵੇਖਣ ਨਹੀ ਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਕੀ ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਇਹ ਤਮੰਨਾ ਜਾਗੇਗੀ? ਕਿ ਸਾਡੇ ਬੰਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਨਾ ਵੇਖਣ? ਜਿਹੜੇ ਸਾਨੂੰ ਅਜ ਚੰਗੇ ਨਹੀ ਲਗਦੇ, ਇਹਨਾ ਗੜਵੇ, ਪਊਏ ਆਸਣਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਕਿੰਨੀ ਵਡੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਭਾਰਤ ਦੇ 'ਮੱਥਿਓਂ' ਲਾਹ ਦਿਤੀ।

ਮੈ ਬੱਚਿਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਅਰਜ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਠੀਕ ਕਰਨ। ਕੀ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਡਿਗਰੀ ਯਾਫਤਾ ਲੋਕ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬਿਨਾ ਪਾਸਪੋਰਟ-ਵੀਜ਼ਾ ਤੋਂ ਜਾ ਸਕਣਗੇ। ਕੀ ਕੋਈ ਫੌਜ ਬਿਨਾ ਵਰਦੀਓਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦਾ ਕਾਇਦਾ ਕਾਨੂਨ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲਿਆਂ ਹੀ ਓਥੇ ਸੁਹਣੇ ਲਗਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਬੀਜ ਮਾਤਰ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹੋ। ਜੇ ਬੀਜ ਹੀ ਨ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅਗੋ ਖੇਤੀ ਕਾਹਦੀ?

ਸਾਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀ ਹਾਕੀ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਡਰਦੇ ਵੀ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵੇਖਕੇ ਏਧਰ ਹੀ ਰੁਚਿਤ ਨ ਹੋ ਜਾਣ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੀਬੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ ਸੁਪੱਤਨੀ ਸ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪੋਣੀ ਬਾਜੂ ਦੀ ਕਮੀਜ਼ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ : ਜੇ ਤੁਸੀ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਹੀ ਮਰਿਆਦਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨਾ ਤੁਰੋਗੀਆਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੌਣ ਚਲੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜੇ ਮਰਿਆਦਾ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀ ਪੁਛੀਆਂ, ਸਿਰਫ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਰਾਵਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ 'ਨ੍ਰਿਪ ਕੰਨਿਆ ਕੈ ਕਾਰਨੈ ਇਕੁ ਭਇਆ ਭੇਖਧਾਰੀ' ਗੱਲ ਹੀ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੇ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਇਆਂ ਮੇਰਾ ਇਹ ਜੀ ਨਹੀ ਕਰਦਾ ਕਿ ਮੈ ਇਹ ਆਖਾਂ ਕਿ ਸੰਮੇਲਨ ਅੱਜ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸੀ ਆਪਣੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਹੀ ਨਹੀ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਆਪਣਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਾਇਆ ਕਰੋ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਕੇ ਬਖਸ਼ਾਣਾ ਇਹ ਵੀ ਸਾਡਾ ਕਾਇਦਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਜਿਹੜਾ ਗਲਤੀ ਕਰੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਉਠਕੇ ਤਲਾਫੀ ਕਰੇ। ਅੱਜ ਏਥੇ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਲੜਕੀ, ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਵਾਸਤੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਹਾਂ ਵਾਸਤੇ

ਠੀਕ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਾਵੇਗੀ।

ਇਹ ਵੇਖਕੇ 5-7 ਲੜਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਉਠਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਲਗੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਲੜਕੇ ਵੇਖਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਸੋਹਣਾ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਿਆ ਕਰਨ ਤਾਂਕਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਵੀ ਬਣੀ ਰਹੇ।

ਅਤੇ ਸ. ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੱਸਣ ਉਪਰੰਤ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ।

ਰਾਤੀ 9.30 ਵਜੇ ਸੰਤ ਪੂਰਬਾ, ਸੂਬਾ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਕਤਾ, ਪੰ: ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਸਾਨੂੰ ਲਭਦੇ ਸੰਤ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਆ ਗਏ। ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਰੌਣਕ ਰਹੀ। ਗੱਲ ਬਾਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਪੂਰਬਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਰੁੱਸਕੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਘਰ ਡੇਰਾ ਲਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਜੱਟ ਹੈ ਨ, ਰੁੱਭਣ ਛੇਤੀ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਭੁਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਕਾਹਦਾ ਰਗੜਾ-ਝਗੜਾ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਤੇ ਸਿਖ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਪਿਓ ਪੁਤ ਵਾਲਾ ਹੀ ਦਾਵੇਦਾਰ ਝਗੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਸੋਭਦਾ ਨਹੀਂ।

24 ਜੂਨ 1983, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
ਮੰਡੀ (ਹਿਮਾਚਲ),

ਵਾਰਾ ਜਥਾ ਸੰਤ ਸਾਧਾ ਸਿੰਘ ਦਾ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਰਾਤ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਸੰਤ ਸਾਧਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਾਰੇ ਦੇ ਢੰਗ ਵਿਚ, ਉਚੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਧਾਰਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਸੰਤ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਢੋਲਕੀ, ਬਾਕੀ ਸੱਜਣਾਂ ਛੈਣੇ, ਜਿਵੇਂ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੰਡੋਹ, ਸੰਤ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਪੰਡੋਹ, ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਸ. ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ,ਸ. ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਸਾਥ ਕੀਤਾ।

ਜਦੋਂ ਨੂੰ 5 ਵਜੇ ਮੈਂ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪੁੱਜਾ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਾਲਾ ਹਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੌਹੇਂ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਘੜੀ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਵਾਲੇ ਲੜਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਇਬਰਾਹੀਮ (ਗੜ੍ਹ ਰੰਗਾ) ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਬੀਬੀ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਸਪੁੱਤਰੀ ਸੰਤ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਪੁਰ (ਊਨਾ)। ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਨੇ 5.35 ਵਜੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਜੋੜੇ ਵਲੋਂ ਸੀ।

ਬੀਬੀ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਸਲਾਹੁਤਾ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੇਵਲ 4 ਮਿੰਟ ਲਈ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਲੜਕੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਅੱਜ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ, ਨੰਗੇ ਮੂੰਹ, ਆਪਣੇ ਮੰਗੇਤਰ ਨਾਲ ਆ ਬੈਠੀ ਹੈ, ਜਿਨਾਂ ਨੂੰ 3-4 ਬੀਬੀਆਂ ਫੜਕੇ ਲਿਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤੁਰਨਾ ਨਹੀ ਆਉਂਦਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨੁਕਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਰੋਜ਼ ਮੱਥੇ ਲਗਣ ਵਾਲਾ ਮੂੰਹ ਛੁਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨਹੀ। ਅੱਜ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਮੰਡੀ ਵਲੋਂ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲੜਕੀ ਅਤੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਪਾਸ ਬੁਲਾਕੇ ਬੀਬੀ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ 'ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਸਕਾ ਨਾਉਂ' ਅਤੇ "ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਆਗੂ" ਦੋ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ।

ਇਸ ਸਮੇ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਨੂੰ ਸਲਾਹਿਆ ਅਤੇ ਦਾਜ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ। ਵਾਰਾ ਜਥੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ। ਆਪ ਜੀ ਏਥੋਂ ਉਠ ਬਿਆਸ ਕੰਢੇ ਆਪਣੀ ਕੋਠੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ

ਮੈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਦਾਮਾਦ ਸ੍ਰੀ ਹਮਰਾਹੀ ਨੂੰ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਕੂਟਰ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ 8 ਵਜੇ ਤਕ ਕੋਠੀ ਜਾ ਪੁਚਾਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਇਦ ਆਰਾਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਏ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਆ ਟਿਕੇ। ਸਾਹਮਣੇ, ਬਿਆਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਰ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨਾਲ, ਉਤੇ ਤਕ, ਆਫਰੀ ਬੱਸ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਲਹਿਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਦੇ ਉਰਾਰਲੇ ਕੰਢੇ ਸੁਖਾਵੀ ਧੁੱਪੇ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸ਼ਾਇਦ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਇਹਦੇ ਸਾਹਵੇ ਮੰਡੀ ਦਾ ਜਥਾ ਜਿਸਦਾ ਆਗੂ ਸੰਤ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਮੰਡੀ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ! ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਿੰਘ ਕੱਛਿਆਂ ਬੁਨੈਣਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਸਨ ਸ਼ਾਇਦ ਗਰਮੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ।

ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਨਿਹਾਰੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ: ਮੈਚ ਤਾਂ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਜਿਤ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸ਼ੌਕੀਆ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਕ, ਬਿਨਾ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੂਰਬੇ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਮੈਚ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਦਰਜਨ ਭਰ ਸਿੰਘ ਏਧਰ ਓਧਰ ਫਿਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੱਛਮੀ ਬਾਹੀ ਵਿਚ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ ਸਨ: ਸ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਐਲਨਾਬਾਦ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਲਾਂ।

ਸੰਤ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਨਤੀ

ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਮੰਡੀ ਦੇ ਸੰਤ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਹਜਰੌ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਨੇਤਰ ਨਹੀ ਮਿਲੇ, ਅੱਜ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਮਖੀਆਂ ਝੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰਦੇ ਨਾਲ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਮੈ (ਕਵੀ)

ਮੰਡੀ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਰੋਜ ਹੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਪਿਛੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਖਾ ਕਰਿਆ ਕਰਨ, ਭਾਵੇਂ 15-20 ਮਿੰਟ ਹੀ ਹੋਵੇ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਕੋਠੀ ਆਏ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਿਕਟੀਆਂ ?',ਬਿਨਾ ਅਸੀ ਚਾਰ ਜਣੇ ਹੀ ਹੋਰ ਸਾਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਦੋ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜੁ ਅਸੀ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਮੈ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਕਹਿ ਦਿਤਾ: ਸੰਤ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ਰੋ (ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ਰੋ) ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ, ਮੰਡੀ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਸਨਿੰਮਰ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ :

"ਉਹ ਕੇਹੜੇ ਮੁੰਡੇ ਹਨ, ਜਰਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਦਸ ?"

"ਜੀ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ !"

ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਫੇਰ ਪੁਛਿਆ: ਉਹ ਹੈਨ ਕੇਹੜੇ ਜ਼ਰਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਲੈ। ਫਿਰ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀ ਕੇਵਲ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਹੀ ਲੈ ਸਕੇ।

ਗੱਲ ਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾ ਦੇ ਹੀ ਦੋ ਬਚਿਆ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤਿਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣੋਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨ ਨ ਸਕੇ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕਰ ਦਿਤੀ: ਤੁਸੀ ਹੀ ਨ ਮਿਲੋ। ਦੋ ਸਾਲ ਬੀਤਣ ਉਪਰੰਤ ਸੰਤ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰਵਟ ਲੈ ਲਈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਉਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚੋ ਹੈ।

ਸੰਤ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ

ਇਹ ਗੱਲ ਮੁੱਕੀ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਸੰਤ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਤੇ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਾਜਰਾ ਆਰੰਭ ਦਿਤਾ। ਮੈ ਕੋਈ 15-20 ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਭੂਤ ਨਾਥ ਵਾਲੇ ਚੌਕ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਸੰਤ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦੇ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਭਰੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣਕੇ ਆਇਆ ਸਾਂ। ਉਸਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ : ਫੈਸਲੇ ਇਕ ਤਰਫੇ ਹੋਣ ਲਗ ਪਏ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਜਾਣਕੇ ਦਬਾਈ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈ ਤਾਂ ਰਾਤੀ ਘਰ ਨਹੀ ਗਿਆ। ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਸ਼ੋਪੰਜ ਵਿਚ ਪਿਆ ਉਸਲ ਵੱਟੇ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ : ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ! ਮੇਰੇ ਸਵਾਸਾਂ ਦਾ ਐਨਾ ਜਾਣਾ ਰੋਕ ਕੇ, ਹੁਣ ਤਕ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੇਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਈਆ ਹਨ, ਉਹ ਕਰੋਪੀ ਅਤੇ ਬੇਸੁਆਦੀ ਵਿਚ ਨ ਬਦਲ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਹ ਰੋਣਹਾਕਾ ਸੀ। ਮੈ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਦਖ਼ਲ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀ। ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈ ਮੰਡੀ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਕੋਈ ਔਕਾਤ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ।

ਪਰ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਪੁਚਾਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਸੁ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਸਲਾ ਛੁਹ ਲਿਆ। ਸੁ ਮੈ ਠੀਕ ਸਮਾ ਜਾਣ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਬਿਆਨ ਦਿਤੀ।

ਜਦੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਸੇ ਸਿਖ ਕਿਤੇ ਭਟਕ ਜਾਂ ਅਟਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪਰੇਸਾਨੀ ਤਾਂ ਮਹਾ ਗਿਆਨੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ "ਸਭ ਕੋ ਆਸੈ ਤੇਰੀ ਬੈਠਾ"। ਵਿਚਿਤ੍ਰਤਾ ਭਰੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਚਾਈ ਦਾ ਪੱਖ ਵੀ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮਸਲਾ ਮੁੜ ਮੁੜ ਨ ਉਠਣ ਵਾਸਤੇ ਟੈਕਲ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀ ਗਲ ਬਾਤ ਚਲਦਿਆਂ ਸੰਤ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚੰਨ ਦਾ ਲੜਕਾ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਦਰ ਸਹਿਤ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਕੰਨ ਮਰੋੜਦਿਆਂ ਮਾਸਲਦਿਆਂ ਉਹਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਇਹਦੇ ਤੇ ਬੜੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਦੋ ਵੇਲੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਨਹੀ ਪਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ: ਕੱਲ ਸ਼ਾਮੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ ? ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਢੂੰਢ ਭਾਲ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਜਦੋਂ ਰਾਤੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਪਿਆ ਵੇਖਿਆ, ਤਾਂ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ।

ਇਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਤੰਦ ਨਾਲ ਅਗਲੀ ਤੰਦ ਜੋੜ ਦਿਤੀ। ਗੱਲ ਅਗਲੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਘਿਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੇ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਰਾ ਵਿਅੰਗਮਈ ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਇਹ ਸਭ ਕਲਿਜੁਗ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਨਵਾਂ ਮਾਲ ਲੈਕੇ ਹੀ ਨ ਮੇਰੇ ਅਗੇ ਲਿਆ ਧਰਨ।

ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬੜੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਰਚਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਵੇਖੀਏ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਤਾਂ ਬੜੇ ਸਨ !

ਇਕ ਹੋਰ ਕੀਰਤਨਕਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਚੱਲਿਆ ਜੁ ਆਕੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਨਹੀ ਲੈਂਦਾ !

ਸ. ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਭਮਰੇ ਬਾਰੇ

ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਏਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਸ. ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਭਮਰੇ ਦੀ ਮੇਰੇ ਨਾਮ ਤੇ ਆਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਅਰਜ਼ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਪਿਛੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਹੋਇਆ: ਜਦੋਂ ਵੀ ਬੱਚੇ ਇੰਡੀਆ ਆਉਣ ਗੇ ਮਹੀਨੇ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿਆਂਗੇ।

ਮੈਨੂੰ ਆਈ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਸ. ਭਮਰੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ" ਵਿਚ ਸੰਤ-ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗੜ੍ਹ ਰੀਗਾ ਦੇ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਬਹੁਤ ਰੋਣ ਆਇਆ। ਉਹਦਾ ਜਦੋਂ ਰੋਣ ਤੇ ਜੀ ਕਰੇ ਉਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਰੋ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵਰਣਨ ਦੀ ਉਸ ਨੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ।

ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਦਿਆਂ 9 ਵਜ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲਾਂਗਰੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਕੁਛ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਉਠ ਦੇ ਮਾਲਿਸ਼

ਕਰਵਾਣ ਲਈ ਉਪਰਲੀਆਂ ਪੋੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਜਾਂਦਿਆ ਸਾਰ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਡੇਰਾ ਮੰਡੀ-ਪਠਾਨਕੋਟ ਰੋਡ ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਬਿਆਸ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪਰਵੇਸ ਦੁਆਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹਰੇ ਭਰੇ ਬੂਟੇ ਤਾਂ ਨਜਰ ਪਏ ਹੀ ਪਰ ਇਕ ਸਫੈਦ ਚਾਨਣੀ ਵੀ ਲਗੀ ਵੇਖੀ। ਤ੍ਰੇਲੋਂ ਬਚਕੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾ ਦੇ ਬਿਰਾਜਣ ਲਈ ਜਾ ਦੁਪਹਿਰੇ ਸੂਰਜੋਂ ਉਹਲੇ ਹੋਕੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਨ ਲਈ। ਅੰਗ ਰਖਿਆਕਾਂ ਲਈ ਬਰਾਂਡੇ ਨੂੰ ਕਨਾਤਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਵਿਗੜੀ ਬਣ ਗਈ

ਸਾਡੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਵੀ ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਕੂਟਰ ਮਦਦ ਕਰ ਗਿਆ।

ਸੰਤ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚੰਨ ਦੀ ਇਮਦਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਹਮਰਾਹੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਰਾਹ ਲਿਆ। ਘਰ ਆਕੇ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਦੋਵੇ ਭਰਾ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਨਗੇ।

ਉਧਰੋਂ ਹਮਰਾਹੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਆਂਦਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕੱਲ 8 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਭੂੰਤਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਜ ਵੇਲੇ ਨਾਲ ਘਰ ਚਲੀ ਜਾਏ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦਿਲਜੋਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ! ਲੰਗਰ ਮੰਡੀਓਂ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਛਕਿਆ ਭੂੰਤਰ ਵਿਖੇ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹਰਟੀਕਲਚਿਰਸਟ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਬੰਦਾ ਮੇਰੇ ਲੜਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 3 ਵਜੇ ਉਠਾ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਕਿ ਮਨਾਲੀ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਦੇ 11.11 ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਮਨਾਲੀ ਵਾਲੇ ਅਜੇ ਵੀ ਆਏ ਨਹੀ ਲਗਦੇ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਲ ਭੂੰਤਰ ਹੀ ਮੇਲ ਹੋਣ। ਸੌਣ ਵੇਲੇ ਤਕ ਇਹ ਵੀ ਮਾਲੂਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਵੀਡੀਓ ਲੈਂਖੇ ਬਜੌਰੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਅਗਾਊਂ।

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਕੀਰਤਨ

ਅੱਜ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਤੀਜਾ ਦਿਨ ਹੈ। ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਖ਼ਲ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਿਰ 3.15 ਵਜੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਸੰਗਤ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਗਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਡੀ ਵਾਲੇ ਸ. ਸਾਧਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਥੇ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵੀ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਕਸੀਮ ਹੋਏ। ਫਿਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ।

4.30 ਵਜੇ ਅਰਦਾਸ ਮਗਰੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ 'ਮਾਟੀ ਕਾ ਪੁਤਰਾ ਕੈਸੇ ਨਚਤ ਹੈ।' ਸੁਣਿਆ ! ਨੌਵੀਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੁੰਦਰ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦਿਲਰੁਬਾ ਨਾਲ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅੰਦਾਜ਼ ਅਤੇ ਮੋਹਕ ਸੁਰਾਂ ਨਾਲ ਗਾਇਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪੰ: ਸੁਖਰਾਮ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਆਏ

ਏਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ ਨਾਲ ਪੰ: ਸੁਖਰਾਮ ਮੰਤਰੀ ਹਿਮਾਚਲ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੰਦਨ ਡੰਡਉਤ ਉਪ੍ਰੰਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖੇਮ ਕੁਸ਼ਲ ਪੁਛੀ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਰੀਰ ਉਠੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰ: ਜੀ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਆਖੇ।

ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਪੰ: ਸੁਖਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਹੋਲਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ 1982 ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੁਹਰਾਂਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਸਾ ਸੁਖਦ, ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਅਨੂਠਾ ਇਕੱਠ ਮੈਂ ਕਦੇ ਨਹੀ ਵੇਖਿਆ। ਸੰਯਤ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਭਰਪੂਰ। ਐਸੇ ਸਮਾਜ ਦੇਸ ਨੂੰ ਲੋੜੀਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਮੈ ਉਥੇ ਗਰੀਬ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਲੜਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬਝਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ। ਹੁਣ ਵੀ ਇਹ ਸੁਖਦਾਈ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਫਤਾ ਭਰ ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣਗੇ, ਇਸਦੀ ਮੈਨੂੰ ਬੇਹਦ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਧਿਆਤਮ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦਾਂ ਦੇ ਸਤੰਭਾਂ ਤੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾ ਨੰਦ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਵਰਲਡ ਸਪਿਰਚਿਊਲ ਕਾਂਗ੍ਰਸ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਯੂਰੋਪੀ ਵਿਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਨੂੰ ਇਹਦੇ ਤੋਂ ਅਧਿਆਤਮ, ਦੋਹਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਏਥੇ ਸ਼ਿਵਰ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।" ਕੋਈ 4-5 ਵਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਕੇ, ਮੁੜ ਵੀ ਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਦੱਸ ਕੇ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਕਹਿ ਕੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ

ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਪੰਡਿਤ ਸੁਖਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਵਾਂਗੂ ਹੀ ਆਉਣ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ! " ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ। ਅਸੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੌਮਾਂ ਨਹੀ ਸਮਝਦੇ।

"ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕਥਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਹੀ ਸਿੱਟੇ ਲਗ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਪਾਟੋਧਾੜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਲਿਜੁਗ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀ ਈਰਖਾ, ਦੁਸ਼ਮਨੀ, ਬਖੀਲੀ ਆਦਿ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ।

"ਮਾਇਆ ਦੀ ਧੋਹ ਨੇ ਹੀ ਦੁਬਿਧਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਏਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸਮੇਲਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਇੰਸ ਔਢੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਧਰਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਹ ਬੰਬ ਮਾਰਨ ਤੇ ਹੀ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿਉਂ ਜੁ ਦਇਆ ਬਿਨਾ ਤਾਂ ਸਿੱਧ ਵੀ ਕਸਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਜਿਹੜੇ ਜਹਾਜ਼ ਕੇਵਲ ਸਾਇੰਸ ਨਾਲ ਬੰਬ ਹੀ ਵਰ੍ਹਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਘਿਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਣਗੇ। ਜੀਵਨ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ

ਹੋਣਗੇ।"

ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਰਾਮ ਦੇ ਆਉਣ ਨੂੰ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ ਕੇ ਕਥਨ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਉਠਕੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਕਿਸੋਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੇਰ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਪੂਰਬਾ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਤੁਰਤ ਦਰਜਨ ਭਰ ਜਵਾਨ ਉਠਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਏ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਮੋਢੀ ਸਨ ਸ੍ਰੀ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਸਵੇਰੇ ਵਾਰ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਆਪ ਜੀ 15-20 ਮਿੰਟ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕੀਤਾ ਕਰੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹ ਤਿਆਰੀ ਵੇਖ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਏ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪੁਛਿਆ: ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸ ਨੇ ਆਖੀ ਹੈ? ਅਤੇ ਸੰਤ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਹਜਰੋਂ ਦਾ ਨਾਮ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨੇਤਰ ਮਿਲਾਕੇ ਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਮਾ ਨਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ, ਜਲ ਪਾਣੀ ਆਦਿ ਵਰਤਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਸ ਵੇਲੇ ਵਕਤ ਕੱਢ ਲਿਆ ਕਰਾਂਗੇ।

ਨੌਜਵਾਨ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਨੈ ਪਰਵਾਨ ਹੋਈ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛੋਂ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਹਿਲੋਂ ਵਾਰ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਦੁਬਿਧਾ ਖ਼ਤਮ

ਅੱਜ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮੰਚ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਤਖ਼ਤਪੋਸ਼ ਜੋੜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਸਤੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਭੰਦਰ ਸਮਾਜ ਵਿਰਲੇ ਉਸ ਅਨਸਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾ ਤੋ ਦੁਬਿਧਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਸਨ ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੈਨੀ। ਸਭ ਨੇ ਬੜੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਨਾਲ ਦੇ ਨਵੇਂ ਡੱਠੇ ਤਖ਼ਤਪੋਸ਼ ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ।

ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 5.30 ਵਜੇ ਹੋ ਗਈ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਏਥੇ ਉਹ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਨ ਜੁ ਅੱਜ ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਕਾਫੀ ਬੇ ਸੁਆਦ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਸਨ।

ਦੋ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਹੱਥ ਜੋੜੀ ਖਲੋਤੀਆਂ ਸਨ ਬੋਸਕੀ ਰੰਗੇ ਬਸਤਰਾਂ ਵਿਚ। ਇਕ ਸੰਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਫਲੋਰਾ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਨੈਰੋਬੀ ਤੋਂ ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ, ਦੂਜੀ ਬੀਬੀ ਨੀਲਮ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ, ਦੂਜੀ ਲਈ ਖਿਮਾਂ ਮੰਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ: ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਮੇਹਰਾਂ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਸਿਰ ਤੇ ਰਖੋ, ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ।

ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪੁਰਸ਼ ਸਰੂਪ ਵਲ ਆਏ। ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਤੁਸੀ ਦੁਹਾਂ ਧਿਰਾਂ

ਬੜੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੁ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਬੈਠੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਤੁਸੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਵਰਤਦੇ, ਹੱਸਦੇ ਖੇਡਦੇ ਰਹੋ, ਫਿਰ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਭ ਨੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਉਠ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਸਭ ਆਪ ਦੀ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਜੋ ਬਾਕੀ ਕੰਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰਧਾਨ) ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀ ਕਰਵਾ ਲੈਣ। ਦੀਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਲਸਤਰ ਆਦਿ ਵੱਲ ਤਕ ਨਿਬੜ ਜਾਵੇ। ਪਲੱਸਤਰ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀ ਦਿਲਾਂ ਤੇ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੇਵਕ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ

ਸੰਤ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼: ਤੁਹਾਡੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮਰਜ਼ੀ ਜੇ ਕਰ ਕਰਵਾ ਲਓ। ਮੈਥੋਂ (ਕਵੀ ਤੋਂ) ਰਿਹਾ ਨ ਗਿਆ। ਕਹਿ ਉਠਿਆ: ਓਇ ਚੰਨ, ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚੰਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਬੁਲਾਇਆ। ਗੋਡਿਆਂ ਪਰਨੇ ਤੁਰਦਾ ਆਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਾਸੇ ਨਾਲ ਲਾਕੇ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੰਦਰ ਧੋਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਗੁਰੂ, ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਹਿਰਦੇ ਦ੍ਰਵੇ ਪਏ ਸਨ। ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਚਰਨੀ ਹੱਥ ਲਾਕੇ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਕੀਤੇ। ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਛਹਿਬਰ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਦਭੁਤ ਸੀ। ਸੂਬਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨੀ ਹੱਥ ਲਾਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ: ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਧੰਨਤਾ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਆਪੋ ਵਿਚ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਅਤੇ 6 ਵਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਠੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕਰ ਗਏ।

ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਹਾਲਤ

ਮੈਂ ਪੰਡਿਤ, ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਕੇ ਮਿਲਿਆ। ਮਨ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਨਾਲ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀ ਸੀ। ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਝਕਝੋਰ ਛਡਿਆ ਸੀ। ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਪੀੜਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਮੋਰਾਂ ਤੇ ਛਾਤੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿਸੇ ਵਿਚ ਮੱਠੀ ਮੱਠੀ ਦਰਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸ. ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਫਲੌਰਾ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਵੀ ਪੂਰੇ ਪਰਹੇਜ਼ ਨਾਲ ਖਾਧੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਦਵਾਈ ਦੁਆਈ ਹੈ। ਗੋਲੀ 5-6 ਘੰਟੇ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਰਖਦੀ ਹੈ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਫਿਰ ਉਹੋ ਗੱਲ ! ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੇ ਲਖਨਊ ਦੇ ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਫਲ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਂਜ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਪਿੰਡਿਓ ਵੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹਨ ਤੇ ਬੋਲ ਬਾਣੀ ਵਲੋਂ ਵੀ ਟੁਣਕਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਲੰਗਰ ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ-ਬੀਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਜੀ ਰਾਸ਼ਨ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਭਜਨੋ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨਾ ਦੀ ਜੋੜੀ ਤਾਂ ਮਾਈਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਵਿਚੋ ਸਿਰ ਕੱਢਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਹੀ ਬੀਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਸੀ।

ਨੰਬਰਦਾਰ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 22.6.83 ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਸੰਤ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਵੀ ਰੱਜ ਰੱਜ ਭੋਜਨ ਖਾਂਦੇ ਹਨ. ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ।

ਦੋ ਦਿਨ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵੀ ਗਰਮੀ ਏਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਵੱਡੇ ਪੱਖਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਮੇਘਲਾ ਘਿਰ ਆਇਆ. ਹਵਾ ਠੰਡੀ ਹੋ ਗਈ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ. ਰਾਤੀ ਬਰਸਾਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅੱਜ ਰਾਤ ਤਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਲਖਨਊ. ਸੰਤ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਡਾਲਟਨ ਗੰਜ. ਸਿਤਾਰ ਵਾਦਕ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਪਰਵਾਰ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਰੋਦ ਪਰਵਾਰ. ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ. ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾ ਸੱਜਣ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੇ ਹਨ।

25 ਜੂਨ 1983. ਸ਼ਨੀਵਾਰ
ਮੰਡੀ (ਹਿ:ਪ੍ਰ:) ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ

ਰਾਤ ਭਰ ਮੱਠੀ ਮੱਠੀ ਕਣੀ ਦਾ ਮੀਂਹ ਬਰਸਿਆ। ਤਪਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤਗੀ ਵਰਤ ਗਈ। ਮੇਰੀ ਜਾਗ 3.30 ਵਜੇ ਖੁਲ੍ਹੀ। ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਹਾ ਧੋ ਕੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਦੇ. ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਉਚਾਵੇ ਚੰਦੋਏ ਹੇਠ ਬੈਠੇ ਸ਼ੋਭਾ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁਹਾਂਗੇ ਤੋਂ ਐਉਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ! ਬੇ ਸਾਜ਼ ਬੈਠੇ. ਮਾਲਾ ਫੇਰਦੇ ਛੰਦ. ਛੱਕੇ. ਸ਼ਬਦ. ਸਲੋਕ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗਾਂਵੇਂ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤੰਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 5.25 ਤੇ ਹੋ ਗਈ। ਸੰਗਤ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਦੇ ਵਿਚ ਠੀਕ 600 ਸੀ।

ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਾਈਕ ਲਿਆ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ ਮੁਕਾਬਲੇ. ਮਾਲਾ ਬਣਾਨ ਦੇ ਅਤੇ ਕਪੜੇ ਕਾਟ੍ਹ ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਦਿ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਾਸ ਮਾਰਕਸ 60 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨਾਮ ਤਾਂ ਦੇਣੇ ਹੀ ਹਨ ਨ. ਉਹ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨਗੇ।

ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵੰਡ

ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿਸਦੇ ਕਥਨ ਬੋਲਣ ਵਿਚ ਰਸ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਿਆ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੈ. ਨੇ ਜਦੋਂ ਟ੍ਰਾਫੀਆਂ. ਸ਼ੀਲਡਾਂ. ਮੈਡਲਾਂ. ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਪੈਕਟਾਂ ਦਾ ਡੱਬਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਮੰਡੀ ਦੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਅਤੇ ਮੇਹਨਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਿਆ। ਹਰ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਇਨਾਮੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਰਸ਼ਨੀਅ ਸਨ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਨਾਊਂਸ ਕਰਦਾ ਗਿਆ। ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਇਨਾਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਫੜਾਂਦਾ ਗਿਆ, ਜੇਤੂ ਲੜਕੀਆਂ ਨਮਰ ਭਾਵ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ 10-15 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਕ ਬੀ.ਏ. ਪੜ੍ਹੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਰਾਵੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀਆ ਭੁੱਲਾ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿਚ ਖਲੋਕੇ ਖਿਮਾ ਮੰਗੀ। ਇਹ ਲਛਣ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਾਲਾ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲੇ 10 ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 6.00 ਹੋ ਗਈ। ਛਤਰੀਆਂ ਲੈਕੇ ਆਈ ਸੰਗਤ ਛਤਰੀਆਂ ਤਾਣ ਕੇ ਹੀ ਵਿਦਾ ਹੋਈ। ਬਾਹਰ ਅੰਬਰ ਨੂੰ ਲੋੜ ਸੀ।

ਉਠਣ ਤਕ ਮੇਰੇ ਕੰਨੀ ਇਹ ਸੋ੍ਤ ਵੀ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਬਰਸਾਤੀ ਮੌਸਮ ਕਾਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੂੰਤਰ — ਬਜੌਰੇ ਨਹੀ ਜਾ ਰਹੇ।

ਸੁਰੀਲੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਨੇ ਮੋਹ ਲਿਆ

ਏਧਰ ਓਧਰ ਘੁੰਮ ਫਿਰਕੇ ਮੈ ਕੋਈ ਨੌ ਵਜੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਸੰਤ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਬੀਬੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬੜੇ ਸੁਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਢੰਗ ਸਿਰ ਵਜਦੇ ਦਿਲਰੁਬਾ ਦੀ ਆਵਾਜ ਕੰਨੀ ਪਈ। ਮੇਰਾ ਡੇਰਾ ਇਸ ਘਰੋਂ ਅਗੇ ਸੰਤ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ— ਬੀਬੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਧੀ ਜਵਾਈ ਸ. ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ—ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਘਰ ਸੀ। ਪਰ ਕੰਨ ਰਸ ਨੇ ਅਗੇ ਨ ਲੰਘਣ ਦਿਤਾ। ਸੁਰੀਲੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਖਿੱਚਾਂ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸੋਚਿਆ ਸੁਰਿੰਦਰ (ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਦਾ ਛੋਟਾਂ ਭਾਈ) ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ? ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਤੈਣੀ ਸਾਹਿਬੋਂ ਆਏ ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਸੀ, ਇਹ ਸੁਖਦੇਵ-ਪਿੰਕੀ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਸਨ। ਜਾਂ ਮੈ ਅਗਾਂ [illegible] ਟਆ ਤਾਂ ਦਿਲਰੁਬਾ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਪਿੰਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਪਨੇਸਰ (ਪੋ੍ਤਰੀ ਅਮਰਜੀਤ ਦਾ ਪਿਤਾ) ਰਸ ਵਿਭੋਰ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈ ਵਿਘਨ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਸੁਭਾਗ ਹੈ ਕਿ ਬਹੋਂਤਰੇ ਤਿਹੋਂਤਰੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਬੱਚੇ ਆਦਰ ਮਾਣ ਤੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮੈ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਏਨਾ ਲੇਟ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ। ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਵਾਲੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮੁਕਾਬਲਾ 24.6.83 ਦਾ ਰੱਖੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮੈ ਵੀ ਇਸ ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਏਥੇ ਪੁੱਜਾ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਬੱਚਾ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ।

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ

ਜਦੋਂ ਮੈ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪੁੱਜਾ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਦੇ ਦੋ ਕਲਾਕਾਰ ਬੱਚੇ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਨਾਲ 'ਸਾਧੋ ਰਚਨਾ ਰਾਮ ਬਣਾਈਂ' ਗਉਂ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਬਲਾ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਾਨ ਪਲਟੇ ਅਤੇ ਸਰਗਮ ਨਾਲ ਸਬਦ ਦੇ ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।'

ਮੈ ਅੱਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਸਲੋਂ ਨੇੜੇ ਹੋਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ : ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਜੋੜੀ ਇਸ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਮੁਸਤਕਿਲ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰੇ। ਵੱਡਾ ਬੱਚਾ ਤੇਜ ਤਰਾਰ ਹੈ। ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ। ਸਿਨੇਮਾ ਆਦਿ ਨੂੰ ਦਾਅ ਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਛੋਟਾ ਅੱਛਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਡੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਥੋੜਾ ਬਾਹਲਾ ਇਹਦੇ ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਤਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤੁਕ ਪੜੀ, ਨਾਹੀ ਦੇਖਿ ਨ ਭਾਜੀਐ ਪਰਮ ਸਿਆਣਪ ਏਹ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਆਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆਪਣੀਆਂ ਕੋਸਸਾਂ ਤੋਂ ਹਾਰਨਾ ਨਹੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇੱਛਾ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ: ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆ ਦੋ ਜੋੜੀਆਂ ਹੋਣ। ਹੁਣ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਰੁਚੀ ਨਾਲ ਸਿਖਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੰਗਤ ਏਨੀ ਬਹੁਤੀ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮਸਾਲਾ ਦਾ ਹਾਲ ਛੋਟਾ ਛੋਟਾ ਲਗਣ ਲਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ 'ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਯੱਗ' ਅਤੇ 'ਹਜਾਰੀਬਾਗ' ਵਿਖੇ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮੇਲਾ ਕਰਕੇ ਮੁੜੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਲੀਡਰ ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜਾ ਵੀ ਅੱਜ ਨਜ਼ਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਪੰਡਿਤ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਾਫ਼ਿਆ ਦੇ ਇਕੋ ਸ਼ਬਦ ਬਾਅਦ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ। 5 ਵਜ ਚੁਕੇ ਸਨ।

ਇਕ ਜਰਮਨ ਬੀਬੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ: ਇਕ ਪੂਰਬੀ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਬੀਬੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ 'ਹੈਲਿਗਾ' ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮਨਾਲੀ ਵਿਖੇ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਛ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਸਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਚਰਿਤਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੀ। ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲਗੀ, ਕੌਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਸਿਖ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਲੜੇ ਅਤੇ ਬੜੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਨ। ਇਹਨਾ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਹੱਥ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਸਮਝਾਇਆ : ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਚਰਿਤਰ ਐਨ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਜਾਣ ਤਕ ਉਹਦੇ ਉਲਟ ਰਹੇ। ਅਤੇ ਅੱਜ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਛਾਏ ਜਾਲ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੁਛ ਗਦਾਰ ਸਿੱਖ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਕੀਤੀ " ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦਾ

ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾ ਜਾਣਨ ਲਈ ਹੈਲਿਗਾ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ ਸਮੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਯੁਗ ਮਰਯਾਦਾ' ਦੇ ਭਾਈ) ਦੇ ਘਰ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਉਸ ਨਾਲ ਮਨਜੀਤ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚੋਂ ਉਠਦਿਆ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਕਾਨ ਤੇ ਛੋਟੀ ਪਧਾਰੇ। ਕੁਛ ਜਲਪਾਨ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨਾਲ ਨੇਰ ਚੌਕ ਵਲ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਗਏ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਜੀ ਨੂੰ ਜਮੀਨ ਵਖਾਈ।

ਦੀਵਾਨ ਸਥਾਨ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਕੱਕੜ ਦਾ ਹੱਲੇ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਸਜ ਗਿਆ। ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਅਨੇਕਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਉਤਾਵਲੇ ਸਨ।

ਕਰੀਵਾਲੇ ਦੇ ਸੰਤ ਜੈ ਸਿੰਘ ਧੂੰਦਾ ਦੇ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਅਚਾਨਕ ਸੜਕ ਤੇ ਮੇਲ ਹੋਗਿਆ। ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਰਨਾ ਲੈ ਔਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਕ ਬੜੀ ਮਨਹੂਸ ਖਬਰ ਮਿਲੀ, ਕਿ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਸੋਧੀ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਸੰਤ ਨਗਰ ਦਾ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਵੀ ਰਿਹਾ, ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦੀ ਗੋਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਥੀ

ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਟਾਰਨਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਮੰਦਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਦੋ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੋਈ। ਇਕ ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਕੂਰ ਬਸਤੀ ਦਿੱਲੀ ਜੋ ਕਿ ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ. ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੋਜੀ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਜਵਾਨ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਇਸ ਦਾ ਜੋੜੀਦਾਰ ਹੈ ਸ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ। ਜੋ ਹਿਸਾਰ ਦੇ ਸੰਤ ਧਨਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਪੁਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਐਫ. ਸੀ. ਆਈ. ਵਿਚ ਕੁਆਲਿਟੀ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਿਬਾਸ ਵਿਚ ਛਬੀਲਾ ਜਵਾਨ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੌਜਆਨ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਤ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀਏ) ਦਾ ਪੜਪੋਤਾ ਹੈ। ਉੱਤਮ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਉਚਾਈ ਚੜ੍ਹਕੇ ਟਾਰਨਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਗਏ। ਪਰ ਏਥੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਮਿਲਿਆ ਨਹੀ ਕਿ ਟਾਰਨਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਦਾ।

ਟਾਰਨਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਬਾਰੇ

ਟਾਰਨਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਮੰਦਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਸ੍ਰੀ ਦਲਾਈ ਲਾਮਾ ਦੁਆਰਾ 1957 ਈ: ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਦੀਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੇਵੀਆਂ ਦੇ ਚਿਤਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਪਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦੇਵੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਲੱਛਣ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਵੇ 'ਤਾਰਾ ਦੇਵੀ, ਚਮੁੰਡਾ ਦੇਵੀ, ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ ਆਦਿ ਦੇਵੀਆਂ। ਮੰਦਰ ਦਾ ਅੰਦਰ ਵੀ ਮੁਗਲਈ ਕਲਾ ਦਾ ਪਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਕਦੇ ਹਰੀ ਮੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਸ਼ਾਮੰ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਗਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਲੰਗਰ ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਿੱਦਿਆ ਵੰਤੀ ਵਲੋਂ ਹੈ। ਹੋਰ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਕ ਸਨ ਲੰਗਰ ਪਕਾਣ ਵਿਚ।

ਸ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਸਿਮਰਜੀਤ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਸ ਰਤਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਵਾਹਿਤ ਹੈ। ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਂਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਸਿਮਰਜੀਤ ਦੇ ਸੀਲ, ਸੰਜਮ, ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਉਤਸਾਹ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਮੰਡੀ ਦੇ ਲੋਕਾ ਨੂੰ ਮੋਹ ਰਖਿਆ ਹੈ।

26 ਜੂਨ 1983, ਐਤਵਾਰ
ਮੰਡੀ, 19 ਵਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ

ਸਮੇਲਨ ਆਰੰਭ

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਸਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 5 ਵਜੇ ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਸੁਖ ਬਖਸ਼ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੈ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾ ਵਾਰ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ ਸਮੇਲਨ ਦੀ ਉਦਘਾਟਨੀ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ, ਇਕ ਐਨਕਧਾਰੀ ਜਵਾਨ ਨੇ ਸੁੰਦਰ, ਚੋਣਵੇਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਰਜ ਕੀਤੀ, 19 ਵਾਂ ਸਰਬਹਿੰਦ ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ ਪ੍ਰਾਰੰਭ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਅਧਿਅਾਸ਼ਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਉਪਰ ਮੇਹਰ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਰੱਖੀ ਰਖਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਮੰਡੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਰਨਗੇ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਯੋਗ ਬਣਾਈ ਰਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਇਹ ਬੂਟਾ 19 ਬਹਾਰਾਂ ਮਾਣ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਸੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲ ਕੇ ਹਿਰਦੈ ਸਮਰਾਟ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਮੰਚ ਸਕੱਤਰ ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਮੰਚ ਉਤੇ ਆਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕਰਨ। ਤਾਂ ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਸੁਝਾਏ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਹੀ ਚਲਣ ਯੋਗ ਦੱਸਕੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਬਿਆਨਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ

ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਜੋ ਸਫਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸਾ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਛਪਵਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾ ਨੂੰ ਏਥੇ ਨੇਮ ਬੱਧ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਅਤੇ ਅੰਤ ਉਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਮੰਡੀ ਦਾ ਧਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜੋਕਿ ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ ਤੀਜਾ ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ

ਫਿਰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਅਤੇ 18 ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਅਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀਆਂ ਪਛਾਣ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਜੋ ਪਿੰਡਾ ਸ਼ਹਿਰਾ ਤੋਂ ਆਏ ਨੌਜਵਾਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਚਲਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਿਆਂ ਜੀਵਨ ਵਲ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਨਾਮਣਾ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਗੇ ਵਧ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਸਮੇਲਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ !

ਸੂਬਾ ਸੇਠ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ

ਸੂਬਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਉਠਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਪਰਵਾਰ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜੁ ਬਾਹਰੋਂ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਆਏ, ਸਭਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। 19 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾ ਵੀ ਏਥੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਮੇਲਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 1939 ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਦੋ ਚਾਰ ਘਰ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਨ ਅੱਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮੰਡੀ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਛਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਨਾਲਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲਾਇਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਸਜਣਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਿਨੈ ਕੀਤੀ : ਸਾਡੀਆਂ ਤਰੁਟੀਆਂ ਨ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਾਡੀ ਸੇਵਾ ਪਰਵਾਨ ਕਰਨਾ।

ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖੀ ਭਾਵਨਾ ਵਲ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੇਧਿਤ ਰਖਣ ਦੇ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਕੇ ਜ਼ਿਕਰ ਤੇ ਫਖ਼ਰ ਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਮੌਰ ਉਤੇ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾ ਨੇ ਲੰਮੀ ਤੇ ਖੁਲਾਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ। ਨੁਕਤੇ:

1. ਇਕ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਤੋਂ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਅਰਸਾ 10

ਸਾਲ ਤੋ ਚਾਹ ਤਿਆਗੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਬੇ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ।

2 ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਇਕ ਘੰਟਾ ਕਈ ਜਵਾਨ ਨਿਬਾਹ ਰਹੇ ਹਨ।

3 ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਜਵਾਨ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਾਲੇ ਦੇ ਮਿਲਣੀ ਮੁਕਲਾਵੇ ਸਮੇ ਪਤਨੀ ਤੇ ਪਤਨੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਿਆਂ ਵੀ ਨਹੀ ਗਿਆ।

4 ਇਹ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲੀ ਹੈ। ਅਸਾਂ 4 ਸਾਲ ਢਿੱਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

5 ਹੁਕਮ ਦੇ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਹਰ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਦੀ ਆਦਤ ਮਾੜੀ ਹੈ।

6 ਜੋ ਹੋਰਨਾਂ ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵਕਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸਮਾ ਕਢਿਆ ਕਰਨ, ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਅਪੀਲ ਹੈ।

7. ਇਕ ਅਪ੍ਰਿਯਾ ਘਟਨਾ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਸਮੇਲਨ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਫੈਸ਼ਨ ਪੱਖ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੀ। ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਸੂਫੀਆਨਾ ਢੰਗ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਤੇ ਜੇ ਬੀਬੀਆਂ ਸਹਿਜ ਭਾ ਵੀ ਕੁਝ ਕਰਕੇ ਆਉਣ ਤਾਂ ਉਹ 200 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਉੱਚਾ ਟੱਪ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

8 ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਅਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਪਛੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹਿਤ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿਆਣੇ ਜਵਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਤਾਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛੜੇਵੇਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਘਟ ਜਾਵੇ। ਦਾਜ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਏਸੇ ਤਰੀਕੇ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਏਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰੀ ਜਾਮਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਨਹੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ।

9. ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਅਗੇ ਆਕੇ ਲੈਣ। ਦੋ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਸਾਡੇ ਇਸਤਰੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਉਚੇਰਿਆਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

10. ਹੰਸ ਅਤੇ ਹੰਸਣੀਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਫੈਦ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ

ਹੁਣ 5.45 ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਥਨ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੈ : ਮਾੜਿਆਂ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਆਸਾਂ ਉਮੀਦਾਂ ਰਖਦੇ ਅਤੇ ਸਮਾ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਮਾਜ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਵਕਤ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ।

ਜਦੋਂ ਸਮੇਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਦੋਂ 37 ਕੁ ਮੁੰਡੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਯਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ ਦੇ ਤਾਏ ਦਾ ਲੜਕਾ,

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੈਪਟਨ ਉਦੋਂ ਨਵਾਂ ਨਵਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਸਮੇਲਨ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਹੋਏ. ਅੱਜ ਉਹ ਲੰਡਨ ਦੇ ਰੇਸਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਕਾਊਂਸਲ ਵਿਚ ਥਾਂ ਮੱਲੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਵਧੀਕ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸਤਰਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਲੜਕੇ ਹਨ।

ਕੱਲ ਦੇ ਲੜਕੇ ਅੱਜ ਦੇ ਕਈ ਕੰਮਾ ਵਿਚ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾ ਦਾ ਪਠਨ ਪਾਠਨ ਹੈ ਜੁ ਗੁਰੂ ਮਤ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਵਿਚਲਿਤ ਕਰਦੀਆ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਤਿਜੁਗ, ਵਰਿਆਮ, ਨਿਰੀਖਿਅਕ, ਯੁਗ ਮਰਿਆਦਾ ਹਰ ਘਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ।

ਸਿਖੀ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਬਹੁਤਾ ਪਸਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

100 ਸਾਲਾ ਅਨੰਦ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਡਾ ਅਮਰ ਭਾਰਤੀ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ 15-16 ਅਖਬਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਆਏ ਸਨ। ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਰਿਆਦਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਦੁਤੀ ਮੋਕਾ ਸੀ।

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮੈ ਪਤਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਬੈਠਾ ਸਾਂ, ਉਸ ਮੋਕੇ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਸਤੇ ਨਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਸਨ ਨਾ ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਅੱਜ ਤਕ ਨਹੀ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓ ਬਣ ਆਇਆ।

ਸ. ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ ਦੀ ਇਕ ਰੇਡੀਓ ਟਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡੇ ਵਰਗੀ ਦਸਤਾਰ ਸਿੱਧੀ ਜਾਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਟੇਢੀ ਪਗੜੀ ਨੂੰ ਠੋਕਵੀਂ ਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿਖਾਈ ਰਿਆਸਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੱਗ ਆਖਿਆ।

ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਰਤਨਚੰਦ ਸੈਡਲੇ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਤੇ ਫੇਰ ਨਵੇਕਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਮਜਹਬੀ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਵਖਰੇਵਾਂ ਕਿਉ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੈ ਪੁਛਿਆ, ਤੁਸਾਂ ਤਕਰੀਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਗਊ ਰਖਿਆ ਬਾਰੇ ਹੀ ਕਿਉ ਗੱਲ ਕੀਤੀ? ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਮਹਿ (ਮੱਝ) ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਦੁਧ ਦਿੰਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਵਖਰੇਵਾਂ ਤਾਂ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ ਹੀ। ਕਾਲ ਯਮਨ ਨਾਲ ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮੁਸ਼ਟੀ ਯੁੱਧ ਇਸੇ ਲਈ ਨਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਲਗ ਕੇ ਭਗਵਾਨ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਅਪਵਿੱਤਰਤਾ ਮਿਥਦੇ ਸੀ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲਗਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਏਨੀ ਫੈਲਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ 'ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ' ਨੂੰ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗੁਰ ਬਚਨ ਸਮਝਣ ਲਗ ਪਏ ਹਨ।

ਕੀ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਜ਼ਹਬੀ ਜਾਂ ਰਵਿਦਾਸੀਏ ਸਿੱਖ ਸਨ? ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ? ਇਹਦਾ ਜਵਾਬ ਸਰਦਾਰ ਪਤਰਕਾਰ ਨੇ ਘਰੋਂ ਜਾਕੇ ਭੇਜਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਨਹੀ ਭੇਜਿਆ।

ਹਰ ਗੱਲ ਦੀ ਇਕ ਹੱਦ ਨਿਸਚਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਵੇਖ ਨਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾ

ਸਕਦਾ। ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸੀਮਾਂ ਮੁਕੱਰਰ ਹੈ। ਤੁਸੀ ਇਕ ਹੱਦ ਤੋਂ ਅਗੇ ਜਾਓਗੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੁਕਾ ਬਹੇਗੇ।

ਸਮਝ ਸੋਚ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਲਤੀ ਨਹੀ ਹੁੰਦੀ. ਇਹਦੇ ਲਈ ਮੈਥੋਂ ਖਿਮਾ ਮੰਗਣੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀ।

ਮੰਡੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ ਕਿ ਉਹ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਇਕ ਮੁਠ ਹੋਕੇ ਰਹਿਣ। ਅਤੇ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ।

ਸਾਡੀਆਂ ਧਰਮਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ. ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ. ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਹੈ।

ਸੰਮੇਲਨ ਵਾਸਤੇ ਚੰਗਾ ਉਦਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਲੜਕਿਆਂ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ, ਏਥੇ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਸਤਿੰਦਰ ਪਾਲ ਆਦਿ ਬੱਚਿਆ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ਹਿਰ, ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ, ਗਲੀ ਗਲੀ, ਏਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਘਰ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਉਦਮ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲਗੋ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਉੱਦਮ ਹੈ।

ਮੰਡੀ ਵਾਲੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਬਣਨ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬਣਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਖੀ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਬਣਨ। ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਬਿਲਕੁਲ ਗੈਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੀ, ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬੀ.ਏ. ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾ ਕਹਿਣ ਲਗੇ: ਕਾਲਿਜ ਜਾਇਆ ਕਰੀਏ, ਪਰ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾ ਕੇ। ਅਗੋਂ ਕਾਲਿਜ ਵਾਲਿਆਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਪਿਆਰਿਆ।

ਲੜਕੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇੰਦਰ ਜੀਤ ਪਿੰਕੀ ਉਹਦੇ ਕਪੜੇ ਵੇਖਕੇ ਦੂਜੀਆਂ ਨੇ ਕਾਲਿਜਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਕਪੜੇ ਪਾਕੇ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਪਿੰਕੀ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵੇਸ ਭੂਸ਼ਾ ਨੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਆ।

ਤਕੜੇ ਹੋਕੇ ਅਗੇ ਵਧੋ। ਕਲਿਜੁਗ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚੋ। ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ 11 ਵੇਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਫਿਰ ਸੂਬਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦਾ ਬੈਜ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਖਬੇ ਪਾਸੇ ਕੁਰਤੇ ਉਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਛਪੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੇ ਟੀਨ ਪ੍ਰਿੰਟਿਡ ਬੈਜ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਗਈ। ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ 6.10 ਤੋਂ ਉਠਕੇ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ ਜਿਥੋ ਆਪ ਅੱਜ ਭੂੰਤਰ ਹਮਰਾਹੀ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਕੇ ਹੋਰ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਣਗੇ। ਏਥੋਂ ਬਜੌਰੇ ਵੀ ਜਾਣਗੇ।

ਅਰਦਾਸ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ

ਮੈ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ 15 ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਪੂਰਬਾ ਜੀ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ. ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਗੈਰ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਇਹ ਵਾਕ ਵੀ ਸੁਣਿਆ: ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੇਹਰਬਾਨ ਜਿਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਿਆਂ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖ ਜਾਇ। ਗੈਰ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਇੰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਜੈਕਾਰਾ ਸੁਣਿਆ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਮਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੇ ਖਾਮੋਸ ਉਠਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਆਦਰ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਜੀ ਆਸਣ ਤੇ ਸੋਭਨੀਕ ਹੋਏ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨਮਸਕਾਰਾ ਲਈ ਉਠ ਖਲੋਤੀ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੋਕਾ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ; ਸਭ ਨੂੰ ਲਾਈਨਵਾਰ ਕਰਕੇ ਮੱਥਾ ਟਿਕਵਾਇਆ।

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਗਾਇਕ ਸਿੰਘਾ ਹਮੀਰ ਵਿਚ "ਤੇਰੇ ਮਾਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮਾਨ" ਸ਼ਬਦ ਅਰੰਭਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਿਲਰੁਬਾ ਮੰਗਵਾ ਲਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦਾ ਮੋਘਾ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤਾ। ਸੁਰੀਲੀ ਭਰਵੀ ਆਵਾਜ ਜਿਵੇਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉਤਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

5 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮੀ ਦੀਵਾਨ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ। ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਵਿਚ ਪਾਠ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 30 ਕੁ ਮਿੰਟਾਂ ਤਕ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ। ਟਿਕਵੀ, ਚੋਣਵੇਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਬਾਰੇ।

ਉਸਦੇ ਕੁਛ ਅੰਸ਼ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹਨ:

ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਵੀ ਲੈ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਗਲਤ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੋਣ ਉਥੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀ।

ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾਇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਥਾ ਟੇਕਣਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੋਭਾ ਘਟਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀ (ਅਰਥਾਤ ਗੁਰੂ ਪਰਵਾਰ) ਜਦੋਂ ਤੁਰੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਕਈ ਉਠ ਖਲੋਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਉਠਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸੋਭਾ ਨਹੀ ਪਾਉਂਦੀ।

ਅੱਜ ਏਸ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਦਿਨ ਏ ਕਿ ਅੱਜ ਰਾਤੀ ਸਵਾ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦਾ ਕੱਪ ਜਿਤ ਲਿਆ ਹੈ। ਚਹੁੰ ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ ਦੇ ਵਿਜੇਤਾ ਵੈਸਟ ਇੰਡੀਜ਼ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫਿਆਂ ਤੇ ਮੋਟੀ ਸੁਰਖੀ ਦੇ ਕੇ ਛਾਪਿਆ ਹੈ।

ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮਦਿਨ ਹੈ।

ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਅਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸਮੂਹ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰੇਰਿਆ ਕਿ : ਸ਼ੁਹਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦਾ ਨਾਮ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਹੀ ਉਤਮ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਜਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੋ ਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨੁਮਾਇਆਂ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦਿਲਰੁਬਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਨੂੰ ਹਜਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਦੇ ਤੌਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਨਾਮ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਰੱਜ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ।

ਮੰਡੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਜਾਂ ਐਥਲੀਟ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵੇਸ਼ ਭੂਸਾ ਵਿਚ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੇ ਜਿੱਤਣ। ਸਾਡਾ ਸਵਰਨੀ ਦੋ ਵਾਰ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਕੇ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਆਦਿ

ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 6 ਵਜੇ ਹੋ ਗਈ। ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਪਾਠ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸਥਾਨ ਤੇ ਜਲਪਾਨ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ ਬੇਨਤੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ।

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਬਾਰੇ

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਕੱਤਰ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ ਅਤੇ ਸੰਤ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਸਤਰ ਪੋਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਲਾਂਗਰੀਆਂ ਤੋਂ ਛੁਟ ਅੱਜ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਵੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਗੱਲ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਰਾਤੀ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨੇਹ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੁੰਦੀ ਗਈ। ਆਪ ਨੇ ਮੁਖਤਾਰਿ ਆਮ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਲਗਾਤਾਰ ਨਾਲ ਹਹਿਣ ਦਾ ਵੀ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਬਦਨਾਮ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਨਿਕਟੀ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਪ੍ਰਚਲਤ ਤੌਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਠ ਦੇਕੇ ਗੁਰੂ ਮੁਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੱਲ ਖਿਜੋਰੇ ਦੀ

ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਦਾਮਾਦ ਸ੍ਰੀ ਹਮਰਾਹੀ, ਧੀ ਕੁਲਵੰਤ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਚਰਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਭੂੰਤਰੋ ਸ਼ਾਮੀ ਮੰਡੀ ਆ ਗਏ। ਮੈ ਪੁਛਿਆ ਹਮਰਾਹੀ ਨੂੰ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕੱਲ ਖਿਜੋਰੇ ਭੂੰਤਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੈਸੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਕਿਸ ਕਿਸ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੱਲ 8 ਵਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹਰਟੀ ਕਲਚਰ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਰਮ ਵਿਖੇ, ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਪੁਜੇ। ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਸੰਤ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰਾਂ ਵੀਡੀਓ ਲੈਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬੂਟਿਆਂ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਕਈ ਤਰਾ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਮੌਕਾ ਐਸਾ ਵੀ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਕੇਵਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਹਮਰਾਹੀ ,ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਸਭ ਤਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਪਿਛੋਂ ਹਰਨਾਮ

ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ: ਉਹ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀ ਲਵੇਗਾ, ਉਸਨੂੰ ਜੰਮੂ ਵਿਖੇ ਇਕ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਲੁਆ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਸਚਿੰਤ ਹੋਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਹੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 6.7.83 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਬੁਲਾਇਆ ਬਾਕੀ ਦੀ ਮੁਤੱਲਕਾ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ।

ਡੂੰਤਰ ਵਿਚ ਹਮਰਾਹੀ ਘਰ

ਏਥੋਂ ਆਪ ਜੀ ਮੇਰੇ ਦਾਮਾਦ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਸੁਆਗਤ ਸਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲਗੇ . ਉਹ ਰੋਣ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਹਸਦਿਆਂ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ : ਉਹ ਤਾਂ ਜੀ ਮੰਡੀ ਹੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨੋ ਵਾਂਜੀ ਰਹਿ ਜਾਣ ਕਾਰਣ ਕੁਕੂ-ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੀ ਚੇਤਾਇਆ ਸੀ।

ਫਿਰ ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਏਥੋ ਸ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਏ। ਫਿਰ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਕਿਰਤਾਰਥ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਮੰਡੀਓਂ ਪੱਕ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਇਹ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਸ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਵਲ ਜਾਕੇ ਮਰਿਆਦਾ ਨਾਲ ਛਕਿਆ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ, ਸ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਹਨਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਦਾਮਾਦ ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਘਰ ਸ੍ਰੀ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਸੰਤ ਗਰੁਦਿਆਲ ਸਿੰਘ-ਬੀਬੀ ਲਾਜਵੰਤੀ ਨੇ ਵੱਡੀ ਲੜਕੀ ਨਰਿੰਦਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਖੁਲ੍ਹਿਆਂ ਵਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਏ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਇਹ ਕੀ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਨਰਿੰਦਰ ਨੂੰ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਚੰਗੇ ਨਹੀ ਸੀ ਲਗਦੇ। ਇਹਨਾਂ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਡੰਨ ਲਗਾ 30,000/- ਖਿਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੇਵਲ 2500/- ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆ ਬਖਸ਼ੀਆਂ।

ਮਿਲਣਾ ਸ੍ਰੀ ਨੌਥੂ ਰਾਮ ਦਾ

ਮੈ ਜਦੋਂ ਰਾਤੀ ਮੰਡੀ ਦੀਵਾਨ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਜੈਂਟਲਮੈਨ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਹੋ ਫੜ ਲਿਆ। ਇਕ ਹੋਰ ਪੁਰਸ਼ ਇਸਤਰੀ ਜੋੜਾ ਮੇਰੇ ਸਾਹਵੇਂ ਸੀ। ਸਤਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪੂਰਵਕ ਮੈਨੂੰ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਆਖੀ। ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪਕੜ ਜਾਂ ਮੋਹ ਤੋਂ ਮੈ ਪਛਾਣ ਨ ਸਕਿਆ। ਪੁਛਿਆ: ਨਾਮ ਆਪ ਦਾ? "ਨੌਥੂ ਰਾਮ !" "ਨੌਥੂ ਰਾਮ ਕੇਹੜਾ?" "ਅਜੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਏ ਹੋ।" "ਅੱਛਾ, ਅਰੂਸ਼ਾ ਤਨਜ਼ਨੀਆ ਤੋਂ" "ਹਾਂ, ਹਾਂ, ਪਰ ਏਨੀ ਛੇਤੀ ਭੁਲ ਗਏ ?" "ਭੁਲੱਕੜ ਤਾਂ ਹਾਂ ਹੀ, ਪਰ ਏਨੀ ਛੇਤੀ ਮੈ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਨਹੀ ਸਾਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ, ਖਿਮਾ ਕਰਨਾ।"

ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨੌਥੂ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 23 ਮਾਰਚ 83 ਤੋਂ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਅਨ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਖਤੀ ਦਾ ਦੌਰ ਜਾਰੀ ਹੈ।, ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਰਾਸਲਾਮ ਵਿਚ ਫੜੋ ਫੜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। 23 ਮਾਰਚ 83 ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬੁਧ ਰਾਮ, ਬੀਰ ਚੰਦ ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਬੀਰ ਚੰਦ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਲੜਕਾ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਟਿਕਟ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ .ਕਿ ਮੈ ਭਾਰਤ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂ। 5 ਮਈ ਦਾ ਮੈ ਭਾਰਤ ਹਾਂ। ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਕੇ ਦੋ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਏ।

ਸਾਰੇ ਸੰਕਟ ਟਲ ਗਏ।

ਨਾਲ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਲ ਝਾਤ ਪੁਆਕੇ ਸ੍ਰੀ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਬੋਲਿਆ: ਇਹ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੋਇਲ ਹੈ। ਇਹ ਇਹਦੀ ਪਤਨੀ ਕਿਰਨਾਂ ਦੇਵੀ। ਇਹਨਾ ਦੇ ਘਰ ਸੰਤਾਨ ਨਹੀ। ਮੈ ਕਿਹਾ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਚਲੋ। ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲੇਗਾ। ਸਵੇਰੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾਵਾਂਗੇ ਏਥੇ ਵੀ।

ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦਾ ਲੰਗਰ ਸ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ-ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਸੀ। ਜੋੜਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਵਿਅਸਤ ਸੀ। ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਵੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ ਦੀ ਥਾਂ ਮੇਲਾ ਵਧੇਰੇ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਕਰੀਬ 1000 ਨਰ ਨਾਰ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਤੋਂ ਬਲਾਧਾ ਹਨ। 400 ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਜਾਪਦਾ ਏ ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਅਣ ਸੋਚਿਆ ਬੋਝ ਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੰਗਤ ਵਧੀ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਆਕਰਸ਼ਣ ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੈ।

ਲੰਗਰੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਤੇ ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਮਿਲ ਪਏ। ਇਹ ਮੈਥੋਂ ਪੁਛ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅਗਲਾ ਸਮੇਲਨ ਉਹ ਕਰਵਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ 5-6 ਪਰਵਾਰ ਮਿਲ ਕੇ। ਖਰਚ ਸਮੁਚਾ ਇਹ ਪਰਵਾਰ ਕਰਨਗੇ, ਸੇਵਾ ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰੇਗੀ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਕੇ ਸੂਬਾ, ਸੇਠ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜਿਹੜੇ ਪਰਸੋਂ ਤਕ ਬੜੇ ਬੇਸੁਆਦ ਸਨ, ਉਹ ਅੱਜ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਚੰਨੀ ਕਹਿਣ ਲਗਾ : ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 'ਦੀਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਿੰਟ' ਕਰਵਾਕੇ ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਸੀਮਿੰਟਡ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ।

27 ਜੂਨ 1983, ਸੋਮਵਾਰ
ਮੰਡੀ, 19 ਵਾਂ ਵਿ: ਸਮੇਲਨ

4.45 ਵਜੇ ਮੈ ਵੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਗੂੰਜ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੰਡੀ ਦਾ ਵਾਰਾ ਜਥਾ ਸੰਤ ਸਾਧਾ ਸਿੰਘ (ਵਾਜਾ) ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਢੋਲਕੀ ਨਾਲ ਉਚੀਆਂ ਹੇਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਮੂੰਹੋਂ ਮੂੰਹ ਭਰੇ ਹਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਚੰਦੋਏ ਹੇਠ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। 5.25 ਵਜੇ ਭੋਗ ਪਿਆ।

ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੰਡੀ ਦੇ ਜਥੇ ਵਲੋਂ ਅੱਜ ਦੇ ਵਾਰਾ ਕੀਰਤਨ ਬਾਅਦ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰ ਲਾਉਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਵੱਡਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੁਝਾਉ ਅਨੁਸਾਰ ਜੱਜ ਸੰਤ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁੱਲਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਣਗੇ। ਸਭ ਗੱਲਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। 1 ਬਾਣੀ ਦੀ ਸ਼ੁਧਤਾ, 2 ਸੁਰ ਤਾਲ ਵਿਚ ਏਕਤਾ, 3. ਸੰਮਿਲਤ ਗਾਉਣ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ, 4. ਨਿਸਚਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਭੋਗ ਪਾਉਣਾ, 5. ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦ ਕਿੰਨੇ? 6. ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਛਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ, 7. ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਨ ਪੜ੍ਹਿਆ

ਜਾਣਾ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ

ਅਤੇ ਸਮਝ ਆਈ 32 ਕੋਲ ਪਏ ਰੁਪਹਿਰੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸ਼ੇਡ ਲੈਂਪਾ ਦੀ ਕਿ ਇਹ ਇਥੇ ਕਿਸ ਖਾਤਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਕਲ ਬਾਣੀ ਪਾਠ ਦੇ ਸੁਧ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਵਡੇਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚ, ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ੇਡ ਲੈਂਪ ਇਨਾਮ ਦਿਤੇ ਗਏ।

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਦੇ ਸਿਸ਼ ਨੂੰ, ਇਕ ਵੱਡਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਲੈਂਪ, ਦੂਜਾ: ਸ੍ਰੀ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਰਮਿਆਨਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਲੈਂਪ, ਤੀਜਾ, ਸ. ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ, ਰੁਪਹਿਰੀ ਕੁੱਕਰਮੁਤਾ ਸਕਲ ਦਾ ਲੈਂਪ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇ ਚੌਰੇ ਸੰਤ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਸੇਵਕ ਦੇ ਸਾਗਿਰਦ ਹਨ। ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ।

1. ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ।
2. ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਬੀਬਾ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ, ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ।
3. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ।

ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਝਾਏ ਜੱਜ ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ, ਪੰ: ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਕੂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਹਾਕੀ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਸਨ ਸਿੰਘ ਹਾਕੀ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੌਸਲਾ ਵਧਾਊ ਇਨਾਮ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਇਕ ਸ਼ਕਾਇਤ ਵੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਜੁ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ 100 ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਠ ਕੇਵਲ 80 ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋ ਸਕੇ ਹਨ।

ਅੱਜ 8 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਤੋਂ ਲਿਖਤੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਕਰੀਰਾਂ ਦਾ ਅੱਜ ਅਤੇ ਕੱਲ੍ਹ।

ਇਕ ਟੂੰਬਵੀ ਤਕਰੀਰ

ਘੁਮ ਘੁਮਾਕੇ ਮੈ ਧਰਮਸਾਲਾ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਢੂੰਡਾਊ ਮਿਲ ਪਏ : ਛੇਤੀ ਚਲੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਕਦੋਂ ਦੇ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈ ਧਰਮਸਾਲਾ ਹਾਲ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ 150 ਜਵਾਨ ਅੰਦਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ, ਤਕਰੀਰਾਂ ਜਾਰੀ ਸਨ। ਵਿਸ਼ਾ : ਸਾਡਾ ਬੀਤਿਆ ਕੱਲ੍ਹ, ਅੱਜ ਅਤੇ ਭਲਕੇ। ਮੈ ਤਾਂ 11.45 ਵਜੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਾ, ਪਰ ਇਹ ਸੱਜਣ ਸਵੇਰ ਦੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਸਨ: ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸਨਖੱਤਰਾ,ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਬੁਲਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰਖਦੇ ਅਤੇ ਜੱਜਾਂ ਵੀ ਤਕਰੀਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਮੇਰਾ ਜ਼ੋਰ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮਨੋਬਲ ਉਤੇ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਠੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਆਇੰਟ ਸਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ ਤਿਆਰ ਸਨ, ਪਰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਕੌਣ ਹੋਵੇ ?

ਅਰਥਾਂ ਸਹਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ। ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗੁਰੂ ਪਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸ੍ਰੀ ਨਾਰਾਇਣ ਹਰੀ ਉਪਦੇਸ ਆਦਿ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਸੀ ਖਰੀਦਦੇ ਹੀ ਨਹੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਘਰ ਘਰ ਤੇ ਫਿਰ ਕਮਰੇ ਕਮਰੇ ਤਕ ਅਪੜਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਕ ਤੁਕ ਦਾ ਚਹੁੰ ਜਥਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਰਥ ਪੁੱਛਿਆ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀ ਆਇਆ।

ਮਿਲਟਰੀ ਵਾਂਗ ਸਾਡਾ ਵੀ ਅਕੈਡਮੀ ਹੋਸਟਲ ਤੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਹੋਵੇ ਖਾਸ ਕਰ ਇਹ ਚੀਜਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਅਸੀ ਦੇਵੇ ਨਹੀ ਦਿੰਦੇ, ਲੰਗਰਾ ਤੇ ਪੈਸਾ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਆਦਿ ਤੇ ਨਹੀ।

ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਾਸਤੇ ਉਸਤਾਦਾਂ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ।

ਕੱਲੂ ਨਾਰਲੀ ਦੇ ਸੰਤ ਨੇ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਲਹੌਰ ਦੇ ਨੂੰ ਤੁਰਤ 36,000/- ਦੇ ਦਿਤਾ ਬਿਨਾਂ ਸੂਦ ਦੇ, ਪਰ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪੈਸੇ ਬਹੁਤ ਹਨ, ਪਰ ਦਿੰਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀ। ਬਾਕਾਇਦਾ ਕੈਂਪ ਲਾਕੇ ਪਰਚਾਰਕ ਕਿਵੇ ਤਿਆਰ ਕਰੀਏ?

ਜੇ ਅਸੀ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨਹੀ ਹੋਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਅਫਸਰ ਨਹੀ ਬਣ ਸਕਾਂਗੇ, ਅਫਸਰ ਨਹੀ ਬਣਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਪੁਛਗਿਛ ਵੀ ਨਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਾਡੇ ਸਭ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਜਾਤੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸਾਹਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਚਾਵਲੇ, ਨਰੂਲੇ, ਹੰਸਪਾਲ ਆਦਿ ਨਹੀ ਹੋਣਗੇ, ਸਭੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੋਣਗੇ।

ਜੇ ਰੰਗ ਹੀ ਨ ਲਗੇ ਤਾਂ ਨਾਮ ਕਾਹਦਾ ਜਪਿਆ !

ਪਰਚਾਰ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਉਹਨ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਲਿਖਿਆਂ ਦਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀ ਜੋ ਪੰਥਕ ਹਿਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋਣ। ਡਾਕਟਰ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਦਿ ਉਹੋ ਹੀ ਮੁਨਾਸਬ ਹਨ, ਜੁ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਲਈ ਅਗੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਟੁੰਬਵੀਂ ਅਤੇ ਆਲੋਚਕ ਸੀ। ਅਤੇ ਦੁਪਹਿਰੇ 1 ਵਜੇ ਇਹ ਸਭਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ।

ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਸਭਾ

2.30 ਵਜੇ 'ਸਾਡਾ ਭੋਜਨ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰ' ਭਾਸ਼ਣ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ, ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ. ਦਿੱਲੀ, ਪ੍ਰੋ: ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਜੱਜ ਸਨ। 10 ਜਣਿਆਂ ਨੇ 6-6 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਕੇ ਹਟਣਾ ਸੀ।

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚੰਦ ਸ਼ਬਦ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਉਤਸਾਹ ਦੇ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਭਾਸ਼ਣ-ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਕਿਰਤਾਰਥ ਕੀਤਾ:

1. ਡਾ. ਜੈਇੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੂਬਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੰਡੀ, ਪਹਿਲਾ
2. ਪ੍ਰੋ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਾਇਆ, ਦੂਜਾ

3. ਪ੍ਰੋ: ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਦੂਜਾ
4. ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਤੀਜਾ
5. ਪੋ: ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਹੌਸਲਾ ਵਧਾਊ
6. ਸ੍ਰੀ ਵਿਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਹੌਸਲਾ ਵਧਾਊ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਵਕਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਆਪ ਵੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸੁਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਅੱਜ ਮੁਖ ਸੁਰ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿਤਾਰ ਦੀ ਸੀ। ਸ਼ਬਦ ਸੀ, 'ਅਤਿ ਊਚਾ ਤਾਕਾ ਦਰਬਾਰਾ।'

ਅੱਜ ਦਾ ਲੰਗਰ

5.30 ਵਜੇ ਦੀਵਾਨ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਘਰ ਜਲਪਾਣ ਹਿਤ ਪਧਾਰੇ। ਨੌਜਵਾਨ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਹਿਤ ਪੱਡਲ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ। ਬਾਕੀ ਸੰਗਤ ਲੰਗਰ ਪਾਣੀ ਵਲ ਹੋਈ। ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਲੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਸਮੂਚੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਲੰਗਰ ਸੰਤ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ-ਬੀਬੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਲੋਂ ਸੀ। ਇਹ ਬਿਰਧ ਜੋੜਾ ਆਪ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਥ ਵਟਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਛਕਣ ਛਕਾਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਸ. ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ — ਬੀਬੀ ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ

ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਦਾਮਾਦ ਹਮਰਾਹੀ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸ. ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਵਲੋ ਨਾਸ਼ਤੇ ਦਾ ਨਿਮੰਤਰਣ ਸੀ। ਮੇਨ ਰੋਡ ਉਤੇ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਮਕਾਨ ਸੀ। ਜਾਂ ਅਸੀ ਪਰਵੇਸ਼ ਹੋਏ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਸ਼ੌਕ, ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਦੀ ਸਮਰਿਧੀ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨੇ ਆਨੰਦ ਵਿਭੋਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਮੈ ਇਸ ਸਮੇ ਤੋਂ ਪਰਵਾਰਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਕੇ ਲਾਭ ਲਿਆ। ਸ. ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਏਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਉਦਮ, ਉਤਸਾਹ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅਤਿ ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ ਨਾਸ਼ਤੇ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਅਗੇ ਲਿਆ ਰੱਖੀਆਂ।

ਸ. ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਏਥੇ ਇਕ ਕਾਰਖਾਨੇ, ਕਰਿਆਨੇ ਦੀਆਂ ਥੋਕ ਅਤੇ ਪਰਚੂਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦਿਤੀ: ਸ. ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਸੁੰਦਰ ਕੌਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਹਨ। ਸੰਤਾਨ:

1. ਆਪ ਸ. ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (36)
   ਬੀਬੀ ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਬੀ.ਏ. ਸਪੁਤਰੀ ਸ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਦਿੱਲੀ
2. ਸ. ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ (28)
   ਬੀਬੀ ਰਣਦੀਪ ਕੌਰ ਸਪੁਤਰੀ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਦਿੱਲੀ
3. ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (26) ਅਵਿਵਾਹਤ ਅਜੇ
4. ਭੈਣਾਂ: ਬੀਬੀ ਸਤਪਾਲ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਟਨਾ
5. ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ
6. ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਲੁਧਿਆਣਾ

7. ਬੀਬੀ ਜਸਕਿਰਨ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਯੁਧਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਮੰਡੀ

ਸ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ- ਵਿੱਦਿਆਵੰਤੀ ਪਰਵਾਰ

ਨਾਲ ਲਗਦਿਆਂ ਉਸ ਪਰਵਾਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿਆਂ, ਜਿਸਦੇ ਘਰ ਅਸਾਂ 23.6.83 ਦਾ ਡੇਰਾ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਲ ਪਾਣੀ ਆਦਿ ਦੀ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾ, ਬਸਤਰ ਧੋਣ ਅਤੇ ਮੰਜੇ ਬਿਸਤਰ ਦੇ ਨਿਤ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਖੇਚਲ ਦਿਤੱ ਖੀ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮਥੇ ਸਵੀਕਾਰਿਆ। ਪ੍ਰੇਮ, ਨਮਰਤਾ ਅਤੇ ਮੁਸਕਾਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਉਪਰੇਵਾਂ ਨਹੀ ਜਾਪਣ ਦਿੱਤਾ। ਸ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਸੋਹਣੀ ਦਿੱਖ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਵਿੱਦਿਆਵੰਤੀ ਇਕਹਿਰੇ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਬਦਨ ਦੀ ਮਾਲਿਕ ਅਜੇ ਵੀ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਆਹੂ ਲਾਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਪਣੀ ਸੰਤਾਨ ਨਹੀ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਲੜਕੀ ਪਾਲ ਕੇ, ਵਡੀ ਕਰਕੇ ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਹੀ ਲੈ ਆਂਦੀ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਤੇ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉਦਮੀ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਹਨ ਹੀ: ਮੁਸਕਾਨ ਵੀ ਇਹਨਾ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਕਦੇ ਗਾਇਬ ਨਹੀ ਹੋਈ।

ਸੰਤ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸ. ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਮਾਤਾ ਹਰ ਕੌਰ ਮਸੁਰ ਤੋਂ ਉਠ ਨਾਰੋਵਾਲ (ਸਿਆਲਕੋਟ) ਆਏ ਸਨ। ਵਡਾ ਭਾਈ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (65) ਤੇ ਭਰਜਾਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਜਿਉ 15 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਭਜਨ ਪੁੱਛਿਆ, ਮਨ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉ ਆਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਨਹੀ ਭਟਕਿਆ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਬਣ ਆਈ ਰਹੇ, ਇਹੋ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ ਦੀ ਹੈ।

ਸ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਬੀਬੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਪਰਵਾਰ

ਹੁਣ ਥੋੜਾ ਕੁ ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣ ਲਈਏ। ਇਹ ਆਪ ਤਾਂ ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ ਦੁਕਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹਨਾ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ : ਸ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ (53) ਮੰਡੀ, ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ। ਇਹਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੈ :

1. ਸੰਤ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ (31) ਭੂੰਤਰ ਵਿਖੇ ਘੜੀਸਾਜੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ।
   ਬੀਬੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਬਟਾਲਾ।
2. ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ (28) ਮੰਡੀ
   ਬੀਬੀ ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਮੰਡੀ
3. ਸ. ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ (25)
   ਬੀਬੀ ਸਤਨਾਮ ਕੌਰ ਬਟਾਲਾ
4. ਸੰਤ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ (22) ਅਤੇ
5. ਡਾ: ਸ੍ਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (18)
6. ਬੀਬੀ ਪਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (35)
   ਸ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਪੰਡੋਹ
   ਬੀਬੀ ਤਰਨਜੀਤ ਕੌਰ (14)

ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ-ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ

ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਜਣਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਰੰਤਰ ਚਲਦੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਚੋ ਇਕ ਹਨ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ (60) ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ । ਇਸ ਜੋੜੇ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ :

1. ਸੰਤ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ (38)
2. ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (36)
3. ਸੰਤ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ (30)
4. ਸ੍ਰੀ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (23)
5. ਸ੍ਰੀ ਜੈਇੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ (21)
6. ਬੀਬੀ ਅਵਨਿੰਦਰ ਕੌਰ (28) ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ
7. ਬੀਬੀ ਜੁਗਿੰਦਰ ਕੌਰ (26) ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਖਨਊ
8. ਬੀਬੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (24) ਸੁਪਤਨੀ ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁਰਜੀ ਦਿੱਲੀ।

ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਰੌਣਕਾਂ

ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਅੱਜ ਕੱਲ ਮੇਲੇ ਵਰਗਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ। ਸ. ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਕਮਲ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਤੇ ਇਕ ਦੋ ਹੋਰ ਸਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਜਮਸ਼ੈਦ ਪੁਰ (ਟਾਟਾ ਨਗਰ) ਤੋਂ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਤੋਂ ਸੰਤ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੇਟਾ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰੀਰ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ, ਜਗਾਧਰੀ, ਯੂ.ਪੀ. ਅਤੇ ਬੀਕਾਨੇਰ ਦੇ ਸਿਖ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰ ਕੁਛ ਸਿਖ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਮੰਡੀ ਅਪੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਨੈਰੋਬੀ ਦੇ ਸ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਉੱਭੀ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜੇ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਤਨਜ਼ਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਸਮਾਣਾ ਅਰੁਸ਼ਾ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਭਰਜਾਈ ਵੀ ਨਾਲ ਹਨ। ਬੈਂਕੋਕ (ਥਾਈਲੈਂਡ) ਦੇ ਸੰਤ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਆਦਿ।

ਅੱਜ ਦੈਨਿਕ ਹਿੰਦੀ 'ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ' ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਮੁਖ ਲੇਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਛਪੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕੁਛ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵੀ ਅਮਰੀਕੀ ਸਫਾਰਤ ਖਾਨੇ ਮੂਹਰੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

28 ਜੂਨ 1983, ਮੰਗਲਵਾਰ
ਮੰਡੀ, 19 ਵਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ

ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ

ਮੇਘਲਾ ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਵੀ ਬਰਸਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਰਾਤ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਤਾਂ ਲੋਹੜੇ

ਦੀ ਸੀ। ਜੋਰਦਾਰ ਮੀਹ ਤੋਂ ਮੰਡੀਓ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਲੋਕ ਤਰਹਿੰਦੇ ਪਏ ਸਨ। ਮੰਡੀ ਦੇ 28 ਨਾਮਧਾਰੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚ 10 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 25 ਕੁ ਨਰ ਨਾਰ ਤਾ ਪਰਾਹੁਣਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਿਹਾਇਸੀ ਸਨ। ਤਾਵੇ ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਲੰਗਰ ਦੇ ਬਣਨ ਅਤੇ ਛਕਣ ਛਕਾਣ ਦਾ ਅੱਛਾ ਇੰਤਜਾਮ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬਾਹਰੋਂ ਆਇਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵੀ ਨਾਸਤੇ ਅਤੇ ਚਾਹਟੇ ਆਦਿ ਖਰਚ ਖੇਚਲ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ। ਇਕੱਲੀ ਸਫਾਈ ਹੀ ਨਹੀ ਮਾਣ ! ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਕਮੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਆਣੇ ਅਤੇ ਸਮਰਿਧ ਘਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਲਟੀਆਂ ਟੱਬ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਰ ਰੱਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਐਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ 20 ਕੁ ਬਾਹਰੋ ਆਏ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੇ ਇਸਨਾਨ ਆਦਿ ਕਰਕੇ ਸਵੇਰੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਵਲੋਂ ਜਿਸ ਘਰ ਮੈ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹਾ ਉਹਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰ ਲਈਏ। ਸ. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ-ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ, ਸਾਡਾ 6 ਜੀਆਂ ਦਾ ਪਰਵਾਰ 24.6.83 ਤੋਂ ਡਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 10 ਕੁ ਜਣੇ ਦਿੱਲੀਓ ਹੋਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ 26.6.83 ਨੂੰ 10 ਕੁ ਜਣੇ ਹੋਰ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ ਬੁਢੀ ਮਾੜੀ ਤੇ ਤੇ ਬੀਬੀ ਲਾਜਵੰਤੀ ਨੁਸ਼ਹਿਰਾ ਦਾ ਸਮੁਰਾ ਪਰਵਾਰ। ਬਟਾਲੇ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਚੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ ਇਹ ਨਾਮਧਾਰੀ ! ਏਨੀ ਪਰਾਹੁਣਚਾਰੀ !!! ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਨਹੀ, ਜਿਵੇ ਮਾਂ ਜਾਏ ਵੀਰ ਆਏ ਹੋਣ ! ਪਰਸੰਨਤਾ ਤੇ ਖੇੜਾ ਚੁਤਰਫੀ ਕਿ ਮਸਾਂ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਏ। ਇਹੋ ਹਾਲ ਸਾਰੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਾਲਿਆ ਦਾ ਸੀ।

ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਘਰ ਹੀ ਲਓ। ਇਸਦੇ ਤਿਮੰਜਲੇ ਸੁੰਦਰ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਹਜੂਰੀ ਜਥੇ ਦਾ ਏਥੇ ਜਲਪਾਣ ਹੈ, ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਤਾਂਤੇ ਹਨ। ਉਪਰ ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ – ਸੂਬਾ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਕਤਾ ਆਦਿ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤੇ ਬੀਕਾਨੇਰੀ ਸਿੰਘ, ਅਰੂਸ਼ਾ (ਤਨਜਾਨੀਆਂ) ਤੋਂ ਆਏ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਬਣੇ ਅਠੇ ਪਹਿਰ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਇਹੋ ਦਸ਼ਾ ਸਾਰੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਹੈ।

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ

ਮੈ 3.15 ਦਾ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ 6.00 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਕੀਤੇ। ਜਿਥੇ ਏਨੀ ਸੰਗਤ ਹਾਜਰ ਸੀ ਜਿਤਨੀ ਨੂੰ ਤਿਲ ਧਰਨ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਓਪਰੋਂ ਵਾਰਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੰਡੀਗੜ ਦਾ ਜਥਾ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਏ. ਐਸ. ਆਈ. ਹਰਮੋਨੀਅਮ ਨਾਲ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ: ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਯੁਅਰ ਸਟੁਡੀਓ ਦੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਤ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੋਲੀ ਯੂ.ਪੀ.ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਪਉੜੀਆਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਕੰਬੋਆਂ ਦਾ ਲੜਕਾ ਐਸਾ ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੰਡੀ ਦਾ ਸੰਤ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਹਜਰੋਂ ਉਹਦੀ

ਪਬਲਿਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਚੰਗਿਆ ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ ਪੜਿਤ ਹੈ। ਇਸਨੇ 10/- ਇਨਾਮ ਦੇ ਉਸਨੂੰ ਦਿਤੇ। ਜਥੇ ਨੂੰ ਹੋਈ ਮਾਇਆ ਭੇਟ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਥਾ ਟੇਕੀ ਗਈ. ਉਥੇ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਥਾ ਟੇਕ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਪਾਈ। 5.30 ਵਜੇ ਵਾਰ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਪਿਛੋਂ ਸੰਤ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਛਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਆਪ ਅਨਾਊਂਸ ਕੀਤੀ। ਅਜੇ ਇਸ ਪਉੜੀ ਪਾਠੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਹੀ ਆਈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਨੂੰ ਪਰੇਰਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਜੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਥਾਨ ਤੇ ਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀ ਕਰਵਾਏ, ਉਹ ਕਰਵਾਣ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਸਵੇਰੇ ਤਕ 250 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾ ਲਏ।

'ਵਰਿਆਮ' ਕਿਉਂ ਨਹੀ

ਰਾਤ ਤਕ ਸੰਗਤ ਦੇ ਹੋਰ ਜਥੇ ਵਖ ਵਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਰਾਤ ਦਾ ਹੀ ਫਿਕਰ ਸੀ ਕਿ ਅਜੇ ਤਕ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਵਰਿਆਮ' ਕਿਉਂ ਨਹੀ ਆਇਆ। ਪਰ ਸਵੇਰ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਰਣਿਤ ਜਲੰਧਰ ਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਖਬਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਰੋਕ ਪਾ ਦਿਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨਗਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਵਿਚ ਬੰਬ ਫਟ ਗਿਆ ਤੇ ਦੋ ਅਤਿਵਾਦੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਚਾਰ ਪਾਰ ਬੋਲੇ। ਲਗਭਗ ਸਾਰਾ ਹੀ ਜਲੰਧਰ ਫਿਤਨਾਦਾਰਾਨਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ।

ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ

ਜਦ ਮੈ ਫਿਰਦਾ-ਤੁਰਦਾ ਫਿਰ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੁਣਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਏਥੇ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ। ਕੋਈ 300 ਸੱਜਣ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਸਰੋਤੇ ਸਨ। ਸਵਾਲ ਵੀ ਅਹਿਮ ਸਨ, ਕੁਛ ਦੁਹਰਾਓ ਅਤੇ ਕੁਛ ਵਾਲ ਦੀ ਖੱਲ ਲਾਹੁਣ ਵਾਂਗ ਨਿਰਰਥਕ ਸਨ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਮੈਚ ਸਮੁਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿਖਿਆਦਾਇਕ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਵੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਵੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਲੋਂ ਜਾਂ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਵਲੋਂ। ਅੰਤ ਉਤੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ 2 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਸੂਚਨਾਵਾਂ, ਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੇ।

ਉਪਰੰਤ ਤਕਰੀਰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਆ। 'ਧਰਮ ਬਿਨਾ ਕਾਹਦਾ ਜੀਉਣਾ' ਬੋਲਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ 15 ਵਿਦਿਅਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਅੱਜ ਦਾ ਲਾਇਕ ਬੁਲਾਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਯੁਗ ਮਰਯਾਦਾ', ਨੰ: ਦੋ ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜਗਾਧਰੀ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਗੁੰਥੀ। ਪੰ: ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਵੀ ਇਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਬੋਲੇ। ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ

ਪਤਾ ਨਹੀ ਕੀ ਹੋਵੇ।

ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਗਰੁਪ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ 40 ਜਵਾਨ ਤੇ ਸੇਵਕ ਜਮਨਾ ਨਗਰ ਤੋਂ ਹੀ ਆਏ ਹਨ। ਉਂਜ ਅੱਜ 5 ਵਜੇ ਤਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਂਬਰ ਸੰਤ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਗਾਧਰੀ ਦੇ ਦੱਸਣ ਮੁਤਾਬਕ 385 ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਮੰਡੀ

4 ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤਕ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਕੀਤਰਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ। ਸ਼ਬਦ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੰਡੀ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਸਬੰਧ ਨਾਲ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ:

ਪ੍ਰਧਾਨ : 1. ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਹਿਮਾਚਲ ਸਾਈਕਲ ਵਰਕਸ ਵਾਲੇ
ਸਕੱਤਰ : 2. ਡਾ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਖਜਾਨਚੀ : 3. ਸੰਤ ਭਜਨੀਕ ਸਿੰਘ (ਇਹ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀ ਸਨ)
ਮੈਂਬਰ: 4. ਸੰਤ ਹਜ਼ੂਰ ਸਿੰਘ
5. ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ
6. ਸੰਤ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ
7. ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
8. ਸ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਜਦੋਂ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਗਰੁਪ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਓਦੋਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਜਵਾਨਾਂ ਚੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਮੁਖ ਸਨ। ਬੀਬੀਆਂ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਐਥਲੀਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੰਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। 6.30 ਤਕ 20 ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ 7 ਤੋਂ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦਰਕਾਰ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਬਾਲ ਭਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਨਾਮ ਰਖਾਈ

ਏਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਪੰਜ ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਬਾਲ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਮ ਰਖਾਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ।

"ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੈਂ ਜੀ"

"ਤੇਰੀ ਸਿੰਘਣੀ ਦਾ ਕੀ ਨਾਮ ਹੈ ?"

"ਜੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ।"

"ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਾਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਖ ਲੈ।"

"ਸਤਿ ਬਚਨ ਜੀ !"

ਇਕ ਕਬੀਰ-ਪੰਥੀਆ

ਇਹ ਲਾਂਭੇ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਕ ਚਿੱਟੀ ਟੋਪੀ ਅਤੇ ਮੈਲੇ ਕਪੜਿਆਂ ਵਾਲਾ, ਦਰ ਮਿਆਨੀ ਉਮਰ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ: ਮੈਂ ਜੀ ਕਬੀਰ ਪੰਥੀਆਂ ਦੇ ਮੰਦਰ ਲਈ ਆਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਮੰਦਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੋਈ ਨਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਆਪ ਜੀ ਸਾਡੀ ਕੁਛ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋ।

"ਬੋਲੋ, ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?"

"ਜੀ ਮੰਦਰ ਤੇ ਸਲੈਬ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦੋ ਕੁਇੰਟਲ ਸਰੀਆ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ।"

"ਠੀਕ ਹੈ, ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੇਂਦੂ ਰਾਮ ਕਬੀਰ ਪੰਥੀ ਆਪਣੀ ਜਗਹ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਕੁਛ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਕੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਕੁਇੰਟਲ ਸਰੀਆ ਗੇਂਦੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ।

ਦਿੱਲੀਓਂ ਇਕ ਜਥਾ ਹੋਰ

7.00 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮੀ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਬੰਦੂਕਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੀ ਐਗਜ਼ੇਕਟਿਵ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਜਾਣ ਤਕ ਦਿੱਲੀ, ਨਾਲ ਤਾਲ ਬਿਠਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਲਪਾਨ ਵਿਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਹੰਸਪਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਫੋਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਮਾ: ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਈ ਆਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਨਚੰਦਾ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ ਨੇ ਭੂੰਤਰ ਤੋਂ ਮੰਡੀ ਤਕ ਜਾਣ ਲਈ ਕਾਰ ਮੰਗੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਵੀ ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਈ ਤੇ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਔਰੰਗਾਬਾਦੀ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਉਠਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ (ਕੇਂਦਰੀ) ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤਕ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਫੰਡੇ ਵੀ ਆ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਉ ਦਿਤਾ ਕਿ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪ ਪਹਿਲ ਕਰਨ, ਹਰ ਸਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਐਲਾਨ ਕਰਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਬਾਲੀ ਨਗਰ ਨੰਬਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਚੈਕ ਬੁਕ ਉਹ ਨਾਲ ਲਿਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ,

500/- ਦੇਣ ਦਾ ਉਸ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਚੈੱਕ ਕੱਟ ਦਿਤਾ। 500/- ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਉਦੋ ਨਿਟ ਫੈਕਟਰੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇ ਅਨਾਉਂਸ ਕੀਤਾ। 500/- ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਸ. ਜਗ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਲਾਨਾ ਦੇਣਾ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ।

ਏਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਸ. ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਫਗਵਾੜਾ ਵਾਲਾ ਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਖੱਚੇ ਤੋਂ 1500/- ਦੇਣਾ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਅਗੇ ਰਕਮਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾਣ ਲਗੀਆ।

ਏਥੇ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਨੂੰ ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਹੀ ਅਗਲੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ ਦੀ ਫਿਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਨੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਉਗਰਾਹੀ ਕਰਕੇ ਖਰਚ ਏਥੇ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਵਾਲਿਆਂ ਚੰਗਾ ਨ ਜਾਤਾ। ਐਤਕਾਂ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅਗਲਾ ਸਮਾਗਮ ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁੜ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

29 ਜੂਨ 1983, ਬੁਧਵਾਰ
ਮੰਡੀ ਸੰਮੇਲਨ

ਰਾਤੀ ਭਾਵੇਂ ਬੱਦਲਵਾਈ ਤਕੜੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਬਰਸਾਤ ਵਲੋਂ ਕਿਰਪਾ ਹੀ ਰਹੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਅੱਜ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਜਮਨਾ ਨਗਰ ਦੇ ਜਥੇ ਨੇ ਲਾਈ। ਸੰਤ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਰੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਤੇ ਇਥੇ ਦਾ ਭਾਈ ਵਾਜਾ ਵਜਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਢੋਲਕੀ ਨਾਲ ਸਾਥ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਵਾਰਾ ਫਿੱਕਾ, ਅਤੇ ਮਾਯੂਸੀ ਭਰਪੂਰ ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਜੱਜ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਾਣਨ। ਇਸ ਜਥੇ ਨੂੰ ਜੋ ਭੇਟਾ ਹੋਈ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆ ਰਖੀ।

ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਵਾਰੋਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪ੍ਰਥਮ ਦਸਤਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਣ। ਮੰਡੀ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਬਾਦਾਮ, ਮਿਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਦਸਤਾਰ ਸਜਵਾਂਦੇ। ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਰਬਾ ਨੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਉਪਰੰਤ ਕੰਨ ਵਿਚ ਭਜਨ ਦਿਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰਾ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ :

1. ਹਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਪਾਲ ਸਿੰਘ
2. ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ
3. ਅਵਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
4. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ।

ਅੱਜ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀ ਸਨ, ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਨ। ਠਾਕੁਰ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਬੈਂਗਲੋਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਮੰਡੀ ਸਮੇਲਨ ਵਿਖੇ ਨਹੀ ਆਏ।

ਐਥਲੀਟ ਬੱਚੇ

ਤੁਰੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮੈ ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਲ ਹੋ ਗਿਆ। 'ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ' ਉਤੇ ਗੋਸਟੀ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਬੁਲਾਰੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਘੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸੋਚਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਅਤੇ ਜਿਉਂ ਹੀ 9.15 ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆਕੇ ਸਸ਼ੋਭਤ ਹੋ ਗਏ। ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਨੂੰ ਛੁਟੀ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਮੰਡੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਗਜ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 9 ਤੋਂ 14 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆ ਦੇ ਨਾਮ ਸਨ। ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਦੇ 46 ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਐਥਲੀਟ ਕੋਚ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਤੋਂ 6.30 ਤਕ ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਸ਼ਾਮੀ 6.30 ਤੋਂ 7.30 ਤਕ ਪੱਡਲ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ। ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੱਲ ਬਾਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬੰਨ੍ਹੀ: ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੁਸਾਂ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਮੰਨ ਕੇ ਏਨਾ ਉਤਸਾਹ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕੋ ਦਿਨ ਦੀ, ਅੱਧੇ ਕੁ ਘੰਟੇ ਦੀ ਮੇਹਨਤ ਨਾਲ ਤੁਸਾਂ 46 ਬੱਚੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਅਤੇ ਇਹ 46 ਦੇ 46 ਬੱਚੇ ਤੁਸਾਂ ਏਥੇ ਵੀ ਲੈ ਆਂਦੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕਿਰਪਾ ਹੈ ਜੁ ਤੁਸਾਂ ਬਚਨ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ।

ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ

ਫਿਰ ਮਾਈਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆ ਗਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ: ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਏ ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ ਉਦਮ ਵੇਖਕੇ। ਮੰਡੀ ਦੇ ਕੋਰ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਬੜਾ ਸ਼ੌਕ ਰਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਸਰੀਰਕ ਸੰਜੋਜਨ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਣ: ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਸਿਖਿਆ ਲਈ ਪੱਡਲ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਭੇਜੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖੇਡਣ ਦੀ ਜਾਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

'ਸੰਨ ਫਲਾਵਰ' ਅਰਥਾਤ ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਆਪਣੇ ਬਚਪਣ ਤੋਂ ਹੀ ਸੂਰਜ ਵਲ ਵੇਖਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।ਉਹਦੀ ਕੋਮਲ ਟਹਿਣੀ ਸੂਰਜ ਦੇ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਘੁੰਮਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੱਚੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਸਿਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬਚਪਨ ਸਮੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸਰੀਰ ਕਮਾਉਣਾ ਅਗਲੀ ਉਮਰ ਲਈ ਅੱਛਾ ਰਹੇਗਾ। ਤਕੜੇ ਹੋਕੇ ਗੁਣ ਸਿਖੋ।

ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸੌਚੀ ਕੌਡੀ, ਰਸਾ ਕਸ਼ੀ ਜਾਂ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਨਾ ਆਦਿ ਜੇਹੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਲੋਂ ਸੇਹਤ ਦੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸੀ ਬੜੇ ਪਛੜਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਈਸਟ ਜਰਮਨੀ ਵਾਲੇ ਡੇਢ ਸੌ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੁੰਡਾ, ਵਧੀਆ ਚੁਣਦੇ ਹਨ। ਅਸੀ ਜਤਨ ਕਰੀਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁੰਡੇ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ। ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੇ ਪਲੈਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ

ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਤ ਭੋਜਨ ਦੇ ਸਕਣ।"

ਚੰਦ ਸ਼ਬਦ ਹੋਰ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਅਤੇ ਹੋਰ 15 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 'ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ' ਤੇ ਗੋਸ਼ਟੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਤੀਜੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਸ਼ਾਗਿਰਦੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਕਾਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਧਾਰੇ। ਏਥੇ ਪ੍ਰੋ: ਨਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨਰੂਲਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਕੱਲ੍ਹ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੰਗੀਤ ਸਮੇਲਨ ਦੇ ਜੱਜ ਬਣਨ ਵਾਸਤੇ ਸੱਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਲਾਂਗਰੀ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਨੂੰ ਕਹਿਕੇ ਉਸਦੇ ਬੇਟੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। 101/- ਅਤੇ ਦੋ ਕਿਲੋ ਪਤਾਸੇ ਸੰਤ ਪੂਰਬਾ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋ: ਨਰੂਲਾ ਦਾ ਸਾਗਿਰਦ ਬੈਠਾਇਆ। ਇਕ ਛੋਟੀ ਸਿਤਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰੋ: ਨਰੂਲਾ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਪਾ ਧਾ ਨੀ ਸਾ ਆਪਣੀ ਮਿਜਰਾਬ ਦੇ ਕੇ ਵਜਵਾਇਆ।

ਕੱਲ੍ਹ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਾਕਾ ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ (ਸੰਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੋਦ ਲਿਆ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਓੜੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ) ਨੂੰ ਵੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਬੈਠਾਇਆ। ਉਹ ਦਿਲਰੁਬਾ ਸਿਖੇਗਾ। ਇਸ ਉਸਤਾਦੀ ਸ਼ਾਗਿਰਦੀ ਲਈ ਵੀ ਦੋ ਕਿੱਲੋ ਪਤਾਸੇ ਅਤੇ 101/- ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਖਜ਼ਾਨਿਓ ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਭੇਟਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ।

ਏਥੇ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਮੰਗਵਾ ਲਿਆ। ਸਾਡੇ ਸਤਨਾਂ ਲਈ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਵਜਾਉਣਾ ਆਸ਼ਚਰਯ ਜਨਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਵਜਾਣਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪੁਛੱਣ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਨ 1936 ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ: ਗਿਰਜਾ ਸ਼ੰਕਰ ਲਖਨਊ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵਿਧਿਵਤ ਸਾਗਿਰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਤੇ ਇਕ ਨਗਮਾ ਕੱਢਿਆ। ਫਿਰ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਗਮਾ ਵਜਾਇਆ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਨੂੰ ਧਫਾ ਲਗਾਇਆ।

ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰੋ: ਨਰੂਲਾ ਨੂੰ ਸੁਣਾਨ ਲਈ ਬੱਚੇ ਸਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (12) ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਗਿਆਨ ਦਰਸਾਣ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਇਕ ਬੰਦਸ਼ ਅਹੀਰ ਭੈਰਉ ਦੀ ਸੁਣੀ। ਲਾਲਨ ਮੋਰੇ ਘਰ ਆਏ। ਬੱਚੇ ਨੇ ਤਾਨਾਂ ਸਰਗਮਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਗਲੇ ਦੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਗਾਇਆ। ਪ੍ਰੋ: ਨਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨਰੂਲਾ ਬੋਲੇ : ਇਸਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੋ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਸਭੋ ਕੁਝ ਸਿਤਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਰਗਟ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗਾਉਣ ਸਮੇ ਪ੍ਰੋ: ਨਰੂਲਾ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਕਰਵਾਈ।

ਬੱਚਿਆ ਨਾਲ ਪਿਆਰ

ਏਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਦੇ ਛੋਟੇ ਲੜਕੇ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬੀ ਨੇ ਆਕੇ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੁਛਿਆ: ਕੀ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਸੋਧੀ ਹੈ? ਉਸ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੋਧ ਛੱਡ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਸੋਧ ਛਡਣੀ ਨਹੀਂ; ਰਖਣੀ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ (8 ਸਾਲਾਂ ਦਾ) ਬੱਚੇ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵੇਸ਼ ਭੂਸ਼ਾ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਆਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਗੋਡੇ ਮੁਢ ਬੈਠਾ ਲਿਆ। ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਬਚਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਦਿਨ ਹੋਵੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ: ਇਹ ਸੂਬਾ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦਾ ਪੋਤਰਾ ਹੈ ਤੇ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁਤਰ ਹੈ। ਇਸਤਰਾਂ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬੀਜ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਅੰਦਰ ਧਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਮਾ ਆਉਣ ਤੇ ਫੁਲਦੇ ਫਲਦੇ ਹਨ।

ਸੰਗਤ ਨੇ ਇਕ ਬਲਾਕ ਬਣਾਇਆ

ਏਸੇ ਅੰਦਰ 15 ਕੁ ਸਰੀਰ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਸ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਜ ਸਿਤਾਰ ਦੀ ਸਾਗਿਰਦੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸਦੀ ਮਾਤਾ ਅਮਰਜੀਤ ਵੀ ਇਕ ਦੀਵਾਰ ਨਾਲ ਲਗੀ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਮੈ ਵੇਖਿਆ ਇਸ ਦੇ ਪਾਸ ਸੰਗਿ ਮਰਮਰ ਦੀ ਇਕ ਸਲੇਟ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਹ ਉਸ ਬਲਾਕ ਬਾਰੇ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਪੱਤਲ ਦੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਮੀ ਜਦੋਂ ਮੰਡੀ ਤੇ ਜੰਮੂ ਦੀ ਖੇਡ ਵੇਖਣ ਗਿਆ, ਮੈ ਵੀ ਇਸ ਬਲਾਕ ਦਾ ਅਵਲੋਕਨ ਕੀਤਾ। ਕੋਲ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਬਲਾਕ ਅਧੂਰਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਗਤ ਦੇ ਬਣਾਏ ਬਲਾਕ ਤੇ ਮੋਟੇ ਅਖਰਾਂ ਨਾਲ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਲਾਕ।

10.30 ਦਾ ਸਮਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਪਰਗਟ ਹੋ ਗਏ : ਚਲੋ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਹੁਣ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣ ਦਾ ਸਮਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੱਲੀਏ ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਟਣੋਕ ਲਾਈ: ਜੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਖੇਡਣਾ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦਾ ਚੇਤਾ ਭੁੱਲਿਆ ਰਵ੍ਹੇ ! ਅਤੇ ਏਨੀ ਗੱਲ ਕਹਿਕੇ ਆਪ ਜੀ ਉਠਕੇ ਤੁਰ ਪਏ।

ਲੰਗਰ ਦਾ ਖਰਚਾ

ਮੈ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਜ਼ੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਦਾ ਲੰਗਰ ਸਮੁਚੀ ਸੰਗਤ ਸਮੇਤ, ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ, ਸੰਤ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇਰ ਚੌਕ ਅਤੇ ਸੰਤ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਹੈ।

ਅਜ 2 ਵਜੇ ਤੋਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ ਦੀਆਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਤਕਰੀਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ 'ਧਰਮ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਗਊਂ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਤਕਰੀਰਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆ ਚੋਂ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਏਜੈਂਸੀਜ਼ ਦਿੱਲੀ ਹੀ ਚੰਗਾ ਵਕਤਾ ਲਗਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮਾਗਮ

ਦਾ ਮੈਚ ਸਕਤਰ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਉਦੈ ਨਿਟ ਵੀਅਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਦੀਵਾਨ

3.30 ਵਜੇ ਸਮੂਹਿਕ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲ਼ੀ ਹਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਈਨਾਂ ਲਗ ਗਈਆਂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਕੰਨੀ ਪੈਣ ਲਗੇ। 4.30 ਵਜੇ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਉਪ੍ਰੰਤ ਰਾਗੀਆਂ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾ।

ਰਾਗੀਆਂ ਵਲ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿਤਾਰ ਤੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਾਰ ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਆ ਬੈਠੇ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜੇ ਦਾ ਰਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਆਪ ਵੀ ਦਿਲਰੁਬਾ ਫੜ ਲਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਪਿਕੀ ਨਾਲ ਵਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸੋਹਣਾ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਵਜਾਇਆ। ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਆ ਗਿਆ: ਛਤ੍ਰਧਾਰੀ ਛਤ੍ਰੀ ਪਤਿ।~

ਪੱਡਲ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਾਕੀ

ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਮੰਡੀ ਜਥਾ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਸੱਜਣ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਣ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਵਾਲੇ ਪੱਡਲ ਦੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਜਥਿਆਂ ਦਾ ਹਾਕੀ ਮੈਚ ਵੇਖਣ।

ਸ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਬੈਠ ਮੈ ਵੀ ਪੱਡਲ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਮੰਡੀ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਸਮੇਤ ਪਜਾਮਿਆਂ ਖੇਡਣ ਲਗੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜੰਮੂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਗਲ ਪੀਲੀਆਂ ਸ਼ਰਟਾਂ ਨਾਲ ਕਛਹਿਰੇ ਸਜਾਇ ਹੋਏ ਸਨ। 6 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮੀ ਖੇਡ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਮੰਡੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੋਲ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅਜੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ਹੀ ਹੋਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜੰਮੂ ਵਾਲਿਆਂ ਸਿਰ ਦੋ ਗੋਲ ਹੋ ਗਏ। ਖੇਡ ਸਮਾਪਤੀ ਤਕ ਜੰਮੂ ਵਾਲਿਆਂ ਸਿਰ ਮੰਡੀ ਨੇ 6 ਗੋਲ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕ ਘੱਟ ਸਨ, ਪਰ ਜੋ ਸਨ ਉਹਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀਆਂ ਵੀ ਸਨ। ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਇਕ ਐਥਲੀਟ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਛ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਲੰਮੇ ਕੱਦ ਦਾ, ਸਾਂਵਲਾ, ਦਾੜ੍ਹੀ ਕਟਾ, ਨੀਲੀ ਖੇਡ ਪੈਂਟਧਾਰੀ ਸੀ। ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਹੈ, ਜੰਡੂ ਸੰਘੇ ਜ਼ਿ: ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਆਇਆਂ ਉਸਨੂੰ 1½ ਮਹੀਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਬੱਚਿਆ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਦੁੜਕੀ ਪਾ ਦਿਤਾਂ। ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਚੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਡੇ, ਪਿਛੋ ਛੋਟੇ ਲੰਮੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਡਿੰਘਾ ਨਾਲ ਮੈਦਾਨ ਕੱਛਣ ਲਗ ਪਏ।

ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ ਵਿਚ

7 ਤੋਂ 9 ਤਕ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਸਮੇ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਅਨੇਕ ਤਰਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਸਨ। ਗੱਲਬਾਤ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਆਪੋ ਵਿੱਚੀ ਹੀ ਮੁਕਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਤੇ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਜੀ ਨੇ ਕੁਛ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਿਰਨੇ ਦਿਤੇ। ਜਿਵੇਂ ਮੰਡੀ ਦੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਵੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਣ ਦਾ ਸਵਾਲ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਬਾਬੂ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇ ਤੋਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਉਠਾਇਆ ਜਾਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਠੱਪ ਦਿਤਾ ਜਾਇ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਓਦੋਂ ਹੀ ਪਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਉਸਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਖ ਰਾਜ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅਦਬ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਿਖਾਇਆ। ਇਹ ਮਰਿਆਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਉਨਾਂ ਚਿਰ ਹੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਾਸਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਬਿਨਾਂ ਪਾਠ ਤੋਂ ਵਿਧਾਨ ਨਹੀ।

ਅਤੇ 9 ਵਜੇ ਰਾਤੀਂ ਦੀਵਾਨ ਸਮਾਪਤ ਹੋਗਿਆ।

30 ਜੂਨ 1983, ਵੀਰਵਾਰ
ਮੰਡੀ, ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ

ਸਵੇਰੇ 3.30 ਤੋਂ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਵਾਰਾ ਢੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਹ 12 ਸਰੀਰ ਸਨ। ਮੁਖੀ ਸੀ ਸੰਤ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਲੁਹਾਰਾਂ, ਢੋਲਕੀ ਵਜੰਤਰੀ ਸ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਗਦੀਸ ਸਿੰਘ 'ਵਰਿਆਮ' ਸਨ। ਆਵਾਜ਼ ਤਾਂ ਛਾਈ ਰਹੀ ਪਰ ਸੁਆਦ ਨਦਾਰਦ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਹਾਲ ਗਹਿਗਚ ਸੀ।

ਪ੍ਰਥਮ ਦਸਤਾਰਬੰਦੀ

ਆਖਰੀ 10ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਬਾਦਾਮ, ਮਿਸ਼ਰੀ ਅਤੇ ਯਥਾ ਸਥਿਤੀ ਭੇਟਾ ਧਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਣੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਥਮ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਦਾਦੇ ਦਾਦੀਆਂ ਬੱਚੇ ਲੈਕੇ ਆਏ।

1. ਸ੍ਰੀ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਨੇਹੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਈਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ। ਕਾਕੇ ਨੂੰ ਇਹਦਾ ਦਾਦਾ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਲੈਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ।
2. ਬੀਬੀ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਜਥੇਦਾਰਨੀ ਸੁਪਤਨੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਣ ਹਿਤ ਲਿਆਈ।
3. ਬੀਬੀ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਸੁਪਤਨੀ ਸੰਤ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪੋਤਰਾ ਲੈ ਕੇ ਆਈ।
4. ਸ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੀ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਣ ਹਿਤ ਲਿਆਏ।

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ 5.30 ਵਜੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸਦੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸੰਤ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਪੱਦੀ ਖਾਲਸਾ (ਜਲੰਧਰ) ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ ਮੁਖੀਆ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਉਤੇ 67 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ

ਲਿਖਤੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨੰਬਰ ਮਿਲੇ।

1. ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਮੁਨਾ ਨਗਰ, ਪਹਿਲਾ
2 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਦੂਜਾ
3 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਤੀਜਾ
4. ਸ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੋਹਾਲੀ, ਸਪੈਸ਼ਲ

, ਪੰਦਰਾ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀ ਲਗਾ।

ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਭਾਸ਼ਣ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ 'ਧਰਮ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਗਊਂ' ਵਿਚ ਜੇਤੂ:

1. ਸ੍ਰੀ ਅਵਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ, ਪਹਿਲਾ
2 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਦੂਜਾ
3 ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ਤੀਜਾ

ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਵਿਚ ਹੀ 5.50 ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਸੇਠ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਸੱਜਣ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ।

1. ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ
2 ਸੰਤ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ
3 ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ
4. ਸੰਤ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
5. ਸੰਤ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
6 ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ
7. ਸੰਤ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ
8 ਸੰਤ ਸਾਧਾ ਸਿੰਘ

ਇਹਨਾਂ ਸਜੱਣਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਖਲੋ ਕੇ, ਹੱਥ ਜੋੜ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਸਰਬ ਹਿੰਦ ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ ਵੀ ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ ਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਬਖਸ਼ਣ। ਖਰਚ ਇਹ ਕਰਨਗੇ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਮੰਡੀ ਦੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਵੇਗੀ।।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਪਰਵਾਨਗੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਤੇ ਜੈਕਾਰੇ ਬੋਲ ਗਏ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ। ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਸਜੱਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁੜਕੇ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਾਏਗਾ।

ਏਨੇ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦੇ ਆਗੂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਆ ਖਲੋਤੇ :

ਪ੍ਰਧਾਨ : ਸੰਤ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਸਕੱਤਰ : ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਖਜ਼ਾਨਚੀ : ਸੰਤ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਸਨਿੰਮਰ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ : ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ, ਪਿਛਲਾ ਸਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦੀ

ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਅਸਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਅਗਵਾਈ ਦੇਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖਿਮਾ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ। ਅੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਦੀ ਰਜ਼ਾ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹੋ ਤ੍ਰਿਮੂਰਤੀ ਅਗੋਂ ਲਈ ਵੀ ਇਹੋ ਸੇਵਾ ਕਰੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਸੰਮੇਲਨ ਹਾਜਰੀ, ਕੁਆਲਿਟੀ ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਪਖੋਂ ਚੰਗਾ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਿਆਂ ਨਾਲ ਏਕਤਾ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਤਸੱਲੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਅਗਵਾਈ ਮਿਲਣ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਜਥਾ ਵੀ ਮਾਣ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

6 ਵਜੇ ਤਾਂ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਸਦੀ ਲੰਮੀ ਪਤਲੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਭਰਵਾਂ ਸੁੰਦਰ ਸਰੀਰ ਸੀ, ਇਕ ਬਕਸਾ ਲਿਆਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੰਹੇ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤਾ। ਵਿਚੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਢਕੇ ਆਸਣ ਤੇ ਹੀ ਧਰੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਭੇਟਾ ਨਕਦ (ਇਕ ਸਾਲ ਦਾ ਦਸਵੰਧ) ਧਰਕੇ ਮਸਤਕ ਨਿਵਾਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਬਕਸੇ ਚੋਂ ਕਢੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਨ :

1. ਜੈਤੂਨ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਸ਼ੀਸ਼ੀ
2. ਇਕ ਲਿਫਾਫਾ ਬਦਾਮਾਂ ਦੀ ਮੋਟੀ ਗਿਰੀ ਦਾ
3. ਸਾਬਤ ਬਦਾਮਾਂ ਦਾ ਇਕ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ
4. ਇਕ ਪੈਕਟ ਬੇਗਿਟਕ ਖਜੂਰਾਂ ਦਾ
5. ਇਕ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ਾ ਸ-ਗਿਟਕ ਖਜੂਰਾਂ ਦਾ
6. ਇਕ ਜੋੜਾ ਚਰਨਾਂ ਲਈ ਬਿਨਾ ਚਮੜੇ ਤੋਂ, ਸਪੇਨ ਦਾ ਬਣਿਆ।

ਇਹ ਸੱਜਣ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸਾਰੀ ਇੰਜਨੀਅਰ ਬਣਕੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਭੇਟਾ ਰਖਕੇ ਸ. ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਸਲੂਜਾ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਾਲਟਨ ਰੋਡ, ਹੁਣ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ : ਮੇਰੀ ਨਵੀਂ ਪੋਸਟਿੰਗ ਹੁਣ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ ਜੀ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕਿਤੇ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪ ਜੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ੋ। ਅਤੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇ। (ਮੈਂ ਇਸਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਹੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ- ਲੇਖਕ)।

ਏਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ. ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਪਤਾ ਨਹੀ ਉਹ ਕੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਮੁਖ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿਤਾਰ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ : ਹਰਭਜਨ ! ਦੋ ਦਿਲ ਰੁਬਾ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਓ।

7.00 ਵਜੇ ਦੀਵਾਨ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਲਪਾਨ ਦਾ ਸਲੈਬ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਗਿਆ ਮੇਰੀ ਪੁੱਤਰੀ ਕੁੱਕੂ-ਕੁਲਵੰਤ ਪਕੌੜਿਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਡੱਬੇ ਚੁਕੀ ਲਿਆਈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਲੂਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਇੰਜ ਦਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਮੁੜ ਹਾਲ ਵਿਚ

8 ਵਜੇ ਤਾਂ ਧਰਮਸਾਲਾ ਹਾਲ ਵਿਚ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਰੀਪੋਰਟਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾਣ ਲਗੀਆਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ-ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੌਸਮ ਅੱਜ ਵੀ ਬਦਲਵਾਈ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਿਲ ਮੁਕਾਬਲ ਵਿਛੇ ਬੈਂਚਾਂ ਉੱਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਤਬਲਾ ਵਾਦਨ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦੋ ਗਰੁਪਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਦੂਜਾ ਵਡਿਆਂ ਦਾ। ਦੋਹਾਂ ਗਰੁਪਾਂ ਦੇ ਜੱਜ ਸਨ :

ਵਡਿਆਂ ਲਈ ਜੱਜ : ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਛੋਟਿਆਂ ਲਈ ਜੱਜ : ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ

9-15 ਹੋਏ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ। ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਨ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਰੂਹ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਵੀ ਹੈ। 150-200 ਸਰੋਤਾ ਇਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ। ਤਬਲਾ ਵਾਦਨ ਚੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਤੂ ਰਹੇ :

8 ਤੋਂ 11 ਸਾਲ ਦੀ ਆਯੂ ਵਿਚੋਂ :

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਮਨਮੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਗਵਾਲੀਅਰ – ਪਹਿਲਾ,

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਹਿਸਾਰ – ਦੂਜਾ

11 ਤੋਂ 15 ਸਾਲ ਤਕ :

ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮੇਤੀ, ਪਹਿਲਾ,

ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਮਹੰਤ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਦੂਜਾ,

15 ਤੋਂ 25 ਸਾਲ ਤਕ :

ਸ੍ਰੀ ਕੁਵਲੀਤ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ, ਪਹਿਲਾ,

ਸ੍ਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਿਟੂ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ, ਦੂਜਾ,

ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ, ਤੀਜਾ

ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁਪਤਰ ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ – ਤੀਜਾ

ਇਕ ਘਟਨਾ ਕਲ੍ਹ ਦੀ

ਕੱਲ ਸ਼ਾਮੀ 7.30 ਵਜੇ ਅਸੀਂ – ਸ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ, ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹਮਰਾਹੀ ਤੇ ਇਹ ਲੇਖਕ ਧਰਮਸਾਲਾ ਉੱਤੇ ਸਲੈਬ ਤੇ ਲਗੀਆਂ ਪੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਭੱਤ ਖਾ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਬੈਠੇ ਜੁਆਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਬੈਠਾ : ਕੀ ਨਾਮ ਹੈ ਜੀ ਆਪ ਦਾ? "ਸਵਰਨ ਪਾਲ ਸਿੰਘ", ਕਿਥੋ ? "ਥੂਲੀ ਤੋਂ" ਔਖਾ ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰਨਾ, ਖਉਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਹੋਵਾਂ, ਹੁਣ ਚੇਤਾ ਨਹੀ।

"ਹਾਂ ਜੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ।" ਅਤੇ ਉਸ ਕਿਸੇ ਪੀੜ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸਦੀ ਦਵਾਈ ਮੰਡੀਓ ਬੜੀ ਕਾਰਗਰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

"ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ ਭੀ ਹੈ ਮੰਡੀ ਕਿ ਨਹੀ।"

"ਹਾਂ ਜੀ, ਮੇਰੇ ਸਹੁਰੇ ਏਥੇ ਹੀ ਹਨ।

"ਤਾਂ ਹੀ, ਦਵਾਈ ਕੋਈ ਰਾਸ ਨਹੀ ਬੈਠੀ ਬੇਲੀਓ ਤੁਰਕੇ।

ਤਦੇ ਖ਼ਬਰ ਚੁਤਰਫ਼ੀ ਇਕ ਉਤਸਾਹ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ। ਪਉੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਸੰਤ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਨਿਜੀ ਸਕੱਤਰ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੂਰਬਾ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅੰਗ ਰਖਿਅਕ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾ ਹੋਰ ਸੱਜਣ ਠੁਮਕ-ਠੁਮਕ ਸਾਡੇ ਵਲ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈ ਇਸ ਘੜੀ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸੁਲਖਣੀ ਜਾਤਾ ਕਿ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਸਾਨੂੰ ਨਿਵਾਜਣ ਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਸਨ : ਵਾਹ ਸਾਨੂੰ ਪਿਆਰਨ ਲਈ ਆ ਰਹੇ ਹੋ ?

ਕੀ ਮੁੱਲ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਪਲਾਂ ਦਾ।

ਸਾਡਾ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਪਰਮ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਤੇ ਜਾਂ ਕੋਲ ਆਏ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋ ਅਨੰਦ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਕਲ ਗਿਆ : ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀ ਕਾਮਰੇਡ ਅਨੰਦ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬੜੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੁੱਦਰਾ ਵਿਚ ਸਨ। ਖਵਨੀ ਸਾਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠੇ ਦੇਖਕੇ, ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕਰਕੇ। ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੋਏ : ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਜੋ ਲੜਕਾ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਇਹ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਲੀ ਦਾ ਲੜਕਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਬੈਂਕ ਮੈਨੇਜਰ ਦਾ ਜੁਆਈ ਹੈ। ਜੁਗਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਣਵਈਆਂ ਹੈ ਦੁਹਾਂ ਮਾਸੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖਲੇ ਖਲੋਤਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਕਥਾ ਵੀ ਸੁਣਾ ਦਿਤੀ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ : ਅੱਜ ਇਹ ਸਿੰਘ (ਕਵੀ ਜੀ) ਤੁਹਾਡੇ ਕਰਕੇ ਬਚ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਹੀ ਤਾਂ ਉਠਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਸਵਰਨ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿਤਾ : ਕਵੀ ਜੀ, ਸੱਚ ਹੀ ਅੱਜ ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਰਨ ਬਚਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਹੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀ ਕਿੰਨਾਂ ਕੁ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਵਡਿਆਈ ਕੋਈ ਨਹੀ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਿੰਨਾਂ ਕੁ ਉਸਨੂੰ ਤਾੜਨਾ, ਗੁੱਸੇ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਓਨਾਂ ਕੁ ਕਰ ਹੀ ਲਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਰਪਾ ਹੀ ਸੀ।

ਪਰ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵਸਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲਗਾ : ਕਿਵੇਂ ਕਹਾਂ ਕਵੀ ਜੀ, ਜਦੋਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਿਆਂ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅੰਦਰੋਂ ਉਲੰਬੇ ਉਠਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਈਦੇ ਕਿਧਰ ਨੂੰ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਏਨਾ ਪਿਆਰ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀ ਕਰਦਾ।

ਸੰਗੀਤ ਸਭਾ ਸਵੇਰ ਦੀ

ਮੈ ਉਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਕਲਾਕਾਰ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹਦੇ ਜੱਜ ਸਨ : ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨਰੂਲਾ, ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ

ਸਿਤਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਾਰ ਸ਼ਹਿਨਾਈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੱਚੇ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ :

11 ਤੋਂ 15 ਸਾਲ, ਟਾਈਮ 15 ਮਿੰਟ

1. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ (ਭੋਲੂ) ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲ
2. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਸਿੰਦਰੀ) ਸਪੁਤਰ ਸ੍ਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਭੈ. ਸਾ. ਗਾਇਨ

15 ਤੋਂ 25 ਸਾਲ

1. ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਪੁਤਰ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ, ਗਾਇਨ
2. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ
3. ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ - ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ

1. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ ਸਿਤਾਰ
2. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਸਾਰੰਗੀ
3. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈ. ਸਾ: ਤਾਰ ਸਹਿਨਾਈ
4. ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਐਬਾ ਨਿਰਤਕਾਰੀ

10.30 ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਭਾ ਤੋਂ ਅਛੋਪਲੇ ਜਿਹੇ ਉਠਕੇ ਡੇਰੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਉ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਨਕੇ ਦਰਸ ਬਿਨ ਭਈ ਰੀ ਬਾਵਰੀ
ਨੈਨ ਰਹੇ ਬਨ ਬੀਜੁਰੀਆਂ
ਕਾਹੇ ਡੋਲਤ ਕੋਇਲੀਆ
ਮੁਝ ਬਿਰਹਨ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਹੀ ਆਏ।

ਸੁਰੀਲਾ ਅਤੇ ਲੈਅ ਬੱਧ। ਤਾਨਾਂ ਸਰਗਮਾਂ ਸਮੇਤ।

ਜਦੋਂ 10 ਕੁ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਹਾਲ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਜੱਜ ਮਹਾਰਾਜ ਵੀ ਜਾ ਚੁਕੇ ਸਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣ। ਮੋਹਣ-ਸੁਖਦੇਵ ਦੀ ਜੋੜੀ ਜੋਨ ਪੁਰੀ ਗਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਬੜਾ ਸੰਜਤ ਅਤੇ ਸੁਰੀਲਾ। ਤਾਨਾਂ ਸਰਗਮਾਂ ਦੀ ਫੁਹਾਰ, ਵਾਰੋਵਾਰ।

11.15 ਵਜੇ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੰਚ ਸਕੱਤਰੀ ਕਰਦੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੇ ਬੜੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਸਚਿਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ 10 ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ।

ਸਭਾ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਉਠ ਗਈ।

ਅੱਜ 2 ਵਜੇ ਤੋਂ ਹੀ ਸਮੂਹਕ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਅੱਜ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਪੂਰਬਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੇਵਕ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਵੀ ਸਨ।

ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਤਾਰ ਗਰੁਪ ਤੋਂ ਸੁਣਕੇ, ਦੂਜਾ ਪਿੰਕੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਦਰੀ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ। ਤੀਜਾ ਸ਼ਬਦ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ : ਘਰਿ ਨਹੀ ਆਵੈ, ਮਰੀਐ ਹਾਵੈ ਦਾਮਨਿ ਚਮਕ ਡਰਾਇਓ। ਅੱਜ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਮੋਢੇ ਵਲ ਪ੍ਰੋ: ਨਰੂਲਾ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਅੱਜ ਦਾ ਲੰਗਰ ਵਿਦਿਅਕ ਸਮੇਲਨ ਅਤੇ ਸਮੂਰੀ ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ-ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸੀ।

ਕੱਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸ਼ਾਮੀ ਦੀਵਾਨ ਉਪਰੰਤ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਕੇ ਆਏ। ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਮੁਖੀ ਬੀਬੀ ਭੂਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ : ਏਥੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਬੈਠੇ।

ਅੱਜ ਦੇ ਇਕ ਮੰਚ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਪੱਡਲ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਮੰਡੀ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਮੰਚ ਸਕੱਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਕੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਆਈ। ਇਹਨਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਾਈਮ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੁਣਿਆ :

1. ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਦਰੀ ਭੈ. ਸਾ. ਦਿਲਰੁਬਾ ਯਮਨ 4.05 ਸ਼ਾਮ
2. ਸ੍ਰੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ ਸਿਤਾਰ ਤੇ ਰਾਗ ਗਉੜੀ 4.15 ਤੋਂ
3. ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਸਾਰੰਗੀ ਤੇ ਪਟਦੀਪਕੀ 4.30 ਤੋਂ
4. ਸ੍ਰੀ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈ: ਸਾ: ਤਾਰ ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਮਿਸ਼ਰਤ ਪੀਲੂ 5.00 ਤੋਂ

ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਵਧ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਛੁੰਹਦਿਆਂ ਪਿੰਕੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੜਾ ਆਨੰਦਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਸੱਜਣ ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਦਰਜ਼ੀ ਜੋ ਕਿ ਇਨਚਾਰਜ ਹਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕੀਰਤਨ ਮਿਸ਼ਨ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ, ਉਹ ਅੱਜ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਮੰਡੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਹ ਸੱਜਣ ਸਾਡਾ ਅੱਜ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੁਣ ਕੇ ਬੋਲੇ :

ਅੱਜ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੂਠਾ ਹੈ। ਕਹਿਬੇ ਕੋ ਸੋਭਾ ਨਹੀ ਦੇਖਾ ਹੀ ਪਰਵਾਨ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਾਸ ਇਸ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੁਸੀ ਸਭ ਲੋਕ ਧੰਨ ਹੋ। ਮੈ ਬੜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇਖੀ ਹੈ, ਪਰ ਏਥੇ ਆਕੇ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਭਰਪੂਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਮਨੁਖ ਦੇ ਉਤਮ ਭਾਗ ਹੋਣ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕਰਕੇ ਮੈ ਹੋਣਹਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਬੜੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕ ਨਿਕਾ ਜਿਹਾ ਬੱਚਾ (6-7 ਸਾਲ ਦਾ) ਮੈ ਟੈਮ ਬੱਧ ਉਂਗਲਾਂ ਪਟਕਾਂਦਾ ਵੇਖਿਆ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਹੈ। ਮੈ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕੀਰਤਨ ਮਿਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਏਥੇ ਆਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋਣਗੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਮੈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧਨਵਾਦੀ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਮਾ ਦੇ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੈ।

ਜੁਆਨ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਜਿਸਦੇ ਹਲਕੇ ਫੁਲਕੇ ਕਪੜੇ ਤੇ ਪੀਲੀ ਫਿਫਟੀ ਨਾਲ

ਲਾਲਗੀ ਦੀ ਭਾਹ ਮਾਰਦੀ ਪਗੜੀ ਸੀ, ਮੁਗਧ ਹੋਇਆ ਖੜਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਭਾ ਚੋਂ ਉਠ ਤੁਰਨ ਲਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੰਘ ਨਾਲ 5-4 ਮਿਟ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਸੁਸਿਖਿਅਤ ਬਚਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਦੂਰ ਸਾਡੇ ਪਿਛਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਲ ਲੈ ਗਿਆ।

ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਜੇਤੂ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਮਿਲਣਗੇ। ਅਤੇ ਇਹ ਇਨਾਮ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨਾਮ ਵੰਡ ਹੋਈ।

1. ਸ੍ਰੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਐਬਾ ਭੈ: ਸਾ: ਨਿਰਤ ਵਿਚੋਂ	ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
2. ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਦਰੀ ਭੈ: ਸਾ: ਦਿਲਰੁਬਾ ਵਿਚੋਂ	ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
3. ਸ੍ਰੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਬੀ.ਏ ਮੰਡੀ ਸਿਤਾਰ ਵਿਚੋ	ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ
4. ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਸਾਰੰਗੀ ਵਿਚੋਂ	ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
5. ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਤਬਲੇ ਵਿਚੋਂ	ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
6. ਸ੍ਰੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਤਬਲੇ ਵਿਚੋਂ	ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ
7. ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ ਤਬਲੇ ਵਿਚੋਂ	ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ
8. ਸ੍ਰੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਵਾਲੀਅਰ ਤਬਲੇ ਵਿਚੋਂ (ਛੋਟਾ)	ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
11 ਤੋਂ 15 ਸਾਲ ਉਮਰ ਦੇ :	
9. ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਦਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਗਇਨ	ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
10. ਸ੍ਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਗਾਇਨ	ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ
15 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੇ :	
11. ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ-ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਾਇਨ	ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
12. ਸ੍ਰੀ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ	ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ
ਪੇਟਿੰਗ ਮੁਕਾਬਲਾ	
1. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਮੰਡੀ ਸੁਪੁਤਰ ਸੰਤ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ	ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
2 ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ	ਦੂਜਾ ਇਲਾਮ

ਪੌਡਲ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਾਕੀ ਮੈਚ

ਅਤੇ ਇਸਤੋ ਪਿਛੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਪੌਡਲ ਮੈਦਾਨ ਵਲ ਹੋ ਪਈਆਂ। ਅੱਜ ਮੰਡੀ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪਰਵਾਰ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਮੀ 8 ਵਜੇ ਮੰਡੀ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਚਿੱਟੇ ਦਸਤਾਰੇ, ਬੁਨੈਣਾਂ ਦੇ ਕਛਹਿਰਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡੇ ਦੂਜੇ ਆਮ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਸੱਜਣ ਹੀ ਸਨ। 3-1 ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਟੀਮ ਜੇਤੂ ਰਹੀ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਟੀਮਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਭਾ ਹੀ ਨਿਹਾਰਿਆ।

ਮੈਚ ਦੇ ਅੰਤ ਉਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅ-ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਪੌਡਲ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਲਾਕ ਦਾ ਵਿਧੀਵਤ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ।

ਸੂਬਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਕੱਤਰ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੂਰਬਾ ਤੇ ਸ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਨਾਲ ਸਨ।

1 ਜੁਲਾਈ 1983, ਸੁਕਰਵਾਰ
ਮੰਡੀ, ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਮੇਲਨ ਸਮਾਪਤੀ

ਮੇਲਾ ਚਲੋ ਚਲੀ ਦਾ

5 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਮੈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਖੇ ਪੁੱਜਾ। ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਕਾਫ਼ਲਾ ਦੁਆਰ ਉਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਸੇਵਕ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਮਾਨ ਰਖੀ ਵਾਰ ਦੇ ਭੋਗ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਤੁਰਤ ਕੂਚ ਦਾ ਨਗਾਰਾ ਵੱਜਣਾ ਸੀ। ਧਰਮਸਾਲਾ ਦਾ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ, ਸਣੇ ਰਾਮ ਬਿਓਗੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸੀ। ਸਿਹਨ ਵਿਚ ਦੋ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜਾਂ ਹਿਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਤੇ ਹਵਨ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਅੰਦਰ ਜਾਕੇ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤਾਂ ਕੀਰਤਨਕਾਰ ਸੰਤ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿਤਾਰ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਘੁਲਾ, ਸੰਤ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਿੰਕੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਹੁਰੀਂ ਵਾਰ ਗਉਂ ਰਹੇ ਸਨ। 5.15 ਤੇ ਵਾਰ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ।

ਠਾਕੁਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਮਾਈਕ ਫੜ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਦਿਅਕ ਜਥੇ ਦਾ ਕੰਮ ਸਹਿਜ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ, ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਵਲੋਂ ਵਧਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਨਾਮੀ ਸਮਗਰੀ ਦਿਵਾਣ ਲਗੇ। ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਨੇ ਫੇਰ ਮੇਰੀ ਕੂਹਣੀ ਨੂੰ ਆ ਟੋਹਿਆ : ਮੇਰੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਤੁਰੇ ਆਓ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਕੈਮਰੇ ਵਾਸਤੇ ਪੈਸੇ ਦਿਆਂ। ਓਲੰਪਸ ਹੀ ਲਇਓ। ਸਾਮਾਨ ਵਰਤਣ ਦੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਜਿਸ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਪਏ ਸਨ ਉਹ ਕਿਤੇ ਦੀ ਕਿਤੇ ਜਾ ਚੁਕੀ ਸੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਅਜੇ ਸੰਤ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ-ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਤੋਂ ਜਾਪਿਆ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਛ ਬਚਨ ਕਰਨ ਲਗੇ ਹਨ। ਮੈ ਭੱਜ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ। ਆਪ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾ ਰਹੇ ਸਨ :

ਜੋ ਸਾਡੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਗੱਲਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਵਾਧੂ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਕੀਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜੰਞਾਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲਿਆ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹਾਕੀ ਵਾਲਿਆਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਏ, ਵਿਦਿਅਕ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਕਰਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਤਰਾਸ਼ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

- 8 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸਤੋਂ ਵੀ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਵਧੇਰੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।

- ਸਿਪਾਹੀ ਤੋਂ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਜੋ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦੇ ਐਸ.ਪੀ. ਜਾਂ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਬਣਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਾਅ ਨਹੀ ਲਾ ਸਕਦਾ।

- ਬੇਮੁਖੀ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਕ ਮਾਈ ਨੇ ਬੂਹੇ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ, ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਬੇਮੁਖੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕੇ ਦੀ ਸਾਖੀ ਸੁਣਾਈ।

- ਦੋ ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ।

- ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸੂਬਾ ਹਵੇਲਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਨ। ਵਿਆਹੁੜ ਦੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਕੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆ ਸਨ, ਫਿਰ ਖਾਂਦਾ ਪੀਂਦਾ ਵੀ ਸੀ। ਲੜਕੀ ਵਾਲੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਫੋਨ ਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

- ਤੁਸੀ ਸਾਰੇ ਹੀ ਰਲਕੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਉਂਦੂੰ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹਨ।

- ਪਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਸਭ ਤੋ ਸ੍ਰੇਸਟ ਤੇ ਸਭ ਤੋ ਉਤਮ ਤੇ ਸੱਚਾ ਹੈ।

- ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦਾਜ ਲੋਭੀ ਦਾ ਹਾਲ। ਮੁੰਡਾ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਹੀ ਜਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਗਾ। ਜਿਉ ਆਇਆ ਜਾਵੇ ਹੀ ਨਾ, ਆਖੇ ਜਦੋ 30,000/- ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਜਾਵਾਂਗਾ।

-ਸਰਵਣ ਨੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੇ ਮੁਖਾਲਫ਼ਤ ਕੀਤੀ, ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਦਗਤੀ ਹੋਈ।

- ਮੰਡੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਅਤੇ, ਵਧੀਆ ਥਾਂ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਬਣਦੀ ਰਖੋ।

- ਪੈਸਾ ਮੱਤ ਭੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਪੈਸਾ ਨ ਆਵੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ।

- ਇਕ ਇਕ ਘੰਟਾ ਰੋਜਾਨਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ। ਘਰ ਘਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪਾਠ ਕਰੋ।

- ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪੰਦਿਆ ਕਿਛੁ ਨ ਕਹੈ ਜਮਕਾਲ।
ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਤਨੁ ਸੁਖੀ ਹੋਇ ਅੰਤਹਿ ਵਸਹਿ ਗੋਪਾਲ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਡੇਰੇ ਵਲ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਤਕ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ : ਸੁਣਿਆ ਸਾਈ, ਜੋ ਕੁਝ ਮੈ ਆਖਿਆ ਸੀ। ਮੈ ਉਤਰ ਦਿਤਾ : ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸੁਣਿਆ ਈ ਏ, ਮੈ ਲਿਖ ਵੀ ਲਿਆ ਏ।

ਸੁਖਬੀਰ ਲਈ ਕੈਮਰਾ

ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੀ ਉਹ ਗੱਡੀ ਆ ਚੁਕੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਬੇਟੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲਈ ਕੈਮਰੇ ਦੇ ਪੈਸੇ ਸਨ। ਇਕ ਗਠੜੀ ਉਹਨਾਂ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਇਕ ਇਕ, ਦੋ ਦੋ ਅਤੇ 5-5 ਦੀ ਥਹੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਭਾਜਤ ਸਨ, ਅਰਥਾਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਥਾ ਟਿਕੇ ਭੇਟ ਸਰੂਪ ਸਨ। ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਦਾਰ ਦੇ ਪਾਸ ਹੁੰਦੇ ਥਹੀਆਂ ਗਿਣੀਆਂ। ਇਹ ਰਕਮ 2500/- ਉਲੰਪਸ ਕੈਮਰੇ ਵਾਸਤੇ, ਅਤੇ 250/- ਕੈਮਰੇ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ।

ਅਹੁ ਗਏ ! ਅਹੁ ਗਏ !

ਦੂਰ ਅਤੇ ਬਸਾਂ ਤੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚਲਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਜਾਣ ਲਗੇ। ਮੈ ਬਿਆਸ ਕੰਢੇ ਵਾਲੀ ਕੋਠੀ ਗਿਆ। ਹੰਸਪਾਲ ਜੀ ਮਿਲੇ। ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਸਾਡੀ ਬੈਂਕੋਕ ਵਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਾਸਤੇ ਸੋਵੀਨਰ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸ਼ਬਦ ਕੌਣ ਲਿਖੇ। ਮੈ ਸੁਝਾਉ ਦਿਤਾ : ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋ

ਬਿਨਾ ਵਧੀਆਂ ਕਿਸੇ ਕੀ ਲਿਖਣਾ ਹੋਇਆ।

"ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੁਸੀ ਲਿਖਵਾ ਦਿਓ।"

"ਨਾ। ਇਹ ਕੰਮ ਤੁਸੀ ਹੀ ਕਰੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੇਰੇ ਕਹਿਆਂ ਨਹੀ ਲਿਖਣ ਲੱਗੇ।"

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ 8 ਵਜੇ ਕਰੀਬ ਡੂੰਤਰ ਵਲ ਚਲਨਗੇ। ਇਥੋਂ ਹਵਾਈ ਸਫ਼ਰ ਕਰਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਬਸ ਮੈ ਫੜੀ, ਇਹ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਇਹਦੇ ਤੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਰਸੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ 40 ਸਵਾਰੀਆਂ ਸਨ। ਮੈ ਰੋਪੜ ਏਸ ਥੱਸੋਂ ਲਹਿ ਪਿਆ, ਰਾਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਕਟੀ। ਸਵੇਰੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਚਲਾਂਗੇ।

❑ ❑ ❑

ਮੇਰੀ ਕਿਰਤ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਮੈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੱਖ ਸੰਜੋਅ ਰਖੇ ਹਨ। ਸਗੋਂ, ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਕਦੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਿਕਟਤਾ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ, ਮੇਰੇ ਸਨਮੁਖ ਬੀਤੇ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਹੀ ਯਤਨ ਹੈ ਮੇਰੀ ਇਹ ਲਿਖਤ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਰਗਰਮੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਆਤਮ ਖੇਤਰ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀ ਰਿਹਾ - ਮੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਾਰਿਕਤਾ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰੀ ਹੈ।

ਥੋੜ੍ਹੇ ਪਲਾਂ ਦੀ ਨਿਕਟਤਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੱਖ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਿਕਤਾ ਸਿਰਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕਰਮ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬਿੰਦੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਨ, ਫੇਰ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੀਨ ਦੁਨੀਆਂ। ਮੇਰੀ ਹੋਂਦ ਤਾਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਣੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

-ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਕਵੀ